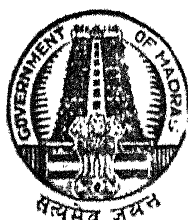
MADRAS GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS SERIES No.

వాణీవిలాస వనమాలిక

తేకుమళ్ల రంగశాయి కవి ప్రణీతము.

VĀṆĪVILĀSA VANAMĀLIKA

BY

TĒKUMAḶḶA RAṄGASĀYI KAVI.

EDITED BY

T. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.,

Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras

and the staff of the Library,

Under the orders of the Government of Madras

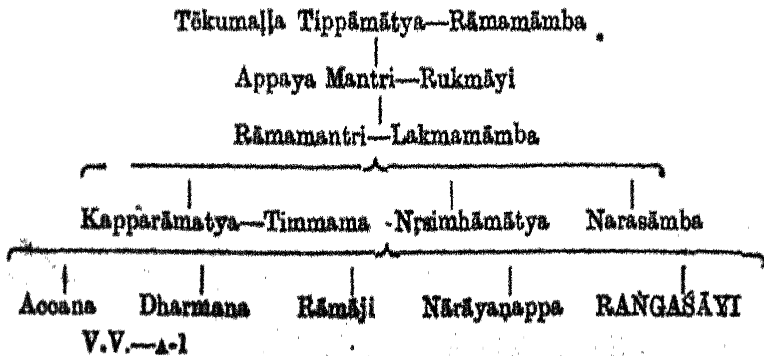
PRINTED BY THE SUPERINTENDENT
GOVERNMENT PRESS
MADRAS

1953

INTRODUCTION

There are five manuscript copies of Vāṇīvilāsa Vanamālika available in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, described under Nos. D. 762, 763, 764, 765 and 766. All except the last one, which is a palm leaf manuscript, are complete in so far as they are available. The remaining three are much less in extent. All the five copies were made use of in preparing the press copy of this edition. The palm leaf manuscript, which seems to be the oldest copy, containing practically no alien readings, may be the original of all the rest. There is the omission of the same poems and lines in all the versions. It was a taxing job to correct the innumerable mistakes committed by the scribes, in order to obtain a correct version of the whole manuscript, and no pains were spared on that account.

Practically no internal evidence is available from the work to assign any date to its author, Tōkumaḷḷa Raṅgaśāyi. However, in his introduction to another work Dvipada Bhāgavatamu, Raṅgaśāyi speaks of Puṣpagiri Timmana as his class mate and close friend who helped him in writing Dvipada Bhāgavatamu, copies of which also are available in this Library under R. Nos. 697 and 765. The author of Āndhra Kavula Caritramu states that this Puṣpagiri Timmana lived in the latter half of the eighteenth century. So from this external evidence we can conclude that Raṅgaśāyi lived in the latter half of the eighteenth century and that his age was more or less that of Puṣpagiri Timmana. The following information may be gathered from the introductory portion of the work. The family tree to which clan the author belonged is given as follows :—

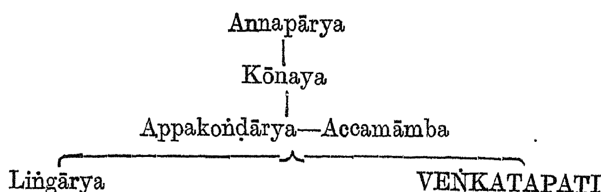

Bhāgīrathi Kṛṣṇamma and Koṇḍamāmba are mentioned as sisters of Raṅgaśāyi. Tippāmātya, the first in the above tree, is described as a devotee of Lord Nṛsimha of Dharmapuri and a disciple of Rāmabhadra Guru.

Gajavelli and Naidipuri, the two places mentioned in the introduction, are to be identified properly.

Among the Sapta Santānās, to whose cause Raṅgaśāyi dedicated his life, this is the only work available. The other works that are mentioned by the author himself are Tiruvallur Vīrarāghava Śatakamu, Kṛṣṅa Daṇḍakamu and Jānakīpariṇayayakṣagānamu. We can only await the discovery of the aforesaid works from some corner of the country. Mōlūri Ananta Mantri, it is mentioned, is the father -in- law of Raṅgaśāyi. The author's wife is Lakṣmāmba and his children were Veṅkaṭapati, Accana, Ananta and Jagannātha.

Mahaṅkāḷi Veṅkaṭapati, a devotee of Śrī Veṅkaṭeśvara of Śeṣācala and a close friend of the present author, rendered a good measure of help to Raṅgaśāyi in writing this work. The genealogical table of Veṅkaṭapati is given below :—

Veṅkaṭapati is described as "caturvidha kavitā nirvāhaka" and the author has inserted his name in the Āśvāsānta gadya also. It is not possible either to measure the exact amount and the nature of help given by Veṇkaṭapati in this connection, or to estimate their general heights of friendship and intimacy. The style is uniform throughout the work. The name Veṅgaya is used instead of Veṅkaṭapati at the end of the fourth chapter but with no change with regard to other particulars.

A great scholar, with a wide field of varied scholastic interests as he is, Raṅgaśāyi seems to have felt no inducement to write a Parbandha like all other men of letters, but he has chosen an encyclopāediac work of great magnitude, which revealed his unlimited knowledge of different Śāstras, Purāṇas, and Smṛtis to suit his magnificent poetic imagination, fluent style and candour.

The author has gathered information from various sources and has condensed and arranged it in proper order. This work has been dedicated to Lord Veṅkateśvara and the title Vāṇī Vilāsa Vanamālika is aptly suited.

It will make a long list to enumerate all the subjects that have been discussed in this. A number of topics from purāṇas, the gist of the Vaiṣṇavite Āgamas, a concise view of Vedāṅgas, the six Darśanas, the arts, rhetorics, sculpture, Veterinary science, Gajaśāstra, Aśvaśāstra, Sāmudrikā and Gaṇita are only a few to mention. Daṇḍanīti and Dāyādyamu are elaborately dealt with. Nothing has escaped the attention of the author and the work is always ready to clear any doubts with its store of knowledge. While Bhārata expounds the Dharmas by means of stories, this work codifies them in a compact form.

The style is fluent and follows the ideal of Tikkana Sōmayāji in the usage of words. The epic style that has been attempted does not interfere with the narration and it only takes its rightful place. Examples of style are given in the Telugu part of the introduction.

The author has approvingly taken the Repha-Śakaṭa-Repha Maitrī and Kthvārthaka Sandhi. There is much scope for research in this work and those who are interested may probe in and dig up new channels of thought.

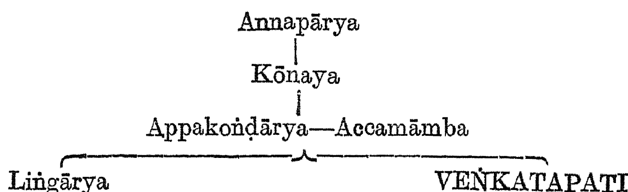
It may not be out of place to mention here that Mr. C. P. Brown who was in Madras Civil Service (1837) was the pioneer of research in Telugu. He has done yeoman service to the promotion of Telegu language and literature by collecting Telugu manuscripts from private individuals and preserving them, which, otherwise, would have been totally lost to the present generation. Many of the manuscripts that are now preserved in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, owe their existence to Mr. C. P. Brown. The scholarly notes, explanations and translations to several works, which he has left, go to show his depth of knowledge and the great interest which he evinced in Telugu language. He has written a lengthy running commentary in English to the present work, comprising the various topics dealt with in it. This commentary of Mr. C. P. Brown is also prefixed to this edition as it will serve a suitable introduction to the work by giving a short epitome of its contents.

Bhāgīrathi Kṛṣṇamma and Koṇḍamāmba are mentioned as sisters of Raṅgaśāyi. Tippāmātya, the first in the above tree, is described as a devotee of Lord Nṛsimha of Dharmapuri and a disciple of Rāmabhadra Guru.

Gajavelli and Naidipuri, the two places mentioned in the introduction, are to be identified properly.

Among the Sapta Santānās, to whose cause Raṅgaśāyi dedicated his life, this is the only work available. The other works that are mentioned by the author himself are Tiruvallur Vīrarāghava Śatakamu, Kṛṣṅa Daṇḍakamu and Jānakīpariṇayayakṣagānamu. We can only await the discovery of the aforesaid works from some corner of the country. Mōlūri Ananta Mantri, it is mentioned, is the father -in- law of Raṅgaśāyi. The author's wife is Lakṣmāmba and his children were Veṅkaṭapati, Accana, Ananta and Jagannātha.

Mahaṅkāḷi Veṅkaṭapati, a devotee of Śrī Veṅkaṭeśvara of Śeṣācala and a close friend of the present author, rendered a good measure of help to Raṅgaśāyi in writing this work. The genealogical table of Veṅkaṭapati is given below :—

Veṅkaṭapati is described as "caturvidha kavitā nirvāhaka" and the author has inserted his name in the Āśvāsānta gadya also. It is not possible either to measure the exact amount and the nature of help given by Veṇkaṭapati in this connection, or to estimate their general heights of friendship and intimacy. The style is uniform throughout the work. The name Veṅgaya is used instead of Veṅkaṭapati at the end of the fourth chapter but with no change with regard to other particulars.

A great scholar, with a wide field of varied scholastic interests as he is, Raṅgaśāyi seems to have felt no inducement to write a Parbandha like all other men of letters, but he has chosen an encyclopāediac work of great magnitude, which revealed his unlimited knowledge of different Śāstras, Purāṇas, and Smṛtis to suit his magnificent poetic imagination, fluent style and candour.

The author has gathered information from various sources and has condensed and arranged it in proper order. This work has been dedicated to Lord Veṅkateśvara and the title Vāṇī Vilāsa Vanamālika is aptly suited.

It will make a long list to enumerate all the subjects that have been discussed in this. A number of topics from purāṇas, the gist of the Vaiṣṇavite Āgamas, a concise view of Vedāṅgas, the six Darśanas, the arts, rhetorics, sculpture, Veterinary science, Gajaśāstra, Aśvaśāstra, Sāmudrikā and Gaṇita are only a few to mention. Daṇḍa-nīti and Dāyādyamu are elaborately dealt with. Nothing has escaped the attention of the author and the work is always ready to clear any doubts with its store of knowledge. While Bhārata expounds the Dharmas by means of stories, this work codifies them in a compact form.

The style is fluent and follows the ideal of Tikkana Sōmayāji in the usage of words. The epic style that has been attempted does not interfere with the narration and it only takes its rightful place. Examples of style are given in the Telugu part of the introduction.

The author has approvingly taken the Repha-Śakaṭa-Repha Maitrī and Kthvārthaka Sandhi. There is much scope for research in this work and those who are interested may probe in and dig up new channels of thought.

It may not be out of place to mention here that Mr. C. P. Brown who was in Madras Civil Service (1837) was the pioneer of research in Telugu. He has done yeoman service to the promotion of Telegu language and literature by collecting Telugu manuscripts from private individuals and preserving them, which, otherwise, would have been totally lost to the present generation. Many of the manuscripts that are now preserved in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, owe their existence to Mr. C. P. Brown. The scholarly notes, explanations and translations to several works, which he has left, go to show his depth of knowledge and the great interest which he evinced in Telugu language. He has written a lengthy running commentary in English to the present work, comprising the various topics dealt with in it. This commentary of Mr. C. P. Brown is also prefixed to this edition as it will serve a suitable introduction to the work by giving a short epitome of its contents.

My thanks are due to Sri M. Sarabhesvara Sarma, Telugu Pandit of the Library, for preparing the press copy and correcting the proofs.

It is hoped that this work, which is a rare gem of its kind, will win its proper place in the field of Telugu literature.

GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS LIBRARY, MADRAS
Dated 16th August 1953.

T. CHANDRASEKHARAN.

INTRODUCTION

BY

C. P. BROWN.

This is an [a] Telugu poem in padya metre, in four Cantos, written by Ranga Sai : who in the preface asserts that he wrote the Bhagavat in the Dwipada metre.

The present work is a general miscellany upon all branches of Hindoo learning. [In the Madras Journal No. 24, p. 1 (July 1839) is an account of this book ; but too brief to be of much use, and far from correct.] The Introduction as usual describes the Naimisha forest, where Suta and other hermits abide ; and Suta is requested to read lectures on a series of miscellaneous subjects. The Introduction extends from page 1 to 16. Then comes the Sasht-yantālu, or Dedication. Then the work commences.

Chapter I is all copied from the third part of the Bhagavat.

On Divinity, Nature, etc., discussed in a conversation between Varuna and Bhrigu. Creation is described in the usual style, Vishnu is named as the all-pervading deity. On his heaven Vaicontha : its walls, gates, etc. The usual statement regarding the Virat Purusha or world considered as the form of the deity. The commencement of the Krishna Avataram. The usual story of the four castes being created from Bramha's mouth, arm, thigh and foot (page 26). Description of Ananta the great serpent who supports the world. The eight elephants and eight mountains that support the heavens. The 25 tatwams or essences (page 30). Then the birth of 100 sons to Siva who began to devastate the world. Bramha advised them to reform and to employ themselves in prayer to Vishnu. They obeyed and departed to the solitudes of the forests. Then from his toe, breast, thighs, navel, etc., Bramha created Bhrigu, Narada and other sages, seven in all. Then Justice, Injustice, etc., etc., were created from various limbs, wrath from the eye brows, ocean from the peos [penis] (page 33). Then Bramha having created Saraswati became enamoured of her and the seven sages dissuaded him from this impropriety. Thereupon Bramha cast away his body (an expression for suicide) which became Night and assumed Day as another body. Next he created the Vedas (p. 34) language, metre, etc., etc. Then he created the raxasas who all attacked him. Some wanted to devour him, others to ravish him, some being giants and others being sylphs.

Thereupon, Bramha again cast away his body (p. 35) and assuming another form carried on the work of Creation. [The story differs a little from that told in the Vishnu Puran. See Wilson's translation, pages 53, 54.] Then are prepared the statements regarding the length of an hour, a day, etc., see Vish: Pur: page 22. The four ages (page 37. See Vish: Pur: p. 43) of which the first equals four days of Bramha, the second three, the third two and the last one, 38. The reveries, and theories about generation, 40. [All this is extracted, as already noticed, from the 3rd book of the Bhagavat. See the Telugu version verses 400-450.] Then are named Marichi Bhrigu and other rishis who were the patriarchs (see Vish: Pur: p. 49.) Vasishtha had by his seven wives seven sons (Vish. 83). Other details of creation, page 47.

The port [part] still continues to narrate the story as given in the third and fifth books of the Bhagavat. Description of Mount Meru and of Jambu Dwipam 49 and of Bharata Varsham 50 and of Ilavruta 50 regarding which there is a curse, dooming every man who goes there to become a woman.

Description of the seven seas 54 and of the glorious island of Shanda Dwipam in the centre of it. Then a description of (Hades) Pātāla and of Swarga and the fourteen worlds. Descriptions of the Hindu paradise 61 with the usual attendants of Indra. Then the arrangement of regions and worlds one above another with all their measurements—copied from the Fifth book of the Bhagavat. Description of Jambu Dwipam, or India which closes the Chapter—Here the extracts from Bhagavat stop.

Chapter II—Names of holy places and rivers particularly Badraca [Bhadra] near Curuxetra. Here dwelt Vishnu under the name of Rama and Krishna. p. 68. Description of Manicarnica and of Jagannath 73—This place is so holy that a crow one day bathing in a pond there was transformed into a swan. Then comes the legend regarding the carpenter who made the image at Jagannath—Then the description of Canchi—then of Sri Rangam. Story of a gang of robbers who attempted to rob the shrine—p. 83 and as in crossing the holy river Caveri on their way to the shrine, they actually all went to Vaicontham !! Those who worship Sri Ranga Naik never can fall into hell. The shrines at Combaconam and other holy places are next described. Story regarding a Brahmin named Caundinya 87. His wife decked in all her ornaments adored the god. But her husband threw her wedding jewel into the fire; she recovered it but this crime ruined him. To recover his wealth he set out to worship Vishnu and on the road there he was met and blessed by God himself.

These stories regarding celebrated Vishnu pagodas being finished, the following are told regarding Siva pagodas. 87. One of these is Pancha Crosham. The legend of Canchi 92 and of the Cavery, legend of a sacrilegious thief who attained heaven merely by bathing in this river. Various other Siva temples are spoken of, 96. Then the question is put, why Siva is adored under the form of the Lingam. Siva once annoyed the wives of the rishis, who cursed him and he therefore was deprived of the linga which fell on the ground. The other Gods then interposed and appeased the hermits who thereupon restored the linga which from that time has been worshipped, 97. Names of the five hills sacred to Siva. The Prabhasa-tertham, a celebrated Siva temple near Rameswaram. Borrowing largely from the (Santi and Anusasanica) laws and rules given in the Mahabharat, the author now commences a description of the Vedas, p. 102, and the divisions appertaining to various tribes of Bramins. Description of a Bramin as the most admirable of beings. 103 and are (charadaivamul) many divinities. The immense advantages derived from liberality shewn to Bramins, 109. The four states of the Bramin : viz. childhood, boyhood, youth and manhood. Description of the Valakilya and, etc., being four classes of months p. 109.

He now describes the origin, being marriage ; and commences by describing all those beauties which shew a woman to be of happy destiny ; p. 112. Description of a grihastha Brāmin or a respectable householder. Dunging : a particular description in the usual beastly style. 113 with all the details of his washing himself. Women are also taught all these elegancies.

He who washes or oils his head on Tuesdays, new moons, etc., etc., shall be cursed and born in a future birth as a pariar. Other rules equally sagacious about bathing 116. Rules regarding nyasam or certain gesticulations with the fingers during prayer 117. These rites form a perfect protection against the power of fairies and demons. 119. The Gods now acknowledged to Bramha that by his aid and the aid of the God of the Sun they had vanquished the *Raxasas*. Bramha himself offered his prayers to the Sun using the formulary or Mantra called Gayatri 121. On the Pranava Mantram and Yoni Mudra. The various *balis* or offerings made to hawks, dogs, etc., at morning and evening 128. Rules for worshipping the Gods 129. Rules for eating. Certain are permitted and others forbidden, 135. Rules for using the rosary, 138. These close the rules regarding Brahmans.

Rules regarding the royal race, page 138. The prince is bound by the six rules excepting *dānam* the command to receive alms. Rules for the other castes. The Sudras are the servants of all.

Rules for the guidance of an honourable life, 143. Rules for the widows, 146. Rules regarding accidentel breach of rules.

On the merits of bathing at holy places, 148. To bathe in ponds is very sinful. 149. Regarding the śraddha or obsequies. 154 The three great (carma) virtues are *agnicaranam* the holy fire, the *Pinda pradanam*, oblations to ghosts of ancestors and bestowing a dinner on Bramins, 156. Rules regarding the rites to be performed when the moon is at the full. 156. and at the new moon, 157. Curses on him who neglects to perform the śrāddha, 158.

On the Sālagrāma pebble. He who worships this black stone shall be blessed here thereafter, 158. Blessings on him who presents holy instruments, vessels, or furniture on a temple. The sālagrāma legend—a pious woman named Gaṇḍaki prayed that Bramha, Vishnu and Śiva might be born as her sons. Gaṇḍaki was changed into a river in the bed of which there are found sālagrāma stones each of which is a representative of the Trimurti. Defects in some of these stones, 164, which renders them useless. Minute classification of these pebbles: various species being declared to picture various avatārams, 174. Further absurd and foolish details, regarding the sālagrāmam : as far as pages 192.

On the holiness of the place where these pebbles are found : even to think of it will remove all sin from the mind.

The order of worshipping Vishnu with the Tulasi or sacred blossom will form the next topic. Summary of contents of this chapter.

Book III—On the excellence and virtue of worshipping Vishnu. All the virtues and performance of duties cannot be compared to such worship. And the following legend shews the holiness of the tolasi, page 198.

Once upon a time Indra (Jupiter) came to visit Śiva (Saturn). The door-keepers wished to prevent his entering : but he disregarded them and entered by force. Śiva arose to slay him : but his wife Pārvati interfered. Then Śiva said to her, there is one, Jalandhara, born who was educated by Neptune and is wedded to Brinda ; he has vanquished the Gods. So Indra and the other Gods, turned out of house and home roamed among the hills. But one day Nārada questioned Indra on the subject and on learning the details he went up to heaven and spoke to Jalandhara, 200. By force of flattery Narada tempted him to try his strength against Śiva and to get his wife Pārvati. Jalandhara was easily persuaded, and now Nārada went to Śiva and told him that

Jalandhara was about to attack him. Siva prepared for the combat but was beaten. Then all the gods ran away to Vishnu and entreated him to interfere-202. At that moment Vishnu was using many blandishments with Brinda, who, being the wife of Jalandhara, was scandalized at this; for Vishnu had secretly come to seduce her. Brinda then by the force of her outrageous virtue absolutely consumed herself to ashes. The Laxmi blessed her and said " from these ashes shall thou rise as a plant named Tulasi and all who use the Tulasi leaves in adoration shall obtain all they desire". This blessing was confirmed by Vishnu–203. Who declared the blessings attending worship with one, two, three, four and five leaves of this tree ; with usual list of crimes which shall be pardoned to all who use this rite. Then as her virtue had been the source of all her husband's super-human might her death made him powerless and he was slain by Siva. 204.

Now to prove the miraculous powers of the Tulasē, listen to the following story. There was a forester who continually committed the sin of slaying animals. He, one day, was disappointed and got no game for his wife and children. So to get bread for them he collected some faggot of wood for market. He took up the faggot and was carrying it along when a heavy shower of rain fell—205. He put the faggot under his head as a pillow and fell asleep. There was a snake in the faggot; and as he slept it stung him and he died. The messengers of yama (Pluts) came to seize him but were opposed by the officers sent by Vishnu who claimed him as a servant of his : admitting that he was a great offender there was by chance a bit of Tulasi wood in the faggot and as he touched this he is freed from all sin. But the messengers of yama doubted if this was wise and equitable. To convince them the servants of Vishnu told them the following story:—

There was a man named Ajamyula who so detested the name Vishnu that he always trinkled a bell in his hand lest the name Narayan should per chance enter his ears. When he died he notwithstanding was favoured by Vishnu merely on this ground that he constantly bore the name of Vishnu in memory even though he remembered it merely to hate it.

In like manner every one who uses the sacred tulasi shall without doubt go to heaven—209.

The next story is regarding a king named Káśésa and his wife. Lalita was a perfect angel. His other wives asked her what was the particular blessing she enjoyed. She replied there is a certain pagoda at Avanti near the river Charumanti where the worship of the Vishnu is continually celebrated. And a very pious shop-keeper there kept

a number of lamps lighted in honour of the god. At that time I was a mouse ...... and sometimes I stole the wicks out of his lamps. A cat one day saw me and rushed at me. In my fright I accidentally instead of drawing back the wick, pushed it forward so that the lamp was actually trimmed by me and became brighter. This was the good deed which gained me, in a future birth, this virtue and happiness—211. This shews the prodigious holiness derived from lighting a lamp in honour of the god.

Again there was Mandhata, a king, whose son was named Muchiconda: and whose son-in-law was Saubhari. These two boys waited on him : and one day the hermit Vasishtha came there and saw another monk of whom the king and his wife asked saying " Tell me what were my adventures in my former birth." He replied : In former age you two were a Sudra couple and the king was a cruel ruler and drove thee, O king ! out of the town. You then took refuge at a Pagoda where the priest fed you and you collected flowers daily for him to use in worship–214. One day you and your wife happened to trim a lamp there, and this trifling good deed was rewarded by your being now king and queen.

The various Blessings that attend trimming the lamp with oil. To trim them with butter will do away your sins but will not like oil acquire blessings for you—215.

On the blessing that reward bounty to Bramins. A legend that represents Brhmha declaring that bestowing charity on Bramins and investing them with the thread is the most meritorious of action.

On the merit acquired by bestowing land on Bramins—220. In old times there was a Bramin who with his wife was in great poverty. His termagant wife expressed her surprise that they were in such trouble while those inferior to them were so well off. The Bramin then began to offer his (tapas) devotions to Vishnu and as usual Indra sent a fairy to tempt him to sin. He rejected her blandishments : and in consequence Indra was forced to grant him wealth. He remained at his devotions and directed his wife to attend to the wants of strangers. She however was of a hateful disposition and considering that when in poverty she had received no kindness, she now refused to grant so much as a cup of water to the thirsty. After a while thieves broke into the house and plundered it. Her husband declared that her niggardliness had brought this misfortune upon them and expelled her from the house. He now resumed his former bountiful conduct and went on until he had reduced himself to poverty. He now resolved on bestowing his house and land on Bramins and retiring as a monk to the forest. Thus his piety was complete.

Besides: the royal Daxa (Dacsha) bestowed lands and livings on Bramins and thus attained to (Vaicontha) heaven.

But the equity exercised by a king is rewarded by (Moxam) future happiness: whereas (dānam) bountifulness is rewarded with (bhogam) comfort in this life: being inferior in merit to the virtue of equity.

On the excellence and comparative merit of bestowing (Canya) virgin and a cow. [The author speaks of gifts in the usual mode: viz., the gift of land, learning, a wife, a cow, gold and others.] Once upon a time the celestial cow happend to tread on Siva's matted hair, he opend his fiery eye and reduced her to ashes. The distress of the gods at this: for they were now deprived of milk and curds and butter and cowdung. So Siva pleased to sprinkle her ashes with water and she was restored to life: and as she had touched his locks which were of (Capila) a dim colour, she was now named (Capila) the dim cow. Then all the cows subscribed for a bull whom in their gratitude they presented to Siva who named it Nandi and uses it as a nag—227.

The hermit Chyavana was in his retreat at the river Hrádini and as he was bathing a fisherman caught him in his net and carried him to a baron who lived in the neighbourhood, who said he did not want this odd creature. The fisherman however demanded to be paid the weight of the fish. This they attempted to ascertain; but when put in the scales he outweighed all they put in the opposite scale--228. At last they tried the cow of a Brahmin who lived there; and she was heavier than the hermit. So they paid the cow for the hermit. All which proves that the gift of a cow outweighs any other gift.

And still further to prove this fact we must know that if he who at the hour of death bestows a cow should actually sink into hell he shall return to heaven. Indeed if any man presents a cow to a Bramin all his relations shall attain heaven. For a Bramin and a cow are precisely equal to each other—230. The man who digs a well sufficient for ten cows in hot weather shall assuredly go to heaven.

As to the gift of food: life is the greatest of blessings; and as food sustains life, he who bestows food is verily a god—236.

There was a Bramin who was very bountiful in bestowing food. To try his liberality Indra came to him in disguise with some hundred gods as a travelling party during a heavey shower of rain. The Bramin was at a loss what to do, and as he had exhausted all his firewood he put his legs into the fire by way of fuel and burnt off his legs.

Then his wife served up dinner ; but wishing to try him further they desired him to wait on them in person. This led Indra to bestow his blessing on them: and this story proves the virtue of bestowing food.

On this subject there was a conversation between Vishnu and Yama. For a Dharmaraz was bestowing Alms. Yama came there disguised as chandala (or forester). The door-keepers refused him admissions; Dharmaraz was at a loss to decide on giving food to Sudras before Bramins were satisfied—241. Yama then declared who he was and vanished.

Here the story ends and the author declares that this shews the wondrous virtue of bestowing food. The analogy is not clear.

On fast days and feast days, 242. If a man ventured to eat on a fasting day he shall in a future birth be a woman, and a woman shall be born as a man.

On the marriage of Bramins. There are four kinds called Brahyam, the 2nd Daivyam, the 3rd Arsham and 4th Mutual. The first bestows eternal happiness on him who gives his daughter in wedding to a Bramin. The others are described. There are other sorts of marriage called gandharva, etc.—242.

To illustrate the principles of such a wedding the author relates the story of Caundilia, a monk, who with his disciples went to the forest. A heavy rain fell; and he heard, from a pit the words Deliver me! Help! Help! He approached the pit and seeing no one he asked who was in trouble. It was replied : We are the spirits of your fathers who are sorrowing for you: and we are in this hard plight because of your ill-conduct—because you have not offered the due rites by bathing in the Ganges where by we might attain heaven. Because the great rites that gain happiness for our forefathers are the bestowing of a virgin: or if you have no daughter, then the bestowing of ample gifts on Bramins. The greatest of good deeds is the performing a marriage for a Bramin who is in poverty.

Thus warned he obeyed the injunction and accordingly went to heaven—242. Further remarks on the virtue of bestowing charity. So great is the holiness of Badarica that the bestowing of mere water there is as meritorious as elsewhere bestowing food.

There was a Bramin at Badaraca who dug a well, the land being dry. From this he supplied water to all. Indra envied him and dried up the water. He however managed to get a little for wayfarers. Then

Indra called on Agni for aid but Vishnu protected the Bramin and at last Vishnu sent heavy rain which filled the pits, 246. Then the Bramin as usual went to heaven.

This shrine Bhadraca was named after a man who was a great sinner who wasted all his halteh on prostitutes, and became a thief. Losing his character he left his country and went east to a country where he lodged : and employed himself in cultivation : having a bullock and a she-buffalo. He then ran away and returned home with these two animals. His neighbours questioned him about them and he asserted that they had been given to him. They appointed him a stony field to plough: these animals were exhausted with fatigue in ploughing: and at last the ox spoke to him and remonstrated with him on his conduct. In the course of conversation the ox said : In a former birth we were in debt to you three pagodas. Sell us and recover the money—A Sudra made him an offer and bought both animals : who soon died in consequence of his cruelty. Then a royal vehicle descended from heaven and carried off these two excellent creatures who were so kind as to take the Sudra along with them—

All which shews that debt is the greatest of sins. 248.

Further to illustrate the criminality of running in debt we have the story of a Bramin named Causica. Ultimately he and his brother Susila fell into hell : the younger having borrowed money from the other.

There was a baron who was a great villain and always took the part of the wicked against the good : he at last attempted plundering the temples. A hermit was in the temple sitting in silent prayer—and his zeal was so great that the robber on entering was consumed to ashes.

Blessings on him who digs a tank of water 252. On him who plants a grove. On those who are dutiful and chaste.

On the blessings that reward the performance of fasting on the eleventh day of the moon 254. This shall attain heaven. This brings the Hari Vasam. Rules for the tenth and twelfth days of each fortngiht.

The greatest of beings is God, the best of rivers is the Ganges, of places is Canchi, the noblest of Gods is Vishnu and the holiest of days is the Ecadasi, 255.

There was a baron named Katra Bandhu who being an undutiful reprobate was expelled from his father's house and took refuge in the woods. There he was found by a hermit exhausted whom he served for a while.

And this slight virture caused him in the next birth to be born as a Bramin and to go to Olympus. That hermit gave him a blessing saying Thou shalt be happy if thou observest the (Ecadasi Vratam) fast on the eleventh day of every fortnight, 257.

A baron named Rucmangada was taught by his priest the holiness of this Eleventh Fast, 258, and on the duty of fasting on the anniversaries of the ten avatarams. The merit of sanctifying some other anniversaries : especially the month of Kartica. Then the legend of baron Dilipa. The virtue of vows performed in the month of Magha 267. Legend of saint Bhrigu who in the forest met a man with a tiger's face, and this he was relieved from by bathing at the advice of Bhrigu, 268. Story of a hermit's daughter named Suratta who with her play-fellows used to bathe in the Cauveri praying for husbands. One day a wild elephant came there and all the poor girls fell into a pit and perished. Her father mourned over her, but she was restored to life by the saint Mriga Sringa (literally Deer's horn). He also cursed the elephant to resume human shape : for this elephant was originally a man turned into an elephant by reason of a curse, 272. As the good deed of bathing in the month of Magha had acquired the hermit Mriga Sringa (Deer's horn) a stock of superfluous merit he bestowed part of it on this Dharmagupta who had been changed into an elephant, 273, thereby he resumed the human form and went to Swargam. The girls being now restored to life their father begged Deer's horn to marry all of them.

Other stories intended to prove that it is by no means unusual to be restored to life : or ; literally, to return from the realm of Yama 276.

The legend of Jaladhara : who was a victorious prince : he vanquishd the gods and at last was slain, Mricanda's son Marcandeya was very devout in adoring Siva : at last Yama's messengers seized him, and Siva interfered and saved him. This virtue was acquired solely by his bathing in the month Magha. List of the various crimes such as incest, etc., which are done away by bathing in the month of Magha. Stories of persons who by reason of bathing in this month have repeatedly revived from death, their souls returning after visiting the realms of Yama, 284.

On the Sivarātri feast and the blessings attending it—285. If a man is too poor to celebrate the rite completely let him merely offer two leaves to an image of the Lingam.

The daughter of Bhrigu was left a widow in childhood and performed this rite so nobly that she was afterwards born as the divine Tilottama.

He now proceeds to describe the merit of bathing in the month of Macara. A pious girl named Canchanamalini returning from bathing a few drops from her clothes fell on a rakshasa who bore that shape as a punishment and these holy drops changed him into an angel (Opsara) 288 and went to heaven. Description of the loveliness of this pious maiden.

Story of a monk who saw five lovely girls (apsarastri, angels) and as they tempted him he cursed them to become (pisachis) goblins. They were restored to their original shape by the saint Romaharsi.

Story of a king who was metamorphosed into an ape: his guru and the gurus wife were changed into sparrows 290—they begged a Bramin to give them some water to drink—this restored them to human shape. In like manner were the abovementioned five goblins restored to human shape by the virtue of bathing in the blessed month.

On the merit of celebrating the Sivaratri festival. Story of a forester or savage who accidentally dropped some leaves on an image of the lingam on this day: and this chance act of homage gained him admission into heaven. 295. Also of a thief who broke into a temple and for a similar unintentional act gained heaven.

Now truth and veracity being acknowledged to be the highest of virtues 296; there is narrated a story of a Bramin named Sumati who was seized by a tiger with whom the man remonstrated saying I am too lean to suffice you for a dinner; besides remember my wife and children: the tiger said I am willing to let you go if you will come and let me dine off you next year: but how am I to know whether you keep your promise. The man replied that he would scorn a lie even to save his life. The story ends in Vishnu releasing the man and carrying both him and the tiger to Swargam.

Then follows the story of Sibbi who rescued a hawk from the power of Indra (who was disguised as a forester) and Sibbi redeemed him with a slice of his own flesh. As usual this is rewarded by his being transported to Swargam 299.

The question arises whether falsehood is excusable under certain circumstances: and the opinion is given that sometimes falsehood is decidedly the right course: particularly to save a cow or a Bramin from harm. Examples drawn from the stories of the Gods.

Then follows the land of purity morality and all virtues 302 and to illustrate the subject the story of Sananda Ganesa is related 305. There is a description of the various divisions of hell with the crime

punished in each. [In all this the author merely transcribes the statements made in the popular book called the life of Sananda Ganeswara.] Certain crimes are in a future birth punished with certain diseases which are specified 390-312. Then the usual list of various crimes and the punishments appointed in hell for each. He now proceeds to specify the rules regarding the six (angas) divisions of science 317. On orthography 318—On pronunciation and prosody then on (Jyotisham) astrological rules, particularly regarding pregnancy 329 ceremonial rites performed before and after birth. The good and evil destiny attending those who are born on certain planetary days. The various animals typifying the various planets. Rules regarding purification of women 344. On the days of the month and week which are fortunate or unfortunate 349 for setting out on a journey, etc., list of good and evil omens.

On sound 534 and the nerves which according to their notions produce notes—The system of nerves called Pingala, Sushumna nadi, etc., being the pineal gland and its dependancies. The spirit dwells for a time in one nostril and then in the other 356. Rules for finding out the good or evil result of an intended act.

On the *Calpams* or Rituals 359. On the various sacrifices of the bull the cow the goat, etc., 360. Then follow questions regarding the Upavedas or supplementary treatises.

Close of the chapter : and table of contents.

Book IV.—On the Vedàs and Upavèdas after completing creation Bramha created disease and death. On various diseases 364. Then at the entreaty of the Gods, Vishnu created Dhanvantari, the father of Physicians and gave him the Ayur Vedam or book of anatomy and physic—Death is caused by apoplescy, produced by the excess of (Sleshma) phlegm. On the various winds that assist digestion and life. Names of the various nerves 367. There are 72,000 nerves. Certain diseases are punishments for certain crimes committed in a former birth—On certain medicines and their effects 372 particularly quicksilver. On dreams : which are to be interpreted according to certain rules 374.

From the breath was produced sound and from sound musical notes 377. On various tunes 382—On the art of playing the lute. On archery 384. On alidha and pratyalidha 385–386 being the modes of placing the legs when using the bow. The names of the six sciences—386 Logic, Memamsa etc. The six names are Tarcam or Logic, in two parts : viz, 1 the logic taught by Gautama and (ii) that

taught by Canada. Then (iii) Danda Niti or politics (iv) Sankhya or Transcendentals (v) Purva Memamsa or the ceremonial law of relegion and (vi) Uttara Memamsa or the religious system grounded on devotion—Description of the logic founded (i) by Gautama 386. Distinctions between life and spirit : between soul and the divine spirit—The fourteen gunas : the jatis—

III Danda niti—Rules for Government page 389 and regarding theft, fraud, gambling etc., etc. On perjury. Rules for testing evidence.—On the form of solemn adjuration—The ordeal with arrows—On inheritance and the principles which should guide decisions regarding heirship. On various wrongs and crimes 405. Rules regarding pawns—On Interest and the modes of exacting it p. 412. The author thus proceeds to translate the various principles laid down in the Daya Bhaga and other law books Finally are given the laws regarding marriage.

Next he proceeds to the Sankhya Sastram 420 or Transcendentals with the usual Yoga rules and prediction and omens, particularly evil omens. On the Yoga Sastram. The Yogi is decidedly the holiest of men 436.

Regarding the Memamsa 438 and its two divisions. He seems to omit the Purva, but regarding the Uttara he gives a conversation that took place between Rama and Vasishtha 438. The Yoga Sastram shines as a lamp in the chamber of the heart.

On the *Upasashtrams* or supplementary sciences, such as music—On long and short musical measures of time 444. On quick slow and common time, etc., etc., 449. On the attitudes used in dancing 451 and the different shakes of the head, the body and the limbs. The modes of expressing various passions: rules regarding the eyes. Personifications of various notes : and superstitious rules 456. On Bharata Sashtram or Acting which name is fancifully stated to be compounded by the initial syllables of the three words, Bhāvam, Rāgam and Tāḷam or passion, Tune and Time 457.

Next he proceeds to the Càla Sastram or Venera 458 wherein as usual are the definitions of various descriptions of members and sexual minutice. On the symptoms or demeanour betraying love 467. On the behaviour of virtuous women and that of the immodest. On temparament as governed by lunar days. On the peculiar beauties of each description of mistress and lover (i.e. Nayika Nayaka laxanam) 470. On the learning and temperament which constitute a poet.

On Hyperbole and other figures of rhetoric. On the component parts of a poem, being descriptions of the sea, a city, seasons, hills, war, the lover, and the wedding : gambling, hunting, drinking and rural rambles, women, love, the griefs and enjoyments of lovers, the passions and government or justice with descriptions of the sun and moon. To begin with the eight descriptions of gallants and mistresses. The Vasa Sajjica, etc., etc. 473 On Rhetorick the alancara laxanam, on Upama, Upamānam and Upameyam, etc., with other figures, with various rules for rhyme for (478) hyperbole, for puns, etc.

On Beauty 481 rules regarding female beauty and ugliness—On beauty in men 483. and those characteristicks which denote length of life—On the scrotum and testes.

On the peculiarities of elephants and rules to know whether an elephant is lucky. 487 diseases to which elephants are subject. 490 Regarding camels and horses with the fortunate and unfortunate marks on them. The diseases and remedies. Prayers to be offered to horses on certain days 498.

On precious stones and their fortunate and unfortunate qualities.

On Arithmetic 504 which is divided into ten portions or chapters. On measures of length, capacity, time.

The next subject is the farriery or the treatment of animals 508 with a list of the drugs used.

Regarding Dreams page : 517. Regarding the silpi sastram or Architecture and statuary: p. 521—524. with various superstitious rules.

Conclusion of the Fourth Book—Here the volume ends ; but whether the work concludes here or not is not stated.

పీఠిక

మద్రాసు దొరతనము వారి ప్రాచ్యలిఖితగ్రంథభాండారమున "వాణీవిలాస వనమాలిక" అను నీ గ్రంథమునకైదు ప్రతులు గలవు. అవి డి. నెం. 762, 763, 764, 765, 766 సంఖ్యలలో వర్ణింపఁబడినవి. ఇందుఁ గడపటిది మాత్రము తాళపత్రప్రతి. మిగిలినవి కాగితఁపుఁ బ్రతులు. ఆద్యంతప్రతులు మాత్రమే సమగ్రములు. నడుమ మూఁడు ప్రతులును అసమగ్రములు. వీని యాధారమున ముద్రణ ప్రతి సిద్ధపఱుపఁబడినది. తాళపత్రప్రతి అతిప్రాచీనమగుటను పాఠభేదములు లేకుండుటను నష్టైకదేశములగు కొన్ని పద్యములు, అన్ని ప్రతులయందును ఒక తీఱుననే యుండుటను గడపటి ప్రతియే పై వానికి మాతృకకానోపునని యూహింపవలసి వచ్చుచున్నది. అసంఖ్యాకములైన లేఖక దోషములలో బ్రుంగుడుపడియున్న యీ పెద్ద గ్రంథముయొక్క నిజ స్వరూపమును వెలార్చి ముద్రణ ప్రతిని సమకూర్చుటకు వలసినంత ప్రయాసము పట్టినది.

ఈ యుద్గ్రంథమును రచించిన తేనుమళ్ల రంగశాయికవియొక్క కాలాది నిర్ణయమునకుఁ బ్రకృతగ్రంథస్థములైన యాధారములేవియును గనవచ్చుటలేదు. కాని యీతని కృతులలోనన్యతమమగు ద్విపదభాగవత ప్రస్తావనలో "విద్యానిధి పుష్పగిరి తిమ్మ సుకృతి యీ కృతికి సాహాయ్య। పరుఁడుగా స్కంధముల్ పదియును రెండు" అనియును—"సునయుఁడు మత్సహశ్రోతయునైన గిరిధైర్యనిధి పుష్పగిరి తిప్ప నార్య। వరుని సుపుత్రువిశ్వామిత్రగోత్రు—చారుకవిత్వసుజ్ఞానరహస్యసారజ్ఞుఁ దిమ్మన సత్కవి బిలిచి" అనియు నుండుటవలనఁ బుష్పగిరి తిమ్మన యీతనికి సహశ్రోతయే కాక భాగవతరచనమునందు సాహాయ్యకర్తయనియు నేర్పడుటవలన వీరిరువురును సమకాలికులగుట తెల్లమగుచున్నది. పుష్పగిరి తిమ్మన కాలము పదునెనిమిదవ శతాబ్దియుత్తరఖండమని కవుల చరిత్రమున, కీ. శే. శ్రీ కం. వీరేశలింగము పంతులుగారిచే నిశ్చయింపఁబడుటవలన రంగశాయియును దత్ప్రాంతమున వెలసియుండవలయుననుట సంగతమగుచున్నది. ఇందలి ప్రస్తావనవలన నీక్రింది విషయములు దెలియుచున్నవి. వీరిది శ్రీవత్స గోత్రము. తేకుమళ్ల తిప్పామాత్యుఁడీయనకుఁ దాతతాత. ఈ తిప్పామాత్యుఁడు ధర్మపురి నృసింహస్వామి భక్తుఁడు. రామభద్రగురుని శిష్యుఁడు. రామమాంబ యీయన ధర్మపత్ని. వీరినందనుఁడును రుక్మాయి వల్లభుఁడునగు అప్పయ మంత్రి యీ కవికిఁ బ్రపితామహుఁడు. వారి పుత్రుఁడును లక్ష్మమాంబా వల్లభుఁడునగు రామమంత్రి పితామహుఁడు. ఈ దంపతులకుఁ గప్పరామాత్య నృసింహామాత్యులను పుత్రులును నరసాంబయను పుత్రికయుఁ గలిగిరి. వీరిలో జ్యేష్ఠుఁడగు కప్పరామాత్యుఁడే రంగశాయికిఁ దండ్రి. ఈకప్పరామాత్యుఁ డిట్టివాఁడు.

ఉ. " వాసవ వైభవుండు బుధవర్తన దానవిధాన మాన లీ
లా సమ కీర్తి సత్యముల నంబుద కౌరవ దస్ర శేష ర
క్షోఽనువిదారులం గెలుచు నంచిత సంచిత పుణ్యశాలియౌ
నా సచివాగ్రగణ్యుఁడు కులాంగన తిమ్మమ నెమ్మిఁ గొల్వఁగన్.

తిమ్మమాంబ సౌశీల్య మిట్టిది—

శా. సామాన్యత్వము నంది రత్యధిక భాషా చంచలా చండికా
నామ ప్రాప్తిని సత్య నిశ్చల కళానాథానుకూల్య క్రియా
సామర్థ్య స్థితిఁ దిమ్మమాంబ కెనరా, (ప్రాప్తి) రమా పార్వతీ
ధామ ప్రాభవశీల లయ్యు నది చిత్రంబా త్రిమూర్త్యంగనల్.

వీరి సంతానక్రమమున—

సీ. ఆ కప్పరార్య తిమ్మాంబల కవని
జనావన కల్పవృక్షాళిఁ బోలి
యింగిత కీర్తుల హెచ్చిన యప్పన,
ధర్మ తత్పరుఁడైన ధర్మనయును,
రాజిత సుకవిసమాజి రామాజియు,
ధీ యుక్తు లొప్పు నారాయణప్ప
రమ్య విద్యా విశారద బుధ జనగేయ
రంగద్గుణస్థాయి రంగశాయి.

వీరిలో రంగశాయి—

సీ. అన్వర్థనామ పుణ్యాస్పదలైన భా
గీరథి కృష్ణమ్మ ధీర కొండ
మాంబయు సైదోడులై వెలయ జనించి
యధికసత్కీర్తుల ననుపమధృతి
గజవెల్లి జనపదగతి నైదిపురి బాంధ
వాధార విద్యానిబోధ సింధు
సన్నుత సుకృతైక సప్త సంతాన సం
పన్న ప్రసన్నత వన్నెకెక్కి

తే. చెలఁగితివి రామభద్రార్య శిష్యవర్య!
వేంకటాచల పాదారవింద మాక
రంద సుమలి ద్భ్రిధానంద కందహృదయ!
కృతియొనర్పుము నీదు కోర్కులు ఘటిల్లు "

అని వర్ణింపఁబడినాఁడు. "గజవెల్లి" "నైదిపురి" అను గ్రామము లెచ్చటివో పోల్చికొనవలసియున్నది. ఈతఁడు సప్త సంతానకర్తయఁట. వానిలో నస్వతమమై శాశ్వతముగ నిలిచినదీ కృతియొక్కటి. దీనిలోఁ దటాకారామాదికముల ప్రతిష్ఠాపనము వలని పుణ్యము గీర్తింపఁబడినది. ఈతని యితరకృతులు—

చం. "ఉరు శుభసన్మతిన్ దిరువళూరి పురాధిప వీరరాఘవ
స్థిర శతకమ్ము గృష్ణ గుణదీపిత దండకమొప్పు జానకీ
పరిణయ యక్షగానమును భాగవత ద్విపదప్ర బంధముల్
విరచన చేసినట్లి యిది వేడ్కనొనర్పుము రంగధీనిధీ!"

తిరువళ్లూరి వీరరాఘవ శతకము, కృష్ణ దండకము, జానకీపరిణయమనుయక్షగానము, ద్విపదభాగవతము, ప్రకృత వనమాలారచనమునకు ముందటివి. వీనిలో ద్విపద భాగవతము నాలుగవస్కంధమునఁ బృథుచరిత్రావధికముగ, నీ గ్రంథాలయమునఁ గలదు. అని ఆర్. నెం. 697, 765 సంఖ్యలలో వర్ణింపఁబడినది. పై మూఁడును ఎచ్చటినుండియైన వెలువడునేమో ప్రతీక్షింపవలసియున్నది. మోలూరి లక్ష్మానంత మంత్రులకితఁడు జామాత. ఈతని ధర్మపత్ని లక్ష్మాంబ. వేంకటపతి, అచ్చన, అనంతుడు, జగన్నాథుఁడు, వీరు నలువురు నితని పుత్రులు.

మఱియును—

"వరకవి బహుశ్రుతుఁడు శేషగిరినివాస
భక్తుఁడు వివేకియు బహుప్రబంధకర్త
విశదమతి శ్రీమహంకాళి వేంకటపతి
చెలిమికాఁడౌట."

ఈ కావ్యనిర్మాణోద్యమముననీతఁడు కృతార్థుఁడయ్యెనట. ఈ వేంకటపతి కుత్సగోత్రజుఁడు. అన్నపార్యుఁడీయన ప్రపితామహుఁడు. కోనయపితామహుఁడు. అప్పకొండార్యుఁడు తండ్రి. అచ్చమాంబ తల్లి. అన్న లింగార్యుఁడు. అలమేలు మంగాకృపాపాత్రమగు నీవేంకటపతి చతుర్విధకవితానిర్వాహకుఁడు. ఆశ్వాసాంత, గద్యములయందుఁగూడ నీతని పేరు కూర్పఁబడుటచే రంగశాయికిఁ బ్రకృత గ్రంథ నిర్మాణమున నితని సాహాయ్యమెంత యవధికలదియో, లేక రంగశాయియొక్క సౌహార్దమెంతయవధిలేనిదిగా పోల్పరాకున్నది. శైలి యేకప్రస్మృతి కలదిగానే పొడకట్టుచున్నది. నాల్గవ యాశ్వాసఁపుగద్యలో వేంకటపతికి నామాంతరముగ "వేంగయ" అనియున్నది. గోత్ర పితృనామములు యథాపూర్వముగనే యుండుటవలన "వేంగయ" వేంకటపతికి నామాంతరము కావచ్చును.

విద్యానిబోధసింధువగు రంగశాయి కావ్యరచనోత్కంఠకు అష్టాదశవర్ణనాదిక పరికరముతోఁ గవి సామాన్యముచేతఁ బ్రబంధంపుఁదొడుగున నమర్పబడుచున్న ఐతిహాసిక కాల్పనికవస్తువులాటి రాలేదు. ఈతని విజ్ఞానపరిధి లోకాలోకమునంటి యున్నది. రచనాప్రయోజనముదానినిమిడ్చికొనియుండవలెనని యీతని యాకాంక్ష.

ఉ. "ఏక కథాప్రసంగతి రహిం గవులాద్యులు సత్ప్రబంధముల్
ప్రాకటమాధురీ రసశుభస్థితిఁజేసిరి వారి సత్కృపన్
శ్రీకర సత్పురాణముల శేషత రాగమ షంహితైక బో
ధా కలితార్థముల్ వినినయంతయుఁ గూర్తుఁ బ్రబంధ సంగతిన్."

కం. ఏ తత్కథా సరిద్వర
జాత వచస్సురభి పారిజాత ప్రసవ
వ్రాతాంచిత దామము శ్రీ
నేతకు ఫణిరాజ శైలనిలయునకిత్తున్."

శక్త్యుత్సాహముల కనురూపముగఁ దన నేవ భగవత్పర్యవసాయియగుటకు సంకల్పించి వాణీవిలాసములనఁ దగిన నిఖిలవిద్యాస్థానములను సంశోధించి త్రివర్గపరిపూర్తితో నధికారసంపన్నమై మోక్షమునందుఁబర్యవసింపవలసినమనుష్యజీవితమునకుఁ బ్రధానా వశ్యకములైన లౌకిక పారలౌకిక విషయ సారాంశములను నేకరించి వనమాలా విరచనమునకు రంగశాయి దొడంగెను. నిఖిలవిద్యాప్రసూనగుంఫనముతో మాలాపరిమాణము సుదీర్ఘమైనది. శ్రుతిస్మృతిపురాణాగమములయొక్క దివ్యార్థసార సౌరభములీ వనమాలయందు నాపాదచూడముగ వాసించుచున్నవి. ఇది శ్రీ వేంకటే శ్వరునకుఁ గంఠమాలకాదు. వాఙ్మయరూపమగు వనమాల. వనమాలా లక్షణమిట్లు కీర్తింపఁబడినది.

"ఆజానులంబినీ మాలా సర్వర్తు కుసుమోజ్జ్వలా
మధ్యేస్థూల కదంబాఢ్యా వనమాలేతి కథ్యతే."

శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు సమర్పితమై వాఙ్మయరూపమున శాశ్వతత్వమును గడించి కొన్న యీ వనమాలయొక్క ధన్యత్వము ప్రశంసింపఁదగినది. పుణ్యశ్లోకులగు రాజనరేంద్రాదులతోఁబాటు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికూడ. ఆంధ్రవాఙ్మయ పరిపోష కులలో నొకఁడు. ఆయన యాస్థానమునఁ బారంపర్యముగఁ బలువురు కవులు వెలసి వాఙ్మయమును సంపన్నమొనరించిరి. వాఙ్మయపోషకులగు నాయా రాజుల కాలముల యందు విడివిడిగ నభివృద్ధములైన వాఙ్మయశాఖలన్నియును స్వామి దివ్యాశ్రయమున

ఐకకాలికముగ వికసించినవి. ప్రబంధములు, శతకములు, యక్షగానములు, ద్విపదలు, లఘుకృతులు, వచనములు, గేయములు పెక్కులు తన్నామాంకితములై వెలసినవి. అందీ వనమాల స్వామి యాదేశమున నిర్మింపఁబడిన విజ్ఞాన సర్వస్వము. ఇందు——

సీ. "బ్రహ్మ స్వరూపంబు బ్రహ్మాండ విభవముల్
వరుసఁ జతుర్వ్యూహవైభవములు
లోక నిర్ణయములు లోకోద్భవస్థితి
లయగతుల్ వర్ణాళి లక్షణములు
నుచితకర్మకలాప మురుజీవదేహ పిం
డోత్పత్తి విధములు నొనరు జాత
కస్థితి షోడశకర్మవిభాగముల్
స్త్రీపుంస లక్షణ స్థితులు భేష

తే. జ ప్రకారమ్ము భరత శాస్త్రంబు స్వప్న
సుప్తి జాగ్రదవస్థా విశోధనములు
వ్రతసవనదాన గోవిప్రవైభవములు
విష్ణు కైంకర్య తద్భక్తివిధ ఫలములు.

చం. త్రిగుణ విభాగముల్ నృపవిధిక్రియ లింద్రమనుప్రచారముల్
దగఁ జతురాననాయువు విధంబును గాలనిరూపణంబునున్
మృగధర సూర్యవంశజుల మేలును."

మున్నగు వివిధపురాణాంతర్గతవిషయములేకాక పెక్కు వైష్ణవాగమముల యందలి సారాంశములును, సంక్షేపముగ వేదాంగస్వరూపమును, షడ్దర్శనములును, గళాలంకార శిల్పగజాశ్వ పశురత్న సాముద్రిక గణితశాస్త్రములును వివరింపఁబడినవి. దండనీతిప్రకరణమున నానావిధములగు నపరాధములకు శిక్షాప్రవృత్తివివరణములతోఁ బాటు దాయాద్యము మున్నగు వ్యవహారధర్మకాండమంతయు విస్తరింపఁబడినది. పారమార్థిక వ్యావహారికములయందు మనుష్యునకావశ్యకమైన యే విషయము నిందు విడువఁబడలేదు. సందేహనిర్ణయమునకిది యాచార్యస్థానము. భారతమునందువలె ఇతిహాసకథాసంవిభక్తములు కాక ధర్మములిందు రాశీకరింపబడినవి. ఇంతయ వ్రాసి.

శైలి యనర్గళమైనది. అర్థసంగ్రహణమునందును వివిధ ధర్మస్వరూపనిరూపణమునందును దిక్కన సోమయాజుల మార్గమీయనకు నొరవడి. ఇది కావ్యముకాకపోయినను, ఆఖ్యానపద్ధతియొక్క సర్వంకషప్రౌఢిచే నెచ్చటను విసువుపుట్టింపదు. గంగాజల సమ్మితములైన శ్రుతి స్మృత్యర్థనిర్ణయ బహుశ్లోకోక్తులచే సంవలితమైన యీ గ్రంథమునందీతని కావ్యశైలి సరస్వతీనదివలె అంతఃప్రవాహినిగానున్నది. ఈతనియితరకృతులు ఉపలబ్ధములైనచో దాని నిజస్వరూపము మనకు గోచరముకాఁగలదు. దిఙ్మాత్రోదాహరణమునకు—

శా. “ సింధుప్రస్ఫుర దంతరీపక చతుస్సీమావనీపాలనో
త్సంధానామిత శౌర్య ధైర్య కలనాచాతుర్యతన్ బద్మినీ
బంధూద్యత్కులశేఖరుండగుచు శుంభల్లీలలన్ బ్రోల్చె న
మ్మాంధాతృక్షితిపాలమౌళి శుభధామంబౌ నయోధ్యాపురిన్.

మ. కుముదాంభోరుహ చక్రయుక్త బకరాట్కాజత్తటౌన్నత్య వి
భ్రమమందారమరంద కందలిత శుంభచ్ఛోక పైక ప్రమో
దమదాధారము దృష్ట్యగోచర మహాదైర్ఘ్యోరు విస్తారమున్
గమలాగారముఁ జేరఁదోడ్కొని చనన్ గారామునన్ మానియున్.

శా. బ్రహ్మాండమ్ములు పాదభాగమున సంపన్నమ్ముగా వించి త
ద్బ్రహ్మానేకమరుచ్చరాచరము లుద్యద్దివ్యదేహమ్ముగా
బ్రహ్మంతస్తుతి పాత్రమై మెఱయు రూపంబాద్యమై యొప్పఁద
ద్బ్రహ్మాండోపరి నౌత్రిభావమున నిత్యశ్రేయసస్థానమై.

చం. మినుకుకడాని చెక్కడఁపు మేలిమి మానికఁపు స్వినోదముల్
పనిహరువుల్ చెలంగఁగ శుభంబును రమ్యము సప్తలక్ష యో
జనపరిమాణమున్ విబుధసన్నుతమైన విమానమొప్ప నం
దనువుగ శేషశయ్య రమ యయ్యవనీసతియున్ భజింపగన్.

ఉ. చారుతరప్రభాపటల సంగతమై తగికోట్ల సంఖ్య క్రొం
క్కాఱు మెఱుంగు లేక గతిఁగైకొని నిల్చిన రీతి సారహే
మోరు వరాంశుకంబు కటి నొప్పఁగ వక్షమునందు నంబరా
ధారశుభర్క్ష పంక్తుల విధంబున హారములా రహిం దగన్.

శా. లావణ్యమ్మున మించి నీలగిరిలీలంబొల్చు నెమ్మేను సు
శ్రీవత్సాంకిత వక్షమాశ్రితజనక్షేమంకరాపాంగముల్
ప్రావీణ్యాన్వితముక్తమానసలసద్భద్రాంఘ్రిపంకేజముల్
దేవప్రస్తుతిగల్గునట్టి పరముం దేవేశుఁ గీర్తించెదన్."

రేఫ శకటరేఫమైత్రి త్ర్యార్థకసంధులు మున్నగునవి యీ కవి కనకభిమతములు గావు. లక్షణశ్రద్ధాళువులాదృష్టితోఁ బరిశీలించి యింకనుగలిగిన విశేషములను వెలువరించుటకు వలసిన యవకాశమిందు లేకపోలేదు. ఇందనుస్యూతమైన విషయ ప్రపంచము సూచికవలన వెల్లడియగునుగాన నిచ్చటఁ బ్రత్యేకపరిగణమున చేయఁబడుట లేదు. శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు రంగశాయికవిచే సమర్పితమై నిర్మాల్యవైభవమునందికొనిన యీ వనమాలాసౌరభములు నేఁటివఱకును తాళీదళ సంపుటములలో నణఁగి మాఁగియున్నవి. నేఁడివి యుద్ధరింపఁబడుచున్నది గాఁబట్టి అవి వాఙ్మయ లోకమున సీమావగాహులై కల్యాణకరములు కాఁగలవు.

తి. చంద్రశేఖరన్.

విషయసూచిక

వాణీ విలాస వనమాలిక.

ప్రథమాశ్వాసము

అవతారిక

శా. శ్రీ విశ్వంభర లాత్మపాద సదర స్నేహోరు పీఠంబులన్
దీవుల్ మీఱఁగ శంభు శక్ర ముని వాణీనాథ ముఖ్యుల్ నుతుల్
గావింపన్ శుభదాధిక ప్రభలచేఁ గల్యాణవద్వేంకట
గ్రావాధ్యక్షతఁ బొల్చు వేల్పుఁ గొలుతున్ గైవల్య సంసిద్ధికిన్.

సీ. వరనీల చికుర శైవాల జాలమ్మున
నిందిత వదనపూర్ణేందు విభవ
మతుల విశాల తరాక్షి మీనంబులు
కమనీయ దంత ముక్తాఫలములు
సులలితదరహాస శుభ్రడిండీరమ్ము
మధురాధరామృత మహితసుధయుఁ
గలిత త్రిరేఖా ప్రకాశిత గళదర
మామోద పృథుల కుచాచలములు

తే॥గీ॥ మానితోజ్జ్వల జంఘికామకరములును
లీలఁ దళుకొత్తు పాదప్రవాళ లతిక
లమర గాంభీర్యగతి జనకానురూప
మమర నుప్పొంగు నలమేలుమంగఁ గొలుతు

ఉ. హారి కిరీట భాక్క్రమల హారికి వారణ దైత్యవీర ని
ర్హారికి రౌప్య భూధరవిహారికి దేహవిభాజితాతి నీ
హారికిఁ గాలకూట పరిహారికి సంతత సంశ్రితామృతా
హారి కజిహ్మగ ప్రకర హారికి మ్రొక్కెదఁ గార్యసిద్ధికిన్.

చం. జగములకెల్లఁ దల్లియన సారనిదానతఁ జెంది తండ్రికిన్
మగనికి ధైర్య భూతిగరిమల్ విహితంబుగఁ గూర్చునేర్పునన్
సుగుణతఁ బుట్టినింటికినిఁ జొచ్చినయింటికిఁ గీర్తి రాఁగ న
త్యగణిత సన్నుతుల్గనిన యద్రిసుతన్ మది నెంతు నెంతయున్.

చం. అనువుగ దేవ తిర్యగచరాఖిల మానవ మానకల్పనం
బనచతురాననత్వము యథాస్థితిగా వెలయంగఁ జేయుచున్
మును మినుకుల్ తదీయగతి ముఖ్యములై నెరయంగ రంగునన్
దనరిన వాగ్వధూసహితు ధాతను సృష్టివిధాతఁ గొల్చెదన్.

కం. క్షోణీ చక్రశ్రోణిన్
వేణీ రుచి విజిత నీలవేణిన్ ఘన క
ల్యాణిన్ నతగీర్వాణిన్
వాణిన్ శుభవాణిఁ దలఁతు వనజజు రాణిన్.

కం. సంతత దంతురవిఘ్న
ధ్వాంతార్క ప్రతిభు సుగుణవంతు ననంతున్
శాంతు నిరంతర కరుణా
క్రాంతున్ గాంతున్ నుతింతుఁ గరిముఖు ననఘున్.

మ. హరి సేనాపతియై సమస్తదితిజాతానీక సంహార శౌ
ర్యరసోదంచితుఁడై రమేశ భజనా రంజన్మహాయోగి భా
సుర చిత్తాబ్జ పరిస్ఫురైకవిలసత్సారాకృతిన్ బొల్చు భా
స్వర కారుణ్యసుధానిధానుఁ డగు విష్వక్సేనుఁ బ్రార్థించెదన్.

కం. ఆది మదీయ కవిత్వము
సాది మహిన్ సుకవి తురగసమితికి ననుచున్
బ్రోఁది మదిఁ బాదుకొల్పిన
యాదిము వాల్మీకి కవి మహామునిఁ గొలుతున్.

ఉ. వేదపుఁ బాదునన్ స్మృతులు విత్తులుగా నితిహాస వృక్షసం
పాదనచేఁ బురాణము లపారసమంచితశాఖలై తగన్
మోదముతోడ భాగవత ముక్తిరసైక ఫలప్రసంగతా
స్వాదన ధీరులం దనుపు వ్యాసమునీంద్రుని సన్నుతించెదన్.

చం. గురుకులవర్యుఁ గణ్వమునిగోత్రుని వామనదేవు పుత్రునిన్
స్థిర శుభచర్య ధర్మపురి శ్రీ నరసింహ వరప్రసాది ని
ద్ధరఁ దగు నారద ప్రకటిత స్థిత భాగవత క్రమాఢ్యునిన్
జిరమతి రామభద్ర గురుశేఖరునిన్ భజియింతు నిత్యమున్.

సీ. భవభూతి శివభద్రు బాణు మయూరాఖ్యుఁ
గలభుని హేరంబుఁ గాళిదాసుఁ
గవిమిత్రు శ్రీ హర్షు భవు భారవిన్ జయ
దేవు మల్హణు శుకదేవు మాఘు
భాట్యుఁ బ్రాభాకరు భద్రు శంకరు దండి
కవ్యాది గీర్వాణ కవులఁ దలఁచి
భీము సూరయఁ దిక్క ప్రెగడ నన్నయ పోత
నార్యు నెఱ్ఱన సోము నమరు రంగ

తే.గీ. నాథు శ్రీనాథు గౌరన నవ్యకావ్య
భానురాంధ్రకవిత్వ ప్రబంధ బంధు
రార్థ సర్వజ్ఞ నిధుల మహాకవీంద్ర
వరుల నభినుతి గావింతు గరిమ మెఱయ.

ఉ. సారత రౌచికార్థిక విశారద శిల్పిక ముఖ్య మాధురీ
ధారల సత్కృతుల్ పదులు లాము రచింపఁగ లేక యూరకే
నేరని ప్రజ్ఞలన్ సుకవి నింద యొనర్చుట, వానరంబు తె
వ్వారల వెక్కిరించి శుభవైఖరిఁ బూనఁగలేనిచాడ్పునన్

ఆ.వె. అనుచు నిష్టదేవతాభివందనమును
వరకవీంద్రనుతియు నెరయఁ గుకవి
నిరసనమ్ముచేసి నెమ్మితో నొకకృతి
నమరఁబూనియున్న యవసరమున.

సీ. * వేలుపు మిన్నల విందు మానిక కందు ?
కలిమింతి పొందు వక్షంబువాఁడు
సోఁకు మూఁకల హత్తి వీకచూపెడు సత్తి
కాఁకల బలుకత్తి గలుగువాఁడు
మగరాల జిగ డంబు మహిమంబు మకుటంబు
తల నొడికంబుగఁ గలుగువాఁడు
తమ్మిచుట్టఁపు టేపు నెమ్మివెన్నెల ప్రాపు
గ్రమ్మనకనుచూపు గలుగువాఁడు

తే.గీ. శేషనారద గరుడ సంసేవ్యమాన
చారు చరణాంబుజ ప్రభోదార సకల
దాస మానస సంతోష దాయకుండు
వెలయు గల్యాణ వేంకటాచల విభుండు.

వేలంపు మిన్నల విందుతాలి మానికకందు. అని మూలపాఠము
* ఇందు గణ భంగమును, బట్టి పై పాఠము సరియని యూహింపబడినది.

స్రగ్ధర॥ శుభ్రాంభోద ప్రభావిస్ఫురిత హయముపై శోభనాంగ ద్యుతుల్ నీ
లాభ్రభ్రాంతిన్ ఘటింపన్ హవణక జిగిపాగంగి చుంగుల్ చెలంగన్
విభ్రాజ ద్రత్న భూషావిభల దశదిశల్ విశ్రుతం బందగా భ
ద్రభ్రాజి (స్వా) ననాంచ ద్దరహసితము నిద్దంపు మేలింపు నింపన్.

వ. చతుర మితజన సేవితుండై వితత విభవసంగతి సురగరాడ్గిరిపతి యుషఃకాలం బున మదీయదృగ్గోచరుండై ప్రణామ ప్రణతులు గైకొని నీ తలంచిన కృతి వాణీ విలాస మాలిక యను పద్యవనమాలికభాతి మెఱయుచు నామకాలంకారంబగు, నగణితసుగుణుం డును ప్రబంధ కల్పనాధురంధరుండును నగు మద్భ్రాతృం డొకరుండు సహాయుండుగా నేతత్కృతి, మత్సమర్పణంబు సేయుమని మన్మానసనివాసుండయ్యె నంత నివ్విధంబు మద్గురు బాంధవజనంబుల కెఱింగించిన రోమాంచకంచుకితగాత్రులై మత్సుకృత పరిపా కం బభివర్ణించి యిట్లనిరి.

సీ. శ్రీ విష్ణునాభిరాజీవ సముద్భవ
భువనేశ మానసపుత్రుఁడైన
భృగుఁ డచ్యుతాబ్జభూనగవిభుల గుణంబు
లరయుచో హరివత్స మంఘ్రి నదుమ
వారిజోదరుఁడు శ్రీవత్సాంకుఁ డగుట న
మ్మునికి శ్రీవత్సాఖ్య మొనర నొసఁగి
నీ గోత్ర సంభవుల్ శ్రీగరిష్ఠు లటంచు
వరమిచ్చి దయ మెచ్చ నిరుపమాన

తే.గీ. మహిమఁ జెన్నగు శ్రీవత్సమౌని గోత్రుఁ
డనఘుతర తేకుమళ్లాన్వయైక ధర్మ
పురి నృసింహాంఘ్రి భజనాత్త నిరత రామ
భద్ర గురుభక్తి యుతుఁడు తిమ్మప్రభుండు.

కం. ఆ మంత్రి రామమాంబా
సీమంతినియందుఁ గనియెఁ శ్రిత సుకవిజన
స్తోమ క్షేమంకర వి
ద్యామహిమాన్నత్య నప్పయామాత్యుఁ దగన్.

ఉ. ఆయత కీర్తిశాలి యగు నప్పన యొప్పగు కృష్ణగీతి యు
క్తాయి శుభప్రదాయిని బుధాఢ్యవిధా యనిభార్య కాఁగ దాఁ
గాయజువంటి సద్గుణనికాయుఁ దనూభవుఁగాంచె వైభవ
శ్రీయుతు రామనార్యు మతిశిక్షిత దేవగణార్యు నయ్యెడన్.

సీ. ఆ రామమంత్రి సీతా రమణీ నిభ
  సద్గుణనికురుంబ జనకదంబ
సుత కచరోలంబ సతి లక్ష్మమాంబ స
  త్కులకాంత గా సముజ్జ్వలనిరూఢి
నరసింహ వరజాతు నిరుపమ విఖ్యాతు
  మతినిత్యు గప్పరామాత్యు సత్యు
ప్రాకట సద్గుణా స్తోకవిఖ్యాతాహ్వ
  స్థిరకార్యరంహులు నృసింహులు నాన
తే.గీ. నాబ్జరిపు బింబయగు నరసాంబఁ గనిరి
  నందు ననవరతాన్న దానాతిశయ మ
  హా ప్రభావ సదాచార విప్రభజన
  కప్పరామాత్యుఁ డలరు లోకప్రసిద్ధి.

ఉ. వాసవ వైభవుఁడు బుధవర్ణన దానవిధాన మాన లీ
  లా సమ కీర్తి సత్యములు, సంబుధ కౌరవ దస్రశేష ర
  క్షోనువిదారులం గెలుచు నంచిత సంచితపుణ్యశాలి యా
  నా సచివాగ్రగణ్యుఁడు కులాంగన తిమ్మను నెమ్మిఁ గొల్వఁగన్.

శా. సామాన్యత్వము నొంది రత్యధిక భామా చంచలా చండికా
  నామ ప్రాప్తిని, సత్య నిశ్చల కళా నాథానుకూల్య క్రియా
  సామర్థ్య స్థితి తిమ్మమాంబ కెన రా, ప్రాప్తి రమా పార్వతీ
  భామ ప్రాభవ శీల లయ్యు నది చిత్రంబా త్రిమూర్త్యంగనల్.

సీ. ఆ కప్పరార్య తిమ్మాంబల కవని
  జనావన కల్పవృక్షాళిఁ బోలి
యింగితకీర్తుల హెచ్చిన యచ్చన
  ధర్మతత్పరుఁడైన ధర్మనయును
రాజిత సుకవి సమాజ రామాజియు
  ధీయుక్తుఁ బొప్ప నారాయణప్ప
రమ్యవిద్యా విశారద బుధజన గేయ
  రంగద్గుణ స్థాయి రంగశాయి
తే.గీ. యనఁగ నీవును జనియించి తంచిత మతి
  హరి కరాంబుజ దీప్త పంచాయుధముల
  కరణి గౌరీశ పంచవక్త్రముల రీతి
  నమిత కీర్తిప్రభన్ ధర నతిశయిల్ల.

సీ. అన్వర్థ నామ పుణ్యాస్పదులైన భా
   గీరథి కృష్ణమ్మ ధీర కొండ
మాంబయు సైఁదోడులై వెలయ జనించి
   యధిక సత్కీర్తుల ననుపమధృతి
గజవెల్లి జనపదగతి నైదిపురి బాంధ
   వాధార విద్యానిబోధ సింధు
సన్నుత సుకృతైక సప్తసంతాన సం
   పన్న ప్రసన్నత వన్నెకెక్కి.

తే.గీ. చెలఁగితివి రామభద్రార్య శిష్య వర్య !
వేంకటాధిప పాదారవింద మాక
రంద సుమలిడ్విభానందకంద హృదయ !
కృతి యొనర్చుము నీదు కోర్కెలు ఘటిల్లు.

చం. ఉరుశుభసన్మతిన్ దిరువళూరి పురాధిప వీరరాఘవ
స్థిర శతకంబు కృష్ణగుణ దీపితదండక, మొప్పు జానకీ
పరిణయయక్షగానమును భాగవత ద్విపద ప్రబంధమున్
విరచన చేసినట్లు యిది వేడ్క నొనర్చుము రంగధీనిధీ !

సీ. ధర మొలురన్వయామరతరుఫల లీల
   మంతు కెక్కు ననంత మంత్రిపత్ని
యగు లక్ష్మమాంబ యం దనువొందఁ గలశాబ్ధి
   ఘనవీచి శ్రీకాంత కరణిఁ బొడమి
యన్వర్థనామ్నియౌ నట్టి లక్ష్మాంబ శ్రీ
   రంగశాయి ప్రభ రంగు మీఱు
వరు నిన్ను వరియించి నిరుపమ శుభగుణో
   దార సద్బాంధవాధార గరిమ

తే గీ నమరి వెంకటపతి నచ్చనాఖ్యు నయ్య
నంతు వేంకటపతి జగన్నాథు పద్మ
నాభు బాహులు నాగ నందనులఁ గాంచ
ధరణి వర్ధిల్లు నీకు నీ ధర్మ మమరె.

తే.గీ. వరకవి బహుశ్రుతుఁడు శేషగిరినివాస
భక్తుఁడు వివేకియు బహుప్రబంధకర్త
విశదమతి శ్రీ మహంకాళి వేంకటపతి
చెలిమికాఁడౌటఁ దగు కార్యసిద్ధి నీకు.

సీ. అతఁ డల కుత్స గోత్రాన్వయక్షీరపా
  రావార తుహినాంశుఁడై వెలుంగు
నన్నపార్యాన్నపూంబాత్మజుండగు కోన
  యాఖ్యుఁడు లింగమ యందుఁ గనిన
గుణనిధి ఘనుఁ డప్ప కొండాఖ్యుఁ డచ్చమాం
  బిక యందుఁ గనిన సత్ప్రీతమతుల
లింగార్యుఁ డలమేలుమంగా కృపాప్తుండు
  విశ్రుత సుకృతియౌ వేంకటపతి

తే.గీ. ప్రచుర లీల చతుర్విధ రచన లెఱుఁగు
నెమ్మి నాతఁడు నీకృతి నిర్వహించు
నింపు దళుకొత్త శ్రీవేంకటేశు పేర
సంకితమొనర్ప మనుడు నే హర్షమొంది.

ఉ. ఏక కథా ప్రసంగతి నహీనగవులాద్యులు సత్ప్రబంధముల్
ప్రాకట మాధురీ రశుభస్థితిఁ జేసిరి వారి సత్కృపన్
శ్రీకర సత్పురాణము లశేషతరాగము సంహితైక బో
ధా కలితార్థముల్ వినినయంతయుఁ గూర్తుఁ బ్రబంధసంగతిన్.

కం. ఏతత్కథా సరిద్వర
జాత వచస్సురభి పారిజాత ప్రసవ
వ్రాతాంచిత దామము శ్రీ
నేతకు ఫణిరాజశైలనిలయున కిత్తున్.

చం. కృశమున బ్రహ్మ నందనులు త్రేత రఘూద్వహముఖ్య భూపతుల్
తతమతిఁ బాండవాదు లల ద్వాపర వేళలఁ బూజసల్పఁ గా
హితమతిఁ దన్మనోరథము లిచ్చిన వేంకట భర్తయిప్పుడ
ట్లు తులిత లీల నాశ్రిత జనాళికి నిచ్చు నభీష్ట సంపదల్

ఆ.వె. అంబురాశి తరగ లవనిరేణువు లుడు
గణము లమిత వర్ష కణములైన
నెన్నవచ్చుగాక యీ వేంకటేశ్వరు
భవ్యగుణము లెన్న బ్రహ్మ వశమె!

షష్ఠ్యంతములు

కం. శ్రీ రమ్య స్వామి సర
స్తీరావనిజాత కుసుమసీధు పరిమళా
సార మహాధీరానిల
వార స్ఫుట సుప్రసన్న వదనాబ్జునకున్.

కం. ఆటవికా నయనోత్సవ
కోటరవిద్యోతమాన కోటీర విభా
ఘాటహృత భక్తకలుషా
ఘాః తమః పుంజునకును గరకంజునకున్.

కం. వనజభవార్చిత కాంచన
వనజాధిక దివ్యపాదవనజ ద్యుతి స
న్మునిహృద్బోధాకరునకు
జనితాదరణునకు శంఖచక్రధరునకున్.

కం. వృషభాసుర మదవిదళన
పృషదశ్వాయిత సువేగ భీకర శార్ఙ్గ
త్కృషణా మిత బాణవ్రజ
విషయాస్పద లాఘవునకు విహతాఘునకున్.

కం. సేవాగత కలుషాపహ
పావన పటుతీర్థనికర పరివృత రుచిర
శ్రీవైకుంఠాగత శుభ
భావ విమానాభిరతికి బంధురధృతికిన్.

కం. చేతోభవ కోటివిలా
సాతత సౌందర్యదీపితాకృతికిన్ గం
జాతభవ భవనుత ప్ర
ఖ్యాతికిఁ గల్యాణ వేంకటాచలపతికిన్.

వ. సమర్పితంబుగా నే రచియింపం బూనిన వాణీవిలాస వనమాలికయను మహా ప్రబంధమునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన—

సీ. చందన మందార చాంపేయ జంబీర
కురవక మాలూర కోవిదార
కేతకీ ఖర్జూర కింశుక కరవీర
శిర్షప వానీర సిందువార

మాతులుంగ తమాల మన్మథ(ప)టసాల
మాలతీ హింతాల తాల వాల
సరళ చూతాంకోల శర కదంబ రసాల
వకుళ కుద్దాల బిల్వ ప్రియాళ

తే.గీ. పనస లికుచామలక లుంగ కనక తిలక
హింగు నారంగ తుంగ లవంగ రంగ
దమిత సుమఫలతరు కుంజ యమి మనోజ్ఞ
కుశల హర్ష ప్రదంబు నైమిశవనంబు.

ఉ. తామరసోద్భవుండు ప్రమదంబునఁ బుణ్యము వెల్లఁ బ్రోవు గా
నేమి యొనర్చి ధాత్రి నిది నిల్చిన చోటతిపుణ్యభూమినాఁ
దా మది కోరికన్విడువఁ దారక యచ్చట నుర్కె దాని చే
నైమిశకాననంబన ఘనం బగు తద్వన సీమ యెంతయున్

తే.గీ. నీలగళ సంగతిన్ ఫణినివహ ములరు
హరి మదేభేంద్ర రక్షణ మాచరించు
పుండరీకాళి సారంగములను బ్రోచు
సరస నన్యోన్య వైర ప్రచార ముడిగి॥

వ. తద్వనంబున—

ఉ. కుత్స మరీచిశౌనక భృగు చ్యవనాంగిరసాత్రి కణ్వులున్
వత్సపులస్త్య మంకణ కణాదులు నా హరి సత్ప్రభావ ము
త్యుత్సవ మాన నుండగుచు నొప్పెడు సూతుఁడు చెప్ప వించు రా
జత్సుగుణాబ్ధియై మెఱయు శౌనకుఁ డాతనిఁ జూచి యిట్లనున్॥

శా. సూతా! నైగమ భానుదార్ధ పదవీ శోభాత్త మేధా లస
త్ఖ్యాతా! శాస్త్రపురాణ సంహిత కళా ధారాళ లీలా వచో
జాతా! పావన రోమహర్షణ తనూజాతా! సదా తత్త్వ వి
ద్యా తాత్పర్యయుతా! బుధానుమత చర్యాస్ఫీత! ధీరవ్రతా!

కం. యుక్తాగమోక్తి స్మృతు లను
రక్తిన్ గడు విస్తరించు రహి స్మృత్యర్థ
ద్వ్యక్త గతి పురాణములా
సక్తిన్ బ్రకటించు సకల సారార్థములన్

మ. మునుమిన్నుల్ గొనియాడు వేని పరుషుల్ ముఖ్యుండు నానంద కం
ద నిరూ ఢ్యుఁ డమేయుఁ డవ్యయుఁడు విద్యాగమ్యుఁ డా విష్ణుఁ గీ
ర్తన సేయన్ భవదోషముల్ దొలఁగు నిత్యక్షేమసిద్ధిం దగున్
మనుజుం డూర్జిత తత్కథామృత సుధామాధుర్య సేవారతిన్॥

ఉ. కావున సర్వలోకవిభు గౌరవ చారు కథా సుధారస
శ్రీ వహి వీనులం జొరఁగఁ జేయఁగదే! మది సంతసిల్లఁగాఁ
బావనుఁ డాదిమూర్తి గుణపారగుఁ డా విభుఁ డెట్లు లోక సం
భావితమౌ ప్రపంచమనుభావముగా సృజియించె నెంచఁగన్॥

తే.గీ. ఇంటిమఖిల పురాణముల్ వేఱు వేఱ
నిశ్చితార్థమ్ము దెలియంగ నేరమింక
కరుణ నర్థవిభాగ సంగతులు నెరయ
వలయుఁ దెలుపఁగ మిశ్రభావంబు గాఁగ.

సీ. బ్రహ్మస్వరూపంబు బ్రహ్మాండ విభవముల్
వరుసఁ జతుర్వ్యూహ వైభవములు
లోక నిర్ణయములు లోకోద్భవస్థితి
లయ గతుల్ వర్ణాళి లక్షణములు
సుచిత కర్మకలాప మురుజీవ దేహ పిం
డోత్పత్తి విధములు నొనరు జాత
కస్థితి షోడశకర్మ విభాగముల్
స్త్రీ పుంస లక్షణ స్థితులు, భేద

తే.గీ. జప్రకారంబు భరతశాస్త్రంబు స్వప్న
సుప్తి జాగ్రదవస్థా విశోధనములు
వ్రత సవన దాన గో విప్ర వైభవములు
విష్ణు కైంకర్య తద్భక్తి విధ ఫలములు.

చం॥ త్రిగుణ విభాగముల్ నృపవిధి క్రియ లింద్ర మను ప్రచారముల్
దగఁ జతురాననాయువు విధంబును గాలనిరూపణంబులున్
మృగధర సూర్యవంశజుల మేఱయు సాంఖ్య హఠాదియోగ శా
స్త్ర గతులు, కల్పరీతి విశదంబుగ నిప్పు డెఱుంగఁ బల్కవే!

కం. మున్ను పురాణార్థము లీ
పన్నువి యేవర్గు రీతి నమరగ సంక్షే
పోన్నతి విస్పష్టము గా
సన్నుత సారార్థమెల్లఁ జతురతఁ జెప్పుమా!

మ. అనినన్ సూతుఁడు శౌనకాదుల మహాహ్లాదంబునం జూచి యో
యనఘాగ్రేసరులార ! మీరు, భవదీయంబైన సంప్రశ్న మా
వనమాలిన్ శుభశీలి దాసజనభావ ప్రస్ఫురత్సత్కృపా?
వనశాలిన్ మది భక్తి నెన్నఁ దగు కైవల్యాభిలాషస్థితిన్.

కం. మీరడిగిన ప్రశ్నల హరి
గౌరవ మహిమములు తేటగాఁ బలుకఁ బడున్
సార పురుషార్థదాయక
మై రహిఁ దగు విష్ణు సత్కథామృత పదవుల్.

చం. విలసిత బుద్ధి నిచ్చుటలు విశ్రుత ధర్మము, నీతి తోడ ని
శ్చల గతిఁ గూర్చు టర్థము సశంసద వృత్తి మెలంగు కామినిం
గలయుట కామ, మీ క్రియలు గావని విష్ణు రమేశు భక్తితోఁ
గొలుచుట మోక్ష మచ్యుతునిఁ గోరి భజించినఁ గల్గు కోరికల్

కం. కోరక యూరక గొల్చిన
వారికి నపవర్గ పద మవారిగ నొసఁగున్
జేరిక నెట్లయినన్ భవ
తారకమగు విష్ణుసేవ తథ్యం బరయన్.

తే. గీ. క్రమ పురాణము లుపపురాణములు స్మృతులు
త్రిగుణయుతములు, పదునెన్మిదింట నమరు
నందు సాత్త్వికములు హరి నభినుతించు
నల రజస్తమములు ధాతృహరులఁ బొగడు.

చం. హరియొకఁ డెల్ల దేవశుభదాకృతులన్ జనకోటి పూజ నే
ర్పఱుపగఁ దాన కైకొనుచు భవ్యమనోరథ దాయియై తగున్
సురపథపాతి తోయములు సొంపున వారిధిఁ జేరునట్లు న
ప్పురుషవరేణ్యుఁ జెందు నెటఁ బొందిన వేల్పుల మ్రొక్కు లన్నియున్.

కం. ఆరోగ్యేచ్ఛన్ భాస్కరు
సారజ్ఞానమ్ము కొఱకు శంకరు, ధనధా
న్యారాధి కగ్ని, ముక్తికి
నారాయణుఁ గొల్వఁ దగు జనంబుల కెల్లన్.

సీ. వెస ఋగ్యజుస్సామవేదముల్ సకల క
ర్మ ప్రతిపాద్యముల్ మఱియు నవియె
హరి హర మాహాత్మ్య వరసూచకంబులౌ
నం ద థర్వణము మంత్రాత్మక మగు

సుపవేద వేదాంగయుక్తములగు నందు
  నైదగు శాఖల, నాఱు సూత్ర
ముల, నొప్పు ఋగ్వేద మెలమి యజుర్వేద
  మన్ని సూత్రంబుల నెన్న నెనుఁ

తే.గీ. దాఱు శాఖలు సామంబు నన్ని సూత్ర
ముల వెలయు సప్తగానప లలిఁ దనర్చె
బ్రాహ్మ్య మష్టవిధమ్ములఁ బరిఢవిల్ల
ననఘరీతి సహస్రశాఖాన్వితముగ.

వ. సూత్రమ్ము లెవ్వియం బేని, బోధాయ నీయాపస్తంబ సత్యాషాఢద్రాహ్యాయ
నాగస్త్య కాత్యాయన శాకల్య కాత్యాయన వైఖానస శౌనకీయ భారద్వాజాగ్ని వైశ్య
వాకూల మాధ్యందిన కౌండిన్య కౌశికంబు లష్టాదశంబులు, ఇవి యొక్కొక్క
వేదంబున కాఁ బేసి సూత్రంబులు. పూర్వోక్తలీల నమరు నైదు కల్పమ్ములు నాఱంగ
మ్ములును వినుండు—

తే.గీ. ధరణి నక్షత్ర కల్ప విధాన కల్ప
శాంతి సంహిత కల్పముల్ సరసత నివి
దాన కల్పము శిక్షాప్రధాన మంగ
షట్క మిరవగు కర్మప్రశస్త మగుచు.

మ. మను కాత్యాయన విష్ణు దక్ష గురు యామ్యంబుల్ తగఁ గౌతమం
బును శాత్యాయన యాజ్ఞవల్క్య హారితంబుల్ వ్యాస వాసిష్ఠ శో
భన సంవర్త పరాశరాత్రి లసదాపస్తంబముల్ భార్గవం
బు నఁగా మేల్ స్మృతు లొప్పు శంఖ లిఖితాఖ్యన్ గూడి పద్దెన్మిదై.

వ. ఇవియె ధర్మ శాస్త్రంబులగు న్యాయ తర్క మీమాంసాద్వయ సాంఖ్యయోగ
శాస్త్రంబు లాఱు ప్రధాన శాస్త్రంబులు. భరత శిల్ప కల్ప కళా స్వరాశ్వ రత్న శాస్త్రం
బులును, ఆయుర్గాంధర్వ ధనుర్వేదాది వేదంబులును, ఉపవేద శాస్త్రంబులనందగు,
నింక నాగమంబుల తెఱంగెఱింగించెద—

సీ. వైఖానసము భాగవతము ఋగాగమ
  పాంచరాత్రంబులు వైష్ణవమును
వాసుదేవార్చనా వైభవములు దెల్పు
  శైవ దీక్షలు మహాశైవ సోమ
ములు శైవ సిద్ధాంతమును చిదంబర వివ
  రణ మాతులమును సరవిని బెక్కు
భేదంబులన్ శివప్రియకర పూజ లి
  య్యాఱును వివరించు, సౌర బౌద్ధ

ఆ.వె. ముఖును గణపతి యది వెలయు దేవి పరమ్ము
లగుచుఁ బదియునాల్గు నమరు బెరసి
యిరువదెనిమిదగుట నిందు రమాధీశ
పరములైదు నేరుపఱతు వినుఁడు.

కం. వేదోక్త మంత్ర తంత్రము
లాదిగ వైఖానసార్చ నా యాధిఁ బగుఁజా
శ్రీ దగు వేంకట ఘటికా
ద్ర్యాదుల ముఖ్యమ్ము లగుచు నతితంత్రములన్.

వ. అదియు వైఖానస మరీచి భృగ్వత్రులు ప్రవర్తకులుగా బలిపురావాస క్రియాధికారంబు లాదిగా నిరువదెనిమిది తంత్రంబులం బరగియుండు.

కం. భాగవతాఖ్యం గల్గిన
యాగమ మిది నీల భూధరానంతములన్
బాగగు బహుభేదార్చన,
నాగతిఁ బూజనలు యోగ్యమగు హరికింటన్.

కం. పదునెనిమిది ఋక్కుల కా
స్పదమగు నప్పురుషసూక్త పద్ధతి పూజా
నిరతికిఁ దనరు ఋగాగమ
మిరవుగ గృహదేవతార్చ నేప్సితమగుచున్.

ఆ.వె. బ్రహ్మరుద్ర శక్రరాత్రులు మాని న
వగ్రహాఖ్య లమర వరుస వేద
మనుర యొత్తినప్పు డచ్యుతార్చనకు గా
రచనఁ జేయఁ బాంచరాత్రమయ్యె.

వ. అది తంత్రక్రమం బయ్యె. వైష్ణవాగమంబు క్రియాయోగంబగు. క్రియాయోగం బగు శివాగమంబు లాఱునుం బదినాల్గు భేదంబులం బ్రవర్తిల్లుచుఁ బంచాక్షర్యాది జప భేద పార్థివ లింగార్చనాది లింగభేదార్చనామహిమలును దివ్యస్తవ వైభవోత్సవవిధానంబులును వివరించు. సౌరంబు సూర్యోపాస్తియు, గాణాపత్యం బష్టావింశతి గణపతి పూజావిధులును, బౌద్ధంబు పాషండ క్రమంబులును విస్తరించు మఱియును—

తే.గీ. తనరు నింద్రాణి త్రిపురసుందరియు వాణి
యనైదు పదునాల్గు నామము లతిశయిల్ల
గలవు తన్నామ సేవకాగమము లవియు
పంచ విద్యలు నా నిందుఁ బరిఢవిల్లు

వ. శ్రీవిద్యా కాళీ మాతంగీ శూలినీదుర్గలును సిద్ధా భువనేశ్వరీ వారాహీ పూర్వకంబు లగు విద్యలమరు. సాంఖ్యాయన వామకేశ్వర బద్ధామహేశ్వర యామళాది

---

† ఇట నుత్తరార్థమునఁ బ్రాస భేదంచినది

తంత్రంబు లమరు. భైరవీ కాళదక్షిణా మూర్తి కల్పాదులనేకంబులును, రుద్ర భైరవ యామళ జ్ఞానకులార్ణవాది చతుర్దశ భేదంబుల మంత్ర తంత్ర యంత్ర జపహోమ దాన తర్పణ విప్రభోజన విధానంబుల వామదక్షిణాచారంబులం బ్రవర్తిల్లు వెండియు.

సీ. కౌర్మమాత్స్యాగ్ని లైంగ్యములు వాయు స్కాంద
  తత షట్పురాణముల్ తామసములు
బ్రహ్మాండ వామన బ్రాహ్మ్య మార్కండేయ
  బ్రహ్మకైవర్తముల్ పటుభవిష్య
ములు నాఱు రాజసంబు లురుభాగవత వై
  ష్ణవ పాద్మ వారాహ నారదీయ
గారుడంబులు సాత్త్వికంబు లాది పురాణ
  సమితి యష్టాదశ సంఖ్య నిట్లు

తే.గీ. నారసింహంబు శైవంబు సార విష్ణు
ధర్మ ముఖ్య పురాణముల్ తఱచు లుప పు
రాణములు సంహితలును విరాజితముగఁ
బదియునెనిమిది విద్యలై ప్రబలు నివియు.

వ. అగస్త్య సనత్కుమార, ఉమా మహేశ్వర, సూతసంహిత లాదిగాఁ బదునెనిమిదియగు నిట్లు.

ఉ. ఆరసి యీ పురాణ వివిధార్థములెల్ల గ్రహింప వేడ్కతో
మీ రిటు కోరికం బలుకు మేలిమి ప్రశ్నకు నుత్తరంబుగా
గౌరవ మొప్పఁ జెప్పెద వికాస మనస్స్థిరులై వినుండు దు
ర్వార మహాఘవారణ మపార శుభంబు హరి ప్రసంగమున్.

వ. అని పలికి.

ఉ. కంతునిఁగన్న తండ్రి సుదుకాంత నిశాంత హృదంతరున్ శుభా
త్యంత నిరంతర ప్రదు, ననంతు ననంతశయాను సర్వ వే
దాంత నితాంత సంతత దురంతవిహారు పరాత్పరున్ రమా
కాంతుఁ దలంతుఁ దచ్చరణకాంతి భజింతు నుతింతు నెంతయున్

ఉ. భాసుర వేదకల్పక విభాగిత భవ్య శిఖాగమోత్కళా
భ్యాసు ముని ప్రతోష దరహాసు వినిర్మల పేశలాతి గీ
ర్వాసు మనస్సరోజ హరివాసు వరాజినవాసు సంతతో
ల్లాసు మునీశు వ్యాసు సువిలాసు మదిఁ దలంచి మ్రొక్కెదన్.

తే.గీ. అనుచు హరిగురు వందన మాచరించి
యంచితోక్తుల నల శౌనకాదిమునుల
సావధానత వినుఁడని చతుర మధుర
రచన సూతుఁడు బల్కె ధీరతర మతిని

మత్తకోకిల. నిర్వికారుఁడు నిర్గుణుండును నిత్యుఁడున్ విభుఁడాద్యుఁడున్
నిర్వికల్పుఁడు నిష్కళంకుఁడు నిర్మలుండు నిరీహుఁడున్
సర్వభర్తయు సత్యవర్తియు సర్వజీవమయుండు భా
ధూర్వహ ప్రణవస్వరూపుఁడు తొల్త బ్రహ్మమనం దగున్

కం. ఆ నిరుపమ తర సత్య
జ్ఞానానందాత్మ తోడఁ గలసిన దగుచున్
దానున్నది లేనిదియై
పూనికతోఁ బ్రకృతి చేష్టపాలుపరియుండున్

తే.గీ. నిస్తరంగా(బ్ధి) కరణి సమస్త వస్తు
శస్త్రమై పూర్ణత నఖండ నిస్తులగతి
విస్తరిల్లు నపార గభస్తిసమితి
వాస్తవంబగు నంచితాభ్యస్త మహిమ

చం. జగములు సత్తు సత్యమని సార వివేకముచే నెఱుంగ వా
దగునది జ్ఞాన మయ్యెఱుకదాల్చి ముదంబెదఁ బొదుకొల్పుటిం
పుగనది చిత్సుఖం బనఁగఁ బొల్చుఁ దదీయమహత్సుఖంబు లీ
రగణిత మా నెఱుంగుటకు నారసి పల్కుట కాగమోక్తికిన్

సీ. ఎలమి మహానుభావులు మానవులు తదా
నందశతంబు నింపొంద మనుజ
గాంధర్వమగు దేవగాంధర్వ మదినూఁట
నగు (గుణింపఁగఁ) బైతృకాఖ్య నటుల
చిరలోక లోకుల చిన్మదంబులు నూఱు
నాజానజానంద మమరునొకఁడు,
నవి నూఱు కర్మదేవానంద మానూఱు
పొందగు దేవతానంద మగుట

తే. గీ. శక్ర జీవ ప్రజాపతి సరసిజాత
జాత పురుషాహ్వయంబుల శతగుణోత్త
రోత్తరాధిక్య మానంద మొనరు తుదిని
కలదు పురుషునియందు భాస్కరునియందు

వ. అట్టి పురుషానందంబె బ్రహ్మానందం బగుటకు వరుణ భృగు సంవాదం బెఱింగించెద.

చం. వరుణుని పుత్రుఁడా భృగుఁ డవశ్యతఁ దండ్రినిఁ జూచి బ్రహ్మమే
కరణిదియో నాఁ దపంబనుడు గైకొని చేసిక నెద్ది నావుడున్
ధరఁగల భూతకోటివిదితంబుగఁబుట్టి నడెంగ హేతువై
పరగిన యన్న మన్నపరిపాటి యెఱింగి మనెద్ది నావుడున్

కం. ప్రాణమె బ్రహ్మంబనఁ ద
త్ప్రాణక్రమ మెఱిఁగి భృగువు బ్రహ్మము నడుగన్
రాణఁ ద్రిగుణక్రియా సం
త్రాణంబగు మనసు బ్రహ్మతత్త్వం బనుఁడున్

చం. వరుణభవుండు మానసము వారక నారసి బ్రహ్మ మెద్దినా
గురుఁడును జ్ఞానమే యనుఁడు కూరిమి మీఱ నెఱింగి బ్రహ్మమే
ర్పఱుపు మటన్నచో, సుతుని ప్రౌఢిమ మెచ్చుచుఁ జిత్సుఖంబె శ్రీ
కరమగు బ్రహ్మ మా యెఱుక కల్గిన మానవుఁ డొందుఁ దద్గతిన్॥

కం. అని నిజ తనయునికి న్మని
వినిపించిన వరుణువలన విజ్ఞానమునన్
దనరి భృగుఁ డట్లు బ్రహ్మము
గని మనె నని యతఁడు మానిగణముల కనియెన్.

కం. ఆ దివ్యతేజోనిధి యతఁ
డాదట లీలావినోదియై లోకములు
త్పాదింపంగఁ దలంచి మ
హా దయతోఁ జూడఁ బ్రకృతి యప్పుడ వొడమెన్

కం. అంతత నవలంబన చే
నిండిన తత్ప్రకృతివలన నెరిఁ బెక్కగు బ్ర
హ్మాండములు త్రిగుణయుతములు
మెండుగ సప్తావరణ సమేతములయ్యెన్

చం. బహుళతరఁ బ్రహ్మాండములు భాసిలఁగాఁ బరుఁ డంతఁ దద్బహి
విహితశుభాకృతిం దనరి విశ్వమయస్థితి వాసుదేవుఁడై
మహిమ నిదానమయ్యెడ రమాసతియుం దను గొల్వఁగా మహా
ద్వ్యూహవికృతి వ్యతీత పరివార సమేత విభూతి నేతయై

సీ॥ మహనీయ మణిహేమ మయ కిరీటంబును
కౌస్తుభమణి శుభకంబు హార
కేయూర కటక సత్కృత భూషణంబులు
శంఖ చక్ర గదాసి శార్ఙ్గ కలిత
ఘనచతుర్బాహులు కాంచనవసనంబు
మేఖలా కింకిణీ మిళితకటియు,
నిందిరా సుందరీ మందిరవక్షంబు
డంబైన కంబు కంఠంబు గలిగి

తే.గీ. గరుడ సైన్యేశ ముఖ్య నేశ్వరులు నిత్య
ముక్తు లంచితభక్తిసంసక్తిఁ గొలువ
హరియు సొంపొందు వైకుంఠపురము నందు
లీల శేషునిపైఁ బవ్వళించి యుండు.

కం॥ ఔదుంబర వృక్షంబునఁ
బొదగు తత్ఫలము లట్ల బ్రహ్మాండము ల
య్యాదిము తనువున కంటె మ
హాదితమగు మాయకంటె నుజ్జ్వల మయ్యెన్

తే.గీ. మహదహంకార సురవర్త్మ మారుతాగ్ని
కమల పృథ్వులు నావరణములు గాఁగ
ప్రకృతిచేఁ గప్పఁబడి లెక్కపెట్టరాని
యండముల్ నిండె సకల దిగంతరముల.

ఉ. అండము లిట్లు చాలఁగ నయంబగుచున్ వర వాసుదేవుఁ డెన్
దండ సమస్తదిక్కుల నుదారత నిండఁగ మాయ యప్పుడా
చండతర ప్రభా విశద సారకళల్ గొని చొచ్చి యన్నిఁటన్
దండిగ నుండి తత్కమలనాభ విధానవిరాజమాన తన్

కం. అచ్చట నండంబులలో
నచ్చుగ శ్రీ విష్ణుతేజ మను తన కూటి
కొచ్చయత విరాట్పురుషుం
డెచ్చుగఁ గనుపట్టెఁ బ్రకృతి హితసంగతి తోన్

కం. మును పెట్టినుంచు రత్నము
లనువుగ వెలినుంచ మెఱయునట్లన జగముల్
ఘనమాయాసంగతిఁ ద
త్త్వనువునఁ గనుపట్టె గిరి నదదుఃగ్రమ యుతమై

తే.గీ. రమణ వీర్యమ్ము సత్త్వదరస్థ మగుచు
వృద్ధిఁ దద్గర్భగోళమ్ము వెడలి రూప
మమరఁ గనుపట్టుగతిఁ బరమాణు కళను
బ్రకృతి భరియించి లోక మేర్పడఁగఁ గనియె.

వ. అట్టియెడ—

ఉ. శిరములు పెక్కువేలసురఁ జేతులు కన్నులు పాదముల్ బహూ
దరములు కర్ణముల్ గలిగి తత్కనదండము లెల్లనిండి మే
నిరవుగ వానికిన్ మిగుల నెంతయు నొప్పఁగ సర్వలోక వి
స్ఫురణ నదీనదావని విభోజ్జ్వల లోల నిజాంగముల్ దగన్

కం. వర్ణాశ్రమా బ్ధిముని సా
వర్ణగిరి ప్రకర దేవవరముఖ మాహో
దీర్ణగతి మెఱయుఁ దద్విభు
వర్ణితతేజమ్ము మిగుల వైభవ మెసఁగన్

శా. బ్రహ్మాండమ్ములు పాదభాగమున సంపన్నమ్ము గావించి త
ద్బ్రహ్మానేక మరుచ్చరాచరము లుద్యద్దివ్యదేహమ్ము గా
బ్రహ్మంతస్తుతి పాత్రమై మెఱయ రూపం బాద్యమైయొప్పు ట
ద్బ్రహ్మాండోపరి నా త్రిభావమున నిత్యశ్రేయస స్థానమై

కం. పురుషుఁడు విశ్వమయుం డను
వరనామము లన్యులయెడ వర్తింపవిలన్
పురములు దేహము లచ్చటఁ
బురణింపుచు నుండుకతనఁ బురుషుండయ్యెన్.

కం. విశ్వములన్నియు నేనన
శశ్వద్గతి నట్టియునికి సర్వాత్మకుఁడున్
విశ్వమయుండనఁ దనరున్
విశ్వాత్మకుఁ డగుటవలన విష్ణుం డయ్యెన్.

సీ. అది విరాడ్రూపమై యఖిలపూర్ణతఁ జేసి
  క్షీరాబ్ధియందాదిశేష శయ్య
శ్రీధరానీళలు సేవ యొనర్పఁగ
  యోగనిద్రారతి నుండు మూర్తి
ప్రద్యుమ్నుఁ డనఁదగు ప్రాణికోటుల కెల్ల
  నాధారమగుచుఁ దదాత్మ యైన
విష్ణుఁ డయ్యనిరుద్ధ విఖ్యాతి విలసిల్లు
  పాతాళమున లోకపంక్తిఁ దాల్చి

తే.గీ. బహుశిరః పాణిపాద విభాసితుఁడును
ఘన సహస్రఫణాన్వితుఁ డనుపమాన
మూర్తి సంకర్షణుం డిట్లు, మురవిదారి
క్రీడఁ గావించు నిజమాయ తోడఁ గూడి.

కం. భోగార్థముగా బ్రహ్మం
బగతి పరవాసుదేవుఁ డిందిరతో జ్యో
త్స్నాగత శశియును బోలెన్
బాగగు కందర్పకోటి భాసురలీలన్.

ఉ. ఏ సతిచూడ్కిచే జగము లిన్ని పరిస్ఫుటమందు నెప్పు పా
టేసతి సేయఁగా భువన మెంతయు నంతమునందు నట్టి ల
క్ష్మీసరసీరుహాక్షి యొదఁ జెల్వగు భంగిఁ ద్రిపాద్విభూతి ది
వ్యా సమవైభవంబుగ మహాపురుషుండు వసించు నెంచఁగన్.

చం. జగములకెల్లఁ దల్లి పరసంపదకెల్ల నివాసభూమి యై
మగఁడెటునుండు నచ్చట రమాలలనాఖ్యఁ బొసంగి వెండియున్
దగు ధరణీస్వరూపమునఁ దాలిమి లోకముల్ ధరించి యొ
ప్పగు రసవాయురూపముల నర్మిలి నీళయు నాగ లీలఁ బై

కం. మేలిమి చూపులచే ద
శ్వాలామర తతికి సిరులపారము గాఁగన్
శ్రీ లెల్లనైజ కళలుగఁ
జాలఁగ లీలావిభూతి సలుపున్ మఱియున్.

చం. అరుదుగ వేదసంతతుల యంగములన్ ప్రభవించు ఘర్మముల్
విరజయ నా దనర్చునటు వేదనలున్ రుజలున్ జరల్ సమ
త్సర మదడాంబికుల్ పొడముచందము లేనది హేయశూన్య మీ
శ్వర సమ నిత్యముక్తజనసంతతి యొప్పు నిరంజనస్థితిన్.

శా. చూడంగూడునె! రుద్రధాత్రు దివిజ స్తోత్రంబు లా దిక్కునన్
గూడంగూడునె! నిత్యముక్తతనులన్ గ్రోధాదులచ్చోటునన్
వాడంగూడునె వేదశాస్త్రమత సద్వాదంబులం గాక వా
దాడంగూడునె! తన్మహామహిమ లుద్యద్బుద్ధి నెవ్వారికిన్.

కం. పరిఘ గతి విరజ వలగొని
పురి వరణోన్నత్య సౌధపుణ్య సరోభా
సుర వీధీ మణివేదీ
తరు మోదీకృతత వెలయు ధన్యోజ్జ్వల మై.

సీ. సరవితోఁ జండప్రచండ భద్రసుభద్ర
జయ విజయులు విధాతయును ధాత
ప్రాచ్యాది దిగ్ద్వార పాలకుల్ కుముదుండు
కుముదాక్ష పుండరీకులును వామ
నుండల సర్వనేత్రుండును మొగి సుప్ర
తిష్ఠిత బలులందు దిగధిపతులు
పరవాసుదేవుండు పద్మయుఁ బ్రద్యుమ్నుఁ
డనిరుద్ధ సంకర్షణాగమములు

తే.గీ. శాంతమూర్తియు రతియు నిచ్చలు వసింతు
రాది వరణంబునందుఁ బ్రాగాది గాఁగ
నమరు రెండవయేది కేశవాదిమూర్తు
లవల మాత్స్యాది మూర్తుల యావరణము.

తే.గీ. నవనిధులు సత్యుఁ డచ్యుతానంతవిభులు
సైన్యపతి ముఖ్య హరిపార్శ్వ చరులు నాల
వయదియగునట్టి మేటి యావరణమునను
వెలయ నుండుదురెప్పుడా విష్ణుఁ గొలిచి.

కం. వేదములు ఋక్కులున్ గ్రతు
భేదములున్ గరుడ జంభభేదులు ధర్మం
బాదట సావిత్రియు లో
కాదులు నుండుదురు పంచమావరణమునన్.

సీ. అట్టి సప్తావరణాళి మధ్యంబున
నప్రావృతాన్విత మగుచు దివ్య
సభ యొప్పు సురసిద్ధ సాధ్య మరుద్గణ
వసు సేవ్య మగుచుఁ బావకసహస్ర

భానుకోటి ప్రభా భాసుర వృత్తి మై
నందు సౌందర్య మహాప్సరసలు
సకల గణంబులు సన్నిధి సేవింప
బ్రహ్మాగ్నివిధుల సత్వ్రిభల మేసి
తే.గీ. మహిమ వెలయు నరౌగాఢ్యయర్ మందిరమునఁ
బ్రబల భూషణదీధితుల్ ప్రజ్వరిల్ల
భాసురస్థితి న ప్పరవాసుదేవుఁ
డందుఁ శ్రీ లక్ష్మితోఁ గూడి యధివసించు.

వ. ఆ వైకుంఠపురి యందోపరి యగుట నప్రాకృతంబును ముక్తిసాధనంబును ననన్యగోచరంబును వేదవేద్యంబును నై విలసిల్లుచున్న మునులప్రాకృతలోకపతి యగు వాసుదేవుండు ప్రాకృతలోకంబున నెంగు పుట్టునని యడిగిన గిరిజకుఁ బరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన తెఱంగెఱింగింతు నని సూతుండు శౌనకాది మునుల కిట్లనియె—

చం. పొలుపుమఁ ద్రి భాగయుక్తమగు భోగవిభూతి వహించి కీలకై,
యలవడు నొక్క భాగమున నండము లెల్ల ధరించినట్టి, యా
జలజదళాక్షుఁ జేరు సరిసమ్మగ భోగవిభూతి నెన్న ని
శ్చలము నిరంజనంబు నతిశాశ్వతమై విలసిల్లు నెప్పుడున్.

శా. అంతన్ శ్రీహరి వాసుదేవుఁడు వినోదార్థంబు భావింప, న
త్యంతాసన్నత మాయ భక్తిమెయి సాష్టాంగంబు గావించి దా
నెంతే వేడుక సన్నుతింపఁ గృపతో నీక్షించి గోవిందుఁడా,
క్రాంతుడై ప్రకృతిన్ ధరించి కడు వేడ్కన్ నిండె బ్రహ్మాండముల్.

కం. సత్త్వ రజస్తామస గుణ
సత్తాఢ్య ప్రకృతిఁ బూని సర్వేశ్వరుఁ డా
త్మత్త్వ రచిత సృష్టి మహ
త్తత్త్వము బుట్టించి సగుణ భావము స్ఫూర్తిన్.

తే.గీ. అం దహంకార మొదవించి యందు వలనఁ
బంచతన్మాత్రలు నొనర్చి ప్రబల వాటి
వలన నలపంచభూతముల్ గలుగ నందు
నివ్వటిలు క్షీరవారిధిఁ బవ్వళించి.

కం. హరి లోకసృష్టి సేయఁగ
నిరుపమగతి యగుచు యోగనిద్ర వహించెన్
వర నారశాయి యగుటన్
నరుల కడన్ మెలఁగు వలన నారాయణుఁ డై.

ఉ. లీలఁగ విష్ణు నాభిముకుళీకృత చారుసరోజ మయ్యెడన్
జాలఁ బరిస్ఫుటంబగుచుఁ జయ్యనఁబుట్టిఁ జతుర్ముఖుండు త
త్పాలితుఁడై తపంబు సలుపన్ హరి మెచ్చి వరంబు లిచ్చినన్
జాలె నతండు సృష్టివిధి చాతురికిన్ ఘనమేధ సొంపునన్.

వ. అట్టి చతురాననజనక నాభిసరోరుహయుతుఁడగు నారాయణునకు నాగారం బైన క్షీర పారావారంబు.

శా. శ్రీరామామణి పుట్టినిల్లు హరికిన్ జిత్తంబు రంజిల్లు సా
రా రావంబుల నుప్పతిల్లు సొబగొయ్యారంబు వాటిల్లు ష
ట్పారావార వర ప్రభావ శుభ సంభత్స్ఫూర్తి వర్తిల్లు నా
క్షీరాంభోనిధి నెన్న శక్యమె! ఫణిశ్రీ నేతకున్ ధాతకున్.

సీ. గుటినెన్న నెఱమిన్న తెరి సన్నరుచిఁగన్న
వినుమన్నియల యెన్నికనుఁ బొసంగి
తెలితళుక్కలల గుల్కుకళ జిల్కు బలుబెళు
కోడబేడిసగమి పోఁడి మలరి
నెరపూన్కి హా(రి) కున్కి మెరమన్కి మినుజిన్కి
బలువైన వలుపుటావటము గలిగి
శుగచివ్వ వగబువ్వ తగ రవ్వలుగ నవ్వ
గల మునివినతులు నలువనరి

తే.గీ. శరిపరివిధంపు గరిమంపుఁ బెరిమ నింపు
మించుటంచెల రాయంచ లంచితముగ
మెఱఁగు జిలిబిలి వెలిదమ్ము లలము కొనఁగ
నమరి విలసిల్లు క్షీరాబ్ధి యతిశయిల్లు.

మత్త. వెండికొండల వంటి యున్నతి విశ్రుతంబగు కూర్మముల్
మెండుగా నొకఁడొంటికంటెను మిక్కుటంబగు నక్రముల్
చండసంచర దండకాండ సుజాత రీతుల మీనముల్
దండినుండఁ గరళ్లు తుంపర తండ మెల్లడ నిండఁగన్.

ఉ. ఒప్పగు నప్పయోమయ మహోదధి మధ్యమునన్ సితప్రభల్
గప్పుచు నాలుగెన్మిదుల లక్షల యోజనముల్ వెడల్పుగా
గొప్పగు సైకతం బొకటి కోటిశశి ప్రభమించు దీవియై
యెప్పుడు విస్మయాకరము నింపగు దివ్యతరు ప్రసంగతిన్.

శా. పూవుం బిండెల నాకు జొంపముల నొప్పన్ సత్ఫలశ్రేణిచే
తేవన్ జూడ్కికి విందొనర్చుచు నిరూఢిన్ వాసనల్ వింతగా
దేవ ప్రీతిదమా సువర్ణకదళీ దివ్యప్రభారేణు నా
నా వైచిత్రులనెన్న నెన్నెలగమున్ రాణించుచున్ మించగన్.

చం. మినుకుకడాని చెక్కడపు మేలిమి మానికపు స్వనోపపన్
బనిహరువుల్ చెలంగగ శుభంబును రమ్యము సప్తలక్ష యో
జన పరిణామమున్ విబుధసన్నుతమైన విమాన మొప్ప నం
దనుపమ శేషశయ్య రమ యయ్యవనీసతియున్ భజింపగన్.

సీ. పాదశిరశ్శికర్ణ బాహూరు నేత్రముల్
మోహనాకృతులటు మురువు చూప
పరగ నిన్నూటి యేబది యోజనమ్ముల
(శ్రీ) దివ్యదేహమ్ము చెలువుగులుక
శ్రీ వత్సకౌస్తుభ శ్రీ విభానివహమ్ము
దిక్కుల నెక్కువ మిక్కుటముగ
ప్రస్ఫురన్నిగనిగ ప్రకటిత బ్రహ్మసూ
త్రంబు భుజాంతర స్థలిని మెఱయ

తే.గీ. వైజయంత్యాది మాలికల్ వైభవముగ
మేరు సంకాశుడై భక్తమిళిత హృదయ
వీక్షణానంద సంధాన (ద) తు చరణ
రుచి మెఱయఁ జక్రి యోగనిరూఢుఁడగుచు.

సీ. వెలయ నిర్వదియైదు వేల యోజనముల
నరవింద సదృశమౌ నంఘ్రియుగము
నందుల కైదువేలగు యోజనముల మీ
దై మకరాకృతి నమరు జంఘ
లేఁబది రెండువేలిభకర పరిమాణ
మొనర నిద్దంబు లౌ నూరుయుగము
నంతయి వృత్తమై యలరు కంఠంబు నేఁ
బది వేల నేనూఱు వదన శశియు

తే.గీ. చంపకము భాతి నాస పంచ శతసంఖ్య
లక్ష యోజనముల్ ను విలాసబాహు
లుంగరమ్ములతోఁ గూడ నంగుళములు
దనరు నిడివి సహస్రయోజనము లగుచు.

కం. విరివిన్ సహస్రయోజన
పరిమితమున్ బుండరీక పత్రసదృశమై
కరుణామృత ధారా జగ
దురు కారణ నేత్రయుగము వొప్పఁగ మఱియున్.

తే.గీ. మకరకుండల కర్ణయుగ్మంబు మెఱయ
నర్ధ చంద్రాభమగు ఫాల మమిత రత్న
హేమమయ కోటిసూర్య విభాసహితము
నైన మేటి కిరీటంబు నమరి మెఱయ.

ఉ. చారుతర ప్రభాపటలసంగతమై తగి కోట్ల సంఖ్య క్రొ
క్కారు మెఱుంగు లేక గతిఁగైకొని నిల్చిన రీతి సారహే
మోరు వరాంశుకంబు కటి నొప్పగ వక్షమునందు నంబరా
ధార శుభర్క్ష పంక్తుల విధంబున హారములా రహింపఁగన్

సీ. నవరత్నమణిమయ నానాప్రభాయు (క్స)
మానంబునందు సమస్తదేవ
మానులు జయజయసహిత శబ్దంబుల
సేవింప నచ్చరల్ చేరి నాట్య
గతులఁ బ్రౌఢిమ చూప గాయక తుంబురు
నారద వీణా నినాద మెసఁగ
కల్పప్రసవ ధూపకాశ్మీర కస్తూరి
కాసౌరభమ్ములు క్రందుకొనఁగ

తే.గీ. ఘనచతుర్ద్వారబంధుర కనకఖచిత
మందిరంబున నిత్య సన్నుతులు గొల్వ
గరిమఁ బ్రహ్లాదముఖ భక్తగణము, లూడి
గములు గావింపఁ బేరోలగమున నుండి.

తే.గీ. లలితమణి హేమ భూషణాలంకృతాంగు
లగుచుఁ జండప్రచండులు సమరవీర
శక్రశక్తి బలోత్కటుల్ సరణిఁ దూప్ప
జాఁకిటను గొల్తురెపుడు నవ్వారిజాక్షు.

కం. కుముద కుముదాక్షశక్తులు
యమగణపతు లమితగణ సమన్వితులై శ్రీ
రమణాలయ యామ్య ద్వా
రమునన్ సేవింతు రతివిరాజిత భక్తిన్.

ఆ.వె. శంఖకర్ణ వరుణ సర్వనేత్రులు శతా
నీకుఁ డాది గాఁగఁ జోకఁ దనరి
మహిమ మొనరఁ బశ్చిమద్వారమున నుంద్రు
కమలనయను గొల్చి ప్రమద మెసఁగ.

కం. పద్మాక్షు ధనదదుర్గలు
పద్మజుఁడు చంద్రుండు మఱియుఁ బార్శ్వచరులౌత
త్సదోత్తర గోపురమునఁ
బద్మాధిపుఁ గొల్చియుంద్రు పరమప్రీతిన్.

శా. లావణ్యంబున మించి నీలగిరి లీలన్ బొల్చు నెమ్మేను ను
శ్రీ వత్సాంకితవక్ష మాశ్రిత జనక్షేమంకరాపాంగమున్
ప్రావీణ్యాన్వితముక్తమానస లసద్భక్తాంఘ్రి పంకేజముల్
దేవప్రస్తుతి గల్గునట్టి పరమున్ దేవేశుఁ గీర్తించెదన్.

కం. క్షీరాబ్ధినుండు శ్రీమ
న్నారాయణు విష్ణు నళిననాభుఁ దలంపన్
వారలు సుఖులై తత్పద
వారిజములు గాంతు రనిన వైభవ మరుదే!

ఉ. ఈ గతి నుండు విష్ణుఁ బరమేశ్వరు నాత్మఁ దలంచిరేని య
య్యోగివరేణ్యు లెంతయు శుభోచిత లీలఁ దదీయసన్నిధిన్
బాగుగనుండి తాపములఁబాసి సుఖస్థితి నంత నమ్మహా
భాగుని దివ్యదేహమున బాగుగఁ గూడుదు రైక్యవైఖరిన్.

కం. ఏ తత్పుణ్య చరిత్రము
ప్రాతః కాలమ్మునందుఁ బఠియించిన వా
రా తత సౌఖ్యాన్వితులై
పాతకములఁబాసి ముక్తిఁబడయుదు రెలమిన్.

తే.గీ. రేపకడ మాపు స్మరియింపఁ బాప మడఁగు
నిశఁబఠించిన పుణ్యుల కెసఁగు సుఖము
ముద్గలుఁడు వేడ నిది ధాత మున్ను దెలిపె
క్షీరసాగర మహిమ మచ్చికదలిర్ప.

వ. అని గిరిజకుఁ బరమేశ్వరుం డానతిచ్చి, వెండియును.

తే.గీ. అట్టి క్షీరాబ్ధిశాయి యగు నబ్జనాభుఁ
డూహ మెఱయఁగ రెండవ వ్యూహమునకుఁ
బ్రభుతఁ బ్రద్యుమ్న సంజ్ఞచే విభవమొందె
నంత నజు ఫాలమున ఘర్మమమరఁ బొడమి.

చం. ఘనతర బుద్ధ్యదప్రతిభఁ గైకొని ధాత్రిఁబడంగ నందు (నే)
జననము నందితిన్ హరినిజ ప్రకటాంశము దాల్చి శూల శో
భన కర సజ్జటా మకుట భాసుర వైఖరి నంతఁ జేరి యా
వనజజుఁ జూచి యేమిపని పంచెదొ సేయుదునన్న నాతఁడున్.

మ. ననుసంకర్షణు నంశఁబూని జగముల్ నాశమ్ము గావించు న
ప్పనికిన్ బూన్చిన నియ్యకొంటి వినుమో పద్మాక్షి ! క్షీరాబ్ధి శ
య్యను బ్రద్యుమ్నుఁడు నైజతేజమున నెయ్యంబొప్పఁ గావించె సృ
ష్టిని వాణీపతికిన్ సహాయుఁడగుచున్ జెన్నొందు లీలాగతిన్.

వ. అది యెట్లంటేని —

సీ. శిరమున నభము భాసురముఖంబున నగ్ని
నింద్రుని విపుల నెలమిఁ జెవుల
దిక్కులఁ గన్నుల దినకరు నాసిక
వరుణుని మిత్రునిఁ గరయుగమున
సకలామర దినర్క్ష సంఘ దిక్పాలుర
బ్రాణంబులన్వాయు పటలము మది
(నరి) నాభినంతరిక్షము కుక్షి జగముల
నుజ్జ్వల ద్వళుల మహోదధులను

తే.గీ. మేహనమునఁ బ్రజాపతుల్ మేటి కటినిఁ
బితరు లూరుల వైశ్యులు గ్రతువు లఖిల
పశువృగాండ తతి రోమపంక్తి వనుల
శైలములు శల్యముల నాడిసమితి నదుల.

కం. పదముల శూద్రులు భూమియు
హృదయంబున మరుఁడు భానురేషణముల సం
పదలున్ షడృతు వేళలు
నుదితంబుగఁ జేసె నిజమహోజ్జ్వల లీలన్

వ. మఱియు నతల వితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళంబు లధో
భాగంబులును, భూర్భువస్స్వర్మహర్జన స్తపస్సత్యలోకంబులు నాభ్యూర్ధ్వాంగంబులు
నుంగా విరాడ్రూపంబు భరియించె నతండు క్షీరాబ్ధిశాయియుం గూటస్థుండును
విరాట్పురుషుండును విశ్వమయుండు ప్రద్యుమ్నుండు ననం బరగి వెండియు :—

సీ. అణుపరిమాణుఁడై యఖిలదేహంబుల
నేకాకృతిని జీవుఁడెలమి నున్కి
నచట నంతర్యామియై కాలధర్మముల్
గ్రమము దప్పకయుండు గతుల నరసి
సకల చరాచరసంఘములకు నైజ
కర్మంబు లెయ్యెడఁ గలుగ వలయు
నప్పు డట్టివ కల్గునట్టుగ వసియించు
ననిరుద్ధనాముఁడై యబ్జనాభుఁ

తే.గీ. డమరు సంకర్షణాఖ్యచే నవనిఁదాల్చి
విలయవేళల ముఖవికారవిష మహోగ్ర
వీతిహోత్రునిచే లోకవితతి నణఁచు
నతివ! తెల్పితి నాల్గువ్యూహముల తెఱఁగు.

మ. గుఱి నండో పరిఁ గారణాఖ్యమగు వైకుంఠమ్మునన్ క్షీర సా
గర సీమన్ జనకోటి యాత్మల వికాసస్ఫూర్తిఁ బాతాళ గ
హ్వరసీమన్ బరవాసుదేవుఁడను ఠేవన్ బొల్చు ప్రద్యుమ్నుఁడున్
ధరపై నయ్యనిరుద్ధమూర్తియు ననంతస్వామియు న్నాదగన్.

కం. అని యాత్రిపాద్విభూతియు
ఘనతఁ జతుర్వ్యూహములును గౌరికి శివుఁ డి
ట్లనువుగఁ దెల్పుట లిది చది
విన విన్నన్ శుభము లొదవు వృజినము లుడుగున్.

వ. అనిపల్కి రోమహర్షణి వెండియు నిట్లనియె

ఉ. తామసయుక్త విగ్రహముదాల్చి రమాధవుఁడుండు శేషుఁడ
న్నామ మనంతసంజ్ఞయు ఘనమ్ముగ సర్వచరాచరస్థశో
భా మహితోర్ధ్వలోకములు భవ్యకిరీట వినూత్నరత్నముల్
గా మహిమన్ సహస్రఫణ గౌరవ మాభువనంబు నిండగన్.

కం. గంగా ప్రవాహసంగతి
రంగచ్ఛశి కిరణ భరణ రాజితహిమవ
త్తుంగాంగ ద్యుతితతి ధృతిఁ
బొంగుచు దశదిశలనెల్లఁ బూర్ణము గాఁగన్.

సీ. మకరకుండలములు ప్రాకట నవరత్న
        భరితంపు పతకముల్ బాహుపురులు
మౌక్తికహారముల్ మణి కిరీటమ్ములు
        హల ముసలములు రత్నాంగుళీయ
కస్ఫురత్కంకణ కమనీయ బాహువుల్
        కనకాంబరావృత కటియు దివ్య
గంధానులేపన కల్ప ప్రసవదామ
        సౌరభంబులు దిశాసమితిఁ బర్వ

తే.గీ. ధూప పరిమళ మేళన దీపితాంశు
కస్ఫుట వితానశృంగార కనకరత్న
సభ సుధోపమ మధుపాన చలితరక్త
ఘూర్ణితేక్షణుఁడై యుండు కొలువునందు.

ఉ. శిరముల రత్నదీధితులు చెన్నుగ దిక్కులఁ దెల్వి నింపఁగా
సుర గరుడోరగాంగనలు సుందరరూప విలాస భాసురా
కరగతి నాట్యపాటల వికాస మొనర్పుచుఁ జేరి కొల్వ నా
మరముని దైత్య దానవులు మానిత భక్తి భజింప సొంపుగన్

కం. మంగళహారతులిడి నా
గాంగనలును యక్ష కిన్నరాబ్జాతముఖుల్
సంగతి నిఱుగెలఁకులఁ జోఁ
కం గొలుతు రనంతు ననఘు కడు వేడుకలన్.

సీ. తత్ప్రభావము నెన్న ధాతయుఁ బార్వతీ
        నేతయు సురమునుల్ నేర రసిన
నితరుల కలవియే! ధృతిఁ దలల్ కదలింప
        సకల లోకంబులు చలన మొందుఁ
బ్రీతి పద్నాలుగు జాతుల దేవతల్
        గొలుతు రా విభుని నెక్కుడగు భక్తి
వారెల్ల వేర్వేఱ వర్ణింపుచోఁ దద్గు
        ణావళి మిగుల ననంతుఁ డయ్యె

తే.గీ. వ్యాళకాంతా కరాబ్జ పావన సుగంధ
గంధ మాఘ్రాణ మొనరించి ఘనత నిశ్వ
సనము గావించి దిశలఁ దత్సౌరభంబు
నింపు గర్గుఁ డెఱుంగుఁ దన్నిత్య మహిమ.

తే.గీ. అట్టి సంకర్షణుని మహిమాతిశయత
విష్ణుచక్రంబు చీఁకటుల్ చీఁకఁ దఱిమి
దుష్టనిగ్రహమును ఘన శిష్టపాల
నంబు సేయుచు మెలఁగు నిత్యంబు నచట.

శా. కూర్మం బావరణాంత సంస్థితిని దత్క్షోణీ భర ప్రక్రియన్
గూర్మిన్ జెల్వగు దాని మీఁద జగముల్ క్రోడంబు దంతంబు చేఁ
బేర్మిన్ బూనఁ దదీయ సంగతగతిన్ బృథ్వీధరేభాళి యున్
శర్మాధిక్యము పూని శేషుఁ డమరున్ జాతుర్య ధుర్యస్థితిన్.

ఆ. వె. అనుడు శౌనకాదు లనఘాత్మ! పరమాత్ము
దేవువలన సృష్టి భావ మెందు
వలనఁ గలిగె దెలియఁ బలుకవే! యనవుండు
సూతుఁ డిట్టులనియెఁ బ్రీతి తోడ.

చం. ప్రకృతియనందనర్చు బహుభంగుల నుండుట చేసి మాయ యా
సకల విచిత్ర సృష్టి నది జ్ఞాననిరుద్ధత చే నవిద్య నాఁ
బ్రకటము నందుచున్ త్రిగుణ భావము నందుచుఁ గారణమ్ము నా
నొకటియ యై నిదానమన నొప్పు గుణమ్ములు వేఱువేఱుగన్.

కం. వినుఁడదియె మహత్తత్త్వము
గనుచు నహంకార భూతగణ తన్మాత్రల్
జనియింపఁజేసి వరుసన్
దన గుణములఁ బ్రబలఁ జేసెఁ దత్త్వములఁ దగన్.

తే. గీ. సరవి సాత్త్వికంబు జ్ఞానకర్మేంద్రియ
చిత్తములను గనియె హత్తి తామ
సంబు గనియె భూత జనక తన్మాత్రల
రాజసంబు తమకుఁ దేజమెసఁగ

సీ. శబ్ద తన్మాత్రఁ బుష్కరమును దాని చే
స్పర్శంబు స్పర్శచేఁ బవనుఁ డమరె
తదనిలజము రూపతన్మాత్ర రూప త
న్మాత్రచేఁ దేజంబు పాత్రమయ్యె
తేజో భవంబగు ధృతి రసతన్మాత్ర
యా రస జనితమై నీర మమరె
నంబుల గంధంబు నటు గంధ తన్మాత్ర
చేత ధరిత్రి సంభూతమయ్యె

తే.గీ. మహ దహంకారభూత నివహము కార్య
మునకు గా నొక్కటిగఁ జేసి ముఖ్యలీల
లోకకారణ చయము సప్తీకరణము
చేయుటకు రెండు భాగముల్ జేసి యొకటి,

తే.గీ. కమల జాండమ్ములకు వరణములు నొకఁట
చేతన స్థిత దేహముల్ చేసె నొకఁట
సృజన రక్షణ విలయముల్ చేయుటకును
దానె యై శార్ఙ్గి వెలయు మాయానిరూఢి.

కం. గాత్రముల సప్త ధాతు వి
చిత్రత మహదాదు లమరు శ్రీ విభు నాజ్ఞన్
ధాత్రి మొదలొక్కటొకటి జ
గత్త్రాణత దశక వృద్ధి గను వరణమ్ముల్.

తే.గీ. ఇట్లు తత్త్వాళి జగముల నెసఁగఁ జేసి
క్షీరసాగరశాయి యై శ్రీధరుండు
నాభి పద్మంబునను నళినజుని గాంచి
సృష్టికారకుఁ గాఁగ శిక్షించె నెలమి.

కం. క్రమ భూతసృష్టి పరిమిత
మమరంగ సమష్టి సృష్టియగు వ్యష్టియనాఁ
గామరొప్పు సృష్టి యయ్యెన్
గమలజముఖ దేవజంతు గణభవ మరయన్.

తే.గీ. చేతనా ద్వారకం బను రీతి నమరు
నా చతుర్ముఖ జనన పర్యంత మవల
చేతన ద్వారకంబు విఖ్యాతి సకల
జంతు సంభవ మంతయు శాస్త్రి రూఢి.

ఉ. ఆరయుచో జగమ్ములు రమాధిపు మేనునఁ జిచ్ఛరీరి యా
వారిజనాభుఁ డెన్నఁగ నవారిత కారణ వృత్తు లన్నియున్
దా రహిఁ దాల్చి నెయ్యెడ నుదారతఁ గుంభపటు ప్రవృత్తికిన్
గారణముల్ విభేదమగు కైవడి గాఁగ మహత్త్వ వైఖరిన్.

తే.గీ. మేలి ప్రకృతి వెలార్ప నిమిత్తమచటఁ
గలుగు భూతములొగి సహకారి ప్రాణి
పూన నిర్ణయగతి నుపాదాన కార
ణాకృతుల్ బూనఁ దగు నవస్థాంతరముల.

క. మేలిమి తత్త్వము లిరువది
నాల్గగు తత్త్వముల మించినన్ జీవుఁడు త
త్త్వాలన షడ్వింశుఁడు హరి
కాలం బది తృణ*ము (ఖ?) ప్రకాశత నమరున్.

ఆ.వె. అట్టి కాలరూపుఁ డాఢ్యుఁ డవ్యయుఁడైన
కమలనేత్రు నాభికమలమునను
కమలభవుఁడు పొడమి కమలాధిపుని పాద
కమల దర్శనమున కమల బుద్ధి.

చం. తప మొనరింపఁ గా మురవిదారి దయాపరతన్ ప్రసన్నుఁడై
యపుడతిభక్తి మీఱ వినయంబునఁ జేరి ముహుర్ముహుః ప్రణా
మ పరిమితాధిక స్తుతులు మానిన యా నళినప్రసూతి పైఁ
గృప దళుకొత్తగా ననియెఁ గేవలలోక విధాన దక్షుఁడై.

ఉ. నీవు సమస్తజీవముల నిమ్మి సృజింపుము నీకు సర్వమున్
భావగతంబగున్ భువన భార ధురంధరతన్ సహాయమై
కావలె నన్న వెల్ల నొడికంబుగ నే నొనగూర్తు నెప్పుడుం
గావునఁ జేయుమీ నళినగర్భ! చతుర్విధసృష్టి నెమ్మెయిన్.

మ. అనినన్ బంకజ సంభవుండు నిటలాయతోజ్జ్వలత్పాణి యై
యనఘా! పావన నామధేయ మునివంద్యా! సర్వదేవాత్మ వి
శ్వ నిదానామితధీ ప్రసంగ! గుణభాస్వచ్చారుచారిత్ర! ధీ
ర నిరూఢా పరమాత్మ! సర్వగ! రమారామామనోరంజనా!

సీ. లీలా విహారైకలోల చిత్తమ్మున
జగములు గల్పింప సరవిఁ బ్రకృతిఁ
బుట్టించి త్రిగుణాళి భూతాత్మకమ్ము లౌ
తన్మాత్ర నిరసించి దానివలన
జగము లుత్పాదించి జగముల లోపల
వెలుపల నీవ యై యిల. చరాచ
రాత్మ సుస్థితుఁడవై యమిత తేజశ్శక్తిఁ
బ్రకృతి తోఁ గూడియుఁ బ్రకృతి దవుల

తే.గీ. కవల నెక్కటివై సాక్షివగుచు నుండు
నిన్ను నెన్నఁగ నేర్తునే నీరజాక్ష!
దైత్యకుల శిక్ష శ్రితజనోద్ధరణదక్ష
కల్ప కారణవీక్ష భాగవతపక్ష!

---

* తృణవక ప్రకాశత, అని మూలపాఠము.

కం. నీ లీల లెఱుఁగి చాతురిఁ
జాలఁగ సృష్టింప శక్తి సమకూరదు నీ
పాలన్యసించి కొల్చెదఁ
బాలింపుము శోభనకర భవాంధహరా !

చం. అని నుతియించు ధాతఁ గని యాత్మజ! నీమది సంశయమ్ము మా
ను నిఖిల భూతకోటుల విభూతిన వర్తన లన్నిఁటి న్ననుఁ
గనుగొని (నీవు) నిర్గుణ వికాసు ననుఁ సగుణప్రధాను గా
వినుతి యొనర్చి తిందులకు వేడుకయయ్యె సరోజ సంభవా !

ఉ. నాదగు మేనలోకములు నవ్య విచక్షణ ! నీవు చూడఁగాఁ
బాదగునట్టి లీలఁ గనుపట్టితి నీకు మదీయమౌ లస
త్పాద నిరీక్షణన్ గలుగు భద్రములన్నియు నింక నిట్టి మ
ర్యాద ననుం భజింపుమఁ గృతార్థతనుండుము నీరజాసనా !

కం. కనుగొనిమొదు నన్నున్ నీ
వనువుగ సృజియించు సృష్టియందునఁ దేజో
ఖనియగు మద్వీర్యం బెం
దును నీకు బలం బొసంగుఁ దోడ్తో మహిమన్.

మాలిని. అని యిటు నియమింపన్ హరి చిత్తాంబుజాతం
బొనరఁగ హరి రూపం బొప్పఁ గన్గొంచు వేడ్కన్
వినమిత (శిరుఁ) డై యా వేధ శ్రీనాథు నాజ్ఞన్
బనువడ నొనరించెన్ భక్తితోడం దపంబున్.

కం. కావించి శౌరి వరమున
నా విభుమైఁ గనిన జగములన్నియు బయలన్
దా వీక్షించి సృజించెన్
శ్రీ వెలయఁగ వర్తమాన సృష్టి యనంగన్ ॥

సీ. ప్రాకృత వైకృత ప్రకటిత ద్రవ్య గు
ణంబులు నాఁ ద్రివిధంబు లగుచుఁ
బ్రబలు మహత్తది ప్రథమ సర్గంబగు
... ...
... ...
... ...
... ... లీలమై సాత్వికా
హంకార మగునది యలరు నేన

ఆ.వె. వట సమస్త జీవవరణ మబుద్ధి కృ
తంబు నైన యట్టి తామసంబు
నాలవది యనవెల్ల హరి లీలలైన ప్రా
కృతము లనఁగ సర్గ కీర్తితములు.

కం. ఆ ఱాకటిది వైకృతమగు
భూరి నగనికుంజలతలు భూరుహ తతులున్
ధీరాండజ పశు మృగము ల
పారము లివి యష్టమంబు బహుధాకృతులన్.

సీ. అవనిపై మఱియును నావాస విజ్ఞాన
రహిత మూహారనిరతుల వస్తు
వులు ఘ్రాణముననె నిచ్చలు నెఱిఁగెడు వృష
ఖర మహిషాజ సూకరము లుష్ట్రి
రురు కృష్ణ గవయాదు లరయ ద్విశఫములు
నిలఁ దురంగాదులై నేకశఫము
లాఱునుం బంచనఖా ఖుభుగాది క
ద్వాదశమును మకరాది జలచ
తే.గీ. రములు కంక గృధ్ర రాజహంసా నేక
ఖగ గణంబు లేక గణన మెఱయ
దిర్యగాఖ్య నొప్పు ధృతి నమానుష మైన
సర్గ మమరు నవమ సంజ్ఞ నలరి.

కం. ఈ మూఁడు వైకృతములు మ
హా మహిమన్ దేవ సర్గ మది యష్ట విధం
బై మెఱయు దశమముగ నది
తామరస జునకు స హాయతగ హరి నేసెన్.

సీ. సుర పితరులను కిన్నరకింపురుషులఁ జా
రణ పన్నగుల యక్ష రాక్షసులను
గరుడాప్సరసల భాస్కర మరుత్తుల సిద్ధ
సాధ్యుల భూత పిశాచములను
గంజజుఁ డెనిమిది గణములుగాఁ జేసె
యేను నాదను ? మోహ మెసఁగు చంద
నాదుల విషయేచ్ఛ పాదుగ క్రోధంబు
చిత్త విభ్రమములు జెంద నొవ్వ

ఆ.వె. యనెడి క్లేశగతియు నైన విద్యలు ధాత
కోటి యండుఁ గలుగఁ జేటుపఱచి
దాన ఫలము లేమిఁ దలఁచి చతుస్సనా
తనులఁ గాంచి వారి మనుజ తతిని.

వ. పుట్టింపుఁడని నియమించిన——

ఉ. వారలు వారిజాసనుని వాక్యము లారసి త్రోసివేసి సం
సారము రోసి యింద్రియ వశస్థితిఁ బాసి మురారి పాద పం
కేరుహ భక్తిఁ జేసి తన క్రేవ మెలంగమిఁ జూచి క్రోధి యౌ
నీగజసూతి భ్రూకుటి జనించిన పావకునందు నయ్యెడన్.

చం. పొడమిన నీలలోహితుఁడు పూర్వికవందన మాచరించి యొ
య్యెడల మెలంగువాఁడఁ బనియేమి యనా విని ధాత వేడుకల్
గడలు కొనంగ నాదరణ గౌరవ మొప్పఁగఁ జూచి మేలు నా
నొడువు లితండు సేయునని సూత్న విచక్షణ మొప్ప నిట్లనున్.

సీ. తనయ ! పుట్టినయెడ రోదనము చేసితి గాన
రుద్రనామత ననిరుద్ధ వృత్తి
ననిలా నలేందు జలార్క భూమ్యాకాశ
హృత్తపః ప్రాణమ్ము లింద్రియమ్ము
లను పదునొండుల నభవ మన్యు మను బు
త ధ్వజనామ ధృత వ్రతోరు
రేతస శివ కాళు లాతతి వామదే
వ మహాను లనెడి పావన ప్రాహ్వ

తే.గీ. యములు తత్సంఖ్య నెల్పడ నమరి ధీయు
నుమయు నేకయు నంబిక యూర్ధ్వ వీక్షు
సాధ్వి యిరయు నిలావతి శశియు సుధయు
ననెడి పత్నులఁ గూడి నీ వనఘ గరిమ.

చం. ప్రజల సృజింపు మంచుఁ బనుపన్ జని రుద్రశతమ్ము గాంచె న
య్యజుఁడగు నీలలోహితుఁ డంతఁ దదాత్మజు లెల్లలోకముల్
గజిబిజి క్రమ్మఁగ ధాత యొడికంబుగ వారలఁ జేరి యిట్లనున్
నిజనదరం దపస్థితులు విష్ణు భజింపుడు మీర లింకిటన్.

కం. మీ సృష్టి చాలు ననపుడు
నా సరసులు వసులఁ జేరి యనుమోద తపో
వ్యాసంగ వృత్తి నుండిన
చో సరసిజభవుఁడు సృష్టి చొప్పరసి తగన్.

చం. బొటమనవ్రేల సూరువులఁ బొక్కిటఁ ద్వక్కున ఘర్మబిందులన్
బటుతర నాసికాస్యముల భావమునం గనుదోయిఁ బద్మజుం
డటఁ గనె దక్షనారదుల నా భృగునిం బులహున్ బులస్త్యు న
జ్జటిలు వసిష్ఠు నాంగిరసు శాంతు మరీచిని నత్రినిం దగన్.

తే. గీ. దక్షిణస్తనసీమను ధర్ము వెన్ను
నందు ధర్మము మృత్యువు నాత్మఁ గాము
ముఖమున న్వాణి నధరోష్ఠమునను లోభ
వర్తనంబును బుట్టించెఁ బద్మభవుఁడు ||

కం. కను బొమలయందుఁ గ్రోధం
బొనరఁగ మేఢ్రంబునం బయోధు లపానం
బునఁ బాపాశ్రయు నిబురుతి
... ... కర్దముని విధాత సృజించెన్.

ఉ. ఒప్పుల కుప్పయై మెఱయుచున్న తనూభవ వాణిఁ జూచి తా
నప్పుడె మోహ ముప్పతిల సంగనఁ బొందఁగఁ బూను ధాత పెన్
జొప్పు లెఱింగి క్రూరతకుఁ జొత్తురె యంచు మరీచి ముఖ్యుల
య్యొప్పమిఁ జుల్కనాడిన నిజోచిత హీనతకున్ దలంకుచున్.

శా. దేహం బప్పుడె వీడినంత నది నల్దిక్కుల్ భరింపన్ దమో
నీహారమ్ములు పుట్టి దాని వలనన్ నీరేజ సంజాతుఁడ
త్యూహన్ వేఱొక దేహమంది నిజకృత్యోపాయ హీనస్థితిన్
మోహంబందిన వేదముల్ వొడమె మోముం దమ్ములన్ నాలుగై.

తే.గీ. మఱియు ధర్మగతులు మఖమంత్ర తంత్రము
లాశ్రమములు నడక లమరఁ బొడమె
పూర్వమొదలుగాఁ జతుర్ముఖ ముఖముల
సామ ఋక్చయములు శాస్త్రములును.

వ|| అవి యెయ్యవి యనిన.

సీ. ఋగ్యజుస్సామంబు లెలమి నథర్వణ
హోత్రృకత్రాధ్వర్యురీతి నుతియు
స్తోత్రయు సుద్గాత శుభ ఋక్చయంబు ప్రా
యశ్చిత్త ముఖ్యకర్మావళులును
ఘనమనాయుర్వేద గాంధర్వ వేదముల్
స్థాపత్యమును శిల్పశాస్త్రసరణి
యమరగ సకలేతిహాస పురాణముల్
కర్మతంత్రాహ్నిక క్రమ చయనము

తే.గీ. లఖిల సవనప్రవర్తన మనఘ ధర్మ
పదములగు సత్య శౌచ తపః కరుణలు
నాలుగాశ్రమములలోన లీలనొక్క
టొకటి నాల్గన వృత్తిక్రమోక్తి చయము

తే.గీ. వరుస నాన్వీక్షికీత్రయీ వార్తలఁ గల
న్యాయ విద్యాచతుష్కంబు నాయత మగు
వ్యాహృతి యుత గాయత్రి వర్ణపంక్తి
సదనమునఁ బుట్టెఁ బదిఁ బ్రణవము జనించె.

కం. రోమత్వక్చర్మంబుల
నా మాంసస్నాయుశోణితాధికశల్య
స్తోమములన్ మజ్జమునన్
దామరస భవుండు గాంచెఁ దగు ఛందములన్

చ. వరుసఁ గకారముఖ్యమగు వర్ణలు జీవుఁడకారమంగమున్
గరిమ శషాదియూష్మల వికాసము లింద్రియ పంక్తిగాఁగ న
య్యరలవలున్ స్వరంబులు నిజాత్మబలంబుగ నొప్పు శబ్దమున్
బరఁగ దజూ లీలలున్ బొడమె భవ్యతదాఖ్య వహించి యవ్వెడన్.

కం. వ్యక్తావ్యక్తమ్ముల నా
సక్తమ్ముగఁ బరగుచున్న శబ్దబ్రహ్మ
వ్యక్తత నారాయణ నా
మోక్తిన్ భగవంతుఁ డమరు నొప్పగు మహిమన్.

ఆ.వె. అంత ఖ్యాత వీర్యవంతమౌ పురుష సం
తతిఁ దలంప విస్మృతం బటంచుఁ
దలఁచి ధాత పూర్వ తను సర్జనము జేసి
యప్పుడర్థ దేహ మధిగమించె.

కం. అది యాదిం జతుర్వదనుండు
పొదలుచుం దగ మిథునసృష్టి పూని జగములన్
విదితముగ జనుల మిక్కిలి
యొదవించి కృతార్థుం డగుచు నొప్పెన్ మఱియున్.

సీ. అది యెట్టులన వినుండఁజూని దేహద్వయ
మున నొంటఁ బ్రజలు లేకునికి నొకటఁ
జనములఁ గలుగుట చర్చింపఁ దత్తను
వందు భాగముల స్వాయంభువుఁడను
మనువును శతరూప యనియొండి కన్యయు
జనియించి మిథునమై పరవి మెలఁగఁ
నింపుతో నామేటి దంపతులకు వరా
త్మజులు ప్రియవ్రతోత్తానపాదు

తే.గీ. లాత్మజులు దేవహూతియు నాప్రసూతి
యమరు నాకూతియన ముగ్గు రవుడు వొడము
మనువు నాకూతి బుచికునికిం బ్రసూతి
దక్షునకు దేవహూతి కర్దముని కిచ్చె.

కం. ఆ దక్షునికిం బ్రసూతికిం
బాదుగ నట నాఱుపదులు భాసుర రూపా
మోదలగు సుతలు పుట్టిరి
యాదట నచ్చెలులవలన నయ్యె జగమ్ముల్.

సీ. మఱియుఁ దామరస సంభవుఁడు వేఱొక దేహ
మున యక్షరక్షస్సులను సృజింప
భక్షితి రక్షతన్ జల్కులఁ దన్నామ
ముల భజించిరి వెండి నలువ యపుడు
సాత్త్వికతనువున పరవి దేవతలఁ బు
ట్టించి వీడిన దేహమంచితముగ
నది యహోరాత్రంబులయ్యె వేఱొక్కటిఁ
గనిన రక్షస్సులు వనజభవుని

తే.గీ. బట్టి రతి సల్పిగదియఁ దత్పటు శరీర
విరహితము సేయ సంధ్యనా వెలఁది వొడమి
మోహమగ్నులఁగావించె నూహ దానఁ
బితరు లుద్భవ మందిరి పేర్మిఁ దనర.

చ. వనజభవుండు వెండియును బాగుగ గాత్రములన్ గుణమ్ములన్
మనసున సంగకమ్ముల క్రమంబున దేవగణాళి నప్సరో
జనమును బ్రహ్మమానుల విశాలజగత్పరిరక్షణ క్రియా
ఘన బహుకాల వస్తుగణ కల్పనఁ జేసె మహానుభావతన్.

తే.గీ. మహదహంకార భూతముల్ మఱియు నింద్రి
యములు పదునొండు ప్రాణంబులైదు ప్రకృతి
వఱల నిరువదినాల్గు తత్త్వమ్ము లవల
జీవుఁ డవ్వల పరమాత్ము స్థిరత వెలయు.

కం. ఇరువది యేడవ తత్త్వము
పరమాత్మాకృతియ యగుచుఁ బరగెడు కాల
స్థిరవైఖరి యెఱిఁగించెదఁ
బరగు పరబ్రహ్మ మదియె భావించు నెడన్

కం. కాలగతి నిర్ణయమ్ములు
పోలింపఁగ సకలధర్మములకున్ మూలం
బాలీల తెలుఁగ వశమే
కాలమె బ్రహ్మమ్ము తెలివి గలవారలకున్.

వ. అది యెట్లనిన—

కం. పదునెనిమిది నిమిషము లిం
పొదవఁగఁ గాష్ఠయగు గాష్ఠ లొగి నిర్వదియున్
బది కళ, కళలన్నియ క్షణ
మదనన్ క్షణషట్క మేక మగు నాడియగున్.

కం. ఘటికాద్వయము ముహూర్తం
బటు మూఁడు త్రిపాదయుక్తి యామంబగు న
ప్పటి యామాష్టక మొకదిన
మిటులని పదియాళ్లు మాస మిరుపక్షములన్.

సీ. క్రమమునఁ బగలింటి గడియల పాటి ప్రా
తస్సంగవములు మధ్యాహ్న వేళ
యపరాహ్ణ సాయంబులను కాలములు సమ
మగు పితృప్రసువన నమరు సంధ్య

నైఱ్ఱి రెండు జాలర్థ నిశ నిశీథిని రాత్రి
సంజ్ఞల నొప్పగు సరవి నేఁబ
దైదగు గడియల కవల బ్రాహ్మ్యంబుషః
కాలంబు నవి రెండు గడియ లరయ

తే॥గీ॥ నవల నరుణోదయము నాడి యగుటఁ బిదప
గడియ ప్రాతస్సమయ మగు గడియ సూర్యుఁ
డుదయమగు కాలమీ మాన మొప్పు వేద
మార్గకర్తలగు ధరామరుల కెపుడు.

కం. మాసద్వయ మొక ఋతు వవి
భాసితమగు మూఁడు నయన భావం బవి రెం
డాసరవిన్ వర్షంబగు
మాసారక చక్రరూప మహితం బదియున్

సీ. వినుడు పత్రాంతరంబునను గాలాత్మకం
డగు సూర్య కిరణజాలాంతరస్థ
కుటిమ గన్పట్టుటఁ బరమాణు వవి రెండు
ననువగు నవి మూఁడు నమర నొక్క
త్రసరేణు వవి మూఁడు తగునొక్క తృటియనఁ
దృటులవి పది వేధ తెలియ మూఁడు
వేధలు లవయంబు వెస నవి మూఁడు, ని
మేషంబు, నవిమూఁడు మెఱయ క్షణము

ఆ.వె. క్షణములైదు కాష్ఠ కాష్ఠలు పది లఘు
వవియుఁ బదియు నాడి యయ్యె నాడి
కాద్వయము ముహూర్తగతి పూర్వసంఖ్యాసం
వత్సరమ్ము కాలవర్తనమున.

కం. పరమాణు వనఁగ భాస్కర
వరకాలం బదియె సూక్ష్మసంజ్ఞఁ దనర్చున్
వరుసన్ ద్వాదశ రాసుల
కరుగుటకుం బట్టునది మహాకాలమగున్.

కం. నెల పితరుల కొక దినమగు
నలవడ నొకయేఁడు దేవతాళికి దినమా
నిల ద్వాదశ రాశ్యాత్మక
సలలిత సంచరణ మాన సంజ్ఞ లగు ధరన్

కం|| ఆరయ బార్హస్పత్యము
సారము నక్షత్రచంద్ర సంజ్ఞల మానో
దారత సూక్ష్మ మహాత్మా
లారూఢిన్ జగము బ్రోచు నర్కుఁడు మహిమన్.

చ. తరణియె సుమ్ము కర్మఫలదాయియుఁ గాలనిరూపణక్రియా
పరుఁడును సాక్షి దేహమయ భావుఁడు సత్త్వరజస్తమోగుణా
కరుఁ డుదయప్రవృద్ధి లయకారణుఁడు న్విభుఁ డంతరాత్మ య
క్షరుఁడు క్షరుండు సంతత జగన్నయనుండు తమోఽపహర్త యున్.

కం. కృతముఖ్య చతుర్యుగములు
ధృతి నాల్గున్ మూఁడు రెండు తెలియఁగ నొకవే
యతులిత దివ్యాబ్దము లు
న్నతి సంధులు నెనిమి దాఱు నాలుగు రెండున్.

కం. శతసంఖ్యలు ధర్మమునకు
గతి పదములు కృతను నాల్గు కలి నొక్కటి గా
వితతమగు నేండ్ల వరుసనె
యతులిత భాగములు సంధి నల్పము నవియున్.

ఆ.వె. పరగు భూర్భువాది పదవుల కెల్ల న
త్యున్నతంబు దివ్య మొప్పు నైన
సత లోకమునకు స్వామియౌ చతురాస్యు
నాయువది వినుండు హర్షమొదవ

కం. అలఘు చతుర్యుగములు వే
యలవడ నొకపగలు నట్లె యగు రాత్రికిన్
గల రొక పగలున మన్వం
ద్రులు పదునలువురును వరుస తోడ జగములన్.

చం. అనువుగ డెబ్బదొక్కటి మహాయుగముల్ మనుకాల మింద్రు ల
ట్లన పదునల్గురౌ నెడల నచ్యుతుఁ డప్పటి కప్పుడా కృతుల్
గొని మునిదేవ సంఘముల కోరికఁ దీరఁ జరించు, ధాత ని
ద్ర నొనరియున్న లోకములు దారుచుఁ గ్రమ్మఱ బుట్టు మేల్కొనన్.

ఉ. హర్షము గల్గు పంకజభవాంచిత నిద్ర రమేశుఁడైన సం
కర్షణు వహ్ని భూర్భువముఖ స్థిరలోకములన్ దహింప ను
త్కర్షితఁ దచ్ఛిఖిప్రభల కాఁకల కోర్వక యా మహన్నిరా
మర్ష జనమ్ము లేగుదురు మాన్య భువర్భువనమ్ము జేరగన్.

తే.గీ. వీక తో భూర్భువస్స్వర్గ లోకములకు
మిగిలి యొగసి తమోరాశి మెఱయ శేష
శయనుఁడై యోగనిద్ర నిశ్చలత లోక
సంస్థితోదరుఁడగుచు నాశార్ఙ్గి యుండు.

కం. హరి పరమేశ్వరుఁ డిట్లగు
పరణి జనుర్లోక వాస సంసేవితుఁడై
మెఱయుట దైనందినమనఁ
బరగు నిటుల నేఁబదేండ్లు బటు వగునంతన్.

సీ. విను మిట్టి రేఁబవళ్లను బదునాప వ
త్సరము లైనట్టి వర్షములు నూఱు
బ్రహ్మకు నాయువు పద్ధతి నేఁబది
యగుటఁ బరార్ధమ్ము నాఁ దనర్చు
నిప్పుడు పూర్వార్ధ మొప్పుగఁ జనుట ద్వి
తీయపరార్ధమై తేటపడెడి
నవిరెండు నైనచో నట బ్రహ్మకల్పమన్
సంజ్ఞ చెల్వగు నట్టి సరసిజాక్షు

తే.గీ. నాభిపద్మంబు భువనజన్మతకుఁ బొడము
నవియె తగు బద్మకల్పాహ్వయమున నిట్టు
లమరు పూర్వపరార్ధము లవని నిప్పు
డైనయట్టి ద్వితీయపరార్ధమునను.

తే.గీ. హరివరాహాకృతిం బొల్చె నట్టులగుటఁ
బరగు శ్వేతవరాహకల్పంబు నాఁగ
మెలఁగు కల్పమ్ములవి పెక్కు జలజనాభు
నకు నిమేషంబులగు నెన్నఁ బ్రకటితముగ.

కం. కాలము భగవదధీనము
కాలాశ్రయ మఖిలభూతగణ లోకమ్ముల్
కాలమయుఁ డచ్యుతుఁడు త
త్కాలాధిపుఁ డతఁడనంగ గణుతింపఁ దగున్.

సీ. యుగములు నాలుగు దగ జనుచోట భూ
లోకమ్ము పొలియుట జోఁకతోడఁ
దగ యుగ ప్రళయమ్ము ధాత నిద్రించుచోఁ
బొందుగ నదియ దైనందినంబు

మన్వంతరంబుల మఱియు నవాంతర
ప్రళయంబు బ్రహ్మకుఁ బరగునాయు
వంతయుఁ దీఱుటలదియె బ్రహ్మప్రళ
యంబు పనరును గాలంబునప్పుఁ

తే.గీ. డచ్యుతుని గర్భగోళంబు నందుఁ బ్రాణి
కోటి వసియించి తత్కృపా పాటవమున
సృష్టి మొదలిఁటి మాయా విశిష్టి యగుచుఁ
బుట్టి తల్లిల తెల్లఁగన్పట్టఁ బ్రబలి
తుదలఁ గ్రమ్మఱ నాతనితోడఁ గలియు.

సీ. కడగి యధోర్ధ్వలోకము లెల్ల జీవక
ర్మానేకఫల రూపమాన గతుల
భోగభూములు నాఁగఁ బొలుపొందు భూలోక
మటుఁ గర్మభూమి నానమరు నందు
భరతఖండము దక్షిణోత్తర ద్వీపాద్రి
జలధి కానన సీమ లలరు భోగ
భూములై కొలుచు లోష్పగఁ బంటఁ బెట్టిన
నది కాపు భుజియించునట్టి వరుస

తే.గీ. నిచటఁ గావించు సుకృతముల్ సేయ పాప
ఫలము లచ్చటనచ్చట కొలఁది మనుజుఁ
డనుభవింపుచుఁ గ్రమ్మఱ నవనిఁ బొడము
దత్త దుచితోరు జంతుగాత్రముల యందు.

ఉ. ఈగతిఁ బుట్టుచున్ మరల నెచ్చటనేనియుఁ గర్మయుక్త మా
యాగతులన్ భుజించి యవి యన్నియుఁ దీఱినఁ బుట్టి బుణ్యతన్
యోగ విధానరీతి మది నుండు రమాధిపుఁ జూడ భోగమో
క్ష గతుఁడౌ మహేక్రియల నామిక దీఱవు జన్మకర్మముల్

శా. పాపాత్ముండు దరిద్రుఁడై పొడముచున్ బాపంబులే చేయుచున్
బ్రాపించున్ నరకంబులున్ మఱియునున్ బాపాత్ముఁడౌ నందుఁ బు
ణ్యోపేతుండు ధనాఢ్యుఁడై మఱియుఁ బుణ్యోపేతుఁడై పుణ్యలో
కాపాద్య స్థితి సౌఖ్యమంది మనుజుండౌ నెన్ని జన్మంబులన్

కం. అతులిత మతులగు స్వర్గ
చ్యుత నరకచ్యుతుల నెఱుఁగఁ జొప్పడునే! త
త్కృత కర్మంబులను గుణ
ప్రతతుల రూపముల వలనఁ బ్రస్ఫుటలీలన్.

వ. అనిన విని శౌనకాదు లిట్లనిరి.

కం. అండాండము పిండాండము
రెండొక రూపంబె యనుచు ఋక్స్వామకళా
పాండితి ధీ (యు ?) తులనఁ గా
మెంతుగ వినియందు పుట్టిమేలులు చెపుమా !

చం. అన విని సూతుఁడిట్లను సమంచితమౌ పరమాత్మయందు న
య్యనుపున నండముల్ గలిగినట్టి విధంబును బిండ సంభవం
బును వినుచోట నైక్యమగు బుద్ధినెఱుంగుఁడు తత్త్వసంగతిన్
ఘనత వివేకయోగములు గానబడున్ గడు నిశ్చయంబుగన్.

కం. గాత్రములు ప్రకృతి మయములు
చిత్రంబుగ బ్రహ్మమయుఁడు జీవుఁడు త్రిజగ
ద్ధాత్రి చతుర్విధ తను మ
త్పాత్ర స్థితిఁ దత్త్వమయము ప్రకృతియె యగుటన్.

సీ. వాత పైత్య శ్లేష్మజాత పంచాశయ
పచన మౌనయ్యన్నపాన వివిధ
సారము లాత్మ మనోరంజనం బగు
రస మజ్జలులు నస్థి రక్తములగు
మొగి నధమము మలమూత్ర రూపం బగు
పురుషుని శుక్లంబు పొలఁతి రక్త
మును సమమైన నపుంసకుం డగు రక్త
మధిక మౌనేడఁ బుట్టు నతివ వీర్య

ఆ.వె. మధికమైనఁ దనయుఁ డనుపుగ జనియించు
శుక్లభిన్నమైన సుతయుగంబు
బేసి దినము పుత్రి పేర్మితో సమదిన
మైన సుతుఁడు ఋతుదినాళిఁ గలియ॥

శా. జోకం జీవము లందు సూక్ష్మములు తేజోవంత ముల్గా జను
ల్గోళాకారసత షోడశైక వికృతుల్ సొంపారఁ గర్భాళిత
మ్మాకర్షింపఁగ సూర్యమండలగతంబై తత్కరోద్భూత ధా
రాకారాగతి భూమి నోషధుల తీరై సారమై పిమ్మటన్.

కం. అవి భక్షించిన పురుష
ప్రవణ శరీరమున నిల్చి పరగఁ బ్రతిమాసం
బవలం బద్వీర్యైక
స్రవణత స్త్రీగర్భయుక్తి సమకొను కడకున్.

సీ. అతివ పుష్పిణియై పదాఱుదినమ్ములు
ప్రస్ఫుట కుల్బస్థ పద్మయగుట
నది రక్తమయమగు నచ్చటి శుక్లంబు
గలిసిన యంతటఁ గలలమగుచు
నొకరాత్రి బుద్బుద ప్రకటమౌ నైదు ది
నంబుల దశమ దినంబు లందుఁ
గల్కమౌ నొక్కపక్షంబున ముద్దయై
యండమౌ నిరువదియైదు నాళ్ల

తే.గీ. నెలకు మస్తక మమరు రెణ్ణెల్ల నవయ
వములు పొల్పగు మూణ్ణెల్ల గురుస నస్థి
రోమ నఖ లింగ రంధ్ర నిరూఢి నాల్గు
నెలలఁ దగు సప్తధాతు సంవలితమగుచు.

తే.గీ. త్వక్కు చర్మంబు మాంసంబు దగ రుధిరము
మెదడు నరములు నెమ్ములు విదితముగను
సప్తధాతువు లనఁదగు సరవి నిట్టి
వేర్పడిన యంత మీఁదటు నెలమితోడ.

కం. వినవ నెల క్షుత్తృష్ణలు
పూనఁగ నార్నెలల మావి పొదుగంబడి యం
దానిక జననీ భుక్త వి
ధానాన్నాంబువులఁ దృప్తిఁ దనరుచు మఱియున్.

తే.గీ. కుక్షి దక్షిణదిశ నుండు గురుతరైక
కటు లవణ మధురామ్లముల్ క్షార రసము
లపుడు తల్లి భుజింపఁగ నందువలనఁ
జొడము వేదనచేఁ గడు నడలు కొనుచు.

మ. మలమూత్రమ్ములు శుక్లశోణితములున్ మైఁజుట్టి రా నందు లో
పలఁ బొర్లాడుచుఁ గీటకుల్ పసువు వే భక్షింప మూర్ఛిల్లుచున్
దల కుక్షిస్థితి భగ్నపృష్ఠుఁ డగుచున్ దా రొక్కన్న దుఃఖంబునన్
దొలు జన్మమ్మునఁ దాను జేయుటలు తద్దుర్భావ మూహింపుచున్.

ఉ. అక్కట క్రూరకర్మముల నారడి యై యిటువంటి బాధలన్
దొక్కుట మందగా వలసె ధూర్వహ బుద్ధి వివేక యుక్తిచే
నెక్కుడు పుణ్యకర్మముల నీశు రమాధిపునిన్ భజించి యా
చక్కి వసింపఁ బుట్టువుల చందము లొందునె యెందు నేనియున్.

కం. ఎఱుఁగఁగ నైతి నటంచున్
ఒరిపరి దుఃఖములఁ బొరలి పంజరమున నొ
వ్వరి చిక్కుబడిన విహగము
కరణిం జింతించు జ్ఞాన కలితాశయుఁడై

తే.గీ. ఇట్టి జ్ఞానమ్ముచేఁ జేష్టలెలమి గలిగి
సప్త మాసంబులను బూర్వజన్మకృత మ
హా ఘశతములఁ దలఁచి యుస్సనుచు వగచి
తనకు దిక్కింక హరియని వినుతిసేయు.

సీ. సూక్ష్మదేహమున నచ్చోఁ జొచ్చి పాంచభౌ
తిక గాత్రయుక్తిచే దీనదశలఁ
బొదలంగ సకల భూ భువన రక్షా దక్ష
చర్యచే భూతపంచక మహత్త్వ
మున జగదాధార మూర్తినౌ పరమేశ!
దయ గర్భనరకబాధలు దొలంగఁ
జేసి రక్షింపు భాసిత నిత్యలీలావి
హార! నా బాధల నణఁచు టరుదె!

గీ. హేయమూత్రపురీష సంధాయకంబు
జీర్ణ మతిరంధ్రయుక్తంబు నిర్ణయాను
హీన మైనట్టి గాత్రంబుఁ బూననీక
నిత్యసుఖ మిమ్ము నిరపేక్ష! నీరజాక్ష!

కం. అని నెల లెన్నుచు భౌతిక
జనిత విపద్దశలఁ దవిలి సతతము బాధా
తను సంతాపాన్వితుఁడై
దినదిన మొక యుగముగాఁ గ దీనత నుండున్.

శా॥ అంతన్ జండ మరుత్ప్రఘట్టనగతిన్ హా కృష్ణ ! గోవింద! యం
చెంతే వేదన నొంది తన్ను దల్క్రిందిడ్వంగ ద్వారాంతరా
భ్యంతః ప్రస్రవ భేదగాత్రుఁడు నవీనా లోచన ప్రక్రియా
సంతాపాన్వితుఁడై ధరం బడి వగన్ జర్వాత్ముఁడౌ నత్తరిన్.

కం. నీళ్లా ననమునఁ జల్లఁగ
బొల్లగు విజ్ఞానబుద్ధి పూర్వ వివేకం
బెల్ల న్నాని తమోవృతి
నల్లల్లన నేడ్చుఁ గ్లేశ మడరన్ బేర్చున్.

మ. మశకీ కీట తృణాది బాధ లొందవన్ మాలిన్యదేహమ్మునన్
గృశుఁడై క్షుత్తతి బాధఁజేయ మిగులన్ గ్లేశంబు దుఃఖంబు ను
ద్దశలున్ రోగములొందఁ గుందుచు మనస్తాపమ్ముచే నింద్రియ
ప్రశమద్దుర్బలత న్నెలంగు వివిధ ప్రారబ్ధ లబ్ధ స్థితిన్.

ఆ.వె. గర్భనరక బాధ ఘనబాల్య దుఃఖంబు
గురుల శిక్ష నలఁత తరుణజన వి
యోగపీడ గ్రహసముద్ధరణ క్రియా
తాప మృత్యు వృద్ధ దశల కీడు.

కం. తొడరు నొడలు నిలుకడ యని
పడతులు నందనులు వెడఁగుపడు తొడుసుగ నె
ప్పుడు దొడరెడి యలజడులను
గడువంబడి పొడము పూర్వగతి నిడుమడరన్.

ఉ. స్వేదజ బుద్బుదాండజ విశేష జరాయుజ ముద్భిజంబులున్
బ్రోఁది ననేకవర్తనలఁ బొల్పగు సృష్టి నిజాంగకంబు ల
ట్లాదట బాధనొంద జననాంతదశల్ పడఁడా విశేషసం
పాదిత ముక్తిమార్గగత పావనయోగ నిరూఢిఁ దక్కినన్

కం॥ చెవిగల జంతువు కెల్లను
నవిరళముగఁ బిల్లపొడము నండంబులచేఁ
- బ్రవణమగు గూఁ గలయవి
యవనిన్ బశుపక్షి మృగ జలాకర తతులన్.

సీ. స్థావర జాతు లెంచంగ నిర్వది లక్ష
లటు క్రిమి కీటంబు లైదు నాలు
లక్షలు బక్షులు లలిఁ బదిలక్షలు
జలచరంబులు నవ సంఖ్య లక్ష

లమరంగఁ బశుమృగాశ్వాదు లెర్వది పది
లక్షలు నాలుగు లక్షలైన
మానవు లేతత్ప్రమాణ మాయుష్య ని
ర్ణయ మది శతసంఖ్య నలవ చేత

ఆ.వె. నిర్మితమ్ము నగుచు నెగడిన యట్టి యీ
జంతుతతులు మనుజ సంఖ్య లవనిఁ
గమలనాభు నాజ్ఞ గడలు కొనంగను
మిథునసృష్టి వలన మెఱసె నెందు.

ఆ.వె. ఇట్టి మిథున సృష్టి నెసఁగె జగంబు స్వా
యంభువాదిగాఁగ నతని పుత్రు
లొగిఁ బ్రియవ్రతుండు నుత్తానపాదుండు
క్షత్ర ధర్మనిరతి జగతి మనిరి.

కం. భృగువు మరీచ్యాంగీ రసు
లగణితగతి బ్రహ్మకుల మహాత్మ్యాకరులై
రొగిఁ దక్షప్రముఖులు దెలిపెదఁ
దగుఁ జాతుర్వర్ణ్య భవ విధంబులు దెలియన్.

సీ. అబ్జజ తనయుఁడైనట్టి మరీచికిఁ
గర్దము సుతకు శ్రీకాంత సముఁడు
కశ్యపుఁడు సువర్చ క్రమమున నుదయించి,
తా సువర్చకు విరజాహ్వయుండు
గంగయుఁ బుట్టిరి ఘనతఁ గశ్యపునకు
దక్ష పుత్రిక యందు ద్వాదశాఖ్య
లమరగ నాదిత్యు లావిర్భవించిరి
యందు వివస్వతుఁ డనెడి సూర్యు

తే.గీ. వలన వైవస్వతుండు వైవస్వతునకు
మనువు సుతుఁడున నిక్ష్వాకుఁ డినకుల ప్ర
వర్తకుఁడు పుట్టెఁ జతురాస్య వలనఁ బొడమి
నట్టి భృగునకుఁ గర్దము పట్టి యైన.

కం. ఖ్యాతికిఁ బుట్టిరి ధాతృ వి
ధాతృలు శ్రీ యనెడు కన్య తగ ధాతకు సం
ప్రీతి మృకండుం డతనికి
భూతిన్ జిరకాలజీవి పుత్రుఁడు పుట్టెన్.

తే.గీ. మఱియు నొక కామినికి భృగు మౌని వలనఁ
గవివృషభుఁ డాతనికిఁ బుట్టెఁ గావ్యుఁ డనఁగ
నసురగురుఁ డన నఖిలవిద్యానియాధి
సమరు శుక్రుఁడు తేజోవిహారుఁ డగుచు.

కం. బాగుగ నతనికిఁ జ్యవనుం
డాగమనిధి పుట్టె ఋచీకుఁ డతనికిఁ బొడమెన్
ఆ గుణికిన్ జమదగ్ని ను
రాగత, నాతనికిఁ బరశురాముఁడు పొడమెన్.

సీ. ఘనతరాంగిరస ముని శ్రద్ధయందు బృ
హస్పతి సంవర్తుల నెడి సుతుల
నేని రాకా మానినీ హరిణీ సుమ
వతులఁ గన్యల గుణవతులఁ గనియె
నత్రికి ననసూయ కమృతాంశు దుర్వాసు
లనఁగ దత్తాత్రేయుఁ డనఁగ నలువ
రుద్రుండు విష్ణుండు రూఢి జన్మించిరి
క్రతునకు సూనృత వ్రతపవిత్ర

ఆ.వె. చర్యలగు పవిత్ర సహచరుల్ పొడమిరి
దేవలుండు గనియె ధీరుఁడగు ప్ర
జాపతిన్ మహాత్ముఁ డా పావనుఁడు సప్త
భార్యల యెడఁ జాలఁ బ్రజలఁ గనియె.

కం. సరవి హవిర్భుక్త యనా
తరుణియెడఁ బులస్త్యమౌని తగఁగిన్నరులన్
గర మధికులఁ గింపురుషుల
గతిమన్ విశ్రవసుఁ గాంచెఁ గౌతుకమొప్పన్.

కం ఆ విశ్రవసుఁడు గనియెన్
రావణునిం గుంభకర్ణు రాక్షస వంశ
శ్రీవిస్తారు విభీషణుఁ
బావనుఁడగు ధనదునిన్ ద్విభార్యల వలనన్.

సీ. పులహుండు గతియను పొలఁతుక యెడ వరీ
యాంసుల శ్రేష్ఠుల ననల భార్య
యగు క్రతుక్రియ (వ ?) ల్లి ననఘులౌ వాలఖి
ల్య సహస్రములఁ గాంచె నంచితముగ

తగ సుధర్మణుఁడు చిత్రాసతి మఱి యందు
శ్వశిరస్కుఁ సద్వ్రతు సరసుఁ గనియె
నల వసిష్ఠుఁడు సౌర్జ యను లలన మఱి
వలన నిశ్చయ తపఃకలితు లైన

తే.గీ. చిత్రకేతు స దోర్చ్యా ద్యశేష సప్త
మానులం గాంచె మఱియొండు (మగుఁ) వలన
వినయచర్యుల శక్త్యాది మునుల ఘనుల
వితతతేజుల నూర్వర సుతులఁ గనియె.

చం. జననుతుఁ డంమఁ బెద్ద యగు శక్తికిఁ బుట్టెఁ బరాశరాఖ్యుఁడ
య్యనఘుఁడు విష్ణుసన్నిభుఁ డహర్పతితేజుఁ డతండు వ్యాసులన్
గనియె మహామహుం డతఁడు గాంచె శుకున్ గమలాధినాథ (ప)
ద్వనరుహ చంచరీకగుణవంతుఁ బ్రశాంతు నితాంత దాంతునిన్.

కం. నారదుఁడు బ్రహ్మచారి యు
నారాయణ పాదపద్మ నవ్యమరందా
సారాత్మేందిందిరుఁ డను
సారజ్ఞాన ప్రముండు జననుతుఁ డయ్యెన్.

ఆ॥వె॥ శీవిఁ గర్దమునకు దేవహూతికిఁ బుట్టెఁ
గపిలుఁ డఖిలయోగకారణుండు
ఘనత మఱియుఁ బుత్రికా నవకము పుట్టి
బ్రహ్మసంభవులకుఁ బత్ను లైరి.

తే॥గీ॥ దక్షునికి వేలసంఖ్యఁ బుత్రకులు పొడమి
సంగరాహిత్యులై తపశ్చరణ మనిరి
కూఁతు లేఁబది యేర్వురు కూర్మిఁ బొడమ
నెమ్మిఁ బదునల్వురను ధర్మునికి నొసంగె.

కం. పదు ముప్వురు కశ్యపునకుఁ
బదపడి శశికిన్ ద్రిణవక బాలామణులన్
మదనారి కొకతె మిత్రుని
కొడవగ నొక కన్య నగ్ని కొక్కతె నొసఁగెన్.

తే.గీ. అమరు నా ధర్మునికిఁ బ్రియయ నెడి కన్య
యందుఁ బుట్టిరి నరుఁడు నారాయణుండు
నఖిల లోకోపకార మహానుభావు
లమిత తేజులు మునిసుతు లనఘు లగుచు.

కం. పావకుఁడు స్వాహ వలనన్
పావక హుతభుక్కు లనఁగఁ బవమానుఁ డనం
గా వెలయువారిఁ గనెఁ ద
త్పావనులకుఁ బంచనవ విభావసులు సుతుల్.

సీ. కశ్యపుఁ డదితియను స్వామినియందు ధా
తృత్వష్టృవసు భగ శ్రీధరారు
ణాంశు మిత్ర వివస్వ దర్యమ పూష స
విత్ర విష్ణునాములై వెలయు రవుల
రహిఁ గాంచె దితికి హిరణ్యకశిపు హిర
ణ్యాక్షులు పుట్టిరి యా హిరణ్య
కశిపుఁడు ప్రహ్లాదుఁ గమలాక్షహితుఁ గాంచె
రూఢి నాతనికి విరోచన బలి

తే.గీ. బాణుఁడాదిగఁ దత్కుల ప్రభువులయిరి
దనువువల్లను విశ్వజితునముచి నరు
ణులు పులోమాదిదానవుల్ కలిగి రెలమిఁ
గాళియు వినాతుఁ గ్రోధుని గనియెఁ మఱియు

తే.గీ. మేనకకు భీమసేనోగ్రసేను లాది
యైన గంధర్వముఖ్యులు సూనులైరి
సురభికిన్ గోగణమ్ములు సుధయు నప్స
రసలు పుట్టిరి యెంతయు రాజితముగ.

తే.గీ. వెలయ వినత కనూరుండు విహగవిభుఁడు
జనన మందిరి సూరు సంజాతులైరి
ఘనత సంపాతియు జటాయువు నట శ్యేని
డేగలన్ గ్రోధగుణము నాతీఁడఁ గనియె.

కం. మృగికిన్ మృగసంతతియును
సుగకున్ సిద్ధ మునివరులు సున్ గద్రువకున్
దగ శేషుఁడు వాసుకిముఖు
లగు పన్నగు లుద్భవిల్లి రధికస్ఫూర్తిన్..

తే॥గీ॥ ధాతకును బుట్టి రెలమి విధాత ధాత
లక్ష్మియను కన్యకయును విలాసలీల
నట్టి లక్ష్మికి హృదయంబు నందుఁ బెక్కు
ప్రజలు పుట్టిరి లోకముల్ పరిఢవిల్ల.

కం. వరుణునికి జ్యేష్ఠకున్ స్థలుఁ
డరుదుగ ధర్ముఁడను సుతులు వట నందిని నాఁ
దరుణియుఁ బుట్టిరి దేవలుఁ
డరయఁ బ్రజాధీశుఁ గాంచె నంచిత వృత్తిన్.

సీ. అతనికి సుతు లేద్వురందు ధూమ్రకు డరు
ణుండు బుద్ధికి సాధ్రువుండు న మ్మ
నస్వికి సోముఁడు నహుషుఁడు రథకును
శ్వసనకు ననిలుండు శాండలికి న
నలుఁడు ప్రభాస కుజ్యులు లష్టవసువులు
లలిఁ బుట్టి రందు నీత్య లఘుతేజుఁ
డగు ప్రభావసునికి నాంగిరసాత్మజ
యోగసిద్ధికిఁ బుట్టె నుచితబుద్ధి

ఆ.వె. నమరు విశ్వకర్ముఁ డమర శిల్పాచార్యుఁ
డమిత మహిమ ధర్ము నంగనకును
సవిత్ర రోమహర్ష శములనం బుట్టిరి
యందు సవిత్రునకు మహావిభూతి.

కం. బడబాకృతియగు త్వాష్ట్రికిఁ
బొడమిరి యశ్వినులు దేవపూజితు లార్యుల్
కడు నాయుర్వేదజ్ఞులు
కడకున్ లోకోపకార కారణులగుచున్.

కం. రుచికున కా యాకూతికి
నచలితుఁడగు యజ్ఞమూర్తి యజ్ఞుండు యశః
ప్రచుర శ్రీ దక్షిణ యను
సుచరిత్రయు నుద్భవించె శోభనలీలన్.

తే.గీ. ఆది మిథునంబు లైరి దూష్యమ్ములేమి
వారి తనువులఁ బొడమె దేవముని సమితి
క్రమముతో నిట్లు కమలజాంగముల వలన
సృష్టి విస్తారమయ్యె భాసిత నిరూఢి.

తే.గీ. నైరయ ధర్మునికిన్ భయ నిఋతి మృత్యు
లనెడి తనయులు జనియించి రాసుతులకు
నేని ధృతరాష్ట్రి కాకి భాసియును శుకియు
బుత్రికలు పుట్టి రెంతయుఁ జిత్రముగను.

సీ. కాకికిఁ గాకు లులూకముల్ జనియించె
సేనికి డేగలు పూని భాసి
కిని కంక గృధ్రముల్ ఘనభాసములు ధృత
రాష్ట్రికి హంస చక్ర[illegible]క టిట్టి
భంబులు శుకికి నేర్పడ శుకమ్ములు పుట్టె
మతి కశ్యపునకును హరిణి చంద్ర
ముంపమతంగియు మతి శ్వేతశార్దూల
సురసలుం బుట్టి రానుభగల యెడఁ

తే.గీ. ఇంద్రదమందకు ఋక్షముల్ షట్పదములు
హరిశికి న్వానరమ్ములు హరిణచయము
మంద కైరావతమ్ము సన్మహిను సురస
కఖిల వృక్షతతుల్ పుట్టెనమితముగను.

కం. ఆ సురసకు గంధర్వియు
భాసురముగ దాని కశ్వపంక్తులు వొడమెన్
వాసిగ మాతంగికి ది
గ్భాసుర గజములు జనించె భవ్యస్ఫూర్తిన్.

చ. నళినభవైకమానసమునన్ జనియించిన యా ప్రజాపతుల్
గల మనువుల్ జగమ్ములు వికాస సమగ్రముగాఁ జరాచరం
బులు మిథునోద్భవంబులుగఁ బూని సృజింపఁగ నంత ధాత ని
శ్చలమతి వాణిఁగూడి వరసౌఖ్యములన్ భరియించె హెచ్చుగన్.

కం. ఇది భూతసంభవస్థితి
చదివిన వ్రాసినను విన్న సకలార్థమ్ముల్
పొదలఁగ నాయుశ్శ్రీ సం
పదలొంది సుఖింతురెందు భవ్యస్ఫూర్తిన్.

భూలోక ప్రమాణము.

వ. ఇట్టి సకల జంతు నివాసంబగు మధ్యమభువన ప్రమాణంబు వినుండని సూతుం డిట్లనియె.

కం. భూలోక స్థితియంతయు
హాళిన్ మైత్రేయుఁ డడుగ నతి విశ్రుతహా
లీలఁ బరాశరముని వా
వాగ్జాలత వివరించిట్టి సరళియన దెలిపెదన్.

శా. భూలోకాంచిత మధ్యభాగమున నొప్పున్ మేరుశైలంబు నా
నాలంకార తటీ ప్రవేశ వికసద్వ్యాప్త ప్రభారత్న శృం
గా లోకామరసిద్ధచారణ విహారానంద సంధానతా
కేళీ కానన సారసాకర ఖగ క్రేంకార సారస్థితిన్.

సీ. అదియుఁ జౌశీతి సహస్రయోజనముల
విశదోచ్ఛ్రయంబు షోడశ సహస్ర
యోజనంబుల లోతు నొప్పు నచ్చటి వెడ
ల్పంతియ మీఁదట నమరు విరివి
యరయ ద్వాత్రింశత్సహస్ర యోజనముల
చదరమ్ము వన సరస్సారనదుల
పురములఁ దగు బ్రహ్మపురము తన్మధ్యమ
వీథిఁ బద్నాలుగు వేల యోజ

తే.గీ. నముల విస్తారమగు చుట్టు క్రమత దిగధి
పతుల నగరమ్ము లెనిమిది భాసురముగ
భూమి తామరవిరి మిద్దె ప్రేమ దాని
కర్ణికల్ నవఖండ సంగతుల వెలయు.

సీ గిరికిఁ బ్రాచ్యాదిగాఁ గేసరముఖశైల
ములు లస దౌషధి కలన దనరు
(వై ?) తంకమును మాల్యవన్మంజవంతమ్ము
లరయ శీతాంతమున్ గిరివరములు
పరగు త్రికూటంబుపలశిరమ్ము పతంగ
బుచకనుల్ నిషధంబు ప్రచురలీల
శిఖివాస జారుస ? నీమార్య గంధమా
దన కపిలాఖ్యల ధరణిధరము

ఆ॥ రే॥ తెలమి శంఖకూట బుషభ హంసములు కా
లాంజనమ్ము నాగ మనెడి గిరులు
గలవు చైత్రరథము గంధమాదనవైద్వి
జములు నందనమ్ము నమరు వనులు.

కం. అరుణోద మహాభద్రము
లరయఁగ ననితోదమును మహాబ్రధమును నా
సరసులు నాలుగు తూరుపు
గుఱిగా నద్దెసల నమరుఁ గుధరస్థములై.

ఆ వె. నీలగిరియు శృంగశైలమ్ము శ్వేతాద్రి
యుత్తరమున నుండు నొగి హిమగిరి
వెలమి నిషధశిఖరి హేమకూటము దక్షి
ణమున వరుసగాఁగ నమరియుండు.

కం. నారక గిరులకు నడుమగు
ధారుణి పదవేల పరిమితము యోజనముల్
మేరుగిరి దక్షిణోత్తర
ధారుణిధరములకు సంధి తగఁ దత్సంఖ్యన్.

కం. అల హిమవంతం బాదిగ
గల షడ్గ్రావముల పొడవు గమకను సరిదై
విలసిల్లు నొక్కరూపం
బలవడి ద్విసహస్రయోజనాన్వితమగుచున్.

కం. సురగిరి దక్షిణమునఁ గిం
పురుషము హరిభరతవర్షములు దగు చుట్టున్
బరగు నిలావృత ముత్తర
ధర రమ్య హిరణ్యకములు తగఁ గురువనఁగన్.

తే.గీ. మేరుగిరి తూర్పు భద్రాశ్వ మారయంగఁ
బడమటన్ గేతుమాల్యనాఁ బరగు వీటి
సంధి తొమ్మిది వేల యోజనము లనరు
వెలయు నలువంక నయ్యిలావృతము నటుల.

సీ. మఱియుఁ బ్రాచ్యాదిగా మందర గంధమా
దన విపుల సుపార్శ్వ ధరము లుండు
నొసరఁగఁ బదివేల యోజనోన్నతి నంత
వెసలుపుచే నిలావృతము చుట్టు
కనకాద్రి పూర్వాద్రిగాఁ గదంబంబు జం
బు వట పిప్పలము లొప్పఁగఁ దనర్చు
నొనర వేయున్నూరు యోజనమ్ముల వెడ
ల్పమరఁ దదాఖ్యల నమరు దీవు

తే.గీ. లరయ నేనుఁగు తలలంతలైన పండ్లు
ధరణిఁ బడి జంబుఖండంబు దిరిగి దాని
పేర నదియై ప్రవాహ ప్రచార దక్షి
ణాభిముఖ్యతఁ బ్రబలు రసాన్వితముగ.

ఉ॥ ఆ నది నీరు ద్రావిన మహాసమహూ లందఱు క్షుత్పిపాసలుక్
బూనక రోగదుర్దశలఁ బొందక యింద్రియవృద్ధిఁ జెంది కాం
తేనియు దేవతాకృతుల నింపుగనుందురు పైఁడి యయ్యె జాం
బూ నదనామకం బదటిని పొంతలఁ జెన్నగు మన్నుమిన్నలన్.

చ. హరిపదజాత తీర్థము సుధాకరుఁ బొంది సుమేరుసంగతిన్
సిరిఁ దళుకొత్తు తూర్పుదెస శీత యనందగి దక్షిణాది గా
నరసుర సేవ్య యై యలకనందన చక్షువు మేటి భద్రనా
గరిమను బశ్చిమోత్తర ముఖంబుల వారిధిఁ గూడు వేడుకన్.

సీ. క్రమముతోఁ బ్రాచ్యాదిగాఁగ మర్యాద ప
ర్వతములు రెండేసి ధృతి సుమేరు
గిరినంటి వార్ధులు దరియఁ జొచ్చివసించు
నొగి నెనుబదివేల యోజనములు
నిడివియు వెడలుపు నెరయంగఁ గైలాస
గంధమాదనముల కవల జఠర
దేవకూటము లొకదెస నిషధము పారి
యాత్రము నొక్కెడ నా త్రిశృంగ

తే.గీ. చారు ధీగిరు లొకదిక్కు మేరువునకు
బాహ్యశైలంబు లివియెల్లఁ బ్రబల లీల
నదులు వనములు భూములు విదితమగుచు
నిట్టి చందాన వానితో నెనయుచుండు.

తే.గీ॥ వెలయు ఖండమ్ములం దెల్లఁగులశిఖరులు
నదులు ప్రత్యేకమగు పెక్కులొదవియుండు
దేవగణములు సతులతోఁ దిరుగుచుండు
రష్ట వర్షంబులను రమ్యమైన యెడల.

కం. అచ్చటఁ బాతకసహితులు
చొచ్చుట లే దమిత సుకృతశోభన మతుల
త్వచ్ఛాయ ఫల శేషము వా
రచ్చోటుల ననుభవింతు రతి మోదమునన్.

సీ. యుగభేదములు లేక నొప్పునెప్పుడు నొక్క
తీరున విభవ సందీప్తమగుచు
హరి హిరణ్మయక కింపురుష భద్రాశ్వ ర
మ్యక కురు కేతుమాలాదు లైన

వర్షముల్ భారతవర్షంబు కర్మైక
భూమి లక్ష్మీనాథ నామ కీర్త
నంబు తద్దాస్యంబు నవ్య తచ్చరితాను
లాపముల్ పాకార్చుఁబాప సమితిఁ

తే.గీ. గాన నిదె మేటి నదులలో గంగఁ బోలి
వ్రత దినంబుల హరిదినవ్రతము లీలఁ
దానములలోన నయ్యన్నదాన మహిమ
వర్షములలోన భారత వర్షమొప్పు.

క. సప్తకుల పర్వతంబులు చాల నదులు
గిరులు వనములు దేవతాగృహ నికుంజ
పుంజములు పెక్కు లీ వర్షమున, నిలావృ
తమున గిరిజయు హరుఁడుందు రమిత సుషమ ॥

వ. గిరిసుత చారుయౌవన సుగీత కళామహిమాఢ్యలైన సుం
దరులట కోట్ల సంఖ్యలు ముదంబునఁ గొల్వఁ బురారిఁ గూడి త
ద్గిరి తరు దీర్ఘికా నదుల క్రీడలఁ (తే?) వ మెలంగు నందు నే
పురుషుఁడు చేరరా దరుగఁ బోల్తుక రూపముపొందు గావునన్.

తే. వాన కురియంగ నోషధుల్ వర సుమఫల
పూర్ణమగు క్షుత్పిపాసలు పుట్ట వచట
వారి తనువులు పదివేల వత్సరములు
జరయు రుజయును శోకమ్ముఁ బొరయకుండు.

కం. గౌరీపతి గిరిశానన
వారంబుల మెలఁగు నితరవసుధఁ గల జనుల్
శ్రీరమణు హయగ్రీవు క
ళారమ్యుం గొల్తు రా యిలావృతభూమిన్.

తే. పాతకాప్రాప్తమది పుణ్యభావ లబ్ధ
మరయ నయ్యష్ట వర్షంబు లచట విష్ణుఁ
డమరుఁ బ్రత్యేకనామంబు లవధరించి
యచటి జనములు గొల్చి కృతార్థులగను.

సీ. హరివర్షమున నరహరినాము విష్ణుఁ బ్ర
హ్లాదాదులు భజింతు రనవరతము
చెంది కింపురుషము నందు శ్రీ రఘురాము
హనుమదాదులు గొల్తు రధిక భక్తి

ఘనతతోఁ గేతుమాల్యను గామదేవుని
నిందిర సేవించు నెల్ల వేళ
నా కురుధర వరాహస్వామి సత్త్వను
జగతి విభుండు నిచ్చలు భజించు

ఆ॥ వె. మహిమ రమ్యకమున మత్స్యమూర్తి న్మను
వనుదినమ్ము గొల్చు నా హిరణ్మ
యమునఁ గూర్మదేవు నమరంగఁ బిత్రువిభుం
డర్యముఁడు నుతించు నధికభక్తి.

శా. భద్రాశ్వమ్మునఁ గల్గువారలు లసద్భావంబునం గొల్తు రా
రుద్రుఙ్ భారతవర్షసంభవులు కారుణ్యాత్ము నారాయణుఙ్
భద్రాకారుని వ్యాసవంద్యు బదరీభర్తఙ్ సదా నారదో
న్నిద్రస్తోత్రచరిత్ర పాత్రుఁ బరము న్నిత్యాత్ము సేవింపుచుఙ్.

తే.గీ. ప్రకట శుభపుణ్యు లగుచుఁ దద్భజనపూజ
నా కథాధారణముల ధన్య ప్రవృత్తిఁ
జెంది యుందురు సంతతానంద మహిమఁ
గాన భారతవర్షంబు ఘనత మెఱసె.

తే.గీ. జలనిధికి నుత్తరము హిమశైల దక్షి
ణంబు తొమ్మిదివేల్ యోజనంబు లైన
నిడివి భారతవర్షంబు నెరయఁ గర్మ
భూమి యగు సప్తకులగిరుల్ పొలుపుమీఱ .

కం. మలయము వింధ్యము ఋక్షము
నలవడ మాహేంద్ర పారియాత్రక సహ్యం
బులు శక్తిమంతమును నాఁ
గల గిరులివి భరతవర్ష కుశల స్థితముల్.

వ. హిమవంతంబున శతద్రుత చంద్రభాగలును పారియాత్రంబున వేదస్మృతి ముఖంబులును వింధ్యమున మందా సురపలును ఋక్షంబున నిర్వింధ్యా పయోష్ణులును సహ్యంబున గోదావరీ భీమరథీ కావేరీ కృష్ణా వేణీ తుంగభద్రలును మలయంబునఁ గృతమాలా తామ్రపర్ణులును శక్తిమంతంబునఁ గుమారీ ఋషికుల్యలును, మహేంద్రంబునఁ

ద్రిసామ మునికుల్యలును నను పుణ్యనదులు దర్శన స్పర్శన స్నానపాన విధంబుల జనులఁ గృతార్థులఁ జేయుచుఁ బ్రవహించు, మఱియుఁ బెక్కుగతుల బహు నదీనదంబులు పొడమి భారతవర్షంబునఁ దనరియుండు.

కం. వారుణ లంకా నాగక
శేరు గభస్తులును సౌమ్య నేంద్రదములు తగన్
భారదము తామ్రపర్ణము
నా రహి ద్వీపములు జలధి నడుమ న్వెలయున్.

ఆ. ఒగి సహస్ర యోజనోజ్జ్వల విస్తార
మగుచు లవణవార్ధి తగిలియుండుఁ
దూర్పునను గిరాతు లేర్పడఁ బడమటి
యవను లుంద్రు నడుమ నవిరళముగ.

కం. చాతుర్వర్ణ్యజు లుందురు
నాతతగతి నిపటు నిల్చి యంచిత లోక
వ్రాతావాప్తియుఁ దిర్య
గ్జాతిత్వము నిరయవసతి గలుగు జనులకున్.

ఉ. తూర్పునఁ గామరూపకులతో విహరింతురు దాక్షిణాత్యుల
య్యాగ్నిన సుంద్రు మాగధికు లుత్తరభూమిని సౌరభద్రకుల్
నేర్పునఁ బశ్చిమాశఁ గడునెమ్మిగ మాళవులుందు రిన్నిటం
దేర్పడు మేలిమా కురుమహిన్ మహిదేవతలుండు రెంతయున్.

తే.గీ. చతుర నారాయణాది దైవతము సకల
జంతు కోట్యాకరంబును జంబుఖండ
మండితా ఖండ నవఖండ మండితంబు
నైన యీదీవి భరతవర్షా (ఖ్య ?) మరయ.

వ. సముద్ర లగ్నద్వీపమ్ములు గాక యంగవంగ కళింగ కాశ్మీర కాంభోజ కామ రూప సౌవీర సౌరాష్ట్ర మహారాష్ట్ర మగధ మాళవ నేపాళ కేరళ చోళ పాంచాల గౌళ మలయాళ సింహళ ద్రవిళ ద్రావిళ కర్ణాట మరాట కరహాట లాట కాణాట ? శైబ్య పాండ్య పుళింద ఆంధ్ర హూణ దాశార్ణ భోజ కురు కుకురు కొంకణ టెంకణ గాంధార విదర్భ విదేహ బాహ్లిక బర్బర కేకయ కోసల కుంతల ఘూర్జర శూరసేన మత్స్య మాథుర సింధు పారసీక యవన జాలంధ సిద్ధి అవంతి కాశ బంగాళాది భప్పన్న దేశంబులుం గలిగిన భారత వర్షంబునందు.

మ. హరి శ్రీ వేంకటరంగ సద్మముల యందా నీలశైలాదులన్
హరి వేధో మరమౌని సన్నుతులఁ దానర్చావతారస్థులన్
బరగన్ బుణ్యనదుల్ చెలంగ జనులీపట్లన్ మహాజంతు సం
కర సంఘుష్టులఁ బుట్టి మానవగతిన్ గైకొంద్రు భాగ్యస్థితిన్.

ఉ. దాన తపోవ్రతాధ్యయన ధర్మవిధానములన్ రమాధిపా
నూన కథాప్రసంగ భజనోచితకర్మములన్ గృతార్థులై
మానితమోక్ష మార్గ మసమానతఁ గాంతురు భారతంబునన్,
గానఁగ వచ్చునే! యితరకాననశైలధరాతలంబులన్.

ఆ.వె. సారమైనయట్టి నేరేడుదీవిని
రాజితమగు లక్షయోజనముల
విరివి దానిచుట్టు నెరయ నంత వెడల్పు
నమరు లవణజలధి యధిక మహిమ.

క. పూనిక ప్లక్షద్వీపం
బా నీరధి చుట్టునుండు నది జంబూ ద్వీ
పానూన ద్విగుణిక ద్విగు
ణానుగతిన్ సకల వైభవా కర మగుచున్.

సీ. అందు మేధానిధి యను రాజు తనయుల
పేర వర్షములేడు పేర్మిఁ దనరు
శిశిర శిభోదయ శివ సేవకానంద
శాంత ధ్రువా భయ సంజ్ఞ లమరు
కులగిరులగు నందు గోమేధ చంద్ర నా
రద దుందుభుఖుసు వైభ్రాజకమును
సుమనసంబును నాఁగ సురగణగంధర్వ
పన్నగ సేవ్యమై భాసురమగు.

తే.గీ. నదులు శిఖియు నుదస్తయుఁ ద్రిదివి యమృత
సుకృతయు విపాప యమరయు శోభనగతి
మఱియు నదులును దేశముల్ గిరిపురములు
వనులు గలవెన్నియేనియు ననుపమము గ.

క. స్థైర్యము జంబూవిస్తృతి
ధార్యము ప్లక్షంబు దనరు బహుశాఖలతో
నార్యక కురక విదస్యుల
వార్యత భావికులు నాల్గు వర్ణము లచటన్.

చ. అనువుగ నైదువేలపదిశదాబ్దము లిచ్చటివారి కాయు వం
ద నుపమభోగయుక్తుల జరా మయ శోకభయంబు లీర్ష్యయున్
దనుకవు వారియందుఁ గడుధర్మము పొల్పగు త్రేతయాఁ బలెన్
జననుతి నెల్లకాల మురు శాశ్వత పుణ్య సమగ్ర వైఖరిన్.

క. శ్రీ మహిళాధవుఁ డచ్చట
సోమునఁ దనరఁగఁబూజ లంది శుభములొసఁగు న
ట్లా మహిత ద్వీపము చు
ట్టా మరనుతి నిక్షుజలధి యావృతి నమరున్

సీ. వినుమిక్షు జలధి చుట్టును శాల్మలి ద్వీప
మొప్పు చతుర్లక్ష యోజనముల
పతి వపుష్మంతుఁడు తత్సుతుల పేరిట సప్త
వర్షములనువుగ వరుస తోడ
కాటోన్నత బలాహక ద్రోణ కుముద కం
క మహిషాఖ్యల గిరు లమరు నచట
శ్వేతయు హరితజీమూత రోహిత వైద్యు
తలు మానవయు సుప్రభలును నదులు.
యోనియుదితృష్ణ నివృత యొప్పు చంద్ర
తోయ శుక్లవిమోచన లాయతమగు
జాతు లటఁ గపిలా రుణ పీత కృష్ణ
లమరుఁ బ్లక్షాంతరీప ధర్మానుసరణి.

క. భగవంతుఁడు విష్ణుండనఁ
దగి తజ్జనపూజ లొంది దయతో మనుచున్
మిగులనట దేవతలు త
జ్జగతిన్ బ్రజఁగూడి యుంద్రు సాన్నిధ్యమునన్.

క. బూరుగ యచ్చటఁ బ్లక్షో
దార ప్రామాణ్య వృత్తిఁ దగు తద్ద్వీపం
బారూఢిగఁ జుట్టి సురా
వారిధి యంతయు వెడల్పు వారక యవలన్.

సీ. ఘనతఁ గుశద్వీప మెనిమిది లక్షల
యోజనమ్ములు దాని కొనరు రాజు
జ్యోతిష్మదాఖ్యుఁ డత్సుతుల పేరిట వర్ష
ములు నుద్భిద వైఫ రనుతులను వేణు

మత లంబనాఖ్యులు ధృతిఁ బ్రభాకర కపి
లులు నా నమరు నగములు విభూతి
సౌరిదిని దమినులు శుష్కిణుల్ స్నేహ ము
దే హులు వర్ణ్యులు తెలివి సంద్రము.

ఆ.వె. హేమ విద్రుమములు నా మణి హరి కుంద
రములు నరు కుశేశయమును బుష్ప
వంతమునుదమాంత మెంతయుఁ గులగిరుల్
నదులు వనులుమిగులఁ బొదలు నచట.

చ. వెలయు విధూత పాపయుఁ బవిత్రశిలాభిద సమ్మదంబు సొం
పలరెడు విద్యుదంబు మహితాభయు నాయతధూర్వహల్ నదుల్
గల (వ ?) టు దర్భ చాల యొడికంబుగ మిన్నొరయు న్విశాలమై
చెలువగు బ్రహ్మరూపుఁడగు శ్రీధవుఁ డిచ్చు నభీష్టభోగముల్.

ఆ.వె. అమరు దాని చుట్టునంత వెడల్పున
ఘృతసముద్ర మెలమి వితత మగుచు
నందు నలరు క్రౌంచమనుదీవి పదియాఱు
లక్షయోజనముల లలిత మగుచు.

సీ. అందున ధృతిమంతుఁడను రాజు తత్సుతా
ఖ్యాన వర్షమ్ము లచ్చోన నమరుఁ
గుశలోద ధరమూష గురువిచల ప్రివ?
రహములు నర్ధతారకము లనఁగ
దుందుభి యూష్కియుఁ దొడరు దేవతల కా
వాసమై కులగిరు లమరు నచట
క్రౌంచ వామనగంధ కారక రత్నది
వ్యావృత దుందుభు లనఁగఁ బుఁడ.

ఆ. వె. రీక మనెడిపేర జోఁక నొండొంటికి
ద్విగుణ మగుచు నదులు తేజరిల్లు
గౌరి సంధ్య రాత్రి ఖ్యాతి మనోజవ
పుండరీకయును గుముద్వతియును.

వ. అచట రుద్రరూపమ్మున నభిమతార్థమ్ము లొసఁగు.

క. పుష్కర పుష్కలధిషణులు
నిష్కంటక మైన తిష్యనికరంబును శో
చిష్కేశ ప్రభ వర్ణ చ
తుష్కం బలరారు నచట ధూర్వహ మహిమన్.

వ. నిరాతంకులు దేవనిభులు నగు జనంబులుగల క్రౌంచద్వీపంబు చుట్టు నంతియ విస్తారంబున దధిజలధి దనరు దాని నలగొని ద్వాత్రింశల్లక్షయోజనంబుల వెడల్పున శాకద్వీపంబు నమరు తత్పతియగు భవుని కుమారనామంబుల జల్దద కుమాల సుకుమాల మణిచక కుసుమోత్త సమీక మహాద్రుమంబులను సప్తవర్షంబులు గలిగియుండు—

తే. గీ. అంత ముదయంబు జలధార మంధకేయ
రైవతకశాక బుక్షముల్ రమ్యకేస
రీ సమాఖ్యలఁ గులగిరుల్ భాసుర మగు
వాన కురియక సస్యముల్ వసుధఁ బ్రజలు.

క. చారు నళినేక్షువులు సుకు
మారీ వైణికలు నాకుమారిగ భ (స్తుల్?)
చారుమతి ధేనుకలు (నా?)
నారూఢిగ నదులు వెలయు నతి శోభనమై.

క. తద్గిరి తటినీ మారుత
సద్గంధము సోఁకినంత సంతోషిత భా
స్వద్గాత్రు లగుచు శోక వి
షద్గతు లాతంకములును బాయుదు రచటన్.

తే. గీ. మగ మగధ మానసాఖ్యులు మందలుగను?
నాల్గుజాతుల జనులు, శ్రీనాథుఁ డచట
సూర్యరూపమ్ముచే నిచ్చ శోభనములు
ధర్మ మభివృద్ధియగు హాని దడవదచట.

వ. మగాది నామంబులఁ దద్వర్ణ నివాసంబులగు నాల్గుదేశంబులు గల యట్టి శాక ద్వీపంబుచుట్టు నంతియ విస్తారంబున క్షీరసాగరంబు చెలువొందు

తే. గీ. అమరుక్షీరాంబునిధి చుట్టు నావరించి
యిరువదియు నాల్గులక్షల నైన యోజ
నముల వెడలుపుగలిగి విన్నాణమగుచుఁ
బుష్కర ద్వీపమొంతయుఁ బొలుపు మీఱు.

సీ. జాతిభేదములు లే వాతఁడి దశ సహ
స్రాబ్దంబు లాయువు దంపతికిని
నొక్కగుణమ్మున నొక్కరై వసిఁ దుల్య
లగుచునుందురు ధర్మ మతిశయిల్లు
ధాతకీ షండాఖ్యఁ దనరు నాదీవిక
వట మొక్క టచట తేవం బొసంగు
దానిక్రిందట నె శ్రీధరుఁ డుండు బ్రహ్మస్వ
రూపుఁడై లజ్జనుల్ మూఢిఁ గొల్వ.

ఆ. వె. నచటఁ దగు మహేంద్ర మన్గిరి యా దేవి
నమునఁ బంచినట్టి సదువుదోష
నుండు గిరులు ననుః నొందు లే వచ్చట
సరవిఁజుట్టు శుద్ధజలధి యుండు.

తే. గీ. షడ్రసోపేతపక్వాన్న సమితి యొసఁగు
పైరు లచ్చటిజనుల కా పరమ జలధి
యదియు నే నూఁటపది యంగుళముల పొడవు
పూర్వపక్షమ్మునన్ హెచ్చు పొసఁగు పిదప.

క. ఆ పుష్కరమను దీవికిఁ
బ్రాపగు శుద్ధార్ణవంబు పఱప, ంతియ యై
యోపికవానికి నవ్వలఁ
జూపట్టు సువర్ణభూమి శోభన రుచులన్.

క. అది నిర్జనధర యవ్వలఁ
బదివేలగు యోజనముల పఱపున్ నిడివిన్
విదిత మగు చక్రవాళము
గుదిగొని బహు భూధరములు గూడగ వరుసన్.

ఆ. వె. దాని కవల నంధతమసంబు బ్రహ్మాండ
కర్పరమ్మునంటి కరము ప్రబలు
చక్రవాళయుతము సగము నవ్వల నింతఁ
గూడియొదుపదుల కోట్ల ధరణి.

క. భూలోకం బది డెబ్బది
వేలా మడమైన పాతువెన్కన్ బది నే
లౌ లలి విస్తారము పా
తాళమ్ములు సప్తసంఖ్యఁ దగు భేదములన్.

ఆ. వె. సౌరదు నతల వితల సుతల మహాతల
తల తలాతలములు దగ రసాత
లంబు లాఱు గడచనం బయి పాతాళ
మమరుఁ గాద్రవేయ సమితి కలిగి.

సీ. భక్ష్య భోజ్యమ్ములు పానార్హ రసములు
గోపుర ప్రాసాద కుడ్యచయము
సాంకవ మృగమద చందన కుంకుమా
ద్యంచిత సౌగంధికావళులును
గడవ సింపెసఁగఁగఁ గల భూషణమ్ములు
హీర ముక్తా హార చారు మణులు
పీతాంబర దుకూల ధౌతాంశుకంబులు
కమనీయ రూపముల్ గల్గు చెలులు.

తే.గీ. శారికా కీర మాయూర చారు వనులు
కమలకల్హార శోభిత విమలవారి
పూర కాసార వార గభీరనదులు
లీలఁ జెలువగు సప్తపాతాళములను.

తే. గీ. శుక్లకృష్ణా(రు)ణైక పీత — —
శర్కరాద్రి మయములు కాంచన మయమ్ము
లగుచు నతలాది లోకము లతిశయిల్లు
నమిత వైభవ భోగ భాగ్యాయతముగ

ఉ. పన్నగరాజ భోగమణి పంక్తులఁజీఁకటి వాయ విక్రమా
భ్యున్నతి శ్రీధరుం డనుప నూర్జిత భానుశత ప్రభా సము
త్పన్నవిభూతి నొప్పు నతి పాతక దుష్టనిరాసనంబునన్
జెన్నగు విష్ణుచక్రములు చేరి సురాసుర నాగసేవ్యమై

క. స్వర్గమున కంటె భోగా
నర్గళసద్వస్తు విభవ నందితమై నై
సర్గిక తేజోమయ మగు
నిర్గత కలుషమ్ము సుకృతనిలయంబగుచున్.

చ. తనరిన యట్టిలోకములు దా మునుకన్గొనివచ్చి నారదుం
డనుపమ భోగలీల నెనయౌనె సురాలయమెన్నఁ గాద్రవే
యనిలయభూమికంచు మును లామరులు న్వినఁ బల్కెఁ గాదె యిం
ద్రుని సముఖంబునందుఁ గడు దోరపు వేడుక లాత్మ సంధిలన్.

చ. తగ నట నొప్పు భోగవతి చాపున వృక్ష లతా వితానముల్
ఘగఘగ తావు లెల్లెడలఁ బూర్ణములౌక సికతాల తమ్ములన్
ముగువలుఁ దాముఁబన్నగకుమారులు వీణియలు న్మృదంగముల్
ధిగధిగ దింధిమార్భటుల రిమ్మని ప్రోయఁగఁ జేతు రెప్పుడున్.

ఉ. చల్లని తావు లెల్లెడఁ జల్లుచు గాంగ తరంగ శీకరో
త్ఫుల్ల సరోజకైరవ మధుద్రవ రంగదభంగ వాసనల్
మెల్లన మెల్లనం జను సమీరకిశోరము లల్లఁ జాల రం
జిల్లఁగఁ జేయు నెల్లపుడుఁ జిల్వకుల బుజలంబులన్ దగన్.

మ. బలిదైత్యాధిపసద్మ పద్మనిలయ ప్రాంతోరు కాంతార వృ
క్ష లతాంతాగ్ర మరంద కందళిత సుస్వాంత ప్రసక్తాళి సం
కులఝుంకార విరావసంగత లసత్కుంభీనస స్త్రీ మిథః
కలనా గీతము లందు దంపతుల యుల్కల్ దీర్చు నుత్సాహతన్.

క. ఒక్కొక్కటి పదివేలగు
నెక్కున్ విస్తారమట్టి నియతిన్ సంధుల్
పెక్కు వగల యవి యగున
య్యెక్కువ పాతాళభువన మీగతి నమరున్.

తే. గీ. అట్టి పాతాళభువి దక్షిణాశ ధర్మ
రాజపాలిత నియమమ్ము లోఁజఁ బెక్కు
గలవు పాతకజనుల కాకరములగుచు
ఘోరవిగ్రహ జంతుసంకులము బెరయు.

వ. తత్క్రమంబు క్రమాంతరంబున నెఱింగించెద నింక జ్యోతిశ్చక్రోర్ధ్వలోక విధంబులు వినుండు.

సీ. మేరు శృంగాగ్ర సమ్మిళిత హైమ శింశుమా
రము సప్తకోటుల నమరు నరుబ
దియు మూఁడు లక్షలు దీర్ఘమయ్యుఁ గులాల
చక్రంబు రీతి నిచ్చలును దిరుగు
నంతియే యుదయాచలాస్తాద్రి మధ్యంబు
నందు జ్యోతిశ్చక్ర మనుసరించి
కోటు లిర్వదినాల్గు నూటి నిర్వదిరెండు
లక్ష లేఁబది వేలు లలిత వస్తు

లాకృతి న్నాటు యెన్నఁగనైన వీథు
లమరి మలుచుట్లగతిఁ బోల్చి హైమ్యశైల
దక్షిణాశ రథాంగవిధ ప్రచార
ధృతిని గాలస్వరూపమై తేజరిల్లు.

క. తుల మొదటు మేష మాదిని
సలిలత తచ్చక్రమధ్య సరణి ధరణిఁదా
మోఁ గైమవేలు నే నూ
అ లవడ నాయుధల బింబ ముమరఁగ నేఁమిక్.

తే. గీ. ఇలఁ గుళిగ ధనుర్మాసములు మొదలుగ
నాఱు నాళ్ళసి నెల లుత్తరాయణమ్ము
దక్షిణాయన మగు హెచ్చుతక్కువ ల మ
ములగు చక్రాన (మ ?) ధ్గతు లలవడంగ.

క. అతలగతి దక్షిణానత
గతి చక్రముక్రింద మీఁదుగల పల్లోక
స్థితిఁ దిరుగు శోభనమ్ముల
ధృతి గ్రహమండలము లచటి తెరువుల నమరున్.

సీ. రవి శీఘ్రగతి శశిర హీనతిశీఘ్ర గుం
డవలి యేవురును వక్రానువక్ర
మందమ ద తరసమవికల శీఘ్రాతి
శీఘ్రగమాన్వితుల్ చెలఁగు రాహు
కేతువు లటు వక్రరీతి సచాచరి
యింతు రర్కుండు నెల్లెపుడునుయవ
కోటి లంకాపురిక్ మే (టి?) రోమశ సిద్ధ
నగరాళి నుదయంబునన్ బగలిటు

ఆ.వె. మాఁపు నర్ధరాత్రిఁ బ్రాపించుఁ బ్రతిమాస
మొక్కఁ డొక్కఁడుగ మహోజ్జ్వల మగు
విభవ మెసఁగ రవులు వేదమయుల్ మెలం
గుదురు మునులు సురలు గొలువ వరుస.

వ. అట్టి ద్వాదశాదిత్యుల యందు విష్ణుండు ముఖ్యుండగు నట్టి శింశుమార చక్ర మధ్యస్థుండగు ధ్రువుని కరగత పాశలగ్నంబులై యూర్ధ్వ లోకంబు లమరు.

తే గీ. సగవి ముక్తికిఁ జను శివశర్మ కెలమిఁ
బుణ్యశీల సుశీలు రద్భుతము గాఁగ
మున్నెతింగించిన విధంబు లెన్నికలర
నూర్ధ్వలోక ప్రకారము లోనర వినుడు.

ఉ. మంద విభాకరుల్ మిగుల మందమతుల్ వికృతాకృతుల్ సదా
నంద విహా రులల్ప సుఖనందితులైన పిశాచకోటు లిం
పొంది పిశాచలోకమున నుందురు భక్తి విహీనులై శివుర్
జందన గంధులన్ గలసి సారె భజించినయా ఫలమ్మునన్.

కం. అక్షీణధనము ధాత్రిన్
నిక్షేప మొనర్చి దాన నిరతి దగని వా
రక్షములు గుహ్యకులు తగు
దక్షత వసియింతు రవలఁ దగుపాటి మదిన్.

ఆ వె. గీతములను దేవతాంతతి మెప్పించి
దానధర్మ నిరతిఁ దనరు ఘనులు
కాంతి సౌఖ్యయుతులు గంధర్వు లవ్వాలి
వలన నుందు రధిక వైభవమున.

మ. ఘనమౌ విద్యలు శిష్యసంతతికిఁ జోకం దెల్పుచున్ వారికై
తనయస్నేహత నన్న పానములు నిత్యం బొప్పఁగాఁ బెట్టి యె
న్నని భక్తిన్ గురుదేవతాభజన లెన్నన్ గల్గి విద్యాధర
త్వనిరూఢిన్ వసియింతు రవ్వల ప్రమోదశ్రీ విశాలస్థితిన్.

సీ. వ్రతచర్యతో నేకవార సంభోగిని
కామ్యపుణ్యములు గల్గు లలన
పరుఁడెత్తికొనిపోవఁ బత్నియౌ సతియును
విర హార్తినోరుఁ బొందు విప్రుమోపి
ధవు నాజ్ఞయోగ సిద్ధవరుఁ గూడిన చెలి
జారయై పతిభక్తి సలుపు సుదతి
తగ దేవరన్యాయతన్ సుతుఁ గనునింతి
స్మర పూజనాదర సారసాక్షి

తే.గీ. పాలకడలి జనించి కన్పట్టు నట్టి
మేనకయు రంభ మొదలగు మానినులను
గలసి మెలఁగుదు రప్సరోగణ నివాస
మైనచో నది త్రిదివాలయంబు వెంత

తే.గీ. అమరపురికి నధోభాగ మవని కెగువ
యంతవట్టు భువర్లోకమనఁగఁబరఁగు
గుహ్యక పిశాచ సిద్ధ సంకులము మెలఁగు
వలన దెంతయు వాయు సంచలిత మగుచు.

ఉ. కొద్దివిమానముల్ కలిగి కూర్మిచెలుల్ తమతోడ నాడఁగా
నొద్దికమీఱ స్వల్ప విభవోచితులై యొకవేళ స్వర్గమున్
దద్దయు వేడ్కఁ జేరుచును ధారుణి నెప్పుడు సంచరింతు రు
ద్యద్దురితమ్ములం దొరఁగి ధర్మ మెఱుంగక వార లెప్పుడున్.

కం. తదుపరి భాగము నందున్
విదిత మహద్వస్తు విభవ విశ్రుత మగుచున్
బొదలెడి పన దీర్ఘికలన్
జదలన్ బ్రాగాదిగా విశాలము లగుచున్.

కం. అమరావతి యర్చిష్మతి
ప్రముదిత సంయమని పుణ్యవతి యమలావ
త్యమిత శుభగంధవతి యల
కమహోదయ మనఁగ వరుసగా దిక్పురముల్.

ఉ. సత్యము శౌచమున్ దయయు సౌమ్య సుశీలములున్ గ్రతు క్రియా
న్నత్యము సాహసోచిత రణస్థలనైధన మార్య కోవిద
స్తోత్ర్య యశస్స్థితుల్ విబుధ సజ్జన పోషణ సప్తసంతతుల్
నిత్యము గల్గు వార లట నెమ్మది నుందురు స్వర్గసంస్థితిన్.

తోటకము॥ త్రిదివమ్మున గల్గిన దీపితసంపదలన్నియు నొప్పగ బ్రాల్పడుమే
లాదవందగు కర్తలుండఁగ సింపొదవున్ దెసలన్ లలితోజ్జ్వలమై.

సీ. అందుల స్వర్లోక మతివైభవాస్పద
మచ్చట నైజవిభూతి శయత
దినము రాత్రియు లేక వివిధ సౌగంధికాం
శుక భూషణాన్విత ప్రకట దివ్య
తర విమానమ్ములఁదరుణీ మణులఁ గూడి
యెప్పుడిర్వది పదియేండ్ల ప్రాయ
ములవారు తనువుల నారామ కేళీశై
ల సరోవరంబుల నసమ సరస

తే.గీ. గతుల విహరింపు చమృతాబ్ధి కడ జనించి
నట్టి తారుణ్య రూప విహారులైన
యప్సరస లందు రచ్చటు నరువదాఱు
కోట్ల సంఖ్యల దేవేంద్రు కొలువు చెలులు.

కం. నందన మను వనమున హరి
చందన సంతాన పారిజాత ద్రుమముల్
మందార కల్పకమ్ములు
నం దమరుల కొసఁగు కోర్కె లన్నియుఁ దలఁచున్.

శం. చింతామణి యనబంగరు
కాంతుల దేవతల కోరికల నీయ శుభో
దంతముగ సకల విభవ ని
రంతర సౌఖ్యముల సురపురం బతుల మగున్ .

కం. త్రిదశవరు లచ్చటున్ము
ప్పది మూఁడగు కోట్ల నైజబంధుర తేజో
విదిత దశదిశా భాగా
స్పదులై చరియింతు రాత్మ భామలతోడన్ .

ఉ. తెల్లని మేను నెమ్మొగము తేటయు నొప్పగు నూపురంబు ను
త్ఫుల్లసితాబ్జ నేత్రములు తోరపువాలము మేల్మిశృంగముల్
పల్లవభాతి పాదములు బాగగు కర్ణములుం జెలంగఁగా
నల్లన నందికిన్ మనుత నందమృతంబిడె ధేను వత్తతిన్ .

కం. వీరులు యాజక వర్యులు
సారతర వితీర్ణి సత్సంతాన యుతుల్
చారు శుభధర్మ కీర్తివి
హారులు నచ్చట వసింతు రతి విభవమునన్.

సీ. వైజయంతీ ? నామ వరసౌధమున సుధ
ర్మాఖ్య సభాస్థలి నమిత భూష
ణాలంకృతాంగుఁడై యచ్చరల్ సేవింప
గరుడ గంధర్వ కింపురుష యక్ష
కిన్నర పన్నగ గీర్వాణ వసు సిద్ధ
సాధ్యామరుల్ గొల్వ శక్రు డుండు
నుచ్చైశ్శ్రవంబన నొప్పు నైరావత
మనఁగఁ జతుర్దంతి యంద మొంది

తే. గీ. వరసుధా రస పాన దుర్వార బల వి
లాస సౌందర్య ధైర్య వీలా విహారు
లమరు లచ్చటి శూరులు నసఘ మతులు
నుందు రందుల నెంతయు బొందుగాఁగ.

కం. క్రమమొప్పఁ బ్రదిదివ విభవము
లమరంగా వీతిహోత్ర యమ నిరుతి సరి
ద్రమణీశ సదాగతి ధన
ద మహేశుల పురము లమరుఁ దత్సమ మగుచున్ ..

ఉ. ఒంటను రెంటఁ దొమ్మిదిఁట నొప్పుగ నైదిటఁ బద్దకొంటు నే
డింటఁ ద్రయోదశస్థితి రహిం బదునాలుగు మూఁడు నాల్గునా
నొంటుగు లక్షలా మడల యున్నతి తావులు సూర్యుఁడాది గా
నంటి నవగ్రహంబులకు నబ్జుని పత్నులకున్ గ్రమంబునన్.

కం. పదియేను లక్షలన్నిం
పొదవఁగ ధృవుఁ డధివసించు జ్యోతిశ్చక్రా
స్పదుఁ డగుచు శింశు మారము
కుదురఁ మరఁగ నూర్ధ్వభువన గుణధారకుఁడై.

కం. హరి నామజాపకులు శ్రీ
హరి భక్తులు హరి దివసమహావ్రత నిష్ఠల్
కర మర్థి నుండు చోటై
పరగు మహర్లోకమవలఁ బ్రస్ఫుటమహిమన్.

కం. వనజజు సారస పుత్రులు
సనకాదులు మెలఁగు తావు సాత్త్విక తేజః
ఖని యైన జనర్లోకం
బనఘంబై యవల వెలయు నంచితలీలన్.

చం. అనశన సద్వ్రతుల్ కుశ దళాంబు నిషేవణు లాత్మదృక్కులున్
వనజ దళాక్ష పాదయుగ వాంఛిత మానసు లుండు చోటునై
తనరు తపోమహత్త్వమున ధార్మికులై తగు యోగిపుంగవుల్
ఘనశుభలీలఁ జెందుటకు గాఁగలదైన తపోఖ్యమవ్వలన్.

చం. నియమపరాయణుల్ సవననిర్మల కర్మ నిగూఢలాత్మ యో
గయుతులు రాజయోగులు వికాసమహర్షులు మౌనిసంఘముల్
నయవినయాన్వితైక గణనన్ భజియింపఁగ నల్వ యుండు చో
టయమయ సత్యలోక మొఱపై తగు సర్వ మనోజ్ఞ సంపదన్.

ఆ.వె. ధరణి యంతవిరివి పరగు నంబరము వి
స్తారమంతె కోటిసంఖ్య యోజ
నంబు లవని మీఁద నాకంబు పొడవగు
వసుధయగుచు భూర్భువనము పొసఁగు.

సీ. మేటి స్వర్గమునకుఁ గోటి యోజనముల
పొడవు మహర్లోక భూమి దాని
కవ్వల రెండు కోట్లగు యోజనంబుల
దవ్వు జనర్లోక మవ్వలినికి
నంతియ పొడవగునట తపోలోకంబు
నూటి దానికిఁ జతుష్కోటి యోజ
నములపై సత్యలోకము ప్రకాశిత మగు
గుఱి దాని కెన్మది కోట్ల పొడవు

తే.గీ. నందు కార్య వైకుంఠ మింపొందు నందు
నవలఁ బదియాఱు కోట్ల పైనంద మమరు
మహిత దేదీప్యమాన విమాన కాంతి
నచట రేయుఁబవళ్లు లే కతిశయిల్లు.

సీ. కల్పాంతమున లోకగణము నశ్యంబగు
నంచునఁ గృతకములనఁగఁ బరగు
స్వర్లోక పర్యంత సరణి మహర్లోక
మది కృతాకృతకాఖ్య నొప్పు
నవల జనర్లోక మాదియౌ లోకత్ర
యమకృతకంబగు మహావిభూతి
స్వప్రకాశంబులౌ సరవిని లోకముల్
వెలగ పంటను బీజ వితతి వోలె

తే. నబ్జజాండకటాహమ్ము నందు నుండు
నభ్ర మది భూమి విస్తార మవని మీఁది
లోకములు నాలుఁగింటియు వీఁక పొడవు
వాని విధములు చెప్పితి వరుసతోడ.

కం. నిడివియు వెడలుపు బాతుం
బొడ వేఁబది కోట్ల సకల భువనము లగుటే
ర్పడ మును మీ కెఱిఁగించిన
యడు వాద్యంతమ్ముఁ గూర్చి వచియింతుఁదగన్,

సీ. గర్భోదకము నరకములు శేషుని లోక
మిరువది నాల్గుకోట్లై సగుఁ దొంబ
దెనిమిది లక్షల నైనయుఁ ద్రింశత్సహ
స్రములు పై సంధుల నమరు సప్త
పాతాళపంక్తి డెబ్బదివేలు దానిపై
నినమండలము లక్షలిరువదైదు
కోటు లచ్చటికిఁ గీల్కొను సుపేంద్రాదుల
యధ్రువలోకపరిమిత మవిరళముగఁ

తే.గీ. బదియు నాలుగు లక్ష లేర్పడ మహర్భు
వన ముఖ జగంబు లవి వరుస నగు కోటి
రెండు నెనిమిది మఱియుఁ బంద్రెండు కోట్లు
నలువ లోకంబుదనుక నిట్లలవడంగ.

కం. ఘనతఁదగు నవలఁ గోటియు
నెనుబదిపై యాఱులక్ష లేఁబది కోట్లీ
యినువున సూర్ధ్వాధో భా
గ నిరూఢిన్ లోకపంక్తి క్రమమున నమరున్.

వ. ఇట్టి లోకంబుల నుత్తమంబగు భూలోకంబు నందు భరతఖండంబు రమ్యంబగున్ గావునఁ దత్ప్రాభవంబు లెఱింగించెదనని సూతునిం గనుంగొని యెందువలన భరతఖండం బత్యుత్తమంబయ్యె వినవలయునని మునులు కౌతూహలాయత్తచిత్తులై యడిగిన.

శా. వ్యాళాహార్యతట ప్రసంగ సుకృత వ్యాదిష్ట కాసారతీ
రాలోలన్మణి హేమసాలగత దివ్యానందసంవాసలీ
లా లావణ్య విమానరాజ శుభదోల్లాస ప్రభా దేహదీ
ప్తాలంకార విలాస భావ్య దరహాసాంచన్ముఖ శ్రీధరా !

కం. సనకాది యోగి మానస
వనజోదిత మిత్ర రుచిరవరచరణా (బ్జా?)
వనజాతాకర తీర్థా
వనభూతా ! శేషశైలవాసఖ్యాతా !

పంచచామరము. విరించి వాసవాదివంద్య ! వేదవేద్య ! భూధరా !
చరాచరప్రపంచగర్భ ! సర్వలోకసాదరా !
కరారవిందకీలితప్రకాశ పాండుసద్దరా !
సురాపరేశ ! వాసితాహిపర్వతాగ్రకందరా !

వ. ఇది శ్రీ మదల మేల్మంగా వేంకటేశ్వరవరప్రసాదసుకవితావిచిత్ర కుత్స గోత్ర పవిత్ర మహాంకాళి అప్పకొండార్యపుత్ర సకలసుకవిస్తోత్రపాత్ర వినయగుణ

సమేత వేంకటాచలపతి కవి సహాయ తేకుమళ్లాన్వయపయఃపాథోధి పూర్ణసుధాకర తిమ్మ
మాంబాకప్పరామాత్యకుమార సకలవిద్వజ్జనాధార శ్రీవత్సగోత్రపవిత్ర ఆపస్తంబ
సూత్ర సత్కవిప్రమోదానుసంధాయి రంగశాయి ప్రణీతంబైన వాణీవిలాసవనమాలిక
యను మహాప్రబంధంబునందు నైమిశావాస మునిప్రశ్నయు వేదశాస్త్రపురాణ సంహి
తా గణనయు బ్రహ్మస్వరూపానందతారతమ్యంబును ద్విపాద్విభూతియును సృష్టిప్రకర
ణాద్యచతుర్వ్యూహలక్షణంబులును ప్రాకృత వైకృత దశవిధ సృష్టి ప్రకరణంబులును
వాణీపరిగ్రహనిమిత్తనిర్గత చతుర్ముఖ పూర్వదేహ భవ యక్షరాక్షస సంధ్యా నీహార త
మోద్భవంబులును వేదాది సకలవిద్యాసృష్టియును శబ్దబ్రహ్మ నిరూపణంబును మిథున
సృష్టియందు నానావిధ పశుపక్షి మృగ గజాశ్వమనుజసంభవంబును, పిండోత్పత్తియు
జీవజాతి గణనంబును సకలభూతవంశావతారంబును మేరుజంబూద్వీప నవఖండ ప్రమా
ణంబులును సప్తద్వీపోపద్వీప సముద్రప్రమాణ తద్దేశావాస జనాయుర్నిర్ణయ తత్త
ద్వస్తునిరూపణంబులును గిరినదీనదసంఖ్యయుఁ బాతాళలోక ప్రమాణంబులును శింశు
మార జ్యోతిశ్చక్ర విధంబులును సూర్యలోకప్రమాణంబులును పంచాశత్కోటి ప్రమాణ
భూలోక విభాగ యోజనసంఖ్యానంబును నను కథలంగల ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము

శ్రీమద్హేమాంభోరుహ
ధామ ప్రేమానుగతసదావినుత శ్రీ
రామామోహనకర దే
వా! మహితోదార! వేంకటాద్రివిహారా!.

వ. దేవా! అవధరింపు మక్కథికుండు చతుర్దశభువన క్రమంబు లెఱింగించిన భరత ఖండ స్థిత పుణ్యస్థల నదీ తీర్థ ప్రభావంబు లెట్టులని యడిగిన, శౌనకాది మహామునుల కా సూతుండిట్లని చెప్పందొడంగె.

సీ. గంగాసరస్వతీ కాళిందులున్ సింధు
సరయూ శిలల్ శోణ చంద్రభాగ
గండకీ నర్మద కౌశికి గోమతి
సుముఖి విశాలయు శోణ భద్ర
యరుణయు వరుణయు నశియు గౌతమి తుంగ
భద్ర మలాపహ భవహారిణియు
నిర్వింధ్య కృష్ణవేణియు భీమరథి పయో
ష్ణయు దాప సువహ దృషద్వతియును

తే.గీ. దమస గరుడ పినాకిని తామ్రపర్ణి
వైఖ మణిముక్తి స్మృతి వేగవతి సువర్ణ
ముఖరి బాహుద సురస కకుద్వతియును
క్షీరనదియును గావేరి సారనదులు.

చం. [illegible]లుపగు పుణ్యశైలములఁ బుట్టి హరిస్థల సంగతంబులై
యలఘు మునీంద్ర సేవ్యములు నంచితధర్మ నిరూపణమ్ములై
తలఁపఁ గనుంగొనన్ వినఁగ ధన్యసుఖాస్పద దీప్తవర్తనన్
వెలయును భారతాఖ్య పృథివీ జనభాగ్య నిధానముల్ నదుల్.

వ. మఱియు వరుసగా హరిహర నిలయ పుణ్యతీర్థ నదీ నద మహిమంబులు సెప్పెద సావధానులరై వినుండు.

కం. శ్రీ వైకుంఠమ్మున ల
క్ష్మీ వనరుహనయన గొలువ శేషగరుడ భ
క్తావళి భజియింపఁగ మో
దావహుఁడగు వాసుదేవుఁ డాద్యాకృతియై.

సీ. ఆమోద నగరి వ్యూ హాత్మకుఁడగుచు శ్రీ
కరలీల (నుండు ?) సంకర్షణుండు
రమణీయమగు ప్రమోదమునఁ బ్రద్యుమ్నుండు
నమరు వ్యూహాత్మకుఁ డగుచు నతుల
నొందు సమ్మోదంబు నందనిరుద్ధుండు
విధిలోకమున నుండు విష్ణుఁ డనఁగ
బలనొప్పు సూర్యమండలమునఁ బద్మాక్షుఁ
డమృతాబ్ధి శేషశయానుఁడుండు
తే.గీ. వెల్లదీవినిఁ దారక వితతసంజ్ఞ
నుండు బదరీవనమ్మున నొనర ధర్మ
నందు జనియించి నారాయణాఖ్యుఁ డగుచు
నరునితోఁగూడి విహరించు గరిమ మెఱయ.

మ. అది పుణ్యస్థల మాద్య మంచిత ఫలం బౌటన్ దపశ్చర్య చేఁ
బదిలుండై తగు మంచుఁగొండకడ సద్భక్తాప్తసత్ప్రక్రియన్
గుమరై యోగనిగూఢతన్మిగులఁ రేగుల్ పుణ్యతీర్థంబు లు
ద్భిదసంఘంబులు విస్మయం బెసఁగు రీతిం బొల్చు నచ్చోటునన్.
తే. గీ. చెంతఁ గేదారమున శిలాకాంతుఁ డీశుఁ
డమరి నన్యోన్యబోధ మహత్త్వతత్త్వ
యోగవిభవంబు చేసుండు యోగవినుతు
సేవ భవబంధ హరణమై సేమమొసఁగు.

ఉ. తామరసోద్భవుండు సుకృతస్థల మెయ్యదియో తలంప ని
భూమి వటించు నేమియిడ పూనికనచ్చటనిల్చెఁ గావునన్
నైమిశనామమై మునిజనమ్ముల కున్కియయఁ బుణ్యదంబు నా
నామహనీయ కాననమునందున శ్రీహరియుండు నిత్యమున్.

కం. చెంగటఁ జెల్వగు కురుధర
ణిం గల వరపుణ్యతీర్థ నిర్మల సుకృతో
త్సంగాస్పద కారుణ్యా
పాంగుండౌ హరినిఁ దలఁప నమరున్ శుభముల్.

మ. నరగంధర్వ సురామరారులకు నైనన్ జేరఁగా రానిచో
స్థిరచక్రాఖ్య సరస్తటంబున హరిక్షేత్రంబునా నొప్పగున్
గిరి, తచ్ఛాయలఁ జక్ర శార్ఙ్గ దర లక్ష్మీ దామ చిహ్నను లీ
లరహిన్ బెక్కగు రూపుల న్వెలఁగు సాలగ్రామ నామంబులన్.

తే. గీ. ముక్తినగరము లకు నెల్ల మొదలిదౌ న
యోధ్య సరయూనదీతీర యోగ్యభూమి
రాఘవాఖ్యఁ జెలంగు శ్రీరమణుఁడచట
సేవకాభీష్టదాయియై శిష్ట వినుతి.

చం. విధిముఖ దేవతాస్తుతుల విశ్రుత చారు సురూప మొప్పఁగా
సుధ నిరసించు లే నగవు సొంపగు మోమున దుష్టనాశన
ప్రథ దళుకొత్త లోకహిత భాసురచర్య వసించు నెప్డుఁ దుర్
మధురను బాలకృష్ణుఁడన మాటికి సేవకకోటిఁ బ్రోచుచున్.

కం. వరసౌఖ్యదమగు మాయా
పురమున మధుసూదనుండు పొలుపగు భక్తి
స్ఫురిత మతిన్ సేవించిన
నరులకు సౌఖ్యప్రదాయి నా ముని వినుతిన్.

కం. సగరతనూభవ భస్మము
తగ గంగా జలముగలియఁ దపమొనరింపన్
నగచాపుఁడు తలఁదాల్చెన్
భగీరథు (ని ?) మెచ్చి నలుపఁ పంపినదానిన్.

ఉ. అచ్చటి నుండియున్ ఘుమఘుమార్భటి శీతనగంబు మీఁది క
త్యుచ్చయ తచ్ఛిలాచయ తలోపరిభాగ వికీర్ణ తూర్ణ దీ
వ్యచ్ఛల మున్నత ప్రకట భంగ సురంగ దభంగవైభవో
ద్యచ్ఛటుల ప్రవాహ బహుధాగతు లల్లన నుల్లసిల్లఁగన్.

సీ. శుభ్రయై తోయాకృతాభ్రయై విభ్రమా
దభ్రయై యూర్మి యుగభ్ర యగుచు
ప్రమదయై శోభితకుముదయై శ్రితముని
శమదయై విబుధసంభ్రమద యగుచు
ఖ్యాతయై హరి పదజాతయై హతదోష
జాతయై సుగుణసంఘాత యగుచు
హారయై సజ్జనాధారయై జహ్నుకు
మారియై లోకోపకార యగుచు

తే.గీ. వెలసి విలసిత జలచర కుల కలకల
లలిత విహంగ సమాకుల కలిత తట సు
ఫలిత తరుకుంజ పుంజ నిర్దళన చలన
రణన వేగాతిదాంతి సౌరస్రవంతి.

చం. దరదురు పుండరీకి విశద స్ఫురదుజ్జ్వలదాతపత్ర చా
మర వరరాజహంస యసమానకనద్ఘనమీన సాధనో
త్కరమకరీతురంగమ సకాశవనస్థమదేభయుక్తసా
గర కలుషాది వారణ వికస్వర వాహిని వాహినీ స్థితిన్.

కం. చెంది భగీరథు రథమును పి
ఱుందనె చనుదెంచి సుకృతరూఢి మహీభృ
న్నందనతను భూతిచయం
బుం దమపుచు వారి ననిపెం బుణ్యాగతులకున్.

శా. ఆ గంగాతటినీవరంబు హిమవచ్ఛైలాగ్రగంబు నందుండి పు
ణ్యాగణ్యస్థితి నాశ్రితావలికి నిత్యానందమున్ గూర్ప యో
గ్యాగారమ్ముగ నాజగత్పతికి నీహన్ వే హరిద్వార భూ
భాగం బందుఁ దనర్చెఁ దద్ఘనఘృణా పారీణతన్ బొల్చుచున్.

కం. దేవనది యా జగత్పతి
పావన చరణములకెఱఁగి పటుసూక్ష్మంబై
యీవల వెడలెఁ బ్రకాశత
నావిధమున నది శతాధ్వయై విలసిల్లెన్.

చం. సరసిజ సంభవుండు మురశాసనుఁ గూర్చి భజింప నర్హమౌ
ధరణి మదిందలంచి ప్రమదంబున గంగతటిం గ్రతుక్రియా
పరుఁడగుటన్ బ్రయాగ మనఁ బ్రస్ఫుటమయ్యెఁ దదీయ ధాత్రి శ్రీ
వరుఁ డల ధాతయాగమున వత్సలతన్ బొడసూపె నేపునన్.

తే. గీ. అటులఁ బ్రత్యక్షమై వర మడుగు మనిన
నీత్రివేణి మకరమున నెవ్వరేనిఁ
గ్రుంక భవబంధ మణఁపుమీ ! కువలయమున
నిలిచి మత్కృతిపాలన మెలమిఁ జేయు.

కం. అని వేడిన నలినజునకు
వనమాలి వరంబు లొసఁగి వర గంగా యా
మున వారి సరస్వతిఁ గూ
డినచోట మాధవసమాఖ్య దేవ న్నిల్చెన్.

సీ. సంవర్తవేళ నాశనము నందనిదయ్యె
నఖిల తీర్థాస్పదమయ్యె వరణ
యసి యను ధునులఁ బెంపెసఁగఁ గూడినదయ్యె
శ్రీవిశాలాక్షీశ్వరీ పతికిని

దివ్యతారక జపస్థిర బుద్ధి నెనుఁగు
చోఁటియుఁ బశు పక్షి కీట మృగము
లైనను మృతిఁజెంద నపవర్గరమఁ బొందఁ
గలుఁ బేర్మిమైన యాకాశి యందు

ఆ. వె. నొక్క పుణ్యతీర్థ మొప్పు విష్ణుఁడు గాంచి
యొలయు విస్మయమునఁ దలఁ గదల్పఁ
గర్ణభూష దానికడఁ బడి మణికర్ణి
కాఖ్య తీర్థమయ్యె నందు మీఁద.

కం. ఉత్తరవాహిని యగుచును
నుత్తర క్రోశంబు వెడఁద నగు తద్భూమిన్
హత్తుగ వెలగొని గంగ శు
భోత్తరముగఁ బఱచె ముని సురోత్తము లెంచన్.

ఉ. అపరిణమ్ము లెన్నఁదగునట్లు గజాననుఁ డష్టదిక్కులన్
బావన దుంఠి ముఖ్య పటు భద్రవరాఖ్యలఁ గావ దుర్గలున్
భావజశాంతవాంశజుఁడు భైరవుఁడున్ బెరివారిఁ బ్రోచుచున్
గావలి యై చెలంగఁదగు గాశిని భోగశయాన నామతన్.

కం. నెలకొనిరో గంగ గ్రుంకిడి
జలజాక్షుని విశ్వనాథు సందర్శింపన్
గల యనఘు లిహపరమ్ముల
విలసిత సౌఖ్యములఁ గాంచి వెలయుదు రెలమిన్.

చం. గయుఁడను వాఁడు రాక్షసుఁ డఖండిత సత్వసమగ్రుఁడై ప్రజన్
భయ మొదవంగ బాధ లిడఁ బద్మదళాక్షుఁ డెఱింగి వానిపై
రయమునఁ జేతి పెన్గద విరాలున వ్రేయుచు వాని వక్షమ
త్యయ పదపీడ చేసి విదితమ్ముగ నిల్చె మునుల్ నుతింపఁగన్.

కం. అపు డసుర విష్ణుదేవుని
విపుల పదస్పర్శనమున విద్యాయుతుఁడై
యపరిమిత చరితు నచ్యుతుఁ
గృపాయుతుఁ బొగడుచును బల్కెఁ గేవల మైత్రిన్.

ఉ. నీ పదపద్మసంగతి ననింద్య చరిత్రుఁడనైతి నిప్పుడీ
వే! పరమాత్మ సద్వరము వేడుక నాదగు వత్స సీమ నీ
వీ పగిది న్వసించి సురలెల్లభజింపఁగ నుండి పిండ మిం
దోపిక నెవ్వరే నిడిన నున్నతిఁ దత్పితరుల్ చెలంగఁగన్.

చం. అనవుడు మంచిదే యనుచు నబ్జజ శంకర కార్త్తికేయుల
య్యనల శని చంద్రులింద్రుఁడు గణేశుఁ డగస్త్యుఁడు నశ్వపాది స
న్మునులట నంఘ్రిపంక్తు లిడఁ బూన్చి గదాధరుఁ డట్లు నిల్చె భూ
జన పితృకోటి ముక్తి గనుచాయ నయంబగు నగ్గయన్ దగన్.

తే. గీ. అట శమీపత్రమంత్రైన నాగమోక్తిఁ
బిండమిడ సప్తగోత్రజుల్ పేర్మి నూఱు
నొక కులమువారు కైవల్య మొనరఁ గాంతు
రచటి మహిమంబు పొగడ బ్రహ్మకుఁ దరంబె!

సీ. అటఁ బ్రేతగిరి యచ నవనీధ్ర మొక్కటి
ఫల్గుని నది చెంతఁ బరిఢవిల్లు
మును రాముఁ డట నిజజనకుని మృతి విని
పిండ ప్రదానంబు పేర్మిఁ జేయ
నరుదేర, గయయందు నావరణము చేసి
పాలకుల్ పో నిమిషతియు నవలఁ
బేర్మిమైఁ గయినేసి పిండము ల్గొనుటకు
గయ జిహ్వఁ జాఁప వీఁక న్వచింప

తే.గీ. నాలుక వెలార్ప జిహ్వ విలోల మయ్యె,
మున్నె యిసుమున ఫల్గుని సన్నుతాంగి
సీత పిండము లిడినచో భూతలేశుఁ
డిడఁగఁ బితరులు రాకుండు టెంచి యతఁడు.

కం. ఏమి నిమిత్తము రారన
భూమిజ యిడుటచటి యేరు పూనికఁ బలుకన్
రామామణి ఫల్గుని నట
భూమిన్ గుప్తముగఁ గోపమునఁ బల్కెఁ దగన్.

కం. అంత గయాపాలకుల
త్యంత భయభ్రాంతి నితుల నఖిల జనుల్ శా
వింతు రిట వలవదని భూ
కాంతుని వేడంగ శుద్ధగయఁ బిండ మిడెన్.

కం. ఇప్పుడు సీతారాముల
యొప్పందము నెఱుఁగఁ జేయుచున్నది యదియున్
జొప్ప మరు రామగయ యనఁ
జెప్పఁగఁ దరమే! తదీయచిర మహిమంబుల్.

శా. రంగ త్తుంగతరంగసంఘములు తోరంబై కడు న్వేడుకన్
గంగా వాహిని రా సముద్రుఁ డతిలోకంబౌ ప్రవాహంబు నా
గంగా లేక హరిం దలంప నది పోకన్ వేయి పాయల్గ డిం
దంగాఁ జేయుచు విష్ణుఁ డందు నిలిచెన్ దాసావన ప్రక్రియన్.

కం. గంగ శుభాస్పద యసిత త
రంగిణి యఘహారి తీర్థరాజం బేత
త్సంగమ మెంతయు నొప్పగు
బంగారము పరిమళమునఁ బాటిల్లు గతిన్.

కం. మనువులు మును లఖిల సురలో
దినమున్ సేవింతు రట్టి తీర్థోత్తమమున్
మనసునఁ దలఁచిన శుభమగు
మునుకడలం గలుగు టరుదె మోక్షం బెలమిన్.

ఉ. ఎవ్వఁడు గ్రుంకు నయ్యెడల నెవ్వడు మాధవుఁ గాంచు భక్తిమై
నవ్విమలాత్ము వంశకరులౌ పితరుల్ ఘనపుణ్యలోకముల్
నివ్వటిలింగఁ గాంతు రవని న్మతి పుట్టరు చూడఁ గ్రోలుదున్,
నవ్వల నైన నెన్నఁగ ఘనంబగు పాపము లూడు నన్నియున్.

ఆ. వె. తలఁచినంతఁ దీర్థములఁ గ్రుంకు ఫల మగు
నచటి మట్టి నుదుట నమరఁ దాల్పఁ
దలను జలకణములఁ జిలికించి కొన నెల్ల
పుణ్యగతులు గల వగణ్యగరిమ.

సీ. మహిమ మేషాదిగా మాసముల్ పండ్రెంటఁ
గృష్ణ గోదావరి ధృతి సరస్వ
తీనది వేత్రవతిన్ దుంగభద్రా ర్క
భవలం దమస సరయువున భీమ
రథిఁ దామ్రపర్ణి నారసి రేవ నిరసించి
యఖిల లోకుల యఘం బణఁచి యిట్టి
నదుల తీర్థము పావనము చేయ క్రమమున
నా గంగ నెన్నంగ నజుని వశమె!

తే.గీ. నదులలో గంగ మేలంద్రు త్రిదశవరులు
తత్సమంబగు తీర్థంబు దలఁప విష్ణు
మూర్తు లయిన సాలగ్రామముల నిమజ్జ
నాంబువులె కాక యొందు లే దరసి చూడ.

కం. సూర్యునకుఁ ద్వష్టృ పుత్రికి
నార్యస్తుతిఁ బుట్టినట్టి యమునిని చెలియ ల
య్యార్యాధి వినుత చరణు న
వార్య మతిం గూర్చి తప మవశ్యతఁ జలిపెన్.

శా. కాళిందీ వ్రతనిష్ఠకున్ హరి నిజాకారమ్మున న్వచ్చినన్
బాలారత్నము సన్నుతింపుచు నెదన్ బట్టెన సిగ్గొందఁ గా
హేలాదృష్టిఁ గనుంగొనం దెలిసి నీ యిష్టార్థమున్ గూర్తుఁ జా
మీ! లీలాకృతి నీ తటమ్మున నె నెమ్మిన్ బుట్టి యిప్పట్టునన్.

కం. అనవిని కాళిందీ నది
మనమున ముద మొదవ సూర్య మండలమున నుం
డి నిగిడి కళింద శైలము
నినుపుచుఁ బ్రవహించి గంగ నెమ్మిన్ గలసెన్.

సీ. యమునకుఁ బ్రత్యక్షమైన యాకృతి జగ
త్ప్రతి యవంతీ పురి నతిశయిల్లె
నదియును మథుర యట్లపవర్గదం బౌటఁ
గనుగొను జనులకు నొసఁగు శుభము
లబ్జాక్షుఁ డంతఁ గృష్ణావతారము నొంది
జలధి మధ్యమునఁ ద్వష్ట సుతు చేత
వితతమై తగు ద్వారవతి యాదవేంద్రుండు
డంబగు నందవ్రజంబు నందు

ఆ. వె. గోపికా ప్రియుండు నా పట్ల బృందావ
నంబు నందుఁ జెలఁగు నందసుతుఁడు
ననఁగఁ గాళియహ్రదావని గోవిందుఁ
డగుచు నమరె సేవకావనతను.

కం. గోవర్ధనమున గోపతి
గోవల్లభుఁడైన శౌరి గోమంతమునన్
బావనత భక్తలోచనుఁ
డై వెలయు భవమ్మున మహత్త్వము వెలయన్.

తే. గీ. గోపపురి గోపతి యనంగఁ గొమరు మిగుల
నమరు, రాముఁడు చిత్రకూటమున, రాఘ
వఘ్నుఁ డుండు నందిగ్రామచర్య, రామ
భూమి, జానకీ ప్రియుఁడుండు భూగి మహిమ.

కం. భాసుర పుణ్యద మైన ప్ర
భాసం బను తీర్థ ధరణిఁ బద్మదళాక్షుం
డా సక్తి విష్ణుమూర్తి య
నా, సురనుత మహిమ వెలయు నవ్య స్ఫూర్తిన్.

కం. శ్రీ కూర్మంబునఁ గూర్మం
బై కవ్వపుఁ గొండ తాలుపన విలసిల్లెన్
జోకన్ దులసీవనమున
శ్రీ కరగతి గది యనంగఁ జెలఁగున్మహిమన్॥

సీ. శైలోత్తమంబగు నీలాచలమ్మున
నలువకుఁ బ్రత్యక్షకలనఁ బొసఁగి
పురుషోత్తమాఖ్య నద్భుత మహత్త్వంబునఁ
గను పట్టి, వినుతించి వనజభవుఁడు
బహు నివేదనములు విహితోపచారముల్
గావించి లోకైక పావనమగు
నా క్షేత్రమున నెవ్వరంతర జాతి భే
దము లెంచిరేని యిడుములు గాంతు

తే.గీ. రనుచు భగవదనుజ్ఞ నైయ్యమునఁ గాంచె
నచటి జలనిధి నైకాల్యమైనఁ గ్రుంక
శుభము లిహపరసౌఖ్యముల్ విభవ మెసఁగు
నందుఁ గలదొక్క సరసి పుణ్యతను మెఱసి.

మ. దళమై యంతటఁ బద్మకల్ప సమయాంతంబందుఁ బుణ్యాస్పద
స్థల మిచ్చోనని యాత్మలోఁ దలఁచి యింద్రద్యుమ్న భూపాలుఁ డి
చ్చల నీలాచల పుణ్యతీర్థమున నాశ్చర్యమ్ముగాఁ గాకి క్రుం
కి లసద్వైఖరి రాజహంసమగుటల్ గీర్తింప వించు న్వ్యాసన్.

కం. నీలాచల విభుఁ గొల్వఁగ
వాళిం జనుదెంచి విష్ణు నచ్చటి గిరిపై
నా లోకింపఁగ లేమిన్
జాలా సంతాపమంది జనవిభుఁ డంతన్.

మ. తపముం జేయఁగఁ బద్మకల్ప మగుడంతన్ ధారుణీ చక్ర మ
ల్లి పయోరాశి మునుంగఁగా నృపతి లీల న్నీలశైలమ్మునన్
నిపుణుండై కమలాక్షుఁ జక్రధరు వర్ణించెం దపశ్చర్య చే
నపుడా శ్వేతవరాహ కల్పమగుచో నా ధారుణీ భర్తతోన్.

కం. సురలచె "యంబుధి లోనన్
దరంగములఁ గూడి రత్నదారువు వచ్చెన్
హరికరుణ గా నెఱుంగుచు
స్థిరమతిఁ దన్మూర్తిఁ దానఁ జేయుము భక్తిన్"

సీ. అని పల్కుటయు నట్ల యవనీశ్వరుఁడు దరి
చేరిన దారువు నారసి కడు
సంతసమ్మునఁ దెచ్చి యెంతటి పుణ్యుఁడో
దీన నేనవ్విష్ణు దేవుఁ జేయ,
నని చింతనము సేయ హరి యట కొక్కవ
డ్లంగి యై వచ్చి పొసఁగఁ జేయు
దా వరణమ్ములో నది సేయునంతకుఁ
జూడకు మని పల్కి వేడుకలరఁ

తే. గీ. పెక్కు దినములు సేయుచోఁ బేర్మిఁ గర ప
దాంగుళము లోనఁ గూర్చని యపుడు నృపతి
తొంగిచూచిన, నతఁడు తొలంగి చనియె
యపుడు వగనొందు నృపతితో నభ్రవాణి.

కం. వాసిన్ బలభద్ర సుభ
ద్రా సహితు జగత్పతిని ముదంబున నిల్పం
గా, సమకొను మటు లుండుట
కా సరసిజనాభునకుఁ బ్రియం బన, నతఁడున్.

వ. తద్దారు శేషంబునఁ బురుషస్తంభంబ నా నేసిన స్తంభంబును దద్విగ్రహంబులును నగ్గిరియందు నునిచి యప్పుడు—

చం. నలువ యెఱింగి తెల్పిన దినంబున శ్రీధరునిన్ బ్రతిష్ఠ యే
సలిపెద నంచు నచ్చటికిఁ జయ్యనఁ బోవఁగ దేవ మౌని తో
నెలమి వసించియున్న పరమేష్ఠి నృపాలునిఁ జూచి యో తపో
బలయుత ! యీశురాక యిటు ప్రస్ఫుటమయ్యె మదీయ హృద్గతిన్.

ఉ. నీ విటువచ్చునంతన యనింద్యచరిత్ర ! యనేక కాలముల్
పోవ, విదర్భరాజు హరిఁ బూనిక నీలగిరిన్ బ్రతిష్ఠ మే
ఘానిధి చేసి తత్పురము దా పరిపాలన సేయుచున్నవాఁ
డో విమలాత్మ ! నా, నపుడు నుర్వి విభుండు విధాతతో ననున్.

కం. ఏ నానరించిన దేవుని
నేనె ప్రతిష్ఠించు సుకృత మీవె ! మహాత్మా
ధీనుత యని మ్రొక్కిన చో
నా నారదుఁ బంపె నట్టి యనువానరింపన్.

చం. అతఁడు తపోబలమ్మున గజాశ్వరథావళిఁ జేసి వైరి భూ
పతిఁ దఱిమించి వేఱె గృహపంక్తు లొనర్చి జగత్పతిన్ రమా
యుతు నటనిల్పఁ బో, వలవదుండెద నిచ్చట నంచు సత్కృపా
మతి విలసిల్ల నచ్యుతుఁడు మానవనాథునితో ముదంబునన్,

సీ. పలుకు డింద్రద్యుమ్నుఁడలఘుచింత వహింప,
నీవు కట్టిన గృహ నివహముసను
బ్రతి హాయనమ్ము నేర్పడ సప్తరాత్రముల్
వసియింతు, సేవించు వారి లచట
మద్దర్శన ఫలం బమరఁగఁ గైకొందురు
నని, భగవంతుఁ డిట్లాడి పతిత
పావనుఁడౌ జగత్పతి డోలికా యంత్ర
మా రథోత్సవము జ్యేష్ఠాభిషేక

తే.గీ. మాదియైనట్టి విభవములతఁ డొనర్పఁ
బ్రబలి దారుపర బ్రహ్మ భవ్య నిగమ
వాక్య వైఖరిఁ గను పట్టె వసుధ యందు
నట్టి పురుషోత్తముని సేవ యమృతపదము.

కం. ముదమున భూపతి గ్రుంకిడ
నది యింద్రద్యుమ్న సరసి యనఁదగు ప్రళయం
బొదవ వటపత్రశయనునిఁ
గదియం జని కాంచెనట మృకండజుఁ డెలమిన్.

కం. వినుఁ డచ్చట మార్కండే
య నిరూఢాఖ్యాతి నర్థ మనువగు సుకృతం
బనఘుం బత్యద్భుత మా
వనధి దరిన్ నీల శైల వైభవ మరయన్.

తే.గీ. ఆచట మృతిఁ జెందు జంతుకాయములు పూతి
గంధరహితము ల్ శంఖచక్ర ప్రచిహ్న
తాస్థి పంక్తులునగు నట్టి యద్భుతములు
గలవె! యెందేని మోక్ష మార్గమ్ము నరయ.

తే.గీ. సింహగిరి యందుఁ దగు మహాసింహుఁ డనఁగ
శ్వేతశైలమ్మునందు నృసింహ రూపి
యా యహోబల గరుడ శైలాగ్రముల ను
దనరు దపనీయకశిపు మర్దనుఁ డనఁగ,

మ. భవనాశీ నది పాపహారి యగు తత్ప్రాంతావనిన్ దద్భుతం
నవరూపంబుల నారసింహులు జనానందమ్ముగా నుగ్ర రూ
ప పరజ్వాలలు గల్గువారు గలరా షట్లున్ రహస్యమ్ము లౌ
నవదాతాబ్జదళాక్షు దివ్యకథ లాహా ! యెన్నఁగా శక్యమే !

మ. ఘటికాద్రిన్ దశమాచరించు మునులం గావన్ సమీరాత్మజున్
బటుసత్త్వాన్వితు నిల్పి సప్తఋషులన్ బాలింపఁ బ్రత్యక్షమై
నటనన్ శ్రీ నరసింహదేవుఁడు బుధానందమ్ముగాఁ జెల్వగున్
దృటికాలమ్ము వసించు మానవులు తృప్తిన్ గాంతు రద్ధాయణిన్.

సీ. అనఘుఁడౌ గౌతముండా శ్రమాంతరమునఁ
 బితృతిథుల పూజ పేర్మిఁజేయ
నీవార సస్యమ్ము నెమ్మిఁ బ్రోఁది యొనర్చు
 దినము మధ్యందినమానకు నౌదవు
తన్మహత్త్వమునకుఁ దాళ కిందుఁడు పశు
 వై వచ్చి మేసి సంయమి వరుండు
తృణముచే నదలింప ధృతిచెడి కూలినఁ
 గటకటపడి మునిగణవరులకుఁ

ఆ.వె. తెలుప శంభుశిరము నెలవగు గంగ ని
య్యావుమీఁద దెమ్ము హత్యతొలఁగు
ననుడు మానియట్లు, నా సహ్యగిరి యందు
శివుగుఱించి తపము సేయుటయును.

సీ. హరుఁడు ప్రత్యక్షమై యతని కిష్టమొనర్ప
 గంగఁ బూనుతెఱంగెఱుంగ లేమి
నౌదుంబరపు వ్రేళ్ళ నందమై నాసికా
 బిలముల నల్లన మెలఁగ విడువ
నచ్చోటు సహ్యాద్రి త్ర్యంబకంబనఁదగు
 నాగంగయుఁ బ్రవాహ మడర వెడలె
 ... ...
 ... ...

తే.గీ. గంగ కటకున్న వచ్చుటఁ గలిగె వృద్ధ
గంగ యనుపేరు గౌతము కతనఁ జేసి
గౌతమీనామ, మయ్యావు గైకొనుట ను
వినుతి గోదావరీ నామమును బొసంగె.

కం. భాగీరథి జాహ్నవి యన
నా గంగాతటిని కాశియందు వెలసి తా
నా గౌతమిఁ గలియున్ సిం
హగతుఁడై గురుఁడు మెఱయు నయ్యబ్దమునన్.

ఆ.వె. రక్తరుచినిఁ బుష్కరత్రయంబున నాసి
కా త్రియంబకంబు గదిరి జలధిఁ
గలియు వృద్ధిగంగ జలము లంతర్వేది
దనుక నుండు సురలు మునులు పొగడ.

వ. అట్టియెడఁ గ్రుంకులిడు జనులైన నిహపర సుఖంబులం బడయుదురు. తర్పణమ్ములొనర్పఁ దత్పితరు లక్షయపదవిం జెందుదురు. ఇమ్మహానది యుభయ తటంబుల బహుదివ్యస్థలంబులు గలవు. గరుడనదీసంగమంబున వాసర యనందగు నచట సరస్వతీ భజనంబు విద్యాప్రదంబగు, గౌతముండు కుశచేఁ బశువు నడంచినయెడఁ గుశతర్పణంబను పుణ్యస్థలంబయ్యె. మునిగణంబులారాధింప నందఱికి నన్నిరూపులై విరూపాక్షుండు ప్రత్యక్షుండైన కతంబునఁ గోటిలింగస్థానంబనం బరగు. సకల వేదోపనిషత్సారంబులగు మంత్రంబుల మునివారంబులు నారాయణుఁ గైవారంబు నేయుటం జేసి మంత్రకూటంబును, ప్రణీతాసంగమంబునఁ గాలగళుండుండుటం జేసి కాళేశ్వరం బనందనరు, నా రామచంద్రుండు సీతాసమేతుండై పంచవటంబున నుండుట భద్రాచలంబనం దదీయవిహారచిహ్నంబులిప్పుడుం గనంబడు. పదంపడి సీతావియోగంబున తపియించి దేవమునిప్రార్థితుండై కబరీ తీర్థసంగతిం బవిత్రంబగునని గోదావరి ననుగ్రహించి నిజధనుష్కోటిచే మార్గం బేర్పరిచిన నంచితంబుగ రామప్రభావసూచకంబై కబరి గౌతమిం గలసినయెడ యతిసుకృతప్రదమగు మఱియు సరసిజభవసవనస్థానంబగు ధర్మపురి రామేశ్వరసన్నిధి బ్రహ్మశీర్షయమకోత్రిధా శేషహ్రదాది పుణ్యలాంఛనంబులం బరగి యుండు.—

కం. ఆ ధర్మపురిమహత్త్వము
సాధుస్తవనీయ మమిత శాశ్వత మగుటన్
వేధయును దెలియ నేరం
డాధరఁ దగు యోగనృహరి యంచిత లీలన్.

కం. నందిత విబుధుఁడు యోగా
నందనృసింహుఁడు బుధజనప్రియుఁడై యా
నంద ఫలప్రదవిభవా
మందవిహారతఁ బొసంగు మహనీయరుచిన్.

కం. ధృతి మలిన హారియగుటన్
కృతశాపం బనఁగ వెలయుఁ గేవలభూసం
గతుఁడగుచుఁ బాపహరుఁడన
నతిశయుఁడగు సేవక వ్రజాభీష్టదుఁడై.

కం. లలితాంధ్రభూమి శ్రీ కా
కుళమున నంధ్రపతి యనఁగ గోవిందుఁడు ని
ర్మల చర్యఁ దనరు తైర్థిక
ఫలరూపంబగుచు భువనభాసుర మహిమన్.

చం. ఇలఁగడు పాపసంగతులు హింసకులున్ ఖలితుల్ తమంత దా
రలవడ నాస్థలంబు గన, నందు వసించిన, పుణ్య మూర్తులై
వెలయఁగఁ బాండురంగమున విఠ్ఠలనామ మురారి యొప్పుఁ ద
ల్లలిత మహత్త్వ మెన్నఁగఁ గళానిధిజూటున కైనశక్యమే !

చం. తనుభజియించు శేషు నిల ధారుణిభృద్వర రూప మొందఁగా
ననిలుని వాదుచే నొదవు నట్టులొనర్చి రమాసఖుండు శ్రీ
వనిత తపమ్ము మెచ్చి నుతవైఖరి వక్షమునన్ భరించె భ
క్త నికరసౌఖ్యదాయి యనఁగాఁ దగు వేంకటనాథుఁ డయ్యెడన్.

సీ. అంజనధర గరుడాహార్య వృషశైల
నారాయణాద్రి కనక శిఖరులు
నీలాద్రి చింతామణి గిరి వైకుంఠాద్రి
వారాహ వృషశైలమేరు గిరులు
సింహాద్రి తీర్థాద్రి శేషాద్రి పుష్కరా
చల వేంకటాద్రులు నెలమి శ్రీని
వాసాద్రి శ్రీశైల భాసుర సంజ్ఞల
గుణకృతనామముల్ కోట్లకొలఁది.

తే.గీ. కడఁగి పాతకచయములు గ్రాఁచువలన
నమృత మైశ్వర్యము నొసంగు నందువలన
వేంకటాచల నామంబు వెలసె మిగుల
నచటఁ గల్గు ప్రధానతీర్థాళి వినుఁడు.

ఆ.వె. స్వామిపుష్కరిణియు స్కందధారయు దేవ
తీర్థ పాపహరణ తీర్థములును
దురితదూరమైన తుంబురుతీర్థ మా
కాశగంగ యనఁబ్రకాశకములు.

వ. గిరిపాదంబునఁ జక్రతీర్థాద్యష్టాదశతీర్థంబులును మార్కండేయపాండవ తీర్థంబులును, అరుంధతీతీర్థంబును మఱియును—

కం. ఇవి మొదలగు శుభవిభవా
త్యవిరళ సార్ధ త్రికోటి యగు తీర్థములన్
నవకాంచన తరుకుసుమో
ద్భవ గరిమన్ మేరుసమతఁ దద్గిరి యమరున్.

కం. విరివియు నిడివియుఁ బొడవును
తిర మొప్పఁగ నేడు నెనుబదియు నాలుగు రెం
డురుతర యోజనముల చే
నిరవొందుఁ దత్ప్రభావ మెన్నఁగ వశమే.

కం. శ్రీ వేంకటగిరి మహిమం
బా వేలుపుఁ బెద్దయైన నభినుతి సేయం
గా వెరవెఱుఁగం డెంతయు
శ్రీవైకుంఠంబె యది విశేషఫలదమై.

సీ. మున్ను శ్రీవైకుంఠమున కేగి నారదుం
డట నుండి క్రమ్మఱ నరుగు దెంచి
తన కెదురైనట్టి మునికదంబముఁ జూచి
వినుఁడు రమాసఖుం డనఘమూర్తి
దేవుఁడు వైకుంఠ దివ్యవిమానాధి
రూఢుఁడై విరజయు రుచిరసరసి
గతిఁ దన్ను భజియింపఁగా శేషగిరి మీఁద
నున్నవాఁడని తెల్ప విన్నయట్టి

తే.గీ. సనక శుక వాసుదేవాది సంయమీంద్రు
లుత్సవంబున నట కేగి యుచిత రీతి
నా జనార్దను భజియించి రట్టి విష్ణు
సేవ లిహపర సౌఖ్య శుభావహములు.

కం. గంగాది దివ్య తీర్థము
లంగజహరముఖ్యదేవతాళియుఁ దచ్ఛై
లాంగణమున వసియించు ను
సంగతి హరిపాదభజనఁ జరితార్థకమై.

కం. గిరి కభిముఖమై మ్రొక్కిన
సరసత జనవినుతి సేయ సకలశుభంబుల్
కరికింతు రనిన హరిఁ గను
పరమ మహాపుణ్య మెన్న బ్రహ్మకుఁ దరమే!

శా. క్షీరాంభోధి జనించి యంచిత తపశ్శ్రీ వేంకటాధీశ్వరుఁ
గారాబంబునఁ బెండ్లియాడుటకునై కల్యాణ పద్మాకరో
దారాంచత్తట కుంజపుంజ విలసత్ప్రాటీర వాటీ కుటీ
వారాధార సుగంధ బంధుర తను వ్యాపార హేలాగతిఁ,

కం. వలను గ నలమేల్మంగన్
గలుముల చెలిఁ బెండ్లియాడి కంజదళాక్షుం
డలరుం జెలువగు సొబగున
నిలపైఁ గల్యాణ వేంకటేశ్వరుఁడనఁగన్.

వ. తత్కారణంబున శ్రీవేంకటపతి రమాసక్తుఁడనఁ బరగు.

తే. యాదవాద్రియు నారాయణాద్రి యనఁగ
నమరు నగ్గిరి మౌని జవనానాను
రక్తిఁ బొలుపొందియుండు నారాయణుండు
తత్పదాంభోజభజన మత్యంత శుభము.

కం. తిరునారాయణ పుర మనఁ
బరగిన తద్ధాత్రిఁ గల్గు పాండుర కాంతి
స్ఫుర దురు మృద్ధారణ మన
నరులకు నారోగ్య మఘవినాశనము నగున్.

సీ. నలువ యజ్ఞముసేయ వెలయు సత్యవ్రత
క్షేత్రమ్మునన్ హస్తిశిఖరి మీఁద
వేగవత్యుత్తరభాగావళిన్ ధాత్రు
వరుఁడైన తద్యజ్ఞవాటమునను
హరిపొలెల్చె నాకాంచి నబ్జాక్షమూర్తులు
కమలాక్షుఁడు యథోక్తకారి మఱియుఁ
బరమేశ్వరుండును పాండవదూత మ
థూన్కథన నృసింహులాగి ద్రివిక్రి
ముండు నయ్యష్టభుజుండు శ్రీవాళవ
ర్ణుండు దీపాభుండు నిండువేడ్క

తే గీ. నుండుదు రయోధ్య కాశియు నొప్పు కాంచి
మొదలుగా సప్తపురముల విదితసుకృతి
మహిమ లత్యద్భుతంబులు మదనవైరి
వెలయుఁ గామాక్షితోఁగూడి వేడ్క నచట.

కం. వినుఁడట గృధ్రసరస్తట
మున మున్న జటాయువునకు మోక్షప్రదుఁడై
తనరారు విజయరాఘవుఁ
డనుపమధృతి వెలయు సేవకానందకళన్.

మ. స్తుత సమ్యగ్గుణ! శాలిహోత్రుఁడు తపస్స్ఫూర్తిన్ భజింపన్ బ్రక
ల్పితలీలన్ విపులాంశజన్ గనకవల్లిన్ బెండ్లియై సంతతా
తతహృత్తాప వినాశనాఖ్యవరతీర్థ స్వార్థచారిత్రుఁడై
ధృతమాహాత్మ్యుఁడు వీరరాఘవుఁడు నాదీపించు వీక్షాటవిన్.

కం. లోకాద్రిఁ దుంగశయనుఁడు
ఖ్యాతి గజస్థలమునన్ గజార్తిఘ్నుండున్
భాతిగ బలిపురిలో సం
ప్రీతి మహాబలుఁడు నుండు శ్రీకరలీలన్.

తే.గీ. భక్తిసారమ్మునన్ జగత్పతి వెలుంగు
నైంద్రమున దేవదేవేశుఁ డనఁబొసంగు
మహితమున పద్మనేత్రుఁడు రహిఁ జెలంగు
స్వర్ణమందిరభూమి సువర్ణుఁ డమరు.

సీ. ఝిల్లికావనమున శ్రీముష్ణదమ్మున?
సారమా మణిముక్తతీరభూమి
వృద్ధాచలముచెంత వెస నిత్యపుష్కరి
ణీతటమ్మున శుభఖ్యాతి మెఱయ
మును లెల్లఁ దపములిమ్ముగఁ జేయవారల
రహిఁ బ్రోవ శ్వేతవరాహమూర్తి
దనుజు హిరణ్యాక్షుఁ దునుమంగ శంఖ చ
క్రికరముల్ పిఱిఁదిచక్కటిని దాఁచి

తే.గీ. వాని నటఁగూల్చి ధరఁదాల్చి మానితముగఁ
జరణయుగి రసాతల మురస్థలమునొకటు
కుప్పగించుచుఁ దల్లీల కొమరుమిగుల
నున్నవాఁడిప్పుడిందతాచిన్న లెఱుఁగ.

కం. శ్రీముష్ణమహత్త్వంబా
తామరసజుఁడింపుతో సదా కొనియాడున్
ధీమజ్జన సుకృతఫలం
బామహి నశ్వత్థసేవ లతిసుఖదంబుల్.

కం. ఏ దినమైనన్ వారం
బేదైనన్ రాత్రియయిన నే వేళైనన్
మోదంబున భజియించిన
నా దివ్యాశ్వత్థమొసగు నఖిలశుభంబుల్.

తే.గీ. నాభి పద్మోద్భవుం డగు నలినజునకు
హంసమై తత్త్వబోధన మమరఁజేసి
ఘోటకాకృతి వేదముల్ కూర్చి నొసఁగ
నాచతుర్ముఖుఁ డబ్జాక్షు నభినుతించి.

శా. నైజాకారముఁ జూపవే! యనుడు నానందాత్ముఁడై శౌరి వి
భ్రాజల్లీల వికుంఠధామయుతుఁడై పక్షీంద్ర నాగేంద్రులున్
దేజోయుక్తుఁడు సైన్యపాలకుఁడు నర్థిన్ నిత్యులున్ గొల్వ ల
క్ష్మీ జీమూత శిరోజ, నీల, ధర, నెమ్మిం జేరి సేవింపఁగన్.

తే.గీ. పరిణవమయ వి[తా ?] నప[టము ?] ఁజతుర్వేద
రూపశృంగయుక్తి నేపుమీఱి
నట్టి సెజ్జలోన నబ్జజుఁ డలరంగఁ
గానుపించె వేల్పుగములు పొగడ.

వ. అట్టి శ్రీరంగవిభునిం బ్రార్థించి నిజార్చనలు గైకొనుటకు గృహదేవతగా నలువ నిలుపుకొనియె నంత.——

ఉ. గంగకు సహ్యనందనకుఁ గల్గిన వాదమువల్లఁ గోప ము
ప్పొంగఁ గవేరకన్య కడు పూన్కిఁ దపంబొనరింప మెచ్చి శ్రీ
రంగ విభుండు వచ్చిన వరంబుగ వేఁడె, నిజోదరైక సీ
మం గుదురై వియన్నదికి మక్కువ నెక్కువ సేసియుండఁగన్.

చం. అనహరి చంద్రపుష్కరిణి కవ్వల నివ్వల నీ ప్రవాహముల్
దనరఁగనుండు మే నచటఁ దార్కొని నిల్చెద నంచుఁ బల్కె న
ట్లన నటధర్మ వర్ముఁడు దయాపరు శ్రీహరిఁ గూర్చి నిష్ఠ సొం
పొనరఁ దపమ్ము సేయ హరియుం బొడసూపి నృపాలుతోడుతన్.

వ. కాలాంతరమ్మున నచ్చట వసియించెద ననియె నంత——

సీ. విను త్రిరాత్రుల జాహ్నవీనది యొగి పంచ
రాత్రు లర్కజ సప్తరాత్రుల యెడ
గౌతమి రేవతి ఖ్యాతి నాలుగురాత్రు
లను జన దురితమ్ములను హరించు
నా కవేర కుమారి యాక్షణమ్మునఁ గ్రుంకు
లిడు వారి పాపమ్ము లెడలఁజేయు
నట్టి కావేరి మధ్యావనిఁ జంద్రుండు
హరిఁ గూర్చి నిరశనుఁడగుచు ఘోర

తే.గీ. తపము గావింప మురదైత్య దమనుఁ డలరి
నీవలె తపంబు గావింప నేర రెవ్వ
రనుచుఁ బ్రత్యక్షమైన యబ్జాక్షునకు న
మస్కృతులు సన్నుతులు సేసి మహితభక్తి.

కం నా పేరట నెల్లప్పుడు
నీ పుష్కరిణీ వరమ్ము నింపొందంగా
నో పరమపురుష! వరమీ
వే, పూనిక నిచట నిల్వవే యన వేడ్కన్,

వ. అట్లయని వరంబొసంగి యంతర్హితుండయ్యె నంతకుమున్న—

మ. తప మొప్పంగని బ్రహ్మదేవుఁడు పరంధామున్ సదా పూజ నా
ద్యుపరచామ్ములఁ దృప్తుఁజేసి యతఁడెంతే వేడ్క నిక్ష్వాకు పన్
నృపతి శ్రేష్ఠున కిచ్చెఁ దత్కులజులా నీరేజపత్రాక్షు న
చ్చపు భక్తిన్ భజియింప రాఘవుఁడు తచ్చారిత్ర సంయుక్తుఁడై,

కం. పూజలు సేయుచు దానవ
రాజైన విభీషణునకు రమణనొసంగన్
దేజోధనుఁడా నెజ్జ మ
హౌజను వనమాలి గొంచు నురుతరభక్తిన్.

కం. లంకకుఁ బోవఁగఁ గని యా
పంకజనయనుండు లెమి భారతవర్షం
బింక పసలే దనుచు గరు
డాంకుని హరినెంచి రంత నమరులు మునులున్.

సీ. అంత విభీషణుఁడా శౌరిఁ దెచ్చుట
ధర్మవర్ముఁ డెఱింగి తా నెదురుగఁ
జని సహ్యజా మధ్యసైకత వాటిని
గావించి యర్చనల్ పావనాన్న
పాన నైవేద్యముల్ మానితగతిఁ జేయ-
నా రాత్రియుండి దైత్యాధినేత
మఱునాఁడు నెజ్జ సంభ్రమున నెత్తఁబోఁ
గా వేరియున్ శీతకరుఁడు ధర్మ

వర్మయను వేఁడు వరములు పేర్మిసురల
తలఁపఁ గరికించి శ్రీరంగధాముఁ డచట
నిలచి తరలక చెంత చింతిలెడు దైత్య
విభుని నూఱడఁ బల్కుచు వేడ్కతోడ.

ఉ. అంత మురాంతకుండు దనుజాధిపు నిత్యము గొల్వవచ్చి న
త్లెంతయు వేడ్కతోననిచి యేపున నచ్చటి ధర్మవర్తకుల్
సంతసమొప్ప నవ్యశుభసౌఖ్యము లిచ్చి సమస్తలోకులున్
మంతుకు నెక్కి సేవల సమంచితభక్తి భజింపవర్తిలెన్.

కం. శ్రీరంగ రంగ యని మన
సారంగఁ దలంచు జనుల నమరగఁ బ్రోచున్
సారంగ వరదుఁ డగు నా
శ్రీరంగవిభుండు విబుధ సేవితుఁ డగుచున్.

కం. క్షేత్రప్రదక్షిణా ధ్వప
విత్ర స్థిరతీర్థ నవకబిందు గదమునో ?
మిత్ర స్వర్ణాంగులు
హరి చిత్రాకృతు లగుదురందుఁ జెలు వెసఁగంగన్.

సీ. ధరణి సోమకులుండు ధర్మకేతనుఁ డందు
నపవర్గమొందె రంగార్చనమున
గ్రామయాచక పాతకతఁ బతితుం డొక
విప్రుండు మృతుఁడైన వేడ్కవాని
వెలఁది జారిణియైన వీతసద్గుణుఁ డొక్కఁ
డుదయించి ముచ్చయై యుర్వియందుఁ
దిరుగుచు రంగమందిరముఁ గన్గొని స్వామి
సొమ్ములు దొంగిలఁజూచి తోడి

తే.గీ. దొంగలును దాను డిగ్గియఁ దొంగి గుఱుతు
ల మర రంగాధిపునిఁ జూచి యటఁ బ్రసాద
మొనర భుజియించి తఱివేచికొని కవేర
కన్యకా పులినోర్వి డాఁగంగ నంత.

ఉ. వెల్లువ వచ్చి చుట్టుకొని వేగమునన్ బలునీఁట ముంచినన్
గల్లరిదేహముల్ విడిచి క్రమవిమానగులై జగంబులం
దెల్ల సుఖంబు లంగనఁగ నింపుగ వారలకిచ్చె నంత శ్రీ
వల్లభుఁడాత్మ దివ్యపదవాసము భాసుర సార సత్కృపన్.

ఆ.వె. బంధుమంతుఁ డనెడి పార్థివుఁడటుఁ బూర్వ
భవమునందు విష్ణుభవన మార్జ
నంబు సేయు ఫలమునన్ జక్రవర్తియై
రంగభూమి మోక్షరమ వరించె.

కం. కావేరి విరజ రంగము
శ్రీ వైకుంఠంబు దలఁప శ్రీరంగ విభుం
డా వాసుదేవుఁ డతనికి
నావాసంబైన సెజ్జ యా ప్రణవ మిలన్.

కం. ద్వీపాంతర దేశాంతరు
లౌపాతకులైనఁ దద్దిశాభిముఖ శుభ
వ్యాపారగులై మ్రొక్కఁ ద
యా పరుఁడగు రంగభర్త యభిమత మొసఁగున్.

తే.గీ. చంద్రపుష్కరిణీ సహ్యజా నిమజ్జ
నముల జనకోటి కన్యతీర్థములు దలఁచు
టఘము లీ రెంటు నెట్టి తీర్థాళినైనఁ
దలఁపఁ బుణ్యంబులొందవు నుదారమహిమ.

కం. ధారుణి నరుఁడై పుట్టియు
శ్రీరంగనివాసు శేషశిఖరి నివాసున్
జేరి భజింపక యుండిన
నారకపరుఁ డతఁడు నెన్నినాళ్లకు నైనన్

కం. పట్టుగ నెచ్చట దానముఁ
పట్టిన నఘమొదవు రంగపతి నిలయమునన్
బట్టిన నిచ్చినఁ బుణ్యము
గట్టిగ లభియించు జన నికరమున కెల్లన్.

సీ. హరిఁగూర్చి చంద్రుఁ డత్యంత తపమ్ము గా
వించిన గురుశాప వికల మణఁగ
నిజ శంఖతీర్థము నీరజారి శిరమ్ము
పైఁ జల్లి కాంతి శ్రీపతి యొసంగు
టిది శంఖతీర్థమా నిటుఁ గ్రుంక నీరు లొందు
నని శ్రీనివాసుఁ డయ్యవని నిల్వ
నద్భుత శ్రీనివాస క్షేత్రమున సహ్య
కన్య దక్షిణతటిఁగరము మెఱసి.

తే.గీ. మున్ను రాముదు లా తీర్థమునను గ్రుంకి
సర్వసర్వంసహాధార చరితులైరి
సంయమీశ్వరు లట శేషసరసి యందుఁ
దపము గావించి యెంతయు ధన్యులైరి.

కం. ఉద్దాలకుఁడున్ శంఖుఁడు
నద్దనుజారాతిఁ గొల్చి రహరహమును న
య్యుద్దిక నిరుపార్శ్వములన్
దద్దయుఁ గావేరి ప్రబలత న్వహియించెన్.

కం. ఆపూర్ణశాంతరూప
శ్రీ పటిమన్ మిగుల వెలసె శ్రీరంగపురిన్
దీపించు భక్తవత్సలుఁ
డై పూర్ణస్వామి దేవతావళి గొల్వన్.

తే.గీ. వైభవాన్వితమైనట్టి వ్యాఘ్ర నగరిఁ
బంకజాక్షుండు దగు మహాబాహుఁ డనఁగ
మిగులఁ జెలువగు నాకాశ నగరభూమి
మురవిదారి చెలంగు శ్రీ హరి యనంగ.

సీ. వారక యుత్పలావర్తంబునన్ శౌరి
మణి కూటమున నుండు మణివిభుండు
భక్తస్థలంబున భక్తిప్రధానుండు
మెఱయుఁ గృష్ణక్షేత్ర సరణి విష్ణుఁ
డొనరు శ్వేతహ్రదంబున శాంతమూర్తియు
రహి నగ్నినగరి సురప్రియుండు
వైకుంఠమున మాధవస్వామి పురుషోత్త
మమున భక్తసఖుండు నమరియుండు

తే.గీ. భార్గవస్థానమున నుండు భర్గుఁడనఁగఁ
జక్రతీర్థమునన్ సుదర్శనుఁడు నంది
పురి మహానంది కృష్ణకుల్యా రుచిర ధరఁ
దగు మహావిష్ణుఁ డెంతయు ధన్యలీల,

శా. కావేరీ తటినీ తటమ్మున జగత్కల్యాణదంబున్ మహ
త్తై వెల్గొందు రథంబుపై సకలదివ్యశ్రేణి కీర్తింపగాఁ
బ్రావీణ్య స్థితి శార్ఙ్గపాణి వెలయున్ భాషాధిప స్తుత్య పు
ణ్యావాసంబగు కుంభకోణమున భక్తానంద సంధాయియై.

తే.గీ. చక్రపాణియు నాఁగ నచ్చటనె మెలఁగు
గంగ తనయందుడిందు పంకంబు లడఁగ
నచటి తీర్థంబునకు వచ్చుననిన, నచటి
మహిమ లింక వేఱ నెన్నెడి మాటలేల !

కం. ఇతరస్థలముల పాపము
లతులిత పుణ్యస్థలముల నడఁగు నచటి విక్
కృతిఁబాయుఁ గాశికాదుల
చ్యుతమగు నవి కుంభకోణ శుభతీర్థమునన్.

తే.గీ. అందుఁ గుంభేశ విశ్వేశులాది గాఁగ
నైదు శంభునివాసములమరు నచటి
స్నానపానంబు లిహపరసాధకములు
శార్ఙ్గపాణి పదార్చన జన్మఫలము.

సీ. శ్రీరంగనిలయమ్ము చెంత నుత్తరమున
నుత్తమ్ముఁ డనఁగడు నొప్పుమీఱు
విలసితమగు కపిస్థల పుణ్యభూమినిఁ
గార్తిని గజరక్షకుండు మెఱయు
పావనం బగునట్టి పార్థ స్థలంబునఁ
జెలఁగు వషట్కారుఁడలఘు మూర్తి
చిత్రకూటమ్మున శివనాట్యవీక్షణ
రహిఁబొల్చు గోవిందరాజ శౌరి

తే.గీ. విబుధసంసేవ్య మైనట్టి వృషపురమున
శ్రీమహితుఁడా వృషాశ్రయ స్వామి వెలయు
సంగమ గ్రామసీమ నసంగుఁ డమరుఁ
జారుమణి మంటపమున మల్లారి యుండు.

కం. సింహక్షేత్రమున మహా
సింహుఁడు శరణమున దనుజసింధుర విదళ
త్సింహుఁడు శరణాఖ్యుఁడు ఘో
రాంహోదూర ప్రసిద్ధి నతిశయ మందున్

కం. ధీరతి నిబిడన్ నిబడా
కారుఁడు ధానుష్కపురి జగత్పతి గోష్ఠా
గారత గోపతి కురుకన్ ?
శ్రీ రమణీపతి వసించుఁ జిరతర మహిమన్.

మ. అతిలోకోజ్జ్వల సుందరేశ్వరుఁడు మీనాక్షీ సహాయస్థితిన్
గృతమాలానదిచెంత సంతతము తాన్ గీర్తింపఁగా సుందరా
న్వితరూపమ్మున సుందరుండనఁ దగున్ నీరేజమిత్రాత్మజాం
చితదిక్ప్రస్ఫుటమైన యట్టి మధురన్ శ్రీ భూ సతీసేవ్యుఁడై

తే.గీ. దక్షిణోదధి చెంగట దర్భశయన
భూమిశయనాఖ్యమునఁగ సంపూర్ణమహిమ
నఖిలలోక మనోభీష్టదాతి మహిత
దక్షుఁడైనట్టి శ్రీవత్సవత్సుఁ డమరు

కం. భ్రమరంబున శౌరియనా
నమరుఁ గురంగమునఁ బూర్ణుఁడనఁ జెలువొందున్
గమలతటిస్థలి విష్ణుం
డు మహోర్మిన్ గాలమేఘుఁడున్ జెలువొందున్

తే.గీ. పొలుచు వృషభాద్రిపై మహాపుణ్యుఁడనఁగ
సంజ్ఞికం బరమస్వామి సంజ్ఞఁ దనరు
మంగళకమున ధన్వినా మహిమ మీఱు
క్షుద్రమత్యంతరమున నవ్యాతుఁడు మెఱయు.

కం. శ్రీమద్ద్వారంబున నా
తామరసదళాక్షుఁడమరు దానాంకన సు
శ్రీమహిమన్ గుణనాథుఁడు
నా మహితాకృతి వహించి నతముని జనుఁడై.

సీ. కౌండిన్యుఁడను విప్రు కాంత సుశీల యా
పద్మనాభ వ్రత పటిమ సల్పి
సకల సద్భూషణ జాలముల్ దాల్చి కాఁ
పురము సేయఁగ గర్వమునఁ దదంగ
మైన సూత్రంబేల ననుచుఁ దత్పతి సతి
సందిటఁ దగు వది సడలఁదీసి
యగ్నిలోఁ బడవేయ నంగన వగనొంది
కడువేగఁ దిగిచి తాఁ గైకొనుటయు

ఆ.వె. సతని సిరులు దొలఁగె నయ్య నంతాక్షేప
ణమున నది యెఱింగి బ్రమసి ద్విజుఁడు
పరగ నే ననంత పద్మనాభునిఁ గాంతు
ననుచు నిల్లువెడలి చనిచని యటవి.

కం. చనిచని దక్షిణముఖుఁడై
వెనుబలికి నరుగుచున్న పృథివీసురవరుఁ
ఘనుఁడైన యయ్యనంతుం
డనువొందఁగ వృద్ధవిప్రుఁడై కనుపట్టెన్.

కం. కనుపట్టి భక్తసులభుఁడు
గనకఁ బన దరిద్రమెల్లఁ గడ తొలఁగంగాఁ
దన నిజరూపముఁ జూపిన
వినుతించెన్ ద్విజుఁడు వేయి విధముల భక్తిన్.

వ. ఆ విప్రుని యంసమ్మున నిజకరతలం బభయప్రదానంబుగా నిడి పుష్పళించె నది యాద్యనంతుఁ డగుచు, నతనికిమున్ను విప్రరూపంబునఁ గనుపట్టిన యెడ భోగానంతుం బయ్యె, నమ్మహిమ తెలియంగ నంగజహర సరసిజాసనుల కలవియగునే! తామ్రపర్ణీతటంబున నిట్లనంతశయనుఁ డమరెనని—

కం. పులహుఁడు భీష్మునితోడ
జలజాక్షవాస విభవ సన్మహిమంబుల్
తెలిపి శివస్థలగరిమలు
విలసితమతి వినుతించు వేడుక ననియెన్,

సీ. పంచతత్త్వంబులు పంచవనంబులు
నైదరణ్యంబులు నా(ది)గాఁగ
గణుతికి మిగుల శంకర నిలయంబులు
కలవందుఁ గాశి శ్రీకంఠు జీవ
మితరమౌ దేశము లెల్లఁ దద్దేహమ్ము
లెన్నఁడు లయమొందకున్న కతన
నవిముక్త నగరమ్ము, నానందవనము మ
హా శ్మశానంబు శివాలయంబు

తే.గీ. ననఁగఁ దనరు పంచక్రోశ మమితవిభవ
మచట మృతిచెందు క్రిమికీటకాది జంతు
వులకుఁ దారకమనువు శివుండొసంగి
రుచిర శుభతర నైజసారూప్య మిచ్చు.

కం. ఆ పంచక్రోశధరా
వ్యాపకమౌ తీర్థనికర మభవుని మూర్తుల్
చూపట్టు నసంఖ్యములై
పాపహరము లఖిలలోకపావన మగుచున్.

ఉ. భైరవమూర్తియై శివుఁడు పంచశిరమ్ముల లోన నొండు ద్రో
హ్వారతఁ దున్మి తత్కలుషశాంతికి నందు మెలంగి చేరికన్
మీఱెడు బిందుమాధవ సమీపముఁ జెంది తదీయ దీక్షచేఁ
దీఱఁ గపాలతీర్థమన దేవనదీతట సీమనొప్పుగన్.

వ. అట్టి కాశీస్థలంబున లోలార్క కేశవబిందుమాధవుల నివాసమహిమలు ననేక తీర్థంబులుం గలవు. గంగాప్రవాహం బుత్తరవాహినియగుటు సకల లోకోత్కృష్టం బగు వెండియు—

శా. కేదారం బతిపుణ్యతీర్థవర సంకేతంబు తత్స్థాన స
మ్మోద స్వాంతులు తృప్తిఁ జెందుదురు సంపూర్ణప్రభారాశికిన్
బాదై యచ్చటు మంచుఁగొండఁ గనుచున్ బాలేందు చూడుండు క్రి
వ్యాదామిత్రసురుల్ తనంబొగడ శేవంబొల్చు వాత్సల్యతన్.

ఉ. సూరసుతాస్రవంతిదరి సోమశిఖామణి యుండు నర్మదా
తీరయుగమ్ము నందు మునిదేవనికాయము లాశ్రయింపఁగా
గౌరియుఁ దానుఁ బెక్కుడలఁ గాలగళుండు వసించు నెంతయున్
గౌరవలీలఁ దన్మహిమ కంజభవుండు నుతింప నింపుగన్.

సీ. గోదావరీ జన్మకుతలమ్మునన్ ద్ర్యంబ
కుఁడు ధర్మపురియందుఁ గుంద్మి రామ
లింగంబు కల్యాణ రంగస్థలిన్ గేత
కులు నాగవల్లులు నెలమిఁ బూజ
సలుప సాసంగమేశ్వరుఁడనఁ జెలువొందు
సప్త గోదావరీ సారభూమిఁ
దనరు ద్రాక్షారామమున భీమలింగంబు
నతి పాతకములు పుణ్యములుగఁ జేయు

తే. గీ. కృష్ణవేణీ తటమ్మునఁ గృపదలిర్ప
నమరు నమరేశ్వరుండు మహావిభూతిఁ,
దత్తటమ్మున శ్రీగిరి తనరు శిఖర
దర్శనమ్మున మోక్షప్రదాయి యగుచు.

కం. అచ్చటిస్నానము దానము
లుచ్చయ ఫలదములు పావకోజ్జ్వలులమరుల్
సచ్చరితులు మునులా శివు
నచ్చపు భక్తిన్ భజింతు రంచితమతులై॥

కం. తన నీటఁ గ్రుంకువారల
ఘనదురితము లెల్లఁ బుణ్యగణములుగా వే
నొనరించుఁ గృష్ణ యచ్చట
ననువుగఁ బాతాళగంగ యన ననుపమయై.

కం. ఏ రాజు పేరుదలఁచిన
ఘోరాఘములణఁగు రాజకువలయశశియౌ
శ్రీరాముఁడు నారాయణ
సారాంశభవుఁడు నిజానుజ సహితుఁడగుచున్.

సీ. తుంగభద్రాతీర తుంగభూమిస్థు మ
తంగునిఁ గాంచి సాష్టాంగ మెరఁగి
యుష్మన్నివాసాశ్రమోచిత మగుట నీ
తటిని పుణ్య ఫలప్రదాయి తలఁచ
నిచటి మహత్త్వము లెఱిఁగింపు మనవుడు
రాముని (తో) మునిరాజు పల్కె
ప్రేమ నీనదిఁ గ్రుంకఁ బితరులు దాను స
త్పుణ్య లోకావాప్తిఁ బొలుచు మనుజుఁ.

ఆ. వె. డమరు లెల్ల మున్ను హరుఁ జూడఁగాఁ గోరి
తపము లిచట సేయ స్థాణుఁ డమిత
రూపగతులఁ దోఁప రూఢి నిట్లనయ్యెంపు
మనుచు సురలు వేఁడు టుష్టమూరి.

కం. ఎనిమిది రూపము లమరఁగ
గనుపట్టెన్ బ్రహ్మశిలను కమలాసనుఁడున్
సనకాదులు నిగమోక్తుల
మునుకుచ్చటఁ బొగడినట్టి ముఖ్యావ్యయతన్.

తే. గీ. శంకర స్థలవాసు విశ్వజన సేవ్యు
న విరూపాక్షు సేవించి యభినుతించు
వారల పవర్గ సురుచిరావాసు లరయ
... ...

కం. సురలెల్ల వరములడిగిరి
చిరకాలంబచట నున్కి సేయఁగ హరుఁడున్
ధరనే రాముఁడ నయ్యెద
తరుచర పతులగుడు మీరు దశముఖ వధకున్.

చం. అని పరమిచ్చె భూతపతి యాతఁడె నీ వనిపల్కి క్రమ్మఱన్
మునిపతి రాముతో ననియె మున్ను వసిష్ఠుఁడు దేవయాతినం
దనుఁడు తపంబుచేసి రిటఁ బానమొనర్చినఁ గోటి శంకరున్
స్మరహరుఁ ద్రిలోచనుం గనిన శంకరకూటము గాంతు రెవ్వరున్.

వ. అని మునిపతి జనవరున కెఱింగించిన నతండు నచ్చటి కోటిశంకర విరూపాక్ష బ్రహ్మలింగంబుల దర్శించెనని పులహుండు వెండియు శాంతనవున కిట్లనియె.

కం. ఆతత కృష్ణా తటినీ
జాతాంచద్ధేతు సహ్యశైలాఘనిఁ బ్ర
ఖ్యాతమగు మహాబల శివుఁ
డా తరుణేందుధరుఁ జూడ నమరు శుభమ్ముల్.

కం. ఏక శిలా నగరమ్మునఁ
బ్రాకటముగ స్వర్ణవేది భాగం బమరెన్
శ్రీకంఠుఁడు శంభుఁడు లిం
గా కృతి విలసిల్లు నేవకావనుఁ డగుచున్.

ఆ. వె. నంది కొండ పైదు నదులు పినాకినీ
వ్వాయము క్షీరనదియుఁ దగు సువర్ణ
ముఖరి బాహునదియుఁ బొడమి తత్తటములఁ
బెక్కు శివునియున్కి లిక్కువలర.

కం. సంగమ కోటీశ్వరముల
రంగగు పుష్పగిరియందు రహిమూలస్థా
నాంగణ మున నుత్తర ది
క్సంగ పినాకినిదరిన్ వృషధ్వజుఁడుండున్.

ఆ. వె. ముదముతో సువర్ణముఖరి యుత్తర వాహి
ని యగు నచటఁ గాశి క్రియఁదలిర్చు
కాళహస్తియందు లీల సోమాద్రిని
వెలయు శివుఁడు భక్త సులభుఁడగుచు.

కం. పాలేటిగట్టునన్ బటు
హాలాహలగళుఁడు మునుల యాశ్రమములు నా
లీల విరించి పురంబునఁ
బ్రోలుల మేలైన బిల్వపురమున నుండున్.

కం. సిద్ధిప మగు ఋషివింధ్యము
ప్రొద్ధాచల ముఖ్య హరని వేశంబులనుక్
శుద్ధమగు దక్షిణాశా
విద్ధ పినాకిని సమీపవిపుల స్థ్వలయుక్.

సీ. నైమిశారణ్య పుణ్యక్షేత్రమానను వే
దారణ్యమున పంచకాటవి యొడ,
దండకారణ్య పరపుణ్యభూముల
హరుఁడు వసించు మహా మహిమను
బేర్మి ఛాయావన బిల్వనాశీర
చిరబిల్వ తాళవి శేష వనుల
దర్శించు జనుల పాతకము లణంచుచు
శితికంఠుఁ డుండు భాసిత నిరూఢి.

తే.గీ. మధురలో సుందరేశ్వర మహితమూర్తి
సరవి దక్షిణకాశి విశ్వపతి తంజ
పురిని బృహదీశ్వరుండు సొంపుగ హరిహర
సముఁడు శంకర నారాయణమున నుండు.

ఆ. వె. సహ్యగిరి నగస్త్య సంయమి తపము గా
వించి తామ్రపర్ణి వెంటఁగొనుచు
మనికియైన మలయమున గుప్తగామిగా
నొనరఁజేసి మోదమునఁ జెలంగె.

చం. అదియు నిజాంబు పూరముల నాడటఁ దామ్రముఁబుట్టఁ జేయుచున్
బొదలి సముద్రుఁ జేరునెడ ముత్తెము లుట్టఁగఁ జేయు తత్తటా
స్పద శివమందిరాళు లసంఖ్యము లెన్నఁగరాదు నేరి క
భ్యుదయ మహా మహత్త్వము లపూర్వము లాయత తచ్చరిత్రముల్.

కం. వేదగిరి పక్షితీర్థం
బాదట నిజమహిమ తెలియ హరుఁడిం పొందున్
శ్రీ దనరు వేంకటాద్రిన్
వాదుగఁ గపిలేశ్వరుండు ప్రస్ఫుటలీలన్.

సీ. అనిల తత్త్వము కాళహస్తి జ్ఞాన ప్రసూ
నాంబాధిపతి యుండు నచట నెపుడు.
నగ్ని తత్త్వంబగు నరుణాచలం బాది
తత్త్వంబు కాంచి సదాశివగృహం,

మజ పురమ్మును గేశవాలయమును ద్రిమూ
ర్త్యావాసమును జగద్వ్యాప మఖిల
సిద్ధిద లయకాల చిత్కాల్మ పీఠ త
పోమయ తుండీర పురములు దగు

మహిమఁ గన్యా తిరిక్షి ? నామమును బదియు
రెండు పేరులఁ జెలువగు పృథివిసతికి
మూర్ధ కేదారమును గనుబొమల నడుమ
కాశి, యోనిప్రదేశమై కాంచి మెఱయు.

ఆ. వె. సహ్యగిరి జనించి శంఖమాలాన్విత
జలధిఁ దరియఁ జొచ్చి కలియుఁదనుక
నఖిల దేవతా గ్రహార పుణ్యస్థలా
ధార నిరతిదగుఁ గవేరకన్య.

శా. ఆ కావేరి తటమ్మునన్మను ధరాధ్యక్షుండు రాముండు సీ
తాకాంతానుజ యుక్తుఁడై యనల తీర్థంబొప్పఁ గావించె వి
ద్యాకౌతూహలురై మునింగి రట నుద్యద్బ్రహ్మ విజ్ఞాన ని
ష్ఠా కాంతిన్ వసియించు మర్త్యులు రమేశస్థానవాసుల్ తగన్.

సీ. దనుజు విభీషణుం గని రాముఁడిట్లను
దశముఖ సాంగత్యతత దురితము
లణఁగ నిచ్చటఁ గ్రుంకుమా యగస్త్య వినిర్మి
తం బైన కావేరి దానధర్మ
ములు కోటి గుణితమౌ ఫలిత మిచ్చునటన్న
నెలమితో నతఁడు కపులును మనుజులు
స్నాన దానమ్ముల భూనుతులైరట్లు
నవనిజాలక్ష్మణులా చరించి

తే.గీ. రంత గౌతమ పులహ సంయములు గొలువఁ
గలశజుఁడు వచ్చుటయుఁ బూజలలవరించు
న య్యగస్త్యుఁడు నుతియించి యనఘ రామ
చంద్రుతో నిట్టులను మృదు చతురభణితి.

ఉ. విప్రులపాలిరాజవు వివేకివి వేల్పువు కర్తవైనచో,
గో విప్రసమ్ము సేయు మిలఁ గ్రూరతరాసురమర్దన క్రియా
దీప్రమహోఘముల్ తొలఁగు ధీవినుతా ! యన నట్లచేసె ధా
తృ ప్రముఖామరుల్ పొగడ దేవమయుండగు రాముఁడచ్చటన్.

తే. గీ. అట్లు గాయత్రిశిల మున్న యాత్రఁజేసి
యచటి మానులఁ బూజించి యపని విభుఁడు
వసరు కావేరి దక్షిణోత్తరతటముల
ననుజుఁడును దాను వేర్వేఱ నభవు నునిచి.

సీ. కూర్మి దైత్యులు కపుల్ గోత్రపసు మొనర్చి
హరుఁ బూజనేసి కృతార్థు లైరి
యపు డగస్త్యుఁడు రాఘవాధిప! కృతక
థాఘమ్ము వో బ్రహ్మ యనుచు నింద్రుఁ
డమల గాయత్రీ శిలాగ్ర జపమ్ముచేఁ
గావేరిఁ గ్రుంకుడు పాకనతను
దత్పాప మెడఁబాసి తగ స్వర్గపాలన
మహిమచే సుజనైకమాన్యుఁ డయ్యె.

ఆ. వె. ననుచుఁ బల్కి రామునయ్యయోధ్యకుఁ బంపి
స్నాన జపములచటఁ దాను మునులు
నాచరించి పుణ్యులై పెండియును రాముఁ
గాంచి రతని పురిని గౌరవమున.

ఉ. ఆనది చెంతనర్కుఁడు మహాతపముల్ శివుఁగూర్చి సేయుచో
నానతపత్సలుండు భవుఁడబ్జ (సఖా ?) పరమిత్తునన్నఁ ద
ద్భానుఁడు బ్రహ్మరుద్రహరిభావను వేదమయత్వ మాత్మధా
మానుజ పావనీ ? జన సమాజ కృతార్థతయప్డు వేఁడినన్.

ఆ. వె. హరుఁడు నట్టివరము లర్కుని కొసఁగి దా
కర్మనాథ నామకరణనచట
నర్క పుష్కరిణి తటావనిఁ గావేరి
వసి వసించె మునికదంబ మలర.

వ. సకలమునులచటఁ గ్రతువులాచరించుటం జేసి తద్భస్మంబులు రాసులై యున్నవి. అవి ధరించిన మహా పాతకములడంగు.

కం. కావేర్యుత్తర తటమునఁ
బావన హైమవతి గలియు ప్రాంతమునఁ దప
శ్శ్రీ వెలయు కణ్వమునివరు
ధీ వినుతాశ్రమము పొల్చు దివ్యాకరమై.

సీ. వ్యాఘ్రకేతుఁడు హైమవతి పురంబేలుచు
నగ్నికర్కుండ మధ్యావనీ స్థ
లంబునఁ జాల యజ్ఞంబులు సేయుచుఁ
గణ్వుని కేనూఱు గ్రామములను
దక్షిణ యొసఁగ నాథన్యుఁడు దన ప్రియ
శిష్యుని నధికారిఁ జేయ నతఁడు
దమ నాముఁడా బ్రహ్మ (తతి!) ంచిన మొనర్చి
యల్పకాలమ్మున యమునిఁ జేర

ఆ.వె. పెక్కు నిరయగతులఁ జిక్కి బ్రహ్మసురుఁ
డగుచు నంత వృషభుఁడై జనించి
కణ్వమౌని యున్న కడఁ గల్గు కావేరి
మునిఁగి పూర్వ జన్మముల నెఱింగి.

చం. ఘనుఁడగు కణ్వమౌని పదకంజములన్ బ్రణమిల్లి కావవే
యన, నతఁడన్నియుం దెలిసె నైనను శూద్రుఁడ వీ కవేర క
న్య నెసఁగు నీటఁ గ్రుంకి శివునర్చనచేసి ప్రదక్షిణాళి నం
దనములు సల్ప నీ కలుషతాపము తీఱు నటంచుఁ బల్కినన్.

తే.గీ. వాఁడు నలుబది యేనేండ్లు వామదేశ్రుఁ
బూని పూజించి కావేరిఁ దానమాడి
యంతఁ బ్రమథులు సేవింప నభవుఁ జెందె
కణ్వముని నెంచి తత్కృపా కలన వలన.

ఆ.వె. అగ్నిదత్తుఁడనెడి యవనిసురుం డందుఁ
గ్రమము తోడఁ దర్పణములు సేయ
ముక్తి కల్గెనంచు మొనసి తత్పితరులు
చనిరి మోక్షమునకు ఘనత మెఱయ.

సీ. అది కణ్వమునిభూమి యందుకుఁ జెంగట
వెలయఁ గావేరితోఁ గలసెఁ గపిల
కపిల కోరికలిచ్చుఁ గావేరి యఘ హారి
తలఁచిన ముక్తి ప్రదంబగు నటు
హరిహరబ్రహ్మాదు లమరులు మును లుండు
రచ్చోటఁ దపమున యక్ష భర్త
ధనదుఁడై శివసఖిత్వమునందె నయ్యెడ
యాజ్ఞవల్క్యుని సుతులైన చంద్ర

తే.గీ. కాంత విజయ మహామేధు లంతకారి
గుఱిచి తప మొనరించి శంకరుఁడు వరము
లడుగఁ దన మోక్షమిమ్మని యధిక కఠిన
భాషలై వేఁడుటయుఁ బశుపతి కడంక.

కం. పదునాల్గువేల శిష్యులు
పదపడి మీరిపటు నసురభవము లొందఁగ గాఁ
గదనమున మడిసి తుదఁగనుఁ
డ దురితచరితమునఁ దవరి యపవర్గముల్గన్.

కం. అన వారలు ఖరదూషణు
లును త్రిశిరస్కుండు శిష్యులుగా దైత్యులునై
యినకులుఁడు దునుమ మోక్షము
గని రాముప్పరుఁ గవేరకన్యక చెంతన్.

తే.గీ. దర్పకారి మహద్గిరి[illegible]డా దక్షిణమున
మూఁడు గిరులఁ బ్రతిష్ఠించి పూజ సల్పి
రవియు శ్రీరంగ సామీప్యమైన భూమి
రత్నగిరి తూర్పుదెసను విరాజితముగ.

కం. ఈశాన భాగదేశము
లాశంకరు నిలయములు మహాశుభదంబుల్
కాశికిఁ దోడై తగు వి
శ్వేశ నివాసములు పూని హితఫలదములై.

కం. కుశలింగము సంవర్తక
పశుపతియును నిఖిలపూజ్య భానుంచర్యల్
విశదమగు గజారణ్యపు
నిశాకరమకుటుని సేవ నియతఫలమగున్.

సీ. శ్రీరంగభూమికిఁ దూరుపుదెస నుంచి
కావేరి శతవిధగతులఁ బ్రబల
నప్పు తత్త్వము శోభనాకరంబై యొప్పు
జంబూసహితమైన జంబుకేశ్వ
రం బపవర్గమయంబైన కుంభేశ
ధామంబు పంచనదంబు బ్రహ్మ
ఘాతాఘహరణ విఖ్యాతి మధ్యార్జున
మొఱపగు మాయూరపురము సిరుల

తే.గీ. వెలయు శ్రీ పంచముఖ హర నిలయములును
భోగమోక్ష ఫలప్రద పుణ్యమయము
లిభపురిఁ గల్గు సభఁజూచినంతఁ బొసఁగు
నిహపర సుఖమ్ము లెవ్వరికేనియైన.

తే.గీ. శంఖ ముఖియనఁ గావేరి జలధిఁ గలియు
నెడలఁ దనరొత్తు హైమవతీశ్వరుండు
మఱియుఁ గావేరి తటమున నిరవులైన
హరుని నిలయము లవి పెక్కు సురుచిరములు.

కం. ధరణీ జలా నలా నిల
సురవర్త్మ ప్రకటతత్త్వ శోభితములు ను
ర్వరఁ గాంచి, జంబుకేశ్వర
నరుణాద్రియుఁ గాళహస్తి యంబరపురమున్.

తే.గీ. కాశిఁ గాంచిని మధురఁ బ్రకాశలీల
నన్న పూర్ణా విశాలాక్షి యాశ్రితావ
నాతి మతియైన కామాక్షి ఖ్యాత రూప
వతి మహోన్నతి మీనాక్షి యతిశయిల్లు.

కం. జ్ఞానప్రసవాంబయు స
న్మానిత మూకాంబ యధిక మహిమన్ విద్యా
దానాస్పద భ్రమరాంబయు
భూనుతి నంబాత్రయంబు పొలుపగు మిగులన్.

వ. పశ్చిమ దక్షిణ జలధి తీరంబుల నదరూప కావేరీ తటంబులను గోకర్ణ శంకర నారాయణాద్యనేక దేవస్థలంబులు గలవవి యధిక ఫలప్రదములగు మఱియును.

కం. ధర సుబ్రహ్మణ్యంబునఁ
గర మర్ధిన్ స్వామిమలను గల్హార గిరిన్
సరసపు మహిమన్వెలయున్
వరుసఁ గుమారత్రయమ్ము వర్ణింపంగన్.

వ. అని తెల్పిన సూతుం గనుంగొని మునులు డమరుక త్రిశూలపాణి యగు త్రిలోచనుం డుమాపతి లింగాకృతి న్వసించుటకుఁ గారణం బెఱింగింపుమనిన, నక్కథికుం డిట్లనియె.

తే.గీ. దారుకావన మౌనీంద్ర దారకామి
డైన వృషవాహనుని శేఫమవనిఁ బడఁగ
నచటి మునులెల్ల శపియింపనభవు శక్తి
యూతముగా నది ధరఁబడె నతులగతిని.

చం. కనుఁగొని విన్నవై మునినికాయముపైఁ గినియంగ లేక ప్ర
సన్నత నిజమూర్తి యెంతయు ఘనమ్ముగ లింగమునందుఁ జేర్చి శం
భునిఁ గని బ్రహ్మ విష్ణు మునిపుంగవ శక్రసురాళి వేఁడి కో
లను పుగఁ బూర్వచర్య నగజాధిపుఁ డుండఁగఁ జేసి యయ్యెడన్.

మ. హరుఁడా లింగమునందుఁ బొందొనరఁగా నాత్మీయతేజమ్ము ని
ర్భర మోహమ్ము వహించియుంచుట, హరి బ్రహ్మేంద్రులు సన్మునుల్
ధర నీ యాకృతినుండు నీశ్వరుఁడు భక్తశ్రేణి యర్చింప సు
స్థిర సౌఖ్యమ్ము లభీష్టముల్ కరుణతోఁ జేకూర్చుచున్ ధీరతన్.

చం. అని ముని కోటి మున్నుగ సురాళి సన్నుతి సేయ శంకరుం
డనుపమ లీల ధాత్రి శుభదాధిక పుణ్యనదీ తటమ్ములన్
ఘనల ధరాధరమ్ములను వ్యష్టి సమష్టుల నిష్ఠ నిల్చెఁ ద
న్ననుఁ గొనఁ బూజ సేసిన సుఖస్థిరులై జను లుల్లసిల్లఁగన్.

ఆ.వె. అనఘ ! పార్థివమున వ్యష్టి సమష్టుల
నైన స్ఫటికరత్న మానసీయ
రజత నూత్న హేమ రచిత లింగాకృతిఁ
బూజ సేయఁ గల్గు పుణ్య సమితి.

వ॥ అట్టి లింగాకృతిందగు హరునికి మైనాక మందర మేరు కైలాస గంధమాద నంబులైదు నత్యంత ప్రియకరావాసమ్ములయ్యె, నందు గంధమాదనమ్మున—

ఉ. రాముఁడు రావణుందునిమి రాజితపుష్పకమెక్కి తమ్ముఁడున్
భూమిజ రాక్షసాద్రిచర ముఖ్యులు గొల్వఁగ వచ్చి ప్రేమతో
నామహి రామలింగము మహాద్భుతవైఖరినిల్పి వింటిచే
నామికఁ గోటి తీర్థము నయంబుగఁ జేసె శుభప్రదమ్ముగన్.

సీ. అమరుఁ బ్రభాసతీర్థము లిరువదినాల్గు
నందు ధనుష్కోటి యతిశయిల్లు
కోటి తీర్థమ్మునెక్కుడు ఫలప్రదమగు
కపిసురనామముల్ గల్గు శంభు
లింగముల్ తీర్థముల్ సంగతిఁ బెక్కగు
నట్టి సేతువుఁ జూచినంత ఘోర
పాతకమ్ము లడంగు నాతీర్థములఁ గ్రుంకి
హరుని సేవించిన యట్టి ఘనుల

తే. మహితసుకృతంబు లింతని మట్టుగలదె!
కాశి రామేశ్వరంబు ప్రఖ్యాత మఖిల
సౌఖ్యదమ్ములు మోక్షప్రశస్త పదము
లనుచు సూతుఁడు మునుల కిట్లనియె మఱియు.

చం. వసుమతి నెన్ననీ భరతవర్ష మశేష విశేష పుణ్యదం
బసమ మధోక్షజార్చన కథానుభవాకర మార్యసంగతం
బు సకల వస్తుభోగపరిపూర్ణము కర్మఫల ప్రదాయి యిం
దు సరవిఁజేయు తత్ఫలము తోడనె చేకుఱు నెక్కుడై తగన్.

సీ. సత్త్వరజస్తమస్సహితులౌ జనములు
సాత్త్వికసాత్త్విక సహితమైన
దేవత్వ మొంద నెంతేనిటు సత్కర్మ
మాచరించిన దాన నదియుఁ బొసఁగు
బ్రహ్మవిదాత్ముఁడై పరమేశ్వరునిఁ, గొల్చి
బ్రహ్మపదస్థుఁడై పరిఢవిల్లు
మఱియుఁ గ్రియాయోగ మహనీయ వృత్తిచే
భజియింప ఫలము ప్రీతిఁ యొసంగు

తే.గీ. భాగవత సజ్జనైక సంభాషణముల
స్నాన దాన వ్రతాది విధానములను
హరి హర ప్రతి మార్చనాద్యాగమముల
భరతవర్షజులన్ శుభవ్రతతు లౌందు.

చం. హరిపదసేవ తద్వినుతు లచ్యుత దివ్యకథానులాపముల్
దొరకనిచోఁ త్రివిష్టపము దుర్గతి దుర్గతి, విష్ణుకీర్తనం
బరమపదమ్ము గావుతను భారతవర్షము నందుఁబుట్టి త
న్నెఱిఁగి మెలంగకున్న నరులెన్నఁగ వానరముల్ లులాయముల్.

శా. బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులనఁగాఁబాటిల్లు వర్ణమ్ములన్
బ్రహ్మోద్యంచిత విద్యలన్ వరకళా పారీణ వేదాంగవి
ద్బ్రహ్మజ్ఞాన ధురీణతా విభవతన్ బ్రావీణ్య సద్వైఖరిన్,
బ్రాహ్మణ్యమ్ము జగత్ప్రసిద్ధమగు శుంభద్దేవతాసామ్యమై.

వ॥ చతుర్వర్ణ్యులందు శ్రేష్ఠులగు భూసురుల గోత్రప్రభావాశ్రమభేదసదాచార క్రమంబులు వినుండు—

సీ. భృగు వీతహవ్యవార్ధ్రియస విష్ణు
వృద్ధ విరూపాక్ష గౌతమ వసిష్ఠ
కపికార్ష్ణిముద వైన్య కణ్వ విశ్వామిత్ర
కశ్యపాగస్త్య మౌద్గల్య హరితు
లత్రి భరద్వాజు లష్టాదశ గణాఢ్యు
లందు దేవతర వత్సార్ష్టిషేణ
చ్యవనైతిశాయన జాబాల్యనూపక
ప్రాచీనయోగివిరోచితవటు

తే.గీ. లౌర్వ జమదగ్ని దేవరాతాప్నవాన
మునులు శ్రీవత్స సావర్ణు లానరు మందు
డా భృగుగణమ్ము సప్తదశానురూఢి
సంఖ్యదగు సంయమీంద్రులు జగతి నాఱు.

తే.గీ. షాక వాధూల ఉపవేద షౌనయాస్క
వీతహవ్యులు నార్ష్యులు వైతహవ్య
గణము త్ర్యార్షేయ మది యేకగణము ప్రవర
కలియ నెడల వివాహముల్ గాదు నేయ.

వ॥ యవృఁడు మిత్రుడు వార్ధ్రియసగణమ్ము

తే.గీ. మధుణభద్రణ త్రసదస్యు మానులు శత
పౌరుకుత్సోపమితులును బాదరాయ
ణౌపగవిసాంత్య కాములు నరుణ తుండ
సాత్యకులు విష్ణువర్ధన సారగణము

వ॥ అష్టాదంష్ట్రి ముద్గల పృషన్యనులు విరూపాక్షగణమ్ము.

కం. గౌతమయాశ్వాబధ్యులు (?)
ప్రాంతిగనౌశిజుఁడు కక్షవంతుఁడు బృహదు
క్థాతతులు వామదేవుఁడు
గౌతమమునిగణము లెన్నఁగా ధరయందున్

కం. ధర నాపరద్వాను పరా
శరులు ప్రమదసంకృతీంద్రశకున్తులు మిత్రా
వరుణోపమన్యు కౌండిన
గురు ద్విపతులు పూతి మాషకుఁడు వాసిష్ఠుల్

సీ. అంగిరసుండు మహాహ్వ్యుండు ఋతుఁడు
కపిసంయమి ప్రభుగణము ధరణి
కార్ష్ణాత్ర్యమదుఁడు శునకక్షి శౌనకుఁడును
విదితమ్ముగాఁ గార్ష్ణాత్ర్య ముదగణమ్ము
వైన్యుఁడు పార్థుఁడుర్వరగణ మయ్యెను
భృగుగణ కలిత మాజగతి నెన్న
మితి నంగిరుండజామీఢుఁడు కణ్వగణమ్ము
నెలమి వృద్ధచ్యుతుం డిధ్మవాహుఁ

తే.గీ. డ య్యగస్త్యగణమ్మగు నవనియందు
రేఫశాండిల్యనీదృశ (?) కృతులు పూతి
మాష వత్సార దేవలమాను లసితుఁ
డరయఁ గశ్యపగణమునాఁ బరగు ధరణి.

సీ. బాదర బృహదగ్ని బభ్రు లోహితమను
జాలకి చికితులు వాలుకియును
వాసిష్ఠ వసు యాజ్ఞవల్క్య కౌశిక దేవ
కాలఖవో లూక శామకాయ
నులు దేవరాతుఁడు శలిల శాలంకాయ
శాలావతాగ్న్యలు ఛందరసుఁడు
నఘమర్ష పూరణకాష్ఠక శ్రీమత
పారిధావక శృంగ పనస జాత

తే.గీ. వైకహవ్యక ధూమ్రమజ్యా లలధనంజ
యుండు రైవశ్రవుండు కకుండు సూను
కైశిరికులును గాధిజగణము ముప్ప
దెనిమిదగు సంజ్ఞ మానీంద్రు లిద్ధమహిమ.

కం. ముద్గరభర్తాశ్వాంగిర
సద్గురులును దార్క్ష్యనామ సంయమి నరుఁడున్
మౌద్గల్యగణము వాఁటి ల
సద్గతి నాంగీరసుండు చయ్యనఁ గలియున్

సీ. అంబరీషుఁడు యువనాశ్వ కుత్సులు పింగ
దర్భశంభులును మాంధాత హరిత
పరమునిగణము శౌవాశ్వకువిత్రులు
నచనానసాత్రియులా గరిష్ఠి

యతిథియ న్నత్రిగణాన్వితు లాంజాయ
నాత్రేయఋషులను బృహస్పతియును
వైక్ల్య ఋగ్వాగ్నులు వాఁదనకతశృంగి
శైశిర కపి గార్గ్య శౌనకులును
తే.గీ. ఖ్యాతిగల సద్వసుస్తంబ దూతపచను
లా భరద్వాజగణమగునవని, ప్రవర
గణము గలిసినఁ బెండ్లిండ్లు గాదనుము.
... ...
తే.గీ. హరితుఁ డాంగిరసుఁడు గూడ నగును గాని
యన్వయుక్త వివాహమ్ము లఘము నొందుఁ
బతితవర్తనుఁడనఁగఁ జొప్పడు వరుండు
గాన గణగోత్ర మరయ సౌఖ్యప్రదంబు.

కం. కర మనలునితోడ విరా
ట్పురుషుని వదనమునఁబొడము పుణ్యాబ్ధికులుల్
నిరుపములగు భూసుర లీ
కరణిన్ గోత్రవిధ మరయఁగాఁ దగువరుసన్.

సీ. ఆశ్వలాయనము ఋగామ్నాయ మమరు బో
ధాయ నాపేయ కాత్యాయనములు
సరవి హిరణ్య కైశంబు సత్యాషాఢ
మలరు నాపస్తంబ మయ్యజుస్సు
ద్రాహ్యాయనం బనఁదగు సామ మదిసత్తు
దాన మష్టబ్రాహ్మణానురూఢి
నెనిమిది సూత్రమ్ము లిల మూఁడు వేదముల్
క్రమమున శాఖలుగలవు సప్త

తే.గీ. సంఖ్య షడశీతి సాహస్రసంఖ్య లానరఁ
దగు నథర్వణ మెన్న మంత్రపరిసంగ
తులు నలువదినాల్గు సంస్కారములు ద్వి
ధర్మములు విప్రులకుఁ గులధర్మసరణి.

ఆ.వె. అఖిలదేవమయులు నామ్నాయవేత్తలు
మోదరతులు తీర్థపాదు లనఘు
లతి పవిత్రమూర్తు లవనిదేవత లౌట
విప్ర జన్మమరుదు విబుధవినుతి.

ఉ. ఎన్నఁగ జీవసంతతుల నెల్ల జనించికదా మనుష్యుఁడై
యన్నిఁట సంకటస్థితుల నంతఁ ద్రివర్ణ్య తనూభవత్వతన్
గ్రన్నన విప్రుఁడై పొడమఁగావలె పుట్టినయంత శూద్రుఁడా,
సన్నుతఁ గర్మముల్ సలుప సద్వినుతిన్ ద్విజుఁడౌ తలంపఁగన్.

కం. వేదములు చదువు విప్రుం
డాదట జ్ఞానాత్ముఁడైన యటఁ బ్రాహ్మణుఁ డి
ట్లాదరణఁ బ్రియత్నైక వి
ధోదిత భాగ్యస్వరూప ముర్వీసురుఁడగున్.

తే.గీ. అట్టి భూసురకర్మ మెంతైనఁ గలదు
కాలకర్మ వివేకముల్ గరిమ నెఱిఁగి
మెలఁగ నపవర్గ సౌఖ్యమ్ము గలుగుగాక
నితర వృత్తులఁ జిత్సుఖ మేలఁ గలుగు.

వ॥ అట్టి బ్రాహ్మణ స్వరూపంబు వినుండు.

చం. ధరణిసురుం గనుంగొని ముదంబున లేచి నమస్కరించినన్
గర మనురక్తి వస్త్రముఖ గౌరవ వస్తువులిచ్చినన్, మహా
దరమున నన్నపానముల దావలమై పరితృప్తుఁ జేసినన్
నరుల ఫలమ్ము లెల్లగణనన్ మితహానె సురాళికేనియున్.

కం. పెద్దలఁ గని లేవని నరు
నొద్దన్ గల సిరియు నాయు వోగి నెగయున్ దా
నొద్దిక లేచిన నవి యం
పద్దయతో నధిక మగుచు సంతస మొసఁగున్.

చం. పొడగనినంతఁ బాపములుపోవు నమస్కృతులాచరించినన్
దొడరు శుభమ్ము పూజలిడఁ దోరపు మోక్షముగల్గు భక్తిఁ బెం
బడిఁ గనకాంబరాదులు కృపామతి నిచ్చిన ధేనుధాన్యముల్
పుడమియు నిత్తురేనిఁ గ్రతుపూర్ణఫలమ్ములు జెందు హెచ్చుగన్.

కం. పరదైవము లవనీసుర
లరయఁగ నిర్దోషుఁడైన నఘయుతుఁడైనన్
బరికింపఁదగదు వందన
పరితోషిత వస్తువులకుఁ బాత్రుండగుటన్.

ఆ.వె. కాణ బధిర కుబ్జ ఖండరోగ గ్రస్త
విగ్రహులు నైన నెరసు లెన్నఁ
జనదు శ్రాద్ధకాల సముపాగతావని
సురులఁ బూజసేయ శోభనమ్ము.

తే.గీ. అరయ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులైన
యితర వర్ణ్యులు మ్రొక్కకయేని దీవ
నలు పొసంగఁగఁ గాంతు రా ఖలులు నిరయ
వాసులగుదురు దౌర్భాగ్య వర్తనమున.

కం. సభ దేవతాగృహమ్ముల
విభవాస్పదయాగవితతి విప్రు నొకరిని౯
విభుఁడని నమస్కరించిన
శుభము దొలఁగు నిరయవసతి సొరిది మెలంగు౯.

ఆ.వె. పరువు వారువానిఁ బనిగల్గునాతని | తైలమూర్ధ స్నానదాన నిరతు
నుదకపాత్రహస్తు నుద్దేశించిన మ్రొక్కు పాతకాస్పదంబు ప్రజలకెందు.

కం. ధనగర్వితునకుఁ బతితున
కనయున కవివేకికి౯ దురాచారునకు౯
మును కలుగ మ్రొక్కలిడిన౯
ఘనకలుషము లొదవు పుణ్యగణములు సమయు౯.

కం. దైవాధీనము జగములు,
దైవము మంత్రములయందుఁ దన్మంత్రము భూ
దైవత వశ్యంబగుటను
దైవము బ్రాహ్మణుఁడెకాక, తక్కొరుగలఁడే!

ఉ. విప్రులతోడ బొంకు నవివేకియు, నిచ్ఛెదనంచు నీని వాఁ
డప్రతిమ ప్రభావుల ననాదృతిమై మది నిందసేయు వాఁ
డప్రియభాషణుండు కలుషాత్ముఁడు వైతరణీ సమగ్ర ఘో
ర ప్రబలీకృతానల పరంపరఁ గాకల నొందు నెంతయు౯.

శా. లోకాధీశ్వరుఁడైన విష్ణుఁడు సమశ్లోకించు ధాత్రీసురా
నే కాంచత్ప్రతిభ౯ ధరాధిపులు నైనన్ భంగుల౯ గొల్చి శా
దా! కీర్తుల్ గని పెక్కుగాలములు నీ ధాత్రీతలం బేలి యా
నాకావాసమునం జెలంగిరి జనానంద ప్రభాస్వితులై.

శా. కోశంబూనిన పర్వతప్రతతి నగ్గుల్ సేయుటల్ సత్ప్రసా
దావ్యూర్ణస్థితి శుష్కవృక్షముల నుద్యత్పల్లవ శ్రీకరా
టోప ప్రక్రియ నుండఁజేయుటలు మట్టున్ మేరయున్ లేనిత
ద్వ్యాపారమ్ములు, వానిలెక్కగొన దేవవ్రాతముల్ చాలునే !

కం. వసుధామరు నర్చించినఁ
బొసఁగు ద్రిలోకాధినాథపూజాఫలము
ల్లసదృశగతిఁ దన్ముఖమున
వెసఁ దృప్తి వహించు భూతవిసరము హరియున్.

కం. వారల ప్రతిష్ఠవలనన్
సారస నాభాదిదేవసమితిఁ బ్రతిష్ఠన్
కూరిమి నేసిన ఫలమగు
ధారుణి నిహపరసుఖ ప్రదాయకులగుటన్.

మ. గ్రహచారమ్ముల కీడుబాయు శుభముల్ గామ్యార్థముల్ గల్గు దు
ర్గ్రహ పైశాచిక బాధలెల్ల నణఁగున్ బ్రారబ్ధనాశంబగున్
రహి విష్ణుండు ప్రసన్నుఁడౌ యముఁడు చేరన్ రాఁడు, సద్భక్తితో
విహితాంచన్మతి విప్రపూజ సలుపన్ విశ్వేశుఁడింపొందుటన్.

ఆ.వె సకలవర్ణజులకు జననియు జనకుండు
గురుఁడు దైవ మిష్టుఁ డరయ విప్రుఁ
డఖిలభూతసేవ్యు నచ్యుతు నవతార
తార మెన్నిచూడ ధరణిసురుఁడు.

కం. భావమున విప్రుఁడే నిజ
దైవంబని యెవ్వఁడెంచు ధన్యుఁడతఁడు నా
నా విధసౌఖ్యముఁ బొంది మ
హా [విభవత ?] బ్రహ్మలోక మమరఁగఁ జెందున్.

చం. నయవిదులై గృహోపకరణమ్ము లొసంగిన నిండలిచ్చినన్
రయమున నన్నవస్త్రశుభ రాజిత గంధవిశేషహేమ ర
త్నయుత విభూషలం దనిపినన్ గుసుమంబులు వీడ్య మిచ్చినన్
దయ దటుకొత్తఁ బ్రోచిన, ముదంబులుగాంతురు తజ్జనోత్తముల్.

తే.గీ. వారి నవమానమునరించువాఁడు, వాద
లాడువాఁడును నిరసించు నట్టివాఁడు
దూషణము సేయువాఁడును దోషయుక్తు
లగుచు యమబాధ నొందుదు రనుదినమ్ము.

కం. విద్యాహీనుండైన న
విద్యాయుతుఁడైనఁ గ్రూరవృత్తిఁ దిరిగినన్
సద్యశ్శుభమని ద్విజు నన
వద్యునిగా నెఱుఁగువాఁడు వరసుకృతి యగున్.

చం. ద్విజుఁ గనుగొన్న మోదమునఁ దేలుచు భత్రము లీప్సితార్థముల్
వ్యజనము లన్నపానములు వారిత భక్తినొసంగఁగాఁ దనన్
సృజన మొనర్చె విప్రుల, విశిష్టుల పూజకునై విధాత మున్
వృజిన మణంచి పుణ్యములు వేడుక గూర్తురు వారలేరికిన్.

కం. వచనములు వజ్రనిభములు
ప్రచుర వచోరచన లమృతరసవంతము లౌ
పచరింప భూమిసురులకు
సుచరిత్రత వానికెనయె! సురలెయ్యెడలన్.

కం. ధారుణ్యమరులఁ బ్రోచిన
వారల పితృపంక్తి తృప్తవర్తనులై వి
స్తారానందసుఖమ్ముల
పారముగావించి మిగులఁ బ్రబలుదు రెందున్.

కం. స్వారాజైనను విప్రుల
గారింప దరిద్రపాప కలితుఁడగున్ ద
ద్దారిద్ర్యాన్వితుఁడైనన్
వారల కృపగల్గఁ ద్రిదశవరుఁ డగు పేర్మిన్.

కం. గో భూ హిరణ్య కన్యా
వైభవ హరిమూర్తిచయము వారికి నొసఁగన్
శ్రీభద్రప్రాభవముల,
నా భూమీసురులకరుణ నతి సుకృతి యగున్.

తే.గీ. అఖిలదానమ్ములకు నెక్కుడైనయట్టి
జ్ఞానదానమ్ము సేయు మహానుభావు
లగుట విప్రుల కొసఁగిన యట్టి దాన
మమిత నిరయాభితరణ మయ్యన్వయులకు.

కం. ఎంతని తెలుపఁగవచ్చు దు
రంతము తన్మహిమ లెన్న నవని సురులకున్
వంతలు మాన్పుచుఁ దత్పద
చింతారతి భక్తిఁ గొలువ సేమము లొదవున్.

ఆ.వె. అట్టి యగ్రభవులయందు న్నాగ్గైన యా
 శ్రమము లమరు బ్రహ్మచారియౌ గృహి
 వితత వననివాసి యతి యనఁగా, వ్రత
 ప్రీతిఁ గొనెడి వటుని రీతి వినుము.

సీ. ఉపనయనాది గా వ్రుతమును ద్రిదిన గా
 యత్రి ప్రాజాపత్య మవల వలయు
 నాగమవ్రత చతుష్కావధిగాఁ దగు
 వనఘ వ్రుత వ్రతం బట్లనయగు
 వరుస సంవత్సర పరిమితంబవి యాచ
 రించుట బ్రాహ్మ్యమౌ నెంచ వేద
 సంగ్రహణాంతంబు సలుపు నైష్ఠిక మిట్టి
 నాలుగు తెఱఁగుల నయ మెలర్ప.

ఆ.వె. వెలయు బ్రహ్మచర్యములు ననిష్ఠీవ కృ
 త్యాది కర్మనిరతి యదియ వార్త
 యజనకర్మయుక్తమగు వస్తుసంపాద్య
 మదియ సంచయాఖ్య నమరు మఱియు.

కం. మేలి యయాచ్యావ్రతముల్
 శాలినమను నాల్గుగతులఁ జను గార్హస్థ్యం
 బోలి నికృష్టములగు వా
 గ్జాలాహార విఖనస తతి కడు వేడుకలన్.

కం. నూతన ఫల లబ్ధంబు పు
 రాతనవస్తువుల విడుచు రహి నైజ ప్రఖ్
 ఖ్యాతియగు వాలఖిల్యులు,
 ప్రాతఃకాలమున లేచి పరికించి దిశన్.

కం. చనియచట దొరకినవిత్తా
 కొన, నౌదుంబరులు, దాను గోరకనే వ
 చ్చినఁదినుయాదృచ్ఛికు లను
 వనవాస చతుష్టయంబు వర్తిలు వసుధన్.

సీ. మకుటాశ్రమప్రధాన కుటి చకుండును
 శరోదసజ్జన జ్ఞానిరైన
 యట్టి యశ్వోదుంబరాఖ్యుఁడు కేవల
 జ్ఞాన నైష్ఠికత ప్రాస్వానుమోఁదుఁ

డటు బ్రహ్మతత్త్వ విద్యావంతుఁడైన ని
 శ్శ్రేయసుఁడను యతుల్ చెలఁగ నిట్టి
రీతుల బ్రహ్మచారియు గృహస్థుండు వా
 నప్రస్థుఁడును యతి నాల్గువిధము

ఆ.వె. లగుట బ్రహ్మచారి కటి వేద్యము గృహస్థు
 నకును భిక్ష కాననస్థున కిలఁ,
 యతికి (స్వ) ర్ణ మొసఁగు టత్యంత దురిత హా
 త త్తదుచిత వస్తుదాన మమరు.

ఆ.వె. వేదమార్గగతులు విడిచి శాబర మంత్ర
 తంత్ర నిరతుఁడైన ధరణిసురుఁ డ
 నగ్నికుం డనంగ మగ్నుఁడౌ పాపక
 ర్మములఁ బతితుఁడగుచు మందబుద్ధి.

కం. భార్యాయుతుఁడై పావక
 కార్యంబే విప్రుఁడైన క్రమమునఁ జేయం
 డార్యత్వరహితుఁ డాతఁ డ
 నార్యుఁడు కర్మముల వేదవంతుండైనన్.

సీ. అట్టి చతుర్వర్ణ్యులైన భూసురులు ని
 జాశ్రమాచార నిత్యక్రియాభి
 రతులైన వారి శ్రీపతి దయామతిఁ బ్రోచి
 నిర్మలగతి నిచ్చు నిఖిలభూత
 సము లతిశాంతులు సత్యవ్రతుల్ పర
 ధనదార విరహితాత్మనఘమతులు
 నాశావిహీనులు నతిలోభ మోహ దం
 భ వివర్జితులు ధర్మభద్రయుతులు

తే.గీ. మానితామ్నాయ తత్పరులైన వారి
 నఖిల భూతాంతరాత్మయు యజ్ఞభర్త
 యైన శ్రీవిష్ణుఁ డిష్టదాయకుఁడు నగుచు
 సంతసము నొంది రక్షించు సంతతమును.

కం. సంతోషమానసుఁడు వే
 దాంతశ్రవణుండు పితృమహావ్రత సవనుం
 డంతర్ముఖుఁడగు విప్రు ని
 రంతరమున్ బాయకుండు నచ్యుతుఁ డెలమిన్.

సీ. యజనయాజనము లధ్యయన మధ్యాపన
ధృతిదాన దాన ప్రతిగ్రహములు
బ్రాహ్మణ కర్మముల్ బ్రహ్మచారికి గురు
శుశ్రూష భిక్షాన్నమిశ్రభుక్తి
నిత్యకర్మక్రియా నిరతి యధ్యయనంబు
శౌచ దమ క్షమాశాంతిగతులు
ననలార్కసేవన మౌనవినయగురువంద
నంబు విద్యాసంగ్రహంబు సతులఁ

తే.గీ. గదియుటలు, భాషణములు వీక్షణము మాను
టఖిల వేదాంగములు నేర్చి యాత్మగురుని,
కభిముఖంబగు దక్షిణ లమర నిచ్చి
యతని యనుమతి గృహ యౌట లక్ష్మవృత్తి.

ఉ. మంచివియున్ సమానములు మంగళముల్ విహితార్థవృత్తి న
భ్యంచిత ఘోషవర్జితములై తగు నక్షరనామధేయమున్
గాంచన దీప్తదేహరుచి కన్నులతేటయు సస్మితాస్యముం
గొంచెపు మధ్యమున్ సొబగు గొప్ప పిఱుందును గల్గి వెండియున్.

చం. పవడపుఛాయలో చిగురుబాగుపదమ్ము లరోమశమ్మునై
రవణము మీఱు గుల్ఫము లరంటులు నిద్దపుటూరువుల్ స్మర
ప్రవణశరాసనమ్ము గతిఁ బాటిలు కన్బొమ లింద్రనీలపుం
సవరణిమంగురుల్ మెఱుఁగు శంఖవిడంబన మొప్పుకంఠమున్.

కం. చెలువలరు ముద్దుఁబలుకులు
తిలపుష్పము బోలునాస తేటగుజెక్కుల్
పలువరుసదట్టము న్నైటి
గలవెంద్రుక లమరు మంచికన్యన్ ధన్యన్.

కం. వరియించి గృహస్థుండై
గురువుల గురుమతుల నైనఁ గొలిచి యతిథులం
బరిరక్షింపుచుఁ గర్తా
చరణుండై మెఁగవలయు సాధులు పొగడన్.

సీ. అట్టి భూసురుఁడు బ్రాహ్మ్యముహూర్తమున మేలు
కాంచి కాంచనదుకూలాంచితు హరి
నాత్మస్వరూపు నిత్యానందు నెన్నుచు
ధర్మాత్త హృదయమ్ము దనర నర్థ

కామముల్ విడువ విఘ్నములేక ధర్మంబు
చేకుఱుగాన, నిశ్చింతుఁడగుచుఁ
గర మర్థి ధర్మమేమఱక పుణ్యనదీ పు
రారణ్య ముని నృపు ధీరభాగ

తే.గీ. వత మహద్వ్రతయుత పతివ్రతల నెంచి
వెలయు పురమైన నరుపది విండ్లపట్టు,
పల్లెయగునేనిఁ బదివిండ్లపట్టు, నిఋతి
భాగమున కేగి యచ్చటు బాగుమీఱ.

ఆ.వె. గాలికెదుటఁ ద్రోవ గ్రహతారకలఁ గంచు
గోనుపర్వనిలయ కుంజ జల స
మీపములను సస్యమేదిని రేఁగల
బైట మలము విడువఁ బాడిగాదు.

ఉ. ఊపిరి బిగ్గఁబట్టి తడవుండ కుదఙ్ముఖుఁడై పవల్ల, రే
యోపిక దక్షిణాభిముఖమొప్పఁ దృణావృతమైన ధారుణిన్
జూపడకుండు నిమ్నమునఁ జుట్టు జనావళి లేనిచోట, మూ
ర్ధోపరివస్త్రుఁడై నిజభుజోన్నతి జన్నిద మూదటం దగన్.

తే.గీ. మలవిమోచన మొనరించి కెలన మఱలి
చూడ కొకచేత శేఫంబు కూడఁబెట్టి
పుట్ట మూషకఘాతమ్ము పులినజలము
లను గలది కృష్ణభూముల దినుసుగాక.

కం. తరబడిమృత్తిక శౌచము
కొఱకై వలకేలఁ బూనిగుఱుతుగఁ గొలనుం
దరికేగి దూరముగఁగడు
నిరవుగ వసియించి మృత్స్నతోలమిం గొనుచున్.

సీ. ఆమలకముపాటి నమర మృత్పిండముల్
గొని గుదమున నైదు నొనర నొకటి
లింగంబున న్వామసంగకరంబున
ముమ్మాఱు నిరుగేలు మొనయ రెండు
వామపాదమున శ్రేవన్బది వరుసలు
నుభయపాదమ్ముల నొనర రెండు
మాఱులు మేదించి మన్నిడి శౌచమ్ము
గావింపఁగ గృహస్థ కర్మమిట్టి

తే.గీ. సరవి కిన్నిటఁబడగు బ్రహ్మచారులకును
విధవలకుఁ దద్ద్విగుణమొప్పు విను వనస్థ
వితతికిఁ జతుర్గుణంబగు యతులకట్లు
సమరు నందష్టమాంశార్థ మైదువలకు.

కం. ద్వాదశగండూషమ్ముల
మీఁదట జన్నిదము దాల్చి మితివార్చుచు సం
మోదత ముఖం పొల్పట్టియుఁ
బాదగు జేనంతపుడుకఁ బళ్లోద్ధమఁదగున్.

కం. ఘన తృణ పర్ణ త్రాళన
మనువగు దర్భముల వైష్ణవాహముల వినా,
వినుఁ [డు ?] ప్పినుమును మాగా
జు నిటిక శిల బూది యుముక శుభములఁ బాపున్.

కం. వలగొనురీతిగఁ దోమ
న్వలయును దర్జనినిఁ దోము వైపది పాపం
బిల నయినహితము రుచ్యము
తలఁపన్ దృఢకరము దంతధావన మొలమిన్.

ఆ.వె. దంతశోధనమున దానమొనర్చుచో
భోజనమున దేవపూజ తటిని
జపము సలుపునెడల స్మరకేళియప్పుడు
మౌననియతి వలయు మహీసురులకు.

కం. మలనిర్మోచన మనఁగాఁ
గలుష విమోచనమనంగఁ గలదిరు తెఱఁగున్
దలఁపఁగఁ దైలాభ్యంగము
మలహరణస్నాన మనఁగ మహి నెన్నఁదగున్.

కం. పర్వముల షష్ఠిదశముల
నుర్వీధరు తిథిని నూనె యొగినంటిన శ్రీ
ధూర్వహత దొలఁగి యామిష
చర్వణ చండాలయోని జనియింతురిలన్.

కం. తలఁగడుగుట పలుదోముట
వలనుగ రవిగురు భృగుకుజ వాసరముల యం
దిల శ్రాద్ధ జన్మదినములఁ
దలఁపఁగ వ్రతవాసరములఁ దగ దఘముగుటన్.

కం. తాపముగాంతియు మృత్యువు
శ్రీపతినయనదృఢముక్ దరిద్రత కోర్కుల్
ప్రాపించుటలగు రవి మొద
లౌ పర్యయవాసరముల నభ్యంగములన్.

ఆ.వె. మంత్రహీన మదియు మల విమోచనమనఁ
బరగు మంత్రయుక్తిఁ బ్రబలు నైదు
తెఱఁగులగుచు నార్యసరణికిఁ బ్రథమణ
స్నాన మర్థమా ప్రమాణ యాధి.

కం. సంకల్పపూర్వకంబుగఁ
బంకహరణ మరయఁ బుణ్యపావనతీర్థం
బింకువ ? తో నదికర్మ ల
తాంకూరవసంతసమయ మాహ్నిక ఫణితిన్.

సీ. కంఠకటిస్నాన కాపిల మంత్ర వ
స్త్రావర్తనములన నైదు విధము
లవియు [శక్త్యుచిత ?] ములగు నాలుగాశ్రమ
ముల వారికర్హమ్ము మూఁడు వేళ
లందుఁ గ్రుంకిడుటలు నాగ్నేయమగు భూతి
చే నగు స్నానమ్ము మానితముగ
నిశియందుఁ గ్రుంకుట నిరయహేతువు మంగ
ళార్థమ్ముగా స్నానమాచరింపు

ఆ.వె. వలయునేనిఁ దటిని వారి దివంబునఁ
దెచ్చి స్వర్ణమునిచి యిచ్చఁ గాఁచి
యైన నింట స్నానమర్హమా పుణ్య, తీ
ర్థములఁ గ్రుంకవలయు దార్ఢ్యగులకు.

కం. స్నానాంగంబగు దైవత
మానిప పితృతర్పణములు మఱిఁజేయఁదగున్
బూనిన పవిత్రమంగుళి
లేనిది దురితమగు గర్మలీనంబగుటన్.

కం. తడిధోవతి విడువఁగఁదగు
వడిబైటికి వచ్చి నీఁటిపైవుగ విడువన్
గడదొలఁగుఁ బుణ్యములు తటి
విడిచినయది భుజము దేర్వ వృథ గ్రుంకిడుటల్.

తే.గీ. ఆర్ద్రవస్త్రమ్ము సడలించునపుడు కటికి
నూర్ధ్వభాగమ్మునం దిగిచుర్వి నిడఁగ
వలయు దిగజార విడిచినఁ గలుషమొదవు
జలము దరిఁజల్ల భూతతృప్తులు ఘటిల్లు.

చం. అజినమునందుఁ బేటి నిడినట్టివి యంశుకముల్ ధరించుటల్
ద్విజులకు నర్హమౌ కలిమి తేకువఁబట్టువియావికంబులున్
రజత సువర్ణ భూషణవిరాజిత వైఖరి సౌగ్య మాటచే
సుజనులు సృష్టిదోషమని చూడ రదెందుఁ బవిత్రమై తగున్.

చం. నుదుటను గోపిచందనము నూత్నగతిన్ ధరియించి నిష్ఠతోఁ
గుదురుగ వార్చునట్టి క్రియకుం దగు కేశవముఖ్యనామముల్
పది శుమనాల్గు నంగములఁ బట్టుగ నెట్టుగ నంటు చోటఁ బెం
పొదవఁగ నంగుళమ్ములు సమున్నతిఁ గూర్చువిధమ్ము దెల్పెదన్.

సీ. వ్రేళ్ళదు సమముగావించి ముంచిన నీళ్ళు
మాషమగ్నంబగు మాత్రమునక
గాఁగ గోకర్ణ వికాసత ముమ్మాఱు
తలమార్గమునఁ గ్రోలి తవిలి రెంటఁ
గరమార్జనము సేసి మఱిరెంట నోష్ఠముల్
దడవి చెక్కుల రెంటఁ దుడిచి యొకటఁ
జరణద్వయిని జల్లి శిరసంటి తుది వ్రేళ్ళ
యిడి నాసక్రిందొంటఁ బిడికిలింటి.

తే.గీ. మొనయు నంగుష్ఠ తర్జని ముక్కుగోళ్ళ
కడ ననామికఁ గన్నులా కరణిఁ జెవులు
కడను బొటమన నాభి వక్షము తలమున
శిరము భుజములఁ దుదివ్రేళ్ళచే స్పృశించి.

తే.గీ. ప్రణవపూర్వక వ్యాహృతుల్ వరగ వేద
మాత మఱార్థమ్ముతోఁగూడ మౌనియగుచు
నపుడు మధ్యమ తర్జని నంటు నీక
కడమ వ్రేళ్ళను నాసికఁ గదియఁబట్టి.

కం. ప్రాణన్ ముమ్మాఱ్ దవఁగఁ
బ్రాణాయామంబనంగఁ బరగు నటులుగా
ప్రాణనొనర్చుచు వాగ్ని
ర్వాణ స్తుతిమార్జనములు వలయుం బిదపన్.

సీ. అష్టాక్షరయుతంబు నంబుదైవత్యంబు
నవపదంబులునైనయవి ద్విరుక్తి
నదునైనిమిదియగు పావకం బొకనాల్గు
హరిపదంబొక రెండు నన్నిగూడి
తరవతుల్ తుదనుండు నైతఁ బదునొక్కఁటి
హృదయంబు మునిసంఖ్య నైసఁగఁగఁదుదఁ
బదముల రసనంఖ్య నొదవు సనేథల?
శిరమున మార్జన మిరువదియును

తే.గీ. నాల్గుపాదాంతముల మార్జనంబులు దగు
మొదలు నడుమను బాతకములు వహించుఁ
దొమ్మిదిఁటి మీఁద సూర్యోక్తి తొడరి కేవు
జలము మధ్యాహ్నమున నగ్ని సంధ్యయందు.

కం. గణిచిన మంత్రంబులచే
నిరవుగఁ బ్రాపింపవలయు నెలమి నుదకముల్
మఱి మార్జనములు పదియే
నరయఁగఁ బదయుక్తి వలయు నామ్నాయగతిన్.

కం. సాయం ప్రాతర్వేళలఁ
బ్రాయశ్చిత్తార్ఘ్యయుగము బరగు న్నాగై
యాయస్త్రము లుపసంహృతి
నాయతమతిఁ జేయవలయు నవనిసురులకున్.

తే. గీ. బ్రహ్మశీర్షమ్ము దండమ్ము పద్మజాస్త్ర
మనఁగ మందేహముఖ్య దైత్యాళి వాహ
నములు శస్త్రాస్త్రములు దైత్యసముదయంబు
నడుమ ప్రయోగమమ్మునై యడరు వరుస.

సీ. అదియెట్లులనిన మున్నసురులు సురలును
స్వర్లోకపాలనావార్య మహిమ
లభిలషించి విరించి నర్థించి నిష్ఠతో
సవనతంత్రమ్ములు సలుప నందు
నసురులు దృఢచిత్తు లగుచుఁ దత్కార్యంబు
గావించి బల్మిచే గర్వులగుచు
స్వర్గమ్ముగైకొన్న సర్వగీర్వాణులు
సరసిజాసనుఁ జేర నరిగి మ్రొక్కి

తే.గీ. యసురు లధికత స్వర్లోకమాక్రమించి
రింక వారలగెల్చుట లెత్తెఱఁగొ!
కరుణ మముఁ బ్రోవవే! యన్నఁ గమలభవుఁడు
వారి నందఱి నిజకృపా వారిఁ దేల్చి.

ఉ. వారలు తామసప్రకృతి వైభవమొందిన నేమి యింకిటన్
మీరలు బ్రహ్మచర్యమున మేలిమి తేజముగాంచి దైత్యులన్
మీఱుట కేను దెల్పెద నమేయవిభాన్వితుఁ డర్కుఁడెంతయున్
ధీరమతిన్ సహాయముగ దెర్లి జయంబు భరింతు రెంతయున్.

శా. నాచే నిర్మితమైన సూత్రమిదిగో నాపేర వర్తింప నెం
తే చాతుర్యత నుత్తరాంసమున వర్తింపంగ సవ్యంబగున్
బ్రాచుర్యంబుగఁ దా నివీతమగు నొప్పన్ గంఠదామస్థితిన్
సూచింపంగ నసవ్యమా నరునకచ్చో దక్షిణాంసోద్ధృతిన్.

కం. దేవఋషి పితృప్రీతిగ
నీవిధముల నుండు వరుస నింగితకర్మ
ప్రావీణ్య స్థితిఁ దత్తే
జోవిలసితులగుచుఁ గనుఁడు శుభములు ఘనతన్.

చ. అని పరమేష్ఠి పల్కిన రయంబున దేవత లట్లుచేసి యా
వనజసఖుండు తోడుగ నవార్యుల దైత్యుల గీటణంచి హా
చ్చునఁ ద్రిదివంబు చేకొనిన, సోలుచు దానవులెల్ల నెప్పు డ
య్యును నిఱుసందెలం దొడరి యేఁచుచునుండెద రుగ్రశౌర్యతన్.

ఉ. అత్తెఱఁగెల్ల దేవతలు నబ్జజుతో వినిపింప ధాతయున్
మత్త నిశాచరప్రహత మంత్రవరంబగు వేదమాతృకన్
హత్తిజపించుచున్ వికసితాంజలిఁ జల్లుతదంబు లాహవో
ద్వృత్తుల దైత్యులం దునుమ వేమఱుఁ దద్వృజినంబు దీఱఁగన్.

కం. ఈయాదిత్యుఁడె బ్రహ్మం
బాయతగతి ననుచుఁ దిరుగుటది తలఁపఁగఁ జాం
ద్రాయణ ఫలదంబై పు
ణ్యాయత్తులఁ జేయు మిమ్ము నని విధియించెన్.

కం. ఆదికారణముగ నే త
ద్విదితోక్త క్రియలొనర్చు విప్రులు మహిమా
స్పదమా తదస్త్రముల నిం
పొదవఁగ నుపసంహరించు టొప్పగు నియతిన్.

తే.గీ. వెస తకారాదిగా మున్ను విడిచినట్టి
యస్త్రరూప మహామంత్రమైన లలిత
శుభద గాయత్రిఁ గ్రమ్మఱించుట తు యాది
యైన వర్ణక్రమమ్మున సర్గ మగును.

సీ. ఈరీతి గాయత్రి హృదయస్థముగఁ జేసి
చెలఁగి సంధ్యోపాస్తి సలుపవలయు
క్షేత్రజ్ఞు ననుమతిఁ జేకొని యబ్జాస
నాసీనుఁడగుచు దిశాంగణములు
బంధించి పరమాత్మ భవ్య సుషుమ్నచేఁ
గడఁగి బ్రహ్మస్థాన గతునిఁజేసి
మది నుండినట్టి బ్రహ్మఘ్ను శిరుఁ స్వర్ణ
హరణోరుబాహు పానార్హహృదయ

తే.గీ. నలఘు గురుతల్పగైకదుష్కలుష జఘను
తత్ప్రసంయోగ చరణుఁ బాతకచయాంగు
రోమకూపోపపాపు నిరూఢు వృజిన
పురుషు నీలాంగు నంగుష్ఠతర శరీరు.

క. మారుత బీజాక్షరమున
వారక శోషింపఁ జేసి వరశిఖి బీజో
దారత వహించి వెలికిం
దారిచి మడికెలయఁ జేయఁ దగు నమృతమునన్.

తే. గీ. అతుల మది సుధాప్లావన మమరఁజేసి
బ్రహ్మసంస్థానగతుఁడగు పరము మరల
నా సుషుమ్నాధ్వమునఁ దెచ్చి యచట నిల్పి
హృదయకుహరస్థు గావించి విదితమతిని.

సీ. ధర్మంబు దానికందంబు జ్ఞానము నాళ
మైశ్వర్యములు నెన్మి దమరు దళము
లవియు దిక్పాలకు లచటివైరాగ్య క
ర్ణిక, కేసరంబులు నిఖిలదేవ
గణము తత్కర్ణికాగత రవిబింబంబు
నడుమ చంద్రుఁడు వాని దొడరు వహ్ని
యందుఁ జతుర్శ్మమై హేమమయ మురు
రత్నకీలితము విరాజమాన

తే.గీ. పైన పీఠిక నీవారకాగ్రశూక
పరిమితాణు శరీరుఁడు పసిమివన్నె
ననుపమానుండు, శంఖ చక్రాదిశస్త్ర
ధరుఁ డనేక విభూషణాంబర ధరుఁడును.

కం. శ్రీవత్సకౌస్తుభాది మ
హావైభవ భూషణుఁడు రమాన్వితుఁ డురు తే
జోవంతుఁడు మూర్తిత్రయ
భావుఁడు వేదమయుఁడగుటి భావింపఁదగున్.

వ. అతఁడె ప్రణవస్వరూపంబగు నత్తెఱంగెఱింగించెద.

సీ. మఱి ప్రకోష్ఠమ్మును మణిబంధపూర్వర
తలకరాగ్రములు తత్తలము వెనుక
నంటఁగఁ గరశుద్ధి యగు నంతట నకార
మును నుకార మకారములును గూడఁ
బ్రణవ మట్టి యకారపటిమ ఋక్సంగతి
బ్రహ్మదైవత్యంబు పరగు జాగ్ర
మగు నవస్థయుఁ బ్రథమాంచిత సవనంబు
నాహవనీయాగ్నియగుచు సురభి

తే.గీ. ముద్ర సృష్టి క్రియయుఁ గర్మముఖ్య విద్య
యగు నుకారము గార్హపత్యాగ్ని విష్ణు
దైవతంబు యజుర్వేద భావి స్వప్న
మగు నవస్థయు యోనిముద్రాంకితంబు.

శా. ఆత్మ జ్ఞానము పాలనస్థితి ద్వితీయంబౌ మకారంబు రు
ద్రాత్మీయంబును సామవేదము సుషుప్తావస్థయున్ శంఖ ము
ద్రాత్మస్థానము దక్షిణాగ్నియుఁ దృతీయంబౌ మఖంబొప్పు మో
క్షాత్మానందవిధానతం దనరు సంహారక్రియారూపమై.

కం. తత్తద్బీజాక్షరముల
పొత్తుక పలుకంగఁ దనరునట్టి త్రివర్ణో
పాత్తమగు ప్రణవమంత్రము
చిత్తమ్మునఁ గుదురుగాఁగఁ జేయఁగవలయున్.

తే.గీ. ఇట్టి ప్రణవము జరియింప నైలమి రేపు
మాపు గావించు కలుషముల్ మాయు ప్రతి ది
నంబు తేజంబు బలము నత్యధికమగుచు
నాయువొనఁగూర్చు నిది నిక్కమే యొడలను.

కం. ఆదిన్ సుముఖాన్వితను
ద్రావడులు నిర్వదియునాల్గు నంగోపాంగా
పాదితమగు న్యాసంబులు
పాదుగ గాయత్రి హృదయ పఠనము వలయున్.

తే.గీ. మధ్యమునను బదింటికేమఱక నొకటి
తగుఁదురీయ జపింపంగఁ దనరు నిత్య
కర్మఠాధిక భూసుర గణములకును
కవచము సురభి ముద్రాష్టకంబు పిదప.

తే.గీ. ఆల ఋగాదుల నెనిమిదేసక్షరములు
నగుచు నిర్వదినాల్గు గాయత్రి యాయ
ధర్వణంబునఁ బదునొంటఁ దగు మరియ
సాంగ నిగమఫలంబిచ్చు జాపకులకు.

కం. ఎచ్చోటి నర్ఘ్యమొత్తిన
నచ్చో గాయత్రి నొడువనగు నుదయముగా
నచ్చో నుత్తిష్ఠత నినుఁ
డచ్చుగ నుదయించునేని నాసీనుఁడునై.

ఆ.వె. సంధ్యవార్చుచోట సలుపక గాయత్రి
యొండుచోట నేయ నున్కిమఱల
సంధ్య వార్పవలయు శాస్త్రవిధిజ్ఞుల
మతము లిట్లు ద్విజవితతులకెల్ల.

కం. ప్రాతఃకాలంబున న
త్యాతతమతి ప్రాఙ్ముఖుండు నపరపు సంధ్యన్
ప్రీతిన్ ప్రత్యఙ్ముఖుఁడగు
రీతిన్ జపియింపఁదగు గరిష్ఠ స్థిరతన్.

సీ. రమ్య పీఠిక కంటె రాంకవశార్దూల
చర్మ కుశాసన సరణి మేలు
స్ఫటిక పద్మాక్షాది జపమాలికల కంటె
నంగుళి సంఖ్య శుభాస్పదంబు

లంతకంటె ననామికాదిగాఁ దత్పర్వ
సంఖ్యఁ జేయుట ప్రశస్తంబు లిట్టు
లుత్తమంబగు వేయి నొగి మధ్యమము నూఱు
పదియైన నధమమెన్నిది మిగులఁగ

తే.గీ. నెలమి గాయత్రి జపియింప నెసఁగు శుభము
నాల్గుదిక్కుల పాదపున నడుమ క్రిందఁ
గ్రమము వసియించు నద్దేవగణములకును
వందనమ్ములుజేసి గోవిందు నెంచి.

కం. ఉత్తమ శిఖరంబుల నుమ
హాత్తరగతిఁ బుట్టి విపులభ్యర్థింపన్
జిత్తమ్ము వచ్చు నెడలను
హత్తుగ ధరఁ బర్వతముల నమరుము దేవీ !

కం. అని, వేదమాత ! వరదా !
జనని ! కృపన్ బ్రహ్మవర్చసము తేజము న
వ్వనజాసన లోకాప్తియు
ఘనత న్మాకొసఁగుమనుచుఁ గడుభక్తిమెయిన్

తే.గీ. గోగణములకు బ్రాహ్మణ కులజులకును
ఘనత శుభమగు ననుచు వందనమొనర్చి
సవితృనకు మ్రొక్కి బ్రహ్మయజ్ఞమున దేవ
మనుజ పితృభూత యజ్ఞక్రమములుఁ జేసి.

వ. కర్మారంభకర్మ సమాప్తుల నాచమనంబు సేయందగు తత్ఫలంబు వినుండు—

కం. పానత్రయమున ధృతి. నో
ష్ఠానూన స్పృశత మూర్ధ మంటుటచే నెం
తే నితరాంగ స్పృక్కుల
నా నిరుపమవేద్య ...... లరయ ఫలమగున్.

కం. సౌరోపాస్తికి మధ్యా
హ్నాదయాధిక్ వార్చిసప్తమాన్విత పదమా
సూరవర మంత్రమున నొక
తారయ గాయత్రిచేత నర్ఘ్యద్వయమున్.

కం. ప్రాయశ్చిత్తార్ఘ్యంబును
ధీయుక్తి నొనర్చిన వినుతించిన పిదపన్
గాయత్రిం దుదన్ సేయన్
న్యాయంబగు కర్మములకు నందితబుద్ధిన్.

కం. హరిపూజ దేవయజ్ఞము
కరమొప్ప నొనర్చి భూతగణతృప్తికిఁ గా
నిరవైన, వైశ్వదేవము
స్థిరమతి సేయంగవలయు స్మృతిముఖఫణితిన్.

సీ. బ్రహ్మయజ్ఞంబది యటు దేవముని పితృ
తృప్త్యర్థ సంకల్ప ధృతి ముఖాంగ
ములు సృజింపుచు వేదములు నాల్గు నుపనిష
త్తులు నిగమాంగమ్ము లెలమి సూత్ర
మమర మీమాంసాద్వయంబు నధ్యయనంబు
శక్తికిఁ దగినంత చదివి తర్ప
ణములు సేయుచు నాది నంజలి మున్ని వేళ్ల
సవ్యోపవీతుఁడై సరసిజభవ

తే.గీ. ముఖ్య సురులకు వ్యాసాది మునివరులకు
సరవి శిథిలీ కృతాంజలి సంధి దగవు
పితృవితతి కెల్ల నపసవ్యవృత్తి బెద్ద
వ్రేలిమొదట నొనర్చుట విధిదలంప.

కం. సురపైతృక భూతమనుజ
పరితుష్టికి వైశ్వదేవపటిమన్ లౌక్య
స్ఫురితాగ్ని నితరు లట గృహ
పరుఁ డౌపాసనమహాగ్ని వడి వేల్వఁదగున్.

సీ. పొసఁగఁ బ్రాణాయామపూర్వక సంకల్ప
మమరఁగ నాత్మశుద్ధ్యర్థ మన్న
శుద్ధ్యర్థ మను పంచసూన నిర్హరణార్థ
మిష్టదైవప్రీతి కొసఁగ నుదక
మంటుచు గృహమునకైన యన్నము దెచ్చి
యచట పాక మొనర్చి నటులఁ జేసి
సాజ్యమౌనదియుఁ బంచవిభాగములు జేసి
పరిషేచన మొనర్చి ప్రథమ భాగ

తే.గీ. కలిత మార్జన విధములు గల్గు పంచ
సూనపాతక హరణమ్ము నైనయట్టి
విధి పదాహుతు లగ్నిలో వేల్వ వలయుఁ
దత్తదర్హైక మంత్రయుక్తముగ మఱియు.

కం. విను రెండవ పాల వ్యం
జనయుక్తంబన్న మగ్ని సరస నుదీచీ
దన రార నష్ట భస్మం
బున నిడి సేచనము చేసి పూనిక నంతన్.

ఆ.వె. ప్రేమ మొదటిపాలు రెండవ పాలును
గూర్చి పటిమమునను నేర్చి ధర్మ
మున కధర్మమునకు నొసరంగ స్వాహాంత
మనెడు మంత్రసేచనా నురూఢి.

సీ. దానికి నుత్తరధరణి నాహ్వాహుతి
పరిషేచనము దాని నైరయ నోను
ధి యట రక్షోజనస్థితి కగు నేకనే
చనము 'గృహ్యాతి' నాసరణి నాల్గు
ధర్మాహుతికిఁ జెంత దక్షిణంబున నేక
పరిషేచనస్థితిఁ బరిఢవించి
యా యధర్మాకృతి క్రమంబునందుఁ గా
మా ఖ్యాది నాహుతుల్ లవియు నరాఁడు.

తే.గీ. వేఱువేఱున సేచన విధు లొనర్చి
యచటఁ బృథ్వ్యాదిగా బ్రాహ్మణాంతముగను
బదియు నొక్కటిగా జలమొదవఁ జుట్టి
మొదలదాఁకి దక్షిణంబుగ మఱియును.

కం. ప్రాచీనవీతిగ పితృగ
ణోచితముగ నొకటొనర్చి యొగి నపసవ్యా
సేచన మమరుఁ దదుత్తర
మై చెలువగు రుద్రునకు మహాహుతి యిడుచు

తే.గీ. అది ప్రదక్షిణ సేచనమాచరించి
రేయిఁ బగలిటుఁ గల భూతతృప్తికి బలి
[మిగిలి] నన్నంబు నిన్నిటి మీఁద నిడుచు
నప్యయతి నంత నగ్రదానంబు కొఱకు.

క౦. ప్రాణాయామము సేయుచు
నాణెముగఁ దృతీయభాగ నయగతిఁ ద్రిజగ
త్ప్రాణున్నారాయణు సం
ప్రీణన మొనరింపవలయుఁ బృథుకల్పోక్తిన్.

సీ. పరగునట్టి తృతీయ భాగశేషంబున
దేవయజ్ఞమ్ము నెంతేని ఖ్యాతి
కంబగు సవనంబు గావింపఁ దనరు ప్రా
ణాయామ సంకల్ప ధీయుతముగ
పరిషేచన క్రియల్ పాటిల్ల నగ్నిలో
దేవతలకు వేల్చు తెఱఁగు లమరు
ననల దక్షిణ భాగమునఁ బితృప్రీతిగా
నపసవ్యమున స్వధా యనఁ జతుర్థ

తే.గీ. భాగమునఁ దెచ్చి యిడి మఱి ఖ్యాతికమగు
క్రతువున కల తృతీయ భాగమును నెత్తి
రమ్యసూత్రిత శిఖ్యుత్తరమున నునిచి
మనుజసవన మొనర్చు క్రమంబువలయు.

క౦. పంచమభాగం బగ్ని ను
దంచితముగ వేల్వ వలయు నమరు వినీతిన్
మించఁగఁ బరిషేచనముల
నెంచఁగ మునురీతిఁ జేసి యెంతయు ప్రీతిన్.

తే. అగుఁ "ప్రజాపతయే" యను నాహుతి త్ర
యంబు నయ్యగ్ని వేల్చి శేషాన్న మెల్ల
నొగి గృహద్వారమున నిల్చి యుదకయుక్తి
నష్టదిగ్వాయసముల కాహారమిడుచు.

క౦. వైవస్వత కుల సంభవ
మై వెలసిన శ్యామశబళ కాఖ్యానములన్
దేవగు శునులకు యమ వ
ద్భావనమున బలియొసంగ నగు శాస్త్రోక్తిన్

ఆ.వె. భూతికామి పూర్వరీతి, సామ్రాజ్యార్థి
పొలుచు కేతుభంగి, భోగకాంక్షి
చక్రవృత్తి పుత్రసంపన్నకుండు ప
ల్మైక గతి బలియిడ శ్రేస్సయగును.

కం. పాద ప్రక్షాళకుఁడై
యాదట వసియించునట్టి యభ్యాగతులన్
దాఁ దోడ్కొని చని యర్చ్యా
పాదకుఁడై భోజనమ్ము పంక్తి నిడఁ దగున్.

వ. అంతకు మున్న యొనర్పం దగు దేవపూజాక్రమంబు వినుండు.

సీ. ఘన శంఖ చక్రలాంఛన మష్టదళ పద్మ
భానురాలంకార బంధురమును
బహుదివ్య గంధ ధూప ప్రసవామోద
మగునట్టి పీఠి కల్యాణ రజత
తామ్ర శిలా మృత్స్న దారు మయంబుల
నైన శ్రీహరిమూర్తి నావహించి
రంగవల్లీ వితానాంగణము విచిత్ర
విహితమౌ దేవతా గృహమునందుఁ

తే.గీ. బ్రాహ్మ్యముండును శుచియునై పరమ నియతి
సమతఁ జిత్తంబు హరిపదాబ్జముల నిల్పి
భద్ర సంశోభితాసన ప్రౌఢి నమరి
మాతృకాంగ కరన్యాస రీతి మెఱయ.

ఉ. అచ్చట నష్టదిక్పతుల నావహనం బొనరించి రాక్షసా
త్యచ్ఛయవర్గముల్ దొలఁగ నూర్ధ్వగ దేవత లెల్ల రాఁగ భా
స్వచ్ఛలనాత్తఘంటిక ధ్రువమ్ముగ మ్రోయఁగఁ జేసి దిక్కులన్
హెచ్చు నిజాసనస్థితికి నింతయు బంధనముల్ ఘటింపుచున్.

కం. కలశమునందుఁ ద్రిమూర్తులఁ
గల త్రిదశులఁ దీర్ఘ పయోశులు గలుగన్ మంత్రో
క్తుల నావహించి శంఖము
జలజాహిత దైవతముగ సమకూర్పఁ దగున్.

తే.గీ. శంఖ చక్ర గదాపద్మ శార్ఙ్గ హస్తు
నిందిరా సుందరీ సదా మందిరాంక
చారు కౌస్తుభ వక్షు నీరేరుహాక్షు
నవ్య దరహాసవదను ధ్యానం బొనర్చి

కం. శాంతు ననంతుని లోకా
క్రాంతు రమాకాంతు భక్తగణవంతుఁ గళా
వంతు మహోదాంతుఁ గుణ
వంతుని నా వాహనంబు వలయుం జేయన్.

తే.గీ. అఖిల జీవాంతరస్థు మహానుభావు
నణువునకు కొద్దిగొప్పకు నధికమైన
యట్టి విభునకు రత్నసింహాసనంబు
నార్యుఁ డిడ నగు భక్తి తాత్పర్యములను.

కం. ఆద్యుం డాగమచయ సం
వేద్యుఁడు నిజభక్త సుజన వివిధామయ స
ద్వైద్యుఁడగు విష్ణుమూర్తికిఁ
బాద్య సమర్పణము సేయఁ బాటి బుధులకున్.

కం. నీరేజ భవాండమ్ములు
నీరనిమగ్నమగునపుడు నిద్రారతిచే
నారాయణుఁడగు హరికి సు
ధీ రతి నర్ఘ్యంబొసంగు తెఱఁగొప్పమరున్.

కం. ఆ చతురానన రుద్రులు
వాచంయమివరులు నెన్న వాంఛించినచో
వాచామగోచరుండగు
నాచతురున కొసఁగవలయు నాచమనమ్ముల్.

కం. శ్రీసూక్త పురుషసూక్త మ
హా సూక్తములన్ సుధాబ్ధి నంచిత లీలా
భాసురుఁడగు శ్రీ విభునకు
వాసిగ నభిషేచనమ్ము వలయుం జేయన్.

కం. కనకాక్షహరణుఁ గమ్మనఁ
గనకాన్వితపీఠి నునిచి కనకాంశుకముల్
కనవేడుక గాఁ బెనుజో
క నకుటిల ప్రీతి నొప్పఁగా నిడవలయున్.

ఉ. బంగరు కమ్మనిగ్గుల విభాసితమౌ దర మౌక్తిక ప్రభా
సంగతయజ్ఞసూత్ర మురుసార మృగీమద కుంకు మార్ద్రితో
త్తుంగ సుగంధి గంధకుల తోరము లై యరుణప్రభాస్థితిన్
రంగగు మేలియక్షతలు రాజితలీల నొసంగగాఁ దగున్.

చం. కలువలు చంపకమ్ములును గస్తురి పత్త్రిలు జాజిపూలు మ
ల్లలు విరజాజులొప్పు ముకుళమ్ములు పొన్నలు బొండుమల్లియల్
జలజములుఁ జివుళ్లు వరసౌరభ సంగతనవ్య పుష్పముల్
వలయు రమాధినాథ పదవారిజ పూజకు భక్తకోటికిన్.

శా. శాఖిన్ శ్రీహరిపూజ కొక్క తులసీపర్ణంబు సద్భక్తితో
సాలగ్రామముపై నొకండు దళమిచ్చున్ బూజ గావించు నా
శీలోన్నత్యుఁడు పాతకావళుల నిశ్చింతన్ విసర్జించి త
త్సాలోక్యంబున మించఁ గాంచు విభవాత్రాంతస్థితిన్ నిత్యుఁడై.

కం. తులసీదళాపచితికిన్
[దులయగునే !] యితరపూజ తోరపు భక్తిన్
గలిగిన సువర్ణపుష్పము
లలవడఁ బూజించుటొప్పు హరి చరణములన్.

తే. గోఘృతంబును సాంబ్రాణి గుగ్గిలమ్ము
నగరు కురువేరు మొదలు దశాంగములను
ధూపమొసఁగుచుఁ గర్పూర దీప మిడిన
నిరయబాధలు తొలఁగు వర్ణితనిరూఢి.

ఆ.వె. భక్ష్య భోజ్య లేహ్య పానీయ చోష్యమ్ము
లాది గాఁగ బహుపదార్థయుక్త
కనకపాత్రపంక్తి కమలాక్షునకు నివే
దనము సేయవలయు ధన్యమతిని.

కం. హస్త ప్రక్షాళనము ప్రశ
స్తగతిం జేసి సుదళ సత్క్రముకమ్ముల్
నిస్తుల చూర్ణమ్మున్ సౌ
మ్యస్తుతి పాత్రస్థవీడ్య మగు హరికొసఁగన్.

ఆ.వె. అగు త్రిలోక తిమిర హరణుఁడౌ హరికి నీ
రాజనమ్ము నర్చి రమణ వలయు
భాగవతుల కెల్ల భగవత్ప్రసాదమ్ము
తీర్థయుతము గాఁగ ధృతి నొసంగ.

సీ. మహితసౌరభపుష్పమంజరి, తుళసీ ద
దళంబుల మంత్రపుష్పంబొసంగి
న్యాయంబు దప్పక నరపతుల్ భూమిఁ బా
లింపంగ వలయును మేలిమిగఁ గాల

గతులు దప్పక వాన గల్గఁగా వలయు స
స్యములు పండఁగవలె నధిక శుభద
సౌఖ్యమ్ము లమర దేశమ్ము లుండఁగవలె
గో బ్రాహ్మణులకు నెక్కుడు శుభమ్ము

తే.గీ. ల మరవలెనంచు సాష్టాంగ మాచరించి
నృత్తముల్ సల్పి కీర్తించు నియతివలయు
నచ్యుతుని సన్నిధిని బాపహారణమునకు
నంతకంటెను క్రియలు లేవరసిచూడ.

చం. కల కొలఁదిన్ సుగంధి కనకప్రసవాంశుక నృత్తగీత ని
శ్చల బహుభక్ష్యభోజ్యముల సౌరభలేప బహూపచార సం
కలిత మహానురాగమునఁ గంజదళాక్షునిఁ గొల్చువారికిన్
దలఁగు విపద్దశల్ శుభము దార్కొను సౌఖ్యము లుల్లసిల్లఁగన్.

కం. స్రక్చందనాదు లతి నుతి
వాక్చాతురి మెఱయ భక్తవత్సలుఁడగు స
మ్యక్చరితున కర్పించిన
దిక్చయ పాలైక విభవ ధృతి గాంతు రిలన్ ॥

చం. అనుదిన మర్థి విష్ణుఁడని యంచిత భక్తి నమస్కరించి పూ
జనములొనర్చి చుట్టములు సాధులు బాంధవు లాశ్రితుల్ ముదం
బున వసియింప నచ్చట విభుత్వముమాని సమస్తవస్తువుల్
దనకును బంక్తికిన్ సమవిధంబున వర్ధన సేయుటొప్పగున్.

తే.గీ. పరఁగ నాత్మార్థ పాకియుఁ బంక్తిభేది
యను బృథక్పాకి బ్రహ్మఘ్నులనఁగఁ దగుట
నట్టి కృత్యము లెడసి శ్రీహరి నివేద
నాన్నము భుజింపఁదగు దామసాళి విడిచి.

కం. అన్నము లోపలి సారం
బెన్నఁగ నమృతమటఁ గలుషమేర్పడ సురయౌ
నన్నమునఁ గలియు సారం
బెన్నఁగ మలమండ్రు శ్రుతి విహిత వాక్యవిదుల్.

కం. మానియు మితాశనుండగు
మానవుఁ డపవర్గమొందు మ [తి] ద్వాత్రింశ
న్మాన కబళోదనుఁడు సుఖి
యౌ ను ద్రివారావగాహి యగుటు మున్గుఁ డగున్.

కం. ఆపోశన మాపాసన
మేపారఁగ నాసనమ్మునితరులిడఁ దగున్
శ్రీపతిమకు శోధిస్యబ
లా పదరజములను పోకలలి సిరులెడయున్ ॥

కం. ఉల్లియుఁ దిలపిష్టమ్మును
ముల్లంగి యలాబు హేయభూ జనితంబుల్
వెల్లగు బచ్చలి తామస
ముల్లి నివి త్యజింప వలయు నింగితబుద్ధిన్.

తే. పీఁటఁ గూర్చుండి పదములు పృథివి నునిచి
యైదు వ్రేళులఁ గబళమ్ము లనువు గాఁగ
యెడమ చెయి నేలనూనక కడ నునుపక
భోజనము చేయఁ దగవగు బుధులకెల్ల.

కం. పరిషేచన మారభ్యము
పారిఁ బ్రాదక్షిణము చిత్రభుక్తు లిడఁదగున్
మఱి యః పదక్షిణమ్మున
నెరయించుట లిష్టభుక్తినియతిఁ దలంపన్.

తే. చిత్రబలిఁ జూచుచు నెవరు భుజింతురేని
బరగు దోషమ్ము యమసూక్త పఠనములను
గాని లేఅదు చిత్రాన్నమూని యవల
మఱుఁగు సేయఁగఁ దగు ధరామరులకెల్ల.

కం. కబళ కబళమ్మునకు మఱి
ప్రబలఁగ గోవిందనామ పఠనము చేతన్
సొబగొందు మాస నిరశన
ప్రబల వ్రతఫలద మగుచుఁ బరగు బుధులకున్.

చం. మునుమును దియ్యగూర లతిమోదముతో గఱు శాకతిక్తముల్
గొనకొని వెన్క నామ్లములు కూర్మిఁ దుదన్ భుజియింప మేలగున్
జనువడఁ బాయసాన్నములు భక్ష్యము లొప్పగు నుప్పిబంబులున్
ఘనతఁ బవిత్రపాణి లలనామణి వడ్డన సేయ మానతన్.

కం. రాత్రిన్ దధియుక్తాన్నము
పాత్రము భోజనము నడుమఁ బానజలమ్ముల్
గాత్రమ్ము పుష్టి సేయున్
ధాత్రిన్ భుక్త్యంత పానతన్ బలమెడవున్.

కం. పన్నపుఁ బానము చేతను
నన్నము జీర్ణింపఁ బోవ దధికంబైనన్
దిన్నగు జాఠరానల
మెన్నిక పలుమాఱు ద్రావ హితవగు భుక్తిన్ .

కం. స లవణ జంబీర రసో
జ్జ్వల దేలా తక్ర మమరుఁ జతురత భుక్తిన్
జలిపిన వెనుక, నసాక్షిగ
వలనదు భుజియింప హేయవర్తనమగుటన్

సీ. తానైన సతియైనఁ దననుతు లైనను
సద్బంధు శిష్యులు సఖులు శ్రోత్రి
యులు నేయు పాకమ్ము వలనగు భుజియింప
రహి నెందుఁ బరపాకరతుఁడు, నెపుడు
నెచ్చట భుజియింప నిచ్ఛగించినవాఁడు
నిరయ దుఃఖమ్ములఁ బొరలు మిగుల
భోజనానంతరంబున నుదకము ద్రావ
నమరు తర్జని మధ్యమములనడుమ

తే. వలయు ధరఁబడవిడఁ గారవములసద్మ
తతుల వసియించు పితరుల దరికిఁ జేర
నవ్యగండూషముల క్షాళనంబు నైగ
మోక్తముగఁ జేసి వార్చి యథోచితముగ.

కం. కరములు గడుగక మున్నుగఁ
గర మమరఁగఁ బుక్కిలింపఁగాఁ దగు జలముల్
గరములు మున్నుగఁగడుగఁ బి
తరులకుఁ బుణ్యంపు హాని తప్పదదెందున్.

తే. నాలుగెనిమిది పన్నెండు నోలిఁ బదియు
నాఱుగండూషములు క్రమాచారముగను
మూత్రమల సర్జనమ్ముల భుక్తి పిదప
సురతకృత్యమ్ము పిమ్మట శుచుల కెపుడు.

కం. సారపురాణాగమ సువి
చారముచేఁ బ్రొద్దు జరగ సంధ్యావేళన్
ధీరమతి సంధ్యవార్చి జ
పాద్యధికో మెలఁగవలయు హరినుతి దనరన్.

కం. కర్మములన్నియుఁజేసియు
నిర్మలమతి విష్ణుభక్తినిరతుఁడు గామిన్
దుర్మతి దుశ్చర్యుఁడు నా
నర్మిలి లక్ష్మిపుఁ గొల్వనగురున్ శుభముల్.

శా. నిర్వాపంబున సత్పితృప్రతతి నెంతే యజ్ఞకర్మంబులన్
గీర్వాణావళి, సజ్జనాతిథుల భుక్తిన్ వేదపాఠంబునన్
సర్వాంచన్మునులన్ బ్రజాపతులఁ బ్రాజాపత్యరీతిన్ బలిన్
దుర్వారస్థితి భూతకోటి, జనసంతోషంబుగా మైత్రిచేన్.

కం. మొదమొదవ మెలఁగు విప్రుని
కొదవున్ సకలార్థసిద్ధి యురుతరసుకృతా
స్పద దివ్యలోక సౌఖ్యము
లదనందగు బ్రహ్మపదవి యంచిత వృత్తిన్.

సీ. అనఘు వానప్రస్థుఁడఖిల సంగమ్ములు
విడిచి శుశ్రూషకై వెలఁది వెంట
రా నగ్నిహోత్ర సంరక్షణమున కద్రి
వను లాశ్రమములుగాఁ దనర నచటఁ
గందమూల ఫలాదికము లగ్నిలో వేల్చి
తచ్ఛేష మగ్ని సంతర్పణమున,
కాత్మపోషణమున కనుకుస్థితిఁ జేసి
నిత్యకర్మాచార నిరతుఁడగుచు,

తే.గీ. బ్రహ్మచర్య వ్రతస్థితిఁ బరగి యజిన
వల్కలంబులు దాల్చి దేవతల పూజ
లేమఱక, భిక్షలిడుచు నెంతేని ద్వంద్వ
ములకు నోర్చి చరించుచు నలఘువృత్తి.

కం. అవసానకాల మొదవిన
నవిరళమగు వహ్ని నాత్మ నారోపణమున్
సవరించి బ్రహ్మనిష్ఠా
ప్రవణుండై యిష్టపదము ప్రాపింపఁ దగున్.

ఉ. అంతట భిక్షుఁడైన యెడ నాత్మ నిరీహుఁడు నిర్జితేంద్రియా
భ్యంతరవర్తనమ్ము ప్రణవార్థ జపాన్విత నిత్యకర్మముల్
సంతత విష్ణుదేవ పదసారస చింతనమున్ నిరింధనా
త్యంతిక పావకస్థితి మహోత్తమ గల్గిన ముక్తి చేకుఱున్.

కం. స్నానంబు చతుర్వర్గ ని
దానఫలప్రదము స్నానధర్మనిరతుఁడై
పూనిక భుజింపఁ డెవ్వం
డా నరుఁడు మలాశి యనఁగ నవనిం బరగున్.

కం. గాయత్రిఁబోలు మంత్రం
బేయెడలను లేదు మానసేప్సిత లోక
శ్రీ యనుభవమున్ మోక్షం
బాయతమగు విష్ణుపదమునై పొలుపమరున్.

ఆ.వె. బ్రహ్మయజ్ఞ మఖిలపాతక హరణంబు
నఖిలదేవతా ప్రియంబు వైశ్వ
దైవమబ్జనాభ ధన్య పదావాప్తి
యతిథిపూజ సుగతి కాకరంబు.

సీ. పల్లవ తృణ దారు పార్థివోపల కృతా
సనము లామయము నిర్ధనము నేయు
బలుపగు రత్నకంబళి సర్వకామ్యార్థ
సిద్ధిద మపవర్గ చింతనులకు
వ్యాఘ్రచర్మము పావనము కుశాసన
మంతక మైశ్వర్య మంగుళీముల
సంఖ్య కెక్కుడు పర్వసంఖ్య దానికి నెచ్చు
పుత్రజీవియుఁ దమ్మి పూసలొక్కటి

ఆ.వె. స్ఫటికరాజతోరు [స్వర్ణ] మయమ్ములు
ననఘరత్నమయము లంతకంటె
మోక్షదమ్ము దర్భ ముల్లు రుద్రాక్షలు
వేదమాత నెన్ను విప్ర తతికి.

కం. ఇట్టినియమములు మునుపటి
పుట్టువు సత్కర్మతతులు పుణ్యప్రదమై
నెట్టుకొని పరల నవనిన్
బుట్టిన భూసురుల కొదవు బుధనుతగతులున్.

కం. విను రాజుల కాయుధ జీ
వనమున్ శిష్టావనమ్ము హారక రిపు మ
ర్దన దుష్టనిగ్రహంబులు
జను భూసురరక్షణమ్ము సత్యగుణమ్మున్.

తే.గీ. యజన మధ్యయనమ్ము దానాభిరతియు
నర్హమగు యాజనమ్ము నధ్యాపనమ్ము
దానములు గొంట నృపతికిం దగవుగాదు
ప్రబలి తామస [రాజస?] భరితులగుట.

చ. రహి దళుకొత్తఁగాఁ బ్రజల రంజనసేయుట రాజనామతన్
వహి గను సర్వలోకహితవర్తనకై సృజియించె బ్రహ్మ దు
స్సహ ధరణీధరాద్యఖిత సంపద సాధు జనావన క్రియా
బహుతర శస్త్రజీవిక కృపాకరభూవర వంశ మిమ్మెయిన్.

సీ. సకలవర్ణాశ్రమాచార ధర్మక్రియా
నిర్ణీతిచాతుర్య నిపుణ మహిమ
దుర్మదోద్ధత ఘోర దుష్టశిక్షా శౌర్య
ధైర్యమహౌదార్య ధన్యగరిమ
నిఖిల దేశిక సుఖాన్విత విచక్షణ కళా
మంత్రి సామంతసామర్థ్య వహిత
ధరణీసుపర్వ నిత్య విధి ప్రపూర్ణ త
త్ఫల భాగ సంగ్రహ విలసితమతి.

తే.గీ. శక్ర యమ వరుణ ధనద సన్నుతాంశ
కలితబహుభోగదండన ఘనకృపా వి
శేష వితరణ గుణగణా శేష లోక
పాలనోత్సవపరులు భూప కులవరులు.

తే.గీ. అట్టి క్షత్రియవంశజు లఖిల భువన
రక్షణాధ్యక్ష సత్ఫలాపేక్ష ధరణి
సురులఁ బోషింప వారి తేజో విభూతి
క్షాత్రబలవర్ధనంబగు సారమహిమ.

కం. వారలకు నలిగి రేనియు
వారని తత్క్రోధవహ్ని వడిఁ గ్రాఁగుదు రా
నీరమునఁ బుట్టు ననలము
నీరమ్మున నణఁగు నట్టినియతి దలిర్పన్.

ఉ. పాలితలోకుఁడైన నరపాలశిఖామణి యాత్మరక్షకున్
జాలిన భృత్యవర్గముల సారె బహూకరణమ్మొనర్చి వి
ద్యాలలితాత్మ నీతియుతు ధర్మవిచక్షణు స్వామికార్య ని
ష్ఠా లసదప్రమత్తు సరసన్ సచివాగ్రణిఁ జేయఁగాదగున్.

ఉ. భూప్రజ భారమెంతయును బూనికతోడ వహించి వారితో
నప్రియముల్ ప్రియోక్తు లట నాడుట కొక్కని నేర్పరించి శ
త్రు ప్రశమప్రసంగముల ధూర్వహుఁడై సమ శత్రు మిత్ర శ
క్తి ప్రకృతి ప్రవీణమతిఁ గీర్తి వహించినఁ గాంచుసంపదల్.

ఉ. నమ్మిక పుట్టఁగాఁ గల జనంబులఁ బ్రోచిన గాపు విత్త మ
ట్లమ్ముగఁ గాంచి భూపతికి నూర్జితవైభవ మావహిల్లఁగా
సమ్మతిఁ జేయునెంతయు వశంవద సద్ధనధాన్యుఁడైనచో
నమ్మహిభర్త దేశముల నన్నిఁటు మేలనఁబోల్చు నెప్పుడున్.

కం. సత్యంబాయువు నొసఁగును
సత్యమె ధనధాన్యవృద్ధి సమకూర్చు జయా
న్నత్యమ్ము గల్గు దాననె
సత్యమె ధర్మమ్ము కీర్తి సద్వ్రత మెందున్.

సీ. పరశురాముఁడు భూమిపాలుర నందఱ
వధియించి యఖిల సర్వంసహయును
గశ్యపునకు దానకాంక్ష నిచ్చినయంత
నతఁడు విప్రుల కిచ్చె నవ్వనియెల్ల
భూసురు లది యేలఁ బొత్తు వోవక వైశ్య
శూద్రులు, తత్సతీస్తోమ ధనము
లపహరింపఁగ నంత నయ్యధర్మమునకు
నోర్వక నిలఁ గ్రుంగ నూరువులను

తే.గీ. నెత్తు కశ్యపుఁ గని ధాత్రి యెఱఁగి రాజు
నేర్పరింపఁగ వరము దా నెలమి వేడ
నజుని యనుమతి నతఁడట్లు యొలవరించె
క్షత్రకులమును ధాత్రిరక్షణమునకును.

కం. కావున భూసురుల న్ద్విజ
దైవములుగ దలఁచి వర్ణధర్మస్థిరతన్
గావింపవలయు రాజ్యము
పావనమగు దండనీతి పద్ధతి దనరన్.

ఉ. ఆవుల మేపి పాలు గొనునట్టి తెఱంగునఁ దోఁటఁ బెట్టి యా
పూవులు దాల్చు చందమునఁ బొల్తుకఁ గైసొనరించి క్రీడలన్
భావ మెలర్పనుండుగతి పట్టుగ భూప్రజఁ బ్రోచి వారిచేఁ
గావలె నన్న దెల్లఁ దగఁ గైకొని భూవిభుఁ డొప్పు నెప్పుడున్.

మ. చదువుల్ సాము పురాణగోష్ఠి ఘనభాస్వద్విప్ర సంరక్షణా
స్పద నానావ్రతదాన విష్ణుపదపూజా శాస్త్రవిజ్ఞానముల్
విదితాజ్ఞావిభవంబు న్యాయములు సద్విద్యా ప్రవీణత్వ, మ
భ్యుదయానేక విధాన కర్మచయ మొప్పున్ రాజధర్మమ్ములై.

కం. తపములు వ్రతములు యజ్ఞము
లపరిమితము చేయుకంటె నధికము ప్రజలన్
గృప న్యాయమ్మునమనుపుట
ఎపుడున్ ద్విజవరుల భక్తియెడలమి పతికిన్.

సీ. అర్థికోటికిఁ దగినట్టి కోరికలిచ్చి
పరిజనములకు సంబళములొసఁగి
మిత్రుల నెల్ల నెమ్మిగ ధనాఢ్యులఁ జేసి
శత్రుకార్య విచార సరణి తెలిసిఁగి
ప్రతికార్యమును నీతి మతి సంఘటింపుచుఁ
బ్రాంతవారలను శోభనత మనిచి
చారదృక్కుల దేశస్వాస్థ్యముల్ గని
సామంత మంత్రుల జాడ లరసి.

తే.గీ. ఘనత నేపట్లఁ దన్ను దాఁగాచికొనుచు
ధీర విశ్వాసకుల కధికారమిచ్చి
ద్రోహి కుటిలా వివేకుల దూరు నేసి
రాజ్యమేలెడి యాతఁడు రాజవరుఁడు.

కం. వర్తకులకు భూప్రజకున్
గీర్తికి [దగ?] కవులొసంగి క్షితిఁ బేదలఁ దా
వార్తకు నెక్కఁగఁ బ్రోచి సు
వర్తనుఁడగు రాజు భాగ్యవంతుం డెందున్.

కం. వికలాంగుల రక్షింపుచుఁ
బ్రకటితసాహసుల ఘనులఁ బావనకులులన్
సుకరుల సైన్యేశులఁగా
నకలంకత మనుచు నృపతి యతి ధన్యుఁడగున్.

గీ. చోరు లుబ్ధు నవిశ్వాసుఁ జేరనీక
రోగి వృద్ధుని దీను నారూఢి మనిచి
యాయమున నర్థధనమున కధికముగను
ధనము వెచ్చింపఁ జనదు భూధవున కెందు.

ఇది రాజధర్మంబింకను గ్రంథాంతరముల నెఱుంగఁబడు వైశ్యధర్మంబు వివరించెద.

సీ. కృషియు వాణిజ్య సుకృత ధేనుగుప్తముల్
సత్యవాక్యము విప్రజనపదాబ్జ
సేవయు దానమ్ము శ్రీహరి భక్తియు
శ్రుతియోపాసన శాంతి సకల
శాస్త్రార్థ విజ్ఞాన శమదమ సంగతి
బ్రాహ్మణాచారత పాపభాగ
మొనరఁ గర్మము చేయుటు చిత్తవర్తనమును
నత్యాశ లుడుగుట లమరు వైశ్య

ఆ.వె. కర్మములు దలంపఁగా హరి భజనమ్ము
విప్రభక్తి గల్గి వెలయ వలయు
శూద్రధర్మమునకు భద్రాత్మకమగు త్రి
వర్ణ సేవనంబు వశ్యకరము.

కం. ఆ చాతుర్వర్ణ్యాశ్రమి
తాచారము లాదవుకంటె నతిసులభంబుల్
బ్రాచుర్య శుభప్రదము మ
హాచతురతఁ దగు పతివ్రతాచార మిలన్.

సీ. పతిదైవ మనుచు సంతతము దత్సేవ నే
సిన నెల్ల దేవతల్ దనివి గాంతు
రచ్యుతుఁ డక్లైన హర్షించుఁ గావునఁ
బతి తుష్టి నేయుట సతికిఁ దగవు
భర్త లేవకమున్నె పరగ మేల్కాని గృహ
శుద్ధి గావించి భాసుర లలాట
తిలకమ్ము ధరియించి లలిత హరిద్రావి
లేపనయై నయలీల విభుఁడు.

తే. గీ. పనుపు టది వేగ నొనరించి పనులయెడల
నలయికలు మాని వేసట నంద కయుల
శాంతసంబునఁ జేయుచు స్నానదేవ
పూజనాదికములను నేర్పున ఘటించి.

తే. గీ. పొట్టు సమ్మార్జనియుఁ బ్రోయి బూది కట్టి
యెటులను గనుపడనీక మూలలకు నొదిగి
చూడ్కి కింపుగ గృహము భాసురమొనర్చి
శుచి రుచులుగల్గఁజాక [మచ్చ?] గనొనర్చి.

చ. తనపతి కెద్ది యెూ ప్రియము తానది పూనికఁ జేసి భక్తియున్
వినయము దాల్చి భర్త కనువీడఁగఁ బల్కునఁ జిన్నవోక, మా
ఱనక ప్రియమ్ము లిన్మడిగ నంచితశీలమున న్నెలంగు న
వ్వనితగదా! సమస్తజనవంద్యచరిత్ర పవిత్ర యిమ్మహిన్.

మ. పతి రెువ్వారలఁ బ్రోచువారు తనకున్ బంధువ్రజం బేరి పై
నతికోపంబొనరించువార లహితుల్ హర్షింప హర్షమ్ము దుః
ఖితుఁడైనం గడుదుఃఖి, నవ్వనెడలన్ గేళీగతుల్, విన్నయై
న తఱిన్ విన్నదనంబునొందు సతివో! నారీలలామం బిలన్.

ఉ. దాసివిధంబులం బనులఁ, దల్లి విధంబునఁ బోషణంబులన్
భాసురబుద్ధి మంత్రిగతి, బాంధవురీతి విపద్దశన్, మహో
ల్లాస సుఖప్రసంగరతులన్ వర వారవధూటి కైవడిన్
వాస గనట్టి కాంత గుణవర్ణిత సాధ్వి దలంచి చూడఁగన్.

కం. పతిపలుకులు జవదాఁటక
వ్రతదానము లవనియాజ్ఞవహిఁ జేయుచు స
న్మతివాక్యాయిక కర్మ
వ్రతతులఁ బతిమీఁదభక్తి పట్టుగ నెలమిన్.

ఉ. తల్లియుఁ దండ్రి బాంధవుఁడు దైవము నెచ్చెలియాప్తుఁడున్ ఘనో
వల్లభుఁ డార్యుఁడున్ సుకృతవైభవ మాత్మవిభుండె యన్యు లౌ
నెల్లరు నాత్మభర్తగతి నిష్టులుగారని నిశ్చలాత్మయౌ
పల్లవపాణియే ద్విజకులపావని శ్రీవనితాంశజాతయున్.

వ. విభుఁడు వివేకియైనఁ గడుపీఁటిఁడయ్యును ధనాఢ్యుఁడైన దు
ష్ప్రభుత దరిద్రుఁడైన మతిబంధురుఁడైన, నబుద్ధియైన, స
చ్ఛుభరుచిరాంగుఁడైన గత సుందరుఁడైనను దైవభావనన్
బ్రభు నతిభక్తి సేయఁదగు భామకు భర్తయె దైవ మెన్నఁగన్.

శా. గంగాస్నానము సేతు సేవయును లోకత్రాణదానవ్రతో
త్తుంగప్రక్రియ లాచరించు తెఱయింతుల్ సాధ్వితో సాటియే!
సాంగత్యాధిక భక్తి సుస్థిర హృదబ్జాత క్రియాధారయౌ
శృంగారాకర భర్తృసేవ వలనన్ జెల్వొందు నెంతేనియున్.

కం. పతిపూజ సకల దేవ
ప్రతతిం బూజించునట్టి ఫలము లొసంగున్
బతి కెదురాడిన దానికి
గతికలదే! నిరయలోకగతి దక్కంగన్.

కం. చెదరని భక్తిన్ మదిఁ గడు
ముదమున ధర్మార్థకామ ముఖ్యార్థమ్ముల్
పొదలంగఁ బతిసేవయె తగు
సుదతికి పతియొండుగతుల శుభములు గలవే!

చం. పురుషుఁడు విప్రమేల్క్వనుమఁ బుణ్యసులక్షణహీనఁ జూచినన్
దొరకొను కీడు తల్లి సయిదోడులు దక్కఁగ భర్తృహీనయౌ
తరుణి కృతావగాహయయి తత్పరతన్ ధళు సూర్య భావుఁగా
గుఱిచి నమస్కృతార్ఘ్యములు కోరికనిచ్చుచు నేకభుక్తయై.

కం. సుతులయను మతిన్ దాన
వ్రతములు గావించుకొనుచు వహి సన్న్యాస
స్థితి యొనడవడికిం దగు
పతి విధవయు సుకృతశీల మహిమన్ జెలఁగున్.

చం. తనయులులేని యంగన ముదమ్మున భర్తకుఁ బ్రీతిగాఁగ న
వ్వనజదళాక్షుఁ బూజ లనువారము భూసురతర్పణమ్ము శో
భన ఘనదానధర్మములు పావనసద్వ్రతచర్య నొందినం
దనవిభుఁ గూడి స్వర్గసుఖధన్యత నుండి చరించు నెంచఁగన్.

కం. ప్రౌఢిమ సద్వ్రతనిరతా
రూఢిన్ సార్ధత్రికోటి రోమపరిమితో
ద్గాఢాబ్దంబులు సురపురి
నోఢాంచద్వైభవముల నుండున్ దిరమై.

కం. కలికాలమ్మున స్త్రీ శూ
ద్రులు సాధువులనుచు మునులతో వ్యాసుఁడు మున్
దెలిపెఁగదా! సురతటినీ
జలమధ్యస్థితిని సుకృత చరితాస్పదుఁడై.

చం. వినుఁడు ప్రమాదమైనయెడ విప్రులు మున్నుగ నెల్లవారలున్
దనరు నిజోచితక్రియలు దప్పినచో నిశి జాములోపలన్
మునుకొని యన్నియున్ సలుప ముఖ్యమగున్ నిగమోక్తి, నట్లు గా
వునఁ గులధర్మచర్యనలఘున్ మతి యొప్పఁగ సేయఁగాఁదగున్.

తే. గీ. వేదవేదాంగశాస్త్రముల్ వెలయ దీపి
తాంగములుగాఁగ వెలుఁగొందు నబ్జనాభుఁ
డతని యాజ్ఞోక్తు లఖిలేతిహాస పరణి
గాన జనుల కవశ్యమ్ము కర్మనిరతి.

చం. తను కులధర్మముల్ నెరపఁ దాలిమి మేలిమి లేకయున్నచోఁ
గమలదళాక్షు లోకవిభుఁ గారణకార్యనియామకున్ రమా
రమణుఁ బరేశు నాద్యు మునిరంజనుఁ గీర్తన పూజలన్ జరి
క్రమహిత సన్మతిం గొలువ ధన్యత నొందుదు రెందు నేనియున్.

చం. హరిశిలయంబు దారువుల నందపు టిట్టికతాలనైనఁ దా
విరచిత మొప్పఁజేసి శుభవిశ్రుతుఁడై భజియించు మర్త్యుఁ డా
పరమున విష్ణురూపమునఁ బాటిలు నీ యిహమందు సౌఖ్య భా
సురవర కీర్తులం బొదలి శోభనవైఖరి మీఱు నెంతయున్.

కం. కేశవగృహ మార్జనమునఁ
గ్లేశమ్ముల నెల్లనడచి కృతకృత్యుండై
యాశా విహీనశుభలో
కాశాగతి చరితుఁ డగుచు నతి ముద మొందున్ ॥

గీ. నిత్య కర్మమ్ములా శ్రమనిరతి వర్ణ
ధర్మ మేమరకున్నట్టి ధర్మరతులు
శరణుఁ జొచ్చిన వార్తల కరుణ మనుచు
ఘనులు నల భూతహితులు స్వర్గమున నుండ్రు

కం. విధివత్క్రమమున మెలఁగుచుఁ
గథితనిషేధములు మాని కడు సత్యవచః
ప్రథితులగు పుణ్యులుందురు
సుధాశనులు పొగడ వినుము శోభనలీలన్.

మ. వ్రతులన్ బ్రోచుచు శౌచయుక్తులుగ సద్వాత్సల్యుఁడై బ్రహ్మసం
గతునిన్ శ్రీవిభు నెంచి తన్మయము గాఁగా సర్వమున్ గాంచు సం
తతమానాఢ్యుఁడు యజ్వియున్ దివిష దుద్యల్లోక సౌఖ్యంబులన్
తృతి సత్యాధిక లోకభోగములు నెంతే గాంచు నత్యున్నతిన్.

సీ. సప్తసంతాన భాస్వచ్చారు చరితులు
కదన హంవీరులై యదరుగుండె
వీఱికి కండయు లేక యరులచే నీల్గిన
ఘనులు సమ్యగ్జ్ఞాన కలన నమరు
వితరణ గుణులు సద్వినుత సత్యవ్రతా
చారులు నియమ ప్రచార హితులు
నుచిత వర్తనులు సర్వోపకారులు ఘన
స్వర్గాది లోకసంచారులగుదు

తే. గీ. రఖిల పుణ్యనదీ భూధరా శ్రమములు
గాంచువారలు సత్యలోకమున నుంద్రు
పుణ్యకాలమ్ము గడవని భూరి సుకృతు
లబ్జభవు నొద్ద నుందు రత్యధికలీల.

కం. ఉప రాగవిషువు లయనము
లుపవాస వ్రతదినమ్ములొగి పర్వములన్
విపుల తర పుణ్యకాలము
లపరిమిత ఫలప్రదమ్ములవగాహమునన్.

సీ. గ్రహణకాలమ్మున గంగగోదావరిఁ
గృష్ణఁ గావేరిఁ గ్రుంకినుట లెచ్చు
జాహ్నవీ సహ్యజా సంగాంబుధుల జగ
న్నాథ సేతువుల స్నానఫల మధిక
మగుకోటి ధేనువు లన్ని కన్యాదాన
ములు సేయు సుకృతమ్ము గలుగు కతన
స్వామి పుష్కరిణిని శశి పుష్కరిణియందు
నిత్య పుష్కరణిని నైరయు శుభము.

ఆ. వె. మఱియు జలధిఁ గలయు మహనీయ నదుల యం
దందొకింత తక్కువగు ఫలమ్ము
దేవఖాతసమితిఁ దెలియనట్లగు నర
ఖాతసరసు లల్పగత ఫలములు.

కం. కూపోదకములఁ గ్రుంకుట
పాపం బుపరాగవేళఁ బరగనశక్తి
వ్యాపారు [లు] తటి నీహ్రద
నా [పీ] తీర్థోదకముల వరెఁ గ్రుంకిడఁగన్.

చం. ఘనతరపుణ్య తీర్థములఁ గాఁగుల [దెచ్చిక] స్నాన కర్మముల్
తన కల కొద్ది దానములు దాలిమి మేలిమి సేయఁగాఁ దగున్
వినఁడట నంతకోపమిని వెచ్చని నీళ్లని యేని స్నానమున్
దనరఁగ సేయ కున్కి యగు ధర్మ విరోధము సాధునిందయున్.

తే. గీ. విష్వాయన సంక్రమంబుల వెస నుగాది
లందుఁ బర్వంబులను గ్రుంక నట్టివాఁడు
బ్రహ్మరక్షస్స్వభావమ్ము పరగ మెలఁగు
పతితము జన్మదకంబైనఁ బాపముదవు.

కం. తోయములెల్లన్ గంగా
తోయము దానములు భూమితులలకు నెనయౌ
నాకొండ విప్రులు బ్రహ్మస
మాయతులౌ గ్రహణకాలమగునెడఁ దలపన్.

సీ. అందు శాఖాత్రయ మనువుగఁ జదివి గ
ర్భాధాన మాది యౌనట్టి వేద
సంస్కారములు గల్గు సద్గుణుఁడతఁడు బ్రా
హ్మణుఁ డాత్మశాఖి తదంగ పంక్తి
సంస్కారయుక్తుఁడై చదివిన యతఁడు వి
ప్రుండదేమియు లేక పూర్ణ సకల
సంస్కారములు గల్గి సత్కర్మరుండైన
యతఁడు ద్విజుండగు నదియు మాని

తే. గీ. కాలము తెఱింగి గాయత్రి మేలి మెసఁగ
జపము సేయుచు నాచార నిపుణుఁడైన
యతఁడు ధారకుఁ డట్టి గాయత్రి యొప్పు
డోపలుకు వాఁడు జాతి మాత్రోపజీవి.

కం. అదిగాక విప్రులెన్నఁగఁ
బదివిధములఁ బరగు చంద్రుడు బంధుర కర్మా
స్పదమగు రీతుల గుణముల
విదితముగాఁ దద్విధమ్ము వివరింతుఁ దగన్.

సీ. సౌమ్యుఁడై సాత్త్విక సద్గుణుఁడై కర్మ
పరభోగి యతఁడు దేవద్విజుండు
తను పలమటు కోర్చి తనధర్మములు చేయు
పుణ్యుఁడు సంయమ భూసురుండు

సంతానకాముఁడై సత్కర్మనిరతుఁడై
ప్రజల నాతఁడు విప్రవాడుండు
నాయుధజీవియై యాచార్య పరుఁడు స
త్కర్మియైనతఁడు క్షత్రద్విజుండు

తే. గీ. వర్తకత నుండునాతఁడు వైశ్యవిప్రుఁ
డరయఁ గృషిసేయు శూద్రధరామరుండు
పలువగల వాఁడు సంకర బ్రాహ్మణుండు
తిరుగు నెపుడు పిశాచధాత్రీసురుండు.

ఉ. మానవచిత్తముల్ గలఁగ మాటికిఁ బల్కుచుఁ గర్మశూన్యుఁడై
దానౌరులన్ హసించుచుఁ దబ్బఱలాడుచు నీర్ష్యచే నసూ
యానుభవమ్ము హింసల నయంబిల మానని వాఁడు ధారుణిన్
దానవవిప్రుఁ డెంచ మదిఁ దాలిమి మేలి మెఱుంగఁ డెయ్యెడన్.

కం. బరువులె మోయుచు గడుదు
ష్కర కర్మము దవిలి సర్వకంటకవృత్తిన్
బరుషపు మాటలె నిజముగఁ
బరగిన యతఁడవని గార్దభద్విజుఁడెలమిన్ ॥

ఆ. వె. కులము విడిచి యన్యకులముఁ గలసిన
యతఁడు పతితుఁడగు మహాఘమాక్తి
మఱియు నట్టిజాతి మరగి మెలఁగిన
వాఁడు నట్టిజాతి వాఁడు దలప॥

కం. సందెల భోజననిద్రలు
నుండెఱవలనొందు వేదనుతి పాతముగా
దెందున్ వృత్తారోహత
యుండదటి నిందాఁటికరము లూఁదుటఘమ్ముల్॥

సీ. ఒరునింటఁగాఁపుర ముండుట కొఱగాదు
పుత్రదారలతోడి పోరుగాదు
ద్విజభృత్య బాంధవ ప్రజ వివాదముగాదు
పతితులతోఁ బ్రతిభాషచనదు
గోమహిషిక్రయకుటిల వర్తనగాదు

— — — —

దేవతా సన్నిధి దీర్ఘయాత్రలఁ బుణ్య
తీర్థస్థలాదులఁదె అవగసయుఁ

తే. గీ. జనదు వీడ్యము సచకవస్త్రములు సన్న
మంగమొత్తుట తలయంటుటంఘ్రిపీడ
నంబు శూద్రులచేగాదు నయవిదులకు
గూపజలపాన శౌచముల్ గూడవరయ ॥

ఆ.వె. మూర్ఖుతో వివాదమును గులటా గోష్ఠి
స్థండిలమున భుక్తి శయన దేవ
పూజనములు జపము పూని ధ్యానమురతి
సలుపఁజనదు నెట్టి జనులకైన ॥

కం. అందున వేదము శాస్త్రము
పొందెఱుఁగుమఁ గర్మయుక్తి భువనేశు హరిన్
జెంది భజించు మహాత్ముల
కెందున్ దానంబొసంగ నెసఁగున్ శుభముల్ ॥

తే. గీ. గ్రామ నక్షత్రయాచకుల్ కడగు దేవ
లుండు సామాన్య విప్రులు జండగోపి
గాయకుండు సదాగతి ఖలులు పంక్తి
కర్హమగు వారు గారు శాస్త్రాను రూఢి ॥

తే. గీ. శ్రాద్ధముల నిట్టి వారల సంగమమర
దరయ శ్రద్ధ నొనర్పఁగానగుటఁ జేసి
శ్రాద్ధమగు గానసర్వ ప్రచార విధులఁ
బ్రతి శరత్తునఁ జేయుమి పాపమగును ॥

కం. ఒక నెలకలదనఁగానే
ప్రకటిత వస్తువులు గూర్చి షడతుల పొందున్
రకముడిగి బ్రహ్మ విద్యా
ప్రకర వ్రతనియతి మెఱయ భావ్యంబరయన్ ॥

కం. పైతృకము లిట్లు సేయఁగ
రీతియగున్ గర్త శాస్త్రవృత్తి సుగుణరూ
పాతిశయ యోగ్యముల శుభ
చాతుర్యుఁడుఁ వలయు భోక్త సమ్యక్చర్యన్ ॥

ఆ. వె. పూర్వవయసు, తండ్రి, పాసఁగు నధ్యయనమ్ము,
సమశుభాంగగరిమ సారనిగమ
కథితనియమవిధము గలవాఁడు భోక్తయౌ
భాగ్యయుక్తి శ్రాద్ధయోగ్యుఁడగుచు ॥

సీ. అమర నమావాస్యలటు సంక్రమణములు
మన్వాదివైధృతుల్ మహాయుగాదు
లావ్యతీపాతలు సమ్మహాళయ పక్ష
ఘనగజచ్ఛాయాష్టకమ్ము కూడ
షణ్ణవతిశ్రాద్ధ సంజ్ఞచే నిత్యముల్
నైమిత్తికమ్ము లామ్నాయనియతి
గ్రహణాయనములఁ దీర్థంబుల విషువుల
మృతదివములఁ బెట్టుటెసఁగు నిష్ఠ

తే. గీ. నవిహి సంపద గల్గుచోనైన విస్త
రమ్ము సేయక నియమపూర్వముగ భోక్త
నాగ్నికుఁబవిత్రు నార్యుగా నరయవలయు
నితర కృత్యుల రోగుల నిడఁగఁజనదు ||

సీ. గణుతింప నగ్నౌకరణ పార్వణములు సే
యమిఁ గర్తనిరయచయంబునందుఁ
దగ నిమంత్రితుఁడొండువగ భుక్తిఁగొనినఁద
త్పితరుల వొందు దుర్గతులు పెక్కు
పరదినస్నానతర్పణ హీనతన్ కర్త
బిత్రుతతితో నసద్గతి వసించు
గాయకున్ కృతఘ్నగర్భకు వ్యాధిస్థుఁ
బతితు స్తబ్ధుని మూర్ఖుఁ బాపకర్మి

ఆ. వె. వేదరహితు వైద్యు విక్రయ క్రయరతు
జాడ్యమూఁగ బంధుజన విరోధు
నశుచి శస్త్రజీవి నంగవైకల్యు దు
ర్గ్రామణి ననధీతుఁగాదు వొందుప.

ఉ. వేదపురాణ శాస్త్రజపవేది లసచ్ఛుచి శ్రోత్రియుండుమ
ర్యాది జితేంద్రియుండనఘుఁడగ్నికుఁడధ్వరి యాత్మతత్త్వసం
వేది విరాగి కర్మఠుడు విశ్రుత సద్గుణి జీవపైతృకుం
డాదట శ్రద్ధ కర్మమున నర్హుడు భుక్తికిఁ గొనంగ నమ్మెయిన్ ||

ఆ. వె. కర్త పాపయుతులఁగని పల్కఁగారాదు
నలినముఖులతోడ నవ్వరాదు
కుటిలు మాని భైక్షుకున్ బ్రహ్మచారి స
పంక్తినిడి భుజింపఁబాడిగాదు ||

చ. కపుసడి భోక్తనిందితపుఁగైవడి వానిని గాక మేలిమా
పడువగు నట్టివానిగ నవశ్యముగా నియమించి కర్తయున్
గుడుకొకయింత లేక పరితోషిత హృద్గతి నాఁటితోద్దినం
బెడపని నిష్ఠ భక్తిదగు నేకమనస్స్థితి నేకవారముల్ ॥

తే. గీ. క్షౌరమభ్యంగ తాంబూల చర్వణములు
దంతధావన ముడిగి శ్రాద్ధ దినమునను
గర్తయుండుట తగవు భోక్తలకు వలయు
నన్నియుం దద్దినమ్మున కెన్ని చూడ ॥

కం. తెరువునడత పనిపాటలు
తరుణీ సంగమము మఱియుఁదగు భోజనముల్
పరివర్జితమ్ములగు నిరుఁ
దెఱఁగుల వారలకు నేయఁ దగు పుణ్యమ్ముల్ ॥

కం. మఱలఁగుడువ వాయసమగు
సౌరిదిన్ సురతమున గ్రామసూకరమగు న
త్తెఱఁగుల పనులన్ గృధ్రము
కరణిన్ జనియించు భోక్తకర్తయు జగతిన్ ॥

సీ. బహుబీజయుతశాక పంక్తులు గోఁగు కాదు
క్షుద్రధాన్యమ్ముల చొప్పుగాదు
వసుధ నెంచగను నింద్య వస్తువుల్ కూడవు
పూర్వ సంచితములు పాసఁగవు తగ
నాసనసంపాద్య మౌ మహనీయ వస్తువుల్
శాకముల్ నిశ్శబ్ద సగణిఁదిరుగ
పోఁతలు గావించి పారిఁబోరి బేల్చక
ద్రవయుతమ్ముగఁజేసి రవణమొసఁగ

తే. గీ. నరఁటి పూవు దక్క నవినాలుగున్ గంద
మూల ఫల మధువులు శాలితండు
లములు చామ లడవి నమరిన శాకముల్
గలుగఁజేయ యోగ్యగతిఁదనర్చు.

కం. అడుగకమున్నె పదార్థము
లిడగా మౌనమున మంత్ర మేమియుఁ దాపై
నొడువక తదుత్తరమ్ములు
తొడిఁగిల్కుచు భోక్త నియతితోఁ గుడువఁదగున్ ॥

కం. స్థానముననుండు విప్రుఁడు
పౌరాణిక మంత్రములు వొడువఁ జొల్పరి శ్రాద్ధం
బానముగాన వేడొక
మానఘనుఁడు వలయు శ్రాద్ధ మంత్ర పఠనకున్ ॥

కం. అన్నము పరమాన్నము మృదు
సన్నుత భక్ష్యములు శాకసమితియుఁ గ్రమమొ
ప్పన్నిడఁగాఁదగుసం
పన్నముగా లవణతక్రపరివర్జముగన్ ॥

ఆ. వె. భక్ష్య భక్త సూపపరమాన్నముల మీఁద
నాజ్య పాత్రమును చుటిది యవర్త
మిడిన ఘృతము సుగకు నైన తదన్నము మాంస
సమముటంచుననిరి శాస్త్రవిధులు ॥

కం. తనరెడి యగ్నౌకరణము
మునుకొని పిండప్రదానమున్ బ్రాహ్మణభో
జనమున్ గర్మత్రయ మనఁ
జను నిష్టులువలయు భక్తిసలుపఁగఁబిదపన్ ॥

వ. ఇట్లాగమోక్తంబుగా నొనర్చినఁబితృతృప్తియగు మఱియును.

సీ. ధర్మంబునన్ శశధరుడాత్మ కళలెల్ల
నుడుగ నోషధుల యందుంచు గాన
నా దినమ్మునఁగోయుటదిగాదు శాకప
ర్ణమ్ములు మఱిపదార్థమ్ములెవ్వి
యావులఁబిండుట లవని దున్నుట దధి
ద్రచ్చుట కొఱగాదు తద్దినమునఁ
గపిలలఁదగు హవ్య కవ్యంబులకుఁబిదు
కంగ సంకరుల నంటంగఁజనదు

తే. గీ. తెలిరజకులఁగనుగొనఁ జాల బాళ
మిట్లు నడువక తప్పినయేని సకల
పితృగణ విభూతియన నఘవితతి నొంది
నిరయమున నుండు నిజ వంశకరులఁగూడి ॥

ఆ. వె. బహుళ పక్షయుక్తి పాడ్యమి మొదలుగఁ
జంద్రకళలు గొంద్రుసరవి నిచ్చి
నట్టివరుసనువల నడుగు నమావాస్య
నిందుఁడదియె కుహువనం దనరును

కం. శశిగ నొకకళ గ్గసి
సినీవాలీనామదర్శ నిరతిం దగు నా
యావేళ నోషధీస్పృశ
భావింపగ పాతకంబు ప్రబలం బెలుచన్

సీ. వహ్నిసూర్యేందు విశ్వవరుణ దేవ వ
షట్కార నిర్జరస్వాములఖిల
దేవర్షులుం జుండును శశితోయమ వాయు
పార్వతుల్ పితరులు పరఁగ ధనద
పశుపతులును బ్రజాపతులును గృష్ణ ప
క్షంబున గ్రహియించి కడఁగి శుక్ల
పక్షమ్మునందిత్తురా శుపాకరునకుఁ
గళలొక్కటొక్కటిగాఁగ వరుస

తే. గీ. నొక్కకళచేతఁ జంద్రుఁడు చిక్కి సూర్యుఁ
గలయు నమవస నిట్టిది కారణముగ
నా యమావాస్య నోషధులంటుఁజనదు
దడవ నేరికిఁ బాపముల్ దప్పులుకతన ॥

ఉ. సంతతివర్ధిలున్ మిగుల సంపద లెచ్చగు బ్రహ్మతేజ మెం
తెంతయు మీరు రోగచయ మేఁపణఁగున్ మతిగల్గు నిత్యమున్
సంతస మొందుగాన సరసమ్మున శ్రాద్ధమొనర్ప ధర్మ మ
త్యంత వివేకమున్వలయు నట్టిక్రియన్ ధరణీసురాళికిన్ ॥

కం. చాతుర్వర్ణ్యులకిట్టి ద
రీతియగున్ సేయరేని ఋణసంగతులై
పాతకములనుభవింతురుఁ
గాతరరోగాదిబాధకతలాదవ నిలన్

కం. సుజనస్తుతినేతత్క
ర్మజ ఫలమచ్యుతునికొసఁగు రహిఁదగు పిత్రూ
పి జనార్దనుఁడప్రతివా
గ్వ్రజవైఖరి నెచ్చుతక్కువలు సగుణముగన్.

తే. తవిలి శ్రాద్ధము ల్విడమి బేతాళుఁడగును
రోగపీడలునొందు నిర్యాధిసంత
తియును వర్ధిల్లు నెంతయుఁ దెలిసి చూడ
నది గృహస్థాశ్రమకర్మ మధికనియతి ॥

వ. అదియు జనార్దన ప్రీతికరంబగుటఁ దద్రూపంబులగు సాలగ్రామ సన్నిధానంబు సత్యోత్తమంబగు ననుడు సాలగ్రామ మూర్తిభేద పూజా ప్రభావ జన్మస్థానంబులు వివరింపవే యనిన శౌనకాదులకు సూతుండిట్లనియె—

చం. హరిపద పూజకై యొదవు నట్టుగఁ బూవులతోఁటలన్ బరా
త్పర హృదయాను మోదమును, భానురమా తులసీవనక్రియన్
నిరతము స్వర్గసత్యసుఖనిశ్చలభోగములొంది పిమ్మటన్
మురహర సన్నిధానమున ముక్తులునై వసియింతురా ఘనుల్.

మ. సరసీజాక్షుని యొద్దఁ గీర్తనము భాస్వల్లీలఁ గావించి త
ద్వరవాదిత్ర విశేష నాట్య కలనా వైయాత్య సద్భోగ వి
స్ఫురణ ప్రక్రియఁ జేసినట్టి నరు లిచ్ఛాసౌఖ్యముల్ జెంది త
త్పరభోగమ్ములు గాంతురా హరికృపా పారీణభావమ్మునన్ ॥

మత్తకోకిల॥ ఇందిరా విభుమందిరమ్ముల నింపుతో జలసిక్తతన్
సౌందరాధికరంగవల్లులు సాధునందిత సత్క్రియన్
వందనైక పరిక్రమంబుల వాసుదేవు భజించినన్
జెందు నైహిక వాంఛలన్ దుదిఁ జేరునాతఁడు శ్రీవిభున్ ॥

ఆ. వె. పంకజాక్షునకు పట్టునఁ గొలఁకులు
నుపవనమ్ము లెవ్వరొప్పఁ జేతు
రట్టి పుణ్యులధికు లఖిలలోకమ్ముల
వారి మహిమ లఖిల వైభవములు ॥

చం. గొడుగులు చామరంబులును గొప్పగు తీర్థపు హేమపాత్రముల్
పడగలు నాలవట్టములు పళ్లెరముల్ వరదర్పణంబులున్
సడలని భక్తి శ్రీహరికి శాశ్వతలీల సమర్పణమ్ము సె
ప్పుడు తగఁ జేయు పావనుల పుణ్యము లెల్ల గణింపశక్యమే ॥

తే. గీ. వారిజాక్షుఁ డనంతావతారములను
పాలనోజ్జ్వల విభవమ్ము ప్రబలఁ దాల్చె
నవి శిలాకృతి గండకి నమరె ననుడు
వరమునీంద్రులు తత్ప్రభావములు వేడ ॥

కం. అనఘుఁడు సూతుఁడుదయని
ట్లను గండకీయనెడు కాంత యందితనిష్ఠన్
మునుదపము నేసె హరిహర
వనజజులాత్మజులుగాఁగ వాంఛఁదలిర్పన్.

చం. తపమొనరించినంత మురదానవహారి విధాతృశంకరుల్
కృపఁగనుకొత్త వచ్చటియుఁ గేవల భక్తి నమస్కరించి మీ
రపరిమితానురాగ భరితాత్మకులయ్యు మదీయగర్భమం
దిపుడు జనింపఁగా వలయు నేర్పడనంచు నుతించునింతికిన్.

కం. త్రిగుణాత్మకులిట్లనిరో
మగువా! ధుని మువగునీవు మహి నీయందున్
మువురము బుట్టెద మనుడా
సుగుణాకర గండకీ విశుద్ధాహ్వయయై ॥

కం. మేరు గిరిదక్షిణమ్మున
సారహరిక్షేత్రభూమిఁ జక్రనదీ తీ
ర్థారూఢిన్ బ్రవహించె సు
ధీరంజన శుభఫలప్రదీపితయగుచున్.

తే. గీ. బ్రహ్మనిర్మిత చక్ర సరస్తటోత్త
రమున బహుపుణ్య తీర్థ విరాజితముగ
గరిమ మిరయు మహాశృంగ గిరివరంబు
రాజితంబగు పంద్రెండ్రు యోజనముల ॥

ఉ. ఆగిరినీడలన్నది మహాంబువులన్ బ్రసరించు ఠావులన్
బాగగు చక్రచిహ్నములు భాసురమౌ శిలలున్ ద్రుమంబులున్
నాగ పతంగ కీట మదనాగ మృగావళి తన్నగాగ్రరే
ఖాగత భూమినిల్చి లసదాకృతు లౌవర చక్రసంగతిన్.

ఉ. అచ్చట నాదిమూర్తులు నిజార్చక మోక్ష ఫలప్రదాతలై
యచ్చుగ నాత్మ చిహ్నముల నర్మిలితోడ శిలానురూపతన్
హెచ్చుగఁ బుట్టిరార్య వినుతేప్సితలీల ననేకరూపముల్
మెచ్చుగఁదాల్చి మాధవు నమేయశుభాకృతు లెక్కువైతగన్.

సీ. తచ్ఛిలా భేదముల్ ద్వారమానంబులు
గ్రాహ్యమ గ్రాహ్య ప్రకారములును
క్షేత్ర లక్షణములు చిత్రచక్రస్ఫూర్తి
గుణుతులు వివరింతు సరసిజభవుఁ

డలరి నారదముని యడిగినఁ దెలిపెదంగ
బల్కిన విధ మెల్లఁ బ్రౌఢిమమున
స్థలజముల్ జలజముల్ సరవి సాలగ్రామ
నామకా శిలలటు నయముతోడ

తే. గీ. కొండ పండనె యూరడి మెఱుంపలవు
గండకిన్ గూడు చో శిలాకారములగు
నమరు నంవాస వజ్రకీటములొకటియ
యున్నచోఁ జక్రయుగ్మమ్ము చెన్నుమీఱు.

కం. రెండున్న నాల్గు చక్రము
లుండున్ మఱి యరువదేండ్ల కొగిసూక్ష్మములై
చండాతి తీక్ష్ణముఖముల
నిండిన బహువర్ణ [భేద] నిరతిన్ శిలలన్ ॥

కం. శిలవెలుపల నంటినచోఁ
బొలుపుగ నొక్కొక్క చక్రమున్ బుట్టున్ లో
పలనంటు నొకటి రెండుగ
నలవడు చక్రములుచేయు నంచితరీతిన్ ॥

సీ. బాలచక్రము పుణ్యఫలమిచ్చు యౌవన
మెలమి శుభాశుభ ఫలములొసఁగు
వృద్ధచక్రము పుణ్యవిధమల్ప మతివృద్ధ
మది శుభాశుభమిశ్ర మగుచునుండు
తద్వర్ణ గరెను రక్తంబైన రాజగు
మఘపింగళమ్ముల మలయుభోగ
మోక్షఫలములు వళతమా నెడ ముక్తి
నిచ్చునివన్నియ పాండురమున

తే. గీ. ధనముచేకుఱు నతిరక్త ధాతుచక్ర
మూర్తి గాదాదు పూజా సముజ్జ్వలులకు
కృష్ణవర్ణమ్ములైన శ్రీకృష్ణమూర్తి
సకల సౌభాగ్యసుఖము లర్చకులకొసఁగు ॥

తే. గీ. అందుల హిరణ్య వజ్ర కీలానురచిత
పటిమ మణిచక్రములనంగఁ బద్మములన
భేదములు దెల్పఁగాబడు పేర్మి దనర
స్థలజ జలజమ్ములను సంజ్ఞ జరుగునందు.॥

౪౦. స్థలజమ్ము దర్దురంబగు
జలజము కోమలము నునుపుచాయల నమరున్
గలక్షేత్ర నిర్ణయమ్ములు
దెలిపెద వినుఁడింకఁ దేఁట తెల్లము గాఁగన్ ॥

సీ. వాసుదేవము శ్వేత వర్ణాకృతి హరిద్ర
చిత్రిత మా హరిక్షేత్ర మరయ
రహిఁ బైఁడి వన్నె హిరణ్యగర్భంబగు
చిరపీతవర్ణమ్ము శ్రీధరమ్ము
నారాయణక్షేత్ర మారయ శ్యామమ్ము
కృష్ణవర్ణం బైన విష్ణువగును
దగునీలవర్ణమ్ము దామోదరం బట్టి
దనిరుద్ధమెఱమి మధ్వాభ మాధ
తే.గీ. వంబు రక్తంబు సంకర్షణంబు కపిల
వర్ణములు నారసింహంబు, వామనాఖ్య
మగనె పూచాయ బహువర్ణ మయ్యనంత
మిట్టిక్షేత్ర ప్రకారమ్ము తెఱుఁగవలయు ॥

ఉ. శ్వేతము గ్నోశమిచ్చు నతసీద్యుతి లక్ష్మి పొసఁగు నీల మ
త్యాతత వృద్ధి శ్యామలము నంచిత కీర్తి ద మర్జునంబు రా
జ్యాతిశయమ్ము రక్తమును హైమము పీతము గౌరవర్ణముల్
ప్రీతి ధనంబొసంగు సిరపేర్మఁ డనర్చు ననేకవర్ణతన్ ॥

తే. గీ. తళుకు మెఱుఁగు గలది దార ప్రదంబగు
గ్రాహ్యమింకఁ దెలియఁగా వినుండు
స్నిగ్ధసూక్ష్మ వృత్త శీతలాంగ సగహ్వ
రములు మస్తకోన్నతములు మేలు ॥

తే. గీ. చారుచక్రవాము చక్రముల్ మధ్య చ
క్రంబు వృత్తవక్రకముల నిభము
లనఘములు దలంప వనమాలికాయుక్త
మమిత ఫలము గ్రాహ్యమగు మనుండు.

సీ. స్నిగ్ధంబు నిష్టార్థ సిద్ధి సూక్ష్మము దివ్య-
ఫలము శీతలము ముత్ప్రదము వృత్త -
మనురించు సద్వృత్తి యౌన్నత్యమస్తక
మత్యున్నతి పొసంగు ననఘచారు

వాయుపుత్రకములు రమత్స్య చక్రంబు
నతికీర్తి పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధి
కేరము మోదనుగ సగహ్వరముఖీలేఖ్య
ద మురియ నవకములాభ మమిత

తే. గీ. ధాన్యధనధేనుఫలమిచ్చు దనరుభిన్న
మధికముగ గొద్దివెడయుపు నతకఠినము
గాని షడ్వర్గ రాజ్యభోగమ్ములొసగు
చక్రపంచక మిహపరసౌఖ్యదంబు ॥

మ. వనమాలాన్వితమైన మూర్తియొడ శ్రీవామాక్షితోనుండు న
వ్వనజాక్షుండతువంటి మూర్తి యెసనె వ్వా నింట దారిద్ర్య దు
ష్టనిశాటోగ్రబాధ, శోక [ఘన] కార్శ్యంబుల్ చోరంబోవు, త
ద్ఘను గేహమ్మున మోక్షమంతమున నిస్సందేహతన్ జేకుఱున్ ॥

తే. గీ. ఆమలక ఫలంబు తుల్యంబులగుచు సూక్ష్మ
చక్రయుగ యుక్తిదగుమూర్తి చక్రపాణి
యిందిరా దేవితోనుండు నెంతయెంత
సూక్ష్మ శిలలంత లెంతయు శుభములిచ్చు ॥

కం. క్షీరములఁ దండులమ్ముల
నారూఢిగ నుంచి కొల్వ నధికంబైనన్
ధీరులు సాలగ్రామను
లారసి గ్రహియింపవలయు నధిక ప్రీతిన్.

సీ. అగ్రాహ్యము వికరాళాతి కరాళ తి
ర్యగ్వక్త్రి పృథు వక్త్రి మవ్విదిజ్ము
ఖంబు లూర్ధ్వాధో ముఖంబులు పార్శ్వ వ
క్త్రిము తుండముఖములు కడఁక బద్ధ
చక్రము చక్రంబు చక్ర వక్రము భిన్న
విషము భగ్నమనుక్త వివిధ సంక్తి
చక్రముల్ గలయవి సరవి ధూమ్రాభ పిం
గళ కళంక వర్ణములు మధురుచి

తే. గీ. భగ్నభగోత్కృష్ట బంధుక స్ఫటికదర్దు
రములు సందిగ్ధ వర్ణమ్ము లమిత మల్ప
మధిక మస్తక నిమ్నంబు లమరు సలిల
ధారణములైన మూర్తులు తగదు సుమ్ము.

చం. గుఱుతులు లేని రేఖల త్రికోణములన్ వెస చిహ్నహీనతన్
బరగు శిలాశకమ్ము లతి పాండుర దగ్ధత పృష్ఠరూక్షతన్
బొరిసిన భిన్నతంబులును స్ఫోటములందగ ఛిద్ర పీత వి
స్ఫురణముగల్గు మూర్తులవి పూజలు సేయ రిహైకవాంఛితుల్.

ఆ. వె. మిశ్రలక్షణముల మేలి వర్ణముల
లక్షణముల మూర్తిలక్షణములు
క్షేత్రగతులు దెలిసి చెప్పంగఁదగు బుద్ధి
మంతు లింక ద్వారమాన విధము.

కం॥ చుట్టు నొకయష్టమాంశము
పట్టగు ద్వారము శుభము పాతికపాలన్
నెట్టుకొన మధ్యమంబగు
గట్టిగఁ ద్ర్యంశైకమైన కడ వహి దెలియన్.

కం. బహుమూర్తులు దెలియందగు
విహితంబగు లక్షణముల వెస క్షేత్రములన్
రహియించు వర్ణరూపా
వ్యూహముల బుధులైనవారి వారిత బుద్ధిన్.

సీ. తలఁప మత్స్యాద్యవతారముల్ పది కేశ
వాదులు కపిలుఁడు యజ్ఞదత్త
హయ శింశుమారులు హంస పరమ హంస
కూర్మ వైకుంఠ ముకుంద పుండ
రీకాక్షులమల లక్ష్మీకాంత దేవేశ
వట పత్ర శయన విశ్వంభరులును
సత్యవీర శ్రీపస కనకాంబర విశ్వ
రూప తార్క్ష్యధ్వజుల్ రూఢి నమృత
† హరణ చక్రపాణులల బహురూప నా
రాయణము సుదర్శనాభిధంబు
నటు జగద్యోని పారిజాతాహ్వయుండ
నంతుఁ డివి హరిమూర్తు లత్యంత మహిమ.

కం. ఇవి యేఁబది యింకన్విను
శివహరిహర పూర్వులనఁగ శ్రీమూర్తులనన్
భువినారాయణుఁడు స్వయం
భవు చతురాస్యుండనంగఁ బొలుపగుమతియున్.

† యెత్తుగీతి సగమాటవెలఁది సగము తేఁటగీతిగా నున్నది.

తే. గీ. అల్ప ఫలంబున్ను దనఘ హేమయుఁ దనంగఁ
బురుషుఁడును సూర్యుఁడనఁగ నమర విదూత్త
బహువిధంబుగ మూర్తులు పరఁగవిల్లు

... ...

వ. ఇక ముఖవతి రెండును గౌరీనాథ శివనాభాది శివమూర్తి పంచకంబునుం గూడఁగ డెబ్బదియాఱు సింహాసనాటి ముఖభేదమ్ములగు దత్తల్లక్షణమ్ము తెలిం గించెద

సీ. ఏక చక్రమ్ము వెలివెసఁగు పద్మము వృత్త
పీఠమ్ము పరమేష్ఠికవిలు చిన్నె
లష్ట చక్రములు నాల్గగు వక్త్రములు హరి
ద్వర్ణమ్ము గల్గు పైలోమములుండు
ఒలువు హిరణ్యగర్భము వక్త్రముల స్వర్ణ
పటు బిందువులు శుభప్రద మగుటయును
హేమగర్భుఁడు ద్వారహీత సైన్య శీతల
మూర్తి శుభంబు లిమ్ముగ నొసంగు.

తే. గీ. హ్రస్వవదనమ్ము పృథునాభి యధికపృథుల
చక్రపార్శ్వగ లాంఛన సరసిజములు
[నా?] ం తరధ్వని స్వర్ణమిశ్రాకృతియును
గలిగిన హిరణ్యగర్భంబు గడు శుభదము.

కం. ద్వారం బివల నావల
నారూఢిగఁ జంద్రవర్ణమై స్థూలంబై
మీఱెడు హిరణ్యగర్భము
సారలసన్మహిని శుభము చాలఁగ నిచ్చున్.

తే. గీ. నలువు గొడు గందమును ద్వారనాసికమున
బిందువు హిరణ్యగర్భ మింపొందు మిన్న
రెండు చక్రంబులున్ బార్శ్వరేఖ లమరు
నాలుగింటఁ జతుర్ముఖలీలమరు.

కం. తలమీఁద వలయరేఖలు
గలుగు నలువు నిడివి నోరుగల్గ స్వయంభూ
జ్వాల సంజ్ఞఁ దనరుఁ బూజా
ఫలమతులముభుక్తి ముక్తి బాగుగ నొసఁగున్.

వ. ఇంక మత్స్యమూర్తుల నెఱింగించెద దీర్ఘాకారంబులును శ్యామలచిత్ర శబ[ల] వర్ణంబులును పృష్ఠచక్రయుక్తంబులునై యైదు తెఱంగులఁ బరగు నందు.—

సీ. ప్రక్కల శబల శోభన రేఖలనుకమ
స్నిగ్ధంబు దళు కొత్తఁ జెలఁగునదియు
నట్లయ్యు బిందువులనుబొంద నొక దంష్ట్రి
విషమ చక్రంబుల వెలయునదియు
ముఖమున నొక చక్రమున్నల్గి శ్రీవత్స
బిందు మాలికలఁ జెన్నొందునదియు
కంచుఛాయల మిన్న గల్గి చక్రద్వయ
వదనమ్ము జెలువొందఁ బొదలునదియు

ఆ.వె. నిట్టి చిహ్నములనుబట్టుగుఁ బృష్ఠను
శిరము బిందువులను బరగునదియు
మత్స్యమూర్తు లిట్టి మహితాకృతుల నొప్పు
కూర్మ మూర్తులకును గుఱుతులింక.

ఉ. ఉన్నత పృష్ఠ భాగము సముజ్జ్వలబిందులు వర్తులమ్ములున్
మున్నుగ శ్వేతవర్ణ ఖురముల్ మకరాకృతులున్ దురంగపున్
జిన్నెల రూపముల్ దగ విశేషపు వన్నెలు స్వర్ణరేఖలున్
సన్నుత దామ మొరయగు చక్రములుండగు కూర్మపంక్తికిన్.

కం. అది పది తెఱఁగుల శ్వేతా
స్పద ఖురమునఁ జక్రకంబు సకల శుభదమౌ
వదనమున రేఖ నిడివిం
గదిసి రవివలయములైదు గలది శుభమగున్.

కం. కనకచ్ఛవియౌ స్నిహిత్రా
న్నన చందపుఁ జక్రయుగమున యవృత్తంబౌ
ధనధాన్య పుత్ర పౌత్రద
మనఘంబగు కూర్మమూర్తియనుపమలీలన్.

ఆ. వె. ముసలిరూపు నిమ్న మెసఁగిన వదనంబు
నాభి చక్రకంబు శోభనాన
నంబు నలుపు నెఱుపునను బొల్చు నొక్కటి
నలుపు సోమబిందు వాలయు నొకటి.

తే. గీ. వక్ర చక్రము దక్షిణ వదన శంఖ
చక్ర చిహ్నముల్ వృత్తంబు సరసిజాప్త
నిలయములు నైదు తమ్మియుఁ గలది సర్వ
కామదంబగు కూర్మంబుగా నెఱుంగు.

కం. కమలా కృతిదీర్ఘంబై
యమరెడు దక్షిణపు వదనమటు ప్రక్కలఁ గూ
ర్మము గతియు నాభి చక్రం
బమరినఁ గీర్తిదము కూర్మ మారయ నెలమిన్.

మ. అవనిన్ స్థూలము దట్టమున్నలుపు చిత్రాంగంబునుం గూర్మ మి
ట్లు వినోదంబుగ రెండు నొక్కటిగ నుండున్ జంపమై శంఖ చ
క్ర విధంపున్ గుఱిగల్గి నోఁటి తుదఁ జక్రంబున్న [యా] రీతి కూ
ర్మ వరాహంబతి సౌఖ్యదంబు నిఖిలార్థంబిచ్చు పూజింపఁగన్.

సీ. ఎలమి వరాహ మూర్తుల లక్షణము విను
మగినె పూచాయ నైల్యంబు శ్యామ
లాకృతి నెఱుపు నల్పసురు వర్ణములు భూ
వలయమ్ము దంష్ట్రలు గల గుఱుతులు
దీర్ఘాస్యవలయముల్ ధృతిద్వార దేశ చ
క్రములు గల్గినదివరాహ మొకటి
మూఁడు రేఖలు స్థూలమును శక్తి లగ్నంబు
విషమ చక్రము నల్పు విధము నొకటి

తే. గీ. యలకలువ చాయ నిడి [వం?] ద మైననోరు
చరమతనువున జర్జరీ స్పష్ట మొకటి
కౌస్తుభను పాదలాంగూలకముల రేఖ
ల మరఁదగు భోగమోక్షదంబైన దొకటిఁ

తే. గీ. అంకుశాకారవదనంబునందుఁ గోఱ
గలది భూప్రద వారాహ మిలను ఖాన
నమ్మపై చాయ సూక్ష్మరంధ్రమునఁ జక్ర
దంష్ట్రి యుగమున్న మూర్తిరా ధరణి యొసఁగు.

కం. నిడివి బృహత్కేశంబులు
నడుగులు వాలమ్ము ఛిద్రమగు తనుకాంతుల్
కడురక్త నైల్యములు నై
య్యెడలన్ విష్టరవుఁగిటి మహీప్రదమరయన్.

తే. గీ. పాడవర్థో వక్త్రమును నిగ్గులడరు మిసిమి
గలది ధాన్యవరాహమ్ము చెలువు ముఖము
పెద్దయున్నత మస్త త్రిబిందు సూక్ష్మ
చక్రముల నమృతవరాహసంజ్ఞనమరు.

చం. నలుపును బచ్చచేఁ బొడవునందగు వెన్ను హరి ప్రకాంతి చె
న్నలరునధః ప్రదేశము మహామణి చిహ్నము వైజయంతియుఁ
గలలిత వత్స పార్శ్వగత చక్రములుండిన లక్ష్మివేరిమిన్
గలుగు వరాహమూర్తి సుఖగౌరవ మోక్షము లిచ్చునెంతయున్.

తే. గీ. దీర్ఘమును గోణమును దంష్ట్రి తెల్వి మాలి
కయును శ్వేతవరాహమ్ము ఘనతనాల్గు
చిహ్నముల్ ఘోణి మోక్ష సంసిద్ధిదంబు
బ్రహ్మచారులు పూజింప భాగ్యమరయ.

సీ. నరసింహమూర్తుల నెఱిఁగింతుఁ గపిల వ
ర్ణంబులు దీర్ఘోదరములు గలవి
బహువర్ణ యుక్తముల్ బహుచక్రయుక్తముల్
కలవవి వేర్వేరుగా వినుండుఁ
గడు కొద్ది చక్ర యుగ్మము మాలికయు బాల
నారసింహంబు సంసారహరము
ముఖయుగ్మమున స్థూలమునను విద్యుజ్జిహ్వ
మది లేమినొనఁగూర్చు ననుదినమ్ము

తే. గీ. దీర్ఘ చక్రము మిన్నలు దీర్ఘమైన
యది విభీషణ మధిక దంష్ట్రాకరంబు
ముందట న్పార్శ్వముల నల్పు మొనయు చక్ర
మును నధోముఖ మది యిచ్చు మోక్ష పదవి.

కం. బహువక్త్రద్వారంబుల
బహువర్ణ బహూదరములఁ బాతాళమగున్
బహు[ళో?] ద రాల్ప చక్రో
ద్వహమున నది కుక్షినృహరి వైఖరి వెలయున్.

తే. గీ. సప్త చక్రము బహుముఖ స్వర్ణమయము
సరదమగు వక్త్రమతి శుభ్ర సర్వముఖము
భిన్న వక్త్రము ఛిద్రములున్న రాక్ష
సాఖ్య నరసింహ మది యిచ్చు నగ్నిభయము.

సీ. రక్తబిందుల విదారణమనఁదగునది
హేమప్రభన్వికృతాస్యమగును
తఱచుపఙ్క్తిముల విదాహకమనఁదగు
స్థూలమైనది మహాజ్వాలమగును
సరవిదంష్ట్రలఁదగు జ్వాలానృసింహంబు
కాపిలం బెఱుపు చక్రద్వయమునఁ
గడుబద్ధచక్రముల్ కపిలాఖ్యచేనొప్పు
దంష్ట్రలజిహ్వలుదగినదదియె

తే.గీ. చాలచక్రంబులో సూక్ష్మచక్రబిలము
గలది లక్ష్మీనృసింహంబు గపిలకాంతి
ఛాయనోరుసు బంగరుచాయగలది
యదియయైనను బ్రహ్మచర్యార్హమగును॥

తే.గీ. వామచక్రత్రిబిందువుల్ వఱలునలుపు
చెలఁగుచున్నది లక్ష్మీనృసింహమూర్తి
భుక్తిముక్తి ఫలమ్ములింపుగనొసంగు
రాజితోదారమహిమచేఁదేజమెసఁగ॥

కం. కపిలమ్ముత్రిబిందుయుక్తం
బుపమింపఁగఁబంచబిందుయుక్తంబైనన్
నిపుణతయోగానందం
బపరిమితసుఖంబు మోక్షమర్పకులకగున్॥

కం. ఇవిరెండు తక్కఁదక్కిన
యవి వటువులుయతులు దక్క నర్చననేయన్
భువినిగృహస్థులుబూనరు
వివిధైహికఫలములిచ్చు విధములుగామిన్॥

సీ. వర్తులమ్ములు కొద్దివారవిసూక్ష్మచ
క్రమ్ములుబిందువుల్ గ్రమ్మునట్టి
నగి [నై ?] పూచాయచేనమరు వామనమూర్తు
లాభేదములువినుఁడంచితమతి
వర్తుల హ్రస్వమ్ము వామనమొక్కటి
కడప పూరూపురేఖలది యొకటి
సితబిందువులనతసీద్యుతినొక్కటి
హాలికాహరి నీల లీల నొకటి

తే.గీ. ఛత్రశిరమును బిందువుల్ స్వర్ణరేణు
భాతి హ్రస్వాంగవామన ఖ్యాతినొకటి
ఛత్రమండలబిందువుల్ సరవివక్త్రి
బిందువుల మున్ను పుష్పంపుటందమొకటి॥

కం. సిద్ధమున స్పష్టచక్రము
తద్ద్వయుగహ్వరము దీర్ఘతం దగునోరున్
ముద్దగు రేఖావలయము
లద్దేవుఁడు భూప్రదాఖ్యమగు వటుఁడెలమిన్.

కం. నిగ్గున్ సూక్ష్మద్వారము
నగ్గలికన్ స్వర్ణబిందులగు వామనుఁడే
ట్లగ్గగుగుణితులు సూక్ష్మము
నొగ్గఁగ నున్నతశిరుండు నొసఁగుంగోర్కుల్॥

ఆ.వె. నిగ్గు కార్శ్యకంబు నెఱిమధ్యచక్రంబు
సర్వకేష్టదాయియైన మూర్తి
యగినె పూవుచాయతై కించిదున్నత
మస్తకంబు మూర్తి మహిమ యతుల॥

సీ. నీలమేఘాకృతిమాలిక సూక్ష్మరం
ధ్రము కుక్షివిరివి రమ్యము దలంప
నీలాభ పద్మంబుమాలిక గల్గు హ్ర
స్వపుమూర్తి శుభదమీచందమరయ
దధిబుద్బుదంబులు దగిలి నీ [లాబ్దంబు]
వడువైనయది దధివామనంబు
స్నిగ్ధంబు వర్తులస్థితి శ్యామరుచి బను
పైమించునది దధివామనంబు

తే.గీ. హ్రస్వమతిరక్తబిందువులర్కభాతి
చక్రపార్శ్వ స్నుహీప్రసూనక్రమంబు
కడప పూరీతి నచ్ఛ్రియగతి దగు దధి
వామనంబర్చ కానేక కామదంబు॥

ఉ. బంగరుబిందువుల్ నలుపుపైఁదగునిగ్గుల శ్యామవర్ణమున్
రంగగు నాస్యచక్రములు రాజిలఁగా దధి వామనంబగున్
సంగతి రెండుఖండములసంగతి నిగ్గగు మాల్యబిందువుల్
పొంగుచు సర్వకామ సుఖభూతి వవామన మెంచిచూడఁగన్॥

తే.గీ. రక్తనీలాభదధి బిందురచితమటుల
నూర్ధ్వచక్రాగ్రదధి బిందుప్రాప్తమూర్తి
భూమిదధ్యుక్త గోపాలనామనంబు
మృత్యుదారిద్ర్యహరణమ్ము మేటిశుభము||

సీ. భృగురామమూర్తులు దగుపలువన్నెల
పరశు రేఖలు దంష్ట్రనెరయ బిందు
సంగతి శ్వేతకృష్ణద్యుతులరుణమ్ము
ఘటిత చక్రమునిడిబిలము చక్ర
భాగబిందు సదంష్ట్రభాతి రేఖలు పర
శ్వాకృతినున్నట్టి [భద్ర] మూర్తి
రాజులకర్హంబు పూజలకవివెన్కఁ
బరశురేఖామనోహరపదనరి,

తే.గీ. యన్ని విన్నెలులేమి శాంతాఖ్యశుభద
మట్లు దూర్వాభమున్నత మగుచు నాభి
రేఖయు మనోజ్ఞ చక్రముల్ రీతినమరు
నదియ జమదగ్ని రామాఖ్యనతిశల్లు

తే.గీ. పీతవర్ణ ధనుర్బాణబిందుయుతము
పరశుచిహ్నంబునగిసె పూపగిది రామ
మూర్తు లపమృత్యుహరణముల్ కీర్తిదమ్ము
లింక శ్రీరామమూర్తులనెల్ల వినుము||

సీ. కుక్కుటాండమురీతి కోదండగతిఁజాప
బాణతూణీరముల్ రాణమెసఁగ
ధృతిఁబృష్ఠమునఁ బంచరేఖలుగల్గిన
బాలరామము పుత్రభాగ్యదాయి
శ్యామలోన్నత పృష్ఠసవ్యాపసవ్యతూ
ణీరకల్పద్రుమాన్వితము పిఱిఁది
ఛిద్రమ్ముగలమూర్తి చెలువుగ దాశర
థ్యాహ్వాయమదియఁబూర్వానురూఢి

ఆ.వె. చాపబాణబిందు సహితమ్ము స్థూలమ్ము
దీర్ఘనాభి చక్రధృతినినదియె
నీలజలద భాతి నెఱివర్తులమ్ముకో
దండరామమునఁగఁదనరియుండు||

ఉ. నేరెడుపండు బోలితగునీలత వెన్నుననుండి నోటిదాఁ
కా రుచిరాంశుకాకృతివికాసము కుండలముల్ లలాటరే
ఖారతి హేమచాపమును గల్గినబిందువు కృష్ణక్షేత్రపున్
శ్రీరఘురాముఁడో కలినిఁజేరఁగనీయఁడు పుత్రదాయియై॥

తే.గీ. శ్యామమున్నతచరమంబు చాపరేఖ
తెలమిద్వారంబున్ పార్శ్వములను రెండు
గలుగ దశకంఠహరణదోర్బలుఁడు రాముఁ
డరివినాశన మొనరించు నంచితముగ॥

తే.గీ. సూక్ష్మకేసరచక్రముల్ సూనదామ
రచితకుండలమగు వీరరామమూర్తి
పార్శ్వఖురములుదలవిల్లు బాణముగల
దృష్టరామంబు భుక్తిముక్తిప్రదంబు॥

తే.గీ. రక్తబిందువుతోడఁ జక్రముకరాళ
విదితముఖచాపచిహ్నిత విజయరామ
మేకచక్రంబు ముఖసీమ నెసఁగుకృష్ణ
వర్ణశోభన మొసఁగు పావనశుభమ్ము॥

కం. నలుపున్వనమాలిక శో
భిలు భానుత్రయముస్వర్ణబిందువు దలపైఁ
గలజానకీవిభుండిల
వెలయున్ సకలేప్సితములు వేడ్కనొసంగున్॥

సీ. చాపబాణాంకుశచ్ఛత్ర చామరకేతు
దామమ్ములున్న సీతారఘుపతి
వామహస్తద్వారస్థ వరచక్రకల్పకా
ధోవక్త్రకుండల శ్రీవిలసిత
మదియెసీతారామ మఖిలార్థఫలదంబు
గోఖురపుచ్ఛ సంగుప్తమదియొ
యిట్టిచిహ్నమ్ములనెసఁగు బహిశ్చక్ర
యుతము సీతారామ మతులమదియు

తే.గీ. చారుసవ్యాపసవ్య తూణీరయుగము
సీతచక్రంబుగలయది చెలఁగునతుల
గలుగుటతులుండె నాల్గుచక్రముల నేక
వదనయుక్తిచతుశ్చక్ర మదియెయుంగు॥

శా. ద్వారద్వంద్వము నాల్గుచక్రముల మూర్ధంబొంట సొంపొందఁదూ
ణీరాద్యాయుధ కల్పచిహ్నములు వర్ణింపంగ బ్రక్కెండలో
దారంబైనది పంచచక్ర మతిమోదం బాయురారోగ్యను
శ్రీరమ్యాఖిలకామదం బగుమహాశ్రీఁ బొల్చుతద్దేహముల్॥

తే.గీ. పార్శ్వమున రెండురెండు నేర్పడఁగ శిరము
నందునొకచక్రమున్నఁ బట్టాభిరాము
డదియు నెన్నఁగ నతివైభవాస్పదంబు
మున్నుఁజెప్పిన చిన్నెలనెన్నికెర॥

కం. ద్వారద్వయమున నాలుగు
నారయఁజఠరమున శిరమునందున రెండున్
జారుతరచక్రభూషా
ధారత షట్చక్రమరయ ధరణిజ చిన్నెల్॥

సీ. ముందఱవదనముల్ మూఁడిటఁజక్రము
లాఱుపార్శ్వమ్ములనమరునొకటి
బాణతూణీరచాపము కల్పకమ్ము సిం
హాసనచిహ్నమ్ములలర సప్త
చక్రపట్టాభిసంజ్ఞంగల రాముఁ డ
భీష్టదాయకమట్టి పేరఁగల్గి
యున్నతచరమంబు చిన్నెలుదగఁబంచ
ముఖసూక్ష్మదశ చక్రములఁబొసంగి

తే.గీ. ఘనశిరఃపార్శ్వ కలితచక్రద్వయమున
నైనఁగ్రిందటఁ గూర్మచక్రాంకమైన
నమరద్వాదశ చక్రపట్టాభిరామ
ముది మనోభీష్టదాయక మఘహరమ్ము॥

కం. తూణీరాకృతిధనువున్
బాణము నానాయుధములు ప్రస్ఫుటమైనన్
నాణెమగు రామపంజర
మాణవమలహరణమగుచు నది జయమొసఁగున్॥

సీ. బలరామమూర్తులయ్యెలవు నీకెఱిఁగింతు
హలముసలముల శ్వేతాభమసుర
మధుబిందువులు దమ్మిమూడ్కిని వదనంబు
గల్గినమూర్తి సంకర్షణమ్ము
చక్రమ్ము లేకపార్శ్వమ్ము పూర్వభాగ వ
స్ఫురము రక్తాభసంకర్షణమ్ము
చక్రయుగ్మము స్వర్ణసంలగ్నవదన వు
స్ఫురమున్న నదియొ సంకర్షణమ్ము

తే.గీ. హరితలోహితవర్ణమ్ము నెరయ స్థూల
చక్రబలరామ [మన్వయ ?] శాశ్వతంబు
శంఖచక్రగదాకృతుల్ సరవి నడుమ
గలిగి కనుపట్టు శుభదసంకర్షణంబు॥

తే.గీ. గొప్పయును దీర్ఘమగు తోరు నొప్పుగల్గు
చక్రయుగ్మము వెల్గు ముసలహలాది
చిహ్నితంబును గుముదభాసిత నిరూఢ
వదన బలరామ మది వంశవర్ధనమ్ము॥

కం. వామదిశఁజక్రముల్ రే
ఖామానిత దక్షిణాంక ఘనలాంగల ను
శ్రీమించు శాంతవర్ణుల
రాముఁడు లాంగలిక ముఖ్యరాముండనగున్॥

కం. అంతయు నరుణచ్ఛవి న
త్యంత లసచ్చక్రయుగ్మమగుచోఁ [దగ] న
య్యంతిక చక్రములున్నఁజి
రంతనమగు సీరపాణిరామమనఁదగున్॥

సీ. పీతవర్ణము వింటిరీతి వక్త్రము చాప
శరశుచిహ్నముల నేర్పడిన దొకటి
కడవ పూచంద మాకారంబు బిందు చా
పాంబుజ బాణచిహ్నములు పిఱుఁద
ఛిద్రంబు పీతాభభద్రరేఖయుఁగల్గు
కీర్తిప్రదము రామమూర్తి యొకటి
షట్చక్ర ముభయపార్శ్వముల నాయుధములు
శోభనవదనముల్ సుసుషిరంబు

తే.గీ. కల్పకంబు నత్యంత వికసనమమరు
రక్తమధునీల వర్ణత్రయయుక్తమూర్తి
మహిమచే నొప్పు నదియె స్వమాత్రి(?)రామ
మిహపరమ్ము లొసంగు శుభేప్సితంబు॥

వ. ఇంక శ్రీకృష్ణమూర్తుల నెఱింగించెద—

ఉ. ఉన్నతమస్తకంబు నలువొప్పగు చక్రయుగంబు బిందువుల్
సన్నుతవేణువేత్ర ఖురసంగతరేఖలు కృష్ణమూర్తి లీ
వన్నె త్రిబిందుయుక్త మనవద్య శుభానన దీర్ఘమున్న యా
చిన్నెల బాలకృష్ణుఁడిల నేమము సంతతియిచ్చు నెచ్చుగన్॥

తే.గీ. కుచ్చఁదనమున నీలిమ పార్శ్వభిత్తి
చక్రయుగ్మము వదనంబుసాటి నాభి
పృష్ఠమునఁ గూర్చరేఖ యొప్పిదఁపు వలఁద
యైనచోఁ బాపహరకృష్ణుఁడనఁగఁదనరు॥

కం. సమచక్రద్వారము కడు
నమరఁగఁ గృష్ణాభశోభనాకృతిఁ గృష్ణుం
డమర శుభంబు లొసంగున్
సుమహితముగఁ బూజకులకు సుస్థిర లీలన్॥

సీ. వదన వతోన్నతి వామపర్యంక కృ
ష్ణాభిరేఖాద్వయ హారి బిందు
మండనుఁ గాళియమర్దనుఁ డనఁదగు
సర్వశాత్రవహారి సౌఖ్యదాయి
సవ్యాపసవ్య భాస్వద్రేఖలున్ పార్శ్వ
ఖురసూక్ష్మ చక్రముల్ కెంజాయమూర్తి
యది ధనంజయవిభుఁడనఁదగి శుభమిచ్చు
రక్త బిందులు శ్యామరచితవర్ణ

తే.గీ. మొనరఁగా నొప్పు దంతి కరోపమాన
రేఖ దక్షిణమున ముష్టిరీతి బిందు
వమరఁ జాణూరమర్దనాఖ్యానకృష్ణుఁ
డమిత సౌభాగ్యమొసరించు నంచితముగ॥

తే.గీ. పార్శ్వవదనమ్ము తగు పూర్వభాగముఖము
శుద్ధనీలాంబరప్రభాశోభి కంస
మర్దనాఖ్యానమది కృష్ణమహితమూర్తి
పూజకాభీష్టదాయియై పొల్పుమీఱు॥

కం. స్థూలము కణయుక్తములగు
మేలిమిచక్రములు నురియ మిసిమి తనరుచుల్
చాలన్ శ్రీవత్సాంకితుఁ
డాలలిత శమంతహారి యశము లొసంగున్॥

మ. తనుదీర్ఘంబతికృష్ణవర్ణమును సార్ధంబైన చక్రాళి ప
జ్జను నిమ్నాస్యము గల్గఁ బుత్రదుఁడు శ్రీసంతాన గోపాలుఁడౌ
ననుపున్ శ్యామము ఛత్రరీత్యరుణబిందుల్గా శిరఃపుష్కరం
బును నూత్నానన సీమ బిందువుల నొప్పన్ గృష్ణుఁడిష్టార్థుఁడై॥

తే.గీ. కుక్కుటాండమురీతి లాంగూల వేణు
డోలికాకుండలమ్ములు మేలి నిగ్గు
పరగ లక్ష్మీ నివాసగోపాలమూర్తి
భాగ్యదాయిని పుణ్యసంప్రాప్తమదియు॥

సీ. దామంబు పంచాయుధమ్ముల చిన్నెలు
భృత సూక్ష్మచక్రముల్ కృష్ణమూర్తి
రహి నిదియె బహూదరము వేణువున్ దైర్ఘ్యమ్
మమర శ్రీగోపాల మనఁగఁబరగు
దనరు నైల్యము శృంగదండ పార్శ్వము వేణు
వదనంబు తదోగ్రపవల్లభుండు
కుండలమాలికల్ రెండు పార్శ్వమ్ములఁ
దరుయుక్త కార్ష్ణ్యమ్ము మెఱసెనేని

తే.గీ. మదనగోపాలుఁడగు నీలిమంబు నెఱుపు
చెరిసగమ్ము దీర్ఘమును సుషిరము చక్ర
శరశరాసన శంఖలాంఛనము గలుగు
నిట్టిమూర్తులు సకలాభీష్టదములు॥

కం. వలుఁదయు రాజితబిందులు
తల నిమ్నము నిడివిగల్గు దక్షిణభాగం
బలరన్ గోవర్ధనధరుఁ
డలఘుత రైశ్వర్యదాయియై విలసిల్లున్॥

తే. గీ. అటుపఁ బ్రద్యుమ్న సూక్ష్మచక్రములు మీఁద
వస్త్రిచిహ్నము క్రిందటు వరుస వృత్త
చారుచిహ్నము వస్త్రాపహారి కృష్ణుఁ
డఖిలకామ్యము లొసఁగూర్చు నర్చకులకు.

క. స్థూల శుభచక్రయుగళుఁడు
మేలి గదాకార మధ్యమిశ్రిత రేఖా
ద్యాల శుభాంగుఁడు కృష్ణుఁడు
సాలఁగ ధనధాన్య విభవ సౌఖ్యములొసఁగున్.

సీ. కలికిమూర్తులు నిల విలసితాకృతి దీర్ఘ
మగు నంకుశాకారమైన నోగు
వనమాలికయుఁగల్గి వరకల్కి మూర్తి నా
నురుశుభసుకృతమ్ము లొసఁగ నిచ్చు
నతిరక్తత సూక్ష్మమగు బిలంబును వెన్క
చక్ర శరాసనాంచత్కృపాణ
[ములఁదనరెడు] మూర్తి కలివినాశనకర
మని యొప్పుఁగుఁడు శుభమనరనొసఁగు

తే.గీ. విరివిగల గహ్వరము చక్రవిధము లేమి
పూని నిర్వాణబుద్ధునిగా నెఱుంగుఁ
డనఘ వినుమింక శ్రీ కేశవాదిమూర్తి
భేదములు దేఁటపడఁగఁ బ్రమోదమెసఁగ.

క. కనకరచిత బిందువులన్
ఘనమై సూక్ష్మమగు చక్రకము శ్యామంబున్
వనమాలికచేఁ గేశవ
మనఘ చతుష్కోటి యుక్తమది శుభదమగున్.

సీ. నారాయణమ్ములు నాభిచక్రమ్ములు
న్నతములు వలుఁదలు నలుపు లెలమి
కనకచూలికయు రేఖాత్రయయుత మున్న
తం బపమృత్యువిదారణమ్ము
స్థూలచక్రంబులు మేలి శ్యామాభయు
ననువైన దఖిల శోభనకరంబు
నేకచక్రము గాను గాకువర్ణము స్వర్ణ
కాయము వీరనారాయణమ్ము

తే.గీ. సుముఖశోభన మధ్యచక్రములు కటక
హార తాటంకయుతము మాయాభిధంబు
నగుచుఁ బూజాభిరతులకు ననవరతము
నాయురారోగ్య మొసఁగు నారాయణమ్ము.

క. పీతాభ మేకచక్రా
ఖ్యాతధ్వజ వజ్రచిహ్నమా లక్ష్మీము
ఖ్యాతత నారాయణ మ
ల్లైతగు చక్రద్వయమున నది శుభ మొసఁగున్.

సీ. వామచక్రంబు పూర్వాగ్ర చిహ్నిత పద్మ
మమర శ్రీ నారాయణాఖ్యమదియు
ఖగచక్ర ముఖ్యరేఖలు వామచక్రముల్
రమఁ గూడియుండు నారాయణుండు
పంచాయుధంబులు పద్మగదా వామ
చిహ్నముల్ శ్రీ లక్ష్మిచెలువు గలుగఁ
గ్రమమున నేకచక్రము ద్విచక్రమునఁ ద్రి
చక్ర చతుశ్చక్ర సంజ్ఞలందగు

తే.గీ. రమణ లక్ష్మీశయుక్త నారాయణములు
మఱియు నొకటైన నాల్గైన మహితచక్ర
ములు గుఱుతులుండి కొలఁదివై వెలయుమూర్తిఁ
జూచినంతనె చేకుఱు శోభనములు.

శా. ఛత్రాకార దృఢమ్ము లొప్పగు చతుశ్చక్రమ్ములన్ స్నిగ్ధమున్
జిత్రాస్త్రాన్వితమున్ ద్రిభిన్నము ధ్వజశ్రీవత్సనామాంకమున్
బాత్రంబై తగు గోఖురంబుల లసద్భద్రాసన స్థైర్య మి
ద్ధాత్రిన్ మూర్తులకెల్ల నుత్తమమునాఁ దళ్కొత్తు శ్రీయుక్తమై.

క. నేరేడుఁ బంటిరూపున
నాగాధిగ నెల్ల చిన్నెలమరిన లక్ష్మీ
నారాయణ మనఁదగు నది
యారసి కనుగొనినయంత నఘములు దొలఁగున్.

సీ. మున్ను జెప్పిన చిహ్నములు గలయవియు ల
క్ష్మీయను యుక్తనారాయణాహ్వయములు
గల వెన్నియైన రేఖలు మూఁడుగల్గిన
పృష్ఠగర్తమున నొప్పెసఁగు వామ

వర్తులమ్మునఁ బక్షిపరరేఖ నాగభో
గమున శ్వేతమగు రేఖలను రెంటఁ
బొరిది నాలుగు రెండు సుషిర గంభీరమ్ము
లున్న చక్రమ్ము లాఱున్న వెల్లి

తే. గీ. భుక్తిముక్తి ప్రదమ్ములౌ పూజకులకు
నలరు లక్ష్మీసుయుక్తనారాయణముల
వరశుభంబట్టి మూర్తులు దొరకెనేనిఁ
జెలఁగి సాక్షాత్కరించు లక్ష్మీవిభుండు

క. స్థితమధ్య చక్రములు ని
ర్గతిశయమున మధువిభున్ మహాశ్రేయస్సం
గతి మాధవమూర్తి యగున్
యతులకుఁ బూజార్హమగుచు సంచిత మహిమన్.

ఆ. వె. నైరయావర్తులమ్ము నిగ్గు గదాచక్ర
పద్మమతుల వాయు భోగనిరతి
కునుతులున్న మూర్తి గోవిందుఁ డిట్లుండి
పంచవదనయుక్తిఁ బరగునదియె.

తే. గీ. వాయుచక్ర బృహద్ద్వారవర్తులముల
కపిలరుచి మధ్యనిమ్నంబుగలుగు విష్ణుఁ
డతుల నాయుధమాలిక లమర కాంత
కుసుమరుచి విష్ణుఁడిష్టార్థ విసర మొసఁగు.

సీ. బటువు కృష్ణాభ శోభనతయునుం గల్గి
విష్ణుమూర్తియనంగ వెలయు నొకటి
స్థూలచక్రంబైన లీల క్షత్రియులకు
శుభమిచ్చునట్టి విష్ణుండు మఱియు
మెఱుపులీనెడు మొగమెఱుపు మొల్లము విల్లు
తలగలమూర్తి సంతతశుభదము
బటువు చక్రంబు శోభనమగు గదయును
బెఱుఁదఁగల్గఁగ విష్ణుఁడరయ సదియ

ఆ. వె. ఘనత నేకచక్రమును మహాద్భుత తేజ
మమితకాంతి వైభవములు మిగుల
శుభములిచ్చు మధునిషూదన మూర్తియై
విను త్రివిక్రమముల విధములింక.

తే.గీ. మూఁడు కోణమ్ములున్ జక్రములు నచటన
కలిగినఁ ద్రివిక్రమంబు నా వెలయు నధిక
యత్నమునఁ బూజనీయ మయ్యవనిసురుల
కఖిల సౌభాగ్యదాయక మగుటఁజేసి.

క. గద వామమునన్ దక్షిణ
ప్రదేశ మరయఁగల త్రివిక్రముఁడు, శ్యామంబై
వపు దీర్ఘము దామాబ్జ
స్పదమైన త్రివిక్రమంబు చతురతఁ దెలియన్.

శా. చక్రం బొక్కటి యూర్ధ్వసీమఁగడు శస్తం బేకభాగంబునన్
జక్రద్వంద్వము కుక్కుటాండనిభ మొంచన్ బుష్కరంబబ్జమున్
జక్రంబున్ గద లాంగలంబు ధ్వజముంచన్నిమ్నముల్ గల్గి ని
ర్వక్రంబైనఁ ద్రివిక్రమం బమరు దీర్ఘద్వ్యభవాధారమై.

సీ. మున్ను వామనమూర్తు లెన్నికఁ దెల్పితి
శ్రీధర మూర్తుల చిన్నె వినుఁడు
నీప ప్రమాపరే ఖాపంచకము మధ్య
చక్ర పద్మములు సూక్ష్మమగు నోరు
తగు శ్యామలాభ శ్రీధరమూర్తి మఱియు ని
మ్నావర్తశిరము హ్రస్వాకృతియును
సిద్ధిదంబగు నిట్టి శ్రీధరమూర్తి దూ
ర్వాభయు విపుల చక్రాంక మదియొ

తే.గీ. హ్రస్వమతి వర్తులంబు పీతాభదాన
చిహ్నము పొసంగు మూర్తి యే శ్రీధరమ్ము
సర్వకా మ ప్రదానైక ధూర్వహమ్ము
విను హృషీకేశమూర్తుల విధము లింక.

తే.గీ. అర్ధ చంద్రాకృతియు రేఖలైదు కడప
పూవుచాయ హృషీకేశ మూర్తి యమరు
నీల రుచికేసరమ్ములు నిడివి కేస
రములు నూర్ధ్వదారుల నమరు నదియొ.

క. పదములు నైదున్ మఱిచ
క్రదశకమున్ శ్యామలాభ గల్గి రుచిరమై
మృదుశీతలమై మిన్నలఁ
బొదలు హృషీకేశమూర్తి బుధశుభదంబై.

సీ. పద్మనాభము నేర్పడఁజెప్పెద నంతద్వి
వన లికలును శ్రీవత్సచిహ్న
సుమరినఁ బద్మనాభమది శాత్రవహారి
జంబూఫలవిభాలసత్తనువును
నాభిచక్రము పద్మనాభమౌ విపరీత
మైన హలాయుధమనెడి మూర్తి
స్థూలచక్రముల నైంతో లలితాకృతి
నాభ్యున్నతియును బద్మనాభ మగుచు

తే.గీ. సుదుటఁదెల్పగు రేఖయు విదిత హేమ
చక్రములు గల్గినన్ నిగ్గు సంకు ఛాయ
నలవడఁగ బద్మనాభమై వెలయునింక
నెలమి దామోదరాకృతుల్ తెలియ వినుము

క. స్థూలంబు మధ్యచక్రము
మాలిక సూక్ష్మనగంబు ...లి దూర్వాభో
ద్వేలత దామోదరమున
గాలిడఁదగి శుభము లొసఁగు కడు పర్చనచే.

క. ఈ లీల మధ్యరేఖలు
గాలఘన ప్రభయుఁగల్గఁగా నలయుయగున్
స్థూలము కాపిలకార్ష్ణము
లోలిన్ దామోదరము మహాత్మ్యవ మొసఁగున్.

క. గద దక్షిణమున వర్తుల
విదితము తిలకంబు సూక్ష్మవిధచక్రము పాం
పాదవఁగ దామోదరమగు
ముదమున సంకర్షణముల మున్నింటి గదా.

సి. వాసుదేవుఁడు శ్వేతవర్ణము సుచక్ర
ముల నొప్పుమూర్తి నిశ్చల శుభదము
పంచాయుధము లిందుభాతియు నాభి చ
క్రము శాంత వాసుదేవము దలంప
పొక నైకిడి హ్రస్వమును వర్తులద్వార
చక్రము తన్నామసంజ్ఞ నమరు
పిఱఁదు ఛిద్రంబును బిందువు శ్వేతనా
గ లలాటమున మూర్తిగా నెఱుఁగు.

తే.గీ. పెద్ద రేఖలు పద్మంబు పేర్మి నమరు
వాసుదేవాఖ్యుఁ డపమృత్యువారణుండు
కలువరేకొప్పు దీర్ఘ చక్రములు గలుగు
వాసుదేవుఁడు సకలార్థ వైభవదుఁడు.

తే.గీ. పీతవర్ణంబు సుషిరముల్ పెక్కు సూక్ష్మ
చక్ర దీర్ఘాకృతుల్ గల్గి సరస నొకటి
దీర్ఘచక్రము బిందువుల్ తెలుపు నలుపు
గలుగు ప్రద్యుమ్నమూర్తి సౌఖ్యప్రదమ్ము.

మ. వనమాలాంబుజముల్ జపాకుసుమ సద్వర్ణంబు దైర్ఘ్యంబుగా
నొనరన్ సూక్ష్మములైన చక్రములఁ బ్రద్యుమ్నాఖ్య మీ లక్షణం
బున సూక్ష్మంబగు చక్రయుగ్మములచే ముఖ్యంబు బంగారు రే
ఖ నయంబౌ ననిరుద్ధమూర్తి నెఱుఁగంగావచ్చు మేధానిధీ!

సీ. ధృతి భిన్నహుళ్ళఁబు దీర్ఘ నైల్యాకృతి
యైనది యనిరుద్ధుఁడని యెఱుంగు
రేఖాద్వయద్వార పృష్ఠ పద్మాంకిత
మాస్యచక్రంబు కృష్ణాభ చణక
కుసుమాకృతియుఁ జక్రకోణమ్ము గల్గిన
యనిరుద్ధమది విభవాస్పదమ్ము
ద్వారసంకీర్ణమ్ము వనజచిహ్నము కృష్ణ
వర్ణానిరుద్ధంబు వాంఛితదము

తే.గీ. వర్తులము పీతవర్ణమ్ము వదన సీమ
మూఁడు రేఖలు వెన్నునఁ బురుహరేఖ
నమరు ననిరుద్ధుఁ డిచ్చు నిష్టార్థచయము
నింకఁ బురుషోత్తమాకృతులెల్ల వినుఁడు.

క. అతసీ ప్రభ బిందు విభూ
షితముక్ ధ్వజ పారిజాత చిహ్నిత వజ్ర
ద్యుతి వర్తనముక్ శోభన
గతిఁ బురుషోత్తమము భాగ్యకలనఁ బొసంగున్.

తే.గీ. ద్వార చక్రములంకుశోదార పాశ
ములు వెలిని లోనఁ బైన సొంపలర రెండు
వదనములు సుఖగాననాదాప్తి చాప
చిహ్నములు పురుషోత్తమ స్థితి వహించు.

కం. ద్వారమున రెండు చక్రము
లారయ బిందువుల నలుపులటు సితతనుచ
క్రాయుధియుఁ బురుషోత్తము
మై రహిఁదగు సౌఖ్యదాయియై యెల్లెడలన్.

ఆ. వె. అగిసెపూవు పసపుటాకు మైకాంతియు
బిందు శోభితంబు నొంప నదియె
స్వర్ణ చక్రమస్త చక్రములది పురు
షోత్తమంబు మోక్షమొసఁగు నెలమి.

కం. శిరమున ననంత రేఖయు
వరచక్రము నల్పకృష్ణవర్తులములచేఁ
బురుషోత్తమమూర్తియగున్
గరమర్థిన్ భుక్తిముక్తిగల్గఁగఁ జేయున్.

కం. అతి కృష్ణరక్త రేఖా
న్వితమై కాపిలము గొంత నెరయఁగ సూక్ష్మ
స్థితి చక్రం బొక్కటి సం
గతమైన నధోక్షజమ్ముకడుఁ జెన్నొందున్.

తే. గీ. హ్రస్వ చక్రంబు మధువర్ణమధికమృదుల
వర్ణమున్ బార్శ్వబిందువుల్ వరుస గల్గు
నదియె యచ్యుతమగు నైష్ఠికార్చితంబు
నిహపరసుఖమ్ము లెప్పుడు నిచ్చుకతన.

చం. పరగఁగ నాల్గు నాల్గుభయ పార్శ్వగ చక్రము లేక వక్త్ర సుం
దరవుగ నైదు నాయుధము లేర్పడు చిన్నెల ఛత్రకేతు భా
స్వర ముసలాంకుశంబులును జారుతరంబగు వజ్రరేఖచే
నరుదగు నచ్యుతంబు మునులర్చన సేయ నొసంగు మోక్షమున్.

తే. గీ. చంద్రనిభ వనమాలికా సౌరచక్ర
మమరు శ్లక్ష్ణంబు నచ్యుతంబనఁగఁ బరగు
కడక చెవిలోన నాల్గు చక్రములు సూక్ష్మ
రంధ్ర వైశిత్యములచ్యుతు రహిఁదనర్చు.

కం. ద్వారద్వయమునఁ జక్రము
లారయ నాలుగు సమంబులైయుండినచో
నారయ జనార్దనంబగు
ధారుణి నర్చనలఁ బుత్రదాయి తలంపన్.

కం. శ్యామలతశిరోవర్ణం
బామికగల్గిన జనార్దనాహ్వయుఁడెలమిన్
క్షేమించు వాసుదేవ
స్వామి యొసంగిన ఫలమ్ము చతురత నిచ్చున్.

తే. గీ. పూర్వ పశ్చిమ భాగాస్య పుణ్యమూర్తి
యరివినాశి జనార్దనంబనఁగఁదనరు
మాలికయు శిఖలోత్పలలీల గలుగు
నదియును జనార్దనంబన విదితమయ్యె.

కం. నీల సుస్థూలాకృతియున్
మాలిక చక్రాబ్జ శంఖమానిత పదవల్
మేలిమి సితకరశీతల
లీల జనార్దనము శుభఫలితమై వెలయున్.

తే. గీ. పదవ షట్కోణంబు చక్రముల్ పదియు రెండు
పద్మమాలికగలది జనార్దనంబు
కలువపూఛాయ వట్టంబు చెలువు మొగము
గల జనార్దన మఖిల సౌఖ్యప్రదంబు.

సీ. మణివర్ణమగు హ్రస్వ మహిత చక్రములు కో
ముల పార్శ్వ చక్రముల్ గలిగి యల్ప
వదనంబు హరిమూర్తి విదిత గదాశంఖ
చక్ర రేఖలు నల్పుఛాయ మేను
పవర నుపేంద్రుండు వినిపించితి న్మునెన్ని
కృష్ణమూర్తుల రూపకీర్తనమ్ము
లింక హయగ్రీవు నెఱిఁగింతు రక్త పీ
తాభమిశ్రము నంకుశాకృతియును.

తే.గీ. పద్మచక్రముల్రేఖ పార్శ్వ కుండ
లములుగల్గి హయగ్రీవ మహిరు భోగ
మోక్ష విద్యాస్పదుండునై ముదములొసఁగు
మఱియుఁదద్భేదములు వినఁడెలుకతోడ.

తే.గీ. పద్మజంబూ ఫలాకార భాసురంబు
నంకు శాకారవదన మత్యంత దీర్ఘ
బిందులున్న హయగ్రీవ మొందుఁగపిల
వర్ణులను విద్య యొసఁగు నశ్వముఖుఁడెలమిన్.

తే.గీ. ఐదు రేఖలు బంధు బిందువడరఁ జరమ
నైల్యమైన హయగ్రీవనామ మట్లు
హయముఖము పుస్తకాంకంబు నబ్జముద్ర
మాలికయుఁ గల్గునది యయ్య మహితమూర్తి.

కం. నిడివి మడ యథోవక్త్రము
కడు కొంచెంబశ్వగళుఁడు గడు మోహుఁడఁ డో
ప్పెడు నైల్యము నంకుశపుఁ
బడువు హయగ్రీవుఁ డొసఁగు వరవిద్య తగన్.

ఆ.వె. రక్తపీతవర్ణ రతి ద్వారవామ చ
క్రంబు సృక్కుల్వంబు గడఁక దక్షి
ణమున గల్గు మూర్తి యమరు యజ్ఞాఖ్యచే
భవ్య సవన విమల ఫలదుఁడగుచు.

కం. పీతారుణ సిత వర్ణము
లాతతి జటి యాతపాల యత్యున్నత దం
ష్ట్రాతిశయత దత్తాత్రే
యాతత శుభమూర్తి యిచ్చునతి సౌఖ్యంబుల్.

కం. అరయం గపిలాననగ
హ్వర మున్నత పుచ్ఛ చక్ర మది జగదఖిలో
ద్ధరణమగు శింశుమారకు
ధరణిన్ సకలార్థ సిద్ధిదముగను జులకన్.

కం. పరుషత బహు చక్రంబుల
మురు వొప్పెడు నైదు వదనములు గల్గిన యా
హర విశ్వరూప్యనంతుం
డిరవుగ సంతాన వృద్ధి నిచ్చుఁ ఘనతన్.

కం. పారావతోపమంబై
సారపు బహు చక్రములును స్వచ్ఛ సకల మూ
ర్త్యారూఢాంకమ్ముల ప
ద్మారమణుఁడు విశ్వరూపితగ శుభ మొసఁగున్.

ఆ.వె. సూక్ష్మ చక్రములను శుభపృథులాస్యమ్ము
వరసుదామ కృష్ణ వర్ణములను
లలిఁ దలిర్చు మూర్తి లక్ష్మీపతిఖ్యాతుఁ
డఖిల శుభము లిచ్చు ననవరతము.

ఆ.వె. ముఖమునందుఁ బార్శ్వములనైన మాయాంత
గళమురీతి చిన్నె గల్గినట్టి
లలితమూర్తి యదియు లక్ష్మీపతిఖ్యాతి
యఖిల సౌఖ్యమిచ్చు నర్చకులకు.

కం. అల నానావర్ణములన్
జెలువరులచు నాగభోగసేవితుఁడైనన్
విలసిత లక్ష్మీకాంతుం
డిల నుత్తమమది గ్రహించుటెంతయు నొప్పున్.

సీ. సూక్ష్మచక్రను గౌర సూక్ష్మరేఖయును దా
గ్వ్యాభయుదృగ్దృశ్యమగు వెడల్పు
పొసఁగియున్నఁ బురాణపురుషోత్తముఁడు వట
పత్రశాయి దలంప బటువు మిన్న
నిడివియు వటచిహ్నముడరఁ బైచక్రముల్
వామచక్రము మణివర్ణమమరి
తమ్మిఁబోలిన గహ్వరమ్ము చెంగటఁ బద్మ
రేఖలు మఱియష్టరేఖలు దగి

తే.గీ. చూలికయుఁ గల్గి శ్యామకోమలతఁ దనరు
సఖ్యవైకుంఠమూర్తి పార్శ్వమునఁ జరమ
మునను నయనద్వయంబున్న పుండరీక
నేత్రుఁడిచ్చు వశంకర చిత్రమహిమ.

కం. శిరమున బంగరుకొమ్మును
బలపర్తుల కేసరములు షట్చక్రగత
స్థిరకృష్ణరేఖ బిందుల
గరుడధ్వజమూర్తి నిగ్గు కలిమి యొసంగున్

కం. ఖ్యాతిఁ బసిమి గోరోచన
భాతిన్ వర్తులపుఁ జక్ర పటిమ మరినన్
రీతి బహువర్ణమైనన్
పీతాంబరధరుఁ డుసిరులఁ బేర్కొనొసంగున్.

తే.గీ. వర్తులము హవ్యచక్రముల్ స్వర్ణబిందు
యుక్తమగునట్టిమూర్తి సుహేమోజ్జ్వలగతి
సత్యవీరశ్రవాంచిత సంజ్ఞనమరు
సర్వసౌభాగ్యదాయియై సారమహిమ.

సీ. ప్రహస్వాస్యనీలోత్పలాభాతివర్తుల
మైనచో నచ్యుతాపహారిణామూర్తి
మున్ను త్రివదనముల్ వెన్నునవొకనోరు
చక్రపాణి త్రైలోకచక్రధుండు
బహుళచక్రముల నభ్యంతరచక్రంబు
రూఢి మాల్యము బహురూపి శుభద
మేకచక్రాసన మెసఁగు శుభ్రము వుండ
రీకుండు మోక్షమర్కిలి నొసంగు

తే॥గీ॥ ప్రాంతచక్రమ్ములున్నచోఁ బారిజాత
హరణుఁడర్థుఁడు ప్రహ్లాద ద్యాపచితికి
దక్షిణావర్తములరు ప్రసగద్వారచక్ర
రక్తిఘనుమన జగదొద్యని రహిఁబొసంగు.

ఆ. వె. నలుపు ద్వార చక్రములు వర్తులముని గ్గు
వన్వయాఖ్యుఁడిచ్చు నర్చకులకు
ధనము ధాన్యచయము ఘనరత్న భూషణ
పుత్రపౌత్రవృద్ధి పొల్పుమీఱ.

సీ. ద్వారస్థచక్రముల్ దగుపదునాలుగు
బిలములు పర్ణముల్ పలుదెఱఁగులు
స్థితనాగభోగవేష్టితము ధ్వజాకార
చిరరేఖ స్థూలదీప్తిరుచిమూర్తి
యగు ననంతుండెన్మిదైనను బదియైన
బదుమూఁడు నేడునుబదియునాల్గు
నైన చక్రములననంతుండు శుభమిచ్చు
కమలంబు శంఖచక్రములువాల్య

తే॥గీ॥ గదలుగల్గిన సర్వకాముఁడనంతుఁ
డతుల శోభనపూర్ణ చంద్రాకృతియును
మోక్షమిచ్చును గలుము లిమ్ముగ ననంతుఁ
డదియె సూక్ష్మాకృతిన్ సుఖసావహిల్లు.

కం. ఇరువది నాలుగు చక్రము
లరయఁగఁ బన్నిడెంద్రు నోరులబ్జముశంఖం
బిరవొందఁబాలబుగ్గకు
నరి విశ్వంభరుఁడు నాల్గుచక్రములున్నన్.

కం. శ్యామలము నాల్గు చక్రము
లామిక విశ్వంభరాఖ్యుఁ డతిసౌఖ్యదుఁడౌ
ప్రేమక ద్వాదశచక్రము
వామూర్తియె సూర్యనాముఁడై విలసిల్లున్.

తే.గీ. పద్మపత్రాకృతియుఁ బైఁడిఛాతి కలిగి
యరయ శోతగు చక్రముల్ హైహయుఁడగు
ఘనత రెక్కలు రెండున్న గరుడమూర్తి
కలియు విషమును బోఁకార్చు గౌరవమున.

తే.గీ. పీటచుట్టగు వలయముల్ పేర్మి రెండు
మూఁడు నాలుగు నైదును బైఁడినిగ్గు
గలిగి శుభచక్రముల వర్ణముల కలయిక
గలుగఁగా శేషుఁడౌనిమిది కలుములొసఁగు.

సీ. నలుపును శిరసునగల యేకచక్రంబు
తగుఁబాపహరణ సుదర్శనంబు
తమ్మిరూపెఱుపుఁ బెద్దయు నోరునిమ్నా
భి మహిత పూజ్యమై యమరియుండు
కపిలమై స్థూలచక్రంబున్న తము పూజి
తంబు నృసింహ సుదర్శనంబు
కడునల్పు నగుచు రేఖాక్రమమున్న ని
త్యసుఖద విష్ణు సుదర్శనంబు

తే॥గీ॥ చాల్పు వక్త్రము ద్వార పృష్ఠద్విచక్ర
ధార్యమైనది శుద్ధ సుదర్శనంబు
ధరణిఁదగునిట్లు పెక్కు సుదర్శనములు
మూర్తులెన్నె నినవిలేక పూజదగదు.

వ॥ దక్షిణావర్తసుదర్శన శంఖంబు లపూర్వంబులవి భాగ్యవంతులకు లభియించు, ఏకచక్రంబులు సుదర్శనబలరామకృష్ణమూర్తులు. ద్విచక్రంబులు సర్వసాధారణంబులు, త్రిచక్రంబులు, పురుషోత్తమాచ్యుత త్రివిక్రమశింశుమారమత్స్య సీతారామ మూర్తులు చతుశ్చక్రంబులు, హరిహరసీతారామ జనార్దన విశ్వంభర కంసమర్దన గోపాల లక్ష్మీ నారాయణమ్ములు పంచచక్రంబులు, వాసుదేవ పట్టాభిరామ హృషీకేశ మూర్తులు షట్చక్రమ్ములు, సీతారామసామ్రాజ్యరామ లక్ష్మీనారాయణ సంకర్షణ మూర్తులు సప్తచక్రమ్ములు, పట్టాభిరామవరాహనృసింహమూర్తులష్టచక్రమ్ములు,

పురుషోత్తమ చతుర్ముఖ నృసింహంబులు నవచక్రంబులు, నారసింహానంత బహురూప మూర్తులు దశచక్రంబులు, హృషీకేశ వామనానంతమూర్తులేకాదశ చక్రమ్ములు. అనంత ప్రద్యుమ్నమూర్తులు ద్వాదశచక్రమ్ములు, పట్టాభిరామ సూర్యానంత బహురూపి విశ్వ రూపమూర్తులు మఱియు బహుచక్రంబులు, పరమాత్మస్వరూపంబుగా నెఱుంగుమని భగవంతుండు గరుడని కెఱింగించెనని విరించి విపంచీమౌని కానతిచ్చెనని సూతుండు శౌనకాదుల కిట్లనియె.

శా. సాలగ్రామశిలోదకంబు నరులెంచన్ గ్రోలినం బాపముల్
తూలున్ సౌఖ్యములొందుఁ బీడతొలఁగున్ దోడ్తో సిరుల్ చెల్వగున్
లీలన్ మోక్షముగల్గు నీచరిత వర్ణింపఁగఁ దైత్వతృకుల్
చాలా సౌఖ్యముగాంతు రయ్యమృత వాసస్థైర్యమేపారఁగన్.

శా. విద్యోతమ్ముగ వాసుదేవుఁడమరున్ విప్రాళికిన్ బూజనున్
ఖద్యోతాబ్జకులైకభూషణుల కెన్నన్ శేషుఁడర్థుండగున్
బ్రద్యుమ్నుండగు వైశ్యసంతతికి నాపాదోద్భవశ్రేణికిన్
దద్యోగంబనిరుద్ధమూర్తి శుభసంధానైకపూజార్థతన్.

కం. ఎన్నే నియోగ్యమర్చన
కెన్నఁగ విప్రులకు రాజులిల మూర్తుల మూఁ
టన్నొటి వైశ్యులు రెంటన్
జన్నగ శూద్రులకు నొకటి భావ్యంబరయన్.

ఆ.వె. అతిరహస్యమైనయట్టి యా శ్రీమూర్తి
విలసనమ్ము కొంత వలికితినిది
యెవ్వరేని చదువ నెలమితో విన్నవారయ
నఖిలసౌఖ్యచయము లమరఁగల్గు.

సీ. అట్టి శ్రీమూర్తుల కాకరంబైన హ
రిక్షేత్రదర్శన మహిమయమగు
ఫలములు లభియించుఁజదపడి మదినెన్నఁ
బయనమై యోజనపంచకమ్ము
నరుగ దశాశ్వమేధాధ్వర ఫలమగు
దలఁచినఁ బితృసంతతులును దుష్టిఁ
బొందుదురపాప్యభూరి పదమ్మున
శ్రీమూర్తి నర్చన సేయవలయు

తే॥గీ॥ దినముతత్తీర్థకణము గ్రోలినయతండు
శిరమునంజల్లుకొనువాఁడు మఱియు సకల
తీర్థసుస్నాన ఫలమంది దేవదేవు
విష్ణుసన్నిధిఁ బ్రాపించు వేడ్కతోడ.

కం. సాలగ్రామప్రదానం
బీలోకములెల్ల దానమిచ్చిన ఫలమా
సాలోక్యహేతువందిన
శీలాఢ్యుని పితరులెల్లఁ జెలఁగుదు రెందున్.

చం. హరిపరమైకరూపమగుసంచితమూర్తులు నాల్గు రెండు గా
నురహరిపూజనాన్వితు విశుద్ధమనస్కునిఁజూచి దాన మా
దరమున నిచ్చి పూజన ముదారత సేయఁగఁ బంపఁదీర్థముల్
శిరమున జిహ్వనిండగుణశేఖరుఁడొందునభీష్టవస్తువుల్.

తే॥గీ॥ దినముఁదత్తీర్థములు గ్రోలుఘనులు విష్ణు
మందిరావాసులగుదురు మహిమతోడ
గంగ కరుగ గలేని న్యూనాంగులకును
నానదీస్నానఫలమొందు నదువలన.
తే॥గీ॥ నాలుగెనిమిదిఁ బన్నెండు మేలిభక్తి
నిరువదియునాల్గు పూజింప నిద్ధుఁడగును
పురుషసూక్తాభిషేక మా హరి స్వరూప
మొసఁగు సందియమెన్నరాదు చిత్తవృత్తి.

కం. ఈ గణుతి మూర్తులుండెడి
యాగృహములు దివ్యనిధులు హరిపదతీర్థం
బౌ గదతత్తీర్థము తగ
నాగుణనిధి భక్తియుక్తు లలరఁగఁ గాంచున్.

వ॥ తత్సన్నిధిశ్రాద్ధంబు పితరుల కక్షయఫలావాప్తియగు, తద్దర్శన స్పర్శన పూజలమిత సౌభాగ్యకరంబులు.

కం. క్రతుదాన హోమకర్మ
వ్రత జప సన్మంత్ర తంత్ర పర్వనములు స
న్మతిఁదత్సన్నిధిఁ జేసిన
నతిఫలదములగుచు నతివి కపవరమగున్.

తే. గీ. హరి నివేదాన్న భుక్తిచే నధికుఁడగుట
శక్తికొలఁది తదర్చన సౌఖ్యమొదవు
నెచట శ్రీమూర్తులుండు నయ్యెడల భూత
చోర రాజ భయమ్ములు చేరవెందు.

మ. కనఁ బూజించినఁ బూజసేయఁ బ్రభువులన్ గారామునన్ బ్రోచినన్
విని కొనియాడఁ దముంటనొంద మ్రొక్కులిడినన్ వేడ్క న్నుతుల్ సేయ న
మ్మనుజుం డీశ్వరుఁడౌ శివాకృతుల సామ్యంబైనఁ దన్నాభవూ
జ, నభీష్టార్థమునొంది పాపములు వో శశ్వద్గతిన్ గర్తిలున్.

మ. హరియే శంభుఁడు బ్రహ్మశక్రముఖదివ్యానీకముల్ విష్ణుఁడా
హరియే లోకచయమ్ములై తనరు నయ్యబ్జాక్షుఁడే సర్వమున్
హరియే కావునఁ దత్స్వరూపమున నొప్పెనట్టి శ్రీమూర్తిఁ ద
త్పరతన్ బూజలుసల్పఁగా నిహపరప్రఖ్యాతులన్ గూర్చెడున్.

కం. హరియితఁడు హరుఁడితఁడని
పరికించెడు భేదబుద్ధి పాపాత్ముఁడు దు
స్తరఘోరనిరయ మొందున్
హరియానతి భూతసంప్లవావధిగాఁగన్.

వ. కావున సకలదేవాత్మకుండు శ్రీమన్నారాయణుండని యప్పరమేశ్వరు నెంచి తలంచి తులస్యాదియోగ్యవస్తుధూపదీపాద్యుపచారార్చనములం గృతార్థులు కావలయునని సూతుం గనుంగొని శౌనకాదులు తులసీగోభూదాన వ్రతమాహాత్మ్యంబులు క్రమంబునం దెలుపుమని వినయవచనులై యడుగుటయును—

ఉత్సాహ. రాజహంసనేత్ర! మౌనిరాజపూజనప్రియా!
రాజరాజమిత్రమిత్ర! రాజితాశ్రయాశ్రయా!
భూజనేష్టదాయ కాతిపూర్ణసద్దయోదయా!
భూజరాజనేజ శేషభూమిభృద్వసిక్రియా!

కం. ఖరకరవైశ్వానరహిమ
కరనయనాంబర చరప్రకరనుత! స్వామి
కరచామరదండమణీ
స్థిరతో భయభాగ! శేషశిఖరినురాగా!

తోటకం. జనకామితకామిత కారణ కా
ననవారణవాగవనాదరణా!
అనపాయకృపా! ఘనయాతిగయా
వినతాజనతాధిప! వేంకటపా.

గద్య॥ ఇది శ్రీమదలమేల్మంగా వేంకటేశ్వర వరప్రసాదాసు కవితా విచిత్ర మహాం
కాళి అప్పకొండార్యపుత్ర సకలసుకవిస్తోత్ర సుమతి వేంకటపతిసహాయ తేఁకుమళ్లా
న్వయపాథోధి పూర్ణసుధాకర తిమ్మమాంబా కప్రనామాత్య కుమార సకల విద్వజ్జనాధార
శ్రీవత్సగోత్ర, ఆపస్తంబసూత్ర సత్కవిప్రమోదానుసంధాయి రంగశాయి ప్రణీతంబైన
శ్రీవాణీవిలాస వనమాలికయను ప్రబంధంబునందు, అష్టోత్తరశత విష్ణుస్థల మహత్త్వంబును,
పుణ్యనదీ సంబంధమును శివస్థల, మహత్త్వలింగాకార పూజాఫలంబులును, బ్రాహ్మణవంశ
కీర్తన గోత్రగణ నిరూపణంబును, వర్ణాశ్రమాంతర భేదసదాచారవిధులును, పాపపుర
దాహనప్లావన ప్రాణాయామ లక్షణంబులును, గాయత్రీ మహత్త్వార్ఘ్య ప్రభావ యజ్ఞో
పవీత సంభవంబులును, వైశ్వదేవ ప్రకరణ దేవపూజావిధులును, భోజన ప్రకరణంబును
క్షత్రవైశ్యశూద్రజాతిధర్మ, పతివ్రతాలక్షణంబులును విధవాచారగణనంబును పుణ్య
కాలదాన నిరూపణంబులును, దశవిధ బ్రాహ్మణ లక్షణంబులును సముచ్చయ ధర్మంబు
లును షణ్ణవతి శ్రాద్ధనైమిత్తిక కాలకర్తృభోక్తృవస్తు యోగ్యాయోగ్యనిరూపణంబు
లును హరిపూజా వైభవంబును సాలగ్రామ ప్రాహ్యవతారమూర్తి కేశవాది బహువిధ
మూర్తి శివనాభాది లక్షణలాంఛనంబులును దీర్ఘవైభవంబును ననుకథలంగల ద్వితీయా
శ్వాసము.—

తృతీయాశ్వాసము

శ్రీమదలమేలుమంగా
రామాహృదయాంబుజాతరమ్య వికసన
ప్రేమాస్పదమిత్ర ! వ్యా
యామ క్షుణ్ణకరణ ! వేంకటాచలరమణా !

వ. దేవా ! అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదులకుఁ దులసీమాహాత్మ్యం బిట్లని చెప్పందొడంగె—

సీ. అరయ ద్వాదశుల క్షీరాభిషేకము సేయు
వనఘుఁడు దలఁప నవ్యాజభవ్యుఁడు
తత్సన్నిధిఁ గర్మతంత్రముల్గావించు
నతఁడె మహాదేవునంతవాఁడు
తత్ప్రదేశమున వాద్యములు వైభవములు
గావించునతఁడు స్వర్గప్రభుండు
రహి షోడశోపచారములఁ దత్పూజలు
సలుపునాతఁడె విష్ణుసన్నిభుండు

తే॥గీ॥ నృత్తగీతమ్ము లచ్చట నేస్తమీఱ
సేయునాతని ఫలమెన్న నాయతమగు
నవని శ్రీమూర్తిపూజల కధికమైన
కర్మములు లేవు ధర్మాత్మక కర్మములకు.

కం. దుష్టుఁడె శిష్టుఁడు దుష్కుల
కష్టుఁడె సత్కులుఁడు పాపి ఘన పుణ్యుఁడగున్
దృష్టపు హరిమూర్తుల వి
స్పష్టముగాఁ దులసిపూజ సల్పినమాత్రన్.

సీ. ఎండలఁ జను జనులుండి సేదలు దీఱ
వనముగావించు పావనచరితుఁడు
పశురక్షకై జీర్ణపద్మాకరమ్ముఁ గ్ర
మ్మఱ శుభస్థితిఁజేయు మహితసుకృతి
హరిహర దేవాలయంబులుగావించి
విభవముల్ నడిపించు విశదబుద్ధి
పుడమి వేలుపులకు వసుగులు పెండ్లిండ్లు
దీరతఁజేయు సుధీవినుతుఁడు

తే.గీ. వేదలకు నర్థములొసఁగు పృథులకీర్తి
ధరణి సత్సంతతింగాంచు ధార్మికుండు
చెలఁగి హరిమూర్తి పూజలు సేయునట్టి
శిష్టజనములఁబోలమి సిద్ధమరయ.

ఉ. కావున నృత్తగీతములు గౌరవకీర్తనముల్ ఘటిల్ల నా
నావిధభక్తి నచ్యుతున నారతమున్ భజియించు మర్త్యుఁడే
శ్రీవిలసిల్లఁగా నిహముఁ జిన్మదమున్ సుఖవృత్తిగాంచు నా
దేవుని సత్కృపామహిమ దివ్యతరప్రకటీకృతప్రథన్.

కం. హరికింబ్రియము సుధాసా
గర జనితంబైన తులసి కమనీయగతిన్
ధర బృందావన సంజ్ఞన్
బరగుట కితిహాస మొకటి పలికెదఁ దెలియన్.

తే.గీ. శ్రాద్ధకాలమ్ము తులసిచే జగతిసురుల
నర్చనమొనర్చు నతఁడొందు నధికపదవి
హరితిథిన్ ద్వాదశినిఁ బుణ్యమైన హర
ములను హరిపూజ గావింపఁ గలుగు శుభము.

కం. తులసీ పద్మాక్షమ్ముల
నిలవైష్ణవ సమితియందు నీశ్వరుఁడుండున్
తులసిన్ జాహ్నవిఁ దలఁచినఁ
దొలఁగున్ దుస్స్వప్నగతుల దోషములెల్లన్.

వ. తత్ప్రభావేతిహాసంబు వినుండు

తే.గీ. చంద్రశేఖరు సేవకు నింద్రుఁడొక్క
నాఁడు రా ద్వారపాలకు పోఁడిమమర
భవుఁడె యిదివేళగాదని ప్రభుతఁ బలుక
నతనిఁగాదని చనెడి యయ్యమరవిభుని.

కం. చేనుండు దండమానిక
గా నిడి వలదనుచు నాఁగఁ గ్రతుభుక్పతినా
తో నేనా! యీశాంతము
చూను వశౌవళియటంచు మదమున జనఁగన్.

మ. అనఘుండీశుఁడు ద్వ్యష్టస్వరూపమున దేవాధీశుదర్పమ్ము మా
నసిజాకారము మానియున్న కతనన్ బాకారినీక్షించి పోఁ
జను నే! నీ ఘనసెంత! సంతతము నాసక్తిన్ మహాదేవునిం
గన నిర్మించిన వారలిందు శతసంఖ్యల్ గాచియుండన్ గదున్.

చం. అనవిని వజ్రమెత్తి తెగటార్తునొ! వేగఁదొలంగిపోయెదో!
యనఁ జిఱునవ్వునవ్వి యహహా! బళినీవననేమి నీదుచే
ననుపగు వజ్రమేమి! యిటులాడెడి మాటలు మాని క్రమ్మఱన్
జనుమను డామరప్రభుఁడు సద్దయొనర్పక త్రోఁచిపోవఁగన్.

కం. పిఱిఁదికిఁ ద్రోఁచిన నాతనిఁ
గర వజ్రంబెత్తి దేవగణపతి వ్రేయన్
హరుఁడురక నిజాకృతిఁ జి
చ్చఱకను దెఱువంగఁబూన శైలజపలికెన్.

ఉ. నీదగునాజ్ఞచే నితఁడు నిర్జరపాలకుఁడున్ దిగీశుఁడై
పాదుగ లోకరక్షణకుఁ బాల్పడియుండితఁడిందు డిందినన్
మీఁదటనొక్కఁడట్టిపని మేకొనకున్కి జగమ్ము వీతమ
ర్యాదఁ బొసంగుగానఁ గరుణాకర! యీతనిఁ బ్రోవుమిత్తఱిన్.

మ. అనినం జాలిమినొంది యో గిరిజ! యీ యర్చిష్మదుగ్రమ్ము చా
ల్చినఁ గాకెవ్వరొ రిత్తవోవదిది యిచ్చన్నాఁగ దాక్షాయణీ
వనితారత్నము ప్రార్థనల్ [దగనొనర్పన్] దేవతా శైల భూ
వనజాప్తాబ్ధుల జ్వాలఁ బట్టుఁడనఁగా వారోర్వలేకున్నెడన్.

తే.గీ. జలధిఁ బ్రార్థించి జ్వాల తజ్జలధినిడిన
బంధురబలుండు సుతుఁడు జలంధరాఖ్యుఁ
డుదయమందిన వానికయ్యుదధి సకల
విద్యలటు నేర్ప నేర్చె నవ్వీరవరుఁడు.

చం. సకలకలాప్రవీణుఁడతిసత్త్వసమేతుఁడునై సముద్రు ను
త్సుకమతిఁ జూచి ధాత్రిఁగలచోటులఁ గ్రుమ్మఱివత్తునన్నఁ బు
త్రకు నటు సేయుమంచనుప దానవకోటులఁగూడి శూలమున్
బ్రకటితలీలఁ బట్టి భవభాసితుఁడై ధరసంచరింపుచున్.

ఉ. లోకులు చూచి భీతిల నలూనగతిం దివిఁజేరి యచ్చటన్
నాకనివాసులం గెలిచి నాణెముగా సురరాడ్గృహమ్మునన్
శ్రీకరవైభవ స్థితులు జేకొని యచ్చరలెల్లఁగొల్వ హా
లాకమనీయవైఖరి జలంధరుఁడా మయపుత్రి నత్తఱిన్.

కం. బృందానామఁ బతివ్రత
నందంబుగ రూపయౌవనాన్విత శీలా
నందన్ బరిణయమ్మై చెలు
వంది సుఖంబుండె దైత్యులందఱు గొలువన్.

ఉ. అప్పుడు దేవతల్ వనుల నద్రులఁ గ్రుమ్మరుచున్న నారదుం
డొప్పుగ వారిఁగన్గొని యథోచితసత్కృతు లొంద సంతతం
బిప్పగిదిన్ జలంధరుఁడహీనబలస్థితి నేచుచున్న యా
చొప్పులు దెల్పి వాసవుఁడు చోద్యముగా మునితోడ నిట్లనున్.

చం. హరిహర పద్మగర్భులకు నాదట నీ తెఱఁగెల్లఁ దెల్పఁబో
దురుసున రాక్షసుఁడధిక దుర్మతి యుద్ధము వచ్చెనంచు పెన్
వెరపుననుండువారి మము విశ్వమయుల్ పరికింపలేరె మా
తెఱఁగు జలంధరోద్ధతియు దేవమునీంద్ర ! యదృష్టమే మొకో!

ఉ. నావిని మంచిదయ్య సురనాథ వసింపుము దేవకోటియున్
నీవిట నిప్పుడే నసుర నిష్ఠుర సత్త్వమణంగఁ జేసెదన్
భావ మెలర్పనంచుఁ జని పద్మజసూనుఁడు స్వర్గసీమ నా
నావిధ భోగి నయ్యసురనాథునిఁ జేరిన వాఁడు నత్తఱిన్.

శా. ప్రత్యుత్థానముచేసి పూజలిడి శుంభత్పీఠిపై నుంచినన్
దైత్యేంద్రుండగని మౌనిపల్కె వినుమీ ! త్రైలోక్యమందున్ భవత్
ప్రత్యామ్నాయ బలాతిశౌర్యయుతులన్ భావింప నత్యద్భుతం
బత్యౌత్సుక్యము ధైర్యమార యన వాఁడమ్మౌనితో నిట్లనున్.

ఉ. కంటివి నీవు వేడుకలుగాఁ బదునాలుగు లోకముల్ ముదం
బంటఁగ మత్సమానబలునందుఁ గనుంగొననంటి, నిక్కమే
వెంటలనైన మేఁటియగు వీరుఁడు గల్గినఁ దెల్పుమన్న ము
క్కంటికి నీకు నెక్కటిగఁ గయ్యముఁ గల్గెడు నంచు నెంచెదన్.

కం. నీ విభవమునకు మహిమకుఁ
గావలయుం గౌరిదేవిగాఁ గల్గినచో
శ్రీవెలయు త్రిభువనములకును
దేవుఁడ విక నీవె కావె దీపితశక్తిన్.

చం. అన విని మేలు మేలనుచు నాదట దైత్య బలమ్ము గొల్వఁగా
దనుజుఁడు స్వర్గమున్ వెడలి దారన రా నతఁడంత నేఁగి శం
భునిఁ గని యా జలంధరుఁడు పోరికి వచ్చుట దెల్పి వేఁగ దై
త్యునిఁ దెగటార్చి చాల దయతో జగముల్ మనఁగా నొనర్పవే !

మ. అనునంతన్ బ్రమథాళిఁ బిల్చి పటుదైత్యానీకముల్ ద్రుంపఁగాఁ
జనుచున్నన్ వడి దైత్యులా గిరివరస్థానమ్ములం గ్రమ్మఱన్
గని యుద్ధం బొనరింప దానవులు వీఁగన్ రాక్షసాధీశుఁడా
ఘనసైన్యంబుఁ బురస్కరించికొని వీఁకన్ దాఁకె శైవావళిన్.

లయగ్రాహి. బంధుర బలుండగు జలంధరుఁడు ధాటిగ మ
దాంధ జమదార్భటి వసుంధర దలంకన్
సింధురశతాంగ భట సైంధవ బలావళులఁ
గంధులు గలంగ నిజబాంధవులు దాన
య్యంధక విరోధిబలముం ధరణిఁ గూల్పఁదను
సంధు లెడలంగ శితికంధరుని భృత్యుల్
సందులఁ జనన్ శుభధురంధరుఁడు శంభుఁడ మృ
తాంధస హితాతి గరిమం ధృతిదలిర్పన్.

ఉ. శూలము గేలఁబూని జిగిసొంపలరన్ దెలిగిబ్బ నెక్కి దై
త్యాళి వసుంధరన్ గెడపినంత జలంధరుఁడీశుఁ దాఁకినన్
మేలిమి శూరతన్ హరుఁడమేయబలస్థితిఁ జూప వాఁడు ను
ద్వేలతఁ బోరె వేల్పుగమి వీరు[లు]వీరల సారెచూడఁగన్.

చం. మఱియు జలంధరుండు పలుమాయలుపన్ని యనేకబాణముల్
బరపిన మోహనాస్త్రవిభవభాసురకామిను లాటపాటలన్
నెరపఁగఁ జూచుచుండె మది నివ్వెఱ శంకరుఁ డంత దేవతల్
వెరచి ముకుందుఁ జేరి మొఱఁబెట్టినవించు మురారి ధీరతన్.

ఉ. లాలితమాయనచ్చుగ జలంధర రూపముదాల్చి సైన్యమ
ట్లోలిఁ జెలంగఁ గేతన శుభోజ్జ్వలవాజిమదేభ సంఘముల్
గ్రాల మహేశ్వరుం గెలిచి గౌరవమొప్పఁగ వచ్చెనంచు నా
ప్రోలునఁ జాటఁగాఁ బనిచె భూరితరాంచిత వైభవస్థితిన్.

కం. సర్వజగదంతరాత్మయు
సర్వేశ్వరుఁడఖిలమయుఁడు సాక్షియునగు న
య్యుర్వీధరునకు దైత్యులఁ
బర్విడు నిజమాయమోహ పఱుచుటలరుదే!

సీ. ఇట్లు దైత్యుల భ్రమయించుచు స్వర్లోక
భాసురంబగు దైత్యభవనసీమఁ
దర్భార్యయైన బృందాకాంత నివసించు
నంతఃపురమ్మున కరిగి విష్ణుఁ

డమలినశయ్య నొయ్యనఁ దరుణీమణుల్
సేవయొనర్పఁగాఁ జేరి మీఱి
బృందతో సరసంపు టందచందమ్ముల
బాహ్యరతుల్ సల్పఁ బ్రౌఢి తెలిసి.

తే. గీ. యా పతివ్రత హరియాటలాత్మఁ దెలిసి
పలికెఁ ద్రైలోక్యసంభావ్య భద్ర! నీవ
యిటుల మర్యాదఁ దప్పిన నేమి సేయ
వచ్చు శపియించుచున్నామే! వాసుదేవ!

చం. అని వనితాశిరోమణి రయంబున లేచి శుచిప్రచారియై
తనుగతకుండలీ స్థిత నిదాన మహానలమాత్రకుంభకం
బునఁ బురిగొల్ప గాత్రమటు బూదిగఁ గూలిన విష్ణుఁ డంతయున్
గనుగొని మోహమాపని వికారమునం దవిలున్న యంతటన్.

తే. గీ. క్షీరసాగరకన్యక చేరవచ్చి
బృందరూపమ్ము గైకొని పేర్మి విభుని
కట్టెదుట భస్మరాశిపైఁ గదలకున్కి
గాంచి హర్షించి హరి రమఁ గౌఁగిలించి

చం. తెలివి పొసంగఁగా నిజసతిం గనుఁగొంచు వసింపు మిందు ని
శ్చలమతి వృక్షరూపమున సర్వజనస్తుత పావనాంగివై
తులసి యనాగ నెల్ల విబుధుల్ భజియింపఁగ నెందుఁ దద్దళం
బుల ననుఁ బూజ సేసి భువిఁ బుణ్యము గాంతురు మర్త్యులెంతయున్.

కం. మత్ప్రియవగుటన్ నీవే
తత్ప్రకటార్చావతార ధన్య[illegible]
సత్ప్రభల ధరణినమరిన
మత్ప్రీచార్యాంగ సంగమమున నలరుమీ!

సీ. లలితచిహ్నముల సాలగ్రామ రూపంబు
గైకొన్న నన్ను వికాసచిత్తు
లై యొక్కదళమున నర్చింప రెంట ద
ళత్రయంబునఁ జతుష్పత్రయుక్తి
నైదింట నర్చించునట్టివారికి హిర
ణ్యస్తేయ గురుతల్పగాఘ మద్య
సురబ్రహ్మహత్యాక సంపర్కాదివృజిన సం
చకము దొలంగు నిచ్చలు ననేక

తే॥గీ॥ పత్రములఁ బూజసేయు సత్పాత్రులకొడ
ధర మహాపాతకోపపాతకములణఁగి
యిహపరసుఖంబులు పొసంగ ఁ బొందనర్చి
దివ్యపదమొందుటలకు సందియములేల.

మ. తులసీపర్ణయుగంబు మత్తనుశిరోత్తుంగ ప్రసంగంబు నా
జల మెవ్వారిలు గ్రోలుచుందురు నిచ్చల్ వారిభాగ్యక్కు శ్రీ
లలనా! లెక్కయిడంగ నే నెఱుఁగ లీలాయత్స్వయాహైక్య ని
శ్చలభోగాన్వితు లౌదు రాజనులు భాస్వద్దివ్యదేహాఢ్యులై.

కం. ఆజన్మకృత మహాఘ స
మాజములణఁగించు వ్యాధి మదములుబాపున్
శ్రీజయమగు తులసీయు
గ్మాభ్రిజన్మ స్వచనాంబురతి మనుజులకున్.

వ. అని యానతిచ్చి లక్ష్మీసహితుండై నారాయణుండాదు వసియించె నంత జలంధరు మాయదలఁగుటయు శివుండు వాని వధియించి సురల కభయంబొసంగి కైలాసంబున వసియించె నట్టి భస్మంబు వేదికగాఁ బ్రోఁది దనరు లక్ష్మీస్వరూపంబగు తులసీ మహిమ వినుండు —

సీ. దుర్వారభక్తి చాతుర్మాస్యలన్ ద్వాద
శుల నమృతాబ్ధిజ తులసి కెలమి
నర్చనల్ గావించి యత్యుత్సవములతోఁ
జూపట్టఁగా షోడశోపచార
శుదవాక్యనతుల తేవంగొల్చురట్టివా
రచ్యుత సమరూపులగుదు రెంచ
ధాత్రీతరుచ్ఛాయఁదగు తులసీ ప్రద
క్షిణములు సేయ ముక్తిరమ గల్గు

తే॥గీ॥ వేడ్క బృందావనమ్ము గావించితగ న
లంకరించిన స్వర్గపాలకత పొసఁగు
కర్ణమునఁ బత్రమొక్కఁట ఘనుఁడు మెఱయ
నవ్యయానంద సంభాసమైనచోట.

కం. అలవడఁ జరమావస్థన్
దళమొక్కటి జిహ్వనునుచు ధన్యుఁడు హరిలోఁ
గలయుం గల్మషియైనం
గలదే తన్మహిమయితర కర్మములందున్.

తే॥గీ॥ ఇట్టి యద్భుత వృత్తికి నెన్నికలరఁ
గలదు మున్ గథయొక్కటి కలుషవృత్తిఁ
దిరుగు జీవాళిఁ గఱకుటుంపఱందునుముచుఁ
బుట్టుమొదలుగ నొకబోయ దిట్టయగుచు.

ఉ. పుట్టిననాఁటగోలె చలపాఱి మృగమ్ముల సంహరించుచున్
నెట్టగు జీవహింస లతినిందితవృత్తి నొనర్చి పాపముల్
వట్టుగ నొక్కనాఁడు మృగపంక్తి లభింపమి నాశ మీఱఁగా
నట్టడవిం జరింపుచు మనంబునఁ జింతలవంతనొందుచున్.

శా. ఆలుం బిడ్డలు పుత్రు లాసపడి యాహారమ్ము వేఁదెచ్చునాఁ
జాలా నమ్మికగాంచియున్నయెడ మాంసంబేమియున్ లేనిచో
నేలీలన్ భరియించువారు క్షుధ చేనింకే యుపాయంబొకో
వాలాయంబని ప్రొద్దుగ్రుంకుటయు భావంబెంతయున్ గుందఁగన్.

కం. కట్టియ లొకమోపైనా
పట్టుక యది విక్రయించి పైకంబును చే
పట్టుక నేఁడిలు జరిపెద
నిట్టులు మఱి రేపుచూత మెల్లవిధంబుల్.

చం. అని మది నిశ్చయింపుచు రయంబునఁ గట్టెలమోపుగట్టి యొ
య్యనఁ దలనుంచి పోవునెడ నద్భుతలీల ఘనాభ్రమచ్చటన్
మునుకొని చిన్కిపిమ్మట నమోఘమహాకణ యుక్తమైన వాఁ
డనువగు త్రోవఁదప్పి భయమందుచుఁ గానన భూమిఁబోవఁగన్.

ఆ. వె. ఎట్టుపల్లమనెడి మేఱయేర్పడక త్రు
వాహమడర నడవ వైపుగామి
నొక్కమిట్ట పొదల చక్కటికై చేరి
మోపువైచి కంపమునవసించి.

కం తాఁదెచ్చిన మోపుపయిన్
బాదుగఁ దల యునిచి చాల బడలినకతనన్
హా! దైవమ యని వగచుచు
నాదురితాత్మకుఁడు నిదుర నల్లనసోలెన్.

ఉ. సోలినయంతఁ గట్టియలఁ జుట్టుకయుండిన ఘోరసర్పమా
పాలసునంటినన్ నిదురపాల్పడి యంతటఁ బెద్దనిద్దురన్
గూలినఁ గాలకింకరులు కొట్టుచుఁ దిట్టుచుఁ గట్టివైచి యా
ఫీలతఁ గొంచుపోవునెడఁ బేర్మిరమాధిపు దూతలత్తఱిన్.

శా. అడ్డంబొయ్యనవచ్చి యామ్యభటులో హై ప్రొక్కి భర్జించి యా
యొడ్డారంపు టధర్మ మేమిటికి మా యొద్దన్ విడుండీతనిన్
ఎడ్డెల్గాన రహస్య ధర్మములు నెంతేబుద్ధి చింతింపకీ
దొడ్డాపుణ్యుని బాధ పెట్టదగునా! దుర్మార్గులై సారెకున్.

కం అనవుడు నిటలాంజలులై
యనఘాత్మకులార! పుట్టినప్పటి గోలెన్
దినదినము జీవహింసలు
పనిగా నిటు సర్పదష్ట పాపసహితుఁడై.

ఉ. దేహము వీడె వీని నతిదీక్షితమిస్రనిపాతుఁ జేయ సం
దేహమె! ధర్మమింతగలదే కలుషాత్ముని కన్న వారితో
నా హరిదూత లిట్లనిరి యట్టిద వీని విహారమైన మీ
రూహ నెఱుంగలేరు సుకృతోచితకర్మ నిరూపణక్రియల్.

సీ. వంటకట్టియలలో నంటుగాఁ దులసి కా
ష్ఠంబొక్కటున్న సంస్పర్శగాత్రుఁ
డై పవ్వళించి యాయహి విషవహ్నిఁ గేఁ
గ్రాఁగి యిట్లగుటఁ దత్కాష్ఠ మంగ
మంటియుండుటఁ జేసి యధికుఁడు వీఁడు వై
కుంఠ నివాసయోగ్యుఁడు దలంప
నంత్యకాలమ్మున హరి నెంచువారలు
తులసి దళంబైనఁ దులసికాష్ఠ

తే.గీ. మైనఁ దాల్తురువారలయ్యచ్యుతాను
లోకవాసార్హు లటుగాన శ్రీకరముగ
....
నితని భజియించి విడిచిపొండిప్పుడనిన.

కం. వనమాలి భృత్యులకు బో
య నెలమి నప్పనము జేసి యటఁ దులసీపా
వనమహిమ తెలియగాఁ దమ
మనములఁ దలపోసి శ్రీరమావిభు భటులన్.

వ॥ కనుగొని కాలకింకరులు గౌరవసన్మతి నంత్యకాల మం
దనుపమపుణ్యదంబయినయా తులసీదళముల్ ధరించినన్
ఘనసుకృతంబుగల్గు నొడికంబుగ నజ్ఞతఁ గ్రూరకర్ముఁడీ
యనతనువంటినన్ సుకృతియౌటకుఁ గారణమేమొ తెల్పరే!

తే.గీ. అనుచుహరి మాతలనిరి యాయాముఖ్యులకును
మున్న జామీళుఁ బట్టి మీరున్నయప్పు
డెఱుకలేమిడి హరినామమెన్న ఫలము
వింటిరేకద తత్కథ కంటిరిపుడు.

కం. ఆరీతి నతుల తులసీ
ధారణ సంస్పర్శనములు ధన్యశ్రేయో
ధారణముగఁ దన్మహిమ మ
పారంబగునైనఁ గొంతపలికెద మెలమిన్.

సీ. నదులఁ జెంగటుల వనంబులఁ గొలఁకుల
దరుల హ్రదంబుల దాపునందుఁ
దులసిఁ బ్రతిష్ఠించి యలరించి దేవపూ
జల కొదవించిన సకలదాన
ఫలవైభవంబులు బహుయజ్ఞ సుకృతంబు
గాంచి లోకముల సౌఖ్యంబునొంది
దివ్యదేహముల సందీపిత విభవము
లన్నియు ననుభవమైన పిదప.

ఆ వె. సత్యలోకమున బిసరుహ సంభవునిచేఁ
బూజలంది యవల భువనవంద్యు
నచ్యుతున్ భజింతురతని సన్నిధియందుఁ
దత్స్వరూపగరిమఁదనరి వరుస.

కం. మఱియు మరీచికి గరుడుం
డెఱిఁగించిన తెఱఁగు దేవఋషికిని విష్ణుం
డొరవుగ నానతియిచ్చిన
కరణి నదివినుండు తులసి గౌరవమహిమన్.

మ. చెవిఁ దత్కాష్ఠపు ప్రోఁగులిడ్డదళముల్ చెల్వొందఁగాఁ దాల్చినన్
భువి బృందావన మేనొనర్తు ననుచుంబూనంగ వేనట్లు నే
య విలాసమ్ముగఁ జూచి మ్రొక్కులిడ జన్మాద్యైక సాంగత్యమౌ
వివిధాఘమ్ములుబాసి విష్ణుపదవిన్ వేడ్కన్ వసింపందగున్.

కం. తులసీదళమున హరిపద
జలములు దలఁజల్లుకొనెడి చతురుల కులకో
ట్లు లఘుపదవి వసియింతురు
తొలఁగున్ బ్రహ్మవధ ముఖ్య దురితములెల్లన్.

కం. ద్వాదశులఁ దద్దళమ్ములఁ
బాదుగ హరిపూజసల్పఁ బటుదీపముల
త్యాదరతన్ దులసికి నిడ
మోదముతో విష్ణులోకమున వసియింతుర్.

సీ. కార్తిక శుక్లపక్ష ద్వాదశిన్ విష్ణు
దళములఁ బూజింపఁ దత్ప్రదక్షి
ణము పదలంకరణములు గావించిన
బహుజన్మకృత ఘోరపాతకములఁ
బాసి దివ్య విమాన భానురారోహత
సకలలోకమ్ము సంచరించుఁ
దస్మాలమృత్తిఁ దగఫాలమునఁ దాల్చ
వారి పుణ్యమ్ము లవ్వారి దలఁపఁ

తే.గీ. దులసి భక్షింపఁ బరువిడు దురితచయము
తులసిఁ బోషింప విష్ణు సంతుష్టియగును
దులసి వలగొన సుకృతముల్ గలుగు జాలఁ
దులసికిన్ మ్రొక్కు ఫలములు దెలియదరమె.

ఆ.వె. తులసి మొదలికసవు దొలఁగింపఁ దత్సంఖ్య
నైన జన్మచయ మహాఘమెల్ల
యముఁడె తొలఁగఁద్రోయు నంబువుల్ నించిన
యతని పితరులుందురతులగతుల.

కం. జపములలో గాయత్రియు
నుపవాసములన్ హరిప్రియోచితదినముఁ
గృప సకల ధర్మముల ఫల
మపరిమితంబల్ల తులసినగు నర్చనలన్.

వ. అని చెప్పి సూతుండు వెండియు మునులకు నిట్లనియె—

ఆ.వె. అట్టి తులసి భక్తి నర్చనగావించి
దీపమిడిన ఫలము దేవుఁడెఱుఁగు
నైనఁ దన్మహత్త్వ మదివినుఁడెఱిఁగింతు
భానురేతిహాస ఘటిమ నెరయ.

కం. కాశీశుఁడు నిజసతితో
నా శశి యయ్యింద్రుఁ డెట్టులట్టులన భోగా
వేశ మహాసౌఖ్యానుభ
వాశయుఁడై యుండె లలితయను సతి దానన్.

శా. ఆ కాశీశు సతుల్ లసత్సుతులాయొయ్యారంపు టాకారముల్
రాకాచంద్ర నిభాననమ్ములు విహార ప్రక్రియల్ గల్గు దా
రేకాధిక్య సహస్ర సంఖ్యమదిఁ గ్రోధేర్ష్యాదులన్మాని తా
రా కంజాననఁ గొల్తు రెప్పుడు మహాహ్లాదైక సంసక్తతన్.

ఆ.వె. సవతి మత్సరంబు సాలించి నెనరున
నపుడు లలితఁజేరి యబ్జముఖులు
భక్తిదయయుఁ గల్గి పరిచర్య సేయుచు
నిట్టులనిరి మోదమెసక మెసఁగ.

చం. జనపతి నిన్ను మన్ననలు సల్పఁగ వాఁకిటి పెద్దలెల్ల నిన్
గనిమని కొల్వభృత్యులతి గౌరవ లీలభజింప బాంధవుల్
మనవులు దెల్ప నైజముగ మానిని నోములనేమినోఁచితో
వినఁగడు వేడుకయ్యె ఫణివేణి! యెఱుంగఁగఁ దెల్పవే యనన్.

కం. ఏమందఱమును నీపై
ప్రేమయె కానొందు దెఱఁగు బిమ్మిటి నీశ్వర్య
సామగ్రిఁ జూన మెన్నఁడు
కామిని! నీనోముఫలముఁ గౌరవమేమో.

తే. ఎప్పుడిటువర్తులొనరించు టెప్పు దీప
ములు రమానాథ గృహమున నిలుపఁబనుచు
టింతియే కాని మఱి కృత్యమేమి లేదు
నీకు సౌభాగ్యమేమిటు నెరయఁగల్గె.

చం. తెలుపుమటన్న యాలలిత తేఁట మిటారపులేఁత నవ్వుతోఁ
బలికె నవంతిదేశమున భాసుర చారుమతీ తటమ్మునన్
గలదొక దేవతాగృహము క్రమవిశంకట సాల గోపురో
జ్జ్వల బహుచిత్ర శోభితము సారవనావృతమై తనర్చుచున్.

ఉ. వాద్య మృదంగ రావముల వారసఖీ నటన స్ఫుట క్రియా
హృద్యతర ప్రవర్తనల నెంతయు ధూపసుగంధ బంధుర
ప్రోద్యదనేక చిత్రముల భూరి వితాన సుమాభిరామమై
యాద్యుఁడనంతుఁ డుండుటకు నర్హమునై తగువైభవంబునన్.

సీ. అట్టి విష్ణునకు నిత్యంబొక వైశ్యుఁడ
త్యంత విభవఁ బూజనాది విధులు
గావింపుచున్నచో కార్తికమాసమ్ము
వచ్చిన దీపముల్ వరుస నెరయ
సన్నిధినుంచు నిచ్చలు రేలు జవలును
వెలుఁగఁగ నొనరించి వేడ్కలొదవ
నఖిల వైభవములు ననువునఁ జేయుచుఁ
బౌర్ణమిరోజు నట్టి భంగిఁ జేసి

తే.గీ. వేఁకువను నిద్రఁ జెందిన వేళ శ్రీశు
నెదుట దీపమ్ములటుఁ గాంతిహీనమగుచు
వర్తి సమయుచు వచ్చుచో వైపెఱింగి
యచట మూషికమై యున్నయట్టి నేను
నది గ్రహించఁదలంచి జాత్యానురూఢి.

కం. ప్రమిదె నడినున్న వర్తినిఁ
గ్రమమున దంష్ట్రములఁ దిగిచి కైకొనుచో నం
దమరిన మార్జాలము త
త్సమయము దఱివేచి నేర్పు సమకొనుకడఁకన్.

ఉ. ముంగలికాళ్లు భూమిపయి మోపఁగనీయక సాచి మిక్కిలిన్
వంగి క్రమక్రమమ్మునను వచ్చి మఱుంగున డాఁగి పొంచివెన్
చంగున దాఁటి పట్టిన భృశంబగు వర్తినిఁ బాత్రనుంచినన్
బొంగి వెలుంగ శౌరి ముఖపూర్ణ రుచుల్ గనుపించె సొంపుగన్.

చం. వినుఁడటువంటి పుణ్యమున విస్మృత మూషిక దేహవర్జనన్
దనరఁగ వైభవ స్థితులు దార్కొన రాజకుమారినై కడున్
ఘనుఁడగు కాశికావిభుని కామినినై బహుభోగయుక్తిచే
దినమును దీపపంక్తులిటు దేవునికే నిడఁ జేయుదుం దగన్.

కం. ఎలుకనయియుండి వర్తిగ
సిలఁ జేసిన పుణ్యఫలము జెలువము ప్రాజ్ఞ
న్న లలిత చర్యల తెలివిడి
యలవడు విభవము సురూప మమరగ గంటిన్

ఆ. వె. యిప్పుడిట్లు భక్తి యెసఁగిన యెఱుకచే
దినము లక్ష సంఖ్య దీప పంక్తి
యిందిరేశునెదుట నిడుటకు సిద్ధించె
దీపదాన మహిమఁ దెలియుఁడిట్లు.

కం. అని లలిత సవతులకుఁ దా
ననువుగ బోధించె ననుచు నా సూతుండ
మ్మునులఁ గనుంగొని మఱియు
న్వినుఁడని యిట్లనియె దీప విధి ఫలమెల్లన్.

శా. సింధుప్రస్ఫురదంతరీపక చతుస్సీమావనీపాలనో
త్సంథానామిత శౌర్య ధైర్యకలనా చాతుర్యతన్ బద్మినీ
బంధూద్యత్కుల శేఖరుండగుచు శుంభల్లీలలన్ బొల్చు న
మ్మాంధాతృక్షితి పాలమౌళి శుభధామంబౌ నయోధ్యాపురిన్.

కం. కులగురుఁడు వసిష్ఠుఁడు ముద
మలరంగాఁ దెల్పినట్టియంచిత నీతిన్
వెలయఁగ భూప్రజ నేలుచుఁ
గుల ధర్మము పూర్ణ మహిమకున్నిల్కడఁగా.

ఆ.వె. రమణ నశ్వమేధ రాజసూయాదులు
పెక్కుఁజేసి యచటఁ బృథ్వీసురుల
సకల వస్తుతతుల సంపూర్ణకాములఁ
జేసె విశద కీర్తి భాసురముగ.

ఉ. నీరదవేణి సాధ్వి శుభనిర్మల చారుశరాంగి భద్ర నా
వారిజగంధి యాత్మసతి వారక సేవయొనర్ప నాప్తులున్
గూరిమి పుత్రుఁడైన ముచికుందుఁడు నల్లుఁడు సౌభరి ప్రమే
ధారసికాగ్రగణ్యుఁడు సుదారతఁ గొల్వ సుఖాసన స్థితిన్

కం. ఉన్నంత వసిష్ఠుఁడురా,
సన్నుతమతి నర్ఘ్యపాద్యసత్కృతులొనరన్
మన్నించి భద్రపీఠమ
పొన్నతగతి మెఱయుమౌని నొయ్యనఁ గనుచున్.

కం. మతిలోన నతీతానా
గతచర్యలు వర్తమానగతియున్ దెలియన్
జతురులగు వారి మిము నే
ధృతి నొక సందేహమడుగఁ దివురుదు నెపుడున్,

ఉ. ఏమితపంబొ సద్వ్రతములేమొ లసత్సుకృతంబు లెవ్వియో
యేమహిమంపు దానములొ! యే నొనరించితి నింత ద్వీపయు
గ్భూమియు నెల్ల నేల బహుభోగములొందఁగ రూపయౌవన
శ్రీమహిమం దలిర్ప గుణ సింధువు భద్ర భజింపనియ్యెడన్.

మ. తెలియంబల్కుమటన్న భద్రయును పాతివ్రత్య చారిత్ర ని
శ్చల సాష్టాంగ మొనర్చి నాదుమది నీ సందేహమే వేడఁగాఁ
దలఁతున్ మత్పతి యిప్పు డిట్లనె యతీంద్రా! సంత సంబొప్ప ను
జ్జ్వలతేజోధన! యానతీవలయుఁ బ్రాగ్జన్మప్రకారమ్ములన్.

కం. అనవిని మునిమనమున నెన
రొసఁగ దంపతుల బంధులొనరఁగ నిటులొ
ప్పనె లెస్సగ నడిగితిరది
వినుఁడని యిట్లనియెఁ బూర్వ వృత్తాంతమ్మున్.

సీ॥ సొలఁతి మీరిరువురు పూర్వజన్మంబున
శూద్రులయ్యెడ శోణభద్రతీర
భూమి దంపతులయ్యుఁ బేమనుండంగ దు
శ్చరతుఁడై యితఁడు నిశ్చలమహాఘ
కర్మంబులొనరింపఁగని బంధువులు వెళ్ల
నడిచిన నా యూరు వెడలివచ్చి
యడవిలో నొక్క దేవాలయంబున నిల్వ
నచ్చటి యర్చకు లాదరించి

ఆ.వె. యొక్కపూట కన్న మొదవఁ గట్టడసేయఁ
గడమపూట కెందు నడిగికొనుచుఁ
బాలతోఁటఁబనులు పూని సేయుచు విష్ణు
సిద్ధబుద్ధిగలిగి చెలఁపుదనర॥

ఉ॥ అచ్చటనుండునట్టి యెడ హాళి నొకానొకనాఁటి పూఁపునన్
దెచ్చిన యన్నమింపలర దేవుని సన్నిధి భుక్తిసల్పఁబో
హెచ్చగు తైలహీనత రహించకు కొత్తని దీపవృష్టికై
పొచ్చెములేకఁ బోసికొనఁబూనిన నూనియ చెంతనించినన్.

కం॥ ఛిద్రంబగు పయ్యెదనో
భద్రా! నీవింతచించి పఱువర్తిగ ని
ర్ణిద్రస్ఫూర్తి నొనర్పుచుఁ
హాఁదిచిన నదివెలిఁగె హరిముఖాలోకగతిన్.

ఉ॥ తత్సుకృతంబునన్ భవదుదార సబోధన విష్ణుఁగొల్చియ
త్యుత్సుకతన్ మహావిభవ మూహఁబొసంగఁగఁగోరి యిట్లుసం
పత్సురరాజ వైభవవిభన్ జెలు వొందితి రాముకుంద భా
స్వత్సుమదామదీపముల చందములిట్టి వటించుఁబల్కినన్.

తే॥ గీ॥ దైవమనుకూలమైన చోఁదానొనర్చు
కర్మములకెంత ఫలమధికము బొసంగు
దైవమే ప్రతికూలమై దనరఁగర్మ
ఫలములల్పంబులని రాజు పడఁతిదాను.

వ॥ హరిన్ భజియించి యతికృతార్థులైరిద్ది దీపదాన ఫల ప్రభావంబు—

సీ॥ పుణ్యతీర్థమ్ములఁబుణ్య స్థలమ్ములఁ
బుణ్యకాలమ్ములఁబుణ్యసూర్య
శనిరోహిణీ బుధాశ్వినుల యోగములఁ బం
చామృతస్నాన ముఖ్యార్చనముల
హరిహర భేదమ్ము లాత్మనెంచక సుర
భిళ కుసుమమ్ముల వేయఁబూజ
సల్పిన నుభయ వంశములతో నెల్ల లో
కముల సౌఖ్యము లొంది కాంచుముక్తి.

తే.గీ. నూనెనిష్టార్థములు గల్గు పూని నేఁత
దీపమిడఁ బాపహరమగు తెలివి కార్తి
కమున మాఘమ్మునన్ విప్రగణము లలర
భోజనంబిడు నతఁడొందుఁ బుణ్యపదవి॥

కం॥ హరిహర దేవాలయములు
ధరణింగట్టింతురేని ధాత్రు పురిన్ సు
స్థిరులగుచు విష్ణుదేవుని
చరణములొందుదురు సుకృత సామర్థ్యమునన్.

కం॥ కలవాఁడు తాఁతఁ గట్టఁగఁ
నిల మృత్తికచే దరిద్రుఁడేపునఁజేయన్
గలుగున్ సమమగు ఫలములుఁ
విలసితకీర్తులు వొసంగు విశ్రుతలీలన్.

తే॥గీ॥ ద్విజులవటుగులు పెండ్లింప్లు వేడ్క_ సేయు
నతని సుకృతంబు మిక్కిలి యధిక మరయ
పూర్వజన్మ విశేష సత్పుణ్యవహిమఁ
గాక లభియించునే యట్టి కర్మమిలను.

సీ॥ కామశాంతుండను క్ష్మాతలాధీశ్వరుం
డశ్వమేధశతమ్ము లాచరించి
పుత్రులు లేమినప్పుడు చింతనొంది యిం
ద్రునికడకేగి మన్ననలుగాంచి
సంతతి నడిగిన శక్రుండు దిక్పాలు
రట్లన యన నృపుండజునికడకుఁ
జనివేడుదమటంచుఁజని దిక్పతులుదాను
నబ్జజుఁబ్రార్థింప నాతఁడవని

తే.గీ మరుల నుప నీతులఁగఁజేసి గరిమతో వి
వాహములు జేసినన్ బుత్రవంతులగుదు
రనిన ధరణీశుఁడట్లన యాచరించి
కడఁక ధర్మ వ్రతాహ్వయుఁ గొడుకుఁగనియె॥

చం॥ పితరులు ముక్తిఁజెందఁ గడుఁబేర్మి గుణస్థితుఁ బుత్రుఁగాంచి త
ద్గతి నతిధర్మముల్ సలిపెఁగాంతల సన్నిధినొక్క_యబ్ధి? మీ.
యతులచరిత్రమెన్న సుగుణాన్వితులౌ తనయుల్ జనింతురా
శతధృతి విష్ణుచే వినిన చందమునుమ్మిది నిక్కమెన్నఁగన్.

సీ॥ ధరణిదివిజునికిఁ దలనూనెయంటినఁ
గలుగు గంగాస్నానఫలముపాద
మర్దన సేయ సమస్తతీర్థస్నాన
ఫలమగు వేణ్నీళ్ల జలకమార్ప
భోజనంబిడిన నబ్బు నఖిలదానఫ
లంబులు శయన స్థలములొసంగ
నశ్వమేధఫలమ్ములగు రోగములుమాను
నచ్యుత పదమగు నావునొసఁగ.

ఆ॥వె॥ నపరిమితఫలమ్ములనుపుగ నుభయతో
ముఖి నొసంగెనేని ముక్తిగలుగు
నంత్యదశల రోగియగునెడ గోదాన
మజపదవికి నర్థ్యమమర నొసఁగు॥

తే॥గీ॥ పుణ్యవేళల ధేనువుఁబోసఁగనొసఁగ
సకలదాన ఫలమ్ములుసంభవించు
పాదుకాచ్ఛత్ర వస్త్రముల్ పరగ దాన
మిడినస్వర్లోక సౌఖ్యము లెల్లఁగలుగు॥

తే॥గీ॥ చీనిచీనాంబరమ్ములు చిత్రవస్త్ర
చయము మొసంగిన హరిపదసంగతుఁడగు
మహిష మేషగజాశ్వ సద్విహిత దాన
తతుల నపమృత్యుభయము దుర్గతులు దొలఁగు.

కం॥ వనజజకులులకుఁగృష్ణా
జినమిచ్చిన నాయువెచ్చుఁ జెడురోగమ్ముల్
ఘనవృషభ దానమునన
య్యనిమిషలోకమ్ము లాదవు నధిక స్ఫూర్తిన్.

ఆ॥ వె॥ దాయలోహకాంస్య తామ్రరజత హేమ
పాత్రపంక్తి స్వాదుపానయుక్తి
దానమిచ్చునతఁడు దగు నెల్లలోకమ్ము
లనుప్రమోద మొసఁగ ననుదినమ్ము.

కం॥ యతికింగాషాయమ్ములు
నతివృద్ధుఁడు కృపణుఁడైన యతనికి వస్త్ర
ప్రతతియు రోగికిమందును
ధృతినిచ్చిన యతఁడు విష్ణుదేవునిఁజెందున్॥

సీ॥ వెండియుబంగరు వెస వరాయొత్తైనఁ
దక్షిణ సువి పల్లత్రయము నైన
దానమిచ్చినవాఁడు తగు రుద్రుచెంగటఁ
బ్రీతినాషాఢకార్తికముల యెడఁ
బూర్ణిమాహములనాఁబోతుల విడిచినఁ
దల్పితరులు శివస్థానమున, వ
సింతురు బహుదినస్థిరత దున్నిన యెద్దుఁ
గరమర్థిమై నిడఁగనినఁబుత్ర

తే.గీ. పౌత్రవృద్ధియు ననువగు పాడిటొనుము
నైన నమరంగనీనినయావు నైనుము
నైన, నొసఁగినస్వర్లోకమమరఁగల్గు
వితతసంబిడ్డ చేసీయ వెలయు శుభము॥

కం. చూలాలికి శిశువులకుం
బాలాసఁగినయాతఁడుండు పాలకడలిపై
మేలుదధితక్రగుడములఁ
బాలిం బథికులకు నొసఁగఁ బటుశుభ మెసఁగున్.

సీ. చైత్రవైశాఖమాసములను గంధంబు
పరిమళోదకములు పానకములు
మేలిఫలమ్ములు నాళికేరాంబువు
లొసఁగ [నా ?] క సుఖమ్ములొందవు వసుసఁ
పుష్యమాసమ్మున భూరివస్త్రమ్ములు
జ్యేష్ఠమాసమున మచ్చికల దక్కి
పెద్దకుండగ నీళ్ళనిడుట మహాపుణ్య
మన్నిటం గడుమేటి యవనిసురుఁడ

ఆ. వె. గాన వారిఁ దిట్టఁ గలుషమ్ములొందవు ద
త్పోషణమునఁగల్గు పుణ్యచయము
హరికి ద్విజుల యందు నపరిమితస్నేహ
మగుట విప్రసేవ యమితఫలము॥

ఆ. వె. ఫలసుగంధ ధాన్య పశు శాకలవణాది
దానసమితి సౌఖ్యదాయకంబు
నిన్ని దానములకు నెచ్చు సాలగ్రామ
దాన మదియెఱుంగ ధాత తరమె॥

కం. ఎచ్చటసాలగ్రామము
లచ్చుగ వసియించు నిధులు నత్యుత్తమ తీ
ర్థోచ్చయపుణ్యస్థలములు
హెచ్చుగ నచ్చోటు ననిరి హితమతి విబుధుల్॥

ఆ.వె. అఖిలలోకదానమైన శ్రీమూర్తి దా
నంబు సాటిగాదు నవ్యరత్న
దానచయము కలుషతతిఁబాపు నశువర్గ
దాయి విష్ణుమూర్తిదాన మరయ॥

సీ. మహి దేవతాగృహమార్జన మల్కుట
ముగ్గులువెట్టుట ముఖ్యవస్త్ర
ములనలంకరణక్రియలు ధూపదీపోప
చారముల్ సుకృత [సం] పాదకములగు

నందుఁ బ్రదక్షిణ మభివందనంబులు
నవ్యయపదకాంక్షులగుచుఁ బదియు
రెండు గావించుట రీతి శంకరునొద్ద
సోమసూత్రము దాఁటరామి నిజము.

తే.గీ. హరునికభిషేక మొనరించుటధిక పదవి
వాద్యరవయుక్తి భుజియింప వాంఛలొందవు
వినుతికెక్కు ధ్వజస్తంభమునుఁ జత్రి
వర్తియగు విష్ణుశంకరావాసములను॥

సీ. తనగృహంబున నిత్యమును దేవపూజాగ్ని
పూజాపరుండైన పుణ్యరతుఁడు
నిత్యసంతోషియు సత్యవాక్యౌదార్య
భోగనిరతుఁడు విరాగుఁడపులుఁ
దఖిలధర్మోపభోగాసక్తచిత్తుఁడు
విద్యచే బ్రతికెడి విప్రవరుఁడు
శౌర్యజీవనుఁడైన క్షత్రియుండును సత్య
వాణిజ్యజీవన వైశ్యవరుఁడు

తే.గీ. కృషులజీవించు శూద్రుండు కీర్తనీయ
వర్తనులు పుణ్యలోకనివాసులగుదు
రెలమితోఁ శ్రోత్రియాన్న భోక్తలకు మఱియు
శ్రోత్రియత్వభవమ్ము లెచ్చుగ లభించు॥

తే.గీ. జ్ఞాని పౌరాణికుఁడు ధర్మశాస్త్రివేది
ప్రాజ్ఞుఁడుఁ విష్ణుభక్తుఁడౌ బ్రాహ్మణుండు
శ్రోత్రియుండగు నతఁడు సత్పాత్రమగుట
నతని కొసఁగిన దాన మత్యధికఫలము॥

కం. విను నిగమార్థప్రతిపా
దనమైన పురాణతతి సతత మతినిష్ఠన్
వినినం జదివినపుణ్యుల
కనఘగతులు గల్గు సందియమ్ము లేదెందున్.

తే.గీ. అబ్జపత్రాక్షు నిలయంబునందు రాత్రి
వినినఁబగలింటి పాతకవితతి దొలఁగు
పవలు వినునేని రాత్రింటి పాప మణఁగు
భాసురపురాణ పఠనంబు భద్రదంబు.

సీ. చంద్రముఁ డుందు వస్త్రంబున రుద్రుండు
గోదానమున మేటి గుఱ్ఱమొసఁగ
వరుణుండు పరమేష్ఠి పురుషదానంబున
మనువు తల్పంబియ ఘనుడు త్వష్ట
యజదానమున గొఱ్ఱె నర్కుండు ఖరముల
వేసడంబుల నీయ వెలయునిబుతి
గజముచే హిమగిరి గంధదానంబున.
గంధర్వతతు లలంకారదాన

తే.గీ. మున సురాంగన లోదనమున విరించి
విద్యచే వాణి బండిచే వేడ్క నంగి
రసుఁడు జలధి యుదకముచే రథము నొసఁగ
నగ్ని దేవుఁడు సంప్రీతులగుదు రెపుడు ॥

వ. ధాన్యదానంబున విశ్వేదేవతలు తృప్తులగుదురు. ఇవి చిత్రదాన విధంబులు. ఇంక ధర్మజునకు శ్రీకృష్ణదేవుండానతిచ్చిన విధంబున మహాదానఫలంబు లెఱింగించెద——

ఉ. ధర్మజుతోడఁ గృష్ణుఁడను ధర్మపుబుద్ధి తిరంబుగాఁగ నీ
వర్మిలి నెల్ల శాస్త్రములు నారసిచేయుదు వందుదాన స
ద్ధర్మములన్ విశేషమగుధర్మము మానవనాథ! భూమి యా
పేర్మిని ధాత్రిదానమునఁ బృథ్వికిరాజగుచున్ బ్రవర్తిలున్.

తే.గీ. సస్యయుతభూమినిచ్చినఁ జంద్రసూర్య
తారలున్నంతకాలము ధన్యపుణ్య
గతుల వసియించు నాతండు క్రతుశతంబు
నేయు ఫలమొంది లోకులు చెలఁగి పొగడ.

చ. కృతమొకవిప్రవర్యుఁడు ప్రకీర్తిత నైగమశాస్త్రవేది సం
తతశుచి నిత్యసన్మదనిదాన చరిత్రుఁడు కర్షకుండునై
సతియుసుతుల్ భజింప గృహసంగతధర్మమునన్ బ్రవర్తిలన్
మతికలఁగంగఁ దత్పతి సమ్యగపు లేవడి పీడనందుచున్.

వ. తన పతిం జేరి యిట్లనియె.

మ. చతురామ్నాయ నియుక్తకర్మపరతన్ సంపూర్ణభావైక సం
గతిఁ జెన్నొందిననిన్వరించియును దాకష్టంబునొందంగఁ జూ
చితి వేకా, పొరుగిండ్లకామినులు వాసిన్ వెండిబంగారు లం
చితిలీలన్ ధరియింప నిట్లునికి దైన్యంబింత చింతింపుమా!

చ. అనవుడు మాధవృత్తి నిటులాడఁగఁ జెల్లునె వారువారు నే
సిన సుకృతంబు లెంతయు వశీకృతమై ఫలమీక తప్పునే!
వనిత! భవత్పురాకృత మవశ్యముగా భుజియింపకేలఁ బా
యు! నళిననాభుఁగొల్చి సిరులొందెద పొందుగనింకమీఁదటన్.

సీ. అని పల్కి వ్రతము సేయఁగ దేవతాధీశుఁ
డది విఘాతము సేయ నప్సరసలఁ
బంపిన నాటలపాటలఁ జెంగట
మెలఁగంగ నతఁడు నిశ్చలత నునికి
నమరేంద్రుఁడంతయు [నబ్జజునకుఁ] జెల్ప
నాతఁడు శ్రీధరు ననుమతమున
సకలసంపదలిచ్చి చనవున నింటికిఁ
జనుమన్న వచ్చి నిచ్చలు స్వకర్మ

తే.గీ. పరత నతిథుల నరయంగ భామ ననుక
వదినుదంబున మున్నెవ్వరైన మమ్ముఁ
బ్రోవఁగలిగెరె యని దుష్టబుద్ధి మంచి
తీర్థమును నీయ దడిగిన దీనులకును.

ఉ. అంతటఁగల్గు సంపద రయంబున దొంగలపాలుగాఁగఁ జా
చింతిలి ధర్మమేమటతిథిసీ! నినుబాసెద నంచుఁబల్కి న
క్కాంతునిఁ జాలవేడికొని కామిని తా మును చెప్పినట్లుగా
నెంతయుఁ జేయఁ దక్కు ధన మెల్ల వ్యయంబగుడున్ గృహస్థుఁడున్.

కం. అనుకూలభార్యయును స
జ్జనసంగతి మేటివిద్య సత్సంతతియున్
గనని గృహస్థు వసింపఁగ
వనమే మేలింట నలఁగి వర్తిలుకంటెన్.

కం. అనియిల్లుదక్కఁ దక్కిన
ధన మతిథుల పాలుచేసి తగనుండఁగ మి
న్నున భూమి దానమున నీ
కనువగు సిరులొందవునని యా వాక్యములన్.

ఆ. వె. దత్తుఁ డాతఁడా గృహక్షేత్రముల దాన
మిచ్చి కల్మిఁగాంచి సచ్చరిత్ర
వర్తనముల మిగుల వైభవములఁ గాంచి
యిహపరమ్ముల సౌఖ్యమెల్లమి నొందె.

కం. ననుగూర్చి పుణ్యకాలం
బున నన్నము పెట్టు ఘనులు భూదానము సే
సిన సుమతులెల్ల సుకృతము
లనువుగ గనియుంద్రు మత్పదావాసమునన్.

సీ. ధర్మముల్ దాఁ జేయ దగ నితరులచేతఁ
జేయింపఁ జేయఁ జూచి ముదమందఁ
గలవు నానావిధ విలసిత భోగమ్ము
లపవర్గమును విను యమతనూజ!
యుభయతారకమగు నుర్విదానంబు స
త్పాత్రంబు నాఁదగు బ్రాహ్మణునకు
నిచ్చినపుణ్యాత్ముఁ డిచ్చట వైకుంఠ
పురి విష్ణుసామీప్యగరిమ నమరు

తే.గీ. పరులొసంగినఁ బాలింపఁ బ్రబలు దానో
సంగుకంటెను నినుమడౌ సత్ఫలంబు
దానిఁ బాలింపకుండినన్ దానొసంగు
టదియు నిష్ఫలమగు ధర్మవిదితసరణి॥

తే.గీ. దానమున స్వర్గభోగముల్ దనరు పాల
నమున నచ్యుతపదవియు యమరు గానఁ
బాలనము సేయుపుణ్యంబు పాటియగునె
దానములు పెక్కుసేయఁ దద్ధర్మమరయ.

కం. భూసురుల కిడిన ధారుణి
కాసపడిన కుమతి నారకావాసి యగున్
భూసురభూమియె తోఁబు
ట్టాసర్వనృపుల కననుభవాస్పద మగుటన్.

కం. సుక్షేత్రదాతలకు నఖి
ల క్షేమశుభంబులున్ విలాసము సుఖ మ
న్యక్షేత్రదాత పశువై
యీక్షితి జడజన్మమొంది హీనత మెలఁగున్.

తే.గీ. జ్ఞానదంబు సరస్వతీదాన మరయ
నది మహోన్నతవైకుంఠ పదవి నిచ్చు
విద్యఁ జెప్పుట పుస్తకవితతి యొసఁగు
టెలమి దానంబు నాఁదగు విలసితముగ.

క. మేలగుధాన్యము విద్యా
శాలియగు మహీసురునకు సన్మతినొసఁగన్
శ్రీ లలితధాన్య ధనపతి
యై లావణ్యమును బొందు నంచితచర్యన్.

తే. గీ. పూవులు సుగంధచయము తాంబూలములును
వ్యజనములు దానమిచ్చినవాఁడు కలిమి
గలిగి బహుభోగయుక్తుఁడై వెలయఁబుట్టు
[ఛత్ర ?] దానమ్ముచే పరిష్కృతవహించు.

కం. తేరులు పరికరములు నిడ
నారూఢిన్ వన్నెగాంచి యాత్మజపౌత్ర
శ్రీరమ్యుఁడగుచు మెఱయున్
వారక పాదుకలొసంగ వరభావుఁడగున్.

సీ. చలికాలమింధనంబులు విప్రులకొసంగఁ
గాయ మయ్యగ్ని సత్కాంతినెసఁగు
కన్యామణిస్వర్ణ ఘనదానముల మించి
సతి భూమి భూషణ వితతిఁగాంచు
వన్నెకోకలు రత్నవరభూషణము లీయ
రూపవైభవశుభారూఢుఁ డగును
సర్షప తిల పాయస కృపీట దానాళి
నురువిభవైశ్వర్యయుక్తి నమరు.

తే.గీ. మఱియు సద్ధర్మ కైంకర్యమహిమ విప్ర
దేవ సంతుష్టిగావించు ధీరవరులు
చక్కదనమును దృఢమును సౌఖ్యమొంది
యాయురభివృద్ధిచే మింతు రవనియందు.

వ. హవ్యకవ్యకారణంబులును సకలజనాధారంబులును నగు సురభిగణంబుల దానంబత్యుత్తమఫలదంబు నిహపరసాధకంబు నగుంగావునఁ దన్మాహాత్మ్యంబును వివరించెద.

చ. హరుఁడు సతీ వియుక్తవికలాత్మతచే దపమాచరింపఁ ద
ద్వరతపవంత పుట్టయిడ వారిజసంభవనిర్మితంబు భూ
సురసుర వర్ధనీయ పరిశోభితమై తగుధేనువా జటా
భరము తృణౌఘబుద్ధి బిగఁబట్టి కొమల్పఁగ నుగ్రుఁడుగ్రతన్.

ఉ. చిచ్చఱకంటఁ జూచుటయుఁ జెల్వగు మైకములంగ లేవ తే
కచ్చటఁ గూలఁ జూచి కమలాసనుఁ డామహిమానియుక్తుఁడై
వచ్చి నమస్కరించి గిరివల్లభ! యాజ్యము ద్రావి దేవతల్
హెచ్చుగ నిట్లు నేసిరిది యీల్గిన వారలతృప్తి కెట్లొకో.

మ. అనుడెంతేదయతోడఁ జేతనిముకిన్ హర్షంబుగా నాఱుచ
య్యున భగ్నాంబకవహ్ని ధూమపరిలిప్తాంకాతి గాత్రంబునన్
దనరంగాఁ గపిలాఖ్యధేనువర మాద్యంబయ్యె దేవేశుఁ డా
డిన ముఖ్యస్థితినొప్పె మాను లమరుల్ డెందమ్ములన్ మెచ్చఁగన్.

మ. అపరాధక్షమ చేసికోవలయు నంచాయావులంతంత నం
దపు నందిన్ మదనారికిచ్చుటయు సాధర్మ్యండు సత్యాఢ్యుఁడై
యపుడొప్పారఁగ వానిఁ గేతువును వాహంబున్ మహాప్రేమ న
చ్చపు సఖ్యుండును గాఁగఁ దాఁగయికొనెన్ శంభుండు సంరంభియై.

సీ. చ్యవనుండు ప్రాదినీజలములఁ గ్రుంకిడి
తపము సేయఁగ జాలధరుఁ డొకండు
వలవేసి పట్టి భూవరుఁడగు మాంధాత
యొద్దకుఁ దెచ్చిన నుర్విభుఁడు
నెప్పటిచోటున నిడుచున్న నమ్ముని
వీనికి బదులిచ్చి విడువుము! నను
నూరకచనఁగరాదో నృప! యనుడు వ
స్తువులెన్ని యిడ నవి తులకురామి.

తే. గీ. నంతఁ గరజాతుఁడను ముని యావునిడఁగ
నవతు వచ్చును నా నట్లు నల్పె విభుఁడు
గాన నిల హవ్యకవ్య విధానములకు
నర్హమగు తత్ప్రభావ మనంత మరయ.

సీ. గోదానమహిమ లెక్కవ నుకర్మాఢ్యుఁడొ
విప్రుఁడు గార్హస్థ్య వృత్తమాని
ముదిమి చేఁ దపము సొంపొదవఁ జేయుచు సిద్ధి
నొంది యింద్రుని కడనుండ నప్పు
డమరేంద్రుదూతలయ్యమరేశుతో యమ
భటు లిందులకువచ్చుఁ బాపనులకు
నడ్డమ్మువచ్చి తదావాసమునకుఁగై
కొని చనిరనగను ననిమిషపతి.

ఆ. వె. యఘములఁ జేసి యావునిచ్చినవార
లర్కభవునిఁ జూచి యమునిపురికి
వచ్చువారుగాని యచ్చటనుండరు
ధేనుదానఫలము దెలియుఁడిట్లు.

క. అపమృత్యుహరణమును న
చ్చపుబల్కును ద్విజుఁడు విని నిజప్రభువుల కి
ట్లుపదేశమిత్తునని ది
వ్యపుయానము నెక్కివచ్చి యశరీరక్రియన్.

ఆ. వె. స్వర్గమభిలషించు సాధువుల్ గోదాన
పరులుగాఁగవలయు దొఱకనియెడ
నైన సువర్ణమైన నిష్కద్వయంబిచ్చి
యట్టిఫలముగాంతు రనుచుఁజనిన.

కం. వారలు తద్బాంధవులున్
ధీరత గోదానవృత్తిఁ దెలివొందిరి యి
ద్ధారుణి దేవప్రీతిద
మారయ నదిగాక యొండులగునె యరయఁగన్.

తే. గీ. పుణ్యకాలమ్ములన్ గుణగణ్యమైన
సాధుధేనువు దానంబు సల్పెనేని
దాని రోమంబులెన్ని తత్సంఖ్య దివ్య
వర్షములు స్వర్గమున వైభవమున నమరు.

కం. చరమంబునఁ దద్దానము
వెరవునఁ గావించెనేని విను యమపురవై
తరణీ తరణమ్మున సుర-
పుర భోగము లొందు నధిక పుణ్యస్ఫురణన్.

కం. అనిమిషులకు హవ్యంబును
ఘనకుని పితరులకు నెల్లఁ గ్రవ్యము వరె నం
చును దామరసభవుండిల
ననుపమముగ ధేనుగణము నమర సృజించెన్.

కం. ధేనువులున్ బ్రాహ్మణులున్
బూనిక నొకరూప విశద పుణ్యస్ఫురణన్
ధీనుతగతి నవలోకన
దానార్చన విధులు జనుల ధన్యులఁ జేయున్.

తే. గీ. సరవి గోబ్రాహ్మణులఁ దృప్తిసలుపు నతఁడు
సత్యవాదియు నిఖిలాత్మసముఁడు యోగ
నిరతుఁ డోదనదాతయుఁ బరసుకృతులు
వంశ పావనుల పవర్గవల్లభులును.

కం. శ్రోత్రియుఁడు గుటుంబియునగు
ధాత్రీసురు వెదకి వేడ్క దానమొసఁగు స
త్రాత్రుఁడు నుభయ కులంబులు
చిత్రగతిన్ సత్యలోక సీమ వసించున్.

చం. వలపునఁ జాలమేపులును వారియుఁ గల్గఁగ రక్షణక్రియా
పరత సెలంగినన్ ఖలులు బల్విడిఁ దోలుకుపోవుచో ధురం
ధరబల శౌర్యతం దటిమి తాలిమి గ్రమ్మఱు దెంచినన్ మహా
మరపురభోగ సంపదలు మక్కువగాంచి చరించు నెంతయున్.

కం. ధేనువులకు విప్రులకుం
గా నెమ్మిఁ బోసంగు రణముఖంబునఁ దెగు న
మ్మానధనాఢ్యునిఁ గైకొని
పూనికతో నప్సరసలు భోగింతు రటన్:

చం. పతి హిత వృత్తికై పొలియు భంగికి నెక్కుడు విప్రరక్షణ
స్థితిఁ దెగటారుటల్, మిగులఁ జేకుఱు పుణ్యము గోహితార్థమై
ధృతి నని నీల్గు నాతనికి దివ్య సుఖమ్ములవేమిదొడ్డ! గో
స్థిత భవనమ్మున న్మెలఁగు ధీరతఁ గల్పశతమ్ములున్నతిన్ .

మ. పదియావుల్ గడు వేసవిన్ గడుపునింపన్ బావిఁ గల్పించు స
మ్మద చారిత్రుఁడు మేపువెట్టు ఘనసౌమ్యస్థైర్య హృత్పద్ముఁ డా
ప్పిదపున్ [గో?] భువనంబునన్ జలనిధుల్ పృథ్వీదిశాక్రాంత మౌ
టది గన్గొంచుఁ జరించుసంతతశుభాహ్లాద ప్రసాదాకృతిన్.

సీ. ఉపవాసములఁ దీసియున్నచో వానలఁ
దోడియఁబెట్టిన వ్యాధి దడబినప్పు
డరసిప్రోవకయున్న నతితృష్ణ బడలింప
పడుకచో సమముగఁబరగఁజేయ
తునికి యాఁ గుజ్జిల దిననును బాలచేఁ
దనుపక యున్నఁ దత్పాతకంబు
విల నెన్నవశము నిచ్చలు బహుపీడచే
నిరయంబున న్వాఁడు నిరశనార్తి

తే.గీ. నోరలఁబోదలుచు బాధలఁ బఱచు యముని
భటుల బ్రతిమాలు నతిదీన భాషణముల
ధేనుపోషణమున కెచ్చు దీప్తసుకృత
మరయఁ దల్పీడనముకంటె దురితమెద్ది!.

కం. దానము సేసినవానియ
నూనఫలంబులకు లెక్క యున్నదె తద్రో
మానేక వర్షసంఖ్యను
ధీనుతి గోలోకవాసధృతిఁ జెలువలరున్.

ఉ. కొమ్ములయందమున్ సొబగుగుబ్బయు సద్గుణయుక్తమున్ సుధా
సమ్మదమాధురీ రసవిశాలత దీర్ఘతవాలమొప్పఁగా
నొమ్మగునావు వేదయు నిజోచిత కర్మియు శ్రోత్రియుండు నౌ
నమ్మహిదేవునర్చనలనారిసి యిచ్చిన మేలు చేకుఱున్.

కం. పాత్రునకిచ్చిన సబల
క్షేత్రాంకుర రీతి వృద్ధిఁ జెలఁగు ఫలము దు
ష్పాత్రున కిచ్చిన నూషర
ధాత్రీ స్థితబీజగతి వృథయగున్ ఫలముల్.

చం. కపిలల నిచ్చునేని నధికంబగు పుణ్యము దేవతోపయో
గ్య పరిణతిం దనర్చు నగు నానురభీప్సిత దుగ్ధముల్ తదీ
య పరత లేక తానె కొనునట్టి దురాత్ముల శ్రాద్ధదేవుఁడ
త్యపరిమితైక బాధల మహోత్కట లొందఁగఁ జేయునెప్పుడున్.

తే. గీ. ఉభయతోముఖి విప్రుని కొసఁగ నుభయ
వంశ తారక మగును దుర్వార మహిమ
తండ్రి కడవారు పదియగు తరములట్లు
తల్లికడ వారు దివ్య పదస్థులుగను.

తే.గీ. శిశువుగలవాఁడు యాగముల్ సేయువాఁడు
దేవ పూజా విధేయుండు తెరువులయొడ
వెలయఁ జలి పందిరులు పెట్టి ఫలము లొసఁగ
నావునిచ్చినవాఁడు పుణ్యాత్ములరయ.

కం. కులహీనునికిన్ లోభికి
నలవడ మూర్ఖునికిఁ గపటియగువానికిఁ జం
చలున కనాచారి కిడం
గలవాఁ డతికష్టనిరయగతులన్ మెలఁగున్.

కం. ఎప్పుడైన నన్నదానం
బపరిమిత ఫలాస్పదంబు హర్షంబును సత్
కృపదళు కొత్తఁగనిడినన్
విపులయశః పుత్రపౌత్రవిభవములొదవున్.

సీ. ఉద్భిద సంజ్ఞచే నొప్పగు దరుగుల్మ
లతలు స్వేదభవసంగతుఁ గ్రిములు
దంశాదులండజతతి జలచరపక్షి
చయము, జరాయుజ సమితి మాన
వులు పశుసంతతి యిలఁ బుణ్యమహిమచే
దివిఁ బుట్టుదురు నరుల్ దేవతలనఁ
బ్రకటిత పాంచభౌతికములన్నియునట్టు
లగుట దేహములు కర్మానుసరణి

తే. గీ. స్థావరములెల్ల నట్లగు స్థావరముల
నన్నములు పుట్టె జనమెల్లనవిమెసంగు
నుర్విజలములఁ దడిసి వాయువున నాప
రింపఁబడి విత్తుదానంకురింపఁ దొడఁగు.

ఉ. వెండియు నీఁట నాన నలవిత్తున నాళమునందుఁ బర్ణముల్
గాండము దానియందుఁ గడఁకన్ వెసమూలముగల్గి పూవుఁ గం
బండులు వెన్నులన్ బొడమ వాటిలు సస్యములన్ ద్రుమంబులై
యుండఁగ జంతుసంతతి నిజోచితభుక్తిఁ దనర్చి వర్ధిలున్.

ఆ. వె. ప్రాగ్గములను దుషయుఁ బటుతుషక్షీరముల్
క్షీరయుక్తిఁ బొడమి చెలఁగు తండు
లములు దాన సస్యమనురు వోషధుల ప
ర్వనములిట్లు శాస్త్రధర్మగతుల.

సీ. యవలాదిశాలిపర్యంతమ్ము సప్తద
శకము ప్రఖ్యాతమై సరవి నోష
ధులునాఁగ మించియు నవ్వలివెల్లక్షుద్రాఖ్యఁ
బొలుపుగాఁ దండులములు పొసఁగిన
యన్నంబు దేహాననటఁ బక్వమై సప్త
ధాతుసంతతి వృద్ధిఁ దనరఁజేయు
నవి నాడీ తతిఁజెంది యా ప్రాణవాయ్వాది
గతులచే వడి బహిర్గతములగుచు

తే.గీ. సారమంతయు శుక్లమై మీఱి జన్మ
హేతుకరమగునది సృష్టిహేతువగుట
నన్నమే బ్రహ్మమనుచు వేదార్థ విదులు
పలుకుదురుగాన దద్దానపటిమ మేలు.

కం. ప్రాణాధారముగా ని
ర్మాణముగావించె ధాతమహినన్నమునన్
బ్రాణము లిచ్చుట లెక్కవ
ద్రాణత దత్క్రియకు నెక్కుదానము గలదే.

కం. జపములు తపములు హోమము
లుపవాస క్రతు చయంబు లొదవించు ఫలం
బుపమింపఁదగునె యన్నద
విపుల మహాసుకృతమునకు విశ్రుతలీలన్.

చం. దినమనఘాన్నదానమున దేవతలందఱు దృప్తినొంది పా
వన శుభమిత్తు రార్యు లనవద్యులు నా నుతిఁయింతు రెంతయున్
వినుతిఁ దదీయ వంశజులు విశ్రుత ధాతృ పదమ్ముగాంతురా
ఘనులకు సాటిలేరఁటఁ గంజదళాక్షుని రూపమొందుటన్.

మ. విను మోధర్మజ యన్నదానము జగద్విఖ్యాతమున్ దృప్తిదం
బనఘుంబాత్మహితంబు ముక్కరము విప్రాఢ్యుండు మున్ బుత్రకుత్
మనుమల్ కాంతయు సర్వవస్తువులు సౌమ్యస్ఫూర్తియుంగల్గి ధీ
రనుతిఁ భక్తము బెట్టు నిత్యము సుపర్వశ్రేణి వర్ణింపఁగన్.

సీ. అవని మనశ్శుద్ధియరయ శచీభర్త
జడివాన గురిసి బెగడుపఱచియు
తానప్పుడొక వృద్ధ ధరణీసురుండౌచు
చనుదెంచి భుక్తివేడినఁ జెలంగి
రమ్మని యర్చించి రమణిఁ బాకము నేయ
ననిచి తదోష్ఠి గృహస్థుఁ డున్న
యత్తఱి దేవతలందఱు విప్రులై
యన్నంబు వలెనంచు నడుగుటయును

ఆ. వె. వీరలెడయు భుక్తివిధ మొల్లనంచు ముక్
వృద్ధు పల్క బాస విడమి వంతు
కట్టియలకు లేమిఁ గాంత చింతిల చీర
లెల్లనూనె నద్ది యిచ్చి విభుఁడు.

శా. అందుం బాకము గాక దేవతల మాయన్ జిక్కినన్ గాంతయున్
గుందన్ బాదము లగ్నిలోన నిడు మోకొమ్మా యనన్ సాధ్వియ
ట్లుం దెళ్వొందుచు వంటసేయుటయు లీలన్ దద్ధవుం డెల్లవా
రిం దప్పన్ గొనఁ బంక్తికై నవుడు సంప్రీతాత్ముఁడై యత్తఱిన్.

కం. పెంకొడలు గ్రాఁగి వెసధర
ణిం దొరఁగిన సాధ్విఁ జూచి నైరిశోకమునన్
గుందుచు గృహపతి వడ్డన
కుం దొడరిన నింతియిడక కూడదటన్నన్

తే. గీ. అతఁడు వంటయింటికరిగి చిక్కిన సాధ్విఁ
జూచి మూర్ఛవోవ సుదతి లేచి
యింద్రుకరుణవలన నిడఁగ భోజనము గా
వించి సురలు విభునిఁ బిలువ మనుడు.

కం॥ అతిథులు భుక్తిం గొనిరో
చతురా ! రమ్మనుడు నతఁడు సంతసమున సం
స్తుతులమర వచ్చి యా దే
వతలకు నుపచారరీతి వార్తలు నొడివెన్.

ఉ. దానికి సంతసించుచు శతక్రతుఁడా మిథునంబు నెంచి మీ
రానిక మత్పదంబున మహామహిమంబున నుండి యంత వా
క్యానను వెంతనుండఁ గల యద్భుత కర్ములటంచు వారి స
న్మానపుఁ గోర్కెలిచ్చి సురమండలితో దివికేగె వేడుకన్.

తే. గీ. ప్రాణి హీనుఁడు కోరిన యేనిఁ గరుణ
దనర నాతిథ్య మొనరింపఁ దగవు బడలి
యన్న మడుగఁ బరీక్షించు టర్హమగునె
శాస్త్రకోవిదులైనట్టి సజ్జనులకు.

కం. పెట్టమిని దరిద్రుండై
పుట్టుం బాపములె సేయు ప్రాణి యితరులన్
బట్టుగ వేడున్ జులుకన
దొట్టఁగ భువిసంతకంటె దోషముగలదే

ఉ. దానములందు మేటి శుభదాననిధానము దేవతాముద సం
ధానము ముక్తికాంత పరిధానము సన్నుతధర్మ సంతతా
ధానము సర్వలోకగతిధాన మనూన రసాన్నదానమా
మానిత ధర్మవేదులగు మానవకోటుల కెన్ని చూడఁగన్.

తే. అన్నదానమాది యఖిలదానములకుఁ
తృప్తిఁజేయుఁగానఁ దృష్ణ మఱియు
జారఁజేయ నుదకదానముల్ గాన న
న్నోదకముల సాటి యొకటిగలదె!

కం. దట్టపుఁ జలిపందిరులన్
బట్టిగు శీతలజలంబు పరిమళయుక్తిన్
బెట్టిగు వేసవి నిచ్చిన
యట్టి మహామనుజుఁడు వరుణు నాకృతివెలయున్.

కం. ఏ జాతివానికైనా
రాజితమతి నన్నమిడ సురల్ మునులున్ ని
ర్వ్యాజోపకారకరుణో
ద్వేజిత మన్నింతు రతని విభవప్రదునై.

కం. ఇంపుగ "నన్నస్య క్షుధి
తంపాత్రమ్ము"నెడి మేటిధర్మోక్తిఁ దగన్
బెంపలరు నన్నదాతకు
సంపత్సౌభాగ్యభోగ సంతతులొందవున్.

వ. అని వాసుదేవుండు కౌంతేయాగ్రజున కెఱింగించెనని సూతుండు వెండిం
శౌనకాదుల కిట్లనియె—

కం. పాదుగ నిందులకై కల
దావట నితిహాసమొకటి యమధర్మజ సం
వాదము, గజపురిరాజ్య
శ్రీదనరుచు భరతవంశ శేఖరుఁడేలమిన్.

మ. ఒకనాఁడాగమ కృత్యముల్ విదితధర్మోపాయ కర్మంబులున్
ప్రకటస్ఫూర్తినొనర్చి విప్రజనముల్ పంక్తిన్ వసింపన్ రుచి
ప్రకరంబుల్ దళుకొత్త హేమమయపుంబాత్రంబులన్ భక్ష్యభో
జ్యకరంభంబులునించినట్టియెడ నిచ్చన్ ధర్ముఁడువ్యగ్రతిన్

కం. చండాలాకృతిఁ గైకొని
మెండుగఁ జొఱుపఱకు హేయ మేళన నిజగా
త్రుండగుచు వచ్చి వాకిఁటి
దండన్వసియించి యచటి దౌవారికులన్.

శా. కనుగొని ధర్మసూతి కెఱుఁగన్వినిపింపుఁడు నాదురాక నా
విని యిది దేవతార్చనకు వేళ భుజించిన యంతఁగొల్వులో
నను బోడఁగందుగాక యనినన్ గడుకోపము దెచ్చుకోలుగాఁ
జనుగద రాచపుట్టుకకు చాలదె యింతటి నిష్ఠలందొగిన్.

కం. రాజ్య ప్రతిపాలన గుణ
పూజ్యము గావించి దినము భూసురకర్మ
ప్రాజ్యత మెలఁగిన ధర్మ
త్యాజ్యంబగు నంచునాత్మఁ దలపఁడొ వినఁడో.

సీ. అని పెక్కుమాటల నాతని సన్నిధి
గాంచి కష్టుంబు తనకంటె నెవ్వ
రనిపాతకుల దెల్పవిని మెచ్చి మంచిదె
యాఁకలి గొనినాఁడ నన్నమిడఁగఁ
బంపవే యనరాజు బ్రాహ్మణుల్ భుజియించు
పిమ్మట ననవుడు పేర్మిధర్మ
శాస్త్రార్థములు దెల్పి సమకొల్పియిడరాగ
దవనీశ్వరులయన్న మధికకలుష

తే.గీ. మరయవైద్యుల పదుపురి యఘనుసూన
రియు దదీయుల [దండటి] దియు ధ్వజియు ?
నట్లవేశ్యయు వేశ్యలదంతయైన
పాతకపురూప మెన్న నృపాలుఁడనుఁడు.

ఉ. కుంది వివర్ణుఁడైన నృపకుంజరుఁగన్గొని బోయవాఁడొకం
డందముగాఁగ విప్రవరు నాఁకలిఁ దేనియ చామబియ్యమిం
పొందఁగనిచ్చి తీర్చు ఫలమూర్వికినెల్ల విభుండుగాఁగఁ బు
ట్టం దగునాఁటి విప్రుఁడుకిడంగి పతివ్రత యోర్తుఁ బంపఁగన్.

ఆ.వె. అన్నదానమహిమ లడిగిన నారాజ
శిశువునాఁటి తెఱఁగు నెప్పియంత
యింతయయ్యె నెంత యెంతగునో యది
తెలిసికొమ్మటంచుఁ బలికె ననఘు !

కం. కావున నీవున్ ధరణీ
దేవతలకు నన్నమిడుట ధృతసుకృత శుభ
శ్రీవెలయుదువని చనియెన్
బావనమగు నన్నదాన పద్ధతులిటులన్.

తే. గీ. చౌలమున ద్వాదశుల షోడశమునఁ గుడుచు
నతని పాతకమింతన నలవియగునె
పురుషుఁడేకాహభుక్తిచేఁ దరుణియగుచు
బుట్టునే జంతువునకైనఁ బూనిపిదప.

కం. సుతుఁడు యతియైనచో నా
సతి పురుషుండగుచుఁ బుట్టు సతియగుఁ బురుషుం
డతిఘోరైకాహాన్నా
ద్భుతభుక్త మహాఘమున విబుధనుతులారా !

సీ. బ్రాహ్మ్యంబలంకార భాసితయగుకన్య
ధారవోయుట త్రిసప్తకులజులకు
మోక్షదంబగు యజ్ఞములకు ఋత్విగ్దక్షి
ణ యొసంగ దైవ్యమనంగఁ దనరు
నది ద్విసప్తకులుల కపవర్గమొనఁగూర్చు
గోమిథునక్రయ హోమమునకు
నొసఁగ నార్షంబది యొసఁగు నేడుదరాల
వారికి ముక్తి దుర్వారగరిమ

తే.గీ. నొండొరులకు బదుల్ కన్య నొసఁగుటదియొ
పరగు సంతాన కారణ పదమనంగ
నదియుఁ ద్రిపురుష మోక్షదమగుట ధరణి
సురులకివి నాల్గుయోగ్యమౌ పరిణయములు.

కం. మఱి గాంధర్వము రాక్షస
మరయఁగ రాజులకుఁ జెల్లు నవియుం గూడన్
గుఱివైశ్యుల కాసురమగు
నెఱిఁ బైశాచికము శూద్ర నివహమునకగున్.

కం. ఉభయకులపవిత్రం బతి
శుభఫలదము నైనకన్య శోభనరేఖా
విభవము కులశీలము స
త్ప్రభుతయుఁ గల మునికొసంగ భాగ్యములమరున్.

కం. ఇనమండలపరిమిత మిల
ననువుగఁ బ్రతివర్గమొకటి యువల నిడంగా
జనుకాలము కన్యాప్రదుఁ
డనుపమభోగములనందు నంచితమహిమన్.

కం. కులమును రూపము శీలము
గలిమియు విద్యయును బ్రతిభగల వరునకు వేఁ
జెలువ నొసంగుట పుణ్యం
బిలఁ బుణ్యదినాళి నిచ్చుఁ బెంతయు నొప్పన్.

ఆ.వె. పుణ్యతీర్థపుణ్య భూముల గ్రహణంబు
నయనవిషువులైన యట్టియెడల
ఘనతఁ జేయునట్టి కన్యకాదానంబు
సార ముభయవంశ తారకంబు.

సీ. కౌండిన్యకులుఁ డొక్క పండితాగ్రేసరుం
డవనీసురుండు వేదాంతవేది
శిష్యులతో వనసీమకుఁ జని కంద
మూలఫలాలి కిమ్ములఁ దిరుగుచుఁ
ద్రోవఁగానక ఘోరమహావనంబునఁ బడి
యటనొక్క కూపమధ్యమునఁ బాహి
పాహియన్ బల్కులు పలుమఱు వినిచేరఁ
బోయి యెవ్వరులేమి బుద్ధికలఁగి

తే.గీ. మఱలిరా మొదలిటి మాడ్కి మాటలువిని
తిరిగి చూచుచునటఁ గాంచి నెరయ ధూమ
మతఁడు మీరెవ్వరనుడు మీ పితరులమిటు
ననుచుఁ బల్కినఁ గడువిస్మితాస్యుఁడగుచు.

కం. మీరిచట నిట్టులుండఁగఁ
గారణమేమనుడు మాకుఁ గల కులభవులె
వ్వారలు పుణ్యదమగు నా
చారమున మెలంగమిన్ గృశస్థితి వలనన్.

శా. గంగాస్నానము సేతుసేవయును శ్రీకాంతార్చనల్ పుణ్యతీ
ర్థాంగాగాహన దానధర్మములు సేయన్ లేరు నీవైన స
త్పాంగత్యంబునఁ గన్యఁ బాత్రునకు వశ్యంబిచ్చితేనిన్ మహో
త్తుంగఖ్యాతుల మాకు సద్గతులు జెందన్ వేగఁగావింపవే!

ఆ.వె. పితరుల కపవర్గ గతిగల్గఁ గన్యాప్ర
దానమొకటిదక్క మాననీయ
మితరకర్మచయము లెందులేవాత్మజ
లైన ద్రవ్యదాన మైనమేలు.

క౦. పేదలగు విప్రులకుఁ బెం
డ్లాదరమునఁ జేయుటెన్న యందున దోడై
నాదయఁ దోడ్పడ మేలగు
శ్రీదనరుఁ బితృఋణ మది యశేషమగు దగన్.

చ౦. అనవుడు నట్లకాక యని యాయవనీసురుఁ డాత్మకన్యకన్
ఘనుఁడగు బ్రహ్మచారికి సుఖస్థితినిచ్చి సమస్తపుణ్యముల్
గని మనెఁ దత్పితృప్రతతిగాంచె సముచిత దివ్యలోకముల్
మనుజవరేణ్య! తచ్చరితమంజుల పుణ్యద మెంచినన్వినన్

క౦. కలవారు దానధర్మా
కలనన్ బుణ్యమ్ముగంద్రు గడుదారిద్రుల్
గల రమిత పుణ్యలోకం
బుల నుండఁగ, నుదక మొసఁగి భూరిస్ఫురణన్.

క౦. అన్నమున కెచ్చు తృష్ణా
పన్నుల ప్రాణములు నిల్పు పానీయము లి
ట్లున్నన్ దానికిఁ దులయౌ
సన్నుత దానములులేవు సాధువిచారా!

సీ. భాసురంబైనట్టి బదరికాశ్రమమున
వెలయు సుశీలుఁడన్విప్రవరుఁడు
శీతలజలములు సేర్చియందఱకిచ్చు
ప్రియపత్నియునుదానుఁ బ్రీతితోడ
నతని శోధనకింద్రుఁడట వానలేమిఁ జే
సినద్విజుండు తపంబుచేత విష్ణు
కరుణనచ్చట బావిగాంచి యానీట
నందఱి బడలిక లణఁపనంత

తే.గీ. నమరులును దాను సురపతియందు దినము
నీళ్లు మిగులకయుండ నగ్నియనుగ్రోల
వేసరకనిచ్చు కాగుల వెలితిదీఱ
భార్యతోడ్పడ నెప్పుడా బ్రాహ్మణుండు.

క౦. అనలునివోడ్కొని యొకనాఁ
డనిమిషపతివచ్చి జలము లన్నియుద్రావన్
వనమాలి నెంచి విప్రుఁడు
దనియఁగ నయ్యగ్నినీళ్లు ద్రావించెఁ దగన్.

తే. గీ. అంతట నవగ్రహమ్ముల నటుకుఁబంప
వారలా జలమానుచో దానగుతిసె
ఘనత హరిభక్తి ధర్మవిఘ్నములు సేయ
నజ హర పురందరులకైన నలవియగునె.

కం. నెమ్మి నుశీలుని దివికిన్
రమ్మనుటయుఁ దైర్థికులును రహిఁ నిచటిఘనుల్
ఇమ్మహిఁ గనువారలు మో
క్షమ్మునఁ దనరంగ వరము చతురత వేఁడెన్.

ఆ. వె. అతులనిచ్చి విష్ణుఁడా విప్రమిథునంబు
నమర నునిచె నవ్యయపద సీమ
గాన నుదకదాన పూన మేదానంబు
గాన మనుచుధర్మసూనుతోడ.

వ. తెల్పి వెండియుఁ బుండరీకాక్షుం డిట్లనియె.

కం. భద్రకుఁడను విప్రుఁడు ని
క్షిద్రాహాచారకృత్య నిరతుఁడు మోక్షా
భద్రగుణాన్వితుఁడు సో
పద్రవ కర్మరతుఁడు నగుచుఁ బరగెన్ ధరణిన్.

చం. పతితుఁడతండు యౌవనవిలాసితుఁడై సొగసుల్ ఘటించి వా
రతరుణులం బరాంగనల రట్టున గుట్టడలంగఁ గూడి సం
చిత ధనమెల్లఁ బెట్టి కల చేనులునమ్మక పూసబొట్టు దు
ర్మతి వెసవెచ్చఁబెట్టి పలుమాయల నప్పులు దీసివేసటన్.

ఉ. ముచ్చదనానకుం దొడరి మూఢతఁ దద్ధనమెల్ల వేశ్యకై
యిచ్చుచు నంగ మచ్చములవెల్ల బయల్పడ నిల్వనోడి య
య్యొచ్చెపు [హెుం] తకాఁడు భయమొందుచు దూరపుభూమి కేగి తాఁ
దచ్చటఁ బోఁతునెద్దు ములుచై హరియించి స్వకీయభూమికిన్.

కం. వచ్చినఁ గని బంధుజనుల్
దచ్చనలాడుటయుఁ దీర్ఘతతిఁ గనుగొనుచో
నచ్చోనిచ్చిరి వీఁటిని
నచ్చుగఁగృషిసేసి బ్రతుకుమని యని బొంకెన్.

సీ. హితులైన చుట్టముల్ లేకున్నైన గార్హస్థ్య
మున నుండుమని పల్కననుమతించి
దుక్కినం జోకలెత్తుక నెద్దు నెనుఁబోతు
దోలుక యొక గుట్టచేల నడిమి
బీటకొట్టుగఁ గొట్టి బెట్టుగఁ బగలింటి
దనుక దున్నఁగ దున్న ధరణిఁబడిన
దండించెదవు దీని పొందుగ మీఁద న
నిత్యదేహమునకై నిష్ఠురాఘ

తే.గీ. తతులొనర్చెదవిట్లైన బ్రతుకుగలదె
యనుచు నయ్యెద్దు ధర్మశాస్త్రోక్తిఁ బలుక
మ్రొక్కి నిష్కృతి దెల్పవే నిక్కువముగ
నట్టులొనరింతు ననుచు నయ్యనడుహమ్ము.

తే. దానములు ధర్మములును సత్సంగతులును
బుణ్యకథవిన్కి గల్గినఁ బోలియు నఘము
లనుచు నట్లయొనర్తు మీ రరుగుఁడెచటి
కేని ననుభద్రకునిఁ జూచి యెద్దు పలికె.

కం. నీకున్ననుకటి పుట్టున
నీ కొని నిష్క్రయమ్మునే మీవలె వేఁ
కైకొనుము విక్రయంబున
నీ కడనొక శూద్రుఁడడుగు నిది యనునంతన్.

ఉ. శూద్రుఁడొకండు వచ్చినుడి చొప్పున మూఁడువరాలొసంగినన్
భద్రకుఁడిచ్చి యెద్దు నొడిభంగి మెలంగి కృతార్థుఁడయ్యె నా
శూద్రుఁడు వాని రెంటిఁగొని సొంపమరన్ బెనబెట్టి యింటిలో
భద్రముగాఁగఁగట్టనవి బాసె శరీరములుచ్చి బిగ్గలన్.

తే.గీ. శూద్రుఁడదిచూచి దుఃఖింప శుభవిమాన
మునఁ దనరి ఋణమెడలెనోయనఘ ! యింక
రమ్ము సురపురి కనుచు సారగతి ముఖ్య
రరిగి రా దివ్యయానస్థులగుచునపుడు.

ఉ. పొంగుచు భద్రకుండు గడు పుణ్యములొందె మహాత్మసంగతిన్
భంగతనెద్దుఁ బోతు ఋణభారమునన్ బఱు పాటుబొందె నే
యేఁగున నైన నప్పు కలుషాకరమట్టులఁ ద్రావునేఁటికిం
కెం గడు మేలుగూర దిన కీవి దొరంగు ఋణంబు పెంపునన్.

కం. జనకుండు ఋణమొసర్పఁగఁ
దనయులకున్ శాత్రవుఁడగు ధనమొసఁగూర్పన్
విను దైవోపముఁడగు శా,
స్త్రి నిరాధికిన్ ఋణముదాస్యతన్ ఘటియించున్.

ఉ. కలఁడొక విప్రపుంగవుఁడు కౌశికనాముఁడు శాస్త్రవేది ని
శ్చల సుకృతాస్పదుండనఘచర్యుఁడు బేరము వడ్డివాసి వి
ద్యల గృషిగూర్చఁ జాలధన ధాన్యము లాకృతవేళ వానికిన్
వెలియగు సత్యశీలుఁడటుఁ జిక్కె దరిద్రతఁ బీడితాత్ముఁడై.

కం. దీనత రా ధన మవసర
మైనప్పుడొసంగు మఱల నడుగఁడు లోభం
బానక నెనరున నెయ్యుఁడ
నైనా లేదనక మోహముమరఁగఁ గరుణన్.

సీ. అంత నయ్యిద్దఱ యమభటుల్ గొనిపోవఁ
జని కౌశికుండందు సత్యశీలుఁ
గనుగొని యమునితో ననఘాత్మ! నాచేత
ధనమెంతయేనియుఁ గొనియితండు
మగుడనీయక బొంకెఁ దగవేది నమ్మిన
వారి వంచింపులే పౌరుషంబు
పాలింపుఁడన సత్యశీలుఁ డామని దీర్తు
నను నెడఁ గలహమ్ములయ్యె, నంతఁ

ఆ.వె. గరవువచ్చె సుతుఁడు పరభూమికిం జనెఁ
జనఁగ నొకటి కొకటి సాగదయ్యె
నప్పుడీఅదనుడు యముఁడుగ్రకోపుఁడై
యతని సుతుఁడ వగుమటంచు నొడివె.

చం. ఇది కమలాసనుండు వచియించినధర్మమటంచుఁ బల్కె సౌం
పొదవఁగ నప్పుడీసి రయమొప్పఁగ నీయమి నందునిందు దుః
ఖదశయొకాని సౌఖ్యములుగల్గవు గాన ఋణంబు కష్టమౌ
మదిఁ దలపోసి శిష్టులవి మాని మెలంగుదు రింగితస్థితిన్.

వ. ఇట్టి పాతకులు సత్సంగతివలనం బ్రబలి కృతసుకృతులగుదురవ్విధం బెఱింగించెద.

తే.గీ. ధరణి నక్షత్రవర్మ నాఁబరఁగు రాజు
బలయుతుఁడు మూర్ఖుఁడదయుండు పాపకర్మి
యగుచు ముచ్చులఁ గొండీల నాదరించి
పరధనస్త్రీల హరియించుఁ గరుణలేక.

కం. ఎక్కడ సాధుల నెల్లన్
నిక్కమముగ బాధవెట్టు నీతిరహితుఁడై
చుక్కలకెక్కడయగు నా
తక్కరి పాతకము లెన్నఁదరమె ! ధరిత్రిన్.

సీ. ధృతినొకనాఁడు విదేహపురికివచ్చి
యంబుజాక్షుని మందిరంబుఁగాంచి
తానొక్కఁడటకేగి ధన భూషణాంబరం
బులు చూచి దొంగిలఁబూని యచటి
యోగి విభూతి యానో యంచు వధియింపఁ
బడఁద్రోసి యసి చూఁచి పట్టుటయును
నిరపరాధిఁ దపస్విని దయపోకార్చి
తునుమఁగనేల ! శత్రువులనైన

తే.గీ. వేఁడికొనఁగ వధింపరుర్వీరమణులు
దార బిడ్డలు చుట్టముల్ దానుగూర్చి
నట్టి యర్థమ్ము భుజియింతు రతికలుషము
దానను భవించుఁ జూ ! భవాంతరమునందు.

వ. వానికి దుర్గతుల్ గల వవశ్యముగా ననిపల్కి దైవమా !
మూని సమస్తమున్ విడిచి బుద్ధిరమాధిప పాదపద్మ సం
ధ్యానతనుండు వారలకుఁ దాదృశదుష్కృత కర్మమిందఁగా
నానతె ! యంచు విష్ణు మదినారయుచున్నెడ వాఁడు నత్తతిన్.

శా. సత్సాంగత్యము విష్ణుసంగతియు నెంచన్ గల్గుటన్ గ్రోధమున్
మాత్సర్యంబును మాని యోగివరు సన్మానించి ప్రార్థించుచున్
మత్సంపాదిత పాపముల్ దొలఁగఁ బ్రేమన్నన్ను మన్నింపవే !
వాత్సల్యాంబుధివన్న యోగి దయఁ ద్రేవన్వేడు ధాత్రీశుతోన్.

కం. హరిసేవన్ సత్సంగతి
దురితము లెడఁబాయుననుడు దోడనె యఘ సం
భరితాంతరి కరణోజ్జ్వల
తరతాపానలమువలన దగ్ధుండయ్యెన్.

తే.గీ. అట్లు గ్రాఁగినయతనిపైనబ్జనాభ
దివ్యపాదోదకముఁజల్ల దివ్యుఁడగుచు
యోగిఁగొనియాడి పూసోనలానరఁ గుఱిసి
మహితగతి నొప్పెసాంగత్య మహితగతిని.

సీ. చెరువుగట్టించినఁ జేరు పుణ్యంబులు
పథికులు నీరానఁబాపహరము
కులజుల కొదవునిశ్చల లోక సౌఖ్యముల్
తట్టెడు మన్నైనఁ గట్టఁబెట్టి
వాతఁడా చంద్రార్క మమరలోకముఁజెందు
ప్రబలింప నినుమడిఫలముదీని

ఆ.వె. కెఱుఁక లాక్షక కిటి యెన్మునిభము మంత్రి
రాజ నియ్యార్యురును దివి నోజ మనిరి
కొలన బావిని నూఁతిచేఁగల ఫలములు
సగము సగములు నగు నూఁతిసాటి కాల్వ.

కం. చతురత వనమొనరించిన
యతని పితరులుందురెపుడు నమరావతిలో
క్షితిఁదత్ఫలగతిఁ బశువు
క్షితతుల జీవనములగుట శ్రేయస్కరమై.

ఆ.వె. రావివేము మఱ్ఱి రహి నొక్కటొకటి మా
రేడు వెలగలు నుసిరికలు మూఁటి
మూఁటిఁ జూతనవకముల్ దశతింత్రిణుల్
ప్రబలఁజేయ బ్రహ్మపదముఁజెందు.

కం. హరిభక్తులైనవారికిఁ
బొరయవు దారిద్ర్యరోగ పుంజమ్ములు న
య్యరవిందనయనుపై మది
తిరముగ నొనరించి నతఁడె ధీరుండరయన్.

సీ. తల్లిదండ్రుల సేవ దయఁజేసిన యతండు
హరిపూజ దినము నేమఱనియతఁడు
సత్యవ్రతస్థుఁడౌ సజ్జన వినుతుండు
సర్వ భూతదయా విశారదుండు

ననయంబు హరికథల్ వినుచుండు నాతండు
జ్ఞానబోధన కళామాననీయుఁ
డతులితసద్గోష్ఠి చతురాత్ముఁడగువాఁడు
నాపులింతలు తుమ్మునడరదగ్గు

ఆ.వె. నవుడు విష్ణుఁడలఁచు ననఘు సద్గుణశాలి
సాధ్విచర్య నమరు జలజముఖియు
పేర్మి జలజనాభు ప్రియమగువారలు
వారిఁజూడ నఘమదీఱు నిజము.

కం. జల మథికాయువు నర్థము
నలవగు దేహమును గాలయాపన భుక్తిన్
మెలఁకువ నిద్రను గడు చం
చలమగు నివి నాల్గునెన్న సత్యముగామిన్.

ఆ.వె. తనదు నీషణములఁ దాపత్రయంబుల
విషయయుక్తి మిగుల వెతలఁబడెడి
యతఁడు విష్ణుఁగొల్వ నాత్మఁదలంచునె!
సంగరహితుఁడైన జనుఁడుగాక.

కం. ఏ దాన ధర్మములు హరి
పై దృఢమగు భక్తి నిల్పు పావనమతిరై
యా దానధర్మఫలములు
శ్రీ దయితప్రీతిఁజేయఁజేకుఱు శుభముల్.

సీ. తపము శౌచంబును దయయు సత్యంబును
ధర్మదేవతకుఁ బాదంబులగుటఁ
గృతయుగాదిగ నాల్గుగతులు ముఖ్యములగు
నందుఁ దపంబు మే లరయ నెపుడు
గలియుగమ్మున నందుకలవడ నోపమి
ననశనవ్రతము తద్ఘనత కెక్కు
నందు శ్రీహరివాసరాంచద్వ్రతంబు మ
హాసుకృతంబు మోక్షానువృత్తి

తే.గీ. కదియు హరికీర్తనంబు గీతానువాద
మమరతటినీజల స్నానమర్హతమము
లగుటఁ గలికాలమునకు నిట్లలవడు జను
లవ్వియానంద మొందుదు రందునిందు.

కం. పక్ష ప్రాయశ్చిత్త మ
ధోక్షజసత్ప్రీతికరము దురితహరము స
ర్వ క్షేమంకర ముత్తమ
మక్షయ పద దాయకమ్ము హరిదిన మెలమిన్.

కం. వ్రతములలో హరిదివస
వ్రత ముత్తమ మగుట భక్తవర్జనము దగున్
గతిరహితము భుజియించిన
మతిరహితుల కెల్ల శాస్త్రమతము దలంపన్.

కం. హరిదినముల రాతిరి జా
గరణము ద్వాదశుల దశమిఁ గడునిష్ఠల నో
గిర మొకపూటయె కుడుచుట
మురహరుకీర్తనము వలయు మోక్షార్థులకున్.

సీ. నదులలో నెల్ల జాహ్నవి శైలములలోన
మేరువు సుఖములలో రహి దగు
జ్ఞానంబు దేవతాగణములోపల విష్ణుఁ
డల గ్రహంబులలోన నబ్జహితుఁడు
చిలువకులమ్ములో శేషుఁడు పక్షుల
యందు సుపర్ణుండు నఖిలలోక
ముల సత్యలోకంబు మునులలో వ్యాసుండు
ఘనసిద్ధవరులలోఁ గపిలయోగి

తే.గీ. వర్షములలోన భారతవర్ష ముదధు
లందు క్షీరాబ్ధి పలుకులయందు సత్య
మధికమగు నట్లు వ్రతముల హరిదినంబు
శ్రేష్ఠమై యొప్పు శాస్త్రార్థ సిద్ధమగుచు ॥

కం. హరివాసరమునఁ దులసీ
వరపత్రోదకము ద్రావ ద్వాదశి భక్తి
స్థిరతన్ దద్దళభక్షణ
నరుదగు కైవల్య పదమునందఁగఁ జేయున్ ॥

కం. ఉపవాసమునకు నోపని
యపుడొక పూటన్ భుజింప నట్టిఫలంబౌ
నెపుడేకాదశి విష్ణుని
విపుల పురోభాగవసతి విపుల ఫలమగున్ ॥

తే॥గీ॥ అనశన వ్రతపరమైన యట్టిదొకటి
కలుగు నితిహాస మాశ్చర్యకరము క్షత్ర
బంధు చరితంబు శ్రేయోను బంధురంబు
వినుము దెల్పెద నెంతయు విశదముగను ॥

సీ॥ అవనీసురవినింద్యుఁ డతిహేయ చరితుఁడు
విశ్వాస పాతకి విగతబుద్ధి
దబ్బఱకాఁడు మాతా పితృద్రోహి హిం
సాపరుండాద్య హేమాపహారి
గురుతల్పగమనుండు పరపీడ నంబున
నేకదుష్కర్ముఁడై యెసఁగునట్టి
క్షత్రబంధుఁడు జనాసహ్యుఁడై విడనాడఁ
బడి యడవులలోన విడువఁ బడుచు

తే॥గీ॥ కడుపుఁబోసుక తిరుగన క్కారడవికి
నొక్కముని త్రోవఁ దప్పిమహోగ్రతర ని
దాఘ పీడిత శుష్కీకృతతనుఁడగుచు
సంచలంబున నందందఁ జనుచు నటకు ॥

ఉ॥ వచ్చుచు ముందఱన్నెలఁగు వానిని బోయనిఁ బోని క్రూరు న
త్యచ్ఛయ పాతకుంగని, తనూష్మత నాలుక రెండియుండ నో
ర్విచ్చుచనీళ్లు సూపుమన, వీఱిడి యయ్యును క్షత్రబంధుఁడా
సచ్చరితుఁ గృపారుచిరసారసుదృక్కులఁ జూచి చెంగటన్ ॥

మ॥ కుముదాంభోరుహయుక్త చక్రబకరాట్కా జత్తకౌన్నత్యవి
భ్రమ మందార మరందకందలిత శుంభచ్ఛోక హైక ప్రమో
దమదాధారము దృష్ట్యగోచర మహాదైర్ఘ్యోరు విస్తారమున్
గమలాగారము జేరఁ దోడ్కొనిచనన్ గారామున స్నానియున్ ॥

కం॥ జలములలోఁబడి వడి మును
కల గండూషముల మఱియు శౌశనముల ను
మ్మలిక లెడఁ బాసి పొట్టకుఁ
గొలఁది మిగుల నీరు ద్రావి కుతుకాన్వితుఁడై॥

ఉ॥ అంతకుమున్న వాఁడు వినయంబున సైకతజాత జాతభూ
తాంతర పుంజ కుంజ కిసలాంచిత సుస్థిరశయ్యఁ జేయఁ దా
నెంతయు వేడ్కనందు వసియించి తదీయ చరిత్రవించు వి
భ్రాంతునిఁ జేరఁ బిల్చి దయపట్టుగ నెట్టుగ మౌని యిట్లనున్ ॥

ఆ॥ తె॥ క్షత్రమిత్ర! ఘోరసంసారహరము సు
కృతము నైన విష్ణు కీర్తనంబు
మఱువకున్కి నీకు మహిత భద్రములగు
ననుచుఁ దెల్పెననియె నతఁడు ద్రోవ॥

ఉ॥ వాఁడు తదుక్తి దప్ప కనివారితబుద్ధి హరిస్మృతింపుచున్
బోఁడిమి విష్ణువాసరము పూనికతో నుపవాస వృత్తిచే
గూడఁగ హింస మాని యటఁ గొన్ని దినమ్ముల నంతఁ గాలునిం
గూడి మఱొండు జన్మమునఁ గూరిమి భూసురవర్యుఁడై తగన్॥

కం॥ జనియించి సద్గుణంబుల
కనువై హరివాసర వ్రతారాధిని మున్
జననము దెల్విన్ వ్రతమ
ట్లొన సల్పియతండు మోక్షలక్ష్మిం జెందెన్॥

చం॥ బహుతర పాతకాస్పదు లపార జటాత్ములు శాంతి హీనులున్
వహి నతిహేయవర్తను లవారిత దౌష్ట్యులు మూఢ కర్ములున్
రహి హరివాసర వ్రతపరాయణు లౌ నెడఁ బావనాత్ములై
యహిపశయాళుఁడై మెఱయు నచ్యుతు చెంత వసింతు రెంతయున్॥

కం॥ ఆగామి సంచితంబులు
బాగగు ప్రారబ్ధమైనఁ బాయున్ సుగతుల్
భోగములున్ సమకూరున్
శ్రీగరిమన్ దద్వ్రతంబుస్థిరమతిఁదలఁపన్

కం॥ వేదములకంటె శాస్త్రము
లాదటఁ దల్లికిని మేఁటియగు గురువున్ స
తోద్యదితధర్మామితల
బ్ధాదరనిరశనము కంటెనగునె వ్రతంబుంల్॥

మ॥ మునురుక్మాంగదుఁడన్ ధరావిభుఁడు సమ్యోద్యాత్ముఁడైయుండి స్రాం
పున మానీంద్రులురాఁగ మ్రొక్కి విధి వత్పూర్వార్చనల్ సల్పియో
ఘనులారా! యిల నే వ్రతంబనఘవిఖ్యాతిం బ్రవర్తిల్లు ము
క్తి నొసంగూర్చు నెఱుంగఁ బల్కుఁడన నెంతే మెచ్చి వారందఱున్॥

కం॥ హరివాసరవ్రతంబఘ
హరణము మోక్షప్రదంబు నని సన్మతులన్
బరిశీలిత శాస్త్రార్థ
పరణులు వివరింప ధరణిభవుఁడా రీతిన్॥

చం॥ దశమిని నేకభుక్తమును ద్వాదశి నట్లన సల్పి కల్మషో
పశమన విష్ణువాసరము భాసుర విధ్యుపవాస సత్క్రియా
వశత నొనర్పుచున్ బ్రజల వైపుగ నట్లొనరించఁ బంప నం
త శమనలోక మంతయు గతస్థితిఁ బొల్పెడె శూన్యయాతనన్ ॥

ఉ॥ అంతకుఁడంత ధాతకుఁ దదాగతి దెల్ప నతండు మోహినీ
కాంతను విఘ్నకారిగ వికాసతఁ బంపిన మందరాద్రియం
దింతి వసింప వేఁట తమినేఁడ్తెఱ వచ్చి ధరావిభుండు త
త్కాంతకు బాసయిచ్చి నిజధామముఁ జేర్చె మనోజబాధచేన్ ॥

చం॥ అదియును గొన్ని నాళ్లకు వ్రతాచరణమ్మున లేచి పోవ న
భ్యుదయ గుణాభిరాము నృప పూనిక మాన్ప నతండు పుత్రసం
పదలును ధాత్రి యీవ్రతము భంగి ప్రియం బొనరింపవన్న న
మ్ముదిత కుమారు ద్రుంపుమనఁ బూనె విభుండు వ్రతాభిమానియై ॥

తే॥ అపుడు పక్షీంద్రవాహుఁడౌ యజ్ఞనాభుఁ
డవనివిభుఁ దత్సుతునిఁ బ్రోచి యతివ మోహి
నికినిఁ ద్వాదశి పగలిఁ టు నిద్రవోవు
వారి ఫలముల పాలిచ్చివసుధ నుంచె

కం॥ ఇది రుక్మాంగదుఁ డెంతయు
ముదమునఁ దద్వ్రతము సల్పి ముఖ్యాగతి మహా
భ్యుదయము బొందిన చరితము
చదివిన వినఁ గల్గు నుభయసౌఖ్యము లెలమిన్ ॥

తే॥ గీ॥ అట్టి హరివాసరంబున నన్నయుక్తి
నిలిచి యఖిలాఘములు భోక్తృకులము జెందు
పాతకుల కెందునిష్కృతి వరగు నాఁటి
భోక్తకెందును బాపంబు పోదుగాని ॥

కం॥ వ్రతములలో నత్యుత్తమ
మతులిత మపవర్గదాయి యా మరునాఁ డం
చితమతి విప్రుల కన్నము
చతురత నిడు పుణ్యమెన్నఁ జాలరు విబుధుల్ ॥

సీ॥ మఱియు జయంతుల తెలుఁగు చైత్రసితప
క్షచతుర్దశిన్ మాత్స్య జన్మదినము
జ్యేష్ఠాసిత ద్వాదశిన్ గమఠ జయంతి
యొగిఁ జైత్రశుద్ధ త్రయోదశిని వ

రామజయంతి నరమృగ జయంతి వై
శాఖసిత చతుర్దశి దినమున, న
భస్సిత ద్వాదశిఁ బటువామనజయంతి
ధృతి మార్గ కృష్ణ ద్వితీయఁ బరశు

తే॥ గీ॥ రామదేవ జయంతి చైత్రసితనవమి
మాధవసిత తృతీయ రామబలరామ
జననముల్ శ్రావణ సితాష్టమిని నభఃపు
రోద్వితీయఁ గృష్ణ కలికి రూపజములు ॥

కం॥ ఇవి దశ జయంతులు న్నిగ
మవిధిఁ గల్పోక్తరీతి మహి సల్పఁదగుఁ
భువి రామకృష్ణ వామన
మవిరళ నరహరి జయంతు లవిలంఘ్యమ్ముల్ ॥

ఆ॥ వె॥ ఆచరింపకున్న నఘములు దఱచగు
నాఁటి భుక్తి నిరయవాటిఁ జేర్చు
ప్రత్యవాయమగుటఁ బరికించి పెద్దలు
దక్షులీవ్రతములు దవిలియుంద్రు

ఉ॥ ఉష్ణగభస్తితేజమున నుర్విజనస్తుతులొంది పిమ్మటన్
విష్ణుసమీపవర్తియగు వేదముఖామర వంద్యమాన రో
చిష్ణుత, భక్తితోనఁ గులశీలుఁడు పాపియునైన నొక్క శ్రీ
కృష్ణజయంతి సువ్రతము కీర్తిత సత్క్రియ సల్పె నేనియున్ ॥

కం॥ ఆదినమున భుజియించిన
యాదురితాత్మకుఁడు ఘోరమగునిరయములన్
బాదగునని నారదుఁడ
త్యాదరత సనత్కుమారుఁడడిగినఁ దెల్పెన్ ॥

తే॥ గీ॥ జపతపోదాన హోమాది చర్యలెల్లఁ
గోటిగుణితఫలప్రదపాటవమగు
నాజయంతులఁ జేయుట లనఘులకును
జన్మహిమ లెక్కయిడఁగ వాగ్ధవుని వశమె ॥

సీ॥ చంద్రకాంతుఁడు నాఁగ జగదీశుఁ డొకఁడశ్వ
మేధముల్ నలుబది మేధ జేసి
పదివేల్ శరత్తులు పటుధర్మగతి రాజ్య
మొనరించి సుతకాంక్ష వనజభవునిఁ

గూర్చితపంబు మక్కువఁ జేయ నలువయే
వరము గోరెద వన్నవాఁడు సుతుఁడు
గావలెననుటయుఁ గమలజుండు జయంతు
లాచరింపుము పుత్రులమిత రాజ్య

ఆ॥ వె॥ పదము గల్గ్గనునుడు, పార్థివుఁడట్లున
సల్పి రాజ్య పుత్రచయము సిరులు
గాంచియంత విష్ణుకడ మెలంగె మహా వి
ఖ్యాతి నెరయ ఖ్యాతి నీతి నెరయ ॥

కం॥ జన్మాష్టమి కామితదము
సన్మహిమ జయంతి మోక్ష సంపత్ప్రదమా
సన్మునివాగీరిత మే
తన్మహిమ తెలియఁగునే విధాత తలంపన్ ॥

ఆ॥ వె॥ మున్ను నృపులు సంయమములు నాచరించి కృ
తార్థులైరి కృష్ణుఁడాదిదేవుఁ
డవతరించు దినములవి యెల్లఁ గల్గోక్త
గతుల నాచరింపఁ గల్గు శుభము ॥

సీ॥ జగతిపై నాశ్వయుజపరపు వరచతు
ర్దశినాడు సత్కర్మధర్మనిరతి
పురుషసూక్తమున నంబుజనాభునకు షోడ
శోపచారములఁ బూజోపయుక్తి
తైల దీపము లిడఁ దగనశ్వమేధాది
సవనఫలంబులు సంభవించు
హరి నరకాసురుఁ బోరిగొని వరమిచ్చె
నీ చతుర్దశి, వెస నెవ్వరేని

తే.గీ. నతిముదంబున నభ్యంజనాది చర్య
నాత్తయుతులై యొనర్చిన నఘము లణఁగ
మహి సుకృతమొందు నటు గాన మంగళంబు
లాచరించిన మేలగు నఖిలకృపను ॥

కం॥ కార్తికమున దీపము హరి
మూర్తులసన్నిధిని నిడిన మోక్షము గల్గున్
గీర్తింప బ్రాతస్స్నానము
వార్తకు నెక్కంగ సౌఖ్యవైభవ మొసఁగున్ ॥

వ. కార్తిక మాఘ వైశాఖ స్నానంబులుత్కృష్టంబులగు ఫలంబు లందుఁ గార్తికసితద్వాదశి హరి తులసీపూజకోత్సవ క్రియలు మోక్షప్రదం బంతరిక్షదీపంబు లధిక తేజఃప్రదంబును ముక్తిప్రదంబునునగు దన్మాసశశివాసరోపవాస నక్తకాల భోజనంబులును హరిహరపూజనంబు లుభయసౌఖ్యకారణంబులునగు నేతత్ప్రకారాచారపరులగు వరమునిధరణీధవులనేకు లఖిలార్థంబులునుంగాంచి రట్టికార్తిక మార్గశిరముల నరుణోదయసమయస్నానదాన దేవతార్చనోత్సవమహిమలపారంబులు మార్గశిరంబున నుషఃకాల దీపదానముద్గాన్న నివేదన కీర్తనలవలనఁ బరమేశ్వరుండు దృప్తుం డగు వెండియు.

ఉ. దాన మురాసురారి క్రమదంబునఁ గోటికలిచ్చుఁబుణ్యస
న్మానత మాఘమాసముల మానితఁ గ్రుంకెడి విష్ణుపూజన
ధ్యానములన్ ద్విజావళికుదారత భోజనమిడ్డ ముక్తుఁడౌ
భానుదినంబులానెలఁ బ్రభాతము లంచిత పుణ్యయుక్తముల్.

కం. మాఘస్నాన ఫలంబుల
నోఘము మున్నా వశిష్ఠముని నిని దిలీప
శ్రీఘనుఁడడిగిన వేడుక
నాగుణనిధి దెలిపినవిధ మదియెట్లనినన్.

సీ. వలలు రుల్ జివురుగండెలు పోగుకట్టెలు
జాగిలమ్ములు పెక్కు డేగపదుపుఁ
జోపుడుకోలలు సోక నేజలు బిలు
బల్లెముల్ తడికలు బల్లగోల
లరిదివిల్లమ్ములు నాయత్తపాటును
గలవేటకాండ్రు ముంగలను నడువ
ధృతిమై నయోధ్యాధిపతిదిలీపుఁడు వేట
వెడలి పర్వతగుహా విపినములను.

తే. గీ. మృగఖగంబులఁ దున్నుచు మెలఁగియచట
లేఁటినొక్కటిఁగాంచి యింకేటివేఁట !
బట్టెదను దీనిననుచు వెంబడిఁబరువిడ
మాయమైపోని యగుచు నమ్మహివిభునకు
దత కటాక్షంబుతోడ నయ్యతివరుండు.

చ. కనుగొని రాతిరిన్ నిదురగానక మేన్ శ్రమమొంద వేఁట వి
న్ననువగునే దిలీప ! మకరాన్వితుఁడై రవియున్న మాస మిం
దనుపమనిష్ఠఁ గ్రుంకిడుట లక్ష్మమటన్నఁ దదీయ ధర్మమున్
వినిరొందనాఁగ స్నానవిధివేళ కథల్ రచియింపఁగూడునే !

కం. భూనాథ ! నీవు గ్రుంకిడ
రా నదికిన్ మీఁద హానిరాజు వసిష్ఠున్
ధీనుత ! వేడుము మాఘ
స్నానఫలంబతఁడు నీకుసకలము దెల్పున్.

చ. అనిముని తెల్పినంతన జనాధిపుఁడాత్మ గృహంబుఁ జేరి తాఁ
జనిన తెఱంగు వేఁటనగుచందము నాప్తులతోడఁ దెల్పుచున్
గనకరథంబు నెక్కి మణికాంచన కేతుసితాతపత్ర శో
భనరుచిరాకృతిన్ ధరణిపాలుఁడు వెల్వడి ధీసమగ్రుఁడై.

తే. గీ. అలవసిష్ఠాశ్రమమునకు నరిగి వంద
నార్చనమ్ములొసంగి సంయమియొసంగు
నట్టియాతిథ్య సత్కారమనుభవించి
భక్తి మాఘావగాహన ఫలములడుగ.

సీ. మునిపల్కె జనవర ! వినుము మాఘస్నాన
ఫలమజానకునైనఁ బలుకఁదరమె
తగు నన్నదానాదిదానముల్ వ్రతములు
సవనముల్ సేయక స్వర్గభోగ
మనుభవింపఁగఁగోరు నరఘు లమోఘమౌ
మాఘావగాహన మహిమ గాంతు
రమర వైశాఖిఁజాంద్రాయణ కృచ్ఛ్రవ
తాదులు గార్తికమందు హేలా

ఆ. వె. ములునుమార్గశీర్షమున జపవిధములు
మఱచుజనులు మాఘమాసమజ్జ
నమునఁదత్ఫలంబు క్రమమునఁగాంతురు
కోర్కెలొదవుముక్తి కుదురుకొనును.

కం. శచియునరుంధతి [ప్రా] గ్జ
న్మచరిత్రల మాఘమజ్జనము నేసి కచా
శుచులగుచు మహామహిమ
ప్రచురతఁదగి రమిత సుకృతఫల మది వలఁచున్.

సీ. మాఘమాసంబున మహితోత్సవములతో
హరిపూజయును నతు లతిథిపూజ
యామ్నాయపారాయణాది సత్కర్మము
లధికఫలస్థితి నమరు స్వర్గ
మున స్థిరముగనుండు నిను మన్య ధర్మముల్,
భువి పునర్జన్మ హేతువులు దలఁప
వ్రతహోమజపదాన పరధర్మములకంటె
నది పునీతులఁ జేయు నఖిలజనుల.

తే.గీ. నదులఁ బుణ్యస్థలంబుల నొదవు మజ్జ
నమున నుభయకులంబుల నమరు సప్త
సంఖ్యవారలఁ గూడి మోక్షంబుఁ జెందు
నని వసిష్ఠుండు మఱియు నిట్లనియెఁ బలికె.

కం. భూమిన్ ద్వాదశవర్ష
క్షామమునన్ సహ్యవింధ్యసంధుల దేశం
బోమమి మును జను లెడలిర
భూమీరుహసస్యచయము పొలుపఱుకతనన్.

కం. ఆ కరువున క్షుత్పీడా
వ్యాకులుఁడై భృగువు శిష్యవర్గముతో నా
నా కానన శైలములా
లోకింపుచు వచ్చి యడవిలో నొకచోటన్.

శా. తరుసుమ కుంజపుంజములఁ దానురలం గలమేల్ కొలంకులన్
గురుతటినీనియుక్తమణికూటము నా గిరి నొండు గాంచి యం
దిరవొనరించె నున్ బడలికెల్లను దీఱ మునీంద్రచంద్రుఁడా
దరమునఁ గందమూల ఘనఫలావళి నాఁకలి మాన్చి వేఁడుకన్.

సీ. అచ్చటికొక్క విద్యాధరుండేతెంచి
వందనంబిడి మునివరునిఁ బొగడి
తనకాంత సకలవిద్యా వయోరూప
గాంభీర్యకళావ, యే నార్యవర్య!
వ్యాఘ్రాననంబున వర్తింపుచున్నాఁడ
తలఁప దుష్కర్మతతుల ననుడును
పోళి మాఘమునఁ దైలాభ్యంగ మొనరించు
కొనిన పాపమున నిట్లను పడిరి.

తే.గీ. నపుడు వేంకటుఁడు గ్రుంకిడుటవర దేహ
మొనరియును బాప మిటులయ్యె వినుమిచటను
స్నానమజ్జన మొనరింప మంచిముఖము
కలుగునన వాఁడటులఁ జేసి కాంచె సుఖము.

తే.గీ. విలుడను రాజు కడు నసహ్యమగు రూప
వంతుఁడై మాఘసుస్నాన మహిమవలన
నలరువిలుకాని చెలువున వెలసె ననుచు
నా దిలీపునితో మునియనియె మఱియు.

కం. కృతయుగమున మునివర్యుఁడు
చతురాననుమానసమున జనియించిన స
న్మతి మేధాధృతి కుత్సుం
డతులితతపమునఁ దలిర్చె నతి తేజమునన్.

చం. అతనితనూభవుండు నిగమాంతవిదుండు మహాతపస్వి సం
తతమృదుభాషి కర్దమసుతావర గర్భసుధాకరుండు వి
శ్రుతుఁడగు వత్సమాని శ్రుతిసూక్తవిధిన్ బటుచర్యనుండి యుం
చితధృతి సహ్యభూధరము చెంగటి పశ్చిమసీమ నేపునన్.

కం. నదవృత్తిఁ దనరు కావే
ర్యుదకంబునఁ గ్రుంకులిడుచు నురునిశ్చలతా
స్పదనిష్ఠారతిఁ దపమిం
పాదవఁగఁ గావించె నతఁడు పూర్ణప్రౌఢిన్.

ఉ. ఆరెండఁ జిత్తశుద్ధిఁ గని యక్కనిశేఖరుఁడా సమీపనా
రాయణశైలభూమి సుకరంబగు భద్రపసరస్తటంబునన్
ఛాయక యోగమార్గమునఁ బద్మదళాక్షు భజింపుచుం దపఃఁ
బాయతనిష్ఠఁ జేయుచు సమాధిరతిన్ వసియింప నత్తఱిన్.

కం. మృగములు శృంగాగ్రంబుల
నుగుణుండమాని మేను సొంపున నారయన్.
మృగశృంగుఁడగుచు హరిపైఁ
దగిలినచిత్తమునను నతఁడు తప మొనరింపన్.

సీ. ప్రత్యక్షమై కృపాపరుఁ డంబుజాక్షుండు
దండప్రణామ సంస్తవము లనరఁ
గావించి యపవర్గ కామియౌ వత్సుని
బ్రతిమాన మొనరించి విహితవృత్తి

గార్హస్థ్యధర్మసంగతినుండి యటమీఁద
మముఁ జేరుదనుపల్కు కమలనాభు
నానతి మృగశృంగుఁడను నామము వహించి
కల్యాణతీర్థావగాహుఁడగుచు

తే.గీ. భోజపురిఁ జేరియట జననీజనకుల
కత్యుత్కలితఁ గాంచి యధికభక్తి
సేయు చనయునితో ముని శ్రేష్ఠుఁడైన
కుత్సుఁ డిట్లని యిమ్మదిఁ గూర్మిదనర.

కం. సుమహితగతిమాఘ స్నా
నముఁ జేసిన నీసుకోర్కి నా రాయణుఁడ
ర్యమతేజ! యొసఁగు టరుదే
క్రమమునననని సుతుని మెచ్చె గారవమమరన్.

సీ. అంతశ్శుచిత్వని యాత్మజ సౌందర్య
ఖని సువృత్తానామ యనుగుఁజెలులు
దానుమాఘమున నత్తటి సహ్యజాసంధ్య
తీర్థావగాహన స్థిరత మించి
వరుని నర్థించిపావని యొకనాఁడందుఁ
గ్రుంకిడివచ్చుచోఁ గుంజరంబు
పైకిరా శూన్యభావంబునఁబడి సఖీ
యుతముగ మృతినొంద సురుచిపావ.

తే.గీ. కలితుషారతల్లిదండ్రు లక్కడికిఁ జేరి
వగవఁ గావేరిఁ గ్రుంకిడివచ్చుచున్న
యట్టిమృగశృంగుఁ డవ్విధంబంత యెఱిఁగి
యాదరణ వారి నూరార్చి యనియె నిట్లు.

కం. ధృతి మీకుమారికను నే
బ్రతికించెద ననుచుఁ బల్కి పటువేదోక్త
స్థితి మృత్యుసూక్త పఠనా
రతిఁ గావేరీజల స్థిరతనుండు నెడన్.

ఉ. కన్నెల మున్ను ద్రావిఁబడఁ గాగమకించిన భద్రనాగము
సన్నుతచర్యపైఁ గవిసి చంచలమొందకయున్న యమ్మునిన్
దిన్నఁగ మూర్ఛనుంచుకొని తెచ్చుచుఁ దత్తను సంగతిన్ శుభా
త్మ్యున్నతిఁ జెల్వ చెంది నెనరొప్పఁగ వత్సునితోడ నిట్లనన్.

సీ. కరమొప్పునిషధనగరి విశ్వగుప్తుని
తనయుండు వైశ్యుండు ధర్మగుప్తుఁ
డనువాఁడు ధర్మమైనటుల బేరములాడి
కోటిధనముగూర్చి కొడుకుపాలు
సగమిచ్చి తక్కిన సగమున సకల ధ
ర్మములు సేయుచునుండు రహి నచటికిఁ
గాపాలికుఁడు వచ్చి కల్లరి రసవాద
మొనరించిధనమెల్లఁ గొనిన లేమి

తే.గీ. నొందియునుపటి ధర్మములొత్తిపెట్టి
కడుపుబోసుక నుండఁగ గొడుకు దూర
మరిగి బేరములాడఁ బరాన్ననిరతి
రోగమునఁ దనువెడయ నీ రూపమంది.

వ. భవత్తను సంస్పర్శంబున జ్ఞానంబుగల్గెనని కొనియాడు నగ్గజంబునకు నమ్ముని దశదిన మాఘస్నానఫలంబు లొసంగిన నదియు దివ్యదేహంబున సురపురికరిగె. క్రమ్మఱ నమ్ముని యమ్మహనీయజలమధ్యంబున మృత్యుసూక్తయమస్తోత్ర పఠనందనర నతనికి యముండు ప్రత్యక్షంబై మునికన్యకల బ్రతికించి చనియె. మృగశృంగుం డొనరించిన యమస్తుతి పఠించినఁ గృష్ణాంగారక చతుర్దశీ తర్పణం బొనరించినను నపమృత్యుభయ రహితులగుదురు తత్పితరులు పుణ్యలోకంబుల సుఖింతురని చెప్పి యదృశ్యుండు మున్నే వాగ్దత్తలైన యమ్మానినులఁ బరిగ్రహింపుమని వత్సునిం బ్రార్థించె, నక్కన్యలు దము వేఁడిన బంధువులకు యమలోకపుణ్య పాపానుభవజన కథనంబు వివరించిరనిన, వసిష్ఠునకు యమ లోకంబునకు నరిగిన తరుణులు మఱలివచ్చుట యెట్టిది యడుగనిన ధరణిపతికి మునివరుం డిట్లనియె.

కం. నిష్కంటకుఁడును నిజహృ
త్పుష్కరకేలితరమా విభుఁడు బుధనుత స
త్పుష్కరచరిత్రుఁ డగుచున్
బుష్కరుఁడను నొక్క విప్రపుంగవుఁడమరున్.

సీ. మఱియొక్క ద్విజుఁడు పుష్కరనామమునఁ దత్స
మీప దేశమ్మున మెలఁగుచున్న
నతనిఁ దెమ్మని యముఁ డానతియిచ్చిన
భటులు మోసమ్మున నాపరమపుణ్యుఁ

గొనిపోయి వైవస్వతుని చెంతనిడలేచి
క్రొక్కి కింకరులపై మురియఁగినిసి
కొనిపొండితనిఁ బుష్కరుని వానిఁదెమ్మన్న
నరకతాపంబులఁబొరలుపాప

తే.గీ. కర్మజనశోకముల్వాని కరుణవారి
విడువుమని వేఁడికొని తెల్పి విడువమనినఁ
బుష్కరుఁడు విష్ణుఁ గేశవు భువనవంద్యు
వాసుదేవునిఁ గీర్తించె భాసురముగ.

కం. వారలునర్థకోత్తిష్ఠమ
హారుచిరశరీరులగుచు నమరులఁగఁలయన్
గ్రూరమతి యముఁడుభూసురు
ధీరాగ్రణిఁ జూచిపల్కెఁదెగువ దలిర్పన్.

చం. నిరతము శ్రద్ధ భక్తియును నిశ్చలచిత్తముగల్గ నెవ్వరే
హరిఁగొనియాడ వారల మహాఘమువాయును భక్తిహీనతన్
బరులను నెంచు నజ్ఞులకు భ్రాంతులకున్ ఫలమల్పమంచు న
త్తరణితనూభవుండు విదితంబుగఁ బల్కుచు వెండియిట్లనున్.

కం. నారకులుదామ చేసిన
ఘోరాఘము నెల్లనొడువఁ గూరిమిమీఱన్
వారలహరి నెన్నఁగఁబలు
మాఱును బ్రేరేచితీవు మంజులఫణితిన్.

వ. తన్మహిమవలన ముక్తులైరటుగావున భక్తిహీనులు కీర్తనశ్రవణంబుల ననల్ప ఫలులగుదురని యతని బహూకరించి నిన్నుదలఁచువారలకు మద్భయంబు లేదని యనిచిన బుష్కరుండు భూమండలంబున సుఖంబుండెనని వెండియు నిట్లనియె.

మ. మును శ్రీరాముఁడు రాజ్యమేలుతఱి సమ్మోదాత్ములై భూప్రజల్
మనుచో విప్రకుమారుఁ డీల్గుటయు రామస్వామి వేఁ బుష్కరం
బుననుండంతటఁజూచి [శూద్రుఁడు] తపంబుంజేయఁగా దత్క్రియల్
గని వానిందెగటార్చి వేడ్కఁబ్రతుకంగాఁ జేసెఁదచ్ఛాబకున్.

సీ. మకరమాసపుఁబూర్ణిమను నాప్రభాస తీ
ర్థనిమజ్జన క్రియఁదవిలియున్న
సాందీపుసుతునిగడింది నక్రముమ్రింగ
నంతశ్రీ కృష్ణుని నఖిలవిద్య

తెలిఁగించి దక్షిణ యాశాకోణముగా నిజ
సుతునిఁ దెమ్మనుచు నచ్యుతుఁడు కడఁగి
క్రమమునఁ యముని ధిక్కారంబొనర్చి త
త్సుతునిఁ గ్రమ్మఱఁ దెచ్చె నతులితధృతి

ఆ.వె. నయిన యముని పురికి నరిగిన వారలు
మహితవర్తనముల మహికివత్తు
రదియు శాఖ విజ్ఞానాంచిత ఫలములు
వినుమటంచు మౌనివిభుఁడు పలికె ను.

వ. సువృత్తా సురసావిమలాకమలాఖ్యలంగల చెలులనలువురనేకముగా సమాహూతం బున వరియింపుమను నుచ్ఛ్వసనంబునకు ననుమానించు కుత్సవత్సులకు వ్యాసుం డిట్లనియె. మున్ను దక్షపుత్రికల సప్తవింశతిసంఖ్యగల చెలులఁ గలుపలచెలిపంపియుంచె మఱియును.

చం. అదియునుగాక సౌభరి మహామహుఁడొయమునాతటంబునన్
బదిలముగాఁగ గ్రుంకిడి తపంబొనరించెను ద్వాదశాబ్దముల్
కుదురుఁగ నంతనందుఁ బఱుకుంజిగి బెళ్కులమీను పుత్రపౌ
త్రదయుతలన్ జెలుల్ గడుముదంబున దౌల మెలంగఁ జూచుచున్.

ఉ. తాను గృహస్థధర్మమున ధాత్రి వసింపఁదలంచి లేచి వి
ద్యానిధి యయ్యయోధ్య యువనాశ్వకుమారునిఁ జేరి తత్తనూ
జానివహంబులో నొక విశాలసితాంబుజనేత్ర వేఁడినన్
మానవభర్త యీ ముసలిమానికి దక్కెడి యాసపుట్టెఁబో.

కం. ఇతనిఁ గనుంగొని చూడ్కికి
హితమని వరియింప రెవ్వరేమిటి కీటు మ
త్సుతలధికరూపశీలా
న్వితలీకొనఁజూతురితని నియతిఁ దలంచున్.

తే.గీ. ఇయ్యమనుడును శపియించునేమొ కన్య
కామణులు నేబదుగురును గల్గ వారి
యందు నెవ్వతె వలెనను నట్టిదాని
నితనికిచ్చెదనని నిశ్చయించి విభుఁడు॥

కం. అంతఃపురమున కరుగుము
కాంతలు నినువలతురేనిఁ గడువడి నిత్తున్
జింతింపకుమని యనిచిన
నా తాత్ముఁడు మౌనిమిగుల సౌందర్యముతోన్.

మ. ఘనినన్ మారుఁడో! యక్షరాజసుతుఁడో! శక్రాత్మజాతుఁడో! వీఁ
డనుచున్ రాజకుమారికామణులు మోదాన్వీతలై చేర యీ
తనికిన్ బత్నిని సేతఁ జేవిభుఁడు సాత్మస్వామి యంచందఱున్
మునినర్థించిన రాజొసంగె సుతలన్ మోదంబు సంధిల్లఁగన్.

వ॥ అట్లేకముహూర్తంబున సంపదున్నరూపంబులం బరిగ్రహించి యంచిత భోగ భాగ్య సౌధారామభూషణాంబరవస్తువులం దనరి యనేక పుత్రపుత్రికాపౌత్రసంపత్స మృద్ధినతిశయిల్లె. వెల్లగుయమునాజలంబునఁ జలంబునఁ బంద్రెండులు మాఘస్నానం బొనరించిన సుకృతంబున నంతటి ప్రభావంబునమరె, తచ్చరిత్రఁ దలంచిన సంతాన సంప త్సమృద్ధులొదవునని వ్యాసుండు చెప్పెనఁగుత్సుండావత్సుని నలువురులలనలం బాణిగ్రహ ణంబున నర్పణఁజేసినఁ దత్సతీరత్నంబులు పరమపతివ్రతలగుటఁ బూర్ణగార్హస్థ్యధర్మం బులం దనరి నందనులంగాంచి రందుసువృత్తకు మృకండుండు జనియించి ముద్గలపుత్రియగు మరుద్వతిన్ వరించి పుత్రకాంక్షియై యగతికులకు గతి కాశియగుటఁ దల్లులు నిల్లాలునుం దాను నచటికిం జని యందాత్మనామంబుల ఢుంఠిగణవిభుచెంగట లింగప్రతిష్ఠలు గావించి యంచిత వ్రతస్థితిఁ బంచశరవైరిం గుఱించి వసించినంత—

ఆ.వె. ఆమృకండుమునికి నచట మార్కండేయుఁ
డనఘమూర్తి పొడమె హరుని కరుణ
నచటి బుధులుశాస్త్రిసురసి పదారేడు
లాయువనిరి యతనికాయతముగ.

కం. అదివిని మదివగపున సుతుఁ
బదిలముగా శివుఁడు భక్తపాలనుఁడతిసం
పదలాయువొసఁగునవ్విభు
పదములుభజియింపు మీవుబాళిఁదలిర్పన్.

సీ. అష్టమాబ్దమున శిలాదపుత్రుఁడుమృతుఁ
డైనఁ బునర్జీవిగానొనర్చెఁ
గాలపాశవిముక్తుఁగాఁజేసి శ్వేతకే
తుని సుకృతాఢ్యగా నొనరఁజేసె
లలిమీఁదహాలాహలము గంఠమున నిల్పి
సకలచరాచర చయముమనిచె
కమలాక్షుమెచ్చి చక్రంబిచ్చి యతని శూ
లముగొనితునిమె జలంధరు నడి

ఆ.వె. మఱియుఁ గొల్చుజనుల మనిచె ననేకుల
సభవుడీఁశుఁ డాఢ్యుఁడతని భజన
ఫలన నాయువొందు మిలనంచు దీవించి
తనయుఁబంచె దేవతలు నుతింప.

వ. అనిన జలంధరు కథ వినవలతుననిన దిలీపునకు వసిష్ఠుండిట్లనియె. హిరణ్యాండను దనుజునకు దశముండతనికి సూకరుండతనికి వనజభవ వరంబున జలంధరుండు పుట్టి యతండు నలువవరంబులొంది మిన్నందె. సురలందఱును హరిహరులంగూడి మేరుగిరిని మానససరస్సున వసింప నప్పుడప్పుండరీకాక్షుండు మానసంబున శూలంబు నిర్మించె. పంచవదనుండును పాదాంగుష్ఠరేఖం గాలాత్మకంబును సహస్రారంబునగు చక్రంబు నిర్మించి హరినేత్రాబ్జపూజనకుఁ గాఁ జక్రంబొసంగి నూటేఁడులు వెదకుచు నారద ప్రేరితుండై తమపైకివచ్చు జలంధరునింగూల్చె నయ్యీశ్వరుండు త్రిపురంబులణంచె, నట్టి శంకరుం గొలువుమని తనయున కిచ్చిన జనకునానతి గోదావరీ దక్షిణతటంబున శివునర్చనా స్తోత్రంబులఁ దనుపుచు సమాధినిష్ఠనుండునంత.—

తే.గీ. బ్రహ్మయును మానులును శంభుఁ బ్రస్తుతించి
యతని మున్నేము చిరజీవివగుమటంచు
దీవెనలొసంగితిమిగాన ! దేవదేవ
యది యథార్థము సేయవే యనుచు వేఁడ.

కం. అత్తఱిఁ బదియారేఁడులు
హత్తిమృకండ్వాత్మజునకునగుటయుఁ గాలుం
డొత్తిగళసీమఁ బాశము
గుత్తముగావైచి తిగిచికొన మునిసుతుఁడున్.

తే.గీ. శివపదధ్యానమంతయు నేయుదనుక
దాళుకొమ్మని హరుని సదాశివుభవు
బహువిధంబులనుతియించు భద్రగణు మృ
కండు సూనునిఁ జూచి యాకాలుఁడనియె.

ఉ. మీఁదటికైన కార్యములు మేకొని మున్గలుగంగ సేయు మ
ర్యాదలు మానఁగాఁదగునె యక్కట మర్త్యులకున్ స్వతంత్రసం
పాదితమాయువంచునికి పాడియె ! యెప్పటియత్నమప్పుడే
కాదిఁక నేల రమ్మనుచుఁ గంఠము రజ్జువుబట్టి యీడ్చినన్.

చం. హరుఁబరమాత్మునిన్ బహువిధాగమసూక్తుల సన్నుతింప నా
తరుణశశాంకమౌళియును దానును అంకెలగిబ్బినక్కి భూ
సురకృతలింగము న్వెడలి శూలము గేల నమర్చి కాలునిన్
జరణహతిన్ ధరంబడఁగ సాధ్వసమొందఁగఁజేసి హుంకృతిన్.

కం. అంతట సమాధిఁదెలిసి పు
రాంతకు గిరిజాసహాయు నాఢ్యునభవుఁ గా
లాంతకు ననంతు నభవు ని
రంతరశివకరు నుతించె నమ్మునిసుతుఁడున్.

కం. యముఁడేమి సేయు దుష్క
ర్మము లేమియొనర్చు హరు సుమాధవునిన్ శ్రీ
రమణసఖు సదాశివు భవు
నమరవినుతు భక్తిఁగొల్చినట్టి జనములన్.

సీ. ఘనుఁడైనయట్టి మార్కండేయుఁడొనరించు
శంకరస్తవమది చదువ వినిన
యమబాధలొంద వెవ్వరైన భూజనుల క
ట్లా యము దండించి యమిసుతునకుఁ
జిరకాల జీవిత్వ మిరవొందఁగానిచ్చి
హరుఁడు తత్కృత [లింగ] మందు నిలిచెఁ
దల్లిదండ్రులకు ముదంబొదవ నిజాశ్ర
మముఁ జేరియతఁడుండె మహిమ మెఱయ

తే.గీ. జాహ్నవీ గౌతములయందు సరవి మాఘ
మజ్జనంబొనరించిన మహిమలిట్టు
లామృకండు తనూజున కనువుపడియెఁ
గానమాఘావగాహ మమూన ఫలము.

వ॥ అదియుఁబుణ్యతీర్థతరంగిణులకంటె మహానదులయందత్యుత్తమంబు దానికంటె మానసతీర్థంబతిసుకృతప్రదంబది దానజపతపోయజ్ఞదమశమవిషయానాసక్తియుక్తంబును గురుమాతృపితృశుశ్రూషాంతశ్శుద్ధిసత్యభూతదయామనోవాక్కాయకర్మైక్యత్వాది సద్గుణభరితంబునగుట నదియ తీర్థోత్తమంబు నంతర్మలమోచనంబునని తెల్పి వసిష్ఠుండు వెండియునిట్లనియె—

సీ. ధర్మవాహుఁడెల్ల ధర్మంబులొనరించె
బహుతరైశ్వర్య శుంభత్ప్రభల ను
శ్రుతిపాలుఁడను విప్రుఁడతుల దారిద్ర్యంబు
నణంచి తీర్థాచరణాఢ్యుఁడయ్యె
మాఘమజ్జనత నామలకేశ్వు—— —. బా
దర శాక కూశ్మాండతండులములు
లోహామరజతపాత్రలు భూమి దానంబు
నత్యుత్తమఫలమ్ములగుచు నొదవు

తే.గీ. స్వర్గ సౌఖ్యములమరు నిశ్చలత ననుచు
నారదుడు దెల్పె సంగధారారమణున
కతడు గేదారమున నిటులాచరించి
బ్రహ్మ పదమొందెఁ బురుషార్థ భద్రదంబు
మాఘమజ్జనమంచు నమ్మాని పలికె

కం. పంచమహాపాతకములు
సంచిత మాగామికలుష చయము లణంగున్
మించుఁగృతఘ్నాఘమునం
దెంచక ప్రారబ్ధమైన నెడయుండానుక్.

సీ. అకలంకమను గ్రామమందు సువృత్తుఁడన్
విప్రుఁడు పాతక వితతిఁదవిలి
కడువృద్ధుఁడై వివేకముగల్గి నర్మదఁ
బది దినములు మాఘ మొదవ గ్రుంకి
తన్మహిమం బుణ్యతరలోకముల నుండి
మనుజుఁడై క్రమ్మఱ మకరమాస
మునఁ బ్రయాగ స్నాన మొనరఁ జేయుచు బ్రహ్మ
కడఁ ద్రికల్పములుండి కాశిఁ బొడమి

ఆ.వె. యచటుమోక్షమందె నంతకంటెను భాగ్య
మెట్టి జనులకైన నెద్ది కాన
మాఘ మజ్జనంబు మఱచు వారలఁ జెందు
గ్రుంకులిడెడి జనుల పంకమెల్ల.

కం. వాపీ ప్రహద ప్రవాహము
లోపినచో ఫలములో సంగు నుత్తమముగ నే
రూపమున నైన నింటిం
గూపజల స్నానమైనం గొదవ దలంపన్ ॥

వ. జలాభావంబగు నెడను ఘృతఘటజల స్నానంబర్హంబు. అతిపన్నఘృత జలంబ యోగ్యంబగు, నశక్తుండగునేనిం బ్రతినిధి ధౌత వస్త్రయుగ్మ యుక్తకలశా [ంకు ?] రంబు విప్రునిచే స్నానమొనరింపంజేసి యతని కుటుంబపోషణంబు నతనికి మధురాహారంబులిడి స్నానంబెల్ల ననుభవించి మాసాంతరంబున ధేనుదానంబతని కొసంగునేని నిను బడి సుకృతంబు నొందు మాఘశుద్ధైకాదశి నుపవసించునేని నేకాబ్ద హరివాసరవ్రతాచరణ సుకృతం బొదవు మున్ను ముమునికి నయ్యేకాదశి మాత్రంబు ఫలహారివై యాచరించితివేని సంవత్సర హరివాసరము లుపవసించిన ఫలముగునని ధౌమ్యుండానతిచ్చెగావున చాతుర్భుక్త వర్జితంబును హరిదేవ సాహెూరాత్ర జాగరణ ప్రతిమారాధనంబులును ద్వాదశిం బ్రతి మాదాన విప్రభోజనంబు మోక్షప్రదంబులు శివరాత్రి నంతకంటె నెచ్చు. వి తద్దినవ్వయయుక్తి.

సీ. ... ...
... ...
... ...
... ...
... పత్రులు దొరకమి
నుపవసింపుచు నంటె యొదుగ నాక్క
కొలనం దాపముదీఱం గ్రుంకిడి చెంగట
బిల్వభూజ ముక్రిందం బేర్మినుండు

తే.గీ. నట్టి లింగము మీద నయ్యాకు చాటు
చేసి[కొని నిల్చి] నీరానం జేరువాని
దునుమ మేల్కాని యేమియు దొరకకునికి
వేవ నిట్టుల నిజ పూర్వవృత్తి నుండి ॥

కం. అంతంబున శివకింకరు
లంతిక భటవితతిందఱిమి హర్షమున శివా
కాంతుని చెంతకుం జేర్పగ
నంతయు శివరాత్రి మహిమ యగుటటనుండెన్. ॥

వ॥ అని శివరాత్రివ్రతవిధియుం దన్మహత్వంబును దెల్పి మున్ను భృగు పుత్రియగు రుచిక బాల్యముననె విధవయై భూతదయాది నియమ వ్రతస్థయగుచు వింధ్యగిరి

నలుబది వత్సరములు మాఘ స్నానంబొనరించి తత్సుకృతమున నలువచేఁ దిలోత్తమయన నిర్మింపంబడి దేవలోక నివాసినియయ్యె నట్టి మాఘ మాహాత్మ్యం బడిగిన దత్తాత్రేయుండు కార్తవీర్యార్జునున కిట్లనియె.—

తే.గీ. హేమకుండలుం డను వైశ్యుఁ డెన్ని యేని
కోట్ల ధనమొనఁగూర్చి యెక్కుడగు ధర్మ
మార్గమున వార్ధకమున నేమరక సకల
దానధర్మము లొనరించె ధర్మవృత్తి ॥

సీ. అంత నాతండు సురాలయంబున కేఁగ
దత్సుతులిర్వురు దర్ధనంబు
పోఁ గొట్టుకొని పచ్చిబోయల చందానఁ
బలువిడి దొంగిలఁ బాముకరునిఁ
బులి యొక్కరునిఁ బట్టి పొలియింప యముఁ జేరి
రందొక్కరుండు మాఘావగాహి
గావున [హరి దూత పోవు] దోడ్కొని విను
మనఘు మాలాపత్యమును మరొన్న

తే.గీ. భక్తి సతత పరాన్నైక భక్తి శూద్ర
జనములకు వండిపెట్టుట సారతీర్థ
ముల దరిని దాన మొందుట వెలయ ధర్మ
విక్రయము దుర్గతులఁ ద్రోయు విధము లనుచు ॥

వ. మఱియు ననేకధర్మంబు లెఱింగింపుచు గంగాస్నానంబును దులసీ గోపీ చందన ధారణంబులును బ్రాణాయమంబున కెనయగు నవి సకల పాతకముల భస్మీకరించు ద్వాదశ సాల గ్రామార్చన కోటిలింగముల జలములఁ బూజించు ఫల మగునని తెల్పి నీవెనిమిదవ జన్మంబున నలువురు బ్రహ్మజ్ఞాననిష్ఠుల నతిథి పూజలఁదృప్తులం జేసితివా ఫలం బొసంగి న నీతోఁబుట్టువునకు సుగతి గలుగునన నతండటులనిచ్చిన నయ్యిరువురు హరిలోకంబున నుండిరని దత్తాత్రేయుండు గార్త వీర్యునకిట్లనియె.—

కం. క్షౌరము నభ్యంగంబును
నారీసంగమము పరోదనము దినుటయునున్
గాఢాదుష్ణోదకవా
ప్యారూఢ తటాక నదుల నధికము ఫలముల్ ॥

తే. గీ. మకరమునను బ్రయాగని మజ్జనంబు
నేయు సుకృతంబు లెక్కింపఁ జిత్రగుప్తుఁ
డైన నేరఁడు రాజసూయాశ్వమేధ
ఫలములింద్ర చతుర్ముఖ పదవు లొదవు ॥

సీ. కాంచనమాలి నాఁగల్గు నచ్చర కాంత
దినము ప్రయాగను దీర్థమాడి
చను నేడ మాఘమాసమున నట్లు యొనర్చి
శివపర్వమునకై చెలఁగి వెండి
కొండకుఁ బోవుచోఁ జండానుకుఁ డొకండు
తద్వస్త్రజలకణస్పర్శ వలన
ద్రోవనుండు నతఁడు దుష్టభావము మాని,
కాశి మునీ ద్విజుడ, దుష్కర్మ నిరతి

తే.గీ. రాక్షసుడనయ్యు నీవల్ల రాజితమతి
నైతి నీ వెవ్వరన, సుమేధాత్మజాత
నధిక సౌందర్య గర్వంబు లడర వార
కాంత నైతి గళింగభూమ్యంతరమున ॥

ఆ. వె. అటులనుండి ముదిసి యవనీసురుండొకఁ
డానతీయగా బ్రయాగ తీర్థ
మజ్జనంబొనర్చి మహిఁ నచ్చరనయ్యు
నిపుడు నిత్యవిధిగ నిటు లొనర్తు

కం. అనియార్తుఁడైన వానికిఁ
దనదొక నెలఫలమొసంగఁ దన్మహిమన్ తాఁ
డనుపమవిమానమునదివిఁ
కినిఁజనియెన్ దానిఁ బొగడి కీర్తితతనుఁడై.

చం. ఓడికిటిలోని కాను గడు బెద్దపిఱుందును గిలుగంటునన్
బెడగగు పెన్నెఱుల్ వలుదబింకపుఁ జన్నులు చక్కి మిక్కిలిన్
దడిసినపైటకొంగుగలదాని వరాంశుకుక నిర్గతాంబువుల్
బడ ననురుండు వేల్పగుట భద్రము మాఘనిమజ్జనంబిలన్.

వ. అని దత్తాత్రేయుండు గార్తవీర్యున కెఱింగించుటలు చెల్పివసిష్ఠుని జనవి
భునికిట్లనియె: మున్ను ప్రమోహినీ సుశీలా, సుస్వరా సుదారా చంద్రికా నామంబులు
గల యచ్చరలు సౌందర్య గర్వంబున నుర్విం దిరుగుచు నొకకాలనికెలన నిత్యకర్మాచరణ
నిరతుండగు బ్రహ్మచారింగని యంగజ శరపీడితలై యాలింగనం బొనర్చి యతనిశాపంబునఁ
బిశాచంబులై యతనినట్లన శపియించి తదనుగ్రహంబున బహుకాలంబునకు రోమశుంగని
తమతెఱంగెఱింగించి ప్రార్థించిన నతండు వారలకిట్లనియె :—

సీ. వినుఁడు దేవద్యుతియనెడు విప్రుఁడు సదా
చారసంపదలఁ బంచశిఖి మధ్య
మునఁ దపంబొనరించి వనమాలి పాదసేవ
వరమొందె మాయానివారణముగ
నచటువనము నొప్ప నత్తఱి ద్రవిడేశుఁ
డగు చిత్రసేనుఁడు యజ్ఞచయము
గావించి సుకృతముల్ గాంచియుఁ బాషండ
బోధచే సాధుల బాధపఱుప

తే.గీ. నతని సీమ యనావృష్టి నడఁగ, నడవి
జడిసి దేహమ్ము విడిచి పిశాచమగుచు
వఱలి దేవద్యుతి వసించు వనము జేరి
యతని కృపనొంది ప్రార్థింప యమివరుండు ॥

కం. కేరళదేశమున దురా
చారి వసువునాఁగ ద్విజుడు క్ష్మామండలి సం
చారము నర్పుచు మృతుఁడై
కాఱియఁ బడి ప్రేతమయ్యె కర్మను లేమిన్ ॥

చం. అటుకొక విప్రవర్యుఁడు ప్రయాగను గంగను గ్రుంకి వచ్చుచున్
దిటవగువంశ పాత్రములఁ దెచ్చుతదంబువులాను తృష్ణచే
నటఁ బొడసూపి యాద్విజుని కడ్డము వచ్చి భవద్గృహీతమౌ
పటు వియదాప గాంబువులఁ బాపము దాహము నీవతీఱఁగన్ ॥

సీ. అనుడు విద్యాధిపుఁడను రాజు బ్రాహ్మణ
వన ఫల భక్షణావలనఁ బ్లవగ
మై పురోహితుఁడు మున్నతఁ డిచ్చు దానాళి
యందుఁ బంచద్రవ్య మపహరించి
సారస పక్షియై నారితోఁ బుట్టు కాం
స్యము ప్రముచ్చిలించుట సారసియయి
యుండఁగ మర్కటుం బాడిసి పట్టి నఁదమ
పూర్వజన్మక్రమంబులు దెలిపిన

ఆ.వె. సారసంబు డెప్పె నీరీతి వినినాఁడ
వాహమునఁ జిననన్ను ధన్యుఁ జేయు
బవనిసురుఁ డనర్ఘ యాచనముననుబి
శాచమగుచు గంగజలము సోఁక

వ. పునీతుఁడ న్యైఁగావున నవనవ యొఱుంగ వేఁడెద ననిన నవ్విప్రుండు గంగాతీర్థంబొసంగఁ బ్రేతత్వ విముక్తుండై యతని దీవించి త్రిదివమునకరిగెనని దేవద్యుతి రాజ పిశాచమున్ బ్రయాగకనిచిన నతండు నట్తీర్థస్నాతుండై కృతార్థుండయ్యెనని రోమశుండచ్చరలను బ్రహ్మచారినిఁ గంగాస్నానం బొనర్ప ననుగ్రహించి వారలట్లులొనర్చి పూర్వశరీరులైనయెడ వారలం దోడ్కొని సకల తీర్థాచరణ నేయించి యక్కన్యకల నవ్వటునికి వివాహం బొనరించిన నమ్ముని కృపనుఖంబుండిరిట్టిది మాఘస్నాన మహిమయని వసిష్ఠుం డానతిచ్చిన దిలీపమహీపుండందువలన నమితతేజస్వియయ్యెనని సూతుండు శౌనకాదుల కిట్లనియె .—

కం. ధీనుతి ఫాల్గుణ పౌర్ణమి
నానిన పూజల వసంత మాధవుఁడగు త
చ్ఛ్రీనాయకుఁ గొల్చిన శుభ
మానరులకుఁ గల్గు గలుషమంతయుఁ బాయున్ ॥

తే. గీ. చైత్రవైశాఖ రాకల సారసాక్షు
పూజ బ్రాహ్మణ జనులకు భోజనములు
భవ్యశీతల గుడజల పాదుకాద్య
జనములుఁ ఛత్రము లొసంగ సౌఖ్య మొదవు.

తే.గీ. జ్యేష్ఠ పౌర్ణమి నొనరించు గోష్ఠ పూజ
గోపపతి సంతసము నొంది కోర్కెలిచ్చు
నషరు నాషాఢమున ద్వాదశాహములను
శాకవర్జన మొనరింపఁ జాలమేలు,

కం. శ్రావణ భాద్రపదంబుల
శ్రీవిభు పూజయును వ్రతవిశేషము శనివా
రావని విబుధాభ్యంజన
మీవిధములు సల్పవిష్ణుఁడిచ్చున్ శుభముల్.

కం. పాతములం బర మాన్నపు
దాతై శ్రవణములనన్నదానము ద్విజసం
ప్రీతిగ జేసిన మేలగు
రాతిరి రవివాసరముల రాదు భజింపన్ ॥

తే. గీ. కంజహితవారముల కేపకడల గ్రుంకు
టమరనదిఁ గ్రుంకులిడు పుణ్యమమరఁ గల్గు
పర్వముల భానువాసర పాతములను
రాత్రి భోజన మఘమగు ప్రజల కెందు.

సీ. సతులు భర్తలతోడ సల్పఁగాఁ దగువ్రత
సమితి చాతుర్మాస్యచాలఁ గలదు
శ్రావణశుద్ధ దశమి మొదల్ కార్తిక
మునఁ బ్రథమద్వాదశి నెరయఁగాఁ
గలహరి వాసరంబుల నుపవాసంబు
హితమతి దశమి యందేక భుక్తి
ద్వాదశి హరిపూజ ధరణీసుపర్వ భో
జనమును గావించి వెనుక భర్త

తే.గీ. భోజనము సేయు పిమ్మటఁ బోలఁతి భుక్తి
గొనుట దగు నిత్యమగు వ్రతంబనఘ మిష్ట
దాయకము కార్తికమున శ్రీధరుని పూజ,
యిహపరసుఖంబులొసఁగూర్చు నెవరికైన.

కం. ఇది చాతుర్మాస్యవ్రత
మదనఁ గుశీరమున నర్కుఁ డధివసియింపన్
మొదటి భృగు వారముననిం
పొదవఁగ లక్ష్మీశు పూజ లొసఁగుఁ శుభముల్.

వ. ఇదియు లక్ష్మీనారాయణవ్రతంబు కల్పోక్తాచరణ సకలాభీష్టప్రదంబు శ్రావణపూర్ణిమాపురో భృగువాసరంబు వరలక్ష్మీ వ్రతంబు నట్టిదియ యాశ్వయుజ శుద్ధ ప్రతిపదాది నవమీ పర్యంతంబు లక్ష్మీ సరస్వతీ దుర్గా పూజలు సిరుల కిరవగు మఱియును.

ఆ.వె. చైత్ర పూర్ణిమయును శ్రావణామావాస్య
కార్తికాది పక్షకలితసప్త
మియును బద్ధ కల్పమితి శ్వేతవారాహ
థాత్మకల్పములనఁ దనరు వరుస.

కం. క్షితిఁ గార్తికసితనవమియు
ధృతి వైశాఖగసిత తృతీయయు మాఘా
గతదర్శము భాద్రానుసం
గతశుద్ధ ద్వాదశియు యుగంబుల కాదుల్.

వ. చైత్రశుద్ధపాడ్యమి సంవత్సరాది యుత్సవకాలంబు తత్తృతీయ సౌభాగ్యదశ నవమిగౌరీవ్రతంబు సప్తమి సంతానసప్తమి యాత్రయోదశి మదనత్రయోదశి వైశాఖంబునఁ బూర్ణిమ మహావైశాఖి జేష్ఠ శుద్ధతృతీయ పదకీగౌరీవ్రతంబు నాషష్ఠి యారణ్యగౌరీవ్రతంబు తద్దశమి పాపహరదశమి ఆషాఢశుద్ధతృతీయ యమృత లక్ష్మీ వ్రతము, ఆ పంచమి స్కంధపంచమి శమీగౌరీవ్రతంబును షష్ఠి. కుమారషష్ఠి ఏకాదశి ప్రథమగోపద్మవ్రతంబు శ్రావణశుద్ధచతుర్థి నాగచతుర్థి తత్పూర్ణిమాపురో భృగు వాసరంబు వరలక్ష్మీ వ్రతంబు తత్పౌర్ణమి నుపాకర్మంబు తద్బహుళతృతీయ షోడశ గౌరీ వ్రతంబు భాద్రపద శుద్ధచతుర్థి వినాయకచతుర్థి యాపంచమి ఋషిపంచమి యాసప్తమియ ముక్తాభరణసప్తమి అష్టమి జ్యేష్ఠాష్టమి దూర్వాష్టమి లక్ష్మీవ్రతంబు ఏకాదశి పవిత్రైకాదశి యాచతుర్దశి యనంతచతుర్దశి తత్పూర్ణిమ మాహేశ్వర వ్రతంబు తద్బహుళ పక్షంబు మహాలయపక్షంబు తృతీయ బృహతీ గౌరీ వ్రతంబు ఆశ్వయుజ శుద్ధ దశమి విజయదశమి తన్మాసంబున రవిహస్తాప్రవేశంబగు నాఁడు హస్తిగౌరీ వ్రతంబు శుక్లపక్షాష్టమి నేమాసంబుననైన బుధవాసరమగు నేని నది బుధాష్టమీ వ్రతంబు ఆశ్వయుజ శుద్ధద్వాదశి గోద్వాదశీవ్రతంబు తత్పూర్ణిమాపురో భానువాసరం బుపాదాన ఫలవ్రతంబు తద్బహుళద్వితీయ చంద్రోదయగౌరీవ్రతంబు చతుర్దశి యమావాస్యలు కేదార గౌరీ వ్రతంబులు కార్తిక శుద్ధ తృతీయ త్రిలోచన గౌరీవ్రతం బాచతుర్థి నాగచతుర్థివ్రతం బాయష్టమి గోష్టాష్టమి యాద్వాదశి యుత్థానద్వాదశియుఁ బూర్ణిమ కార్తిక గౌరీ వ్రతంబు మార్గశిర శుద్ధ ద్వితీయ తింత్రిణీ గౌరీ వ్రతంబు ఆతృతీయరం భాతృతీయ యాచతుర్థి వరచతుర్థీ వ్రతం బాపంచమి బదరీగౌరీ వ్రతం బామరునాఁడు సుబ్రహ్మణ్యప్రీతి కరంబగు చాంపేయ షష్ఠి పుష్య బహుళచతుర్థి దూర్వాగౌరీ వ్రతంబు ఆదశమి త్రైలోక్య గౌరీవ్రతంబు ... ...
సావిత్రి గౌరీవ్రతంబు మాఘశుద్ధ ద్వితీయ కైలాసగౌరీవ్రతంబు ఆతృతీయ కుందగౌరీ వ్రతంబు ఆసప్తమి రథసప్తమి సూర్యచంద్రవ్రతంబు నయ్యష్టమి భీష్మాష్టమి యాయేకాదశి తిలపద్మవ్రతంబా బహుళ చతుర్దశి శివరాత్రియగు తత్ప్రభావం బెఱిఁగించెద,

సీ. శివరాత్రి నుపవాసశీలుఁడై శివపూజ
జాగరణంబును సలుపు పుణ్యుఁ
డవిరళవిభవుఁడై శివరూపము వహించు
పనిపోక బోయ యాదినమునందు

వనమృగ హింసకై చని దొరకమిఁ గుండ
వందురిరా నొక్క వ్యాఘ్రమెుయిది
గమకించి తూఁటినఁ గడుభీతితో బిల్వ
తరువెక్కి పులి క్రింద నిరవుకొనుచు

ఆ.వె. నిద్రలేక రాత్రి నెగులునఁ దచ్ఛాఖ
లందునందు దిరుగ నాకురాలి
శిలలమీఁదఁ బడిన శివపూజ ఫలమబ్బి
యంత్యమునను ముక్తి కరిగె నతఁడు.

ఉ. చోరుఁడొకండు శంకరుని సూరెలఁ బొంచి విభూషణోత్కరం
బారయ దీపమెత్తికని యన్నియు మ్రుచ్చిలి పారిపోవఁగా
నారెకు లేయ వాఁడు మృతుఁడై శివరాత్రి గిరీశసేవ చే
కూరిన యట్టి పుణ్యమున గొబ్బున శంకరుఁ జేరె ధీరతన్.

కం. స్త్రీ లైనఁ బురుషులైనన్
మేలిమి నుపచారసరణి మిహికాకరస
న్మౌళిన్ బూజించిన శుభ
శీలుర సౌఖ్యములు సెందు శివదివసమునన్.

వ. మఱియుఁ జైత్రశుద్ధ తృతీయయు జ్యేష్ఠపూర్ణిమయు నాషాఢసితనవమియు జ్యేష్ఠబహుళాష్టమియు ఫాల్గుణ పూర్ణిమయుఁ గ్రమంబున నుత్తమ తౌచ్య, చాక్షుష, ధర్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి యింద్రసావర్ణి రైవత బ్రహ్మసావర్ణులనియెడు మన్వాదులు. మఱియు ననేకంబులగు పుణ్య కాలంబులు విమర్శించి తత్తద్విహిత కర్మంబులాచరింపవలయు.

సీ. సత్యంబుచే హరిశ్చంద్రాదిభూపతుల్
కీర్తులు గాంచిరి వార్తకెక్కి
కల్మిచెన్నొందు స్వర్గము గల్గు సంతాన
మభివృద్ధియగు దండ్రి యంబ తోడఁ
బుట్టువుల్ సఖులును జుట్టముల్ గురువులు
దైవంబునదియ సత్యమున కంటె
వ్రతములులేవు దేవత లెల్ల మెత్తురు
శుభములు జెలునొందు సుమతియనెడి

ఆ.వె. ద్విజుఁడు మున్ను శంఖతీర్థతటోపరి
వనమహాశ్రమమైకవాసుఁడగుచు
శిష్యులంత నింతఁ జేరిరాఁ గందమూ
లార్ధమడవి కరిగి యచట నచట.

కం. పూవులు గోయుచు నొక్కెడఁ
బోవఁగ నవ్విప్రుమీఁద బులి దుమికి మహీ
దేవుని కుడిచెయి పట్టిన
నా విప్రుఁడు కంప మొంది యంతటఁ బలికెన్.

చం. కమలజ సన్నిభుండతఁడు గౌరవతన్ బులిఁజూచి పల్కె నో
సుమహితసత్త్వ! మత్తనువు శుష్కము మాంసవిహీన మిందుకై
హమిణెక యేల నన్విడుము మంచన నాఁకలి బెట్టుగాఁగ ది
గ్భ్రమయొనగింపుచున్నయది పట్టితి నిన్విడనేర నింకిటన్.

చం. అనవుడు నగ్నిహోత్రముల నాత్మ వసింపఁగఁ జేసి యింటికిన్
దనయుల కెల్ల శిష్యులకుఁ దాలిమి బుద్ధులు జెప్పివత్తునో
యనఘ! మదీయ వాక్యగతులంతయు నమ్ముము నెమ్మి మీఱ నా
విని మునితోడ వ్యాఘ్ర మతివిశ్రుత ధర్మతరోక్తి నిట్లనున్.

కం. వత్తువొ రావో! యిదియొక
పత్తారము నమ్మఁ జాల ధరణీసుర! నా
నత్తఱి పులికిన్ సుమతి మ
హత్తర నిజసత్య మెఱుఁగ నపుడిట్లనియెన్.

ఆ.వె. ఇప్పుడేను బాపమేమియుఁ జేయ మున్
బామువలననైన పాపమేమొ
యస్థిరంపు జన్మ మాసించి బొంకిన
వారిది నిహపరముల సుఖముగలదె.

కం. పాపంబని చింతింపక
యోపిక కృశతనులఁ దాపసోత్తములన్ స
ద్వ్యాపారుల నాసించిన
నీపట్లన్ బొంకులాడ నేర్తునె! యనుడున్.

ఆ.వె. పాపమైన నేమి పరికింప నాత్మశ
రీరరక్షణంబు రీతి వలయు
ననెడి ధర్మశాస్త్రి మరయవో వినవొకో.
యనుడు సుమతి యిట్టులనియెఁ బులికి.

సీ. యింటికిఁ జనివేగమే వత్తు రాకున్నఁ
బంచపాతకుఁడను భ్రాతృహంత
విశ్వాసపాతకి వీఱిఁడి మిత్రఘ్నుఁ
డిలఁ గృతఘ్నుఁడు బంధుకుల విఘాతి

గురువంచకుఁడు పడు నిరయముల్ గనువాఁడ
ననియును భర్తృవంచనియుఁ బతికి
మాఱాడు నదియును జారాది సతులతోఁ
గలహించునదియును గాంతు వెడయ

ఆ.వె. విధవయయ్యును దల వెండ్రుకల్ గలయది
తొడరి రేపు మాపు గుడుచునదియు
వ్యభిచరించునది యనుభవించు దుర్గతు
లొందు వాఁడ ననియె నుర్వీసురుఁడు.

ఉ. దానికి సమ్మతించి పులి ధాత్రిసురుం బనుపంగ నాతఁడున్
బూనిక నేగి పుత్రులకు బుద్ధులు దెల్పఁగ నింతి భర్తతో
యానలినాక్షు వేడుకొన నప్పుడు వాసవుఁడున్ దిగీశులున్
మౌనివరేణ్యు నెంచుచు సమస్తసురల్ భజియింప వచ్చుచున్.

కం. సుమతి పులిఁజేరనరుగఁగ
నమరగురుఁడు హరిహయుండు నప్పుడు పులికిన్
సురలోక మొసఁగి చనుడున్
ధరణీసురుఁడుండె నైజధర్మస్థితులన్.

ఆ.వె. అస్థిరంపు తనువు కాసించి బొంకక
సత్యనిరతి దొరయు సజ్జనుండు
సజ్జభవుని లోకమందె నాసుమతియు
ధర్మసత్యరతులు ధన్యులెందు.

కం. శరణాగతులం బ్రోచుట
పరమంబగు ధర్మమట్టి పారీణగుణ
స్థిరుఁడగు శిబిభూరమణుని
చరితము వినుఁడఖిలకలుష చలనోత్కలనన్.

సీ. ఆ ధరణీపతి యాగంబు సేయుచు
నడిగెడి వారికిష్టార్థ మొసఁగ
నమరేంద్రుఁడగ్నియు నతని గుణంబు పార
యఁగ డేగ గువ్వయు నగుచు నచటఁ
దఱుముడు వడి గువ్వ ధరణీశు శరణన్న
వెరవకుమనుచుఁ బృథ్వీవిభుండు
వెంబడింబడి డేగ నే వచ్చె దనకు నా
హారంబు దీని నీయఁగఁ దగు ననఁ

ఆ.వె. దనువునైన నీకుఁ దఱిగిత్తు గాక నా
శరణు జొచ్చినట్టి జంతువువిడ
పాపమగుటఁ జేసి పట్టీయ ననుడు దా
నంతతూఁక్కి మాంసమడిగె డేగ.

చం. అతఁడటునొచ్చి మేన్ దఱిగి యాఁకట గువ్వకు మాఱు వెట్టగా
నతిశయమయ్యె గువ్వ, తల యత్తఱి నంచఁగ నెంచు ధారుణీ
పతి శిబిమెచ్చి యింద్రుఁడును బావకుఁడున్ దమరీతిఁ దెల్పియం
చిత తనువిచ్చుచున్ దివికిఁ జేరిరి ధారుణినాథు డంతటన్.

కం. ఇహభోగాన్వితుఁడై ధర
బహు వర్షములుండి నలువ పజ్జకుఁ జనియెన్
బహుమానాస్పదచరితా
వహ మాశ్రిత రక్షణంబు వరధర్మమిలన్.

కం. వచ్చుచుఁ దెచ్చినయదియున్
జచ్చుచుగొనిపోవునదియు నరవిం గలదే!
యచ్చపుపుణ్యము పాపము
నిచ్చలు నెడబాయ వెచట నిల్చిన యేనిన్.

కం. కీర్తియె ఘనసుకృతం బప
కీర్తియెదుష్కృతము మేలు కీడొదవించున్
వార్త గనిరెంటి నడుమన్
గీర్తివహించుట లసత్సుకృతము లభించున్.

కం. దయయున్ సత్యముశౌచము
రయమునసంపదలు శాంతిరమనొనఁగూర్చున్
నయమగు కీర్తులు స్వర్గా
వ్యయదాధికలోకభోగ మనువుగ నొసఁగున్.

ఉ. భూతదయా పరత్వమున బొంకుట సూనృతమట్లు, తద్దయా
నీతపు సత్యమయ్యనృతనీతియ యట్లనటన్ సమస్తవి
ఖ్యాతశుభప్రదం బొరులకై తగబొంకుట యందుమేటి ప్రా
ణాతురదార సంగ్రహ విధాకృత మెందు మహాఫలంబగున్.

కం. అతివలయెడ నభిమాన
చ్యుతముల నాతురుల కొఱకు సూరిద్విజగో
ప్రతతిన్ బ్రోవఁగ బొంకుట
క్షితిసతతముకంటె మేటి శేముషి దలఁపన్.

కం. క్షణ భంగురమై బుద్బుద
గణనంబగు దేహమునకునుగా బొంకక ర
క్షణ మొనరింపవలె నొరుల
గణుతింప ననత్యనీచ కర్మరతులైనన్.

సీ. దేవతలడుగ దధీచి వెన్నెముకిచ్చి
శాశ్వత కీర్తి ప్రసంగి కాడె
డేగ కోరిన మేను తీవిఁ గోయుచునిచ్చి
శిబి చిరకీర్తినుస్థిరుడు గాడె
పద్మనేత్రుఁడు వేడఁ బంచజనుండు గా
త్రంబిచ్చి కీర్తి తత్పరుఁడు గాడె
యింద్రుఁడాసింప మేనెలమితో నొలిచిచ్చి
కర్ణుండు కీర్తి సంగతుఁడు గాఁడె

తే.గీ. యధ్రువమును ననిత్యంబు నల్పమైన
గాత్రముల మీఁది మమత పోకార్చి దివ్య
మతి ధ్రువంబగు కీర్తి దేహములు గాంచి
రొరుల కర్థము లిచ్చుటయును ఘనంబె.

కం. ఇంద్రద్యుమ్నుని కీర్తులు
సాంద్రస్థితి కమరవిభుఁడు చర్చింపఁగ న
య్యింద్రుని పదవికిఁ గ్రమ్మఱ
నింద్రద్యుమ్నుండు చనుటయెల్లరు వినరే.

తే.గీ. కడు ప్రియాజ్ఞాన పరమయోగకులు వలన
హరి భజించిన నిరతనిత్యాపవర్గ
మొనరు గావున భాగవతో పచార
గతులు భక్తికి నెంతయుఁ గారణములు.

సీ. నిర్మత్సరాన్వితుల్ నిర్జితేంద్రియరతుల్
పరహితనిరతులు భాగవతులు
సర్వభూతదయా విశారద మానసుల్
పావన చరితులు భాగవతులు
మదలోభకామ నిర్మథనస్వభావులు
భవ్యతేజోయుతుల్ భాగవతులు
విషయ విహీనత విష్ణుపాద సరోజ
భక్తి సంగతులు శ్రీ భాగవతులు

తే.గీ. భాను రామాన్వయ సహితులు భాగవతులు
పటుశుభాస్పద వేదగుల్ భాగవతులు
పరమ కీర్తనరాకృతుల్ భాగవతులు
భాగధేయప్రశోభితుల్ భాగవతులు

ఉ. కోరికతోరఁ బోక తమకున్ లభియించిన వస్తు సంతతుల్
శ్రీరమణీధవార్పితము సేయుచుఁ దద్వరదాస్యయుక్తిఁ ద
త్సారని వేదితాన్నములు దారగతిన్ భుజియించు వారలున్
గౌరవతత్కథాశ్రవణకౌతుకచిత్తులు వైష్ణవాగ్రణుల్

కం. పరనిందాసూయాదులు
పరదారధనానురక్తి పర భాషణముల్
పరికింపకె పుడల పరా
త్పర భజనారూఢమతులు భాగవతులిలన్.

ఉ. ధర్మముకంటె లాభమును ధర్మముకంటె శుభంబు నిత్యస
ద్ధర్మముకంటె సద్గతియు ధర్మముకంటెఁ దనూజ బాంధవుల్
ధర్మముకంటెఁ దల్లియును దండ్రియు నెక్కుడుగాఁడటంచు దా
నర్మిలిధర్మమే హరియటంచుఁ బ్రవర్తిలువారు వైష్ణవుల్

చం. సకలశుభంబులిచ్చు గల జాడ్యములెల్ల హరించు వేదవిత్
ప్రకరనుతుల్ లభింపఁగనుపాయ, మపాయము బాపుచున్ జయ
ప్రకటిత కీర్తి లిచ్చునని పట్టుగ ధర్మువె విష్ణువంచుఁ దా
రకుటిల వృత్తినుండు విబుధాగ్రణులారయ వైష్ణవోత్తముల్

కం. పరలోకమునకుఁ జుట్టము
పరభయనిర్వారణమమితపాపహరము జ్ఞా
నరుచిరతమమని ధర్మం
బరయఁగనేమఱని నరుఁడు భాగవతుఁడిలన్.

ఆ.వె. పరమపదము నదియె బాంధవుండు సహాయుఁ
డఖిలసౌఖ్య హేతువగుట నాత్మ
వర్ణ ధర్మగరిమ నిర్ణయం బెడలని
పరమతత్త్వవిదుఁడు భాగవతుఁడు

చం. జగములనన్నిఁ టింగలుగు జంతువులన్ ధరణీరుహాగ భూ
గగన చరాచర ప్రతతిఁ గంజదళేక్షణుఁడుండి తత్క్రియా
భిగణనచే మెలంగునని పేర్మినెఱుంగుచు శక్తియుక్తి ని
మ్నగ నతిథిన్ భజించు శుభ మూర్తులు భాగవతుల్ దలంపగన్

చం. అతిథియె విష్ణుఁ డంచుమది నారసి పాద్యమొసంగి శాస్త్రియు
క్తత క్షుధఁ దీర్చి సద్వినయ గౌరవ [వృత్తిఁ] బ్రియానురాగసం
గతనుత భక్తితో మతి జగత్పతిఁ గన్గొని నట్టులుండు భా
సితగుణశాలి భాగవతశేఖరుఁ డెన్న ధరాతలంబునన్

కం. కన సర్వభూతహితమతిఁ
దనరుచు నిర్దోషుఁడై స్వతంత్రము దనపై
నునుపక శ్రీహరిపదస
ద్వనరుహపరతంత్రుఁ డతఁడు వైష్ణవుఁడు ధరన్

సీ. నడచుటెల్ల శ్రీనాథ ప్రదక్షిణ
ముమరఁ బల్కుటెల్ల హరికథనము
నాసఁ గ్రోలుటలు దన్నవ్యగంధామోద
మాలింపుటలు తత్కథానుసరణి
చూచుటలచ్యుత సురుచిరాకారంబు
లంటుట చక్రి యంగాంగకములఁ
జేయుకర్మము హరి సేవానుచారంబు
తలఁపు కృష్ణధ్యానవిలసితంబు

తే.గీ. లనుభవించుట తత్ప్రసాదాతిరుచులు
గాఁగ సకలమ్ము శ్రీ విష్ణుగాఁ దలంచు
ప్రబల సంతోషయుతులు శ్రీభాగవతులు

. . . .

కం. శాంతియు శమదమరుచులున్
దాంతియు సత్యంబు భూతదయయును సుకృతం
బెంతయు వశ్యములుగ స
ర్వాంతస్థుని హరిఁ దలంచు నతఁ డనఘుఁ డిలన్

చం. హరిగృహ మార్జనంబు గుసుమార్చనముల్ తగుఛత్ర [చామర]
స్ఫురదురు కేతుసచ్ఛతము పుణ్యఫలప్రద మిట్టి భక్తి శ్రీ
వరు నుపచార వృత్తుల ననారత భక్తి భజించునట్టి సు
స్థిరగుణశాలి భాగవతశేఖరుఁ డెన్నఁగ సన్నుతోన్నతిన్

కం. పూవులతో [లె] లు సేయు
శ్రీవిభు నర్చనకుఁ దులసి చెల్వగు సుమముల్
పావనత ననుదినంబిడు
నా విమలుం డెంచ సంతతానందుఁ డగున్.

కం. వ్రతదాన ధర్మ కర్మ
స్థితచర్యల హరికిఁ బ్రీతి సేయుచు భగవ
ద్వ్యతిరిక్త కర్మ వర్జిత
మతియగు భాగవతుఁ డతఁడనూనుషలీలన్,

కం. మతినిలుకడ చాలనిచోఁ
బ్రతిమా రాధన మొనర్చి భక్తి సలుపుచున్
ధృతిఁ దద్ధారణ గరిమన్
జతురుఁడతఁడు భాగవతుఁడు సజ్జనవినుతిన్

తే.గీ. మఱియు నమితక్రియాయోగ మహితరీతి
భక్తియెదఁ గుదురొప్పఁగాఁ బ్రబలు ఘనులు
భాగవత శేఖరులు దద్విభవ వితతికి
సములు గారెన్న బ్రహ్మాదు లమితమహిమ

కం. కర్మములెల్లను శ్రీహరి
కర్పితతోనిచ్చు [నట్టియతఁ] డతి భగవ
ద్ధర్మ పరుండై క్రమగతి
నిర్మల సాలోక్యగరిమ నెరయన్వెలయున్.

సీ. అనవిని శౌనకాద్యఖిల సన్మునులు సూ
తునిఁ జూచి యేమేమి దుష్కృతముల
పాల్పడి జీవులు పడుదు రధోగతి
యందెట్టు లనుభవమగుట లనుడు
నతఁడిట్టులను నిరయముల భేదంబులు
కల్మష జనములక్కడ వసించు
టెల్ల సానందగణేశుఁడన్ముని భద్ర
దత్తకు నల పూర్ణ విత్తునకును

ఆ.వె. బోడమినట్టి ఘనుఁడు పొడగని సుగతికి
నిరయగృహములఁ బనిచె నెమ్మిదనరఁ
దేఁటగాఁగనట్టి తెలుగు దేజోధను
లార వినుఁడటంచు నాతఁడనియె.

కం. భూమికిఁ జక్కటి క్రిందునఁ
దామస పాతక నివాస ధామములగుచున్
భీమారవయమభటు నా
నామిత బాధలకునెల్ల నాకరమగుచున్

సీ. రౌరవంబును మహారౌరవంబును జ్వల
జ్జ్వాలికా తాల విశసనములును
తప్తకుంభీ విపాత లవణ రుధిరోద
వైతరణ్యసి పత్త్రవనముఖములు
క్రిమిభోజ సందంశ కృష్ణ సూత్రంబులు
తృష్ణ లాలాభక్షణోష్ణ శిఖులు
పూయదాహానిలాంబు నిమగ్నములు నధ
శ్శీర్షము దమము విచియ శ్వభుక్తి

ఆ.వె. కుణపభక్షణంబు ఘోరతామిస్రంబు
కాలసూత్ర సూచికా ముఖములు
పలలభుజ్మరు త్ప్రపతనముల్ క్షారాంబు
సేచనంబు తైలపాచనమును

ఆ.వె. కాకగృధ్రఘూక కంకఘాతంబులు
తప్తలోహకము వితప్త సైక
తము పురీషగర్త తాపన లిక్షుయం
త్రాది నిరయ కోటులచటఁ గలవు

వ. అవి పాపకర్మోచితానుభవంబులు యాతనానివాసంబులునైయుండు.

ఉ. అచ్చటిఁ త్రోవ రాలిసుము నన్నియుఁ గంటక మాతపంబు న
* త్యుచ్చయ వేదనాన్వితము సంబువిహీనము గాకగృధ్రదం
ష్ట్రోచ్చ్వలితాతిభీకర మృగోజ్జ్వల మ [య్యమ ?] కింకరాత్యసో
ద్యోచ్చలితోక్తులున్ గరహతోద్ధృత మర్దన లొందు పాపులున్

కం. బహుభేదయాతనాస్థితి
బహుబాధలు పెక్కు నిరయ పంక్తుల బీసల్ ?
బహుగతులఁ జేయుచుందురు
బహుఘోరాకృతులు శమన భటులుద్ధతులై

కం. వేదోదిత కర్మపు మ
ర్యాదలు దిగవిడిచి యన్యమగు దుష్క్రియలన్
బాదగు పాతక జనతతు
లాదటనుండుదురు యమభటావళులేచన్.

---

* యతిభంగము.

సీ. విగత మర్యాదులు విషయాసక్తులు క్షుద్ర
నికరనాస్తికులు డాంబికకృతఘ్న
విప్రధనాపహ విప్రనిందారతుల్
పుడమిదేవతలతో బొంకుఖలులు
పరుష భాషణులు దబ్బఱలాడు వారలు
పిశును లమానుషుల్ వెక్కులరచు
నీచులు దేవితల్ సూచి తేతరధను
లెపుడు నసూయుచే నెసఁగు వారు

ఆ.వె. ప [రధనైకర ?] తులు ప్రాణిహింసాపరుల్
దేవ నిగమ నింద [నా వహితులు]
నవి యథార్థమనినయట్టి కుత్సితమతుల్
సారె నిరయగతులఁ జేరు ఖలులు

శా. కర్మ భ్రంశకు లార్య విద్విషులు భోగప్రాభవుల్ తుష్కవా
క్కార్మాలోలురు యోగులన్ యతుల సద్గ్ర బ్రహ్మచర్యవ్రతా ?
వర్మవ్యక్తుల నింద సేయు ఖలులున్ వాగ్దోషకుల్ విష్ణుస
ద్ధర్మాద్యర్చన హీనులుండుదురు బాధల్ సెంద నారావునన్

తే.గీ. సర్వభూత విశ్వాస విచార రహిత
నిర్దయాన్విత వర్తనుల్ నీతివిగతు
లతిథి విడిచి భుజించిన యధమ గుణులు
దాన విఘ్నకరుల్ నిరయానురతులు

కం. అన్నంబడిగిన విప్రుని
నెన్ని పరీక్షించువాఁడు హితధరణీసురున్
సన్నుత తటాకముల వి
చ్ఛిన్నము గావించు నతఁడు సెందు [నిరయమున్]

సీ. విష కేశ రసములు విక్రయించునతండు
ప్రజల సెందవమానపఱచు నతఁడు
యజ్ఞ విక్రయుఁడు పత్న్యాపహారియు మాతృ
పితృ విరోధియు నగు ప్రీతి రహితుఁ
డన్యయోని నయోని నల పశుయోనుల
శుక్లంబు విడుచు నిస్తుల మహోఘు
పర్వంబులను నీళ్లఁ బగటు నింతులఁ బొందు
నతఁడు రజస్వల నంటునతఁడు

తే.గీ. తోఁపులన్ వహ్ని జలములఁ ద్రోవ దేవ
నిలయ గోష్ఠంబులను జేరి జలము మలము
విడుచు వాఁడును భామిని పడయు ధనము
జీవనము జేసికొనువాఁడు జేరునచట

కం. సఖిరక్షింపనివాఁడున్
సఖులన్ హింసించునట్టి జడుఁడతిదీనున్
వికలాంగ వృద్ధ రోగుల
నకుటిలతను బ్రోవ నతఁడు నందు వసించున్

కం. శస్త్రములు సేయువాఁడున్
శస్త్రము లమ్మెడు నతండు శ్వసన హితార్చిన్
శాస్త్రప్రతి పాద్యార్థా
విశ్రుతచర్యుండు బొరలు వెస నిరయములన్

ఆ.వె. మద్యపానగీత వాద్య మాంసవ్రాత
నిత్యరతులు యువతినిన్ మహీశు
రాగ్ని హోత్రకన్య కావలి నావుల
నరయలేని ఖలులు నిరయ గతులు

కం. ప్రత్యాశ క్షేత్రగృహా
ద్యత్య కులాచార రహితులాత్మకళత్ర
స్థిత్యర్థమిత్ర ధనహరు
లత్యూర్జిత నిరయవాసులగుదురు తెలుపన్

కం. గురుదేవ ప్రత్యాపహ
పరసంపద్వికల హృదయ పాషాణ తరు
స్థిరశంకు హతమార్గా
వరోధులు నిరయనివహవాసులు కడఁకన్

మ. జపహోమాంచిత దేవతాయజన భాస్వద్దానధర్మోపవా
సపరిత్యాగులు గ్రామయాచకులు నక్షత్రానుయాచ్ఞాంకులౌ
త్రిపవల్ నిద్రవహించువారు శరణార్థిన్ దుర్బలున్ దుఃఖితున్
గృపతోఁ గావని వారు దుర్గతికి సంకేతస్థు లెల్లప్పుడున్

కం. పరగృహరస ధాన్యధనా
కరవిచ్ఛేదకుఁడు వాదకరణుండు సమ
త్సరుఁడున్ జోభియు వనములు
నఱకి నతఁడు గాఁపు ఘోరనరకంబునకున్

తే.గీ. స్వామికిన్ ద్రోహి మిత్రవంచకుఁడు శఠుఁడు
పరగ గర్వియు విశ్వాస పాతకుండు
[గరదుఁడున్] గొండెకాఁడును గాణయాచి
యుత్తరింతురు నిరయాబ్ధి హత్తి రెపుడు

కం. మఱియంగల పాతకముల
కరయిక నిరయములు పెక్కులగు నందందున్
బొరలుదురు పాపకర్ములు
దురితములటు బాధపడక తొలఁగునె! వరుసన్

ఉ. పాతక సంఘమెన్నఁగ నపారములట్టివి సేసి రోగు ల
త్యాతతదుష్టవర్తనులు నల్పశరీరులు క్షీణజీవనుల్
గాతరులంగహీనులును గా జనియింతు రవెల్లనెన్నఁగా
ధాతయు నోపఁడేమొ విదితంబుగఁ గొన్నిఁటి నేర్పరించెదన్

తే.గీ. బ్రహ్మఘాతి క్షయవ్యాధి బాధనొందు
నల సురాపాని దంతరోగాన్వితుఁడగు
స్వర్ణహరణుఁడు నఖరోగ సంగతుఁడగు
నవని గురుతల్పగుఁడు కుష్ఠ మనుభవించు

కం. గురుతల్పగు గానెఱుఁగుడు
గురువకురగ? గ్రుడ్డిఁ బిచ్చుకుంటును ధరణిన్
గురునిందించిన వానిగ
నెఱుగుడు మూఁగయగువాని నెంతయు బుద్ధిన్

కం. ఏలినవారి [గురుజనులను]
బాలనులై నింద సేయు పాపాత్ములఁగా
నాలోకింపుడు—— కా
రా లక్షిత మెలఁగునట్టి యధముల నెందున్

తే.గీ. గురునపేక్షింపకాతని గుఱి గడచిన
ఖలుఁడు దుర్గంధ కుష్ఠ భగందరముల
పాలబడి విట్క్రిమిత్వ మేర్పడఁ జరించు
గురుని కెదురాడి పందయై ధరణి మెలఁగు॥

కం. గురువందనంబు సేయమి
శిరమున రోగములు గల్గి శిథిలతఁ బొరలున్
మరితన్ జండాలిన్ బతి
త రజస్వలఁ గలసి మాలతనమునఁ బొడమున్

సీ. అగ్నిదాహకుఁడు వస్త్రాది సంగ్రహణుండు
కుష్ఠ రోగంబులఁ గుందుచుండు
వెండిదొంగిలి జాడ్యవృత్తిఁ దామసుఁడగు
కూటసాక్షికిని గీల్కొనునతండు
నైన ముఖరోగియౌ నిర్దయాత్మకుఁడును
నిష్ఠుర వాక్యుఁడై నెగడు వసుధ
గరదుండు పాండు రోగము నొందు శస్త్ర జీ
వికుఁడు నిర్ధనవృత్తి వేదనగును

తే.గీ. పితరులన్ వృద్ధలను రోగ పీడితులను
తపసులన్ శరణాగతార్త జనతతుల
సతి సుతావళి విడిచిన జాడ్యగుణుఁడు
నేత్ర రోగంబులన్ బడి నిరయ మొందు.

ఉ. భూమిసురాగ్రగణ్యునకుఁ బూనిక నిచ్చెద నంచునీనియా
తామసుఁడల్పజీవియగు దద్దయువారల వృత్తులెత్తినన్
బామగు నేర్లు గుంటలును బాదపముల్ సుమ భూసురాలయ
శ్రీమహిమల్ వినాశముగఁ జేసినవాఁడనపత్యుఁడౌ వగన్.

చం. శిశుపశుగర్భ హన్యములు జేసిన మూఢుఁడు సంతతిన్ లస
ద్విశదతఁ గాంచియుం బొలియు దీనతనొంది చరించిముప్పునన్
కృశతనుఁడున్ దరిద్రుఁడును గీర్తివిహీనుఁడు నౌ ధరాస్థలిన్
బశుమిథునక్రియన్ గెడయఁ బాపినవాఁడ నపత్యుఁడౌ వగన్.

ఆ.వె. చాలధనము గల్గి సప్తసంతానముల్
ధరణినెరయఁ జేయుదాల్మి లేని
పామరుండు హీయభవుఁడును గొడ్డుబో
తనగఁ బుత్రహీనుఁడై మెలంగు.

తే.గీ. నైష్ఠిక వ్రతసంత్యాగి నలకువ నిలఁ
బడి సదారోగియగు పెక్కుపడతులుండి
వరుస బుతువేళఁ గలయకుండఁ దలంగి
యొకతె గవయంగ షండత్వమొందనుండు.

చం. తగుమధురాది భక్ష్యములు తావుననుండెడివారి కీక తా
నె గెడసి తిన్నయట్టి యవినీతుఁడు గుల్మపునొవ్వునొందు నొ
ప్పగు సుమగంధ వస్తువులు నచ్చట నెవ్వరికీని వాఁడు నె
న్నఁగనిడఁ గంధమూషికమనన్ జనియించు [ధరిత్రి] వంచనన్.

కం. ఏలిక పనివంచినచో
నాలస్యతఁ దనదుపనికి నధిపతి కార్యం
బోలి పడఁజేయు మనుజుఁడు
నా లీల నపుంసకుండు నధముండు నగున్.

సీ. కైతవ వ్యవహారి కడు ఖలోద్ధురుఁడగు
నగ్నిచోరకుఁడు మందాగ్నికుఁడగు
దుర్బల జంతులఁ దొడరి బాధింప వీ
క్షించు నతండంగ కుంచితుఁడగు
తగవునఁ బక్షపాతము పల్కునాతఁడు
మిగుల జిహ్వారోగి యగుచు వగచు
నమరుస్వదత్తాపహారి స్థానభ్రష్టుఁ
డగు కుత్సితోదన మవనిసురుల

తే.గీ. కిడుచుఁదామున్నగా భుజియించు నాతఁ
డగును గళరోగి గంధమాల్యాది యుక్తి
పంచయజ్ఞ పరిత్యాగి యందియగుచు
శ్వానయోనిభవుండునై జాడ్యుఁడగును.

కం. వినుఁడు మధురాది భోజ్యము
లనువుగ నిజభార్యకిడక యతినిర్దయుఁడై
తినువాఁడుగళారోగితఁ
దనరున్ బోకాలి బల్లితనము వహించున్.

తే.గీ. సకల ధనములు సూచించు పాతకుండు
యాచకుఁడు హీనవృత్తియు నగుచు మెలఁగు
క్రోధి చండాలుఁడగు లోభి కూశ్మ పూతి
గంధయుత నాసికుఁడునగు ఘనత దొరఁగి.

కం. త్రోవలు తప్పఁగఁ జెప్పిన
యావీతిఁడి నేత్రరోగియగు పుస్తకముల్
దావెస దొంగిల మూఁగగు
నావిధమునఁ గంచుదొంగ యంబూపరుఁడౌ.

కం. ఇనుమెత్తి విరూపకుఁడగు
వనరున్ వాద్యంపు దొంగ వడికండూతిన్
విను పుణ్యాక్షేపణమున
కనుపెడలఁగ వక్రనాసుఁడై జనియించున్.

సీ. రూఢి నాచార విరోధి వక్రాస్యుఁడౌ
దాన విరోధి యదత్తుఁడునగు
దేవతాద్విజగురు ధేను ధనాపహా
రకుఁడతి స్థూలగాత్రమున నలయు
నెలమి ధర్మద్వేషి యేకాక్షుఁడగు నీర్ష్య
నతి వికృతాననుఁడగుచుఁ బరగు
నొగి లోహ విక్రయుఁడూర్ధ్వజానుండగు
దాసిఁ బొందిన వక్రతనువు దాల్చు

తే.గీ. దుర్భగాసక్తిఁ గృశుఁడగు దోడరు సఖులఁ
బొంద, లేపటివాఁడునై చెందుఁగీపు
మఱియుఁ బాపంబులకుఁ దగుమ్యా రోగ
ములు ప్రవేశించునవి లేమిఁ గలుగు శుభము.

తే.గీ. ప్రజ్వలింపని యగ్నిలోపల హుతమిడ
వృద్ధ గురువుల నతిథుల విడిచి భుక్తి
గొనఁగ గుల్మంబుచే నలఁకువలఁ జెందు
కృశతనుండగు దుర్బలవశత నలఁగి.

కం. ధరణీ విభుఁడై యాపర
ధర విప్రుల కొసఁగు పశువు లాంగికుఁడౌఁగున్
శరణాగతుఁ బ్రోవని వాఁ
డరయఁగ శార్దూలమగు భయంకరవృత్తిన్.

కం. కూరలు దొంగిలి ప్లవగా
కారుండగు సజ్జనములఁ గైతవవిద్యా
చారమున మోసపుచ్చిన
క్రూరుండు సృగాలమగుచుఁ గుటిలత మెలఁగున్.

తే.గీ. వేదశాస్త్రమ్ము లెఱిఁగి తద్విధుల మెలఁగు
వరుస లెఱుఁగక మర్యాద నిరతుఁడైన
యాతఁడు సుగంధవస్తుభారానుకారి
యైన గార్దభమై పుట్టి యవనిఁ దిరుగు

ఆ. వె. ఆత్మసాధ్వి మాని యన్యాంగనాసంగ
మానురతుఁడు లేమి నలమటి పడు
నతిథి విడిచి [కుడిచి] నతఁడు కపోలసీ
లత నసహ్యవదనగతి మెలంగు.

ఆ. వె. [తనదు?] మిత్ర సుకృత జనులకుఁ బరుషంపు
వగలఁ గీడు సేయువాఁడు నీచ
వర్షమందు కొద్దివాఁడునై యందఱు
రోయఁ జెందు [నట్టి] రోఁత బ్రతుకు.

సీ. సంధ్యల విరహిత్రై సతిపొందు నాతఁడు
ధర్షనల్? గురుబంధుజనుల రొండలఁ
గావించు నాతఁడు గడు భ్రంశబుద్ధిరౌ
వంటలవాఁడయ్యు వసుధఁ దిరుగు
తనయందులేని పెద్దతనంబు ప్రకటించు
హేయుండు బాంధవహీనతఁ దగు
నబ్బిసదెల్లరోయక తినువాఁడు మ
హా వ్యాధియుతుఁడు హీనాంగుఁడగును

తే.గీ. పశువు పీఁచునఁ బవళించు పంద [తొంటి ?]
నొప్పివాఁడగు ఘృతవత్సను క్రియ లమరఁ
బిదుక జాత్యంధుఁడగు నెందుఁబేర్మి కెక్క
గొల్లవారింట బంటగు గుజనుఁడగుచు.

తే. గీ. గ్రామ నక్షత్ర యాచకులోము దేవ
లుండు శ్రుతి విక్రయుండు ధ్వజుండు నెన్న
గ్రామచండాల పంచకగణము, లంటఁ
గనిన భాషింపఁ బుణ్యముల్ గడకు దొలఁగు.

కం. మాలనిఁ బాతకిఁ బీనుఁగు
నొలిఁ స్ప్రశియించె నేని నొనర సచేలో
ద్వేలస్నానము సనల
జ్వాలా స్పర్శనము ఘృతముచవిగొనుటదగుఁ.

తే. గీ. అతులనేయమి నిరయ విహారియగును
శూద్రుదుఁడంటినఁ గ్రుంకెడి చొప్పునొప్పు
సంకమలదారి [కఁటు?] నేయసౌరజపము
భవ్యసత్కర్మ నిరతు లౌ బ్రాహ్మణులకు.

కం. శుని కుక్కుట షండరజో
వనితా పతితాళి ? బేడి వ్యభిచారిణి నూ
రను దిరుగు పంథినంటుక
మునుఁగకయున్నతఁడు నరకమునఁ బడు పెలుచన్.

సీ. పరధనసుత సతీహరణములు గాఢాంధ
పతితులౌదురు యమభటులు పొడువ
నేలికకున్ గీడు దలమిఁ జేసినఁ బడు
మితిలేనియంధతామిస్రవితతి
సుతసతులన్వీడి ధృతిఁ దనపొట్టకై
వసరు నాతఁడు రౌరవమునఁ బొరలు
పశుపక్షితతికంబు పానంబు దొలఁగించు
ముఱుచ కుంభీపాకమునను దప్పు

తే.గీ. శిలలపైఁ గ్రాఁగు దల్లిదండ్రులను నిగ్ర
హించినన్ గాలసూత్ర మందిరమునను
పలుదెఱంగుల జీవుల బాధపఱచు
నరుఁడు శాల్మలి ముండ్లలోఁ దరలఁ డెపుడు.

కం. ధర్మగతిఁ దప్పు దుష్కృత
కర్ములు వైతరణిఁ గూలి క్రాఁగుదురు గడున్
నిర్మల నిగమార్థగతా
కర్మగు లని శ్రుతవనులఁ గడఁబడుదురొగిన్.

తే.గీ. దండ్యునినదండ్యునిగ నదండ్యు దండ్యు
గాఁగ నొనరించుపతి యంత్రకమున నదయుఁ
డమకు నపకృతిలేని జీవములఁ దునుము
ఖలులు తామిస్రకూపదుర్గతుల నుంద్రు.

చం. దినమును బంచయజ్ఞములు దేవనమస్కృతి లేక భుక్తికిన్
జనియెడు వాఁడు పాకముల శాకములన్ దగపంక్తిభేదముల్
పెనఁచినవాఁడు కీటములు పేర్మితో నుండిన దుర్గతింబడున్
గొనకొని కొండెగాఁడు నఱుఁ గూపమునం బడి దొర్లు వేదనన్.

కం. ఇలఁ జెలులు పురుషులైనన్
జెలఁగి యగమ్యాగమంబుఁ జేసిన శాక్తల్
గల యుక్కు తదాకారము
లలవడఁ గావింతురనుదినాలింగనముల్.

ఉ. వేదము శాంతి శౌచములు వీడియు వీడనియట్టివారలున్
బ్రోఁదిగ దుష్టులై వృషలిఁ బొందిన వారలు పూయమూత్రదు
ర్వేదనలొంది త్రావుచును వీఱిడు లౌదురు కైతవంబునన్
బాయమెకంబులన్ మనుచు పాపొరలున్ శితబాణసంగతిన్.

తే.గీ. డంబమున కథ్వరంబు నిష్ఠాక్రమంబు
తప్పఁగావింప వీచిలో తవిలియడలు (?)
కులసతిని యౌవనంబునఁ గలియనతఁడు
యమభటులు గొట్టి శుక్లకుందమునఁ బొరలు.

కం. గరదుండు త్రోవదోపరి
గురువంచనరతుఁడు వైశ్యకులములను ధనా
హరణుఁడు గృహదాహకుఁడున్
బరుషంబగు వజ్రదంష్ట్రిఁబడుదురు పెలుచన్.

కం. ప్రతిపురుషైణేయములుభ
యతోముఖ [గవిని] భాగమనువగుకాలా
న్వితచక్రదానములుగొను
నతఁడవనిన్ బుంస్త్వమొందఁడతి జన్మములన్.

వ. మఱియు ననేకవిధ దురితంబుల గాలఁది నిరయంబులం బొరలుదురందు.—

సీ. కాకగృధ్రములు సూకర సారమేయ శా
ర్దూలముల్ గలఁచునెత్తురులు దొరుగ
నెరచుట్టినినుము నూనియయుక్కు గంబంబు
కాఁకలవేల్తురు గడుమొఱయిడ
నసిపత్రగహ్వరోగ్రావనిరుహముల
కడవైతురింతింత కండ లురుల
సీసమ్ము చౌడు మూత్రాసవములు పూయ
శుక్లముల్ పోతురచోఁచ్చన బొనల

తే.గీ. నెపుడుగానుగ సంధుల నిడి కమల్తు
రరి (ధి ?) లోతగు బావుల నదిమివిడుతు
రిట్టి బాధలఁబడక రమేశు విష్ణుఁ
గొలిచి సుఖమొందఁదగు మానవులకు నెల్ల.

కం॥ వేదోపనిషత్స్మృతి సం
పాదితధర్మములు కర్మ పద్ధతులన్ మ
ర్యాదలు దెల్పితి నింకను
వాదితశాస్త్రార్థ వృత్తు లురుమతి వినుడీ!

కం. పూర్వోత్తర మీమాంసలు
సర్వోక్తులఁ దర్క దండ శాస్త్రంబులు నం
తర్విధ సాంఖ్యము యోగముఁ
వేర్వేరుగ శాస్త్రషట్క విశ్రుతి నమరున్.

వ. శిక్షావ్యాకరణ ఛందోనిరుక్త జ్యోతిష కల్పనామంబుల వేదపురుషునికి నాసనకర చరణశ్రోత్ర రసనాను రూపంబులగు వేదాంగక్రమం బెఱింగించెద నందు శిక్షా ప్రకరణంబ ధిలోక మధిజ్యోతిష మధివిద్యమునధి ప్రజంబధ్యాత్మమునన నైదు దెఱంగుల నధికరణంబు లవి భూమ్యగ్ని గురుమాత్రాగ [ణం ?] బులఁ దెలియందగు నదియెట్లనిన.

సీ. ధరపూర్వ రూప మంబర ముత్తరము బయల్
సంధి సంధానంబు శ్వసనుఁడటుకు
నగ్నిపూర్వాకృతి యాదిత్యుఁ డుత్తర
ముదకంబు సంధివైద్యుత మవలిది
యాచార్యుఁ డొగి పూర్వమాశిష్యుఁ డుత్తర
మటవిద్య యేసంధి యవలవచము
తల్లిపూర్వాకృతి తండ్రియుత్తర ప్రజల్
సంధి ప్రజననంబు సరవినవల

ఆ.వె. క్రింది హనువు పూర్వమందు మీఁదటిదుత్త
రంబువాక్కు సంధిరహిని జిహ్వ
సరసరీతి నొప్పు సంధానమై యధి
లోక మాదిగాఁగ జోఁకనిట్లు.

వ. మఱియు నకారాది షోడశవర్ణమ్ములు నచ్చులు స్వరంబులును కకారాది వర్గపంచకంబు వ్యంజనంబులు హల్లులు స్పర్శలునగు వర్గాంతంబులగ్జు ఙణనమలు అనునాసికలనం దగు స్పర్శ లిరువదియు ననునాసికలుంగలయవి. యమలచిహ్నా ములంబొలుపగు య ర ల వ లు నంతస్థలు శ ష స హ లు నూష్మలనందగు ః కఃపయను రెండు క్రమంబున జిహ్వా మూలీయా పధ్మానీయంబులన నైసంగునదియునుంగాక.

తే.గీ. తనరుదీర్ఘము రెండు మాత్రలను ప్లుతము
ధృతిఁద్రిమాత్రలు హ్రస్వార్ధ గలియె వ్యంజ
నమగు సంకేత మీక్రియ నమరు లౌకి
కమునకును వైదికమున కై కృతవహించి.

చం. స్వరములు వ్యంజనంబులను సంజ్ఞల నేఁబది తానకంబులన్
బరగెడు వర్ణముల్ నిగమ పంక్తికి నేఁబది యొండు గాఁగ నే
ర్పలుపఁగ సూక్ష్మయుక్తముగఁ బాటిలుచున్ యమలైదు సంగమున్
గరిమ ననుస్వరంబును హకారమునున్ స్వరభక్తి నాదమున్.

కం. సరవిని బదియానుగూడఁగ
నరువదియొకటగుచు సూక్ష్మలందొక రెండున్
దొరకొను కాలవిశేషత
బెరయఁగ నరువదియు మూఁడు పేర్కొందనతున్.

కం. స్వరములు వర్గాద్యక్షర
సరణియు ద్విజకులమువర్గు ఇత తక్కువి భూ
వరు లంతస్థోత్కరము
త్వరు విట్కుల మూష్మబిందులాగి శూద్రియముల్.

సీ. వెలయవర్ణ క్రమవృత్తి స్వరాత్పర
వ్యంజనమ్ము ద్విత్వమందకగును
నెరఁదకారపుఁ బొల్లు పరమా నకారల
కారంబులును నట్లు గ్గియుండు
నొనరఁగ స్వరములకును బరంబగు వ్యంజ
నములకు ద్విత్వంబులమరియుండు
పొరివకాగము పూర్వమునమన్న వ్యంజనం
బులు పరంబులుగాఁగ గల లకార

తే.గీ. మదియుద్విత్వంబునందు నిట్లమరు లక్ష
ణములు పెక్కునిరూపించుఁ గ్రమముతోడ
శిక్ష వ్యాకరణానుగస్థితిఁ దనర్చు
నిగమ పదవర్ణ వాక్యముల్ నెగడనిట్లు.

తే.గీ. అట్టి వర్ణంబులుదయించునట్టి యెడలఁ
బలుకుబడి గోచరంబగు నెలమి మీఱ
నైనఁ గొన్నిఁటి వివరింతుఁ బూనికలర
వాని రీతులు తెలిసికోవలయు బుద్ధి.

కం. రదనోష్ఠజము వకారం
బదనఁ బవర్గుపును నచ్చులనఁదగుదీర్ఘా
స్పదములు కారంబును
బెదవుల మొదలంజనించుఁ బేర్కొదనరన్.

.. తాలుజిహ్వామధ్యమోలి నికార మె
కారంబు బుట్టునోకార మోష్ఠ
సామీప్యమున హనుసంధి జిహ్వామూల
మునఁ గవర్గువు తాలుమూల జిహ్వా
నడుమఁ జవర్గు దంతములఁ దవర్గువు
జనియించు ... ...
తాలుజిహ్వామధ్య [తలి ?] యకారము దంత
మూలంబునను రేఫ యాలకార

తే.గీ. మును వకార విసర్జన మొనరు గంఠ
నాళమున ననునాసికల్ నాసికాము
ఖముల సంధిని జనియించు నమరవర్ణ
జన్మవిధ మిట్టి తెలుఁగగు శాస్త్రి సరణి.

తే.గీ. ధృతి నుదాత్తాను దాత్త స్వరితములు ప్ర
చయముగల్గఁగ స్వరముల సంజ్ఞ నచ్చు
లలకడిదె నుచ్చమైన నుదాత్తమయ్యె
నిచయ మనుదాత్తమౌ స్వరనియతిఁ దనరు.

కం. పరగ సమాహారంబది
స్వరితము స్వరితంబువలన సమన్ప్రచయం
బరయఁగ వేదపదక్రమ
నిరతింజెలు వొందునిది యనిందిత వృత్తిన్.

వ. ఇది శిక్షా ప్రకరణంబింక వ్యాకరణ మార్గం బెఱింగించెద.

సీ. అయిపుణ్య నరులుక్కనంగ నే ఓజ్జునై
యొచ్చన హయవరడనఁగ లణ్ను
ఞమఙణనము ఝభఞ్ ఘఢధష్ జబగడ
దశుకపయ్ఖఫఛఠథ చటతవన
కపసరుహల్లన సరి నొప్పు పదునాల్గు
సూత్రము లా వ్యాకళ త్రుహస్త
వనజసంభృతఢక్కవలన నుద్భవమొంది
నలువదియొక్కటై వెలసిమెఱసె
వలనొప్పనీ సూత్రముల నాదివర్ణంబు
లంత్య వర్ణములతో నలరిమధ్య

ఆ.వె. మధ్యములకు [గ్రహణ?] మలరుఁ బ్రత్యాహార
కలన వృద్ధి గుణనుగత్గ సుప్పు
తిఙ్కృత్తులనెడి దీపిత శబ్దధా
త్వాదులఖిల సూరు లలర మెఱయు.

తే.గీ. ధాతుసూత్ర గణంబులు దగనుణాదు
లాగమ ప్రత్యయములు లింగాను శాస
నములు నాదేశములును వాక్యములును గూడ
సరవితోడుత నుపదేశసంజ్ఞఁ దనరు.

సీ. ధాతువుల్ ప్రకృతియౌ దానిపై ప్రాప్తసూ
త్రాదేశములు ప్రత్యయములనఁదగు
మిత్రునిగతిఁ గూడి మెఱయు నాగమ [మది?]
తీరున నడచు నాదేశ మరయఁ
దగనుబంతము దిజంతము గూడఁ బదమగు
పరగఁ గృత్తద్ధితల్ ప్రత్యయమగు
సప్తవిభక్తు లెంచఁ గఁ గారకంబులు
ప్రపరాపలుఁ సర్గ లపరిమితప

తే.గీ. దంబు లేకత్రైనచో సమాసంబనఁ దగు
వహి విభక్తులులేని వవ్యవయ పదములు
దశల కారాత్మకంబులు ధాతుచయము
లరయ నిదియాది గాఁగ వ్యాకరణమయ్యె

కం. ఛందము లిరువదియాఱగుఁ
నందుల వృత్తములు పుట్టినపరిమితములై
ముందాదిమ కవిబృందము
లందొక కొన్నింటి నొడివి రంచిత ఫణితిన్.

ఆ.వె. గద్య పద్య కావ్యగతుల యందాగద్య
పాదరహితమగుచుఁ బ్రబలునాల్గు
పాదములును వృత్త భేదంబులగు వృత్త
ములను జాతులనఁగ ననఘగతుల

చం. అనుపుగ వృత్తముల్ లయసమన్వితముల్ లయనిల్చుచోట జ
య్యనయతి నాఁదర్చు యతులాజగతిన్ బదియత్యు భేదముల్
దనరఁగనిర్వదెన్మిదనఁ దద్దయుఁ జెన్నగు వార్షికాదియై
యొనరు గణస్వరూపము రఘోచిత జాతులెంగఁ గాఁదగున్.

కం. మొదలనడుమఁదుది నన్నిఁట
బొదవినగురువులను భజసములు మగణమునౌ
నదన నటులైనలఘువులు
నొదవినయరతలును నగణ మొప్పగువరుసన్

కం. ఒత్తువెన్కనున్న నూఁది పల్కిన దీర్ఘ
యుక్తమైన గురువులన్న వెల్లి
లఘువులరయ నొక్కలఘు వేక మాత్రయౌ
గురువు రెండు మాత్ర లిరవుగాఁగ

కం. జాతులు మాత్రాబద్ధము
లౌతత వృత్తములు గణసమాయత్తము లీ
రీతిగ మభజసయ తవలు
ఖ్యాతిగ ఫల నిర్ణయములు గల గణములిలన్

కం. మభయనతలు కృతిమొదలన్
శుభసుఖధనకనక విభవ సుస్థితుల నొసం
గు భువి రజసలవి రుక్ క్షయ
దభయప్రద లాది నిడు నతనికిం బతికిన్

కం. నగసగతగయగరగలనఁ
దగుగురు వెచ్చినను నలము తలము లఘువుచే
నగలలములు గురులఘువులు
[సగురులఘులు] తుదిమొదళ్ల సగణ తగణముల్

సీ. యతనలు జగణంబు నటు భగణంబును
మగణంబురసలు క్రమమున భూమి
సురభూపక కిరాటు శూద్రాంత్య కులజముల్
పటుసిత రక్తముల్ పచ్చశ్యామ
నీల వర్ణంబులు నైఋతి వరుణేంద్రులం
బరమును రవి శశిధరణి పవన
వహ్ని దైవతములు వాసవాఖ్యను సల
భరతనగ నలంబు లిరవు కొనును

ఆ.వె. నహములినుని నుతుతు వహికెక్కఁగఁ బ్రయాగ
సరణి మీఁది వృత్త సముదయమున
మాత్రతతులచే సమస్థితిఁ దగుపాటి
యితరగణము లెల్ల నిందుఁ దగును

ఆ.వె. సహజయతియు వర్గ స్వర మఖండము బిందు
సంయుత ప్లుతములు సరసయతియు
నటవికల్పమనఁగ నమరుఁ దొమ్మిది విభే
దాను సరణి నిరువ దాఱునయ్యె

కం. యతి మొదటి యక్షరంబది
చతురత యతి పిఱుఁద నునుప సహజవిరతియౌ
ధృతికచటతపలు వర్గలు
చతురత తత్తరములను వర్గ జతయతు లిట్లు॥

కం. స్వరమిత్వ మేత్వమునకుఁ
ధరనైత్వము నౌత్వములును దల కట్టకగుఁ
గరముత్వ మోత్వమునకుఁ
బరగుఁ బుత్వంబు నిత్వ భావంబగుచుఁ

ఆ.వె. ప్రాద్యఖండమనఁగఁ బ్రభునామ తాఖండ
మయ్యభిధమనంగ నగునఖండ
మనఁగ నాల్గు రీతులగు ప్ర [వ(ఉ)] రాదులు
ప్రాది దక్క వాటి పథము లిట్లు

కం. అనునాసికలగు వర్గపు
లనువగు వర్ణమును బిందువైన ననుస్వా
రనియతి బిందువగుఁ జం
దన భూజము వెలయు నందనంబుననఁగఁ

కం. ధృతి దనరఁగసంయుక్తవి
రతిగాుగు వేంకట విభుండు ప్రభువిలకనుచో
మతిఁదఁలప నిదిరా రివడియు
క్షితి నా దేశంబు స్వరము చెలువున నమరుఁ

కం. పిలుచునెడ సందియంబగు
పలుకున గీతమున శోక భావార్థమునఁ
గలయది ప్లుతము త్రి మాత్రలుఁ
దెలియఁగ వృద్ధియును గాకు దీననయమరుఁ

కం. నిత్య సమాస పదంబుల
నిత్య విరతియు మ్మదాదినిరతా భేదా
ద్ధత్యయతు లాయఖండమె
యత్యనుమోదమున వెలయు నార్యులు మెచ్చఁ

తే.గీ. అయహ చఛజఝశషసలందు యతి సరసత
చక్కటెక్కటి పోలిక సరవి నున్న
మావడులు నావి భాగంబు మఱి వికల్ప
యతులు భేదములగు గావ్యచతురయుక్తి

సీ. ప్రాసవిధంబు లేర్పడు సుకరంబు దు
ష్కర మనుప్రాస వికల్పములును
సమలఘు వెన్నమైత్రి మఱియు ఋప్రాస
యర్ధబిందువు ఱికారాంత్యములును
ధృతిఁ జెలువొందఁగ ద్విత్రిచతుః ప్రాస
ముఖపత్రితయమునిమ్ముగఁ బొసంగు
లక్షణంబు లివి విలాసమా నాద్యాస
త్కవిరచిత ప్రథ గరిమ నమరి

తే.గీ. సులభదుష్కరవర్ణముల్ జొనుపనట్టి
ప్రాసములగు ననుప్రాసపటిమ యటుల
పద్మవికసన మాకృష్ణ సన్ముఖంబు
ననుటు యవికల్ప మనునాసికాంక సరణి

తే.గీ. విద్రిచె దనుజాళి హరి ధర యద్రువనఁగ
సమలఘువు నణులళల ప్రాసంబుమైత్రి
యమృత కమలోక్తి ఋప్రాసమునఁగఁ జెల్లు
వీఁటికిని సాటియన నర్ధబిందువర్యో

తే.గీ. సంఖ్య గల ఱికారశబ్దంబది ఋకార
సదృశమై ఱికార సంజ్ఞనమరు
పదము తుదను వర్ణపటిమ నాల్గొకగతి
నేక వర్ణమంత్య మెంచిచూడ

కం. రెండును మూఁడును నాలుగు
నుండు వరుస వర్ణపంక్తు లుండు పదమ్ముల్
దండిగ ద్విత్రి ప్రాసము
లుండుఁ జతుఃప్రాసముఖుల నుండున్ గృతులన్

కం. పదివిధముల పొంతువులున్
బదిలమ్ముగ గణము తార పలి తారకుపాం
చదుకగశుభద ముగాఁ గవి
చదురుగఁ గృతినేయ నఖిల సౌఖ్యములొదవున్

జయ విజయ శంఖములు మహాశంఖ మహము
జాములగు రాత్రి రామయేరామ ? సుప్త
ములు ప్రసుప్తియు వరుసన కలుగు మభజ
సనయ [ర?] తముల కెనిమిది జాములపుడు

కం. ఆయా కాలము కావ్యము
లాయాగణములను దోషహరణముగ నిడఁ
శ్రీయగు నెఱుఁగక చెప్పిన
నాయకునకుఁ గీడులగు వినాశము నొదవుఁ

శా. శ్రీకారంబమృతప్రధానమగుటన్ శ్రీమత్త్రిమూర్త్యాత్మకం
బై కామ్యార్థములిచ్చుటన్ మగణ మాద్యార్థస్థితిన్ గోవిదా
నీకప్రౌఢత రోక్తిఁ బొల్చు కవులెంతే వేడ్క నిర్దోషభ
ద్రాకల్పంబుగఁ గూర్చి చెప్పుదురు పద్యాం [కంబు?] శుంభత్కృతిన్

కం. అది మొదటి జామునన్ భ
ద్రదముగఁ గృతిజాని సెప్పఁదగు సుకవివరా
స్పదమగుట మగణ మొక్కెడఁ
గదియింతురు పొంతు వెతిఁగియునులగు సుకవుల్

శా. ఆర్యాద్యై యరులేను దీర్ఘముల నాయావర్ణ పంక్త్యట్ల యే
కారాదుల్ సుకవర్గ పంచకము జోకన్ యాది షాద్యాదిదు
ర్వారాంచద్దశపర్గు లైదు వరుసన్ వాతానలోర్వ్యంబుతే
జోరూఢిన్ దగు దుఃఖమృత్యు సుఖభాగ్య శ్రీలుదారిద్ర్యమున్

వ. ఇచ్చగాపున క్షితిజలబీజంబులేర్చి పద్యాదుల నిడవలయు మఱియు ననేకవిధభేద వృత్త కావ్యదండకోదాహరణ నాటకాది ప్రకరణంబులందగు నింకనిరుక్తక్రమంబు

సీ. అర్థాంతి కమ్మున నమరు పూర్వోత్తర
బుక్కుల సంధులు పెక్కువగలఁ
గలుగు కాలంబులగతి నిరుక్తము దెల్పు
మహిమదీర్ఘము రెండు మాత్రలు నగు
హ్రస్వంబు నొక మాత్రయట్ల ప్లుతంబు త్రి
మాత్రాన్వితంబుగా మఱియుఁ బొల్లి
లతిలఘువులుదగు నర్థ మాత్రస్థితి
నివి పదక్రమముల నెసఁగువలను

తే.గీ. తెలిసివర్ణ క్రమంబులు తేటగాఁగఁ
బాడి పదవర్ణ జటలు నేర్పడఁగ నేర్చు
నతఁడు నియమాధ్యయనశీలుఁ డనఁగఁదనరు
శ్రోత్రియోత్తముఁ డధిక పవిత్రవృత్తి

మ. క్షుతజృంభాశ్రువులందు చోట సరసుల్ శూద్రుల్ వసింపన్ నిశా
గతులన్ రూఢిఁ బ్రదోషకాలములఁ జోఁకన్ వాక్యానం బల్కకం
చిత పుణ్యావని సాధుదేశిక ముఖశ్రీసూత సమ్యగ్గతిన్
దతభక్తిన్ బఠియింప శోభనములుద్యద్భాసుర శ్రేణికిన్

తే.గీ. త్రివిధమై జ్యోతిషము కడుఁ దేజరిల్లు
ప్రబలు గణితము జాతక భాగము ఫల
భాగమును నాఁగ సిద్ధాంతపటిమ గణిత
భాగ మలవడు జాతకప్రథవినుండు

కం. ఆధానమునకు లగ్నం
బాదటను శుభగ్రహంబులత్యుచ్ఛయ వీ
క్షాధృతి నుండఁగ మేలగు
పాదుగఁ బుంగ్రహ నిరీక్ష పట్టి జనించున్

ఆ.వె. స్త్రీగ్రహమ్ములున్న స్త్రీ పుట్టు నట్లన
పుంసకంబులున్నఁ బోడమినట్టి
శిశువు లప్రకాశదశ నుండ్రు పాప శు
భగ్రహమ్ములట్టి పగిదిఁ జేయు

కం. గురురవి భూపుత్రులు తగ
బురుషులు శుక్రుండు శశియు పొలతుక లెన్నన్
దరణిజ బుధులు నపుంసకు
లరయఁగ రాహువును గేతు వవి ఛాయలగున్

సీ. గురుడును శుక్రుఁ డెక్కుడు శుభగ్రహములు
కమలారి పూర్వపక్షమున నట్లు
బుధుఁడు శుభగ్రహంబులఁ గూడియున్నఁ బ్ర
త్యేకమున్న నశుభం బెన్ని చూడ
రవిశని కుజులు క్రూరగ్రహంబులు గురు
శుక్రులు కుజరవుల్ సోమ బుధులు
శనియుఁ జతుర్వర్ణ సంగతుల్ మేషవృ
షభ నక్ర కన్యలు సరవిఁ గర్క

తే.గీ. టమును మీనంబు తులయును గమలమిత్రుఁ
డాదిగ గ్రహంబులకును స్వోచ్చాను రూఢి
నుచ్చకేడింటు నీచయై యొదవు గాన
ముఖ్యలగ్నము లాధానములకు లెస్స

సీ. తరణికి శశిశుక్రు లరులు బుధుఁడు సముఁ
డితరులు మిత్రులు హిమకరునకు
రవిబుధుల్ మిత్రులు రహి నితరులు సముల్
కుజునకు శన్యర్కగురులు హితులు
బుధుఁడరి శనికవుల్ ఘోరి సముల్ బుధునికి
శుక్రార్కు లాప్తులు సోముఁడరి స
ములు తక్కువారు సమున్నతి గురునకుఁ
గవిబుధు లరుల హస్కరజుఁడు సముఁ

తే.గీ. డాప్తు లితరులు శుక్రున కర్కబుధులు
హితులు గురుభూసుతులు సము లితరు లరులు
శనికిఁ గవిబుధులాప్తులు సముఁడు గురుఁడు
కుజుఁడు నరులితరులు [చూడ] గుఱుతు లిటుల

ఆ.వె. మృగము కర్కటకము మేషవృశ్చికములు
మిథున కన్యలమరు మీనచాప
ములును వృషభతతులు నలకుంభ మకరంబు
లాలయంబుల య్యినాదులకును

కం. స్వక్షేత్రములను శుభముగు
వీక్షణ స్వోచ్ఛస్థులగుచు వెలయు గ్రహమ్ముల్
వీక్షింపఁగ నాధానము
దక్షతఁ జేయంగవలయు. దనయులు గల్గన్

సీ. పుంసవనంబునన్ బుత్రుండు జనియించు
కొఱకు నేయఁగఁ దగు గరము వేడ్క
మూఁడవ నెలయందుఁ బోడిమిఁ జంద్రుండు
శ్రవణపు వృక్షల సంచరింపఁ
వెలిసిరిక్తలుగాని తిథులను శశిశుక్ర
... ... గురువారములఁ గుళీర
కన్యాది శుభలగ్న కాలంబులను బాపు
లగు గ్రహంబులు త్రిషడాయువులను

ఆ.వె. దగ శుభగ్రహమ్ము లగణితధృతి మంచి
తావులను మెలంగ ఠీవి మెఱయ
నాగమోక్తరీతి నాచరింపుట తెస్న
పుట్టు శిశువు వృద్ధిఁ బొందుటకును

కం. నాలుగు నాఱును నెనిమిది
మేలిమి మాసములు పుష్యమియు హస్తయుఁ జి
త్రాలలితోత్తర ఋక్షల
శీలత సీమంతవిధి విశేషముదలఁపన్

కం. ధనధాన్య సమృద్ధిన్ ద
త్తనయుఁడు వర్ధిలఁగఁ జేయ దగు సీమంతం
బెనిమిదవ నెలను గొనకొని
వినువాప్రస్థాన కర్మమగుట విష్ణుప్రీతిన్

సీ. సమమాస మాద్య పక్షమునఁ జంద్రాష్టమ
జన్మత్రితారాతి చర్యగాక
కేంద్రాష్ట మాధిపుల్ సాంద్ర వీక్షణముచేఁ
గనుగొన మూఢ శుక్ర గురులైన
నధిక మాసములైన నవి దోషములుగాఁగ
నెన్నఁగఁ గాలబలోన్నతమగు
కర్మంబుగావునఁ గావింప మేల్ షష్ఠిఁ
బౌర్ణమి నష్టమిఁ బరగు చవితి

తే.గీ. నల చతుర్దశి శుక్ర సౌమ్య ——జీవ
వారముల సింహవృశ్చిక వర్జముగను
గడమ లగ్నంబులను సేయఁ గలుగు శుభము
పేర్మి సీమంత మధిక సత్కర్మ సరణి

తే.గీ. శ్రవణ రోహిణి......తిష్యలను జాంద్రి
చిత్ర నశ్వినిఁ గావింపఁ జెందు మేలు
మఱియు మతములఁ గొన్నిఁట మంచితార
లనుచుఁ దత్కర్మములకు బుధావళి నొడివె

వ. ఇది తృతీయంబగు సంస్కారంబు నాలవకర్మంబగు జాతకర్మక్రమంబు.

చం. మృగధరచిత్ర విష్ణులును మిత్రనువర్ణ సువాజిసౌ? ఫలా
శుగమును నుత్తరాత్రయము సొంపగు రోహిణి ముఖ్యతారలున్
భృగుశని సౌమ్య వాగ్గురుల వేఁటి వారములుఁ శుభాస్పదం
బగుసతి సూతి కాగృహమునందుఁ జొరంగ ఘటావళీయుతన్?

ఆ. వె. చిత్త తిథులు మాని రీతిమై లగ్న బ
లంబులరసి మంచిలగ్నమునను
సూతికాగృహంబు సొచ్చిన నీళ్లాడు
సంకటంబులేక సతి ముహమున

కం. భావింపఁగఁదగు నదక
స్రావక మూత్తమము మాధిజము మధ్యమమా
నావల ఘూపతనము ల
గ్నావధికిని నధమవృత్తియగు ఫలమెఱుఁగన్

కం. ఆధానలగ్న మెఱిఁగి క
నేదియుఁ జనిలేదు తెలియు మిటులైనను ల
గ్నోదయ శుభాశుభైకో
త్పాదన ఫలద్రగహానువర్తన మెఱుఁగుమ్

సీ. పుట్టిన శిశువునప్పుడ తండ్రికనుగొన
వలయుఁ బితృ్యణంబు తొలఁగుకొఱకు
నశ్వినీ దేవతలాద్యంతముల మఖా
శ్లేష లిట్లులరినలీల మూల
వల జ్యేష్ఠ రెండేసి యాద్యంత ఘటికల
భుక్తమూలల నంగఁ బొలుచు సంజ్ఞ
నవి విషమములు శాంత్యర్హ్యమ్ములగుటను
జొఁకతోడుత దూషణాకరమ్ము

తే.గీ లట్టి గడియలఁ బుట్టినపట్టి ముఖము
తండ్రికానిమిది యేండ్లకుఁ దగదు చూడ
నితరులకు నిచ్చునది క్రియ మెసఁగునేని
శాంతి సేయించునది శాస్త్రి సరణి మెరయ.

చం. ఇనశశి భౌమ సౌమ్యగురు లెన్మిదియౌ నైల వందు నుండుచో
ననఁజల ప్రపాతరుజలయ్య పమృత్యువు నొందు శౌరి యు
న్నను గరళమ్ముచేఁ బొలియు నాతఁడె యేనవచోటనుండినన్
ఘనమగు గండమున్ శిశువుఁ గమ్ము క్రమమ్మున నిట్లు లెన్నఁగన్

మ. ఇనముఖ్య గ్రహషట్కముల్ వరుసఁగా నెంతేనియున్ బంచమం
బున నున్నన్ దలి తండ్రి యన్నలకుఁ బెంపున్ మాలి తన్మాతులుం
డునుఁదన్మాతృ తదీశు లొందుదురు మెండున్ గండముల్ గాన న
య్యినచంద్ర గ్రహణంబులన్ బరిధియందేనిన్ దగున్ శాంతికిన్

కం. జననపులగ్నము మొదలుగఁ
జను పండ్రెంటికిని శాస్త్రి సంజ్ఞను బేర్లె
యను వెలిఁగి శుభాశుభ ఫల
మునకున్ హేతువులు దెలియు మనుకొను బుద్ధిన్

సీ. తనుకల్య దేహమ్ములును హోర లగ్నవి
లగ్నముల్ కేంద్రముల్ లలినిజన్మ
లగ్నంబుదగు సంజ్ఞలన్ ద్వితీయద్రవి
ణములు జాతియు ననపమరు రెండ
వది విక్రమము తృతీయము సహజము హిబు
కము......వృకములున్ర
సాతలాఖ్యయుఁ జతుర్థాతిశయ స్థాన
మగుసుత బుద్ధి వాహన సుసంజ్ఞ

ఆ.వె. నైదవదది మంత్రియనఁగ షట్కము కళ
త్రంబనంగ సప్తమంబు నష్ట
మనిధనల్ దరిద్రమనఁ ద్రికోణస్థల
ధర్మ గురునవములఁ బేర్మినిరొ

కం. వివరింపఁ గేంద్ర కర్మము
లవిరళదశమంబులాభమగు పదునొండై
యువలన్ వ్యయమగుద్వాదశ
మివి భావము లెలిఁగి ఫలము లిట్లనఁగదగున్

తే. జ్యేష్ఠపదినాళ్ల [జమునితోఁ] జేర్చు వరుస
తల్లి జననియుఁ దత్పతి తల్లితోడు
దల్లి శిశువును గోత్రజుల్ ద్వైధ కులము
శిశువు తోడను మామయు స్నేఁగివొందు

సీ. ఆశ్లేష పండ్రెంటనగు పాళ్ల నట్టులఁ
జెందుదోషము శాంతి సేయఁ దొలఁగు
వినుఁ డున్న శారకు మునుపటి దొకరెండు
నవియు మూర్ధము నాస్యమటుల కడుపు

నను నైదువలచేత నాలుగు నన్నియు
వామకరమ్మున వానిసంఖ్య
కుడిహొడమగు కాళ్ల దొడరి యిల్లెన్నుచు
భావింపరాజును బండితుండు

తే.గీ. ధననిధనవేశ విభ్రమత్తత్వ సత్య
యుక్తుఁడగు జన్మబుక్షంబునుండు చోటు
లలితవారాహచక్ర ఫలంబు లిట్టు
లమరు జ్యోతిష శాస్త్రిజ్ఞు లౌననంగ

తే.గీ. జన్మలగ్నాష్టమంబులఁ జంద్రుఁడున్న
యతనిఁ బఁడ్రెంటు గురుఁడున్న నన్య బీజ
జాతమగు దర్శఁ బౌర్ణమి జన్మమాది
నట్టి శాబకు తండ్రికి హాని చెందు

తే.గీ. అయిదు ఘడియలనొక్క పొలగుట మూల
కటుల నాశ్లేషకును ద్వాపశాంశములకు
గండముల నొక్క విధములగాన మూల
తుదను నాశ్లేష మొదలున నొదవు శుభము

చం. సమతఁ జతుర్దశింబెరసి షడ్విధ భాగము లాదిభాగమే
పమరఁగ దోషవర్జితమునైతగు తండ్రియుఁ దల్లి మామ య
ర్థను శిశువైదు భాగముల దారగ గండము లొందు శుక్లప
క్షమునను దల్లికిం బహుళజంబునఁ దండ్రికిఁ గీఁడు చూడఁగన్

సీ. మొనసి పూర్వాషాఢ మూఁడవ పాదంబు
చిత్ర పూర్వార్థంబు చెలఁగు పుష్య
మునను రెండవపాదమున నుత్తరాదియుఁ
బిత్ర్య గండములు సంశయతకుఁ దొలఁగి
యుత్తరరెణ్ణల్లు నొక నెల పుష్యమి
కెసఁగఁ బూర్వాషాఢ కెనిమిది నెల
లటు చిత్ర కార్త్రెల లాశ్లేషకును నవ
మాసముల్ జ్యేష్ఠకు మాసపంచ

తే.గీ. కంబుమూలకు వర్షాష్టకంబు సుతునిఁ
జూడ కుండుట మేలు నచ్చుపడనిట్టి
గండములఁ బాపు కేంద్రగురుండు పెక్కు
మత్త గజములఁ దరుము సింహంబు కరణి

కం. గురుశుక్రులైన లగ్నము
పరుడైనను గేంద్రములను బ్రబలినచో వి
స్ఫురదాయుర్వర భూషా
వరణాఢ్యుండగుచు శిశువువర్ధిలు నెలమిన్

తే.గీ. జననలగ్నంబు నాల్గునేడును బదియును
నైన రాసులు కేంద్రంబులనఁగఁ బరగు
నశుభమగు నందుఁ బాప గ్రహంబులున్న
బ్రబలు శుభములు నచట శుభ గ్రహముల

కం. ఇందుని సమస్థలంబుల
మందాంగారకులు రవియు మహీసమ బుధుతో
స్పందితులైయున్నను మృతిఁ
జెందున్ దచ్ఛిశువు జనని నేఁగింటొరలన్

ఆ.వె అర్క చంద్ర సౌరు లవని కుమారుండు
పంచమముననున్న పుట్టి తల్లి
తండ్రితోడఁగూడి తగ మృత్యుదశనొందు
సందియంబులేదు శాస్త్రి సరణి

కం. రవి రవి పుత్రుఁడు భూసుతుఁ
డవిరళ కేంద్రములనున్న నమరగురుండున్
నవమముననుండి రేని శి
శువు స్వల్పాయువున నడఁగునొంపెడలి వడిన్

ఆ.వె మూలమొదటి పాదమున మామ నశియించు
జ్యేష్ఠ మొదల బావ జీవ మూడలు
నవ్విశాఖ సర్వమంత్య పాదంబున
నత్తమఱఁదిలేని దగును వెలఁది

ఉ. మంచిదినమ్మునందున సమస్థితిఁ బుట్టిన కన్యనెంతయున్
సంచిత వేదశాస్త్రిచయ సద్గుణ వత్కుల శీల రూపశే
ఖాంచిత యౌవనస్థితుడనందగు వానికినిచ్చు వాఁడు వై
రించపదంబునన్నెలఁగు బ్రీతిగ వైభవ సుప్రసన్నతన్

కం. ప్రతిపజ్జనితుఁడు మూనా
ళ్లతిరయమున మూఁడు నెలల నా శిశువణఁగున్
ధృతితోఁ జెప్పిన తొంబదిఁ
బ్రతివర్షము లేఁబదైన బ్రతుకున్ సుఖిహై

కం. గ్రహదృష్టుల మిత్రత్వము
లహిత బలాబలనిరూపణాత్యున్నతులున్
వహి క్షేత్ర నిర్ణయమ్ములు
రహిఁ దెలియుచు ఫలము తెలుఁగు ప్రౌఢిమ యలరన్

సీ. పదిటను మూఁడింటఁ బాద భాగము దృష్టి
యైదిఁటు నవమ మందర్ధదృష్టి
యును నాల్గు నెనిమిదింటను ద్రిపాద్దృష్టియు
సంపూర్ణమగు సమసప్తమములఁ
బాదదృష్టిని శని బలియుఁ డర్ధమ్మున
గురుఁడు ద్రిపాద్దృష్టి ధరణిసుతుఁడు
సంపూర్ణ దృష్టిని సకల గ్రహమ్ములు
బలవంతులగుటు నేర్పడ నెఱింగి

తే. భావములు నంశములు లగ్న బలము దెలిసి
శత్రు మిత్ర బలాబలోజ్జ్వలత తెఱిఁగి
యుచ్చనీచ సమత్వమ్ములానర నెన్ని
ఫలము తెలిఁగింపఁ దగు బుధ ప్రకర పెంలమి

కం. ధారుణి నశ్విన్యాదిగఁ
దారాత్రితయంబు గూర్పఁ దగు ద్వాదశ హా
దారూఢిన్ మేషాదిమ
హారాశ్యంశమ్ము తెలుఁగ నగు ఘన బుద్ధిన్

చం. ఇనశశి భౌమరాహుగురు లేపున సూర్యజ సౌమ్య కేతులన్
దనుజ గురుండు కృత్తిక మొదల్ నవ బుధము లీగ్రహమ్ములే
పునదశ లౌటయున్ వరుస బుట్టిన తారకు సంఖ్య పద్ధతిన్
దనరు గ్రహంబెకాదశ విధంబెఱుఁగందగు భక్త నాథులన్

కం. ఆఱును పదియును నేడునుఁ
నాఱును బదునెనిమిదియు పదాఱును వరుసన్
వారక పందొమ్మిది పది
యా్ఱాక లేడిర్వదియును హాయన సంఖ్యల్
అరుణుఁ డాదిగఁ బదినెలలైన నేఁడు
లగుదశ తెఱింగి ఫలభాగమరయవలయు
నలరు సమ మిత్ర శత్రుల వలను లగ్న
విభుల బలములు నెఱిఁగి ప్రవీణ మహిహా

క. పాపగ్రహముల దశలవి
యాపదల శుభగ్రహంబులైనను శుభముల్
జూపట్టు నుచ్చదశలను
నే పున శ్శత్రాంశ భారహితగతులఁదగన్

చం. గురుబలమొప్పు బ్రాహ్మణులకున్ గుజుఁడా నృపకోటికిన్ వణి
గ్వరులకు సౌమ్యుఁ డర్కజుఁడవశ్యత శూద్రుల కబ్జమిత్రుఁడు
ర్వరఁ బశుపాలజాతికిని వారక శుక్రుఁడు స్త్రీలకెల్లఁద
స్కరులకు జారపంక్తికిని గావలె రాహుత మోబలస్థితుల్

సీ. ఒగి లగ్నములకు మూఁడొక పాలు ద్రేక్కాణ
మటఁ బాదగతి హోరయనఁగఁదనరు
మఱి నవాంశయనెని మహిరాశి పతులక్ర
మంబున ఫలము లేమరమి దగును
శిశువు పుట్టినయంతఁ జేరి కన్గొని స్నాన
మొనరించి దక్షిణలను మహీసు
రావళిఁ దృప్తులఁ గావించుటొప్పగు
నైదవనాఁటి పంచాయుధంబు

తే.గీ. మంచిలగ్నంబుననుగట్టి మంచిదగును
పదిఁటఁ బండ్రెండుట శుచివృత్తిఁ బ్రబలి నామ
కరణమొనరింపఁ దగునట్లు గలుగదేని
నమర మూఁడవనెల నాలుగైన నెలను

ఉ. ఏడులనైన నీరహిని నే షగు నిందుబలంబు లెక్కలా
హోడిమి నొప్పునాఁడు దగ భూసుర భోజనముల్ ఘటింపుచున్
వేడుకసల్పఁ గావలయు విశ్రుతలీలల నామకర్మమా
యేడు న నట్టిమాసముల నిల్వెడ లించుట యుక్తమెన్నఁగన్

కం. పొరుగింట నొక్కరాతిరిఁ
గరమొప్పఁగ నునిచి మఱలఁగా శిశువున్ భా
సుర నిజగృహమున్ జేర్చుటఁ
నెరి దగు నిష్క్రమణ కర్మనిరతిం బోసఁగన్

గీ. చంద్రుఁడును శుక్రుఁడును మఱి కేంద్రమునను
దొడరి పాపగ్రహమ్ములతోడఁ గూడి
యా విలోకనమొసఁగి క్రూరాంశములన
నుండఁ బుట్టిన గురు తల్పగుండతండు

కం. భాగేశ లగ్న విభులును
రాగంబున షట్చతుర్థ రాశ్యధిపతులన్
బాగుగఁ గలసినచో జ
న్మాగత శిశువన్య బీజమున వలయుఁ జుమీ

సీ. పదియాఱవగునాఁడు పరగ నాఱవనెల
సప్తమాష్టమమాస సరణినైన
చంద్రతారాబల సంపదలనువుగఁ
బూర్వాహ్ణమధ్యాహ్నముల నయినను
దినఋక్షములు పూర్ణతను బొసంగిననాఁడు
కడు పర్వ రిక్తలుగాని పట్ల
చిత్రోత్తరలు హస్తసిద్ధుల నిగమోక్తిఁ
గర్ణవేధ యొనర్పఁ గలుగు శుభము

తే.గీ. హరికథాశ్రవణాలబ్ధ నిరతయోగ
గరిమచే వర్ధిలఁగ జేయు కర్మమగుట
శాస్త్రవిధిఁ జేయ శుభములు సౌఖ్య మెసఁగు
నెలమి నిలువేలుపులఁ గొల్వ వలయు మిగుల

తే.గీ. ఆఱునెనిమిది పండ్రెండునైన నెలల
వృద్ధి దినమున సితపక్ష విశదగతిని
శుభముహూర్తమునందు శిశువుల కరయ
నన్నమిడు టొప్పు నిష్ట సమాగమమున

తే.గీ. భవ్యశాస్త్రార్థ సరణిఁ ద్రిపంచ వర్ష
ములను శుభవేళఁ జౌలంబు సలుపవలయు
మఱియుఁ బంచాబ్ద పంచమ మాస పంచ
మదినమున విద్యనేర్ప సమ్మదము లాదవు

కం. గర్భాష్టకముననైనను
నిర్భర జన్మాష్టకమున నెరినుపనీతిం
బర్భకునకు నమిత శుభా
విర్భూతిం జేయవలయు విధ్యుక్తముగన్

కం. గురుబలము గలుగునెడలం
గురుశుక్రులు మూఁడు దెసలఁ గుందనియెడలన్
స్థిర లగ్నములన్ శీతల
కరతారా బలము లమరఁగా వడుగమరున్

సీ. పాడ్యమి మొదలుగాఁ బంచమి దశమియుఁ
పౌర్ణమియును శుక్లపక్షముకను
మహి శుక్లపక్ష మమావాస్య గూడఁగ
నైదైదు దినములు నమర నంద
భద్రయు జయ రిక్త పరగు పూర్ణిమ యనఁ
దగు రిక్తతిథు లెట్టి వగకుఁగాదు
వలనగునే వేధ వైవాహికోపన
యన దేవతాదర్శ నాదులకును

తే.గీ. నెందుఁదుది పక్షమున నెలనెసఁగఁ ద్రిదిన
ములును గ్రహణాంత సప్తాహములను జేయఁ
దగదు శుభ కర్మములు నేయఁదనరెనేని
గడుసనర్థమ్ము నశుభమ్ముగలుగు కతన.

కం. వైవాహిక కర్మమునకు
గావలె దశ విధములగుచుఁ గలయా పొంతుల్
శ్రీవెలయును సంతాన శు
భావహమగుఁ బదియు లెస్సయైయున్న యెడన్

కం. దినగణ మాహేంద్రమ్ములు
ననువుగ స్త్రీ దీర్ఘయోనులటు రాశియు నో
య్యన రాశ్యధీశ సంజ్ఞల
వినువేధయు నాడిపదియు వెస నెలుఁగఁదగున్

ఆ.వె. సకల పొంతనలును సతి తార మొదలుగ
పురుషు ఁడిక్కడనుక పొసఁగు నెన్న
వినుము పురుష ఋక్షమును నెంచవలె నంచు
సకల శాస్త్రవిదులు చదివిరెందు

తే.గీ. ఆది మధ్యాంతనవక తారాళి చేసి
యధమమును మధ్యమము మేలు ననఁగ వరుని
తార మొదలుగ సతిచుక్క దనుక నెన్న
నదిరా దినమను పొంతువ విదితమయ్యె

సీ. అశ్వినిమృగశిర హస్తలు స్వాతి పు
ష్యపునర్వసూత్తరముల్ శ్రవణరేవ
తులు నసూరాధయు నిలసురగణములు
పూర్వోత్తరాత్రయంబులును మఱియు

భరణి ధనిష్ఠయుఁ బెరయ రోహిణియును
ష్య గణంబులు మఖ విశాఖ కృత్తి
కార్ద్ర శతభిషను లాశ్లేష జ్యేష్ఠ మూ
లలు చిత్ర రాక్షసములు నటంద్రు

ఆ.వె. స్వగణమైనఁ దుల్యమగు దేవమానవ
మధమ మమర దైత్యమైన మనుజ
రాక్షసములు గావు రహి వివాహములకు
గణమునాఁగఁ బొంతు గణన మిట్లు.

ఉ. కన్నియ చుక్కనుండి యొడికంబుగఁ జూడఁగ భర్తతార నా
ల్గెన్నిక నేడునుంబదియునిట్లు త్రయోదశ షోడశాంశమ
య్యెన్నను నై [దు] మూఁటను సమున్నతి నిర్వది రెండు నిర్వదే
నున్న శుభంబటంచును బుధోత్తము లెన్న మహేంద్రమైతగున్.

కం. కన్నియతార మొదలొక్కని
యెన్నఁగ నవక త్రయమున హితవరు నక్ష
త్రోన్నతి నడుమను మొదలను
బన్నఁగఁ గొఱగాదు తుదను బరగ శుభమగున్

వ. ఇది స్త్రీదీర్ఘంబింక యోని పొంతు విధంబు.

సీ. అశ్వినిశతభిషలశ్వముల్ భరణిరే
వతియు గజమ్ములు వరుసఁ గృత్తి
కయుఁ బుష్యతార మేకలు మృగశిర రోహి
ణులు పాములార్ద్ర మూలలు శునులగు
నలరు పునర్వసువాశ్లేష పిల్లులు
మఖపుబ్బ మూషికల్ మహిషములును
స్వాతియు హస్త, విశాఖ చిత్తయుఁ బులుల్
జ్యేష్ఠానురాధలు జెలఁగు లేళ్లు

గీ.తే. శ్రవణమును జల బుక్షు మెంచంగఁ గపులు
తగధనిష్ఠ యెక్కెక పాత్తార హరులు
నుత్తరయు నుత్తరా భాద్రయొప్పు వృషము
లెసఁగు నభిజిత్తు ద్విపదముంగిసలు దలఁప.

కం. మొదలిటి బుక్షము పోతగుఁ
నదపడి రెండవది వెంటి కరగు సమమునన్
బొదలన్ గలపాం బటులటు
లాదవిన సామాన్యమగు గుణోచిత వృత్తిన్

చం. పులియును ధేనువేన్గు హరిపొల్పగు నశ్వము నెన్ను లేడు లే
ర్కల శుని ముంగి పాము ప్లవంగంబును మేషము పిల్లియెల్కయున్
జలమున నొక్కటొక్కటికి శాత్రవ వృత్తి మెలంగు గావునన్
అలనకు భర్తకున్ బగ జనన్ దగఁగూర్పఁగ యోని పొంతగున్

సీ. ఇంతికిఁ బతికిని నేకరాశి శుభంబు
నేకతార సుఖంబు జోకనొదవు
పడఁతి రాశికి రెంటఁ బన్రెంటఁ గొఱకాదు
పన్రెంట రెంట శుభంబు మూఁటఁ
బదునొంట దుఃఖంబు పదునొంట మూఁట సు
ఖంబు నాల్గిఁటఁ బదిగాదు పదియు
నాల్గింటఁ బ్రియమైదు నవకమై యోగ్యంబు
తొమ్మిదేదిట మేలు కొడరు నాఱు

ఆ.వె. నెనిమిదింటఁగాదు నెన్మిది నాఱింట
వంశవృద్ధి సమత వైభవమగు
రాశిపొంతు విదియ రాశ్యధీశుల మైత్రిఁ
గనుట రాశ్యధీనమనఁగఁ బరగు

వ. తరణ్యాది గ్రహ శత్రు మిత్ర సమత్వంబులు మున్నెఱింగించితి మఱియును.

సీ. హరి వృశ్చికములు వశ్యములు మేషమునకుఁ
గర్కటు ఘటులు నుక్షమునకు మిథు
నమున కంగన కర్కటమునకళి శరాస
నమ్ములు పంచాననమునకుఁ దుల
మిథునంబు గన్యకు మీనంబు తౌళికి
మకర కన్యకలు వృశ్చికమునకుఁ గు
ళీరంబు మీనంబు దార చాపమునకు
మత్స్య కుంభంబులు మకరమునకు

తే.గీ. ఘటమున కజము మేష మృగములు మీన
మునకు వశ్యంబు లివ్విధంబున నెలంత
రాశి మొదలుగ గణుతింప రహిఁ బొసంగు
 శ్రీవిఁ గోవిదవినుతి వధూవరులకు.

శా. లింగాకారము మూఁడురేఖలుగ హాళిన్ గీతలడ్డంబు నా
ల్గింగా వ్రాసిన మూఁడు తొమ్మిదులు పొల్చున్ బుఱ్ఱములే మూర్ధక
ర్ణాంగోర్వ్యంఘ్రుల నైన రజ్జువుల నైక్యంబైనచోఁ గాదు నెం
చంగా నెక్కుడి రజ్జువున్ విషమ మిచ్చున్ మేలు రజ్జుస్థితిన్.

సీ. అల చతుష్పాద తారలకెల్ల నశ్విని
 త్రిపదలకెల్లఁ గృత్తికయు ద్విపద
ములకెల్ల మృగమస్త మున్నుగాఁ గ్రమమున
 మూఁడు నాలుగు నైదు మొనయ నెన్ను
టదిదేశ విషయమా నన్నిదేశంబుల
 నశ్విని మొదలు మూఁడమర నెన్నఁ
బార్శ్వక నాడైనఁ బడఁతికి మేల్గాదు
 మధ్యనాడిని నిల్వ మగనితార

తే.గీ. యిద్దఱికి మధ్య నాడైన నెనయు నిదియె
నాడి పొంతువు మిక్కిలి నాణ్యమైన
బుద్ధి నిటువంటి పొంతుల పోలుపు దెలిసి
పెండ్లిఁ జేసిన మిథునంబు పేర్మిఁదనరు.

ఆ.వె. అశ్విని మఖ మూల లాది క్రమంబున
నాలుగేసి భములఁ నోలి వేథ
పర్వరాజహాను విభావసుసంజ్ఞల
సోమచిత్రవసులు సూటిగావు

వ. మెండియుం గ్రంథాంతరంబున—

ఆ.వె. ఇదియ వేధయనఁగ నెసఁగిన పొంతువు
నిట్టి పది తెఱంగు లెఱిఁగి పొసఁగఁ
బెండ్లి సేయుటొప్పు పేర్మి లగ్నబలంబు
నరసి గ్రహబలంబు నమరునపుడు.

కం. మృగధరచిత్రా ధనిష్ఠయుఁ
దగ రోహిణి యొకటి కొకటి తాఁకును వేధల్
మిగులఁ గొఱగాదు దీనం
దగులమి దంపతులకున్ ముదంబులు సొసఁగున్.

ఆ.వె. ఇదియె వేధ యనఁగ నెసఁగిన పొంతువు
నిట్టి పదితెఱంగు లెఱిఁగి పొసఁగఁ
బెండ్లి సేయుటొప్పు పెర్మి లగ్నబలంబు
లరసి గ్రహబలంబు నమరు నపుడు

కం. స్త్రీలకుఁ బ్రథమ రజస్థిర
కాలము దెలియంగ మేలుగానఁగవచ్చున్
మేలిమి శశి బుధ సురగురు
లీలాహతులైనఁ దగు లలిన్ శుభదములై

సీ. ఉత్తరాయణమున నురు సంపదలు దక్షి
ణాయనంబున లేమియగు వసంత
ఋతువున సుఖి గ్రీష్మఋతువున భోగియు
వర్షఋతువున నాడువారిఁ గనుట
హిమవేళ వ్యభిచార మిల శరదృతువునఁ
బగఱకు సౌఖ్యంబు పరగు శిశిర
ఋతువునఁ బెక్కండ్రు సుతులు గల్గుట ఫల
మగు శుక్ల పక్షమం దమరు సుఖము

ఆ.వె. కృష్ణ పక్షమైనఁ గెరలి దుశ్చరితయౌ
రిక్త తిథుల నట్టి రీతి పొలఁగు
ఘనత నచరలగ్నమున శుభగ్రహ వీక్ష
ణములు గల్గ నార్తవము శుభంబు

తే.గీ. తదియఁ బంచమియందు సప్తమిని దశమిఁ
దనరు నేకాదశిన్ ద్రయోదశినిఁ బ్రథమ
ఋతువు సుఖదము శ్రీయుక్తి నెలమి భోగ
శుచుల సుఖముల వర్ధిల్లు సుదతి వరుస.

కం. హస్తాది పంచకమునఁ బ్ర
శస్తత విష్ణుత్రయంబు శశిరోహిణి మూ
ల స్తుతపుష్యములన్ సతి
నిస్తుల ధనధాన్యపుత్రనిరతిన్ వెలయున్.

తే.గీ. మిథునకన్యాధనుస్సింహమీనకుంభ
తులలఁ గర్కాటకంబునఁ జెలువ ప్రథమ
పుష్పవతియైన సౌభాగ్య భోగశీల
కలన వర్ధిల్లు శుభలగ్నగణన దగుట.

కం. గురు బుధ శుక్రులు లగ్న
స్థిరులగు నెడ మేలుగలుగు ధృతి నితరగ్రహ
స్థిరత నశుభములు నెందును
దరుణికిఁ బ్రథమార్తవమునఁ దతదురితగతిన్

ఆ.వె. లగ్న సప్తమమున రవి బుధ గురు శుక్రు
లున్ననటుల శుభము లాదవు, కృత్తి
కార్ద్రముఖల మఱియు నర్కర్క్షమున నాది
పాదములను మేలు ప్రబలు సతికి.

సీ. వేఁకువ రేపటివేళ మధ్యాహ్నంబు
నందైన భోగసుతాప్తిఁదనరు
నపరాహ్ణమున జారయగును సాయంకాల
మున భోగి సంధ్యరాత్రిని తదుపరి
కొఱగాదు సగమురాతిరియైన గర్భిణి
యొకటి రెండగు బిందులాదవు శుభము
మూఁడు నాలుగు పెక్కు పోడిమి మలినంబు
రక్తవర్ణము దరిద్రత వహించుఁ

తే.గీ. జాలవెలుపైన శుభమగు శక్రవహ్ని
నిఋతిదిశలైన వెల్పును నీలి శోక
యమునిదెస పడమటు మలినమును ధనద
వాయు భర్గాశలను రక్త వస్త్రియగును.

ఆ.వె. వీడ్య మొసఁగి చాల వినయంబుతో నైదు
వలు బుధోత్తములును దెలుప నిలిచి
నట్టి దిక్కు తిరిగి యిట్టి కొశలుగట్టి
యునికి దెలియవలయు నుచితమతిని.

తే.గీ. సంహితల రీతు లెఱిఁగింతు సరవిఁ గొన్ని
చంద్ర తారాబలస్థితిఁ జంద్రుఁ డష్ట
మమున సామాన్య మాఱింట మఱియు రెంట
మూఁట నేడింట శుభము లిమ్ముగఁ బొసంగు.

సీ. జన్మర్క్ష మాదినెంచంగఁ దొమ్మిదిని గా
భాగింపనిత్యర్క్ష పరిమితముగ
నైన నెన్మిక క్రమంబమరంగ జన్మర్క్ష
మినునిదియది శుభ మీక తక్క
సంపత్తు గురునౌట సంపదలొసఁగూర్చు
దముఁడు విపత్తు బాధల నొనర్చు
క్షేమంబు బుధుఁ డంత క్షేమంబుగావించు
ప్రత్యక్కు కేతువు మృత్యువొసఁగు

తే.గీ. సాధనము చంద్రుఁడగు కీర్తి చాలనిచ్చు
నైధనం బర్కసుతుఁడు ప్రాణములఁ బాపు
మిత్రమసురగురుండు సన్మైత్రిఁ జేయుఁ
బరమ మిత్రుండు కుజుఁడు శోభనములొసఁగు.

ఆ.వె. నిత్యతారదనుక నెరి జన్మభము నుంచి
యొన్నినాలుగింట నెంచి కూర్చి
తిథుల వారములను ధృతిఁ గూర్చి నవభాగ
పారణమున దినగ్రహంబు దెలియు.

కం. దశ లేండ్లయందు సగమగు
విశదపు గడియలుగఁ బంచివేస దత్ఫలముల్
దశ లట్లు షష్టిఘటికా
భృశతన్ దివసముల ఫలము పేర్మిం దెలియన్

కం. రవి బుధ శుక్రులు నెల నెల
నవనిసుతుండొక్క నెలయు నర యబ్దంబా
దివిజగురుఁడట్టి యర్థం
బవు వత్సర మొక్కరాశి యందుండ్రు తగన్.

కం. నడుతురు పదునెనిమిది నెల
లడరఁగ మీనాది మేషమంతము గాఁగన్
దొడరుచు రాహువు కేతువు
నడుగక గ్రహచర్య లిట్టు లొనరున్ నియతిన్

వ. రవి చంద్రులు ఋజుగతులు నితర గ్రహంబులు శీఘ్రాతిశీఘ్రమ వక్రానువక్ర మంద వికల గతుల మెలఁగుదురు రాహుకేతువులు సదావక్రగతులు మఱియును—

సీ. శని రాహు కేతువులును ధరాతనయుండు
మూఁడింట నాల్గింటఁ బోడిమమరు
నసురార్యుఁ డేడిఁట నాఱింటఁ బదిఁటను
గురుఁడద్రినిధి బాణకరనిరతిని
భానుఁడాఱిఁట మూఁటఁ బదిఁట బుధుండు ద్వి
షష్ఠాష్టమ దశమ స్థానములను
శుభదులు ధారుణీసుతుఁ డేడిఁటను రాహు
వమరఁ దొమ్మిదిఁటను జన్మమున గురుఁడు

తే.గీ. మూఁట రవి పంచమ స్థానమునను భృగుఁడు
నాఱిఁట బుధుండు రెంట నొప్పారి కేతు
వాదిరాశిని మేలుగాదంద్రు జాత
కమున గోచార శుద్ధతి నమర నెపుడు.

తే.గీ. ద్వాదశాష్టమ జన్మ నివాసులగుచు
శని మహీసుత జీవ భాస్కరు లొకవుడు
నిలువ ధనహాని ప్రాణహానియును స్థాన
హానియును గల్గునంద్రు నిదానమతులు

వ. మఱియు దశలకుఁ గాలచక్రాది బహువిధంబుల ఫలాఫలంబులు గల వింక యాత్రార్హదినవారనక్షత్రంబు లెఱిఁగించెద—

ఆ.వె. ఇనుని తారనుంచి జననర్క్ష మెంచి యే
డింటఁ బాలుకొనఁగ నెలమి నొకటి
నాలుగైదు మిగుల మేలు ద్విస ప్తద్వి
షట్కి మడర భ్రమణచర్యలగును

కం. చరలగ్నమునఁ బ్రయాణము
స్థిరలగ్నమునన్ బ్రవేశ చిరకార్యారం
భరుచిర సత్క్రియలకుఁ దగఁ
దొరకొన నగు శాస్త్రిచయవిదులు మేలనఁగన్.

కం. రవి మొదలు నేడు గ్రహముల
నవిరళతం బారవిభుడు నాయెనిమిదిఁటన్
భువి రెండున్నర ఘడియలుఁ
దవులున్ హోరయను సంజ్ఞఁ దత్ఫల మెన్నన్.

కం. శని సూర్య భూజహోరలు
వనులకు గొఱగావు నితరపటుహోరలు మేల్
వినుఁడెల్ల కార్యములకుఁ
జనుయాత్రకు గురునిహోర సారఫలమగుఁ.

ఆ.వె. రాజుగాంచుటకును రవిహోర యుద్ధక
ర్మములు భౌసిహోర రహి నిలుకడ
కర్మములకు సౌరి ఘనహోర విద్యకు
గురునిహోర శుభము గూర్చునెపుడు.

సీ. ధర శుద్ధపాడ్యమి తదియ పంచమి సప్త
మియు దశమేకాదశియుఁ ద్రయోద
శియు శుభఫలదముల్ శితకర బుధ గురు
భృగువారములు మంచివగుచు నమరు
నశ్విని మృగధర హస్త పుష్య పునర్వ
సులు ననూరాధమూలలు శ్రవణము
రేవతియు ధనిష్ఠ శ్రీ విభవ ప్రదల్
కన్యవృశ్చికము మకరము మేష

తే.గీ. లగ్నమును దక్క తక్కిన లగ్నములను
వ్యత్రప చిన్మార్గములు చౌతి యల నవమియు
నాచతుర్దశి గానిచో నగును శుభము
గమనమున కెన్న శాస్త్రసంఘటన మిట్లు

ఆ.వె. ఏకగుణము తిథికి రొనిమిదచ్చగు వార
మలర నూఱు గుణములగును తార
లగ్నమెంచ వాటి లక్ష గుణాధిక్య
ఫలము గాన లగ్నబలము వలయు.

సీ. శని సోమవారంబులును గురువారంబు
భృగు భానువారముల్ జగతిపుత్ర
బుధవారములను దూర్పు మొదలు వారశూ
లలు దద్దిశాయాత్రలలవుగాదు
అంగారకునివార మర్కేందువారముల్
గురు బుధవారముల్ తరణి శుక్ర
వారముల్ ప్రాగాది వరుస యాత్రకు మేలు
మృత్యు యోగములు నమ్మయిది బుధుఁడ

తే.గీ. శూలలును రాహుచలనంబు కాలలగ్న
దోషములులేని యెడ శుభస్తోమ విభవ
గతులు గలుగును యాత్రలు గలిగెనేని
బుద్ధి మంతులు శోభనంబొసఁగవలయు

కం. వార తిథి లగ్న దోషము
లారయ గోధూళి లగ్నమైనను బని లే
దూరకె యాత్రకు వెడలిన
సారసుఖమ్ములును సిరులు చాలఁగ గలుగున్

తే.గీ. కేంద్ర గురు శుక్రులును షష్ఠి గృహముల కడ
పాపులును నుండు నెడ మేలు పయనములకు
పదిఁటు నాల్గింటఁ జంద్రుఁ డేర్పడఁగ రోహి
ణీనియుక్తతనుండుచో నెరయు శుభము

కం. ఉదయమున నుత్తరముమాఁ
పొదవ గ దక్షిణము పవల నొగిఁ దూర్పునురే
యదనఁ బడమటికిఁ బోవఁగఁ
నొదుగగు సంపదలు ప్రజయోగంబగుచున్

కం. ఓపటి వేళల శకునము
చూపట్టిన యెడల మదిని సొంపు మరినచో
నేపట్ల దినము వెదుకక
వే పయనము నడువ మేలు విజయంబొదవున్

ఉ. ఆవులు గన్యలున్ దధిఫలావళి వాద్యనుమాశ్వయానముల్
పావక దీప్తి దంతివృషభద్వయ భాసుర పూర్ణకుంభము
ద్యావహాభాండ వేశ్యలు శుభాన్విత వాక్కులు మీన గానసం
భావనమన్నమున్ శవము పాలును గంగను గన్న మేల గున్

సీ. కేంద్ర త్రికోణాళి నింద్ర గురుండున్న
నలవాయసము వలపలికి నరుగ
నబ్జారియున్న బ్రాహ్మణయుగం బెదురుగ
నసుర గురుండున్న నప్పుడేటి
రింత వామాశకుఁ బొంతనే చను బుధుం
డున్నచో నారపక్ష్యాదవు కుడికి
ధరణిజుండున్నఁ గేంద్ర త్రి కోణంబుల
నలధూమములు దోఁచు నర్కియున్న

ఆ.వె. తైలఘటము జూడఁ దనరు రాహుస్థితి
సర్వభయము త్రిదశసప్తములఁ
ఇంద్రుఁడున్న వాఁడు పరతార్క్ష్య గాఁడో
నిట్టి శకున హేతువెఱుఁగ వలయు

కం. ఆపోక్లీబంబున శశి
యాపూర్ణత నుక్కుజల ఘటావళు లెదురై
చూపట్టి మంచి శకునము
లాపుణ్యగ్రహ నిరీక్ష నగు లగ్నమునన్

శా. తైలాంగుండును ముక్తకేశుఁడును రిక్తా భాండముల్ పాము కుం
టేలున్ ముక్కుడి తక్రమున్ బొగయు నెంతే నగ్నుఁడున్ రక్తమా
లాలూనాంగ వివాదకార్త్రపటి జాలస్ఫీత చర్మాంకులున్
జాలం గష్టిల మోపులన్ జటిలుఁ గాంచన్ గాదు యాత్రాస్థితిన్

ఆ.వె. అమృతసిద్ధి సిద్ధమగు యోగముల వజ్ర
యోగచంద్ర గర్భ యోగములను
గురుశుభదములగును గోధూళి లగ్నంబు
నందునట్లు లగ్న మరయ వలదు

చ. ఘటికలు నాల్గుపాతికయుఁ గాదగు మేషము మీనమున్ వృషం
బటుఘటమూన పాదమగు నైదు గడెల్ తులకన్య లైదు క
ర్కటకముచాప మై దొనరఁ గల్గఁగ వృశ్చికయుగ్మ సింహవా
ర్యటనము లైదు పాతికయు నట్టులగున్ దినషష్టి నాడులన్

సీ. పదునాల్గు మృగశీర్షపవనేంద్రులకుఁ దిష్య
ఫల్గునీత్వాష్ట్ర విశ్వాల కిరుబది
వింశతి ఛప్పన్న పిశితాశనునకు ద్వా
త్రింశ మమరఁగ విధికి నలుబది
యేకవింశతి సవితృ శివుల కదితి శే
వతికృత్తికల్ పితృతతికిఁ ద్రిదిశ
మాపోత్తరా భాద్రయములకుఁ ద్ర్యష్టమ
ష్టాదశముత్త రాజలధులకుఁబ

తే.గీ. దాఱుభద్రమునకు బన్న మశ్వికి హరి
తాళవసువులకుఁ బదింటఁ ద్యాజ్యమంటు
శశి ప్రవేశింప నక్షత్రసతి ఋతువగు
నటులగుటబిందువులు నాల్గు ఘటికలయ్యె

చం. శనిరవి భౌమవారములు సంధ్యలు పర్వములట్లు పాతలున్
బనుపడి షష్ఠియున్నిశలు పాడ్యమి యుత్తర కృత్తికామఖల్
గొనకొని బ్రాహ్మ్యమైత్రములు కూర్చు ప్రవాహములున్ గుళీరముల్
ధనువలకన్య కుంభ ముదితంబుగ క్షౌరవిధాన బాహ్యముల్

ఆ.వె. ఉచ్చమైన తారనుండెంచ నెనిమిదై
దుదయ బుధు మదియ మొదలుగాఁగ
నినుఁడుమెలఁగు తార కెంచి తద్ద్వి గుణిత
ఘటిక లవియె యుదయ కాలమునకు

సీ. ఎన్నఁ బాదచ్ఛాయ లెన్నైన నందులో
నేఁడు పాదచ్ఛాయ లెంచియుంచి
మేషాదిగాఁగఁ గన్యాషట్కమున కెల్ల
నొక్కటొక్కటిఁ బుచ్చి మక్కువలర
సరవితో మిగలిన సంక్రాంతులాఱింటి
కిని మూఁడు నాలుగు నొనరనైదు
మఱియునైదును మూఁడు మఱియొక మూఁడును
దివియుచు నానాఁటి దినదళంబు
లేడిఁటను బెంచి యాలెక్క నెలమితోడఁ
బదము నెడలను లెక్కచేఁ బాలుగొన్న
వచ్చు లబ్ధమ్ము ఘటికలై యచ్చముగను
ధరణి నివ్విధ మొందునఁ దప్పదరయ

మ. దినవారాదుల లగ్నముల్ గలయ నర్థిన్ గూడి లోకేశ సం
ఖ్యను భాగింపఁగ నొండు రెండు నట నాల్గైదెన్మిదైయున్ననై
ధనవైశ్వానర రాజచోర గుజలేతత్పంచకాఖ్యానమై
తనరున్ దత్క్రమవృత్తి దక్కనది తద్రాహిత్యముల్ చూడఁగన్

ఆ.వె. వాస్తవులకు వహ్ని వసుధేశు గన రాజ
పంచకంబు వడుగు పరిణయమునఁ
గదియ యాత్ర చోరగతియు నెందును మృత్యు
పంచకమ్ము కీఁడు లెంచిచూడ

సీ. అశ్విని దస్రాహ్వయాశ్వాఖ్యలనుదగు
భరణి ధర్మునిపేరఁ బరిఢవిల్లు
నగ్న్యాఖ్య కృత్తికకగు రోహిణికి బ్రహ్మ
మఱి ప్రజాపతి మృగధరకు విధుఁడు

సీ. చతురంగ బలయుత జనపతి హీనస్వ
రోదయుండగు నేని వోలి నల్ప
బలయుతుచే ధిక్కృతులు గాంచు స్వాగశాస్త్ర
మెఱుఁగక నని సేయు ధరణిపు జయ
మరయ ఘుణాక్షర న్యాయమా స్వరచక్ర
గార్వాగ్నిఁ బడక రణాబ్ధి నీఁదు
సత్యశౌచ వివేక చతురత నదినేర్చు
నతఁడు జయంబవశ్యముగఁ జెందు

తే.గీ. స్వరముదయమైన నతిబల సహితు గెలుచు
నది పొసంగమిఁ బుణ్యులనైన వేఁటు
లాడఁ దగదు నృపాలున కటులగుటను
దైవఋను మోక్ష శమనమంత్ర స్వరముల
నెఱుఁగు మే ఋరుదైవము శిలఁదలంప

ఆ.వె. హీర పద్మరాగ గారుత్మతేంద్ర నీ
లములు మౌక్తికంబు నమరఁ బంచ
రత్నములు శుభంబు రహినిచ్చుగతి పతి
కిత్తు రేఋరు శుభ మెప్పుడరయ

వ. వర్ణ మాత్రక్షేంద్ర జీవ గ్రహరాశి యోగస్వరంబులును నాడి ఘస్ర పక్షమాస ఋత్వయన వత్సర ద్వాదశాబ్దాధ్వరంబులునుంగూడ స్వరచక్ర భూబలాంగబల జ్యోతిష శకునబలప్రకరణంబుల నప్పదియాఱు స్వరంబుల ఫలాఫల నిరూపణ కారణము లగు, నందు వర్ణంబు లకారాదులను ఋతుస్వర మశ్విన్యాదులను బిండస్వర మూర్ధ్వ లను జీవస్వరంబు తత్కాలిక ప్రచారమునను గ్రహరాశి యోగనాడీ దినపక్ష మాసస్వ రాదులు తదాత్వ ప్రచారంబులవలనను శుభాశుభంబు లెఱుఁగందగి యమరు నందుపిండ స్వరంబు,

కం. ఇడ యెడమ ముక్కు పింగడ
కుడిదెసను సుషుమ్న రెంటి గుఱుతుగ నెపుడున్
నడుచుద శప్రాణాత్మక
మెడపక ప్రాణుండ పానుఁ డీమార్గమునన్

కం. అదిచంద్ర సూర్య సంక్రమ
పద సంజ్ఞలనైను గడెలు పరిమితముగ భూ
మ్యుదకాగ్ని పవనగగనా
స్పదములు గా వరుస నడుచు జననాసికలన్

సీ. రవి భౌమగురుశని దివసాదులర్కస్వ
 రంబును దక్క వారముల మొదల
నిందుస్వరంబును నేనగు గడియల
 నల సుషుమ్నయుఁ బృథివ్యాదిపంచ
భూతముల్ నడుమన పొసఁగఁ గ్రింద (టు?) జైని
 నడ్డంబుగా రెంటి నడరు వరుస
నాద్యంత పక్షములబ్జార్కులనఁ దగు
 వహిఁ బక్ష మాసర్తు వత్సరాయ

నాదులదిన త్రయంబు నయ్యె స్వరమ్ము
నడుమఁ దత్పక్ష మాసాయనర్తు వత్స
రములనెల్లను శుభమగు క్రమము నెరయ

... ...

ఆ.వె. ఇందుఁ డడరు వేళ నిను స్వరంబైనను
నినుఁడు నడచు నెడల నిందుఁడైన
నట్టి పక్షమాస హాయన దినములఁ
గీడు లాదవు జనులకేడనైన

కం. పవలింటినాడిని నిశి నిం
దువిభుని నాడి దినముందుఁదొడరఁగ మనునా
సువివేకిమె యోగీశ్వరుఁ
డవనిఁ సందియము వలవదా క్రియఁ దగినక్

వ. గమనంబులకు వామ స్వరంబులును ప్రవేశంబులకు దక్షిణస్వరంబులు సుఖప్రదంబగు మఱియు నిందుచారంబున విషహరంబును రవిచారంబున నంగనాజనవశీకరణంబును సుషుమ్నను మోక్షంబును నగుచు నేకంబయ్యును త్రివిధంబగు వామస్వరంబు ఖగరూపంబగు నాత్మమెలంగు చంద్రనాడిని జ్వరమూర్ఛితుల కడిగెడు ప్రశ్న సుఖకరంబగు శాంతిశోక విషార్తజనులకు నృపతోషణ భూషణాలంకార దూరయాత్రాదానసంగ్రహ శాంతి పౌష్టిక దీక్షా సంధికార్య వివాహ బీజావాపన వ్రతౌషధ కర్మ నృపదర్శన స్వజన సమాగమ యోగవిద్యాభ్యాస తటాకాంబు కుల్యాసిద్ధ క్రియలును సస్య దేవతా ప్రతిష్ఠాది కర్మంబు లుత్తమఫలదములగు. విద్యారంభ వాణిజ్య, దీక్షా, సేవా, శాస్త్రాభ్యాస, ద్యూత వివాద, ఖేటక, చౌర్యక్రియా, గజాశ్వాదివాహనారోహణ యజ్ఞ శిల్పకర్మ, లిపిలేఖన గీత, మంత్రయంత్ర యుద్ధ, భేషజ, శస్త్ర, విషభూతనిగ్రహ, వ్యవహార భయకార్యాభ్యంగ పణ్యాకర్మ స్నానభోజన మైథున మోహన, స్తంభన, విద్వేషణ, ప్రవర్షణాకర్షణ క్షోభణ శయనాది కృత్యంబులు సూర్య స్వరంబులం జేయుటలధిక ఫలదంబులగు వెండియు—

సీ. ఉభయనాడులయందు నొక్కొక్క నిమిషంబు
నడుచు నయ్యెడఁ బ్రశ్నలడుగుట యును
కార్యంబులును ఫలగతులొనగూడవు
మిశ్రాఖ్య గలయది మేలుగాఁగ
నిరువదేనెంబైన నిరవుగ జీవనా
డినిఁ బ్రశ్న వేఁడిన ఘనశుభదము
చంద్రునాడిని బేసి సవితృనాడిని సమా
క్షరములుగా శూన్యగతిని నిల్పి

ఆ.వె. యడుగు ప్రశ్నములకు నగువిపరీతంబు
శ్వాస మొదవుఁ బార్శ్వ సంగతముగ
మాతలడుగు ప్రశ్న దొడరును శుభములై
సిద్ధ ఫలదముల్ ప్రసిద్ధమగుచు

తే. గర్భిణికి వేఁడు ప్రశ్న యర్కస్వరమున
సుతుఁడు, చంద్ర స్వరంబైన సుతయు శూన్య
మునను విపరీతమును గల్గు విషువులందు
నైనఁ బతన నపుంసక భావమగును

వ. శూన్యమున నిల్చి పూర్ణనడిగిన మృతుండును జీవితుండగు ప్రశ్నలు సుఖకరంబగు తద్విపర్యయంబైన స్వస్థుండును మృతుండగు నిరుదెస స్వరంబునడుచునపుడైన రోగి దార్ఢ్యుండగు నితర కాలంబులనైన విఫలమగు వామనాడిఁ బూర్వోత్తర దిశలకు దక్షిణనాడి యామ్య పశ్చిమ దిశలకు యాత్రలు దగు విషువున యాత్రయనందగదు నితరగతుల యాత్రలు శుభదమగు స్వరభాగంబు జీవంబు. ఇతర భాగంబు శూన్యంబనందగు సప్తశలాకా ప్రకరణంబున భూబలంబెతింగి అఇఉ ఎఓ అను స్వరముల ప్రశ్నలకు ఫలాఫలంబతీత క్రమంబున కెఱుంగందగు నిట్టిశిక్షా వ్యాకరణ ఛందో నిరుక్త జ్యోతిష శేఖరంబగు కల్ప క్రమంబు—

కం. కల్పము శ్రౌతము ప్రేల్మిక
నల్పమహత్త్వమన సత్క్రియాధారతఁద
త్కల్ప ప్రకారయాగము
లల్పేతర సుకృత వితతులలవడఁగఁ దగున్

సీ. ఏకరాత్రము మొదలెన్నఁగ దశరాత్ర
సంఖ్యఁ జేయఁగఁ దగు సవనవితతి
యందు నేకాదశంబది పౌండరీకంబు
ద్వాదశాహస్సనఁ దగును ద్విదశ

నైన నత్యగ్నిష్టు లరుబది యదియన
గ్నిష్టోమమత్యగ్ని కృతము శుద్ధి
జ్యోతిరప్తోర్యామ షోడశ మతిరాత్ర
సర్వతో ముఖములు సర్వకృష్ణ

ఆ.వె. సవన వాజపేయ సౌత్రామణులు మహా
వ్రతబృహస్పతులు సవనములశ్వ
మేధ విశ్వజితులమేయ చయనములు
రాజసూయ యజ్ఞరాజి మఱియు

కం. గోమేధ కాదియజ్ఞము
హోమవిహితక్రమము తత్తదర్హ విధంబుల్
ధీమాననీయ కర్మము
లామిః నెఱిఁగింతు శ్రౌత మాద్యంతమ్మున్

వ. స్వర్గకాములగ్నిష్టోమంబులాచరింపవలయు ననెడిశ్రుతివాక్యంబును సవనసహస్రనియమంబులును దత్తదుచితవారంబులు దదుపపాత్రోపకరణ ద్రవ్యమంత్ర తంత్ర శాలానిర్ణయ వేదివిశేషంబులు దెల్పఁ గల్పనామంబయ్యె నట్టి క్రతు ప్రకరణంబులయందు.

సీ. బ్రహ్మయధ్వర్యుండు ప్రస్తోత హోతను
బ్రహ్మణ్యా నేష్టృమైత్రావరుణులు
నుద్గాత యున్నిద్రుఁడు న్నేత హోత య
చ్ఛావాక బ్రాహ్మణాచ్ఛంసులు ప్రతి
హర్త గ్రావస్తోతయవ ప్రతిప్రస్తాత
తగ నుపదష్టృ సదస్యులనఁగ
నను మఱియుఁగఁ దెల్ప నందియ నొనఁగూర్ప
వేల్పుగములఁ బిల్వవీతిహోత్రుఁ

ఆ.వె. బ్రబలఁ జేయు వస్తుపంక్తి పాత్రల నిల్ప
ననువదింపఁ జూడ నమరియుండ్రు
పేర్మితో ద్విషట్క బుత్విక్కులఖిల యా
గములయందుఁ గల్పగతిఁ బొసంగి

వ. మఱియు దర్వీ ప్రమాణ మథ్యాజ్య హోమద్రవ్య భేదంబు లెఱింగించు కల్పంబని వేదాంగంబు లెఱింగించిన సూత్రం గసుంగొని యుఘవేదశాస్త్రంబు లెఱింగింపుమన్ని శౌనకాదులడిగిరని—

శా. శృంగారాకర వత్స భాగవిలసచ్ఛ్రీవత్స ! వత్సార్భకో
త్తుంగైకాకృతి నందితామిత లసద్గోపాంగనోన్మీలనా
భంగస్వాంతన వాబ్జ ! యబ్జరవి భాస్వన్నేత్ర! నేత్రస్ఫుర
ద్గాంగేయాలయ ! పాదపుష్కర ! కరాగ్రస్థారి శంఖోజ్జ్వలా !

కం. అరిదరకర ! సురగణారా
ధరిదర ! కరిభక్తియుత మహర్షి నికరము
త్యరి వికసన కరుణాశ్రీ
కర ! కలికంఠనుత ! శుభముఖ స్థిరసుకరా !

తరలము॥ కలశ సంభవ సత్తపోఫల కారణార్తినివారణా
విలసితానన పద్మ ! పద్మనివేశినీప్సిత పూరణా !
బలరిపుస్తుత నిత్యసేవిత పన్నగామర చారణా !
జలజలోచన ! వేంకటాచలసద్మ సంస్థిర ధారణా !

గద్య. ఇది శ్రీమదలమేల్మంగా వేంకటేశ్వర వరప్రసాదాశుకవితావిచిత్ర మహాం కాళి అప్పకొండార్యపుత్ర సకలసుకవిస్తోత్రపాత్ర వినయగుణాద్భృతి వేంకటపతి సహాయ తేకుమళ్లాన్వయ పాథోనిధి పూర్ణసుధాకర తిమ్మమాంబాకప్రియామాత్యకుమార సకల విద్వజ్జనాధార శ్రీవత్స గోత్ర ఆపస్తంబసూత్ర సత్కవిప్రమోదసంధాయి రంగశాయి రచితంబైన వాణీ విలాస వనమాలికయను ప్రబంధంబునందు సాలగ్రామ లక్షణ ప్రభావ గ్రాహ్యాగ్రాహ్య క్షేత్రమూర్తి నిర్ణయ పరమేధ మత్స్య కేశవశివనాభాదిబహుభేదరూపప్రమాణనిర్ణయంబులును దద్దానపూజాఫలనిరూపణంబులును తులసీ మహిమయు బృందావన నిరూపణంబును జలంధరోపాఖ్యానంబును దన్మహిమకుఁగా మృగయు చరిత్రంబును విష్ణుయమభటు సంవాదంబును తులసీప్రతిష్ఠార్చనాఫలంబులును దీపదాన మహిమకుఁగా లలితా మాంధాతృపూర్వ జన్మ వృత్తాంతంబులును దేవబ్రాహ్మణ ప్రతిష్ఠాఫల నిరూపణంబులును బ్రహ్మప్రశంసయు దానఫలంబులును మాసదాన నిర్ణయంబులును చతుర్వర్గధర్మవిశేషంబులును దానపాత్ర నిరూపణంబులును నానావిధ దేవతా ప్రీతికర దానభేదంబులును భూదాన మాహాత్మ్యేతిహాసంబులును చిత్రదానఫల నిరూపణంబులును అపాత్ర నిర్ణయంబులును అన్నదాన ప్రభావంబు నోషధివ్రీహి భేదంబులును తదీయ ప్రభావేతిహాసంబులును యమధర్మరాజకిరాత సంవాదచరిత్రములును దురన్నదోషనిరూపణంబును వివాహాష్టవిధ వర్ణార్హ జాతి ధర్మ ప్రమాణంబులును గన్యాదాన ఫలప్రశంసయు బిత్రూణమోక్ష కారణ కౌండిన్యోపాఖ్యానంబును నుదకదానమహిమకుఁగా సుశీలచరిత్రయు ఋణానుభవ నిమిత్తక భద్రక కౌశిక సత్యశీలుర వృత్తాంతంబులును శిక్షావ్యాకరణ ప్రశంసయు ఛందో లక్షణంబును నిరుక్త విధానంబును జ్యోతిష నిర్ణయంబును గల్పవివరణంబును నను కథలంగల తృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

చతుర్థాశ్వాసము

శ్రీవనితేశా ! భూ సౌ
ఖ్యావేశన ! నీలనీరదాంచద్దేహా !
సేవిత పుష్కరజ ! శ్రే
యావహకల్యాణ వేంకటాచలనాథా !

వ. దేవా! అవధరింపు మక్కథికుం డాయుర్వేద గాంధర్వవేద ధనుర్వేదంబులను నుపవేదంబు లిట్లని వివరింపందొడంగె.

సీ. నలువ మానస మిథునద్వైధ సృష్టిచే
జగమెల్ల జన పూర్ణమగుచు నెరయ
భారమోర్వక భూమి పద్మజుఁ బ్రార్థింప
సరసిజాసనుఁడొక తరుణిఁ బొడమ
నొనరింపుచును మృత్యువను పేరువెట్టి లో
కులఁ జంపుమనుడు నప్పలుకు చెవుల
కలుగునై కన్నీరుదొలఁక నేడ్చుచు నిట్టి
క్రూరకర్మమున కేఁ జేరననిన

ఆ. వె. నేత్రవారి బిందునివహంబుమున్నాఁట
యరువదియు మహారుగాకృతులను
జనులఁ దునుము నీకు సడిలేదు పొమ్మని
జలజభవుఁడు రోగములకు ననియె.

ఉ. మీరలు లోక [ధ ?] ర్మముల మేరలకుం దెగినట్టి [కష్ట] దు
ర్వారుల ఘాత సేయుచు నవశ్యము నాయువు దీఱఁ దున్ముఁడా
చార విహార సౌకృత విశారద కేశవభక్త వర్జనన్
ఘోరత రాఘదౌష్ట్య ఘన కుత్సితమానవకోటిఁ జెందుచున్

వ. దురితయుతుల డాంబికుల నసత్యవాదుల సజ్జనద్వేషుల హరిహరదూషకుల బాధిం పుచు ధరణిఁ దిరుగుఁడు——

కం. అని నియమించిననవి య
ట్లన దుష్టాచారజనములన్ బాపుల నెం
దునఁ జూచ్చినఁ బోనీయక
ఘనపీడలొనర్చి దేహగతు లెడ సేయున్

సీ. ఒగి వాయువులు నెన్బదొకటి త్రయోదశ
సన్నిపాతమ్ములు సరవి నిరువ
దొకటి మేహములు నాల్గు కుటిలాజీర్ణంబు
లెనిమిది గుల్మంబు లిరువదైన
మూత్రరోగమ్ము లిమ్ముగ నరువదినాల్గు
జ్వరములు కాసపంచకము శ్లేష్మ
మన్నిరో పదునొకండగు క్షయంబులు నాల్గు
రక్తపైత్యముల స్వరసదములును

తే.గీ. శ్వాస లరుచులు ఛర్దులెంచంగ నైదు
నైదు హృద్రోగములు నటు లాఱు తృష్ణ
లర్శలాఱును సన్న్యాస మనెడి దొకటి
మదము లేడును మూర్ఛలిమ్మహిని నాల్గు

సీ. అతిసార షట్కంబు నావర్త మొకటి శో
థులు తొమ్మిదియు గ్రహణులవి నాల్గు
నొకటి హలీముఖ మొనరఁ గుష్ఠవులు ప
ద్దెనిమిది పాండువు లెన్న నటులఁ
చేర్మి కుద్దెనిమిది పీనస లరువది
[యాముక వ్రణ ?] ములు నమర సన్ని
పరగ నిర్వదినాల్గు పైత్య రోగమ్ములు
శ్లేష్మమ్ము లిరువది చెనకు నేత్ర

తే.గీ. రోగములు షణ్ణవతి కర్ణ రోగవితతి
పంచవింశతి ముఖరోగ పంక్తులటుల
శిరమునం బదితొమ్మిది యమరలోక
విహృతులైనట్టి యాయాయి విధములిట్లు

కం. నొచ్చుచుఁ బీల్చుచుఁ గాఁకల
హెచ్చుచు జఠరానలమ్ము నెడయించుచు నో
ర్విచ్చఁగ నేచుచు బహు రో
గోచ్చయ ముఱుబాధ సల్పు నొగినరు లారల్ల

వ. అంతట—

మ. సురలున్ మానులు విష్ణు విశ్వవిభునిన్ స్తోత్రంబు గావింప శ్రీ
హరి తద్భావమెఱింగి మీకు దృఢమొయ్యంజేయుదున్ రోగహా
ర్యరుచి ప్రక్రియ నంచు దానమృత హస్తాబ్జుండు ధన్వంతరి
స్థిర నామంబున క్షీరవార్ధిఁ బొడమెన్ జీవావన ప్రక్రియన్.

ఆ.వె. పొడమి రోగనాశమును శుభకరము నా
యుశ్ప్రదమ్ము వేద మొనరఁ జేసి
జనులరుక్క్షయంబు శాంతిఁ బొందించె మా
నీంద్రు లమరవరులు నెల్ల పొగడ.

కం. సత్యముగ చక్యముఖగుణ
కృత్యత కఫవాత పైత్యకృతముల చేనా
ద్ధత్యము నాడీత్రయమున
నిత్యము దేహ ప్రచార నియతులఁ దెల్పెన్

ఆ.వె. శ్లేష్మనాడి తలఁప శివుఁడు పైత్యము బ్రహ్మ
వాతనాడి విష్ణుఁ డాతతముగ
నంత్య దశల శ్లేష్మ మధికమౌ లయ కార
ణుండు పార్వతీధవుండు గాన.

కం. హృదయమునఁ బ్రాణవాయువు
హృదయేంద్రియ చిత్తముల భరింపుచు నిశ్వా
సహమై తగు నొగిఁ దెంపులు
నొదవింపుచు భోగ్యవస్తులురువుగఁ జొన్పన్

తే.గీ. వస్తి మేఢ్రోరు గోచరివసతి గుదము
నందపానుఁడు పానుఁడు డగుచు గర్భ
మూత్ర శుక్లార్తవములనిమ్ముగ వెలార్చఁ
బరగ నుచ్ఛ్వాసకారణస్థిరతఁ దనరి

తే.గీ. వ్యానుఁడు హృదిస్థుఁడయ్యు సర్వతనుయుక్తి
ప్రజలు నాక్షేపణోత్క్షేపపటిమ, నా ని
మేషణోన్మేషణక్రియా మేళనమున
నన్ని పనులకున్ దానయి యతిజవమున.

చం. గుదమున నయ్యపానుఁడున కుంఠితుఁడై వసియించుచున్ వచః
ప్రదుఁడును నాభికంఠబిలవర్తియు ప్రాణవహుండునున్ బలా
స్పదుఁడునునై మెలంగు నవిశంబు రుకోట్ల గతిన్ సమానుఁ డొ
ప్పొ దగఁ జతుర్దశాగ్ను లను పేర్చి మెలంగుచుఁ దేజమొప్పఁగన్.

చం. కటి హృదయాస్థి నేత్రములఁ గర్ణములన్ స్పరిశన్ మెలంగుచున్
నటనత భుక్త పాన వచనక్రియఁ జెందుచు వాయువుల్ తమం
తటఁ దను జేర రక్త ముదితంబుగ నూర్ధ్వ గతంబుగా రస
స్ఫుట మొదవింప శ్లేష్మగతి పాల్పుగఁ బైశ్యము పెంపఁ దానయై.

తే.గీ. స్పర్శ దృజ్నాభులన్ బైత్య చర్య నించు
ఘ్రాణ మేపస్సులన్ జిహ్వ కఫము జేర్చు
నాసమానుండు నట్లు ప్రాణానిలములు
నైదగు ధనంజయాదులు నైదుగలవు.

కం. అవి యుపరప్రాణమ్ములు
నవిరళముగఁ బ్రాణదశకమగునవి యవియున్.
వివిధములగు నాడులు తముఁ
గవియును ద్విగుణమ్ములు బుకఁగాఁజే యుఁదగన్

సీ. వారుణి పూష గాంధార పయస్విని
శంఖినీ గాహస సరస్వతియు సరణి
జడహస్త జిహ్వా యశస్విని విశ్వోద
రియు నలంబుస పద్మినియును నిడయుఁ
బింగళయు సుషుమ్న పెనచుక పదియాలు
దలఁచఁ బ్రధాన నాడులుగఁ దనరు
రావాకు నడియా నె భావమ్ము కుండలి
పార్శ్వపుటీ నెల పగిది ? త్తి ?

ఆ.వె. సమరఁ పీఁచు చందమగుచు డెబ్బది రెండు
వేలనరములంటి వెలయు దాన
నందు రక్త మాంస మా నాడులను గూడ
ధాతువనఁగ రుజ్జి వాసమయ్యె.

కం. వాతము వక్రము పైత్యం
బాతత చాపలము శ్లేష్మమరయంగ స్థిరం
బీతెఱఁగులు గలసినయది
చాతుగి ద్వంద్వమ్ములగుటఁ జను దెలియంగన్.

ఆ.వె. జలగ పాముఁ బోలి మెలఁగు వాతము తొండ
కప్పభంగి మెలఁగఁగలదు పైత్య
మమరఁ గ్రోలి గమనమైన శ్లేష్మపునాడి
జతలు సర్ప శీఘ్రగతులు దెలియ్యా.

తే.గీ. పరగుచున్ జిల్కగతి సన్నిపాతనాడి
మాంద్యచాపల్య కుటిల సమ్మర్ద మగుచు
మెఱసి శీతోష్ణ సంగతి నెరయునాడి
సాధ్యముగానియెడల నసాధ్యమగును.

కం. చేతిబొటవ్రేలిక్రిందట
వాతం బావెన్క పిత్తపర్వము శ్లేష్మం
బాతరువాతన్ సమగతు
లీతెఱఁగున కుబుక రోగ మెచ్చుట లరయన్.

కం. పురుషులకున్ గుడిభాగము
తరుణులకున్ వామ హస్తదండము నాడీ
స్థిరతోల్బణములు దెలియఁగ
బరికింపన్వలయు శాస్త్రపారీణులకున్.

తే.గీ. పాదకర మూలధాతువుల్ పలుకు నేత్ర
మూత్రమలములఁ బలు రోగముల నిదాన
మెఱిఁగి చూడంగఁ దగు నొచ్చునెల్లవాత
మడరి మండుట తీఁటపైత్యంబు కఫము.

కం. వాతమ్ములేని శూలయు
భాతిగఁ బిత్తమ్ము లేని భ్రమయున్ శ్లేష్మో
ద్భూతంబుగాని తీఁట ప్ర
జాతతికి నజీర్తి లేని జ్వరమును గలదే!

తే.గీ. నలి నపస్మార మృత భాషణములు చిత్త
విభ్రమం బూర్ధ్వ నిశ్వాస వీక్షణములు
జ్వర విదాహక వదన సంస్పర్శ యార్తి
తనుత మృతి చిహ్నలగు నవస్థాదశకము.

సీ. అట్టి యవస్థల నలయించు రోగముల్
పాపకర్ములను దత్ప్రాప్తి కొలఁది
గోఘ్నుల వాతంబు కోరి ప్రజా పీడ
నాసక్తజనుల జ్వరావళియును
స్త్రీహార ద్రోహుల నధిక వ్రణమ్ములు
బ్రహ్మఘ్నులన్ గుష్ఠపంక్తి శ్రీవ
ధాన్వితులన్ రాజయక్ష్మలు గురుతల్ప
గ్నుల మహారోగముల్ పొల్చు స్వర్ణ

తే.గీ. హరణులకౕ బైత్యముల్ పితృ హంతలైన
వారి శ్లేష్మామయము పితృవ్యనిహననుల
గుల్మములు మాతృహంతలఁ గుక్షిరుజలు
యతినిహంతలఁ గాశరోగాళి చెందు.

తే.గీ. భ్రాతృ వధకులఁ గాశముల్ బాధపఱుచు
తల్లి సవతులఁ గవయ వంధ్యత్వ మొదవు
తత్సుతులఁ జంపఁ బాండువుల్ దవులు మామ
దునుము వారల శోఫలు దొడరి నొంచు.

కం. మూలమగు సోదరీ వధ
నాలస్యతఁ బుత్రిఁ గవయ నక్షిపటలము
ద్వేలమగు షండుఁడగుఁగడు
బోలఁగ నిజజనని తోడఁ బుట్టులఁ గవయన్.

ఆ.వె. కన్నపుత్రిఁదునుమ గజ చర్మ రోగియౌ
భూపపుత్రిఁ గవయ మూత్రరోగి
వెలయు శిశువుఁ జంప విషచర్మరోగియౌ
ప్రియసుగంధహారి పీనసియగు

కం. గురుతల్పగు మూత్రామయ
మరయంగాఁ గనకహరణు నటు శోఫయు భూ
సుర ధనహారిని లేమియు
గురుకాంతల గోని రుంధకునిఁ బీడింపన్.

కం. దుహితృ వధాన్విత మూర్ఛయు
మహి మాతుల వధవహెన్న మాతులపత్నీ
నిహను దపోహను మాతృస
మహనుక్ బట్లహయు ? జెందు మద మెడయంగన్.

ఆ.వె. శిల్పిహత్యవలనఁ జిత్రరోగము చెందు
నశ్వహత్యవలన నడర్ఘు దులుము
మిత్రఘాతు నొందు మేని స్థూలత్వంబు
దాసిఁ జంపనొదవు ధర్మరంబు

సీ. వేశ్యను దునుమఁ బ్రవేశించుఁ గ్రమరుజ
వదనరోగ మబద్ధవాది నొందుఁ
జెఱువులు పోకార్పఁ జెందును గ్రహణి య
శ్వత్థఘాతికి రోఁత వగ గదియును

క్షితి బావి చెఱచిన నతిసార మొనఁగూడుఁ
గూటసాక్షికి నోటి కొదవఁ గోదవు
సరవి భ్రూణఘ్నుల విషమ రోగములు చెందుఁ
జటుమూర్తిహతి సన్నిపాత మొదవు

తే.గీ. సుమవన తటాక దేవాలయముల నదుల
రతియు నుచ్ఛిష్ట మలమూత్ర గతులఁ దవుల
యతి నతివ్రతి నిందలు నతినొనర్ప
విషరసజ్ఞ రుజల్ చెందు విశ్రుతముగ.

కం. పాపములు నిరయకూప
వ్యాపారతననుభవించి యనుమతి మనుజుం
డైపుట్టి నప్పుడిట్టి మ
హాపాతక రోగతతుల నలమటఁ బొందున్

ఉ. అందులకున్ బ్రతిక్రియ మహామహుఁడౌ తొలివెజ్జు సత్కృపన్
మందులనేక మూలికలు నవ్యనుతిన్ గలిగింప మౌనిరా
డ్బృందము హోమదాన జపవిష్ణు శివార్చనలు న్విధించె నా
చందము సేయువారి కనిశంబును రోగము లొంద వెన్నఁడున్

సీ. అభ్యంగమున్ నస్య మంజనమ్మును వస్తి
రహిఁ ధూమకర్ణపూరణము లేప
నము తైలతనుమర్దనమ్ము గండూషంబు
నౌషధమును డీక లగ్నితప్త
లంఘనతప్త తైలకషాయ కల్కచూ
ర్ణవిరేచవమనముల్ రక్తమోక్ష
రక్షా విధుల్ లేహ్య రసరసాయనములు
దండన పాన ఘృతప్రతతియుఁ

తే.గీ. గల్పసేవ శిరోవేష్టకము మితాశ
నము హుతాశన హోమ దాన జప దేవ
తార్చనావనిసురభోజనాభినుతులు
శాంతి కారణము లివి సత్సౌఖ్య మొసఁగు.

తరలము. తొలుతఁ జేసిన పాపపుంజముతోన నారక బాధలున్
బెలుచఁ దీఱఁగ శేష మియ్యిలఁ బీడలౌ తుద కాయవిన్
దొలఁగు నౌషధ దానమంత్ర విధుల్ సదాద్విజ దేవపూ
జలు నొనర్పఁగ సజ్జనాలికి శాస్త్రి వైఖరి మీఱఁగన్.

ఆ.వె. ఔషధములలోన నగు రసౌషధములు
మేటియగుట వాటి మిశ్రగతుల
గంధకము రసంబు కలిత పాషాణముల్
శుద్ధి తెలియఁగవలెఁ బ్రసిద్ధిగాఁగ.

ఆ.వె. పిల్లకోడియైనఁ బెట్ట పావురమైనఁ
దినఁగఁ జేసి వెడలఁ దీసినట్టి
రసముశుద్ధియగుచుఁ బొసఁగు నౌషధములఁ
గలసి యౌషధముల మెలపు మీఱ

కం. పాలపయిఁ బిట్టుఁ బెట్టిన
పోలిక పాలిడిన శుద్ధి పొడమి గుణమగుఁ
మేలిమి గంధక మౌషధ
జాలమ్ముల గలుపు నపుడు చర్చింపంగన్

ఆ.వె. కాకరాకు వేఱు కాయ తీఁగల పస
రుల విశుద్ధియగుచుఁ దలఁప నౌష
ధములఁ గలసి గుణము సమకొను పాషాణ
వర్గమదియు సకల వైద్య మతము.

ఆ.వె. నిమ్మపంటి పులుసు నెరజెండ కరువైన
నొక్క దినము నాన నుండ నీయ
నిర్మలమగు శుద్ధి నేపాళమునకగు
నౌషధములఁ గలుప నర్హమగుచు

సీ. అభ్రమాక్షిక విమలాత్రిజ వైక్రాంత
సస్యక చపల రసోచ్చయములు
గంధోష్మ కాసీస గైరిక శ్రీతాళ
కంకోష్ట మణిశిలా ఘనశిలాంజ
నములు సాదక జారి నవసారక కపర్ది
గౌరిపాషాణ గోదార శృంగి
కంపిల్ల చపలముల్ కరిరాద్రి సింధూర
హింగుళంబులు క్రమంబెసఁగఁ జిలుకి

ఆ.వె. సముల సరసములును సాధారణ రసమ్ము
లివియిరువదినాల్గు నెలమిఁ బొదలి
రుజల నడఁగఁ జేసి ప్రజలకు నెల్లను
నెమ్మియొసఁగు శాస్త్రసమ్మతముగ

వ. ఇట్టి క్రియావిశేషము తెలిసి దేశకాల గుణస్వప్న దూత లక్షణముల వలన సాధ్యాసాధ్య నిశ్చయం బొనర్పందగునందు.

చం. పెరపును దైన్యపాటు తలవీడుట మేనువడంకుటల్ భ్రమన్
బోరయుట చేత దండమటఁ బూనుట చేతులు గట్టి కొంటయున్
బరువిడి వైద్యుఁ జేరి యశుభ ప్రకటోక్తులు పల్కు సంధ్యలన్
దిరముగ నగ్ని నైరుతి విదిక్కుల నిల్చిన దూత కీడగున్

వ. స్వప్నఫలాఫలమ్ములు వినుండు

సీ. పంచీకృతంబైన పాంచభౌతిక మగు
స్థూలగాత్రంబున లీల సాత్త్వి
కంబు జాగ్రదవస్థఁ గలుగు షోడశవికా
రముల లింగశరీర మమర రాజ
సాకృతిమై స్వప్నమగు కారణాఖ్యను
దమముచే స్వాపమా క్రమముతోడ
విశ్వతైజసులన వెలయుఁ బ్రాజ్ఞుండన
నాత్మయొప్పగునిట్టి దగునవస్థ

తే.గీ. లను బ్రమాణంబులును సూక్ష్మ తనువు బాయ
కనఘ! పరమాత్మనెడఁ జెందునంతదనుక
కారణ శరీర మెడయదు కలయఁ బొలయఁ
గానఁ జిత్సుఖ మాస్వాదగతిఁ బొసంగు

తే.గీ. స్వప్నమింద్రియదశ సుహృత్సంయుతంబు
ప్రాణ పంచక చర్య ప్రపంచక మగు
కంఠ హృన్నాభి గుదములఁ గదల వయ్యా
దానముఖ్య చతుష్కమౌ ప్రాణ గతులు

కం. వ్యానుఁడు సర్వశరీర
స్థాన వ్యాపకుడు గాన సకలేంద్రియముల్
వాని వెనుదవులు నెందున్
గానఁ దలంచినవి విన్న కన్నవి యొల్లన్

చం. కనఁ బడినట్లు సూక్ష్మతను కారణమై పొడకట్టి నట్టివిన్
వినుఁడవి రాజస ప్రకృతి వింతగు పైత్యగుణోల్బణంబునన్
గనునది పుష్యమాసమునఁ గల్గు ననేక విధంబులై తగున్
దినుసులుగాఁ గలవ్ జనులు దీన నెఱుంగవలెన్ ఫలస్థితుల్

ఆ.వె. బొంకు పల్కువతఁడు పొసఁగఁ గన్గొనుకల
రోగజన్య మదియు రూఢికెక్క
దందు పరుస నాలుగగు జాల నేఁడష్ట
......మాస......చర్య నమరు

కం. పశుల విడుచునెడఁ గనుకల
పొసఁగుఁ గాన్పులైదు నాల్గఁ బూనిక ఫలద
వ్యసనత సర్వము కుడిభుజ
మొసఁగఁ గలవఁ గనిన శుభము లెంతయుఁ గల్గుఁ

సీ. హస్త్యశ్వడోలిక లాందోలికలు వెన్క
నడవఁగఁ బ్రభువులు నడచు తేరు
రక్తధారలమేయఁ గత్తముల్ శుకగణ
బ్రాహ్మణులఁ గన్నఁ బరగు శుభము
జెలఁగ పాముసు దేలుచేరియంటఁగఁ గన్న
[భార్య కప్రియమగు ?] బావివడఁగ
గన్నెలఁ జూడఁగ ఘనసౌధగిరులపై
జనులతో నుండఁగజలధి దరిని

తే.గీ. నుండఁగాఁ గలఁ గన్న వేటొకరి దాస్య
మమరు నట్లుగ బ్రణగాత్రు నధిక హార్మ్య
ధనకనకపుష్పవనములు గనుట లెస్స
శయ్య నుండఁగఁ గలఁగన్న సౌఖ్యమొదవు

చం. లకుముకి కోడి క్రౌంచ మొకలావుకఁ గన్గొన నగ్ని నిల్వఁగాఁ
బ్రకటిత వాహనస్థితులఁ బాడుగృహమ్ములలో సుఖాసన
ప్రకరములఁ వసింప స్ఫుటపంకజ పాండురవస్త్రముల్ గనఁ
సుకరవి భూతి యుఁ శుభము శోభనముఁ గలుగుఁ గ్రమంబునఁ

కం. నీలాంబరసుమ భూషణ
జాలాన్వితసతులఁ గనిన సరవి ధరింపఁ
లీలఁ సూర్యునిఁ జందురుఁ
బోలఁగఁ గలఁగనిన రోగపుంజము లూడవుఁ

ఆ.వె. కొమ్ములున్న బలుమెకమ్ములఁ బలుకోతి
నట సివంగి నెగయునట్టి పక్షి
నంత్యదుష్ట జనుల నంబు వర్షము జల
మింకఁ గనెడు కలల నెసఁగుఁ గీఁడు

ఆ.వె. నలుగుబెట్టఁ గనిన నలుపుతై తెల్లని
వస్తుచయము లుండు వడువుగనిన
రక్తపుష్ప గంధ రాజిఁ గన్గొనఁ గీడు
కనని వినని కాంతఁ గవయు గ్రహము

సీ. మొండి ముక్కిడులను దండహస్తులఁ బాశ
ఖడ్గ సంభృతుల వికారతనులఁ
బెట్టుకొట్టఁగ నుండ? వెన్నయు నేయియుఁ
బెరుగు తైలాంగుల ఖరము మేక
కాక గృధ్రంబులఁ గాష్ఠము సంకంబు
దుర్లక్షణమ్ములతోన మెలఁగఁ
దానంబు సేయంగఁ దైలాంగుఁడగుటయు
హోమకుండము తేరు భూమి మిఱ్ఱు

తే.గీ. పుష్టి సౌధంబు నొకటిరై పాసఁగ నెక్క
క్రొత్త కోకధరింపఁగఁ గోరియొకరు
పల్మఱును బిల్వఁ దానద్వఁ గలలఁ గనిన
శోకభయపీడ చింత నానీక మొదవు

కం. పచ్చని కోకలు సొమ్ములు
నచ్చఁగఁ గల చెలులలఁ గనిననది సంపద తా
నెచ్చగమృతిగనఁ గుణపము
నెచ్చఁగఁ గన్గొనుటఁ గల్గు నెంతయు వేడ్కల్.

తే.గీ. అన్నముల్ భక్ష్యముల్ తినినట్టు వారలు
తినినఁ గనినట్లు సైరిభోష్ట్రనవ గార్ద
భయుతరథ మెక్కినట్లుగాఁ బాత్ర నీళ్ల
ముంపఁ జేరంగఁ గలగన్న మొనయుఁ గీడు

కం. వననిధి పొంగుచునింకఁగ
గనుకల యాప్తజన బంధుగణ నాశముగన్
ఘననృత్త గీతవాద్యము
విన నూతన బాంధవజన వీక్షణ మొదవున్

తే.గీ. తొండలన్ గూరమళ్లను బండుటాకు
పాలపక్షియుఁ గాకి కన్పట్టు చెట్టు
ఘృతము పరమాన్న భోజనోద్వృత్తిఁ బొగయు
బీడుకొలను గలంగనఁ గీడు లొదవు

సీ. సంకిళ్ల బంధంబు సంతాన మొనగూర్చు
బెడఁగు ముత్తెముగన్నఁ గొడుకు గలుగు
మశక మక్షికముల మచ్చెల హంసమ్ము
గలఁ గన్న సంపదల్ గలిగి వెలయు
మంచివారలఁ జూడ మంచివి శోభాలు
మంటఁ గన్గొన శుభ మహిమదనరు
నమిత పాదముఖావయవ దేవతలఁ గన్న
దేవతార్చనలు తత్సేవఁ గనుట

తే.గీ. చాలసుఖములు నారోగ్య శైలలొందవు
నిట్టి స్వప్న ఫలమ్ముల నింగితమతి
వైద్య జనులు శుభాశుభావాద్య గతులు
దెలిసి నేయఁ బ్రతిక్రియ ఫలము లొసఁగు

వ. దేశకాల ప్రకృతి విశేషమ్ము లెఱింగి సాధ్యాసాధ్యనిర్ణయస్థితిం బ్రతిక్రియ నేయందగు నింక గాంధర్వవేదక్రమంబు వివరించెద—

సీ. మానితంబగుచు బ్రహ్మ గ్రంధి వాయువు
దనరినమందర స్థానకమున
నేమింప ఛందోవతీముఖ్య శ్రుతులకు
నలువైన హృదయోర్ధ్వ నాడులయెడ
నెనసి తిర్యఙ్నాడులను బుట్టి సొబగొందు
శ్వసనంబు శ్రుతులకు స్థానమగుచు
రమణీయమగు దత్స్వరము వినువారల
చెవులకుఁ బండువుచేసి చెలఁగు

తే.గీ. వెండి బ్రహ్మగ్రంధి యూర్ధ్వ
గతిని నడచుచుఁ గ్రమముముగ వితత నాభి
హృదయ కంఠ శిరో వక్త్ర వృత్తితాన
కముల ధ్వని గూడినది నాదమమర నందు

కం. పరగునకారము ప్రాణం
బరయఁ దకారంబులోహితాన్యుండగుచున్
దిరముగఁ బ్రాణాగ్నులలో
నిరవొందఁగ నాదనామ మెలమి వహించెన్

తే.గీ. సురుచిరమ్ముగ నతిసూక్ష్మ సూక్ష్మ పుష్ట
గురుతరాపుష్ట కృత్రిమ స్ఫురణ నామ
ముల క్రమంబగు తానకంబులఁ జెలంగి
నాదగతి యొప్పు సంగీత వేదు లెఱుఁగ

చం. హృదయ గళోత్తమాంగకము లెన్నఁగ మంద్రముఖత్రయస్వరా
స్పదముల కొక్కొక్కటికిఁ జక్క ద్విగుణమ్ములుగాఁ బొసంగు ద
త్పదముల నాద సంభవలసత్త్వవిభేదములేవు మీఱుని
ర్వదియును రెండునాడులఁ దిరమ్ముగఁ బుట్టె శ్రుతుల్ సురుద్గతిన్

సీ. మొదలిఁటి శ్రుతికి హెచ్చాదవు రెండవ శ్రుతి
తన్మధ్యమమున నాదంబు పొడమి
క్రమ్మక యవిరళగతి నొప్పు శ్రుతి మట్టు
దగఁ బుట్టి చాన సప్త స్వరములు
నాఱింటు షడ్జ మెన్నంగ నేడిఁటు ఋష
భంబు గాంధారంబు బరగు తొమ్మి
దిఁటఁ బదుమూఁటు విస్ఫుటు మధ్యమము పది
యేనింటఁ బంచమ మెలమి నిర్వ

తే.గీ. దింటు ధైవత మిర్వది రెంటఁ దగ ని
షాద ముద్భవ మయ్యె వినోదలీలఁ
జాలు విఱిగినఁ బెరుగగు పగిది శ్రుతుల
కలయికల చేత స్వరములు వెలసె నిటుల

కం. గీత ప్రబంధముల నీ
రీతిన్ బేర్కొడఁగ గమి సరిగమపదనిస
ఖ్యాతిన్ సంజ్ఞలఁదామై
శ్రోతవ్యంబగుట స్వరసుశోభనత దగున్

సీ. ఆయుర కరణ మధ్యామృదు లిప్తము
లనఁగ నైదగు జాతు లాశ్రుతులను
గలవవి స్వరములఁ గలసి నాలుగు మూఁడు
రెండు నాలుగు నాల్గు రెండు నొకటి
రెండు షడ్జాదుల నుండు నంకార
ములు నాఁగ స్వరములు వెలయు నాల్గు
స్వరములు గూడిన సరవిఖండనములు మూఁ
డిరవైన కళయన మెరవడినగు

ఆ.వె. సప్తశుద్ధ జాతి సంగతిం దగు నలం
కారములకుఁ బేర్మిగాఁ దదీయ
మగుచు షడ్జముఖ్యమై యిట్టు లొప్పగుఁ
గంబళాన్వతరనిగదిత మగుచు

కం. స్వరభాగలు ఋషభస్వర
విరహితమై కైశికీయ విఖ్యాతిఁ దగుక్
దర గాంధార నిషాదో
త్తరణములగు జాతులచటఁ దగు స్వరయుక్తిక్

సీ. గ్రహ మంశమనఁగ రాగములకు మొదలగు
వహి నవి తారవ్యవస్థ మంద్ర
మట్టిద న్యాస విన్యాస లుపన్యాస
సన్న్యాసలు బహుత్వ సరణి నల్ప
మంతర మార్గంబు నట షాడ వౌడవ
సంగీత వస్తు ప్రసంగతిఁ బడు
మూఁడోపు సంపూర్ణమునకు నంగమ్ములై
స్వరముల గల జాతిసంక్రమణము

తే.గీ. తారకంబగు లక్షణోత్తరిణఁ గామ
చారియునఁ బొల్చు గీతమ్ము చాలు తరిటి?
న్యాస మంతరగోపనమగు స్వరప్ర
చార మాంతర మార్గైక సంజ్ఞ నమరు

తే.గీ. షడ్జ మధ్యమ ఋషభ పంచమములెన్న
దైవతంబు నిషాద గాంధారములును
దైవ్యపైతృక మౌని నిత్యమ్ములందు
బ్రాహ్మ్యమగు షడ్జమధ్యమ పంచమములు

కం. దైవత ఋషభములవనిప
పావనకులములు నిషాదపకుగాంధార
శ్రీ విట్కులభవమన్యము
లీ వసుమతి శూద్రజాతి యెన్నఁగ వరుసక్

సీ. తమ్మి కెంజాయయు నెమ్మి కంఠముబలె
వర్ణంబు బంగరు వడువు, మొల్ల
పూరుచి పచ్చని పొలుపు పసపు మిన్న
ధూసరచ్ఛవి క్రమధూర్యహముస

షడ్జాదులగుస్వరచ్ఛాయలు జంత్రాంత
రీపాదులు ధ్రువరీతి కటుల
రసములద్భుత వీరరౌద్రముల్ ఋషభ ష
డ్జములకెన్నఁగ దైవతమున కుభయ

తే.గీ. వికృతములు కరుణారసవృత్తిఁ దగు ని
షాదగాంధారములకు హాస్యరుచి రసము
లలరు పంచమ మధ్యమంబులకు జనులు
గూడ గ్రామముగతి స్వరకూటమయ్యె

మ. శ్రుతిజాతి క్రమసంగతిన్ స్వరములచోఁ నిల్చుటన్ మూర్ఛనా
స్థితినొప్పున్ ప్రథమంబు షడ్జ మటు నర్థిన్ మధ్యమంబౌ ద్వితీ
యత, శుద్ధంబగు పంచమంబులఁ దృతీయంబయ్యె స్వరాగ్ని యా
గ్యతనుండున్ భువి నల్ప కార్య్యల తదీయచ్ఛాయలం జేయఁగన్

వ. షడ్జ మధ్యమ గ్రామంబులకు లక్షణంబు ఛాయాకల్పనార్థంబుగా నొడివెదనని వెండియు—

తే.గీ. షడ్జ మధ్యమ గాంధార సంజ్ఞ గ్రామ
ములకు నధిపులు విధిహరీశులును దేవ
తలు తదీయంబులగు రాగములకుఁ బలఁప
సరవి సోమంతఘర్మ వర్షర్తు లునికి

సీ. పూర్వాహ్ణ గేయార్హములగు షడ్జగ్రామ
రాగముల్ మధ్యాహ్న రాగములగు
మధ్యమగ్రామ సంభవములు సంధ్యల
గాంధార జన్యరాగమ్ములమరు
షడ్జ మూర్ఛ నలునెంచఁగ మంద్ర రజనులు
పరిశుద్ధ షడ్జమత్సరులు మఱియు
నమరు నశ్వక్రాంత మరయ నిట్లన తక్క
గ్రామమూర్ఛనలిటుగాకనైన

తే.గీ. విరువదియు రెండుమూర్ఛన లిందువలన
నైదు వేలును నన్నూరులైన తాన
ములకుఁ బత్త్రాంతరమ్మునఁ గలుగు నేఁబ
దాఱు మూర్ఛనలందుల సారగతిష్ఠి

వ. రెండులక్షలున్నెనుబది రెండు వేలు నిన్నూఁటనలుబది పూర్ణతానంబులయ్యెడిం
నసంపూర్ణతానక్రమం బెఱింగించెద.—

తే. గీ. అమరుషాడవ షాడవ మార్చికమును
గాధికము సామికము ననఁ గలుగు షడ్వి
ధములు విరహిత స్వరము లాఅమరు షాడ
వంబు స్వరములు నైదౌడవంబు దెలియ

సీ. అవనిధ లైన స్వరాంతరంబనఁదగు
ససరిగలు సమీక సంజ్ఞనొప్పు
సరి గాధికంబగు షడ్జ మార్చికమగు
లాలిత ప్రస్తార మూలమిదియె
స్థిత షాడవౌడ వార్చిక గాధికములు సా
మికము స్వరాంతర మిశ్రితంబు
నిల నేఁడు నూఱులు నిరుపది నూఁటిరు
వది యిరువది నాల్గు వరుసనాఱు

ఆ. వె. రెండు నొకటి తానరీతులు జనియించు
కైశికంబనంగఁ గలదు జాతి
స్వరములొక్క కొన్ని జనక సాధారణం
బుదితమగును దాని తుది స్వరమ్ము

తే. గీ. అమరు స్వరములు నూలాదులనఁగఁ దాళ
యుక్తి నొకకళ చిత్రమార్గోక్తి మాగ
ధియ ననెడిగీతి వార్తికద్వికళ సంభ
వితమనఁగ గీతి యొప్పగు చతురలీల

వ. మఱియుఁ జతుష్కళ లైన దక్షిణ మార్గంబునఁ బృథుల యనుగీతియు నిట్టిత్రి
విధగీతులకు షట్పితా పుత్రకమనెడి తాళంబెసంగు నట్టితాళంబునకు వినియోగం బెట్టిదనిన

తే. గీ. తనరు నాక్షిప్తకీ ప్రసాదకులు నంత
రైయు నైష్క్రామికియు నాల్గు రహిని నాట్య
గతినిఁ బ్రథమాంకమునఁ దుదఁ గలది తెల్పఁ
దగియె నాక్షిప్తికలు షాడ్జతక జొసంగి

సీ. అదియు ద్వాదశకళ యొకళ లఘ్వష్ట
కంబు ద్విత్రి స్వరగతి లఘువగు
నాదిమధ్యాంతంబులవి మంద్ర మధ్యమ
తారక సంజ్ఞలఁ దనరియుండుఁ

వెలియ స్వస్తికము వృత్తి ద్వయంబనఁగ నం
ద్యావర్త మబ్జపత్రంబు భ్రమర
మబ్జ గర్భాభ్రమేడి తాఖ్యల రాగ
కదంబములఁ గలవు భేదంబులమర

తే.గీ. రంజన యొనర్చు కతమున రాగమయ్యె
నింకఁ దల్లక్షణ క్రియ లెల్లఁ దెలియ
వినఁగను మాళవ షడ్జ సంజనిత మగుచు
షాడవ ప్రాప్తి స్త్రీ రాగ సంగతిఁ దగు.

సీ. రమణీయ గౌళమేకము మాళవము తాళ
మమరు షట్టైను పూర్ణ మగుచు నొప్పు
లలితర్షభమ్మట్టె తాళము షాడవము పూర్వ
యామమ్మునకు నది యర్హమగును
నలువైన సారంగ నాటతాళము డెంకి
పూర్ణమ్ము నై యొప్పఁ బొల్పుమీఱి
వరుస గుజ్జరి షాడవమటు తాళంబు కాం
భోజి పూర్ణంబట్టి పొల్పు దక్క

తే.గీ. లలితహిందోళ ధన్యాసులమరు గుజ్జ
రియును దేశాక్షి గుండక్రియయు వసంత
మలహరులు దేవగాంధారి వెలయ [రేష]
[క డవా] ల కర్షంబు భూపాల కలిత మగుచు

తే.గీ. కనడ బంగాళ కేదారగౌళ శంక
రాభరణ నాదనామ క్రియలు మనోజ్ఞ
రచిత ఘంటారవమ్ము సారంగనాట
లిర్వదియు రెండు పగఁట రేయింటఁ దగును

వ. ఇట్టి ద్వాత్రింశ ద్రాగంబులయందు భూపాలాదిపురుషరాగాష్టకంబునకుఁ బత్నులగు చతుర్వింశతి స్త్రీరాగంబుల నరువదినాల్గు మిత్రంబులు జనించె నందు పాలి, సారంగ, హంవీర, రేవగుప్తి, మేఘరంజి, కురంజి, పదపంజర, పూరి, సావేరి, హుసావేరి, మంగళ కౌశిక, నారాయణ గౌళ, పంతుగౌళ, కన్నడగౌళ, మాళవ గౌళ. శుకవరాళి పున్నాగవరాళి, పంతువరాళి, తొండవరాళి, హిజజ, ఖాది, యెరుకల కాంభోది, హంస కల కాంభోది, నీలాంబరి, బిలాహరి, మధ్యమావతి, ఉశాని, ఛాయాగౌళ, రవిగౌళ, పూర్వగౌళ, కుంతలవరాళి, ముఖ్య రాగంబుల ప్రస్తార క్రమంబుల ననంతరాగంబులయ్యె నిట్టి రాగ మార్గ స్వరబద్ధంబులగు గీత ప్రబంధంబుల భేదంబు తెలుంగవలయు మఱియు వీణావిధంబు.

సీ. ఆరోహణావరోహణములు స్థాయి సం
చారచతుర్విధ చారములును
మేళాపకోద్గ్రాహ లాలితాభోగధ్రు
వములంగములు గీతసమితి కెల్ల
స్వరపాఠ వచనముల్ బిరుదు గద్దెములు ప్ర
బంధషడంగముల్ పదగనవియు
చౌషష్టి భేదముల్ సరవి శ్రీవర్ధక
కలహంస శ్రీరంగకైవళాదు

ఆ.వె. శిష్టగీత వేద మెంచి నాదబ్రహ్మ
మరయ మేటి యోగ గరిమ లెన్న
పరమశబ్ద పరవిభాగ తత్వ బ్రహ్మ
విదుల నడిగి తెలియు విధము మేలు

కం. వేదోత్తమంబు క్షత్రియ
వేదితముగ్ సాధుజన వివేక విహిత మ
ర్యాదాస్పదమైన ధను
ర్వేదము వివరింతుఁ దెలియ వినుఁడని యందుగ్

కం. దక్షతఁ బదియును రెండగు
లక్షణములు త్రివిధమైన లక్ష్యంబులు శాం
తిక్షమ యుక్తిని విల్కాఁ
డక్షయమతి నెఱుఁగ వలయు నభ్యాసమునన్

సీ. వేళ తెఱుంగుచు విలుఁ బూనుటయు దృఢ
ముష్టి మట్టుగఁ బట్టు మురువు పెద్ద
వ్రేల నుంగర మిడు విధము నాసిక నేయు
నేర్పు నిశ్చలదృష్టి నిల్పు తెఱఁగు
నిలుచు పాదన్యాసముల విభేదమ్ములు
నాకర్ణముగ గుణమటు దివియుట
యాతపవాత ఘాతాదుల కెడయుట
యేయునయ్యెడ నిల్చు నెసకములును

తే.గీ. సమతనరి వోయునెడ తనువిముడు కొనుట
శరము విసురుక చననీక చాయ నేయు
టుంగరము నారి సమత పొసంగఁ జూచు
టిట్టి పదిరెండు విధముల నెట్టుకొనిన
లక్షణమ్ములు వేర్వేఱ లలితమగును

కం. చల్లని వేళలఁ జేతన్
విల్లుధరించుటలు లెస్స విసరెడు గాలిన్
బెల్లగు నెండన్ వేళ్ళలు ?
నల్లన నల్లనగుగాన నభ్యాసదశన్

కం. తలము ధనువంటు నీ కం
గుళముల నణఁకువగ మధ్యమాంగుళి వెనుకన్
దళముగఁ దర్జనియుండఁగ
బలుముష్టిన్ విల్లు బిగ్గఁ బట్టఁగ వలయున్

తే.గీ. నారిఁ దివియుచు భుజమునఁ జేర నీక
నుంగరము వామదిశయందు నుండఁ దర్జ
ని నఖమటుఁ గప్పకొని వ్రేలు దనర వాటి
సంధి శర ముప్పఁ దివియుట శాస్త్ర సరణి

సీ. వామాంఘ్రి భుజములు వలనొప్ప సగముగ
నమరించి యాకాలి కడ్డమగుచు
నుండఁ గుతికపదము నొదవించి యారెండు
మడిమల నడుమొక యడిగెడముండు
నటుల నిల్చుటలు ప్రత్యాలీఢ మది విప
ర్యయమైన నాలీఢమనఁగఁ దనరు
వడిలక్ష్య మేయుచు వామాంగుళము నేల
బలువుగ నూనియాపట్టు మడిమె

తే.గీ. యొత్తుటలు లెస్స గుఱియేయ నెడల శరము
కరముచాయఁగ నిరుచెయ్యి సరిగనుటలు
పూర్వ పాదాంగుళము చాయ బూను టొకటి
యంబుతుదఁ జూడ్కి గురి గనుటదియు నొకటి

తే.గీ. సప్త షట్పంచశత చతుశ్శత శతత్ర
యాంఘ్రముల కొలంది మఱియేయునపుడు వరుస
నయ్యనామిక మొదలుగ నైదు వ్రేళ్ల
తుదలకై యంప మొనసరి తొడరఁ గనుట

కం. పిక్కటెడ నేసిదేహము
చక్కఁగ నిడివింటి వంపుచాటున నిడి యే
చక్కటి కదలక బెబ్బులి
యిక్కువఁ బొంచుటలు లెస్స యెంతయుఁ గడకన్

తే.గీ. గుహ వెడలివచ్చి దిశలుగన్గొనుచు వాల
మవనిఁ దాటించి గమకించునట్టి పెద్ద
పులి విధంబున నేయుచోఁబొసఁగవలయు
పింజ పింజంట నేయుట పేర్మిఁ దగును

కం. పొరవోయిన పేఁ డెత్తిన
నెరవికిన విల్లుమాని విడివి దృఢంబున్
గురిచక్కని దగువింటుక్
దురుసగుతానకములమరఁ దొడరుట లొప్పున్

వ. ఆలీఢ ప్రత్యాలీఢ సమవిషమ చిత్రప్రచారాది స్థానక కుశల బుద్ధుల నమరి, దృఢ ముష్టి దూరాపాత లాఘవ చిత్రగతుల నతుల చాతుర్యత సకలాయుధ శ్రేష్ఠంబగు ధను ప్రవీణుండైన ఘనుఁడిహపరసుఖంబులం బొదలునని సూతుండు షట్ఛాస్త్రము తెలింగించెద వినుండని మునుల కిట్లనియె.

తే.గీ. తర్కములు రెండు నొక్కటి దండనీతి
సాంఖ్య శాస్త్రంబు మఱియును సారలీల
పూర్వ మీమాంసముత్తర పూర్వమైన
యట్టి మీమాంస శాస్త్రంబు లాఱునయ్యె

సీ. తర్కద్వయమునందుఁ దనరు గౌతమకణా
దములు షోడశ పదార్థముల గౌత
మము, కణాదము పదార్థములాఱిఁటుండగు
నల ప్రమాణప్రమేయము . సంశ
యము ప్రయోజనము దృష్టాంత సిద్ధాంతావ
యవతర్కములు నిర్ణయమును వాద
జల్ప వితండముల్ సరవి హేత్వాభాస
ఛల జాతినిగ్రహ స్థానములన

ఆ.వె. గౌతమంబు ద్రవ్య ఘన గుణకర్మ సా
మాన్యగురు విశేష మహిమల సమ
వాయమనఁ గణాద పరతర్క షట్కప
దార్థతత్త్వ సంవిదతుల ముక్తి

సీ. జ్ఞాన నిరతులకు సమకూరు నెప్పుడు
నామెంతసంసిద్ధియనఁగ వేడ్క
వినుఁడు తన్వాద్యేకవింశతి దుఃఖాంత
మర్థ స్వరూప సమ్మతము దలఁప

పరుస శబ్దస్పర్శ వర రూప రస గంధ
హృదయముల్ షడ్బుద్ధు లింద్రియములు
నాఱు సౌఖ్యము దుఃఖ మది యిర్వదియు నొక్క
మై యొప్పు విజ్ఞానులైన జనులు
దలతురివ్విధములు తొలుమతంబునఁ బల్క
నపురు షోడశపదార్థముల యందు

తే.గీ. నవనిఁ గన్గొను టెల్లఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె
మహిఁ బొగచూపిన్ను కలిమను మానమయ్యె
దానివంటిదె యన నుపమానమయ్యె
మఱియు వినుటెల్ల శబ్ద ప్రమాణమయ్యె

వ. ఇవి ప్రమాణ చతుష్కంబగు. ద్రవ్యగుణ కర్మ సామాన్య విశేష సమవాయముల ను షట్పదార్థములయందు

కం. ఈ విధిఁ బెక్కులయిన నం
దావలనన్ మొదలిదైన యాత్మ ద్వివిధమౌ
జీవాత్మయుఁ బరమాత్మయు
నా వేఱైయొక్కటగుచు నానాతనులన్

తే.గీ. తనువులెన్నఁగ భోగసాధనము లింద్రి
యములనఁగ జ్ఞానపంచక మటుల మఱియు
ద్రవ్యగుణకర్మ సామాన్య తద్విశేష
మనఁగ సమవాయ మీయాఱు నర్థమయ్యె

సీ. తొడి ద్రవ్య భేదముల్ తొమ్మిది పంచభూ
తములు కాలదిగాత్మలు మనసు నన
గుణ మిరువది నాల్గు గుఱుతులఁ దగు రూప
రసగంధములను స్పర్శమున సంఖ్య
పరిమాణతను బృథక్త్వతను సంయోగ వి
భాగ పరత్వ తాపరత గురుత
ద్రవత స్నేహతను శబ్దమున బుద్ధిని సుఖ
తను దుఃఖమున స్పృహతన్ ప్రయత్న

తే. గీ. ధర్మ విద్వేష సంస్కారతతి నధర్మ
తను విత్కరింపఁ గల్గు భేదములఁ దనరి
కర్మము మనశ్చలన మెన్నఁ బేర్మి జాతి
యగుట మాత్రమె సామాన్యమనఁ దలిర్చు

ఆ.వె. ధర విశేషమనఁగఁ బరగు నిత్యద్రవ్య
వృత్తి యది విశేష విధ పదార్థ
మాయుతగతిని సమవాయ మన్నదియె సం
బంధమనెడిదిదియె భావమరయ

కం. ఇదియర్థ భేదగతి న
య్యదనన్ బుద్ధియన జ్ఞాన మన నది రెండౌ
నది యను భవమున్ స్మరణము
విదితంబింద్రియంము లణఁచు విధమున నరయన్

తే.గీ. యత్నము ప్రవృత్తియనఁదగు నదియె పుణ్య
పాపకలితంబు మోహ శోషములు రాగ
మెసఁగుటయె దోషమనఁదగు వసుధ మఱలఁ
బుట్టుటయె ప్రేత్య భావమ్ము నెట్టుకొనగ

కం. ఫలమనఁగన్ సుఖదుఃఖం
బుల యనుభవమగుట పీడబొందుట దుఃఖం
బుల మోక్షంబపవర్గం
బలరఁ బ్రమేయంబు తెఱగు లగు నిది యెల్లన్

సీ. ఒక్కటిఁ గాంచి వేఱొకటిగా నెంచుట
సంశయంబనఁ దగు జనుఁ డొనర్చు
యత్నమ్ము సఫలమౌటది ప్రయోజన మెన్న
వాదియుఁ బ్రతివాది వాదసరణి
కనుగుణంబగు నిదర్శనము చెప్పుటలు దృ
ష్టాంతమౌ శంక లేదరయు దీని
కనుట సిద్ధాంతమౌ ననుమానవాక్యాంగ
మవయవంబగు నప్రియ ప్రసంగ

తే.గీ. మదియతర్కంబు నిర్ణయంబగుట తిరము
సేయుటయె జ్ఞానమగు తత్వ చింత దొలఁగి
పలుకునది వాదమగు, జయ ప్రాప్తి కొడుపు
కతలు జల్పంబు తర్కోక్తి గణుతి నిట్లు

తే.గీ. ఆత్మ పక్షము స్థాపించు నలవు లేక
పరమతము దూషణము చాలు పట్టునది వి
తండ, మనుమాన దూషణతం దలిర్చు
వాదమన్న హేత్వాభాసనాఁ దనర్చు.

సీ. రహి నభిప్రాయాంతరముతోఁ బ్రయోగించు
శబ్దార్థముస దూష్యసరణి నాడు
నది ఛల మనఁదగు నమరి నుత్తర మీమి
జాతియనా నటఁ బరాజయము దోఁప
నెరిమీఱ నాడుటఁ నిగ్రహ స్థానమా
నొగి షోడశ పదార్థయుక్తు లిట్లు
దెలిసి పెంతౌర్థము దీనంద నేరక
వాది భంజన ధరావర్య రంజ

తే. నముల కుపయోగముగ నంధతమసరూప
సమగృహస్థితి బుద్ధి జాడ్యమున జనులు
కొందఱిందను సుఖములు జెందరందు
హరిపరాయణులధిక సౌఖ్యాఢ్యులరయ

మ. ఇది తర్కస్థితి దండనీతి యనఁగా నింపారు నెందర్థశా
స్త్రదశన్ ధాత్రిశ్రుతిస్మృతి ప్రకర సిద్ధంబై ధరాధీశపు
ణ్యదమై పాతకదండ నార్హమును సత్యస్థైర్య వర్ణాశ్రమా
స్పద ధర్మశ్రుతి పాద్యమై వినుఁడు తచ్ఛాస్త్రంబు పొందంబునన్

కం. దురితాత్ముల దండింపుచు
వర సజ్జనతతులఁ గరుణవర్ధిల్లఁగ భూ
వరుఁడరసి మనుపవలయున్
దఱచగు వ్యవహార దశలఁదజ్జ్ఞులు పొగడన్

వ. ధర్మాధర్మము లెఱింగి దండింపఁ దగుటఁజేసి తన్నిర్ణయ పరులవలన నృపతి యెఱుఁగవలయుంగావున.

సీ. పటుమత్సర క్రోధపక్షపాతాధర్మ
దుశ్శీల నిరతులఁ దొడరనీక
శాస్త్రధర్మ వివేక సత్యదమశమ సం
యుతుల విప్రుల సభాన్వితులఁ జేయ
దగు; వారు లేనిచో సుగుణులెవ్వరో వారి
శూద్రుఁ దక్కఁగ సభఁ జొనుపవలయు
నేగుర ముప్పుర నేడ్వురగా ద్విజ
వర్యుల సభ నున్పవలయు నీతి

తే.గీ. పౌరుదు బిలువక సభకు వచ్చునతనిఁ బ్ర
యత్నమునఁ జేరనీక ధర్మార్థవేదు
లైన వారలచే వాదు లణఁప మేలు
శిష్ట పాలనులగు నృప శేఖరులకు

కం. కులశీల వయోరూపము
లలవడు ధర్మజ్ఞులైన యనఘాత్ములవై
శ్యులసభఁ గూర్పఁగ దగుని
శ్చలమధ్యస్థ ప్రచార సత్యులయినచోన్

తే.గీ. బ్రాహ్మణులు సర్వదేవతా ప్రతిములగుట
నధ్యయన శీలములు గల్గునట్టి వారి
లున్నసభ దేవసాన్నిధ్య మొనరు కతనఁ
బలుకుబడి వల్ల ధర్మమ్ము బయలు పడును

కం. కనిచెప్పమి కనకనె చె
ప్పినదోషము లొండుగానఁ బెద్దలు సభలన్
విను వినుకుల కనుగల్గిన
ఘనుల సకుల సభలఁ గూర్పఁ గాఁదగు పతికిన్

చం. తగుజనులెల్లఁ గూడి యిది ధర్మమటంచు విధింప నట్ల నా
జగతివిభుండు తత్త్వజలఁ జాతురితో నియమింపఁ బుణ్యమా
నగడున నేయకున్న సచివాప్తపురోహితులెల్ల భూవిభున్
మిగులఁగ నీకధర్మగతి మేకొనఁ జేయుట యొప్పు నెంతయున్

ఉ. వారని కోర్కె నయ్యుభయవాదుల ప్రార్థన నేయ ధర్మవి
స్తారకుఁడాలకించి పెరసభ్యులు మెచ్చఁగ ధర్మయుక్తిమై
గూరిమిఁ దెల్ప లెస్స వినఁగూడమి భూవిభుఁ జెందుఁ బాపముల్
ధారుణి సభ్యులయుఁ బుధ ప్రకరంబటు లేక యుండినన్

ఆ.వె. ఎవ్వఁడేని సభ్యహితలక్షణుఁడు వానిఁ
బ్రాడ్వివాకుఁ జేయఁ బలికిధర్మ
మతఁడు ముందువెన్కనగు ధర్మములు పట్టి
యరసి నిర్ణయింప నర్హుఁడగుట

కం. మోహభయలోభమత్సర
సాహసములఁ దప్ప బలుకశాస్త్రోక్తముగా
నూహించి వారిదండన
నోహటిల నొనర్పవలయు నుర్వీపుఁడలరన్

కం. అమరఁగ స్మృత్యాచారము
సమయాచారంబు నిఖిల శాస్త్రార్థ లస
త్క్రమ మెఱుఁగు నన పరాధుం
డమలుఁ డవధ్యుం డబాధ్యుఁ డాతం డెచటన్.

సీ. క్రమత నల్బధియు నెనిమిది సంస్కారముల్
కలిగి కర్మత్రయ కలితుఁ డగుచు
వసుధఁ బ్రసిద్ధుఁ డౌ వాఁడు మోసము పల్క
దండింపఁ గారాద ధరణి పతికి
సమయ శాస్త్రాచారవిముఖుల గతులిత
రులు పల్క విని యది గలుగఁ దెలియు
శ్రేష్ఠ వ్యవహార మానెసఁగు నాతనికి శం
కాభిశాగమ్ము తత్త్వాభియోగ

తే.గీ. మనఁగ వస్తు దర్శనాదులు ప్రత్యక్ష
దర్శనంబు నగుచుఁ దనరఁ గనుట
కెఱుఁగ ననుట యిది యిదిగాదనుట రెండు
గలిగి మత్త వృత్తి గడగి యొకఁడు

కం. పాప మెఱుంగమి నన్యా
యాపరతన్ బైఁడి భూమి హరియించున్ ద
ద్వ్యాపార మష్టవిధములఁ
జూపట్టున్ నిజము బొంకు చూప్పనరంగన్

ఉ. అప్పదిగాదు కూలిడితివంచును దానము సేసి తంచు నీ
వప్పుడు నించుమించుగఁ గ్రయంబొనరించితి వంచెటింగి యున్
జూప్పాకయింతయున్ గనని సూటిగ వాటికిఁ గూడియిచ్చి తం
చెప్పుడు నుద్ధరించుపని కిచ్చితి నౌనని లేదు నాఁడనన్

తే.గీ. స్వామి పేరను టాఘాత్యసరణి, బెదరు
సేయుటయు బ్రముచ్ఛిలించుట స్త్రీ ధనంబ
నుటయు జూదంబునం బిలుచుటయు వాదు
లివి యసాధ్యగతుల నూఁటయొనిమిదయ్యె

వ. మఱియుఁ బెక్కు దెఱంగులగు వ్యవహారంబులై ధరంబరగె బలవంతులొనర్చునవి యును దేశంబేకంబుగాఁ బూనినవియు రాజావలంబంబున నైనయవి వ్యవహారంబులు గావు మత్త మద్యపాయి నీచ స్త్రీ బలవల్లోభుల వ్యవహారంబునకుగా నొక్కరుండు వచ్చి చెప్పిన

వారలఁ బిలువంబంపక తత్కార్యంబు లరసి దండించునది. బాలవృద్ధ గర్భిణీ శిశుజనానాథులకేదియొ క్రమ పరామర్శం దెలిసి ధర్మంబు నిలుపునది. సమర్థుం బైన వారలితరులచేఁ బలిమియొఱుంగువట్లొనరించి తదాశ్రయమాసులై వ్యవహారంబులు దీర్పఁ గోవలయు నిశ్చలింగి ధర్మంబు దప్పనియతండు ధర్మాసనస్థితుండనఁ బరగు నెండియు.—

సీ. దాయాద్యమన ద్వేషత నబద్ధతం దెల్పు
టది వేగమున నరయంగ వలయు
సభ నొక్క గతినుండుచంద మంతకుమున్న
చెప్పు నాతండ యసిద్ధుఁడంద్రు
కాలకర్మస్థానక ప్రవాసా సిద్ధు
లన నాల్గు దెఱఁగు లౌనట్టివారి
దండించుచుఁ యథార్థము దెల్పు మనఁదగు
ననువుగ నిజమాడు నర్థి బొంకు

తే.గీ. వాఁడు ప్రత్యర్థియున్ బూర్వవాదియయ్యె
ప్రాయఁగాఁదగు వాఁడును వాక్యసరణి
నొరసి పల్కుమనడిగి తదుక్తి తెలిఁగి
పురుష భేదము సభ్యు లేర్పఱుపవలయు

ఆ.వె. స్థానతత్త్వ వస్తు సంఖ్యలవియు లక్ష్య
మావిధంబు లరసి భావమరసి
యది పరిగ్రహక్రయములకు బలవత్త
రంబు పూర్వ విరచితంబునగుచు

తే.గీ. అన్యవాది క్రియాద్వేషి యస్థిరుండు
యటు నిరుత్తరుఁడును నిల్వ నంపరాసి?
వాఁడు నేగురు హీనపు వాదులరయ
నందుల సమర్థ నసమర్థ నరయఁ దగును

సీ. ఖ్యాతిఁ గర్మస్థాన జాతి సంజ్ఞాధివా
సములు దేశము నొక్క సమముగాఁగ
నుభయవాదులు దెల్ప నొగిఁ బ్రమాణమె కాఁగఁ
దెలిసి పల్కెడలు శోధింపవలయు
పైతృ పైతామహ ప్రభురాజకీయమ్ము
లగు నెడఁ దస్మాల మరయవలయు
నప్రసిద్ధ ద్రవ్యతా విధేయ విహీన
ములు నసాధకములు దెలియవలయు

తే.గీ. నిష్క్రియత నిష్ప్రయోజనాన్వితము లెఱంగి
బహుతరోక్తి యసంగతభాషణములు
పరగు ద్రవ్యనిరూపణ భావయుక్తి
క్రమ విశోధనచే నెఱుఁగంగవలయు

ఉ. సాక్షియు భుక్తియున్ లిఖితసంజ్ఞ యనేక వివాదముల్ సభా
ధ్యక్షులు పెక్కుచందముల ధర్మపుఁద్రోవ విమర్శచేసి శాం
తిక్షమ నొప్పు నుత్తరము దెల్పక మున్నె యెఱుంగఁగాఁ దగున్
గక్షలుగాక యుత్తరముగైకొన నిర్ణయయుక్తి దక్కఁగన్

సీ. విని పూర్వపక్షశోధనముచే సంగత
మవలంబనము చేసి యటు నసంగ
తుని దండ్యుఁ గావించి మును లిఖియింపుచోఁ
బలుకులు బెళుకులు దెలియవలయు
నిజమరి యర్థియు నెమ్మి నుత్తరవాది
యనఁదగు ప్రత్యర్థి యనఁగఁ బూర్వ
వాదినా, బొంకరి వర్తిల్లఁ బరపక్ష
ఖండన నిల్కడ గరిమ సార

తే.గీ. మరయ సందేహరహితమౌ నర్థి పలుకు
లిందులకు నన్యమై విరోధిహ పొడముఁ
గలఁక నొందుచుఁ బ్రత్యర్థి పలుకులడరుఁ
దెలియఁదగు కల్లనిజములు పలుకుబడిన

శా. అంగీకారము పట్టువీడమియు సత్యంబైనచో వానికా
సాంగత్యం బెడలంగఁ బల్కుటయునున్ సభ్యాతిగర్హుండు నా
నంగా సత్యము నాల్గురీతుల నసత్యం బట్లయా లేదెఱుం
గం గూడుండుట లేదు పుట్టైననుట ల్గా నాల్గుచందములన్

కం. ఉత్తర వచనమురీతిన్
హత్తియుఁ బెరన్యాయ భేదమగుచు విరోధం
బెత్తినది పూర్వపక్షం
బత్తఱి నది దెలిసిపలుకనగు ధర్మోక్తిన్

తే.గీ. హీనములు మూఁడొసంగితి నేనటన్న
నది వద్యాళైనచో రూకలనుట పూర్వ
సభ్య రప్పింపవలయు వాగ్జాలి పొసఁగఁ
బలికె నేనియు బొంకుగాఁ దెలియవలయు

కం. వ్యవహారమ్ములు చెప్పుట
యవి వ్రాయుట యర్థి సత్యమాడుట వ్రాతల్
భువి సాధ్య కార్యసిద్ధిన్
వ్యవహారము నాల్గుగతుల వర్తించుఁదగన్

తే.గీ. తగమిఁ బ్రత్యర్థియెడ విరోధంబు గనియు
ఖండితము సేయకనె యర్థిఁ గాదనుచుటు
వారి మనసులుగనుగనుగొనవలయు నన్య
వాది పద సంగ్రహుండనఁ బాబుకుడును

కం. కడు వాక్యఫలనమ్మునఁ
జెడు వ్యవహారమ్ము భూమి స్త్రీ ఋణముల యం
దడరు ప్రమాదంబనియన్
వడినెఱుఁగునటన్న సత్యవాది జయించున్

వ. ఎల్లయర్థ వాదంబులకు నిదియ ప్రమాణంబు వాదకాలంబున దివ్యప్రమాణరీతిగాబల్కునతండు దండ్యుడు సాక్ష్యాదులచే నిరూపితధనంబర్థి కిప్పించిరాజానకట్ల నయిాయఋణంబుల యందిట్లు నిర్ణయింపవలయు వెండియు.

సీ. సాహసంబున విషశస్త్రాస్త్రములఁ బ్రాణి
హింసలు సేసిన నెసఁగదొంగి
లించినఁ దిట్టిన నొంచిన సంచిత
క్రూరాపరాధులఁ గులతరుణుల
దాసీ జనంబుల తగవులు దీర్చుచో
నిల దుష్టగుణములు దెలియ డెగ్గు
లాడిన నోడమి యాననస్వేదంబు
గద్గదికయు........ త్రొట్రు

తే. పాటు నాల్కకుఁ దడిలేమి పరుల పలుకు
నమ్మిమెచ్చుట ముఖ వివర్ణతమ్ము దైన్య
మాత్మ వికృతియు గుఱుతుగా నరసియపుడె
దండనము సేయ ధర్మమ్ము ధరణిపతికి

కం. మఱియుంజిన్నెలదుష్టుల
తెఱఁగెఱుఁగుచు నేర్పుమెఱయ దీర్ఘాఘులనే
ర్పఱపుచుదండింపనియా
ధరణిపతికిఁ బాపమెసఁగు ధర్మము పొలియున్

సీ. కనుగొన్న యాతఁడు విన్న వాఁడటు సాక్షి
యందుఁ గృతాఖ్యుండు నకృతుఁడనఁగ
ద్వివిధుల లిఖితుండు తెలియఁ బత్రపుసాక్షి
యాధృచ్ఛి కాగతుండరయ గూఢుఁ

డుత్తరసాక్షి నా నొడవు నేవురు కృతుల్
ప్రాడ్వివాకుండు పెక్కు ధనులవాండు
నర్థి పక్షుండు గ్రామ్యుండా లేఖకుండు సభ్యుం
డార్గురు నకృతు లి ట్లైన సాక్షి

తే.గీ. మహితకులశీల సత్య ధర్మములు తపము
దానమును బుత్రధన శాస్త్ర తత్త్వదమము
లమరు సద్గుణవంతుం డౌనతండు వలయు
స్త్రీ వివాదమ్ములకు సాక్షి స్త్రీలు వలయు

కం. వ్రతులున్ వృద్ధులుచోర
ప్రతతియు సాహసుండు నంబి బాల కితవదు
ర్మతులున్ వికలేంద్రియులున్
బతితులు కోపనులు సాక్షిభావ విరహితుల్

తే.గీ. అర్థ సంబంధి పాపండు నతివ ధూర్తు
నట్టువునిం గూటసాక్షి నెక్పట్టు నడుంగ
రనఘుం డగుసాక్షి ప్రాఙ్ముఖుండధికశుచియు
నగుచు ద్విజదేవసన్నిధి నాడవలయు

కం. కులధర్మముపై నొట్టిడి
పలుకులం దప్పైన నాల్క పడునని యడుగన్
వలయున్ బొంకినచో ఘన
కలుషగతులం జెందు సాక్షి ఘనపాతకియై

సీ. బందుకట్టున వచ్చి పల్కువాండగు కూట
సాక్షి వాండనుచితసరణి నఘము
లనెసంగి పల్కు సాక్షి ని జాతి కొలందుల
దండించివారిచే ధనము గొనుట
పలికి నీతియు శుభాస్పదమతి ధర్మంబు
కూట సాక్షులనాల్క కోయవలయు
జానపదంబన శాసనంబన నిరు
తెఱంగుల లిఖితంబులరయ స్వకృత

ఆ.వె. మైన సాక్షి వలవ దన్యకృతంబైన
సాక్షి వలయు దేశచర్య నుభయ
సమ్మతంబు సాక్షి సకలంబు లిఖిత ప్ర
మాణమగుచు సంజ్ఞ రాణం దనరు

మ. ప్రతులైనన్ లిఖితమ్ములున్నయెడల న్వారింపఁగా నొప్పగున్
ధృతిఁ దత్పుత్రులుపౌత్రులున్న ఋణముల్ దీర్పందగున్ వేఁగ ద
ద్గతిఁ దీర్పంబని లేదు బల్మినగు లేఖ్యంబత్య సిద్ధంబగున్
చ్యుతమైనన్మఱలంగ వ్రాయఁదగు నచ్చో బొంక దండ్యుండగున్

కం. చను జయ పత్రిక లిట్లన
యనువొందక రాజకీయమట సందేహం
బొనరిన నిర్ణయ విధములు
దనరు లిఖితములను నెల్లఁ దగు దద్విధముల్

వ. యుక్తి ప్రాప్తిక్రియా చిహ్న సంబంధాగమ హేతుశుద్ధాశుద్ధిస్వహస్తపరహస్తాది క్రియల వలన లిఖితంబును ధర్మవచనానురూఢి సభ్యులు నిర్ణయింపవలయు లిఖితభుక్తి సాక్షి వ్యతిరేకంబైన దివ్య ప్రమాణం బావశ్యకంబగు నదియు, జలాగ్ని భుజగ విషకోశ ప్రమాణంబులను నైదు తెఱంగులం బరగెనవి యధిక వ్యవహారంబులకుఁ దగి శారీరదండ నార్హంబులగు మఱియు విప్ర శిరస్స్పర్శన పథాది ప్రమాణంబులనేకంబులు గలవిట్టివి సభానాయకానుమతి భానువాసరాది పుణ్యదినంబులం దొలునాఁడుపవసించి యార్ద్ర వస్త్ర ధరులు ప్రాఙ్ముఖులగుచు నొనరింపవలయు.

సీ. అగ్నిదివ్యంబు పూర్వాహ్ణకాలంబున
నంబువులందు మధ్యాహ్నమునను
కోశదివ్యము మాపు కోరి వేఁకువ విష
మహివహ్ని తప్త మాషాది విధులు
పూర్వాహ్ణమునఁ జేయఁ బూనుట తగు దులా
దివ్యంబు నేయు నత్తెఱఁగు వినుఁడు
యజ్ఞార్థ తరువుల నట హోమకృత్యంబు
లమరంగ వటము క్రిందైనచోట

తే.గీ. వెలయఁ గలోక్తపూజ గావించి ప్రార్థ
నంబొనర్చుచు నెక్కిన నరుని ధరణి
ద్రోయకుండిన శుద్ధుడౌ త్రోసెనేనిఁ
గపటిగా నెంచి దండింపఁగాఁ బొసంగు

కం. ఆది వృద్ధ స్త్రీ బాలుర
కదనన్ రోగులకు ద్విజులకలవడదు ద్విజా
స్పదము జలదివ్యమగ్నియు

తే.గీ. తప్తమాషములమరు క్షత్రకులభవుల,
కంబుదివ్యంబు విషము వైశ్యాన్వయులకు
యోగ్యమన్నియు శూద్రున కుచితమనిరి
పూని స్మృతివిదులైన విబుధచయములు

కం. కొంచెపుఁ బనులకుఁ దనువుల
కెంచ విరోధమగు నెడల నిట్టివి తగదం
దంచిత విషదివ్యము వి
ప్రాంచజ్జాతికి ననర్హమనిరి మునీంద్రుల్

సీ. ఈ ప్రమాణముల యందెల్ల దిక్పాలుర
గణదేవతా పూజ ప్రణుతి వలయుఁ
దలను బత్రిక పూన్పఁదగు ప్రార్థనాయుక్తి
యిట్లు ధర్మా ధర్మ మెఱిఁగి నృపతి
శాసించి పుణ్యంబు భాసుర కీర్తియుఁ
గల్గి సౌఖ్యమ్ములు గాంచు నెచట
తుల ధటానామమౌ నిలధకారము ధర్మ
మౌ టకార మధర్మమగుటవిఁటి

తే.గీ. రెంటి వివరింప నేర్చిన రీతిదగుట
బాపలకు నెల్ల నటశిరశి పత్రికదగు
పంచభూతాది దేవతా ప్రార్థనోక్తి
మంత్రమొక్కటి దగునది మఱివఁ దగదు

శ్లో. ఆదిత్య చంద్రావనలో నిలశ్చ
ద్యౌర్భూమి రాపో హృదయంయమశ్చ
అహశ్చరాత్రిశ్చ ఉభేచసంధ్యే
ధర్మశ్చ జానాతి నరస్య వృత్తం

వ. ఇది వ్రాసిన పత్రిక శిరంబున నిడి ధటనెక్కియొందుండిరైన వారు వికలంబున నైనఁ బడిన నశుద్ధుండు పడమి శుద్ధుండు, ననల్పప్రమాణంబునకు నట్లున గావించి.

కం. రావాకుపైన నర్కుడ
శావలి నాల్గొకటి చేతికడ్డంబిడుచో
నావహ్నిఁ బ్రార్థింపుచుఁ
బావకనిభమైన మడ్డు పట్టింపఁదగున్

ఆ. వె. నీళ్లనద్ది క్రాఁచి నెఱిసేసు జేనల
పాదవు మడ్డునెత్తి నడచి యంతఁ
జేతవడ్లు నలుపఁ జెయ్యి కందిన నోట,
మొదవు కందుకున్న యదన జయము

చం. జలములు నాభిదాఁక గలుగం బొనరింపుచు నందులోపలన్
నిలిచి తదీయ పూజనము నెమ్మి నొనర్చుచు యజ్ఞవృక్షపున్
బలువగు మొద్దు బట్టుకొని పజ్జ శరాసనమూని మూన్నిబెటి క
మ్ములు గడి మూఁటినేయ నటమున్న వసించినవాఁడు వేగతన్

ఆ.వె. వెనుకనేయునమ్ము గొనివచ్చు నంతలోఁ
గలఁకదేఱి వాఁడు గానబడిన
శుద్ధుఁడగును జూడఁ జొప్పడకున్న న
శుద్ధుఁడగును ధర్మశోధనమున

కం. హిమవజ్జాతము శృంగజ
మమరఁగ నభిమంత్రపూర్వకార్చితవిషమున్
క్రమమున జీర్ణించినచో
నమలుండని తెలియఁదగు సభాధిపుఁ డతనిన్

తే.గీ. కాలకూటకులంబది కాదుగాని
కడమ విషముల శోధింప నిడఁగ నర్హ
కుటిల వాసలు నేసిన యనఘు నరసి
ప్రీతితోఁ బ్రోవ నృపతికి నీతి సుమ్ము

వ. విషమిచ్చునతఁడుదఙ్ముఖుండును గొనునతండు దక్షిణముఖుండుగా నుండ వలయునింకఁ గోశప్రమాణం బెఱింగించెద——

సీ. పశుభృత్యగణన మొప్పఁగఁ జేసి కడువడి
నియమస్థుఁ గావించి నిత్యవిధిగ
నార్ద్ర వస్త్రములు దివ్యాభి ముఖమ్మున
నిల్పి దోయిఁటనుంచి నీళ్లు ద్రావ
ముమ్మాఱు గావించి యిమ్మాడ్కిఁ గడవఁగఁ
దనకు సుఖంబుంటఁ దగ విశుద్ధుఁ
గా నెఱుంగుడు కీఁడు గల్గ నశుద్ధుఁగాఁ
దెలిసి దండింపఁ గావలయుఁ బతికి

తే.గీ. బియ్యముక క్రొత్త ఘటములోఁ బేర్మినుంచి
సూర్య సన్నిధి నిడి తినఁ జొనుపవలయు
పగుల దవడలు రక్తము ప్రబల నతనిఁ
గపటువర్తను గానెఱుంగ న్వలయును.

వ. పతితమద్య పానులక నాచారులకుఁ బ్రమాణంబులు పని లేదు వారలు దండనార్హులు మఱియుఁ దప్త మాషాజ్య దైవంబులనునవి తామ్రమృణ్మయాది పాత్రంబుల నిరుపది పలంబుల తైలంబులు గ్రాఁచి యందు మాషంబులు మాడ్చి యవి యొక్కటొక్కటిగా నెత్తించుటయును, ఆజ్యంబు గ్రాఁచి యందు జెయ్యిడు మనుటయు నాగ్నేయంబనఁ దగుదైవంబు వెండియు.—

కం. ధర్మంబు వెండివంటిద
ధర్మము సీసంబు రీతిఁదగు భూర్జమునన్
బేర్మి లిఖియించి పూజకు
నర్మిలి తద్వర్ణగంధ మక్షతలు దగన్

కం. ధీయుక్తి గోమయంబు మృ
దాయత పిండంబు ప్రార్థనావృతి బాలుం
డాయొడ నదియెత్తియ్యఁగ
నేయది యెటువచ్చు దాన నెఱుగఁగవలయున్

వ. ధర్మపత్రిక వచ్చినన శుభంబునుంగా నెఱుంగందగు నింక దాయాద్యంబెఱింగించెద.—

సీ. పైతృకంబగు ధన ప్రతిబంధకము గాయ
మచ్చటఁ గల్గుదాయాద్య మరయ
ద్రవ్య భేదంబుల ధనికనేరంబుల
స్వత్తు విభాగ ప్రశస్త మగును
స్వామి రిక్థక్రియ సంచి నాగ పరిగ్ర
హాదికముల్ స్వత్తులవని సురుల
కలభూపులకును జాయానులబ్ధంబులు
వైశ్య శూద్రులకు నుర్వర శరీర

తే.గీ. కృతములంగల్గు సరి స్వత్తు కీర్తితముగఁ
బూని కనినది యెత్తినవాని సొమ్ము
శాస్త్రసిద్ధమె నిజసత్తు సరవిలౌకి
కంబగు ధనంబు పనిగొనఁ గాదు సుమ్ము

వ. వైశ్యునకుఁ గృషియు శూద్రునకు శుశ్రూషయు రిక్థాదులు స్వస్థంబులై వర్తిల్లు గావున.

సీ. అప్రతిబంధి దాయాద్యంబు రిక్థంబు
  ప్రకయమది ప్రతిబంధకమగు దాయ
మిలఁ బ్రతిగ్రహము మున్నలుగ నొక్కఁడు దీసి
  కొనిన నిక్షేపంబు గొనుటలధిక
మంబుప్రతిగ్రహమిఁంబగు ద్విజుల క
  ర్థము వాటికంటె భాగానుగతికి
నదియుఁ బైతామహమై పితాపుత్ర సా
  ధారణమయ్యె నా తండ్రిదగును

తే.గీ. స్వామినాశ విభాగాను చర్యలయెడ
  సుతుల సొమ్మగు జనకు నార్జితము నవ క్ర
  మంబునైన ధనంబును మణులు సుతుల
  యనుమతిఁ దానమును విక్రయంబు నీతి॥

కం. ఆపదలకు శ్రాద్ధక్రియ
  నోపికఁ దద్ధనమునమ్మ యోగ్యుఁ డొకండే
  యాపట్లు సుతుల యనుమతి
  చూపట్టఁగ వలయు ననెడి చొప్పొప్పదిలన్॥

తే.గీ. గ్రామ సామంత దాయాదిగణము జ్ఞాతు
  లెఱుఁగ భూవిక్రయం బర్హమిరవుగాఁగ
  భాగ మగ్రజుకిరు పాలు పరగ మధ్య
  మునకు నొకపాలు హెచ్చియ జనకు తగవు॥

వ. నిజార్జితంబైన నగ్నసుతునకు విభాగంబునందొక యంశం బీవలయు భార్యలకుసమాంశంబేకాని యధికాంశం బిచ్చుట యనర్థంబగు జనకుండు న్యూనాతిరిక్తంబుగా విభాగించిన నశాస్త్రీయంబగు నేని పునర్విభాగంబు కర్తవ్యంబు.—

కం. జననీ జనకుల యంశం
  బనుపొందఁగ జ్యేష్ఠునిం దదంతమ్మునఁ జెం
  దును సంతతిలేనిచో దా
  యను జెందుఁ దద్ధనంబులవి శాస్త్రగతిన్॥

ఆ.వె. సుతుఁడు లేమి పుత్రి కలిమియు లేమి దా
  యాదితతికిఁ బ్రాప్త సాధనమ్ము
  జ్ఞాతులకు విభాగకర్తార్థమగు పైత్ర
  కార్జితము స్వతంత్రమైన ధనము॥

కం. పిత్రార్జితా విరోధత
మిత్రుల వలనన్ స్వవిద్య శౌర్యగల ధన
క్షేత్రములు సోదరులకును
ధాత్రిన్ దాయాదిపాళ్లు తగదీయంగన్.

వ. పిత్రార్జిత జీర్ణ క్షేత్రంబు లుద్ధరించె నేనియుఁ దదంశంబును స్వాంశంబును దాన కైకొని సోదరులకు యథాంశంబులీయందగుఁగాని స్వార్జిత విభాగంబు శాస్త్రీయంబు పైతృకంబగు కృష్యాదు లుద్ధరించెనేని సమాంశ విభాగంబర్హంబు తటాకారామాది సుకృతంబులు పంచుట నిషిద్ధంబు వస్త్రశయ్యాలంకారాదులు శ్రాద్ధకాల వినియోగార్హంబులు దాసదాసీజనంబుల యథాంశ క్రమంబుల పనులు సేయించి కొనునది. ఇది పితృధన విభాగ పద్ధతి, పైతామహ్యంబునకు విశేషంబుగలదు వినుండు,—

సీ. తండ్రిగడించిన ధనము లాతని కెన్న
రెండుపాళ్లిచ్చుట రీతి తాత
యార్థంబు వచ్చుపాటది గూర్చుటతనిదె
తాత గణించిన ద్రవ్యమున్నఁ
బౌత్రుల పాళ్ల వెంబడిఁ బంచుకోదగు
వేస విభాగంబైన వెన్కఁ బుట్టి
నతనికిఁ బాలు లేదా తల్లి దండ్రుల
యదియె తదంత మందతనిఁ జెందు

ఆ.వె. జనకుఁడీల్గు వెన్క జనియించిన తదంశ
ధనము లేమి భ్రాతృ జనులు భాగ
గతుల ధనము గూర్చి యతనికిఁ బాలిచ్చు
టర్హమగుటఁ బుత్రి కదియె తగవు॥

చం. జనకుఁడు లేమి భాగములు సల్పఁగఁ దల్లికి భాగమీఁ దగున్
దనరఁగ స్త్రీ ధనంబుగల తల్లికి నంశము సాము యోగ్య మా
జనని చనంగఁ బుత్రికల చాల్పటఁ జెందల విత్త మెల్ల ని
ట్లనువుగఁ దల్లి దండ్రు లెడయైన విభాగమునందు పొందుగన్॥

కం. కడగొట్టుకూఁతుకైనన్
గొడుకైనఁ బెండ్లి లేమిఁ గూడు ధనము సం
దెడ కల్గఁ దద్వ్యయంబున
కిడి మిగిలిన ధనము పాళ్లకిరవగు జగతిన్॥

మ. భగినీ భాగములీయఁ గావలయు నే పట్టుందుఁ బిత్రర్థ మొ
ప్పఁగ నింతేనియుఁ గల్గఁ గొంచెమగుచోఁ బూన్కిన్ బ్రశస్తంబుగాఁ
దగవా విప్రుఁడు క్షత్రియాముఖజ సంతానంబు జెందంగఁ బా
దగు భాగంబుల పాలు తక్కువగు శాస్త్రార్థాఢి జాత్యానతన్ ॥

వ. క్షత్రియా వైశ్యా శూద్రా స్త్రీ ధవులకుఁ ద్రిపాదార్ధపాదభాగంబులిచ్చుట హితంబు దానప్రతిబంధక క్షేత్రంబులు దక్కఁ తక్కినధనంబులీవిభాగంబునకనర్హంబులు—

తే. గీ. పాళ్ళు పంచుచు నెవ్వఁడే భ్రాతృ జనుల
వంచనము సేయు వాని భూవల్లభుండు
పాలికెడఁ బాపి దండింపఁ బాడి వాని
పాలు తత్సోదరుల కీడ మేలినీతి ॥

చం. తనయులులేనిచో గురుబుధ ద్విజముఖ్యులవల్లఁ బుట్టఁజే
సిన తనయుండు క్షేత్రక విశేష పితృద్వయికెన్న శ్రాద్ధముల్
ధన ఋణముల్ ఘటింప విదితంబుగఁ బూనఁగఁ గర్త వానికిన్
దనయులు గల్గిరేని విను తద్విధి కించుక తక్కువౌతగన్ ॥

కం. కులనాశన మగుచోఁ ద
త్కులమున్ నిలుపుటకు నొక్క కొడుకు విధవకున్
గలిగింపవచ్చు బ్రాహ్మణ
కులమునకుం దక్క నితరకులములకెల్లన్

ఉ. వేనుని భూమి సంకరము విస్తరమైన యెడన్ ఋషీశ్వరుల్
పూనిక విప్రజాతికిది పోలదటంచు విధించిరట్టి తీ
రైన ధవుండు లేమి నియమాన్వితయై చరియించు కాంత స్వ
ర్గాను గతిన్ మెలంగుఁ బ్రథమాశ్రమ వైఖరి భద్ర వృత్తులన్ ॥

ఆ. వె. పుత్రవాంఛనట్లుపోయి సూర్యురఁ గన్న
విధవ నిరయగతుల విడువకుండు
గాని బ్రహ్మచర్యగతి నుండు కామిని
పగిది స్వర్గ సుఖము బడయలేదు ॥

సీ. స్త్రీ ధనమ్ములు పుత్రిఁ జేరు పుత్రికలేమి
పుత్రజదుహితృజల్ పాత్రులరయ
వారులేకున్న సవతి కూఁతులకుఁ దగ
సుతులకిఁ బాడి తత్సుతులులేమి

క్షేత్రవివాదంబు చేకూఱఁ దన్న్యాయ
మరయంగఁ దగు సాక్షి నడిగి మఱియు
స్వామి విక్రయ ఋణ చర్య అన్యాయంబు
నపలాప మాక్రమ్య మాదినయ్యె

తే.గీ. పదియు నెనిమిది తెఱఁగులఁ బరగు వీని
గతు లెఱుంగుచు వ్యవహార కర్మ విదుల
వలనఁ దెలియుచు భూపతి ములుచలైన
వారి దండించుటలు ధర్మవర్తనంబు ॥

కం. కాలువలకుఁ బొలిమేఱకు
మేలిమి వనములకు గొడవ మేకొన్నయెడన్
వాలాయము దమ పొరుగుల
గ్రాలు వయోవృద్ధ వాక్యగతిఁ దెలియఁదగున్

సీ. స్వామి హీన క్రయాస్పదభూమి స్వామి దే
యితరుల భూమి గ్రహించు వాఁడు
దండనార్హుఁడు చేని దండ చేనుండఁగ
జరపినవాఁడట్టి చర్యకుఁ దగు
చేనునఁగల పూరిచెట్టులఁ దద్భర్త
నడుగక పట్టినయట్టివాని
కరము ఖండించుట ధరణి పతికి నీతి
క్రయము నష్టమ్ము నొక్కరుఁడు క్రుచ్చి

తే.గీ. లించినది రాజుతోఁ జెప్పనెంచి యతఁడు
క్రయము మూల్యంబు నిప్పింపఁ గార్య మితర
జనుల శాస్త్రోక్తదండన సల్పి స్వామి
కనుభవార్హమ్ముగా క్షేత్ర మరయవలయు ॥

కం. ధరణిపతికిట్టి చందము
లెఱిఁగింపక తమకుఁ దామయిచ్చఁగ మెలఁగన్ .
నరవరుఁడు దండనంబిడి
గుఱిగా నపరాధధనము గొనుటర్హమగున్ ॥

చం. క్రయధన మీయఁ గావలయుఁ గ్రక్కున నాఁటనె యేమిలోనుగా
నయగతిఁ గాలదేశముల నాటికి నేఁటికి మించెనేనియున్
రయమున భూమిపాలునకు ద్రవ్య మొసంగుట నీతి యిట్టి వృ
త్తియె మడిదాఁటు దండ్యుఁడు మతిందల పోయఁగలాఁడు రాజుచేన్ ॥

సీ. వల్లగానట్టి యావస్తువు లప్పుడ
తిరుగ వేయుటనీతి మఱుచనాఁడు
క్రయమొనర్చినవాఁడు గావలెనన్నచోఁ
బూనిపాతిక పాలు మానుటొప్పు
పచ్చి వస్తువులైనఁ బదిఁటి కొక్కటి గా [ర్చి?]
యిచ్చి తిరుగవేయు టింగితమ్ము
రత్నాంబరాదిస్ఫురద్ద్రవ్య వితతికిఁ
బదినాళ్ల మేర యేర్పాటు శాస్త్ర
తే.గీ. మంత కెక్కుడు దివసమ్ములయ్యెనేని
సమ్మతముకాని శాస్త్రమ్ముసరవి గాదు
నార్ద్ర వస్తువులకు నెల్ల నపుడు నాఁడు
నీరసములకు గణియింప మేరయిట్లు ॥

సీ. పనిపాటు లొనరించు జనులు శిష్యులు దాసు,
లాపనులగు శుభ మశుభములన
గాళ్ల గ్రుద్దుట మొదల్గా నశుభంబులు
నల్పపుఁ బనులు పాకాది విధులు
శుభములు కూలి దీసుక వేదములు చెప్ప
నెన్నఁగ భృతకుడౌ, నెంగిలెత్తి
కనుపూఁచువాఁడవస్కరుఁడందు నుత్తముఁ
డరయంగ భృతకుఁడు హాలికుఁ డధముఁ
ఆ.వె. డగును బల్మినైన యట్టిబంటు నదత్తు
చోరునమ్ము వానిధారుణీశుఁ
డరసి విడఁగఁ జేయు టర్హ మానకఱఁ
బ్రోచు బంటు పుత్రు పోల్కిఁ దన్ను ॥

కం. ఎక్కువ జాతులవారికిఁ
దక్కువ జాతులగు జనులు దాసులగుట మే
లెక్కువ జాతుల జనములు
తక్కువ జాతులకుఁగాదు దాస్యము సేయన్ ॥

కం. గురునొద్ద విద్య నేర్చుక
తరమిడి మును నొడువు గురువు దప్పినవాఁడా
పఱికిడిన బత్తెమునుగా
విరవుగ గురునకు నొసంగు టింగిత మెందున్ ॥

కం. అరయక యీవగతగవులు
ధరణీసురులు శాస్త్రసరణి దప్పఁగఁ దెలుకన్
నరవరుఁడు వారిఁ దనదగు
ధరణి న్వసియింప నీక తఱుమఁ గవలయున్

కం. గ్రామగణద్రవ్యమ్ముల
నేమానవుఁడపహరించు నేనియతని నో
మ్మామనుజ విభుఁడు గొని తన
సీమవెడల నడచుటరయ సిద్ధం బెంచున్ ॥

ఆ.వె. జనుల సమ్మతమునఁ గొని రాజు వాఁకిటి
వారికీక బలిమివలనఁ దెచ్చి
యిచ్చునేని వానికిచ్చుఁగఁ బదిపాళ్లు
ధనముఁగొనఁగ వలయు మనుజవిభుఁడు

సీ. పని సేయుటకుఁ గూలిగొని సేయకనె పోవు
నతఁడిన్మడిగ స్వామి కరవవలయు,
వచ్చెదనని కూలి పుచ్చుక గమన వి
ఘ్నము సేయ నిన్మడిగైకొనఁదగు
నడిత్రోవ లోకులవిడిచి వచ్చిన మితి
పాతికపాలియఁ బాడియగును
మిఱియను జనుల నేమరక సాక్షులై సభ్యు
లధికార శాస్త్రజ్ఞులగుట నుచిత

ఆ.వె. గతులఁ జనులకొలఁది భృతులియ్యనగు రాజు
నది మెఱింగి నీతి నరయవలయు
నయముతోడ శ్రేణినైగమపాషండ
భేదములను గలసి బెరయనీక

కం. కపటమున గెల్చు జూదరి
చవలునిఁ గుక్కఁజొచ్చి విడుచు సడలింపఁ దగున్
నిపుణత నెటి బ్రాహ్మణవే
షపు శూద్రుని నట్లనేయ శాస్త్రము పలికెన్

సీ. అతిపాపి నిందలకాస్పదమగువాని
నాచార రహితు నన్యాయనిరతు
నపరాధయుతుఁ జతి యరసి తద్భేదముల్
జాత్యంతరమ్ముల సరణి కలిమి

తరమునఁ శారీర ధనదండనమ్ములఁ
గావింపుటుచితమ్ము గడగి విప్రుఁ
డత్య పరాధయుచాతారుఁడగు నేని
శత నిష్కముల కెచ్చు జనదు గొనఁగ

తే.గీ. క్షత్రియాది త్రివర్ణుల జాతిపరుస
నాల్గు పాళ్లెచ్చు ధనము గొనంగవలయు
నధికవర్ణాపరాధి విద్యా నిరూఢు
జెనకి దుర్జను మిక్కిలి గొనఁగవలయు

వ. ఫలమూలోపకరణక్షేత్రోదకాదులకు భంగంబు విఘ్నంబు నాపాదించునతండును విషశస్త్రనిపాతపరదార విమర్శనులు ప్రథమసాహసులు పశుగృహోపకరణాన్నపాన భంగ సాహసులు మధ్యములు, నితరసాహస దుష్టాచారులధములగుట మర్యాదా తిక్రమణుల సద్యోఘాతదండనములు నేయందగు పితృమాతృగురుజనాత్మభార్యలయందు దోషంబు లేకుఁ ద్యజించునతనిఁ, జౌర్య క్రియలవలన వెడలనడిపించుకొనియును బోకయున్న వానిని విప్రునంటుకొనిన చండాలాదులను శూద్రసమాగమజటాధరులకు భోజనంబిడు నతనిని దాసీ గర్భపాతునిఁ ఒది నూడలపరాధంబు గొనుట్వర్థంబు.

కం. జనకుఁడు పుత్రుఁడు వాదం
బొనరింపఁగ [జూచి] తీర్పకుండు నతఁడు నో
డిన పందెమునకుఁ బూట
యయ్యును వాదము బెట్టునతఁడు నురుదండార్హుల్ ॥

సీ. తోరణ దండాదులాఅడిపో మొత్తు
పాతకు, ధనము మార్పుఅచు నతని
శాస్త్రహీనత చికిత్సల వివాదముల ప్రా
యశ్చిత్త యఘునిరతునిఁ
జోరుఁడో పెటేఁగియు గారవించిన వాని
స్ఫటిక మయ వ్యాఘ్ర చర్మ సురభి
గంధరుద్రాక్షముల్ కడఁగి దొంగిలువానిఁ
దను ధనదండనం బొనరు నీతి

ఆ.వె. గదిసి పొడిచి రాత్రికన్న పెట్టినవానిఁ
బురుషశతులఁ జంపు పుణ్య రహితు
ముల్లె విడుచువాని మునుకొని శాస్త్రోక్తి
చిత్రవిధము గాఁగ నేయుటొప్పు ॥

కం. ధనమిడి దేశాంతరగతి
జనఁగ దశాబ్దముల స్వామి జనులడిగిన నీ
యనివాని పిదప ధర్మం
బున కొసఁగనివాని దండముల్ సేయఁదగున్

చం. అవిహిత దుష్టచర్యయగు నంగన గర్భనిపాత కామినిం
బ్రవిమల శాస్త్రమార్గ పరిభావ విచారిణి బావిఁ ద్రోయఁగా
నవు నిటువంటి పాపఁపు లతాంగులరీతి నెఱింగి ధారుణీ
ధవుఁడిటన్యాయముల్ దెలుప ధర్మము నిర్మల కీర్తి చేకుఱున్

వ. గురు పుత్రఘాతకునిఁ గోడెలఁ గట్టిన బండినిడి తఱిమి చంపఁదగు రాజపత్ని గమన గృహదాహక గరదారామ చ్ఛేదనులఁ గటాహాగ్ని తుషాదుల భస్మంబు సేయందగును.

సీ. పరిహాసకముల సాదర దృష్టులను నంటు
టలు సరసాలాపములను నొంటి
[యునికి?] యు గ్రామోపరిని వసించుటఁ జూపు
లాసక్తి నవ్వుల యందములును
గలుగుట పరసతీకాముకుగాఁ దెల్సి
శతనిష్కములు దీయఁజను విభునకు
జాతుల కొలము లెంచక పొంద నెక్కువ
తక్కువలన్ దగు దండనములు

తే.గీ. సంకరులు వేశ్యఁ బొందిన సరవి దండ
నార్హులగుదురు సద్గుణులందు కేని
ధవుని దేవునిగాఁ జూడఁ దగవు బ్రాహ్మ
ణాది వర్ణాంగనల కన్య నంటఁ జనదు

కం. పశు వేశ్యాసంయోగుల
కశనం బరువది దినమ్ములరికట్టఁ దగున్
వశపోనిదానిఁ గవసిన
యశుచిన్ గొనవలయు నృపతి యటు దశశణముల్

సీ. సతి యల పతియు నాచారమ్ము మానుట
కొడుకును దండ్రియు నడిచి పడుట
యొరుల దూషించుటయును గులధర్మముల్
విడుచుట సంకీర్ణ వృత్తిగాన

భూవిభుఁడారసి పొసఁగఁ జేయుట నీతి
తగినట్టి దండనోద్ధతు లొనర్చి
యగసాలి కపటాత్ముఁడై సర్వ కంటకుఁ
డగునేనిఁ గండలు నొగులఁ జించు

తే.గీ. టర్థ మరయంగ సిద్ధాయ మపహరించు
వారి ద్రవ్యంబు కొలఁది నద్ధారుణీశుఁ
డరసి దండింపఁ దగు త్రోవ నపటి కొదవు
వస్తు వెత్తిన శిక్షింపవలదు సుమ్ము

కం. కర్తకు సాక్షికి ధరణీ
భర్తకు సభ్యునకు సమము పాతకచయముల్
కర్తవ్య మెఱిఁగి ధర్మపు
వర్తనదండింపకున్కి వడిఁ బాతకులన్

మ. ప్రతిపాదింపఁగ నైజ మాట సుజనుల్ భాషాక్రియా వృత్తులన్
జతురస్థైర్యత సాధు వాక్యముల నిచ్చన్ బూర్వ తద్గ్రాహి స
మ్మతితోఁ దద్ధన మిచ్చిచేకొనఁగ నందర్థమ్మునం జేయుటే
గతియౌ ధర్మమె విక్రయంబునకు జోకన్ హెచ్చుటెందేనియున్

సీ. ఉన్నదియున్నట్లు నురుశోధనస్థితి
సభ్యులు పలుక దోషంబులేదు
పలుదెఱంగులఁ బల్కు ప్రత్యర్థి నొడువుల
యందొక్కటియె పట్టి యరయవలయు
ప్రతి లిఖితముసాక్షి పరగుచో మును లిఖి
తంబునకును సిద్ధి దనరియుండు
క్రియల మధ్యస్థ నిర్ణయపరుఁడగువాఁడు
ప్రాతి భావ్యుఁడట్టి పగిది త్రివిధ

తే.గీ. మరయ దర్శన విధి ప్రత్యయంబు నిత్తు
ననుటలిట్లగుపూట కాపగ్గమైన
ధన మొసంగిన యతని కాతని కొకాని
ఋణికి బనిలేదుబంధక క్రియఁ దగులుట

ఆ.వె. ప్రాతి భావ్యనికి సబంధక భోగ్యముల్
లిఖిత భుక్తి సాక్షి సుఖిత యక్షర
యప్పుదీసినట్టి యతని సుతుల్ పౌత్రు
లాఋణమ్ము దీర్పనమరు శుభము

కం. దొంతరపూటలకీ క్రియ
నెంతయు నర్థంబు వరుస నీయఁగఁ దగ దే
కాంతరమైన న్మొదలిఁటి
చెంతన్వసియించు రెట్టిచే నొసఁగఁ దగున్

ఉ. అప్పుడు వాఁడు పూటఁ బడినాతనిఁ జేరి ఋణస్థుఁ జూపుమం
చొప్పుగ వేడఁ జూపఁదగు నూఱుగా మితి యేర్పఱించి యా
చొప్పునఁ జూపకుండునెడ సొమ్మొసఁగందగు నప్పు లెచ్చినన్
దప్పు వర్తనుఁడో ఋణిని దండ్యునిఁ జేయుట నీతి భర్తకున్

సీ. ఇచ్చిన సొమ్మున కిచ్చుట లది యాది
గడువులేనిదియును గడువుగలది
గోప్య మగోప్యమ్ము గొనకొన నాలుగు
విధములై ధారుణి విస్తరిల్లు
జంగమ స్థావర సంజ్ఞయేడాదికి
నిసుమడికిన్ వడ్డి హెచ్చు నేని
మేలి వస్తువుల దశోక్కలగు భోగ్యమా
నేని మూలధనంబె యిచ్చుటర్హ

తే.గీ. మిలమహారాజికము దక్కఁ గలుగు నయ్యు
పద్రవంబులు స్వామియే భరియింప
వలయు నిర్ణయమెల్లనా వైపు లెఱిఁగి
ధర్మపద్ధతి నడిపింపఁ దగవు పతికి

వ. త్రామకటాహాదులగు గోప్య స్థావర వస్తువులును శ్వశ్వాదిగోప్య జంగమంబు లును నష్టంబైన యెడ నట్టివె సంపాదించి యుత్తమర్ణున కీదగు కాదేని యధమర్ణుండొడ్డినక్ర యంబైన నీయందగు పూర్వాధి బలవంతమగు సత్త్రాధులధనంబులగు గంగాస్నాన ముఖ్య సుకృతాధులైన ద్విగుణ ధనంబిచ్చుట విహితంబు.

సీ. నెరి దాచనిడుటది నిక్షేపమా నాణె
మది వృద్ధి విక్రయాఖ్యానుసరణి
మార్పఱచిన లాభమహిత ధనంబెల్లఁ
బంచీయఁదగు ముద్రపడి కటాహ
ముఖవస్తువులు నష్టమును నొందెనని పల్క
వరుసలఁ గ్రయ మీయవలయు మోస
మునఁ బోయినఁ బ్రభాగము నొసంగుటయె నీతి
రాజిక దైవిక మోజ నిజము

ఆ.వె. లైన ధనికిఁ గలుగదా ధనం బెంతయుఁ
గపటమైనయదియుఁ గలదటన్న
నఖిల ధనమొసంగ నగు రాజకీయాప
హృతము మరలనిచ్చుటింగితంబు

కం. అడిగినపుడీయకుండినఁ
గుడిచిన మఱికొంత ధనముకూడీయఁ దగున్
బుడమిపతి యపుడు దండన
మిడఁదగుఁ గ్రయవృద్ధిశేష మీయఁగ దగుటన్

కం. స్మృతుల న్యోన్య విరోధ
స్థితిఁ దోఁచిన న్యాయశాస్త్ర సిద్ధక్రియలన్
ధృతి ధర్మనిర్ణయముదగుఁ
స్మృతులు సమంబైనయటులఁ జేయఁగ వలయున్

కం. గురుబాలవృద్ధులైనన్
బరికింప బహుశ్రుతైక బాడబులైనన్
ధర నాతతాయులగుచో
సరవిం జంపుమని యర్థ శాస్త్రము దెల్పున్

తే.గీ. ధర్మగతి "బ్రాహ్మణోనహంతవ్య" యనెడి
వాక్య మమరుట హితసంప్ర వర్తనముల
నదియ బలవంతమగుట నట్లగు నొనర్ప
క్రతు సతీ దేవతాత్మ రక్షలను దక్క

వ. ఏతత్కర్మ విఘాతముల పట్ల వధ యుచితమగు గోబ్రాహ్మణ బాలవృద్ధోష్మత్త స్త్రీ గురుజను లాతతాయులైనను సహింపరాదు. అని మను వచనంబు ప్రతిష్ఠితంబు.

ఆ.వె. కొంపగాలుచువాఁడు నగ్నిదుండును గరదుండు
శస్త్రపాణి యన్యసతి వధించు
నతఁడు క్షేత్రధనము లపహరించినవాఁడు
సతీవ విడుచువాఁడు నాతతాయి

కం. ద్విజుఁడిట్టిఁడైన భూప
వ్రజదండము లేమివలయుఁ బ్రాయశ్చిత్తం
బు జగతిపతియిది దెలియుచు
బ్రజ మఱిఁ బాలింప ధర్మ పద్ధతి నేయున్

తే.గీ. ఇల లిఖిత భుక్త సాక్షులవెల్లపలయు
నడకలకుఁ జీరకము శాసనమ్మునాఁగ
నిరుదెఱంగుల లిఖితముల్ పరగు వరుసఁ
గడచి చెప్పుటయును యథాక్రమమునగుచు

సీ. అదియు సాక్ష్యాస్పదమైయుండు ద్వారము
ర్గ క్రియావహము భోగ్యక్రమంబు
లనుభవ సిద్ధంబులమ్మొట తెంచుట
లరయఁ దానిక యెన్నికైన పాటు
పాటుచో లిఖితంబు బలవంతమై యుండె
నిచ్చినందుకు జూడ మేమి కనికి
నైనఁ గూడుండుఁ కలిసాధనము సాక్షి
పూర్వంబునకు బాధ వారయునేని

తే.గీ. యుత్తరంబు ఫలంబగు నుర్విభుక్తి
కిర్వదేండ్లు మితంబగు నెల్లదివ్య
తతికిఁ బదియేండ్లు వాహనంతతికి నట్లు
వైశ్య శూద్రులు నొనరింప వర్ష మితము

కం. స్త్రీధన పశువాదములక్
బాధకమగు నమితభుక్తి పరగ భుజింపక్
సాధకుఁడొడవిన నీయమి
బాధకు నర్హుండు చోరుభంగి నతఁడిలక్

కం. అడుగకయుండిన ఫలముల
నిడుమనగా దగదు స్వామ్యమిప్పింపఁ బగుక్
జడబాల కర్మరుల కొం
డె డకేగినవారికైన నిలవిభుఁడెలమిక్

వ. బంధనంబునకు నిటుల ధర్మ ప్రకారం బెఱింగింపవలయును ననధికారానుభవం బొనర్చినయతండు దండనంబునంబడి రాజునకపరాధంబిడందగు దరిద్రుండైన ధిక్కార దండనంబుల కర్హుండు.

ఆ.వె. కర్ణపాదనేత్ర కరనాసికోపస్థ
ముదర గాత్రజిహ్వాలోదవు ధనము
గొనుట దండనములు దనరారు బదియును
దుడుకు సేయ నంగముడుపవలయు

కం. చెఱఁబెట్టుట పురవెడలం
దఱుముట ధనమెల్లఁ గొనుట తలగొఱుగుటయున్
ధరణీసురులకు దండను
గురుతల్పగు తనువు దునియ గోయుట లొప్పున్

కం. పరికింపఁగ బ్రహ్మఘ్నుని
శిరమున్ ఖండింపవలయు స్తేయుని పదముల్
నఱుకదగు మద్యపాయిన్
గరములు గోయంగవలయుఁ గడుఘోరముగన్

సీ. పనిలేనిపనికైన యనుభవించినయది
శతవర్షములకైన స్వామిసొమ్ము
దానముల్ త్రివిధముల్ మానసవాచిక
లిఖితములనుభవలీల బలము
నిది బలాబలచింత లెఱిఁగి చెప్పుటలెస్స
యుత్తరసభ మెచ్చ నుచితలీల
జాతివివాద మాజాతివారలఁ గూర్చి
తీర్చుట మేలగు దెలియదేని

తే.గీ. స్త్రీవివాదమునకు రహస్యమలెస్స
గురుని శిష్యుఁడు పతిసతి దొరనుబంటు
జనకు సుతుఁడు వివాదంబు సల్పెనేని
యణఁచి తెలియంగఁ బల్కుట లక్ష్మె మెచట

కం. వారల కర్తల వలనన్
నారి వివాదముల దీర్పవలయున్ బలికిన్
మీఱి గణ ద్రవ్యముదిను
క్రూరుని ధనమంత రాజు గొనుటర్హముగున్

ఉ. చోరులుగొన్న నోలియిడుచో నెడపడ్డ ధనంబు స్వామికిన్
భూరమణీశుఁ డట్లు బడి పొల్పుగనిచ్చుచు పాటనొద్దిగా
వారక తాను పుచ్చుకొని వారికిఁ దక్కిన వీయఁగాఁ దగున్
ధీరత స్వామి లేమియు దదీయకులోద్భవుఁ జెప్ప టొప్పగున్

ఆ. వె. నెమ్మి నవధినైన నిక్షేపమునునైన
ద్విజుడుగన్న పాలు దీయఁదగదు
ధనము కొలఁది పాళ్ల ధరణిపుఁ డీదగు
దనకుఁ దెల్పు నితర జనములకును

కం. ధన నిక్షేపము గొనుపతి
వినవోడువకయున్న వాని వెసదండ్యునిఁగా
నొనరించి యాతఁడెత్తిన
ధనమెల్లన్ గొనుట నీతి ధర్మము దలఁపన్

కం. పదపడి వ్యవహారంబులు
పదునైనిమిది యింటి ఋణముభఁగికి ధర్మం
బదనఁ బదింటికిఁ బరకయె
విదితంబుగ వడ్డి ధర్మ విధమూహింపన్

ఆ.వె. పిడులెన్నియైన నిలవడ్డి తరచైన
ధనము లినుమడిగను గొనుట నీతి
కుదువ వలయు నమ్మికొదవని యెడల ప
త్రాదులైన వడ్డి యధికముగను

తే.గీ. మొనయు నారణ్యకులకు సాముద్రికులకు
నొనరఁబదియింట నైదింట నొక్క పాలు
గొనుట ధర్మంబు వడ్డి హెచ్చిన సమయము
నైదుపది పాళ్లు హెచ్చు గొంటదియే నీతి

సీ. ధనము లిన్మడియును ధాన్యంబు ముమ్మడి
మఱి వస్త్రములు నాల్గు మణులు నుపల
ఘృతతైల తూలముల్ గీర్తింప నైదుపా
ళ్లెక్కువ గొనఁదగు నేకదేశ
విషయంబునన్ గాలవిస్మృతియైనచో
దూరదేశములైనఁ దొడరు మిగుల
నెనిమిదంతల కంటె హెచ్చైనఁ గొఱగాదు
సామజాశ్వములను జామరముల

తే.గీ. గములు నట్లు కాని కలుగ దంతకు హెచ్చు
ఋణి దరిద్రుఁడైన వృత్తి కొలఁది
శక్తియరసి ఋణము సరిదీర్చుకోఁదగు
భోగ్య బంధ కాంత పురుషు లెందు

వ. దేశకాలనిర్ణయ శక్తాశక్త ప్రవర్తనకులరసి ఋణ పరిచ్ఛేదంబు నేయించుట ధరణిపతికి ధర్మంబు తీర్పువఱకుం జెల్లిన వడ్డి యీగుణాధిక్యముల కొలఁది గూర్చుట యుక్తంబగు నిట్టితెఱంగుల నధిపతియు శమదమ భాగమున కర్హుండు—

ఉ. అప్పులు దీసికొన్న జనులాదట జీవన హాని నందుచో
నప్పులొసంగినట్టి జనులారసి జీవనముల్ ఘటించి యే
చొప్పననేనియున్ ఋణ విశుద్ధుల జేయుట లెస్స విప్రుఁడీ
యొప్పమి దాన మీవలయు నూర్జిత ధర్మ విచక్షణ క్రియన్

కం. ధనమిడిన వాని నొడివిన
దినమునఁ జరియింపవలయుఁ దీసికొనిన వాఁ
డొనరఁగ గలయపుడు ఋణి ధని
కుని గానమి యడర నిల్వగొను వడ్డెడలన్

వ. ఎడగరి గట్టిన దారభ్యము వడ్డి పనిలేదు. అవిభక్తులగు సహోదరులు ఋణంబు కుటుంబరక్షణార్థంబునకైనచో నందఱు గూడ దిద్దవలయు పితాపుత్రులకును పతిసుతుల యవి సతికిని స్త్రీఋణంబు భర్తకునునట్లు విహితంబగు నీయర్థంబులకై యెవ్వరికింబనిలేదు. ఇతర వ్యయంబనునది ధూర్తవంది కుత్సిత మత్త వైద్య కితవచాటు జారచోరుల కిడుటనిష్ఫలంబులుగావుననిట్టి వ్యయంబులు చేసినయతనికే కాని తదీయులకుఁ దీర్పఁగర్తవ్యంబులేదు.

తే.గీ. దండశుల్కావ శేషముల్ దానియతుల
శిష్టకాయమ్ము రక్షణ స్థితులకైన
నప్పుదిద్దఁగ వారల కర్హమరయ
క్షుద్రజాతుల గృహకర్త సుదతిగాన

కం. తదధీనుఁడగుచుఁ బురుషుం
డదనన్ దదృణంబు దీర్ప నర్హుఁడు సుతుఁడున్
సుదతులు దాసులు ధనఋణ
సదనాఖ్యులు సకల శాస్త్ర సమ్మత వృత్తిన్

చం. సతిపతులొండరుల్ దెలియ సల్పినయప్పులు దీయువారి స
మ్మతముగ దిద్దఁగా వలయు మానిని భర్తృ ఋణంబు దీర్పనౌ
నతఁడతిదూరగామి మృతుఁడాత్మజ హీనుఁడునైన సాక్షియు
క్తత దగునప్పు దానెఱుఁగఁగా నదియైనను శాస్త్ర సమ్మతిన్

కం. జనకుఁడు నన్నయుఁ జేసిన
ఘన ఋణము సమద్విదశక కాలం బెల్లన్
జనిన ధనికిఁ బనిలేదను
మనువచనం బట్టిదగుట మహనీయగతిన్

కం. తనయుఁడు పదియాఱేడులు
దనుకా జనకుని ఋణంబు దాలిమి దీర్పన్
బనిలేదుగాన నెఱిగన
వెనుకన్ దదృణమ్ము దీర్ప విహితం బెందున్

వ. బాలుండైనను శ్రాద్ధ కర్తయగుగాని ఋణకర్తగానేరఁడు విభక్తులైన సోదరులు యథాంశంబుల జనకుని ఋణవిముక్తుం జేయఁదగు నవిభక్తులైన జ్యేష్ఠునికిఁ గర్తవ్యంబు మృతుల ఋణంబు దీర్చునెడ వృద్ధికినిమిత్తంబులేదు. మూలధనంబు దీర్పవలయు నపుత్రకుండైనఁ దద్ధనంబెవ్వరిపవారె దిద్దవలయు పుత్రులులేనియెడ దాయాదులు కర్తలు తదభావంబగునెడ భార్య. అదియును లేనిచోఁ దదీయుండగు దత్త పుత్రుండు కర్తయగు.

కం. పృథివిఁ గుమారులు గలిగియుఁ
బధిరాంధ క్లీబులైన నట్లన్ దాయల్
కథితముగఁ గర్తలగుదురు
బుధవర హృత్తోషణాను పూర్వక వృత్తిన్

సీ. ఇలఁ బునర్భూస్వైరిణులు మూఁడు నాలుగు
తెఱఁగులు వరుసగాఁ దెలియవలయు
క్షత యోనియుక్ గన్యకయు నన్యు గూడిన
యది యాత్మ పతిగల్గ నన్యపురుషుఁ
గలయు నింతియును దాయల నాశ్రయించిన
యదియుఁ బునర్భు వు, లాశభర్తఁ
గాదని యొరుఁ బొందు గాంత యౌవనమునఁ
బెలుభూమిఁ దిరిగి క్రమ్మఱఁగ ధవునిఁ

తే.గీ. జేరినది భర్త మృతుఁడైన మీఁది మఱఁదిఁ
బొందునది మారమునఁ గ్రయంబునకుఁ దెచ్చి
కలయ నిల్లాలివలె నుండుగలికి స్వైరి
ణులు చతుర్విధ లీగతిఁ దెలియవలందు

వ. పునర్భూ ప్రథమయును స్వైరిణులును దీసిన యట్టియప్పులు తదీయ భర్త తీర్చుట తగఁగు పరవిధానలైన పెఱయేవురి బుణము్లాను గువాఁ దత్పరి గ్రహజనులు దిద్దుట లర్థాంబులు ఇట్టి ధర్మాధర్మ నిర్ణయంబులు పెద్దలవలనఁ దెలిసి దండనీతి దప్పక న్యాయ శాస్త్రక్రమంబునకుం బరిపాలనంబు సేయు నృపతి యిహపరసుఖంబులు గనునని మునుల కాకథికుండు సాంఖ్య శాస్త్రింబు వినుండని యిట్లనియె.

సీ. ప్రకృతిచేఁ బుట్టిన రాజస సాత్త్విక
తామస గుణములు ధర జనులకు
నొగిఁ బైత్యవాయు కఫోజ్జ్వల లీలలఁ
జెంది సంతతము నింపొందు నుదయ
మారభ్యమవి వర్షనై ప్రబలుచునుండు
రాజస ముద్యోగరాజి సాత్త్వి
కమునందు గృహకృత్యగతులఁ దత్కార్య స
మాచరణము తామసాను వృత్తి

తే.గీ. జాడ్యముసుషుప్తినొనఁగూర్చు సరవి తోడ
నిట్టివై సంతతంబును నెసఁగి యుండుఁ
బ్రాణి కోటుల తనువులఁ బ్రబలి మిగులఁ
బోషణంబును లయమును బూని చేయు

కం. అమరులు సాత్త్వికసాత్త్వికు
లమరఁగ రాజసముగాఁదు నవనీసురులన్
గ్రమమునఁ దామసయుతస
త్త్వములితరజనంబు గుణవిధంబులఁ దెలియన్

కం. వెలయు రజస్సత్త్వము య
క్షులు రాజసరాజసమ్ము చూడఁగ రక్ష
స్సులు రాజసతమము పిశా
చుల తద్గుణ గౌరవాతిసూచితచర్యన్

కం. తామస సత్త్వము పశువులు
తామస రాజసము వృక్షతతి ధరనెన్నన్
దామసతామస మద్రులు
తామరసప్రభవు సృష్టి తతనిపుణతలన్

ఆ.వె. ఘనతస్థూల సూక్ష్మకారణాఖ్యలఁ బాంచ
భౌతికము మనస్సు పదియు నింద్రి
యములు ప్రాణులైదునట పరమాత్మైక్య
గతుల మూఁడు తనువు లతిశయిల్లు

తే.గీ. ఇవి యవస్థాత్రితయముల కెందునేని
నాస్పదంబుగ వరుసతో నాత్మయైన
విశ్వతైజస ప్రాజ్ఞులన్ విశ్రుతముగ
మెలఁగు పురుషునివలన నుజ్జ్వలత దనరి

తే.గీ. జ్ఞాన కర్మేంద్రియములు పోసంగు పదియు
నందులకు మేటి మది నాలుగై తనర్చు
మనసు బుద్ధియహంకార మొనరఁ జిత్త
మనఁగ ధర్మప్రసక్తి నియామకముగను

సీ. అస్థిమాంసత్వక్కు లటునాడులును రోమ
ములు పృథ్వి భాగములవడంగ
శుక్ల మేదోమూత్ర శోణిత లాలలు
నుదకాంశములు గడునొప్ప మీఱ
సంగమాలస్యతృష్ణాక్షుత్తులును నిద్ర
యగ్నిదేవుని పాళ్లనమరు నెలమిఁ
జలన ధావనకంపములును గుంచాకుంచ
నములు వాయ్వంశము లతిశయముగ

తే.గీ. భయము క్రోధంబు కామ లోభములు మోహ
మంబరాంశము లిర్వదియైదు గూడ
స్థూలదేహంబు తన్మాత్ర లీలలైదు
నైదునగు నింద్రియమ్ముల కాకరముగ

సీ. ఎంతకాలము ముక్తి కేగకయుండిన
జనన మరణముల ననుభవించు
నాముక్తికిని దపోధ్యయన సత్యాచార
శమదమధ్యానాదుల మరియుండ
ద్వంద్వంబులను స్థిరత్వము శరీరంబున
యశుచి సమస్త పదార్థములను
నశ్వరంబగును పుణ్యమును బాపంబును
కర్మద్వయము జాడ్య గరిమ యనుచు

తే.గీ. యోగివర్యుండు వలపోయు నుల్లమునను
గాన నమ్ముక్తికిని సాధకంబులయిన
గుణములను మెలఁగవలయు దుర్గుణము లేక
మహిని మీఱ నజస్రంబు మానవుండు

కం. ప్రాణాపాన సమాన
వ్యానోదానులు ధనంజయము కృకరము ని
ట్లానాగదేవదత్తము
లానికఁ గూర్మంబు పదియుఁ బ్రాణానిలముల్

వ. ఇట్టి ప్రాణాది పంచకోశమయదేహస్థులగు నింద్రియధాతు వర్ణరూప దేవగణం
బులు.

సీ. పరగ సితాసిత పాటీరవను హాట
కశ్యామ ధూమ్రాభకలిత రక్త
రుచులష్టది క్పతుల్ రూఢి ధర ధ్రువ
సోమపరానిలుల్ సొరిది నవలు
లరయఁ బ్రత్యూషభాసురు లష్టవసువులు
నంశుపర్జన్య మిత్రార్య మేంద్ర
వరుణ ధాతలు భగవత్త్వష్ట్ర మరుద్విష్ణు
పూషులాదిత్యులు బుద్ధి నెంచ

తే.గీ. స్థాణు భువనాధిప కపాలిశంభులును గి
రిశభవ పినాక్యహిర్బుధ్న్య పశుపతులును
ప్రౌఢతాజైకపాద్వీరభద్ర ముఖ్యు
లరయఁగా రుద్రులేకాదశాహ్వయులును

కం. అనిలస్పర్శన వాయువు
లనువుగ మారుతము శ్వాసనాఖ్య ప్రాణం
బును ప్రాణేశుఁడు ననఁగాఁ
దనరెడి ధాతుమయ మారుతములున్ మఱియున్

తే.గీ. గరుడ గంధర్వ కిన్నరాప్సరస లమర
సాధ్యచారణ యక్ష రాక్షసులు కింపు
రుషులు విద్యాధరుల్ సిద్ధ ఋషిగణంబు
లుందు రెప్పుడు పిండాండయుక్తి రూఢి

వ. ఇట్టి దేవమయంబైన చతుర్వింశతి తత్త్వంబులకు నవ్వల మెలంగు పరమేశ్వరాంశభూతుండైన శివునికి సాక్షియుంబరుండును షడ్వింశుఁ డనందగు భగవంతు ననంతు నంతర్ముఖంబున ధారణావశంబునఁ గనుంగొన వలయునని ఋషభకపిల సిద్ధమత సిద్ధంబగు నిట్టి సాంఖ్యంబున నైన యోగంబున నైన నాత్మ దర్శనంబు మోక్షంబగు నట్టి యోగంబు కాలంబెఱింగి సాధింపఁదగు.

కం. దినమొక టెంతయుఁ బింగళ
ననువుగఁ బవనంబునడఁచి యర్కుని నాడిన్
బోనియమి మూఁడేడుల న
య్యినసుతుఁ గనుగొనునటంచు నెఱుఁగఁగవలయున్

కం. ఇనునాడి సూర్యరెన్నా
ళ్లనువైనఁ ద్రివర్షమాయువది మూఁడును నా
ల్గును దినములైన నేడా
ఱన్ని యమునింగాంచునతఁడు దెలియఁగ నెందున్

కం. వనజ హితాహిత నాడుల
నెనయుచు సమవృత్తివాయు వేక దినము చ
య్యన నడిచిన నార్నెల్లకు
జను నాతఁడు రవితనూజు సదనమ్మునకున్

కం. ప్రాణాపాన మరుత్తులు
ఘోరణఁ బరిపాటి వెడలి గొనకొని తగ న
క్షీణగతి నడచు నాతని
ప్రాణము ప్రతిదినములఁ దనువు బాయక నిలుచున్

సీ. కదిసిన యా పౌషకాల ఘస్రంబున
నదరిపాటున నెవ్వఁడభ్రవీధి
ఘనకృష్ణ పింగళాకారు గన్గొనిన రెం
డేండ్లకుఁ గడతేఱు నినునిఁ జంద్రు
మున్నుగఁ జూచి తానున్న నీడను వెన్కఁ
గనుగొని మఱియు నాకాశ పదను
దెలియఁజూచిన ఛాయ తెలుపైన దీర్ఘాయు
వగు నలుపైన శీఘ్రగతిఁ బొలియు

తే.గీ. మిగులరక్తమైన మెల్పుగఁ బొగవన్నె
యైన దుఃఖ మొదవు హస్తచరణ
హీనమైన నొక్క యేడాయువగు వల
తొలఁగఁ గనిన నాఱు నెలలఁ జెగును

తే.గీ. జఘన హీనమైన సకియల నెడఁ బాయు
నైల్యనారణముల నభమునందుఁ
గనిన మింటి కుమియఁగాఁ బుక్కిటుదకంబు
చాల వన్నెలైన సమయు వేగ

ఉ. కానఁడరుంధతిన్ ధ్రువునిఁ గానఁడు మూఁడు తెఱంగులన్ దివిన్
గానఁడు మాతృకావసతిఁ గానఁడు వాఁడొకయేట నోలుటో
మానక జిహ్వముక్కు బొమ మధ్యము కన్నులివెల్లనున్ క్రమం
బానఁ గడంగ శుష్కముల నంతకుఁ జేరును నాఱు నెల్లలో

సీ. కర వక్త్ర తాల్వోష్ఠకంఠదంతమ్ములు
నెండెనేనియు నల్పు నెఱుపు మొదలు
వర్ణమ్ము లామ్లాది వర్జితరసములు
నొగి నన్య భావంబులొందవె నేని
పవలు నక్షత్రముల్ పను పట్టెనేనిఁ జీఁ
కటి నింద్రచాపంబు గాంచెనేని
చాపంబు శితకరచయము నీక్షింప నూ
సరవల్లి యొడవెల్ల సరవిఁ బ్రాక

ఆ.వె. నాలుగెలలకు నంతకునూరు వేరు
దర్పణంబుల వీక్షింపఁ దల గనమిని
నొక్కనెలలోన నీల్గుట నిక్కమరయ.
... ...

కం. ఆ నీడయొ నలువైనన్
మానక మూఁడ్నెల్ల కెంపు మాడ్కి నొదవినన్
బూనిక నాల్నెల్లను రవి
సూనునిపురి గృహచయంబుచూచుం బెలుచన్.

కం. పున్నమయందు నమావా
స్యన్నలిన... . నేకచక్షువునఁ గనన్.
గ్రన్ననఁ బెన్మ్రేలికి మిగి
లున్నన్ షణ్మాసములకు నూర్ధ్వగతుఁడగున్.

కం. ఘృతమున జలమున నీడలు
ధృతిఁ బూర్ణత మాని మొరప తేటఁబడినచో
నతఁడాఱునెలలఁబోలియున్
క్షితి వక్త్రచ్ఛిద్రమొదవఁ జేకుఱు నటులన్.

సీ. ఒకనిమిత్తములేక యొడలుఱిమిన గఁడు
వలపైన బడుగైన వాడెనేని
నాదట సురతాంతమపుడు ఘంటానాద
మాలకించినయట్టులైన నడుసు
నందురజంబున నడుగిడునెడ తెగి
కనుపింపఁజందురుగతి నినుండు
దోఁచిన గుండె లెంతో పగిలినయట్టు
లైన గ్రా............ యదిరిపడినఁ

తే.గీ. దృష్టినొందియు నాఁకలిదీఱకున్న
శ్రుతిపుటంబుల నంగుళుల్ జొనుప నర్థి
ఘోషగతి లేమిఁ గ్రుంకిడఁ జేత నంఘ్రిఁ
దొడల రొమ్మున జలమింక నుడుగువేగ.

తే.గీ. కనఁగ, సంకర్షణజ్యోతి కనకరుచిని,
గానరాకున్న వలపటికంటి నీరు
నెపుడుగారిన ఘోమున నెఱుపుగదుర
యొరులకన్పడఁ బ్రతి గానకున్నఁబోలియు.

చం. శిరమొగిజాఱి బొడ్డుబుకఁ జెన్నలరన్ జలమజ్జనంబుచో
సరసిజపత్త్రవృత్తికణసంతతి యంటుకయున్న దంతపం
క్తి రుచి దొలంగి కందొరయ తేకువ లేకెదలన్ శ్రమంబు వేఁ
బొరసిన, మేనిపై తెలివి పోయినవారికిఁ గీఁడుశీఘ్రతన్.

కం. మానసము నెగులుపుట్టిన
వీనుల నేశబ్దములును వినరామిన్ జూ
పానక వికృతంబైనన్
బూనిక మైనీడ కదలఁ బొలియున్వేగన్.

కం. నెరయ భ్రమన్ గంధర్వన
గరము గనినఁగల నులూకఖరసూకరకా
సరగృధ్రోష్ట్రసృగాలక
హరిదర్శనమైనఁబొలియు నాతఁడు వేగన్.

తే.గీ. నుసటఁజెయిచేర్చి కరదండమదనఁ జూడ
సన్నమైనను వర్ధిష్ణు చాల స్థూల
మగుచుఁ గనుపింపఁ దలలేమొడగుచు నీడ
కానమైనను మూణ్ణెల్లఁగాలు జేరు.

తే.గీ. దండపాణులఁగలఁగన్నఁ దైలపిహిత
గాత్రులనుజూడఁ దానట్లు కా వసింప
తేరుపై కొండలను మేడ [తెగుపః] పొడవు
చోట నుండంగఁ గలగనఁ జేటులాడవు.

కం. మఱియును బెక్కునిమిత్తము
లరయఁగఁగీఁడులకు గల్గు నదికలఁగనినన్
గరమిట్టివిలక్షణముల
గుఱుతెఱుఁగుచు మేనిమమత గూడక బుద్ధిన్.

కం. ధీకలితవృత్తిఁ గర్మవి
పాకంబొనరించికొనుచుఁ బ్రాకటతత్త్వ
శ్రీకల్మి నాత్మసాగవి
భాకమనీయత మెలంగఁదా ముక్తుఁడగున్.

ఆ.వె. పుణ్యతీర్థసేవ పుణ్యపురావాస
మైన యోగరీతినైన సుకృతి,
మహితపదవికిన్ గ్రమక్రమంబునఁ జేరఁ
దలఁచు వలయు దనువు గలఫలమున.

కం. ఆత్మజ్ఞానము లేక
ధ్యాత్మల సద్బ్రహ్మపదము నందఁ ననిత్య
త్వాత్మీయత మెలఁగు నస
త్త్వాతులకుఁ వశమె ఘననియమికిఁ దక్కన్.

వ. కావున సాంఖ్య విలాపింగళా హంతాది రాజయోగాత్మకంబగు రాజయోగంబు నం దవులపలయుఁ దత్క్రమం బెఱిఁగించెద.

సీ. యమనియమాసనక్రమము ప్రాణాయామ
మెలమిఁ బ్రత్యాహారకత్న, ధ్యాన
ధారణలు సమాధి వారక యష్టాంగ
యోగమా యమనియమోపరహిత
మైన షడంగమా నట్టి యోగస్థితి
యొప్పగు నష్టాంగయుక్తిఁ దనరు
యమ మది నైజ కర్మాచార నిరతియా
నియమంబు సద్వ్రతనిష్ఠ వెలయు

తే.గీ. నాసనంబుల భేదంబు లలరు పెక్కు
పద్మకుక్కుట మాయూర భద్రకూర్మ
మత్స్య సుఖవీరసిద్ధ విమల నిరోధ
చాపగోముఖరౌద్రోగ్రసంజ్ఞ లమర.

కం. దిట్టగ సిద్ధాసనమున
గట్టిగ గుహ్యమునఁగాళ్లు గదియించి కడు
న్నెట్టుగ భ్రూమధ్యస్థితిఁ
బట్టగు చూపమరు సిద్ధపటిమ దనర్చన్.

తే.గీ. అట్టి సిద్ధాసనమ్మున నైన మఱియుఁ
దనకొనరిన యాసనస్థత దృఢముగ
నిలిచి హృదయంబు మిగుల నిశ్చలముగాఁగ
నిరత మంతర్ముఖత్వంబు నెరయ వరుస.

ఉ. దంతము లొక్కటొక్కటిని దాఁకఁగనీయక మౌనవృత్తితో
సంతసమొందు వేళ జనసంఘము చేరనిచోట నొంటిగా
నెంతయు దేవతాగృహ వనేషితరమ్యతలంబులన్ మదిన్
జింతదొలంగఁగాఁ బ్రణవసేవకుఁ జొచ్చుట యుక్తమెన్నఁగన్.

ఆ. వె. ఆదియు మూఁడు దెఱఁగులగు ప్రాకృతంబు వై
కృతమునాఁగ మఱియుఁ గేవలాఖ్య
కంబు ననఁగ లోనఁగల్గు ప్రాణాపాన
ములను నాత్మదిరుగు వెలికి లోన.

ఆ. వె. ప్రాణుఁడయ్యపానుఁడపన నధోర్ధ్వగ
క్రమ హకారమున సకారమునను
దివియ జీవుఁడడరు పవనచాలనదీప
భాతి స్థిరత మాను రీతి నచటు

సీ. తనకు నయ్యక్షరద్వయిసందు బిందువు
జనియించు వలన హంసయన శబ్ద
గతి దివారాత్రులొక్కటి నిలుకడలేక
వేగ నిర్వదియొక్కవేయు నాఱు
నూఱుమాఱుల దొక్కవారంబుగా నిట్టు
లైన ప్రాణాయామ మాని స్థిరత
గావింపఁగా స్వప్రకాశుఁ డౌనటులొన
రించుటచేఁగాదె ఋషులు సురలు

తే.గీ. ప్రబలి చిరకాల జీవులై పాతకములు
బాసి కర్మంబు లెడలైన భవ్యపదవు
లను మెలంగుదు రంతకంటెను దపంబు
గలదె! పరికింప మూఁడులోకములయందు.

కం. అజపాగతి పంచాశ
ద్భుజనాక్షరయుక్తి నొడువఁ బ్రాకృతమయ్యెన్
వృజినాపహమగు ప్రాకృతు
ల జపింపన్ వైకృతంబు లలితంబయ్యెన్.

కం. పూరకసంఖ్యకు నినుమడి
నారూఢిని గుంభకంబునందును సగముం
గా, రేచక మొనరింపఁగ
సారతె వైకృతమనాఁగఁ జను ప్రణవ మిలన్.

కం. ఇడ చంద్రనాడి దాన
న్వాడిఁబూరింపుచును భానుపరనాడి తగ
న్విడుచుచు సుషుమ్నలోపల

మ. ఇవి రెండున్ విడనాడి యేకగతిగా నివ్వాయుయుగ్మంబు చే
ర్చి వెసంగా మణిపూరకంబుదిగువన్ జెల్వొందు వైశ్వానరున్
రవణన్ బ్రజ్వలితంబు జేసి యట చేర్పన్ గుండలిన్ లేపి యం
దవలంబించి త్రికూటమా హృదయనీమారూఢి నింపొందుచున్.

క. ఠీవిగ నత్తఱి పశ్చిమ
మా వాగ్నాడీపథమున నభ్రముఁ జేర్పన్
గేవల కుంభకమగు నది
పావనతన్ రాజయోగ పటిమ దనర్చున్.

కం. ఇది ప్రాణాయామము వెలిఁ
బోదలెడి యంగములు కూర్మమందనలో నే
యొమగుగతి నింద్రియములన్
బదనగు నెడఁ గుదురు చేయఁ బ్రత్యాహరమా.

ఉ. పూని యుపాసనాఫలవిభుండగు నప్పరమాత్మ నెప్పుడున్
మానససీమఁ జేర్చి యసమానమతిన్ దదధీనమౌటః యే
ధ్యానము తద్విభాద్యుఁ బ్రథితంబుగ నిట్టులజేరనీక డెం
దానఁ గుదుర్కొనంజలుప ధారణ నానుతికెక్కె నెక్కువన్.

తే.గీ. జ్ఞానమయుఁడును వైరాగ్యమానఖనియు
నిష్ప్రపంచకుఁడాద్యుండు నిర్మలుండు
నైనఁదద్దర్శనమున నప్రాకృతమతి
వెలయు నదియొసమాధి నా వినుతికెక్కె.

ఉ. ఇట్టి మహామహత్త్వమున నెల్లను మూలము వాయుధార్య మ
ప్పట్టున వేగురించి తడఁబాటున రోమములన్ వెలార్చినన్
నెట్టగు కుష్ఠముఖ్య జననిందితరోగము లట్లుగావునన్
గట్టిగఁ గ్రొత్తయేన్గువలెగా నలవాటొనరింప మేలగున్.

క. ఆవరణము నిర్మలమును
భావన మేకాంతవృత్తి పవనరహితమున్
గా వెలయుచోటుదగు యో
గావహచిత్తులకు నెపుడు నభ్యాస దశన్.

సీ. ఆత్మ జీవాత్మస్థుఁడగు నాత్మనీక్షించు
నాతఁడె తలఁచుఁగ నాత్మవిదుఁడు
మది నంతరాత్మసమ్మతిఁగూర్చువలనఁ బ్రా
ణాపానములను దదాత్మ గూర్చు

ఆ. వె. ఒదియు మూఁడు దెఱఁగులగు ప్రాకృతంబు వై
కృతమునాఁగ మఱియుఁ గేవలాఖ్య
కంబు ననఁగ లోనఁగల్గు ప్రాణాపాన
ములను నాత్మదిరుగు వెలికి లోన.

ఆ. వె. ప్రాణుఁడయ్యపానుఁడనన నధోర్ధ్వగ
క్రమ హకారమున సకారమునను
దివియ జీవుఁడడరు పవనచాలనదిశ
భాతి స్థిరత మాను రీతి నచట

సీ. తనకు నయ్యక్షరద్వయిసంధు బిందువు
జనియించు వలన హంసయన శబ్ద
గతి దివారాత్రులొక్కటు నిలుకడలేక
వేగ నిర్వదియొక్క వేయు నాఱు
నూఱుమాఱుల దొక్క వారంబుగా నిట్టు
లైన ప్రాణాయామ మాని స్థిరత
గావింపఁగా స్వప్రకాశుఁ డౌనటులొన
రించుటచేఁగాదె ఋషులు సురలు

తే.గీ. ప్రబలి చిరకాల జీవులై పాతకములు
బాసి కర్మంబు లెడయైన భవ్యపదవు
లను మెలంగుదు రంతకంటెను దపంబు
గలదె! పరికింప మూఁడులోకములయందు.

కం. అజపాగతి పంచాశ
ద్వ్యజనాక్షరయుక్తి నొందుఁ బ్రాకృతమయ్యెన్
వృజనావహమగు ప్రాకృతు
ల జపింపన్ వైకృతంబు లలితంబయ్యెన్.

కం. పూరకసంఖ్యకు నినుమడి
నారూఢిని గుంభకంబునందును సగముం
గా, రేచక మొనరింపఁగ
సారతె వైకృతమనాఁగఁ జను ప్రణవ మిలన్.

కం. ఇడ చంద్రనాడి దాన
న్వాడిఁబూరింపుచును భానువరనాడి తగ
న్విడుచుచు సుషుమ్నలోపల
నిడినందగు పవనసిద్ధి యింతయును వినన్.

మ. ఇవి రెండున్ విడనాడి యేకగతిగా నివ్వాయుయుగ్మంబు చే
ర్చి వెసంగా మణిపూరకంబుదిగువన్ జెల్వొందు వైశ్వానరున్
రవణన్ బ్రజ్వలితంబు జేసి యట చేర్పన్ గుండలిన్ లేపి యం
దవలంబించి త్రికూటమౌ హృదయనీహారాద్రి నింపొందుచున్.

క. లీవిగ నత్తఱి పశ్చిమ
మౌ వగనాడీపథమున నభ్రముఁ జేర్పన్
గేవల కుంభకమగు నది
పావనతన్ రాజయోగ పటిమ దనర్చున్.

కం. ఇది ప్రాణాయామము వెలిఁ
బొదలెడి యంగములు కూర్మముందనలో నే
యొదవగుగతి నింద్రియములన్
బదనగు నెడఁ గుదురుచేయఁ బ్రత్యాహరమౌ.

ఉ. పూని యుపాసనాఫలవిభుండగు నప్పరమాత్మ నెప్పుడున్
మానససీమఁ జేర్చి యసమానమతిన్ దదధీనమౌట యే
ధ్యానము తద్విభాద్యుఁ బ్రథితంబుగ నిట్టులు జేరనీక డెం
దానఁ గుదుర్కొనంజలుప ధారణ నానుతికెక్కు నెక్కువన్.

తే.గీ. జ్ఞానమయుఁడును వైరాగ్యమానఘనియు
నిష్ప్రపంచకుఁడాద్యుండు నిర్మలుండు
నైనఁ దద్దర్శనమున నప్రాకృతమతి
వెలయు నదియోగసమాధి నా వినుతికెక్కు.

ఉ. ఇట్టి మహామహత్త్వమున కెల్లను మూలము వాయుధార్య మ
ప్పట్టున వేగురించి తడఁబాటున రోమములన్ వెలార్చినన్
నెట్టగు కుష్ఠముఖ్య జననిందితరోగము లట్లుగావునన్
గట్టిగఁ గ్రొత్తయేన్గువలెగా నలవాటొనరింప మేలగున్.

క. ఆవరణము నిర్మలమును
భావన మేకాంతవృత్తి పవనరహితమున్
గా వెలయుచోటుదగు యో
గావహచిత్తులకు నెపుడు నభ్యాస దశన్.

సీ. ఆత్మ జీవాత్మస్థుఁడగు నాత్మనీక్షించు
నాతఁడె తలఁచుఁగ నాత్మవిదుఁడు
మది నంతరాత్మసమ్మతిఁ గూర్చువలనఁ బ్రా
ణాపానములను దదాత్మ గూర్చు

వలన నింద్రియముల నలరఁ గూర్చుటవల్ల
మది నాత్మనొనఁగూర్చు మహిమవలన
యోగాఖ్య విలసిల్లె నొదవు బాహ్యేంద్రియ
మంతర్ముఖము జేసి యదియె మనసు

తే.గీ. దవుల నొనరించి దాన క్షేత్రజ్ఞునైతిఁగ
యతనివలనను నంతస్థమైన యాత్మ
దర్శనము ఘన మన్య శాస్త్రములు గ్రంథ
విస్తరంబులు గదు సద్రుశస్తములును
గురుని దయ ముక్తిదంబది కరము వేడ్క.

కం. గాలికి జలములు కదలిన
పోలికఁ బ్రాణానిలములఁ బోరి జీవుండుంగా
జాలనుఁడగు చత్వరతకు
గాలలి పవనమును నిలుకుఁగా దగు ఘనతగా.

సీ. అంఘ్రి లకారయుక్త్యనిలు నిల్పుట నజు
సరవిఁగాంచిన భూమిజయము గల్గు
శ్వాసనుఁ బకారోక్తి జానువులను నిల్పి
శార్ఙ్గిఁ గన్గొన వారిజయము గల్గు
రేఫతో నాభి నర్మిలి గాలి నిల్పి యం
దభవుఁజూడ లభించు నగ్నిజయము
కన్బొమ మొదల యకారోక్తి మాహేశు
నటఁ గన వాయుజయంబు గల్గు

తే.గీ. నవల భ్రూమధ్య నిటలంబునందుఁ బవన
జితి హకారంబుచే సదాశివ నిరీక్షఁ
జైన సుజ్ఞానముక్తుఁడౌ నతనికరుణ
గణనఁజెల్వగు పంచధారణలు నిల్పు.

ఆ.వె. ఒదవు నైష్ఠికమున యోగమ్ము సిద్ధించు
తన్ను దానె తెలియ దానఁజేసి
భ్రమరకీటసరణి భావనచే బ్రహ్మ
మహిత చిత్తశుద్ధి మహిమఁబొసఁగు.

సీ. తనరెడు సోగరంధ్రమున హృత్పాత్రము
గీల్కొల్పు టరిది తత్కృతము వలనఁ
గనఁ గుమారస్త్రీసుఖంబులకై వడి
జ్యోతిర్మయస్థానశుద్ధిఁ బొసఁగి
యస్ఖలితంబగునానందమునఁగూడి
చిత్తదర్పణమున శివుఁ బరేశు,
నాత్మఁగాంచుటలొప్పు చూపట్టుఁడితర క
ర్మముల యోగవిహీనుఁడమలు నభవుఁ

తే.గీ. గానలేఁడంధుఁడల శశికాంతిఁ దెలియ
లేనికైవడి, దారువుల్ పూని ద్రచ్చి
యగ్నిఁగనురీతి మదినీశు నరయవలయు
లలితమతులైన సుజ్ఞానులకుఁదలంప.

సీ. అందులకాధారమనఁగ స్వాధిష్ఠాన
కంబును మణిపూరకము ననాహ
తము నాజ్ఞయును విశుద్ధము రతిమేరుశి
ఖరమును బ్రహ్మచక్రము శిఖాఖ్య
మీ తొమ్మిదింటిలో నీశ్వరావాసంబు
తన్మాత్రలకు నెల్లఁదావలంబు
బహురంధ్రమును శశిభానువహ్నియుతంబు
సగుణనిర్గుణము హంసమున కిరవు

తే.గీ. ఘనత గగనత్రయాధారకమును నాద
బిందుకళలకు నునికియుఁబేర్మి నిర్మ
లమును క్షేత్రంబు ననఁదగు దమని దామ
ని శమని స్తంభనియుఁ బావనియు ననంగ.

కం. ఐదగుపేరులఁ బ్రాణము
లైమఱి భరియించు దేహమంతయుఁ దాపై
యాదియు గాసిద్ధుల కవి
యాదట జ్ఞానమయమైన యాత్మకు నెలవై

ఆ.వె. జలమునుప్పుగలసి సోమరసంబన
నమరురీతి మనసు నాత్మగూడు
టది సమాధి యైక్యతానందసంపత్తి
కదియె తుద మహాత్ములరయ నెడల

ఆ.వె. యమము తెల్పెదగు నియమము చిత్తమునిల్పు
నాసనములు బలద మఘహరణము
ప్రణవవృత్తి శుద్ధి ప్రత్యాహరము ధ్యాన
మాత్మజయము ధారణాత్మఁజూపు.

కం. వినుఁడు సమాధియె మోక్షం
బనఘంబు తురీయ మదియుహఠరాజములకు
ఘనసంజ్ఞ కదియె యర్థము
జను నున్మనియనఁగ నదియె సత్యంబగుచున్.

ఆ.వె. అది మనోలయంబు నజ్ఞానరహితము
ధారణమగు వాయుధారణంబె
మూఁడుబంధనములు ముద్రలు మూఁడునై
కలవు సాధనప్రకాశమగుచు.

కం. ఆసన భేదమ్ములచే
భాసితమగు పవను నెచట పరగ నిలుపుటలె
వాసిగ ధారణయనఁదగు
నా సంజ్ఞలుగలవు పెక్కు లవయవములలోఁ.

సీ. సరవి మూలోడ్యాణజాలంధరములను
బంధత్రయంబందుఁబవను నూర్ధ్వ
గతిని నాకుంచనక్రమమునఁ దివియంగ
మడమచే యోనిసమస్థలమున
నానుట మూలబంధాఖ్యమా నాభికి
నెగువను దిగువ నిల్పుగల వాయు
వదియె యోడ్యాణ మయ్యానిలుని హృదయ చు
బుకములు బంధించి పొసఁగ జిహ్వ
తే.గీ. పైకిని గిడించి యట సుధాపాన మొదవ
బంధురస్థితిఁజేయ జాలంధరమగు
ననిమిషత్వమ్ము లోన లక్ష్యమ్ము బహిని
దృష్టియుంచుట ముద్రగాఁదెలియ వలయు.

చం॥ అది యట నూర్ధ్వదృష్టియగు నప్పుడు నంబరముద్రనాఁగ నొ
ప్పిదమగు ఖేచరీ యనఁగ నట్టిది యల్లన నల్లనేత్ర మ
గ్రదశను దృష్టి నిల్పుట కరంబగు ముద్ర పొసంగు దృష్టిసం
పద సమమైనచో నమరు పావనమైన మహాఖ్యముద్రయై

సీ॥ పవను నపానైకపథమున నరికట్టి
మూలబంధము తగులీల నాత్మ
నల మహాఖగము నొయ్యన నిల్పుటకునునో
డ్యాణ బంధమ్ము దయ్యనఁ బొసంగు
జాలధారణకుఁ గా జాలంధరంబొప్పు
పరమాత్మఁ గనుటకుఁ బరమ ముద్ర
యాత్మశోధనకు సూర్యాంబునాడులఁ గాల్చ
రస మిపుర మహాఖ్య పొసఁగు జిహ్వ

తే.గీ. పైకి నిగిడించి యంచిత బ్రహ్మరంధ్ర
మాని యచటి సుధాంశు నందమృత మాను
టకు మహాబల ముద్రయే ప్రకట మగును
బంధములు ముద్రలిట్లగు పవను నిలుప॥

తే.గీ. వ్యాహృతుల మున్నుగాఁ బ్రణవములు దనర
నమరు గాయత్రి శిరసులో నందుఁ గూర్చి
మూఁడు మాఱులు జపియింపఁ బోడిమలర
నదియుఁ బ్రాణానిలాయామ మనఁగ మెఱయు॥

క. ఇడ పదియాఱిఁట పూరక
మడరఁగ నరువదియు నాల్గు నట కుంభకమున్
వడి ద్వాత్రింశద్రేచక
మెడపని ప్రణవములఁ జేయుటిది యటులయ్యెన్॥

మ. తను ప్రాణానిలరావముల్ దలఁప నాదంబయ్యె హృచ్చిత్త బు
ద్ధ్యను సంయోగము బిందునామమగు క్షేత్రజ్ఞకచ్చైతన్య జీ
వనిరూఢాఖ్య కళాభిధానమగు తేవల్ మీఱ నిమ్మూఁడు గూ
డినచో నున్నని రాజయోగమగు ప్రౌఢిన్ సత్సమాధ్యాకృతిన్॥

క. పరమాత్మకు నెలవగునది
పరికింపఁగ నిట్టి యోగపటిమ దనర్పన్
జిరకాల జీవియును
స్థిరతానందుండు నగుచు నెగడు నరుఁడిలన్॥

క. ఇడిపింగళలు సుషుమ్నయు
నడిఁగూడుటవలన భానువహ్నీశులటన్
దొడరువలన నుభయపవను
లడరి ఖగాత్మతఁ ద్రికూటమునఁగా జెల్లున్”

తే.గీ. అది చతుష్పథకంబు శృంగాటకంబు
నన(గ దగు కర్ణ నాసికా జనిత రంధ్ర
ములును నాలుగు కలియుట వలన(జేసి
యది త్రివేణీయుతంబన నతిశయిల్లు

క. ఇడ పింగళలును గుండలి
వడి గంగాయమునలన(గ వాణియు నన(గా
నడరియవి కలయు వలనది
జడరహితత నా త్రివేణి సంజ్ఞంజెల్లున్॥

సీ. రహి సమాధికి(బేళ్లు రాజయోగంబు ను
న్మని యమయోగంబు తనరు తత్త్వ
మును మనోన్మని లయంబును బరంపద మమ
నస్కము ద్వైతశూన్యమును శూన్య
మును నిరాలంబనమును నిరంజనమును
సహజ జీవన్ముక్తి సంజ్ఞలమరి
తుర్యంబునన(జెల్లు ధ్రువ బుద్ధి నస్తి భా
తి ప్రియ రూపకముల్ దెలియ నామ

తే.గీ. కలన బ్రహ్మాంశములు నైదు గలవు గాన
నాద్య శబ్దత్రయంబు బ్రహ్మమగు తుదివి
రెండును జగంబులగు నిట్టి రీతి దెలిసి
యాత్మచింతన సేయ సౌఖ్యంబుగల్గు॥

క. విడుచుట కొన్నియు సేయ(గ
నడరుట లొకకొన్ని గ్రాహ్యమని కొన్నియు నా(
బుడమింగలదే బ్రహ్మం
బెడయక నన్నియును నగుచు నెయ్యెడ నమరున్॥

క. యోగరతుడ(డు బహుచర్యల
రాగియు(గృద్ధుండునున్ విరాగిజడు(డు నా
బాగుగ(గర్మవశంబుల
చే(గడ(గుట దోష మెద్ది చింతింపంగన్॥

సీ. వినుడ సంప్రజ్ఞాత మన(గ సంప్రజ్ఞాత
మును సవికల్పంబు దనరు నిర్వి
కల్పంబన(గ నందు(గడగి మనోవృత్తి
లనయంబు లోపల నా(చి యాత్మ

యందు లీనంబైన యది యసంప్రజ్ఞాత
మగు నేను బ్రహ్మంబు ననెడి మనసు
పరగ సంప్రజ్ఞాతపటిమ నొప్పగు మనో
గత కామములకు నిల్కడగు చేత

తే.గీ. నంబె సాక్షిత్వ మాత్రంబె నాఁదగు నపి
కల్పగతి స్వానుభూతి నెక్కడివి గనక
ఘనతఁదద్ద్రిస కలితమై యొనర నిలుపఁ
గల్పమనెడి సమాధి నా గణనవనరు॥

వ. సూర్యభేదనోజ్జాయ సీత్కార శీతల భస్త్రికా భ్రమరీ మూర్ఛా కేవలాఖ్యలఁ గుంభకము లెనిమిదియు, మహాముద్ర మహాబంధ ఖేచర, ఓడ్యాణ, మూలబంధ, జాలంధర కరణ, విపరీత, వజ్రోళి శక్తిచాలనములను ముద్రలు పదియును, ధౌతి వస్తి, నరేక, త్రాటన కాళిక, కపాల, భాతులనెడి కరణషట్కంబును నేతత్సాధకంబులు గావున—

మత్తకోకిల. ఏ విధంబుననైన యోగి రహిన్ భవంబులు గాపఁగన్
బోవ నిశ్చల సాంఖ్యమొందుట భూరి వైభవహేతువౌ
పావనంబగు దేహమెత్తిన భాగ్య మారక రోగ సం
భావితస్థితి బోవవీడకపట్టు గట్టుగుటొప్పగున్

సీ. మేధతో ముక్తికి సాధనంబగు మేను
దేశకాలగుణానుధృతు లెఱింగి
యోగి యాత్మజ్ఞాన మొదవ మెలంగక
మదవృత్తి ననియమాస్పదత కొలఁది
కి మిగుల నన్నపానములు గొన్నను వాత
పైత్యముల్ శ్లేష్మంబు ప్రబలమగును
వాతమెచ్చిన మేని వడిఁ గుదియఁగఁ జేయు
పైత్యంబు కృశమును భ్రమ యొనర్చు

ఆ.వె. శ్లేష్మమే [మేచి?] ముక్కు చెవు లడ్డగించు ని
ట్లైన నుల్బణములు ప్రాణవాయు
పంచకముల నెలవు బాపి [జీవుని?] మెయి
నుండ నీక తివిచి యుదర దరము

క. కర్మేంద్రియములు దమతమ
ధర్మమును వహించుఁగాని తడవఁగఁగలదే
యర్మిలి జేతోగతులవి
మర్మత నింద్రియముల కడమఱఁగి మెలంగున్

వ. అట్టి యింద్రియంబుల మనస్సున, మదిని బుద్ధియగు నటులవి యహంకారంబు గా నదియు జ్ఞానంబుగా నొకటించుకొనిన యాపోజ్యోతివిధంబున బహిరబహిః ప్రకాశంబై సకలమయమగు బ్రహ్మస్వరూపంబెఱుంగగాను నందునం గలయు నది సమాధి. యిట్టి యోగంబునకు ననేక మార్గంబులు గల వందొకఁటి నైనఁ గ్రమక్రమ ప్రాప్యంబగు, నింక మీమాంసాద్వయంబు వివరింతునని సూతుం డ్లనియె—

సీ. పూర్వమీమాంస యొప్పు ద్వివిధము యిదాన
వఱలు సేశ్వర నిరీశ్వరములనఁగ
వ్యాసజైమిని మునుల్ చేసిన సూత్రాను
సంగతి ధర్మవిస్తార ఫణితి
వ్యాస సూత్రముల బ్రహ్మ ప్రతిపాద్యమై
యుత్తరమీమాంస యొప్పునందు
భేద మభేదంబు పేర్మి భేదాభేద
మగు నర్థమట్టి శాబ్దాళి నమరు

తే.గీ. పూర్వపక్షంబు సిద్ధాంతమును బొసంగ,
నట్టి రాద్ధాంత మర్మంబు లరయ బ్రహ్మ
మొక్కటియు పెక్కు రూపము లవు రఁదనరు
నమిత శబ్దమయంబఖిలాత్మ యగుటు ॥

వ. కావున బ్రహ్మ ప్రతిపాద్యంబగు నుత్తర మీమాంసార్థంబునకుఁ గా వసిష్ఠ శ్రీరామ సంవాదంబు గలదు తద్విధం బెఱింగించెద, రామభద్రుండడుగ వసిష్ఠముని యవస్థాత్రయక్రమంబనం దెలియ నిట్లనియె—

సీ. రహి స్థూలసూక్ష్మ కారణ దేహముల యంద
హంకారములు మాని యద్భుతంబు
స్థూలంబు దుఃఖంబు సూక్ష్మంబు జడము కా
రణమనిన . . . వారలకు దృశ్య
మగు ప్రపంచ మభావమగు నంత సత్తు చి
దానందములు నిత్య మగుట దృఢము
గాఁ, గలుగుతియె జాగ్రదవస్థలో ని జా
గ్రంబని యంద్రు సుజ్ఞాను లిదియెు

ఆ.వె. తత్పదార్థదర్శితము సచ్చిదానంద
మనసై పుట్టి పెరిగి పొలియు సకల
మదియె నిత్య మనుట లగును జాగ్రత్స్వప్న
మదియు సత్పదార్థ మగుచు మెఱయ॥

తే.గీ. అంబు పరిపూర్ణరీతి చిదభ్రమగుచు
నుండుటయె కాని వేఱె యొండొదవదనెడి
తెలుక గల్గియు విషయమ్ము లింద్రియములు
నిద్రఁజెందుట జాగ్రపు నిద్రయండ్రు॥

వ. ఇది యసిపదార్థదర్శనంబు త్రివిధంబు తత్త్వంబు మఱియు—

ఉ. జీవుఁడ నౌనొ కానొ! యనుచింత దొలంగి మెఱుంగలేని యా
భావముచే ననేకముగఁ బాటిలు జన్మము లొంది యిప్పుడా
దేవు ననుగ్రహంబున మదిం దిరమయ్యె గురూపదిష్టమం
చీవిభవంబు మోక్షమును నెన్నమి స్వప్నములోని జాగ్రతల్॥

వ. ఇది కారణోపాధి దొలంగ నిష్ఠయనందగు—

సీ. జీవాత్మహేతుసుస్థితిని మూలాధార
మట గురుకృపవల్ల నడఁగు పిదప
గనునది యతనికిఁ గనుపించునది త్రిపు
టాదగా నొక్కటియైన లేద
టంచు నెఱుఁగుట లది నిశ్చయ జ్ఞాన
మది స్వప్నమున స్వప్న మనిరి బుధులు
ధృతిఁ గారణోపాధి త్రిపుటి, దీఱని నిష్ఠ
యిది నిశ్చలపుబుద్ధి నెసఁగ మోక్ష

తే.గీ. శోభ గురుబోధనంబుల చొప్పు దెలియ
వచ్చుటయె తత్పదార్థమున్ వరదృఢమది
స్వప్నమనను సుషుప్తినా జరగు నిదియె
నతి గద రమేశదర్శనానుభవనిష్ఠ॥

క. అంతః కరణ చతుష్టయ
మంతయు నటులుండ నింద్రియాధిక్య ప్ర
జ్ఞాంతచిదానందబిదె
యింతయు సుప్తిదగు జాగ్రదితహితయుక్తిన్

క. పొందుగ సత్యజ్ఞానా
నందాకృతి యనుభవంబు నాఁదగు నిది యీ
చందము వలనం గాంచుచు
నందవు సంతసముదొలక దళుకొని ? మఱియున్

ఆ వె. గాలిలేనిచోటఁగదలని దీపంబు
పగిదిఁ జిత్స్వ భానుభవము లయము
పొందు సమయ మందమొంద సుప్తి స్వప్న
మదియె ముత్స్వ రూపకానుభవము

ఉ. పూనికతోడ నిట్టులగు బుద్ధి విమర్శన భావనాగతిన్
మానక వృద్ధిఁజెందు మతి మాటికి నన్య మెఱుఁగఁబోక బ్ర
హ్మానుభవంబు పూర్ణగతి నైనది సుప్తి ని సుప్తియయ్యె యి
ట్లౌ నగ నిర్వికల్పపు సమాధి యగున్ బరమంబు గాఢునన్

తే.గీ. శ్రవణ మనన నిదిధ్యాస చర్యఁదగు
నిట్టి తొమ్మిది విధముల నెన్న వరుస
మూఁడు గుణముల తెఱఁగు రామునకు నావ
సిష్ఠమౌనీంద్రుఁ డెఱిఁగించె నిష్ఠవెలయ ॥

వ. ఇట్టి బ్రహ్మస్వరూపంబునకుఁగా వరుణ భృగుసంవాదా దీతి హాసంబులు మున్నయెఱిఁ
గించితి నట్టి యానందమయంబును నఖండంబును నఖిలపూర్ణంబును నగుటంజేసి
ఘటాకాశ మహాకాశ చిదాకాశముల వలన పరమవ్యోమ ఖ్యాతంబగుటఁ దెలియఁదగ
దేహంబులు గుహయనందగు నందు నిహితంబగుట ఘటమహాకాశక్రమంబునఁ దత్
ద్భిన్నములగు నెడనెప్పటి యట్ల నఖండగతిన్ బూర్ణత్వంబునం దగు హృదయ కమ
మధ్యంబు న దీపక్రమంబున వేదాంతసారంబగు నయ్యానందరూపంబు వర్తించుచు వెలి
వలనంతయుఁ దానెయగు నాపోజ్యోతి చందంబున వెలుపలనుండియు నీవారశూక
త్వా త్మాణు రూపంబునఁ దద్దీపశిఖయందుఁ దేజరిల్లు నద్దివ్యతేజంబును బహింగ
మహావ్యోమపత్ప్రకాశమును నేకీభావం బొనర్చిన యోగి సమాధి నిష్ఠుఁడొంటి నిష్ప్ర
మార్గంబునఁ జన సులభదర్శనంబైన యట్టి బ్రహ్మంబె తానగు మఱియును—

తే.గీ. నిర్మమత్వంబు నిస్సంగనిరతి నాత్మ
దృష్టిఁగన్గొనఁ జేరుపఁ దేజరిల్లు
నప్రయోజన కార్యము లభిలషించి
కష్టపడు దుర్మతులకు సౌఖ్యంబు గలదె.

తే.గీ. వ్యావహారికు జాగ్రదవస్థ ప్రాతి
భాసకుని స్వప్నమును నిద్ర పారమార్థి
కుని నిరూపించు మాయకు నొనరు నావ
రణము విక్షేప శక్తియు గణనరెండు

క. పొలఁకువ నప్పరమాత్ముని
నలవడఁ గప్పునొనియుండు టావరణమగున్
జెలఁగుచరాచర సంతతి
వెలయం గనుపించుటదియ విక్షేప మగున్ ॥

సీ. పరగ రజ్జువున సర్ప భ్రాంతి శుక్తిని
రజతంబు తోఁచుబ్రాంతి రీతి
బ్రహ్మంబునందు నేర్పడ జగంబులు గను
పింప సన్మతి వివేకింప బ్రహ్మ
మమరు సత్యాత్మకమగుచు నాత్మధ్యాన
నిష్ఠులు దక్క వర్ణింపఁ గర్మ
పరులు గానరు వెలుపలఁ గాలమయుఁడు లో
పల నణువైయుండు లలిత యోగ

ఆ.వె. యుక్తి నిర్వికారు సురతేజు గనఁదగు
ప్రకృతి నెడసి శుద్ధ భావులగుచు
నామరూపములకు నాశనమగుట న
వ్యక్తు సత్యుఁ గనుటలది శుభంబు ॥

కం. ఉత్తమము తత్త్వ చింతన
మత్తుక జపచింత మధ్యమాకృతి యధమం
బెత్తఱిని శాస్త్రచింత మ
హోత్తర నింద్యమ్ము లౌక్యమగు చింత తగన్ ॥

కం. ధరణీసురులకు నగ్నిని
వరయోగులకెల్ల నాత్మవహ్ని ప్రతిమ ల
స్థిరతాల్ప బుద్ధులకు నే
ర్పరులగు సమదర్శనులకుఁ బరుఁ డొందమరున్

ఆ.వె. దేహబుద్ధిc జూడదేవుని దాసుండు
జీవబుద్ధినట్టి దివ్యునంశ
మాత్మబుద్ధిc జూడనా దేవుc డేతాను
మతుల కొలంది నిట్టిధృతి పొసంగు

వ. జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తుల విశ్వతైజస ప్రాజ్ఞ సంజ్ఞల నేత్ర భ్రూమధ్య బ్రహ్మ స్థానంబుల నుండియు వ్యాపకశక్తి నంతటం దానయైన యప్పరమాత్మ విమర్శింపలేని మూఢులు దూరభూముల కరిగి సేయందగు ప్రయోజనంబు లెవ్వియేనియుం గలవె! కావున హస్తగత మాణిక్యమ్ము గైకొన నేరక గనులు శోధించు జడభావునింబలె నగునెన్ని యత్నంబులనైన బ్రహ్మ విచారంబు సేయవలయు "నాత్మజ్ఞానీ సంసారం తరతి" యను శ్రుతి ప్రమాణంబనియును వాచామగోచరంబగు బ్రహ్మంబిట్టిది యని వేదాంతంబులు నేర్పిరింపనిచో నెవ్వరు తెలియం జాలికెడరనియును, అయినను గొండగుటియుడిన కరణి భావనచే నఖిలమయుం గననగుననియు దెల్పి మునులకు సూతుండు వెండియు నుప శాస్త్రంబులగు భరతకళాలంకార శిల్పగజాశ్వ పశురత్న సాముద్రిక గణిత శాస్త్రంబులు వినుండని యిట్లనియె.

కం. ఆది సదాశివరచిత
ప్రాదుర్భవమగుచు నందివటు వాఙ్నిపుణ
శ్రీదనరి భృంగిముఖ్యవి
నోదంబై ఋషి చయ ప్రణుతగతి వెలయున్

వ. రత్నాకర చూడామణి తాళకళా విలాస సంగీత మణిదర్పణ చతుర సభావిలాస కాత్యాయన జైమినిమత మారుతీయాది నామంబులc జాతుర్లక్ష గ్రంథ విశ్రుతంబై.

ఆ.వె. భరతశాస్త్రమనcగ సురముఖ్య సభల యం
దప్సరోమనోజ్ఞ మగుచు ధరణి
నర్జునాది కల్పనా రూఢిc జెలువొందె
నాట్య లక్షణముల నవ్యమగుచు ॥

తే.గీ. తాళమార్గ క్రియాంగాది లీలc దనరి
లయ యనcగ నాట్య జీవ విలాసమయ్యె
నట్టి లయకనుకూలమై యమరు తాళ
సప్తసూళాదులి రవగు జగతియందు

కం. శివశక్త్యాత్మక మగుచున్
ప్రణవగళ ప్రాణకమును భాసుర మగు తా
ళవిధంబెఱిcగిన పండితుc
డవనిం దత్త్వజ్ఞుc డగుచు నతి శుభమొందున్ ॥

కాలమార్గ క్రియాంగముల్ గ్రహము జాతి
కళయు లయయును బ్రస్తారకమును బదియుఁ
దాళమునకును బ్రాణముల్ దనర నాటి
కావియగు కాలనిర్ణయమది వినుండు

సీ. సరసిజచ్ఛదముల శతమొక్కటిగఁ జేర్చి
యొకపరి సూదిచే నొనరఁ బొడువఁ
దెగునది క్షణమనఁ దగు నవి యెనిమిది
లవ లవ లన్ని కాష్ఠవిధిఁ దనరు
కాష్ఠ లేన్నిదియైన గణుతింప నిమిషమ్ము
నిమిషమ్ము లన్నియే నెఱిఁ గళయగు
తోడిఁ గళల్ రెండు చతుర్భాగ మనఁదగు
నదియె యనుద్రుతాఖ్య మది రెండు

ఆ.వె. ద్రుతము తద్ద్వయమ్ము గతియిన్న లఘువగు
గురువనాఁగఁ దల్ల ఘుద్వయమ్ము
ప్లుతమును మూఁడు గురువు లతి వేడ్క లఘుచతు
ష్కంబు శబ్దరహిత కాకుపదము

కం. ఇది కాలము మార్గంబును
నదియుఁ మాత్రా ప్రధానమైదు లఘువు లిం
పొదవఁగఁ బలుకుట మాత్రా
స్పదమగు తన్మాత్రరీతి పాటింపఁ దగున్

సీ. దక్షిణ మార్గంబు తగ నష్టమాత్రలు
వామ మార్గము నాల్గు వరుస చిత్ర
మార్గమ్మునకు రెండు మాత్రలు నొకకళ
యొదవు చిత్రతరంబు నొక్కమాత్ర
దనరిన కళచిత్రతర మార్గమునకు న
య్యొకకళ కళయన నొనర నర్ధ
మాత్రమౌనను ద్రుత మర్యాదయట్టిద
యతి చిత్రితాఖ్యమ్ము నర్ధమాత్ర

తే.గీ కచటతపయను నంతను గడగుమాత్ర
యదియ లఘు సంజ్ఞ వర్తిల్లు విదిత మగుచు
నిట్టి మార్గంబు క్రియలచే నెసఁగ వలయు
ద్వివిధ మరయంగ మార్గమ్ము దేశియనఁగ

తే.గీ. మార్గమనిరోహునది శుద్ధ మార్గ మచట
నమరు నిశ్శబ్దము నశబ్దమగుచునాల్గు
తెలుఁగులా వాప నిష్క్రామ సరస విక్షి
ప్తప్రదేశంబులకును శబ్దంబులేదు

కం. ధ్రువమును శమ్యముతాళము
నవిరళమగు సన్నిపాత మనియొడునాల్గుఁ
బ్రవణ సశబ్దము లియ
ట్టి విధంబులు శుద్ధ మార్గ సంజ్ఞలు దలఁపన్

సీ. అరచేయి మీఁదుగ నటు బొటమున సాచి
వరుస వ్రేళ్లు ముడుచు నావాప మగును
నరచేయి క్రిందుగ నన్ని వ్రేల్ సాచిన
నిష్క్రామ మగునది నెమ్మి దక్షి
ణమునకుఁ జిమ్ముట యమరు విక్షేపమై
యరచెయ్యి మీఁదుగ నన్ని వ్రేళ్లు
మడఁచి రొమ్మునకునై మలుపఁ బ్రవేశంబు
చిటిక వ్రేయుచ నంత శిఖరిహస్త

తే.గీ. మెలమి దిగవిడ ధ్రువమగు నలరు దక్షి
ణతలమెడమతలమ్మున హతి యొనర్చు
టదియె శమ్యము నెడమ చెయ్యట్ల సేయఁ
దాళమగునది సన్నిహతంబు తెలియ

తే. దేశిక్రియలు ధ్రువము చేసినఁ గుడిచేయి
యెడమ కడకుఁ గ్రిందఁ దొడరఁ దీయ
సర్పిణియగు నదియు సవ్యంబునకుఁ దీయఁ
గృష్యమగును దేశి క్రియఁ దనర్చి

కం. అరయఁగ నిట్లగు హస్తమె
యరచే క్రిందుగను డివియ నది పద్మమగున్
సరవి నది వామకరమున్
సరి మున్నిడి నట్టిచో విసర్జన మెన్నన్

తే. అఖిల మున్నిడి సాచిన హస్తమునను
దర్జనియుఁగూడ నాల్గువేల్ దనరవంచి
వెనుకకై తీయ విక్షిప్త విధ మదియగు
తలము పార్శ్వోర్ధ్వమైనఁ బతాకయగును

క. అట్టిపతాకయె క్రిందికి
నెట్టనఁ దివియంగఁ బఠితనిర్ణయ మరయన్
బట్టుగ నివి క్రియలనఁ దగు
గట్టిగనిక సంగవిధము గణుతింతుఁ దగన్

సీ. జాతులైతగు చతురశ్ర త్ర్యశ్ర మిశ్రమ్ము
లోలి ఖండమ్మును మేలిమైన
సంకీర్ణ మొగి నిట్టి సంజ్ఞకు నాల్గేని
లఘుగురుద్రుతములు లలిఁ దలిర్ప
చతురశ్రమును మూఁడు సరవినిట్టివి గూడఁ
ద్ర్యశ్రమమిట్టి చందములఁ దక్క
తాళమ్ము తెలుఁగుఁడు తత్త్వజ్ఞు లీయైది
యుండుఁ జతురశ్రమ త్ర్యశ్రమములు

తే.గీ. రుద్రకళలను జనియించి రూఢిఁ దనరె
నభవు నాలుగుకళలై నయాచతుశ్ర
మమున నగమును మిశ్రమునమరఁ గూడి
యైదు గురువులఖండమై యతిశయిల్లె

క. అలచతురశ్రమసమమున
నెలమిమెఱుఁగ ఖండయుక్తి నేడు గురువులై
యలవడియె మిశ్రమంబ
ట్లలరఁగఁ జతురశ్రమమ్ము నందలి సగమున్

తే.గీ. మిశ్రయుక్తమ్ముగాఁగఁ దొమ్మిది గురువులు
నమర సంకీర్ణమయ్యె శాస్త్రాంతరముల
సరణులెన్నైననగు నైన శార్ఙ్గదేవు
మతము లివి జాతిభేద సమ్మతముదలఁచు

క. ఇవి ప్రస్తారించినచో
నవిరళ శతకోటి సంఖ్యలగు తాళములన్
భువిఁ బ్రఖ్యాతిగ వాడుక
కవి యేయెడ నొదవనట్టిదగు పరికింపన్

క. చచ్చపుటు చాచపుటముల
నచ్చుగ లఘు గురువిభేదమై యొప్పగు న
త్యచ్చయత యథాక్షరభా
స్వచ్ఛాచరత నేకకళ విసంజ్ఞతఁ దనరున్

అమరు చచ్చపుటంబున నపుడు రెండు
గురువు లొకలఘువటఁ బ్లుతంబొరనెఁ గాన
నది యెయథాక్షర తాళమై విదితమయ్యె
చాచపుటి మట్టి గురులఘు సంజ్ఞ గనుఁడు

కం. కళ యనియెడి దెఱిఁగించెదఁ
బలు సంఖ్యావాచకములపై కళ యనినన్
వెలయ గురువితరములఁచోఁ
గళయన లఘు వమరు శాస్త్ర గణనము వెలయున్

తే. ద్వికళయుఁ జతుష్కళయనది ప్రకటితమగు
ద్వికళ చచ్చపుటంబది ద్విగుణమైనఁ
దగఁ జతుష్కళయన నివ్విధమున చాచ
పుటము గురుసంఖ్య సంజ్ఞల పొలుపు లిటుల

తే.గీ. షట్పితాపుత్రకమ్మును సరవిఁ దాళ
మదియు ద్వాదశకళయగు నట్టిచో య
థాక్షరము ద్వికళ చతుష్కళాఖ్యలైన
దదియుఁ ద్రివిధంబులగు రెండి నందువలన

తే.గీ. పొలుచు నేకకళ షట్పితాపుత్రక మది
యుత్తమము పంచపాణి నా నొప్పు మిగుల
మఱియుఁ ప్రస్తారమునఁ గల్గు మహితతాళ
గతుల కీరితి భేదముల్ గలవు మిగుల

కం. సంకీర్ణతి నైఁదేడున్
బొంకమ్ముగఁ దొమ్మిదియును బొసఁగఁగఁ బదియు నొం
డుంకువగఁ బదియు గురువులు
నంకురితములయ్యెఁ దగ మతాంతర ఫణితిన్

సీ. సరవి నిశ్శబ్ద సశబ్ద క్రియానంత
రమున విశ్రాంతి విరతిలయయను
నన లయయగు నది యమరుఁ ద్రివిధముల
ద్రుతమధ్యమ విలంబగతు లనంగ
నందు శీఘ్రము ద్రుత మల్లన నడచుట
లగు విలంబము రెంటియందుఁ దవుల
కెడసిన మధ్యమం బీగతులగు నెడ
గురువులను నవిరళ సోరిది లఘువు

తే.గీ. తాళమున కవయవములై తనరు లఘు గు
రువుల నంటిన మధ్యమ మతిరళముగ
రెంటి నంటమి లయ లేమివంటి యొకటి
గదిసియుండినను లయమై విదితముగను

కం. స్వరబద్ధమగుచుఁ దాళ
స్ఫురణన్ గురులఘువు లొకటు సొంపుగ నడవన్
దొరకొనుట మధ్యమంబి
తెఱఁగున లయలయ్యె మూఁడు తెఱఁగుల దెలియన్

కం. ద్రుతమధ్య విలంబములొక
గతిఁ ద్రోవన్ ముగురు చనుచుఁ గడువడి నొకరుం
డతని వెనుకొకఁడు వానికి
నతిమందత వెనుక నొకఁడు నరుగువిధమగున్

తే.గీ. పదము దప్పక మూఁడు నేర్పడక క్రియలు
చరణ విన్యాస విశ్రాంతి సంయుతములు
భేదములునయ్యెఁ దప్పనిపేర్మి నడచు
నవి లయాఖ్యలఁ దగు ప్రాణమగుచు మఱియు

ఆ.వె. చిత్రమార్గ వృత్తి క్షిప్రభావము ద్రుత
మమరు వార్తికాధ్వమైన మధ్య
భావనిరతి మధ్య పటిమ దక్షిణ మార్గ
చిరత నవ్విలంబశీల మమరు

కం. పదియిరువది త్రింశతియై
యొదవిన యా లఘువులరసి యొక్కొకపరిగాఁ
బదపడి నొడివెడు కతమున
విదితములగు త్రివిధలయలు విన వాటి యెడన్

కం. ఒక్కొకలయలో మూఁడున్
మక్కువఁ ద్రిగుణీకరణము మహిమం దగు సొం
పెక్కు లయజ్ఞులు నీగతి
నిక్కంబు తెలుంగవలయు నిర్మలబుద్ధిన్

ఆ.వె. అట్టిలయను గీతమడరి పొందదు గానఁ
బొందవలసి యతి యనందనర్చు
పొరిదిఁ ద్రివిధమగుచు స్రోతోవహంబు గో
పుచ్ఛసమములనఁగఁ బొల్చుయతులు

కం. వేడుకమూఁడు తెఱంగుల
నాడిక లయ యయ్యె మార్గమది నిల్కడచే
కూడినవియతులు నొకటొక
టోడక త్రివిధముల మార్గయుక్తిం దనరున్

తే.గీ. మహావిళంబ మధ్యమముల ద్రుతంబునఁ
దవిలియతులు నడచుఁ దాళగతుల
నొక్కటొకటి మూఁటు నొనరు నీత్రివిధంబు
లైనయతులు మఱియు యతులు గలవు

వ. గ్రహక్రమం బెఱింగించెద—

సీ. సమము నతీత మెంచఁగ ననాగతముప
గ్రహములు మూఁడొప్పఁ గలుగు నందు
గీతవాద్యంబులు నాతతనృత్యంబు
సరియైన గ్రహసమస్ఫురణ నొనరు
మొదటు తాళము వెన్క మొనయు నృత్యము గీత
మైన యతీతగ్రహాఖ్య నమరు
గీతము ముందరగా తాళ నాట్యంబు
లడర ననాగతమనఁగ జరగు

తే.గీ. నివియు నన్వర్థనామత నెసఁగుకతన
మది వివేకింపఁ దగు విషమగ్రహమని
కొందఱను కొంద్రుగాన మక్కువను నాట్య
శాస్త్రతత్త్వజ్ఞు లొననఁ జతుర ఫణితి

వ. ఇంక జాతుల తెఱంగెఱింగించెద—

కం. చచ్చత్పుట చాచపుటములు
తచ్చనగా నట్టి షట్పితాపుత్రకముం
హెచ్చగ సంపద్వేష్టయు
నచ్చుగఁ బంచముఖ సంజ్ఞ నమరిన జాతుల్

కం. ప్రస్తార గతుల నిల్పిన
నిస్తులగురులగు సమంబు నెరి నంగము నాఁ
బ్రస్తుత భరతాగమధీ
విస్తారకులంద్రు నాట్యవిదులౌననఁగన్

కం. నష్ట ప్రస్తారము ను
ద్దిష్ట ప్రస్తారమనఁగ ధృతిఁ దా లైక
స్పష్ట ప్రస్తారములు ద్రి
విష్టపమత మగుచు మూఁడు విధములఁ జెల్లున్

వ. ఇవి తాళదశ ప్రాణంబులిఁక నాట్యక్రమంబు వినుండు—

కం. శిరమున్ గన్నులు పదములు
కరములు నభినయతతులకుఁ గలికాలమున్
గలనాట్యకళా విదులగు
చెలులకు భావాభినయము చిన్నెలుదలఁచన్

సీ. అంచితంబును సాచి కుంచి సమంబులు
సంచరోగ్రములు పార్శ్వమును బ్లుతియు
నుద్వృత్త మమితము నాగి తాడితోత్సేద
నములు పార్ష్ణియనన నమరు పాద
తలగతులివి త్రయోదశ తానకము లొప్పు
వైశాఖ సమపాద వైష్ణవములు
మండలాలీఢముల్ మఱియుఁ బ్రత్యాలీఢ
గతులుగఁ బుంస్థానకంబు లౌను

తే.గీ. ఘనత నవహిత్థ మూర్క్రాంతగతము లాగ
తము విరత మంబువినివర్తనమును మేలి
తమును స్త్రీ తానకము లైదు దనరు పాద
జంఘ యూరులు కటియొక్క సమముగాఁగ

కం. కలచేష్ట చాలయనఁదగు
నలవడ నాకాశచారు లట భూచారుల్
గలయవి పదేసి చారులు
చలనము తానకము నిల్పు చందంబరయన్

కం. తలమొడ కరములు పాదం
బులు తమవు వడంగ నటనమూల ఘనకీర్తిన్
మెలఁతుకల నలరవలయున్
దలఁకుగ భరతాగమార్థ తత్త్వజ్ఞులకున్

సీ. ఆకంపితము ద్రుత మావిధూతంబును
  ద్వ్యాహితాధోముఖుల్ వరుసతోఁ బ
రావృత్తలోలిత భావవాంఛికములు
  పరివాహితము ననుభవము నెరయ
దేవతానృత్తముల్ దివిని దొమ్మిదియును
  మస్తకగతులఁ ద్రుమ మఱియు నైదు
శార్ఙ్గదేవుఁడు దెల్పె సమము నాలోళిత
  కము తిరశ్చీన ప్రకంపితముఁబు

తే.గీ. నమరు సౌందర్యము ననాఁగ నమగు వాటి
యందు సమ మనునది యాఁ బుష్పాంజలులకు
నిశ్చలతఁ బూనమిని యోగనిరతి కెసఁగు
సభల నాలోకితము గూడి శాస్త్రసరణి

కం. వహి లజ్జాగ్రేషణమగు
రహినిం బసులయెడఁ దిరశ్చీనంబి
మ్మహి పానపూర్ణ విస్మయ
సహజములఁ బ్రకంపితంబు సమ్మత మొందన్

తే.గీ. పొడవునను గ్రింద విన్యాసమునను బార్శ్వ
చలనము నొనర్ప సౌందర్యకలన నమరు
నేయుమనుటకు సంజ్ఞగాఁ జెలఁగు యోగ
యుక్తి వెండియు నిది చెల్లు నుచితగతులు

కం. వినిగోగములకు నొప్పుగఁ
గనన గుణివి పంచమస్తక విలక్షణముల్
ఘననాట్యశాస్త్ర కోవిద
వినుతియు సమ్మతము నగుచు వెలయఁగ నెందున్

తే.గీ. సరవి నాలోకితంబును సమము సాచి
తము ప్రలోకిత ముల్లోకితము విలోకి
తంబు ననువృత్తమన నష్టధా వహించఁదగు
చూపులని పల్కి రాదిమ సూరివరులు

సీ. వెస రెండు రెప్పలు విప్పి చూచుటయె యా
  లోకనమదియు భావాకరంబు
రెప్పపాటొదవనిరీతి సమంబగు
  సాచి నాఁగడకంట సాఁగుచూపు

జోకఁ బార్శ్వములఁ బ్రలోకితమగు
పృష్ఠగతిఁ జూచుటది విలోకిత మనఁదగు
నుల్లోకితంబగు నూర్ధ్వ భాగము జూడ
ననువృత్తమగు సారెఁ గనుగొనుటలు

ఆ.వె. నడరఁ గ్రిందు చూచుటవలోకనంబగు
నింక శార్ఙ్గదేవుఁ డెన్న సప్త
విధములందుఁ గరుణ వెలయు మీలిత మింగి
తము ద్రుతోగ్ర సూచనములు మఱియు

కం. దూరాలోకనమనఁదగు
కారుణ్యము విరహార్తైన క్రమమున నటనో
దారతకు నుచిత వాక్యవి
హారతనుం జెల్లుఁ బూర్ణమగు చూపగుటన్

కం. అరచూపు మీలితంబగు
వరముని జన నాట్య భావభర సురతాంత
స్ఫురణముల భావముల నని
ధర సూచన సేయు భావతత్త్వజ్ఞులకున్

కం. కడకంటి చూపులింగిత
మడరన్ శబ్దార్థయుక్తికట్ల వారసతుల్
దొడరెడు నాట్యంబులకున్
గడువేడ్కన్ భావమగుచు గరిమన్ జెల్లున్

కం. కన్నుగుడ్లు రెండు గదలిం
చిన ద్రుతమది గీత కార్యచిర శబ్దములన్
ఘన వీరరసమునన్ దా
క్ష్యవిహారి వారాంగహార సంజ్ఞలఁ జెల్లున్

కం. చెలువగు గన్నుల రక్తిమ
గలుగుట యుగ్రమది మత్తగతులన్ గోపం
బుల భయరసమున జెల్లున్
సొలపునఁ జేదోయి గూర్పు చో లలి నెలమిన్

తే॥ కదలు చర మోడ్పుగల చూపు గడగు సూచ
నాఖ్య నది దేశవిధముల నడరు గుఱిచ
భావమున బాణసంస్థాన పటిమ నటన
మెఱయు శృంగార రసమున్ గెరగు దెలియ

తే.గీ. కించిదూర్ధ్వ వికాసత యొంచ దూర
దృష్టియగు నాది యలరుచోఁ దెలియఁ బ్రేర
ణమున మధుపాన నర్తక నటనలకును
భావ్యమగు నింక హస్తసంభవము వినుఁడు

సీ. ప్రాణ హస్తంబులు ప్రకటింతు సంయుత
ములగు ప్రసారణ ముఖ్యము లవి
యిరువదియైదు రెండెసఁగు పతాకాదు
లౌగఁ బదియాఱు సంయుతముల నటుఁ
గౌశలాభినయ ప్రకాశత నంగుళు
లన్ని సాపఁ బ్రసారణాఖ్యఁ దనరు
నంగుళి కుంచిత మది కుంచితంబగు
ధృతి వేళ్లు గదల రేచిత మభిముఖ

తే. రేచితంబైన గుంచిత రీతియైన
నెరపుట ప్రసారిత పతాకనిరతి పుంఖి
కంబధోముఖ మపనేష్టకము ప్రసారి
తాంచితంబది రేచిత కుంచితముల

ఆ.వె. ఊహరచన కేక నొదవు స్థూలమున సం
కేతమగును మున్న రీతి కరము
గుఱిగఁ జూపఁ జిహ్న పరి పర్యాధారోళ
ణంబు లేక నగు క్రమంబు తోడ

వ. మఱియుఁ బతాక త్రిపతాక యర్ధపతాక కర్తరీముఖ మయూర అర్ధచంద్ర అరాళ శుకతుండ ముష్టిశిఖర కపిత్థ కటకాముఖ సూచి పద్మకోశ బాణ సర్పశిర సింహముఖ లాంగూల అలపల్లవ చతుర భ్రమర హంసాస్య హంసపక్షక సందంశ ముకుర తామ్రచూడంబులను నసంయుతహస్తంబు లిరువదాఱు. అందుఁ జేదోయి యొద్దిపుష్పాంజలి నేయుట స్వస్తికంబయ్యె కర్తరి స్వస్తిక దోలాది వైష్ణవ హస్తంబులివి పదియాఱును నుద్వృత్త తలాముఖ విప్రకీర్ణ గజదంతాది ముద్రా హస్తంబు లిరువదిరెండును గలవిమ్ముద్రాహస్తమ్ములకు దక్క తక్కినవాటికిఁ దత్తదుచిత వినియోగంబులు గలవు.—

మ. ఇనువారమ్మున బుష్య బుతువున బుట్టింపారఁగాఁ దెల్పి న
ట్లను వౌపస్త్రము గొప్ప కన్నగవ శృంగారాంకముఁ ధాత వే
ల్పను శాండిల్యుఁడు మాని ప్లతుమ గృహంబుంగా ననుష్టుప్పు హా
ర నిధానంబు ధ్రువంబగుఁ లఘువు జేరఁ గౌరవం బొప్పఁగ

చం. ఎఱుపగునట్టి శోక తగ నిందునివారము హస్తఋక్షమే
ర్పఱుపఁగఁ బుట్టి సొమ్ములటఁ బాములు మేలి విరాట్టు చందమున్
గరిమగు మేను కౌశికుఁడు ప్రీతి మునీంద్రుఁడు వేల్ప గౌరియున్
గుఱి నిఁ గుశాంతరీపము లఘుద్వయ వక్రగమైదు పెంపగున్

మ. గురువారంబునఁ బుబ్బనుం బొడమి తళ్కున్ జిత్రవర్ణంబు న
వ్వరుసన్ వస్త్రము సొమ్ములుంగలిగి వేవన్ గ్రౌంచపున్ దావు సే
ర్పఱుపంగా జమదగ్నిమౌని యట ఝంపాతాళ మింపొందు ని
ద్ధర విశ్రామము మీఁద ద్విద్రుతము లంతన్ బైలఘుప్రాప్తిగన్

చ. కుజవారమ్మున నిందుఋక్షమున నిగ్గుంబగరుంజాయ న
క్కజమై పుట్టి సువర్ణచేలమును నాగస్ఫూర్తి భూషన్ శుభ
వ్రజభాగ్యోరి యె వేల్పుగా నలరి విశ్వామిత్రసన్మౌనియున్
నిజమై రూపకమొప్పు రెండులఘువుల్ నెమ్మిన్ గ్రమంబై తగన్ ॥

తే.గీ. రుద్రసౌమ్య వారయూఢమై చిత్రవ
ర్ణమును బట్టు చీరయమరఁ ద్రిపుట
రహిని శాల్మలిన్ భరద్వాజముని విరా
మాంతమునఁ ద్రిద్రుతములమర గౌరి॥

మ. రవివారమ్మునఁ జిత్రనుం బొడమి స్వర్ణచ్ఛాయయౌ నంబరం
బు వహిన్ ముత్తెపు సొమ్ములన్ మిగులనొప్పన్ గశ్యపాఖ్యానమౌ
ని వెసన్ హాస్యరసంబునన్ వికృతి వర్ణింపంగఁ జందం బటం
చవనిన్ మధ్యద్రుతద్వయంబు లఘువాద్యంతంబునన్ బొల్పగన్ ॥

మ. శనివారమ్మున స్వాతి ఋక్షమున నిచ్చన్ బుట్టి నైల్యమ్ము నె
ఱ్ఱనికన్నుం గవ పీతవస్త్రమును సర్వంబొందు శాకాంతరీ
పనివాసంబు త్రిమూర్తి తత్త్వమయరూపంబై మృదంగాత్మకం
బును మోదావహ సర్వదైవతమునై పొల్పొందు నేకాఖ్యగన్ ॥

క. నృత్తము తాళాత్మకమగు
పొత్తుకనాదాత్మకంబె యగు తాళంబున్
దత్తన్మాదాత్మకశివుఁ
జిత్తమ్మున నిల్పి కొల్తు నేమములొదవన్.

చ. సరసిజసూతి తాళధరి సారసనాభుఁడు హారజాంకుఁడున్
గరిమను వాణి గాయని వికర్తనచంద్రులు రాశికుల్ వృషే
శ్వర శరజుల్ మృదంగికులు సారవిధానుఁడు తుంబురుండునై
సురగణముల్ సహాయులుగ శోభనసర్తకుఁడీశుఁడొప్పగున్.

ఆ.వె. అట్టి శివునివలన నభినిర్మితంబైన
పాటి విస్తరించె భరతమౌని
దాన భారతీయమై నుతికెక్కె నీ
భరతశాస్త్ర మెన్న ధరణి యందు॥

క. భరగభకారము భావం
బరయన్ రేఫయది రాగ మమరు తకారం
బిరవొందుఁ దాళ సంజ్ఞన్
బరువడి నివిమూఁడు గూడి భరతంబయ్యెన్॥

సీ. తగఁ బ్రభువున కెదురుగనిల్చు పాత్రకుఁ
గుడిప్రక్క మార్దంగికుండు రుచిర
వామభాగంబున వాంశిక శాంఖికుల్
బిఱుఁదఁ బాఠకుఁడున్క బెరయ వాని
వెనుకగాహళ కాంస్య జనము లన్నిటఁ బరా
మరిక సేయుచుఁ దాళధరియు మెఱసి
సరివెన్కముందర గరిమ నొప్పగ దగ
మురజంబు వామత మెఱసెనేనిఁ

తే.గీ. గుడిని వాంశిక కాంస్యముల్ నడపవలయు
నందుఁ దాళజ్ఞుఁ డెనిమిదియైన లక్ష
ణములఁ బదిలక్షణముల సొంపమరవలయు
భరతశాస్త్రోక్తనర్తన ప్రౌఢులకును!

క. మఱియున్ మాధుర్యలఘు
స్థితివాగ్వ్యక్తములు హస్తశేముషి దృఢసం
గతియున్ వ్యాప్తియు వృత్తో
న్నతిగల్గిన వాద్యవేది నాఁ దగు సభలన్॥

తే.గీ. స్థిరతరేఖయు భ్రమరియు దృష్టిజీవ
మశ్రమంబును మఱియు మేధాతిశయము
గీత పుష్టియు శుభవచోరీతి పాత్ర
కును పది ప్రాణములు నాఁగఁ దనరు నెలమి

తే.గీ. శిరముగరములు వక్షంబు పరగు పార్శ్వ
కటిపదము లంగములు బొమల్ కన్నుదోయి
చెక్కులధరంబు చిబుకనాసికము లాఱు
దనరఁగ నుపాంగములు భరత క్రమమున.

క. గ్రీవోదర ముఖ చరమము
లావల జంఘోరు వితతులగు ప్రత్యంగం
బీవగఁదగు స్వర్గంబున
దేవాంగనలభినయించు దెఱఁగులు దెలియన్.

తే.గీ. అంగభావాభినయచారు లలగు ప్రాణ
దశకమును గల్గుపాత్రవృత్తంబు సలుప
గీతవాద్యవిలక్షణ రీతు లమరు
నటనఁ గనుగొన్న శుభము లెన్నంగఁగల్గు.

వ. విత్లలక్షణవ్యతిరిక్తనాట్యంబులు గను గొన దురితంబులగు నింక నలంకారాది శాస్త్రిశేఖరంబగు కళాశాస్త్రంబు వివరించెద

ఉ. జాతులు సత్త్వముల్ రతులచందము చూపుల లక్షణంబు భా
వాతిగుణేంగితమ్ములు రసాకర వేశజధర్మముల్ క్రియా
రీతులు ద్రావకత్వతులు ప్రేమకు గుర్తులు బంధభేదముల్
నాతుల చర్యలుం దెలుపు నాణెముగా రతిశాస్త్రి మిమ్మహిన్

మ. స్వరవాత్స్యాయనకూచిమారమతముల్ కష్టమ్ములౌగాన నా
స్తరశాస్త్రంబది జాతిధర్మము కళాస్థానంబులుం దెల్పు ను
ర్వర వాత్స్యాయనుఁడెంచు సత్త్వములు తేవన్ గూచిమారుండు బా
హ్యరతి ప్రక్రియ లెంచు వశ్యముగ సంయమ్యానుకూలర్థిలిన్.

క. ఘోణీ పుత్రుఁడు మందుల
రాణల్ వచియించు సమసురతలాలనచే
నాణెములను బాంచాలుఁడు
ప్రాణముగా నెంచనైదు ప్రకరణములగున్.

క చయ్యన స్వకీయయున్ బర
కియ్యయు సామాన్యయనెడి కిసలయచరణల్
నెయ్యము పుట్టించుటు చే
నెయ్యడఁ బ్రియ మొదవఁగా వహింతురు చెలిమిన్.

క. విశదసరసాను కూలత
శశిముఖికడు సొక్కి వలపు సమకూరంగా
వశమైనఁ గలయు టొప్పన్
బసురతంబైన సుఖ మభావముగాదే.

చ. సమరతి నొందుచో మృదులశయ్యయఁ బుంస్క్రియ మేలిమైన య
శ్వము బట్టునెక్కు రౌతుగతి జాణ సబంధ విశేషసంగతిన్
క్రమమునఁ బూవుదీవె యనఁగాఁ దగుమానిని పొందు మోహవి
భ్రమకర మట్టి కాంత నరపాలసమర్చిత ధారుణీస్థలిన్.

క. క్రమమున ముగ్ధామధ్యమ
లమరెడి ప్రాగల్భ్య త్రివిధలగు నాయిక తా
సమరతి బహురతి బంధ
క్రమరతి వశ్యంబులిట్టి కాంతలకెందున్.

తే॥ బాల యౌవనప్రౌఢయు లోల యందు
బాల లాలన యౌవన బహుళరతుల
ప్రౌఢ ధనమిచ్చుచో లోల ప్రాపువలన
వశ్యమైయుందు రెంతయు వాంఛగల్గి.

సీ. ఇరువదియంగులరతుల్ పరగు బాహ్యాభ్యంత
రాఖ్యల బాహ్యంబు లవియు రెండు
దర్శనస్పర్శ విమర్శము లభ్యంత
రములు తొంబదియాఱు రతుల బంధ
గతు లెన్నఁబడు నాల్గు కృతిఁ దంత్రరతులైదు
నైతి సమనీచాతినీచ పరమ
నీచలు నుచ్చయు నైమ్మి నత్యుచ్చయుఁ
బరమోచ్చ యనెడి సప్త విధములను

ఆ॥వె॥ బెరసి భద్ర ముఖ్య పురుష పద్మిన్యాది
జాతిభేదములను సమము నుచ్చ
నీచరతులు గుహ్యనిర్ణయ వివర ప్ర
మాణములఁ బొసంగు మహితవృత్తి.

సీ. అంగుళి నాభిమధ్యమునఁ జాలన మొన
రింపఁ బేటితతంత్ర మింపు మీఱు
మధ్యమాంగుళిచేత మన్మథ గృహశోధ
నము కుట్టితంబను నామ మయ్యె
నలరు వేడుకఁ జికురాకర్షణము నామి
తంబనునట్టి తంత్రముగ మెఱయుఁ
జపముఖంబుల నింతి పాదమూలంబాను
టది క్లిత్త మను తంత్రమగును జిబుక

తే॥ పిడ్యమది ఘట్టితంబనఁ బేర్మిఁ దనరు
బేటితము గుట్టితము సామితాటనంబు
క్లిష్ట ఘటితములివి యైదు కీర్తనీయ
తంత్రరతులయ్యె బాహ్యవిధములఁ గలియ.

ఆ. వె. కూర్మి భద్రదత్తకూచిమారులకుఁ బాం
చాలునకును ద్వాదశ దశములు నె
నిమిది యారు నంగుళములు లింగప్రమా
ణములు మదనశాస్త్రి సుమహితముగ.

క. మఱి శంఖినిచిత్రినులకుఁ
దెలియఁగ హస్తినికిని బద్మినికిన్ లో
తిరవుగ మరుగృహ మిట్లగు
పెరుసన్ భద్రాది పురుషవర్యుల కరణిన్.

క. ధర దేశములాంతరముల
పురుషుల శశ వృషభ తురగ భూరిఖ్యాతిన్
దరుణులు శశి వృషభయు మఱి
తురగియు ననఁ ద్రివిధజాతి ధూర్వహలీలన్

తే. గీ. అంద్రుఁబద్మిని పాంచాలు లరయ లేమి
నుచ్చసమనీచరతులు సొంపొప్పు భద్ర
హస్తినీముఖ్యమైన జాత్యానురూఢి
నమరి గుహ్యాంగుళ ప్రమాణములు నట్లి.

వ. జాతుల తెలంగెటింగించెద—

సీ. మొగము తేఁటయు నైల్యమగు కచములు దీర్ఘ
ఘ్రాణమ్ము గడుగొప్పకుచయుగమ్ము
రక్తాంగకము తిప్రరతి జలగుహ్యమ్ము
బహుజనప్రీతి కుంభత్కృధయును
కటుతిక్తముల మీఁదఁ బటుతరప్రేమయు
రక్తభూషాది వస్త్రములు దాల్చు
టునరు లోలత్వమ్ము నంగుళ ద్వాదశ
గుహ్యంబు భద్రుపైఁగూర్కి ప్రథమ

యామరతినింపు హరిణ గత్యానురూఢి
కరిమదము కంపు నులివెచ్చగల ద్రవంబు
గలిగినది హస్తినీజాతి కాంతయగయా.

— — —

సీ. కొద్దిరో లోతు నెక్కొనునట్టి కనుదోయి
చపలచిత్తము కేశసంహననము
నతిదీర్ఘమును జిత్రితాంబర ప్రీతియు
గురుకుచమ్ములు నల్పగోష్ఠి చిత్ర
రతి గొప్పపెదవి స్మరగృహ కక్షాల్పరో
మములు దుర్గంధమ్ము నమరునదియు
మరుగృహస్థలి తొడల్ పిరివియు సత్యంబు
తెలుపు నుష్ణపు మరుజలము కోడి

ఆ. వె. నడయు దత్తు కూర్మి రొండపని రతి పది
యంగుళముల గుహ్య మట ద్వితీయ
యామమునుబెత వాంఛ ప్రేమ మిక్కిలిఁ గల్గు
చిత్తినీలతాంగి చిరసుఖతను ॥

సీ. కఠిన పయోధర ఘనతర దుర్గంధ
కటియుగ్మయు దీర్ఘకంఠి రక్త
హస్త సుమధ్య కృశాంగి పంకజనేత్ర
విస్తారగుహ్యోరు విపులజఘన
జిగి పలువరుసయుఁ దగుచూటు నేర్పును
నీలభూషణ వస్త్రజాల నిరతి
స్వల్పనిష్ఠియల్పభోజన శుభయుక్త దు
ష్టమదన గేహ తత్సాంధ్ర సహీన

తే. రోమ, యష్టాంగుళికగుహ్య ప్రేమగలది
యధికదుర్గంధజల మయూరాభిగమన
కూర్మిమూఁడవ జామునఁ గూచిమారు
సమరతియుఁ గల్గు శంఖినీ సారసాక్షి ॥

సీ. పద్మగంధమ్మును బద్మాసనమ్మును
జిఱునవ్వు నిద్దంపు జెక్కుదోయి
హార శుభ్రాంబరచారు భూషణ గంధ
సుమలోల రాయంచ సొబగునడపు

సమ సుందరాంగియు సవినయ భూషణ
సౌశీల్య సత్యవిశారదయును
బాంధవాలసమరతి భవ్యవిద్యాయుత
నాలవజామునఁ గేళి వెలయు

తే. గీ. సత్యవాద పతివ్రతాచారనిరత
యరయఁగ నపూర్వ యాఱు వేళ్లచటి లోతు
శీతల సుగంధ మన్మథ సీమసలిల
పద్మినీ కామినీ మణి భవ్యసరణి.

క. అమరిక నయ్యా జాతుల
సమరతి యగు నెచ్చుతచ్చ సరణి దిగుడుచోఁ
గ్రమమున నీచలగుఁ ద్రా
వము లట్లన యగుచునుండు వనితల కెందున్॥

ఉ. జాతులచే నెఱుంగమిని సత్వులచేత నెఱుంగఁగాఁదగున్
నాతుల చిత్తవృత్తులు ఘనంబగు వాంఛలు మర్మకర్మముల్
ప్రీతి నెఱింగెనేని సుఖవృత్తికిఁ బట్టగు నాయకుండు న
త్యాతతచేష్టలన్ సతి గుణానుగతిన్ మదికింపునింపుచున్॥

క. తీవికిఁ దగు సంభోగ
ప్రావీణ్యము మంచిరూపు పలుకులనేర్పున్
శ్రీ వెలయు నకుటిలస్థితి
పావనయగు దేవసత్వ పరికింపగన్.

శా. అత్యాచారము యోగ్యవస్తురుచిరాహారమ్ము సాధ్వీవ్రత
ప్రత్యాసన్నత సత్యభాషణ రతి ప్రాగల్భ్య హీనక్రియా
చిత్యాంచన్నిశి సంగమంబు శుచియున్ శీలమ్మునుం గల్గు నా
న్నత్యన్ సంయమిసత్వగాఁ దలఁతు రెన్నన్ మారశాస్త్రస్థితిన్

తే. గీ. ఇట్టిగుణముల నియమవ్రతేచ్ఛయగుచు
సంతతింజాలగాంచి యాచారగరిమ
నమరు నట్టిలతాంగియే యమరు పైత్ర
సత్వయైతగు శుభసదాచారకలన॥

క. తేటమొగ మెఱుపు మేనన్
నీటగు నొయ్యారమధిక నిర్మలచర్యల్
పాటలు నాటలు గల్గిన
బోటియె గాంధర్వసత్వ భూనుతలీలన్.

క. ఘనుల రూఢ నేర్పునణంకువ
వినయము సంగీత విద్య విభవము మైసాం
పుసు ముక్కు నిడివి గలయది
యనుపమగతి యక్షసత్వ యనంగాదనరున్.

క. పాడవున్ వీణారవమున్
గడు మీఱెడు పలుకు సౌఖ్యగతిరతి కేళిన్
గడిదేటి మెలంగు విధముల
పడిం గిన్నరసత్త్వమైన వామాక్షి యగున్॥

క. వారని నిష్ఠయు సమరతి
చారువినయవర్తనమ్ము సద్వ్రతసత్యో
దార విహారము లలవడు
వారిజముఖి సిద్ధసత్త్వ వర్ణింపందగన్.

క. వి యొడనింద్రింపుచు మృదు
వైయుండెడి మేను భూషణాసక్తియు నే
ర్పై యొదవు ఘనులు గల్గిన
యాయింతియె నాగసత్త్వ యతి కోపియగున్.

క. ధనధాన్య పుత్ర వాంఛయు
ఘనలోభంబజ్ఞతయును గడు దామసమా
ఘనులున్ గఠినోక్తులు గల
వనిత మనుజసత్త్వయనంగవసుమతిం బరగున్॥

క. క్రూరాహారం బెఱచియు
సారెకు గలహంబు కఠిన సాహసభాషల్
సారాచార ద్వేషము
దారుణరతి దైత్యసత్త్వ తరుణి దలంపన్॥

క. ఘోరాకారము దుష్టా
చార మఱుచి చిత్ర కేశ జాలము క్రోధం
బేరిం గలహించుచుం దగు
నారియె పైశాచసత్త్వనా ధర నమరున్॥

క. ఏ తద్గుణములు గల్గిన
నాతిన్ ధరమిశ్ర సత్త్వ నాం దెలిసి తదీ
యాతత సంతోష క్రియ
లాతరి నొనరింప సౌఖ్యమమరున్ రతులన్॥

కం. ధర్మార్థ కామమోక్షము
లర్మిలిఁ బురుషార్థరీతుఃగుగానఁ గడున్
గూర్చిని గామార్థంబుల
పేర్మిన్ స్త్రీగుణము లెఱిఁగి ప్రియమొందఁ దగున్

వ. ఇంక బాహ్యరత్యంగములగు దశసంస్కారము లెఱిఁగించెద,—

తే.గీ. తాడన నఖక్షతములు దంతక్షతంబు
చుంబనంబులు పేటన చూషణములు
వితతత పంచాంగుళిక వషట్కృతులు పీడ
చాలనంబును బదియు సంస్కార విధులు

సీ. చరచుట తాడన మరియు మీఁటుట పేట
నము నఖదంతముల్ నాఁటు క్షతము
చుంబనమగు ముద్దు చూషణచాలన
ములు పీల్చు టలకపాణుల చరితము
తగ వషట్కృతి కూజితంబు పంచాంగుళి
న్యస్త కృత్యంబు పంచాంగుళమగు
నాలింగనాదులు లీలఁ బీడన మిట్టి
దమరఁగఁ బదిచుంబనముల నెలవు

తే.గీ లన్ని కూడల నఖక్షత మమరు చోటు
లూరులు నితంబపృష్ఠవక్షోరుహాకర
కక్షకర మూల గుహ్యముల్ కటియు జెక్కు

వ. ఇట్టిస్థలంబులఁగల నఖక్షతంబులకుం గ్రమంబున నామంబులు :—

కం. ఛురితము మండలముల్ బ్లుత
మిరవొందఁగ నర్ధ చంద్ర మిషుశిఖ పదమం
జరి కుముద పత్ర శశకము
లరయన్ మణిమాల యన నఖావళి నెలవుల్

కం. ఫాలము నధరము నూరుక
పోలాక్షిస్తనయుగమ్ము బొరి మరునిల్లున్
మేలిమెడ నాభి నాసిక
లోళిం బది చుంబనములకగు నెలవులాగిన్

ఉ. తాడన పేటనాదుల నుదంబొనఁ గూడఁగఁదత్తదర్థ సం
క్రీడల సంగభోగములఁ గృత్యమెఱుంగఁ బోసంగ జేసినన్
వేడుకపుట్టు వశ్యమగు వేలలనామణియున్ దదీయ మా
జాడ కళాస్థలమ్ము లనిశమ్ము నెఱుంగ శుభమ్ము చేయుచున్

సీ. అంగుష్ఠ పదగుల్ఫసంగతి జాను జఘన
నాభి వక్షోజ ఘనకుచాగ్ర
కక్ష కంఠకపోల క్రమాంకక్ష నేత్రాళి
కముల మూర్ధమున శుక్లగతి నెక్కు
కళ దిగు కృష్ణ పక్షమున మతాంతర
ములఁ జాంద్రమానర్తువుల ముహూర్త
గతుల మెలంగ రక్త స్రవత్తి దినముల్
తల నుండు గళలిలఁ జెలుల కెల్ల

తే. హస్తినికి శుక్లగతి దక్షిణాశ నెక్కు
నెడమదెస చిత్తినికిఁ గళ లెక్కు నిశల
శంఖినికి శుక్లగతి వామసరణి నెక్కుఁ
బద్మినికిఁ గృష్ణగతి వామభాగ మెక్కు

కం. ఎల్లతెలుంగుల జాతుల
పల్లవపాణులకు నెక్కు భాగేతర మం
దల్లన దిగు కళ లంటినఁ
బల్లవితంబగుచు సుదతి పరగున్ వశతన్

ఆ.వె. స్తంభ విధము ప్రళయ సరణి రోమాంచంబు
స్వేదమున్ వివర్ణ వేపథులును
అశ్రు విస్వరమ్ములష్టవిధంబుల
సాత్త్వికోదయములు సకీయలకును

కం. ద్రవబాహుళ్యమతి ప్రియ
మవిరళముగ గొంచెమైన నల్ప ప్రియమౌ
ద్రవమేమి లేమి యొల్లమి
యవనిన్ నాయకుఁడు దెలియనగు జెలుల యెడన్

చం. ప్రియమగుచోట శుభ్రమును బెద్దయు నప్రియ మించుకైనచో
నెఱుదిన చిత్రవర్ణమగు నేమియు లేమిఁ జెమర్పదందు న
ట్లయినఁ గదుష్ణ శీతలము లత్యధి కోష్ణము లౌత్కమంబునన్
నయవిదుఁడై యెఱుంగఁ దగు నాయకుఁడింతుల కాద్రవంబులన్

సీ. తెప్పపా టనిమేషదృష్టి విమర్శింప
  సంతోషభావ విస్పష్ట మదియె
కుఱచ చూపులు దగు కుంచిత నామమై
  ధృతకోప భావంబు దెల్పునదియె
ఆకాశవీక్ష యూర్ధ్వా లోకనంబగు
  పరికింపఁగ విచార భావమదియె
యరమోడ్పుగను చూపు లర్ధ వీక్షణ నామ
  మగుజుగుప్సా భావమరయ నదియె

తే. చిద్రుపచూపులు ఖండదృష్టి విషమదియు
  నటఁ గటాక్షావలోకన మదియ ప్రేమ
  నీచదృష్టియె దుఃఖమ్ము నెలఁత సప్త
  దృష్టి భావమ్ము లీగతి దెలియవలయు

చం. చులుకనఁ జూచుఁ గేళికిని జొన్పదు వీడఁగనాడు నొండొరున్
  దలఁచుఁ బ్రియంబు సల్పదు వృథావచనమ్ములఁ బ్రొద్దు పుచ్చుచున్
  గలహము సేయు వేనలుకఁ గైకొను చూచినయంత విన్ననౌ
  వలవని కాంత నిందలిడు వైఖరిఁ బూను నిరంతరంబిలన్॥

కం. కలకలనవ్వు కన్గొనఁగ గౌతుక మొందుచు గారవించు ని
  చ్చలు గొనియాడు నంటునెడ సాత్త్విక ముప్పతిలంగఁ గేళి, పై
  యలయిక కోర్చు దైన్యవచనానుగతిన్ బ్రతిమాలు జోడుగా
  గలజలముబ్బ ప్రేమదగు కామిని నాథుని సేవ సేయుచున్॥

కం. పరకీయయు సాధారణ
  యరయఁగ బాహ్యాంతర క్రియార్హాలు దలఁపన్
  బురుషరతియును తత్ద్వయ
  సరణి స్వకీయలకు మాన్పఁ జనుఁ బతి కెందున్॥

చం. కనుఁగొనినంతఁ గన్గవవికాసము నెమ్మది గూర్చుటల్ దినం
  బును గడు గోర్కులున్ వగపు పొల్పగు పల్కులు జాగరమ్ముగా
  ర్శ్య నిరభిలాష రోదన విసర్జన సంజ్వర హృచ్ఛలమ్ములున్
  ఘనతర మూర్ఛనైధనము గల్గునవస్థలు మోహజన్యముల్॥

కం. సమజాతియు సమరతియును
  సమశుక్ల స్రవము మోహసంజనితమ్ముల్
  సమరహితమైన మందుల
  గమక ము నేర్పులును స్థిరము గావరయంగన్

సీ. పాడ్యమి మొదలుగఁ బౌర్ణమి యొక పక్ష
పూర్తవం బాదిగ నన్నినాళ్లు
పగఁటి ముహూర్తముల్ పదియేను నివి శుక్ల
పక్ష మన్యము కృష్ణపక్షములగు
రహి నిందులక్ బాహ్యరతి సల్పవరుసలు
తాడనపేటన పీడనములు
చుంబన శాలన చూషణ పంచాంగు
ళనఖదంతక్షత లలిత మణిత

తే. క్లిప్తములు తంత్రసంస్కారకృత్య సంచ
దశకమొక్కక్కటాదిగ దగు క్రమమున
నన్నియు నొనర్చి రతి సేయనలివవలచు
... ...

వ. మఱియు మోహనస్తంభన ద్రావకాకర్షణ క్రియలు మణిమంత్రౌషధయంత్ర తంత్రంబులు గలవవిదేశకాలజాతి భేద ఫలితములగు నాభ్యంతరంబులయం దెనుబది నాల్గు దెఱంగులఁ బద్మనాగర నాగకూర్మవృషకుక్కుట మాయూరాది బంధమ్ములు గలవ వియు నెఱుంగందగు నిట్టి కళాశాస్త్రంగమ్ములును నాయికా నాయక గుణసూచకమున గు నలంకారశాస్త్రమ్ము వినుండని సూతుండిట్లనియె॥

సీ. రసయుక్తి నింపుగా రచియింప రోచికుఁ
డగు వాచకుండు శబ్దాతిడంబి
యర్థగాంభీర్యోక్తి నార్థికుఁ డగు నర్థ
భాసుర శబ్దకల్పకుఁడు శిల్పి
మధురమార్దవయుక్తి మార్ద వానుగుఁడగు
శాస్త్ర వాక్యజ్ఞుఁ డెంచఁగవివేకి
ఘనతరా లంకారగతి భూషణార్థియా
నమరు నన్నిఁటను మహాకవియన

తే. గీ. సకల సద్గుణియును సదాచారి విద్య
దెఱుఁగు జపశీలకవి గోష్ఠినెసఁగు ఘనుఁడు
సరవిఁ గృతినాయకుల్ ధీరశబ్ద పూర్వ
లిల నుదాత్తోద్ధతులు శాంత లలితులనఁగ॥

మ. అలకావ్యమ్ము ద్విభేదమై వెలయు ప్రేక్ష్యశ్రావ్యములై, శుభా
ఖ్యల నాద్యంబు దశప్రకారములఁ జోద్యంబైతగెన్ నాటకో
జ్జ్వల దీహామృగ భాణ సత్ప్రకరణ వ్యాయోగ వీథ్యంక ని
ర్మల హాస్యోడ్డిమ భాస్వరత్సమవకారస్ఫారనామమ్ములన్ ॥

తే. గీ. భావశబ్దార్థరస పరిపాకశయ్య
లయ్యలంకార రీతులు వ్యంగ్యభేద
గతులు పది ప్రాణము లివెల్లఁగావ్యములను
గాన నిర్దోషకావ్యమ్ము గడుశుభమ్ము

కం. ఈ ధాటులు గల కవివరు
లా ధీరోదాత్తముఖ్యులగు పతులకు స
న్మేథ నొసంగిన కృతులవి
సాధుస్తుతి నుభయ లోకసౌఖ్యము లొసఁగున్

చం. ఉదధి పురర్తు శైలతనయోదయ సంగరిరంగ నాయకా
భ్యుదయ వివాహ దౌత్యమృగయోత్సవ పాన సరోవిహార స
మ్మదతరుణీరతీ విరహ మాన దురోదర దండయాత్ర లిం
పొదవఁగఁ జంద్ర సూర్యగతు లొప్పఁ గృతి క్రియ వర్ణ నాంశముల్ ॥

వ. అందష్ట నాయికా విధమ్ములు .—

సీ. పడకిల్లు కైపుగాఁ జాటించి పతి విమర్శ
న సేయు వాసకసజ్జిక దయ
ధవుని చిన్నెలు మదిఁ దలఁచి చింతిలు
విరహోత్కంఠితా నాయికోత్పలాక్షి
విభుఁడు దానాడిన విధమున మెలఁగఁగ
జతురయా స్వాధీనపతిక యెపుడు
వా దాడికాని క్రేవన్ బతి జేరని
రీతిని గలహాంతరిత నెలంత

తే. గీ. పతిని దండించు ఖండితా భామ ధవుని
బలిమె మదిఁ గోరు ప్రోషితభర్తృక పతి
దను మొఱఁగఁ గుందు విప్రలబ్ధావధూటి
హత్తుసంకేత మభిసారికోత్తమాంగి ॥

ఉ. ఒక్క సఖీలలామ నెనరొందినవాఁ డనుకూలనాయకుం
డెక్కువ పెక్కుకాంతల రహిన్ సమవైఖరిఁ గూడఁ దక్షుఁడౌ
నిక్కువ గుర్తులుండి చెలి నెంచక డగ్గఱు వాఁడు ధృష్టుఁడౌ
కక్కస మాత్రకామినికిఁ గాక మఱెందును లేశమందిలన్

కం. ఒనరఁగఁ గావ్య శరీరం
బున బద్ధావయవములకు భూష లనుప్రా
స నిబంధవృత్తులాదులు
గనుక నలంకారమని పొగడఁగావలసెన్.

కం. చెంది గుణాలంకారము
లందుప్రవేశమ్ము క్రియయు నాశ్రయరీతుల్
పొందుగ సంఘము కావ్యము
నందున్వివరింప గుణము లనిపించుకొనున్

వ. శబ్దార్థోభయగతమ్ములగుఁ జిత్రములు త్రివిధమ్ములైయమరు నర్థాలంకారమ్ము
లు చతుర్విధంబందుఁ గొన్ని ప్రతీయమానవస్తువులు కొన్ని ప్రతీయమానరస భావములు
కొన్నియస్ఫుటప్రతీయమానములు సమాసోక్తి పర్యాయోక్త్యాక్షేప వ్యాజస్తుత్యు
పమేయోపమానానన్వయాతిశయోక్తి పరికరా ప్రస్తుత ప్రశంసానుక్తనిమిత్త విశే
షోక్తులుంగాక మఱియును .—

సీ. ప్రతిమాన వస్తురూపక పరిణామసం
దేహ స్మరణ తుల్య దీపకములు
నుల్లేఖ భ్రాంతి మదుత్ప్రేక్ష లుపమాస
హోక్తిదృష్టాంతముల్ యోగితమును
వ్యతిరేకమును ప్రతివస్తు సందర్శన
శ్లేష లూర్జస్వి విశేష భావ
ములయందు రసభావములు జెందు నుపమాన
భాసురార్థాంతర న్యాసములు వి

తే. రోధభావ నిమిత్తైక రూఢలలిత
విలసిత విశేష సంయుక్త తెలమి విషమ
కలిత చిత్రాధి కాన్యోన్య కారణములు
లికావళీ వ్యాఘాత మాలికలును.

వ. మఱియుఁ గావ్యలింగానుమాన సార యథాసంఖ్యార్థాపత్తి పరిసంఖ్యా
దికకలాపముల యందు సముచ్చయ సమాధి ప్రత్యనీక ప్రతీత విశేష మీలన తద్గుణవ్యా
జోక్తి భావోక్తి భావి కోదాత్తములయందు సహృదయ హృదయాహ్లాది ప్రస్ఫుట
ప్రతీయ మానములు లేవు. వీఁటియందు ద్వివిధంబున నలంకార కక్షలు వివరించెద .

తే. గీ. తనరు సాధర్మ్యములు త్రివిధమ్ములగుచు
భేదము నభేదభేదా విభేదముఖ్య
ము లయి యుపమానము పమేయ మొనరు నిట్టు
లవియె భేదమ్ములగు నవాస్తవములగుట

వ. ఇందురూపక పరిణామ సందేహ భ్రాంతిమదుల్లేఖాపహ్నవాదులు అభేద ప్రాధాన్య సాధర్మ్య నిబంధనమ్ములు దీపకతుల్య యోగితా దర్శనదృష్టాంత ప్రతివస్తూపమా సహోక్తి ప్రతీప వ్యతిరేకాదులు భేద ప్రాధాన్య సాధర్మ్య నిబంధనమ్ములు ఉపమానద్వయోపమేయోపమా స్మరణాదులు భేదాభేద సాధర్మ్య మూలములు, ఉత్ప్రేక్షాతిశయోక్త్యధ్యవసాయ మూలములయందు విభావనావిశేషోక్తి తద్గుణాన్యోన్యవ్యాఘాత భావిక విశేషణాదులు విరోధ మూలములు యథాసంఖ్య పరిసంఖ్యార్థాపపత్తి వికల్ప సముచ్చయమ్ములు వాక్యన్యాయమూలమ్ములు ప్రత్యనీక సమాధి స్వభావోక్త్యుదాత్తములు వ్యవహారమూలమ్ములు కావ్యలింగానుమానార్థాంతర న్యాసతర్కములు న్యాయమూలమ్ములుఁ గారణమాలైకావళీ మాలాదీపక శాలాశృంఖలాదులు వైచిత్ర్య మూలమ్ములు వ్యాజోక్తి వక్రోక్తి మీలనాపహ్నవములు సమాసోక్తి పరికరములయందు వైచిత్ర్య మూలములగు నిట్టి యర్థాలంకారములకు మున్నుగ శబ్దాలంకారమ్ముల నెఱింగించెద.

సీ. ప్రాసమా ఛేకానుపటిమ ధీరాధార
ధారా ధరోదారసారుఁ డనిన
నిదియె యనుప్రాస మిల వృత్త్యనుప్రాస
మీ వారి మీవారి కిమ్మటన్న
కమలా కరంబిది కమలాకరంబన్న
యమకమా గిరిధరి హరికిరి యన
నొకయర్థమునను వేఱొక ధ్వనిదోఁప
శబ్దాలంకరణముగు హరిపర్యాక

తే॥ మప్రభా విభవోన్నత మహిముఁడనఁగ
చక్రభుజగాది బంధముల్ చాల చిత్ర
కవితలఁ గూడి యొనరఁగ వివిధగతుల
నొప్పు సందష్టదళ పద్య మొప్పునిట్లు

శ్లో. యాతాయస్యా సమగ్రాసతి మహ కనకస్థాన సక్తాసనాయా
యానాసక్తాస నస్థా సుఖయతు కమలాఖ్యాస నుజ్ఞాను మాయా
యామానుజ్ఞాను సఖ్యా క్షితిపతి తిలకం జ్ఞాతిరక్తా సగేయా
యాగేసక్తారతిజ్ఞా సుకృతిషు పలితగ్రామ సస్యాయతాయా.

వ॥ ఇట్టివి చిత్రబంధవిధంబులు—

తే. అంబునిధివంటి గాంభీర్య మమరశిఖరి
వంటి యౌన్నత్య గరిమ దిగ్వారణముల
వలె ధరణిఁ దాల్చె రఘుకులవర్యుఁ డనఁగ
నర్థయుక్తి నలంకారమై తనర్చు

ఉ. రాతిరి యాననప్రభల రామలు హారతు లిత్తురా మురా
రాతికి నన్న శ్లేషయగు రామకరాస్యపి దైత్య రాజబిం
బాతతసంగ్రహోద్యమను నయ్యెడ రూపకమా సురాచలం
బాతఁడ నాఁ బ్రతీపకసమాఖ్య నలంకరణమ్ము చెల్వగున్.

సీ. ధర్మార్థకామ సంతతి యొక్కచో నిప
శబ్దమ్ముచేఁ దోఁప సరవి నొదవు
మితి యుపమానోపమేయమై తామ్మిదో
దిక్కృతియో విష్ణుదేవుఁ డొక్కొ
యను నెడ సందేహమను నలంకారమ్ము
హరికీర్తి చంద్రిక నా చకోర
కములు సంతస మందెఁ గడు నన్న భ్రాంతి
మత్తగు వేంకటాచలం బఖిలజనులు

తే. మోహరము కున్కియని దైత్యముఖ్యలమిత
శౌర్యమున నెల్లయనియు నిశ్చలులుజ్ఞాన
మయమనియు నెంచుసాధర్మ్య మహిత మయ్యు
లీలఁగను పట్టు టుదితెం యుల్లేఖ మగును.

ఆ. వె. సైన్యరజము గాదు జయహోమధూమ మం
చనుట పహ్నవాఖ్య నమరు పూర్ణ
లుప్తయనఁ గనుపమలు ద్వివిధములు త
చ్ఛబ్దభానురార్థ చర్యనమరు.

క. ఆఱు దెఱంగులఁ బూర్ణలు
మీఱున్ బందొమ్మిదైన మితి లుప్తలగున్
ధారుణి యయాతి రాజుల
తీఱున ధర్మజుఁడు పూనె ధృతి నవుడనినన్.

సీ. ఉదయాద్రి నినుఁడుండి యదన సారసముల
నలరించు రీతి సింహాసనమున
జననేత్రముల వికసన మొనర్చె రమేశుఁ
డనశ్రోత్రియన్ బూర్ణమయ్యె మఱియుఁ

దద్ధిత యర్థియుఁ దగవాక్యగయు సమ
 రసయు నానొప్పు పూర్ణమ్ము లాఱు
వనజాప్తునెడఁ జక్ర వాకముల్ చంద్రుని
 యందుఁ జకోరము లజరుల యెడ

తే. నళిచయం బెట్టు లట్టుల నంజనాద్రి
విభుని సేవలఁ బ్రజలు నావిధము లుక్త
లివియె పూర్ణల పేరుల నెసఁగు మఱియు
గలవు పదమూఁడు భేదముల్ దెలియ వరుస.

క. వెన్నెలలై యమృతంబై
యన్నీరజ నేత్రు కీర్తి యమరెఁ నటన్నన్
ఎన్నఁగ ననుక్తధర్మ ప్ర
సన్నత లుప్తయగు నుపమచందము దెలియన్.

క. హరిభుజ దండము దానవ
వరులకు యమ దండమగుచు వర్తలు ననుటల్
ధర నుక్తేతరధర్మ
స్థిర నామాలంకరణము చెలువగు మిగులన్.

సీ. గురుని శిష్యులరీతి సురలెల్లఁ గొల్తురీ
 హరిననిన ప్రతీప మనఁగ నొప్పు
నినకులంబెల్ల రాముని చేఁ బరిష్కృతం
 బైనట్లు యదువంశ మమరెఁ గృష్ణ
చేతనా నర్థప్రతీతి యామెఱుపుతోఁ
 గలజలదంబన్న నెలమి సీత
తోనున్న రాముఁడు దోఁపఁ బింబప్రతి
 బింబ భావమనంగఁ బేర్మి నమరు

తే. ద్రవిడస్వర్గంబు వేంకటధర సురపురి
యచటి జనములు దేవత లబ్జనాభుఁ
డింద్రుఁబోలెడి విభవాతి. సాంద్రమహిమ
ననుట యుపమాఖ్యఁదగు బుధజనఘనోక్తి.

క. శారద శరదురు నీరద
నారదశర పుండరీక నందిత మహితా
పారదరుచి మీఱున్ హరి
గౌరవ యశమనిన మాలికారూపమగున్.

ఉ. రాముఁడు రాములీల జనరంజకుఁ డన్న నన న్వయంబగున్
రాముని యందుధర్మము తిరంబగు నర్థము రీతి నర్థమ
ర్మైమఱిఁ గామమూ ద్వివిధ మాననఁ బ్రత్యవమర్శనామమూ
నోమిక నొందుఁజూచి మఱి యొండెఱుఁగన్ స్మరణాఖ్య మొప్పగున్.

తే. వేంకటాద్రీశుఁ డాశ్రిత వితతి కాత్మ
సేవ దయ సేయుచో భోగసీమ వెలయు
నట్టి పరవాసుదేవు నైయ్యమునఁ దలఁచుఁ
గా నొనర్చుట లారోప గర్భమయ్యె.

సీ. వహి సావయవ నిరవయవ విధాష్ట క
రూపకాలంకార రూఢులందు
హరి జయ యాత్రాంబుదాళి ఘోరని
స్వాన నిర్ఘోషణ శత్రుశైల
ములు పగుల్చుచు వారి లలనల కన్నీటి
జడి యశోంకుర సముచ్చయ మొనర్చె
ప్రౌఢి నావస్తు రూపక మగు హరి కల్ప
వృక్షాకృతిన్ గుణవితతి ధూప

తే. వాసనలు నించె జగములు వాసి గనన
బరగు నటనేకవర్తి రూపక మనంగ
కరమథనశైలమున శత్రు కంధిఁ బ్రచ్చి
రహి యశస్సుధ లోకామరత్వముగను.

వ. గాంచెననుట సావయవరూపకంబగు, నందక రాహువు దైత్య రాజమండలమ్ము గ్రసించెననుట, పరంపరరూపకాలంకా రమ్మగు మఱియును.

క. దానవ భంజన కరుణాం
భోనిధి సత్పూర్తి పంక్తి పూరి దిక్తటులం
బానె ననుట శ్లేషోక్తియ
గానఁ బరంపరితరూప కంబై వెలయున్.

సీ. జయ యాత్రదలఁచు శేషనగాధి పాజ్ఞాను
య ప్రసక్త్యయం బఖిలామరగణ
మట నమ్రమకుటంబు నట్లలంకారా
భిలాష భజించు విలాస గతుల

నననేడి యర్థము సహానాధి కరణైక్య
పరిణామమను నలంకరణమయ్యె
హరి కటాక్షములు బ్రహ్మాదులు కల్ప
దామములో ! చింతామణి మహిత రుచులో !

తే. రహిఁ బయో నిధులో! సిద్ధరస తరంగ
సంఘమో! యని యెంచి నిశ్చయము సేయు
నైన నిశ్చయ పర్యవసానసంశ
యాఖ్యమైన యలంకారమగుచు వెలయు.

క. హరి దరహాసము దిక్కులఁ
దరలఁ జకోరములు షట్పదములుఁ జ్యోత్స్నా
వరమని సుఖించె నన ను
ర్వర భ్రాంతిమదభిధ మగుచువర్తిలు నెలమిన్,

చ. అసురకులాంతకోద్భట భటార్భటి కాదు చతుస్సముద్ర వా
ర్యసమ మహారవంబగు మురాంతకు ఢక్కారవమ్ము గాదు సై
న్యసహిత భేరి గాద నేడి యర్థ మపహ్నవనామమై తగుఁ
వెస నది సవ్యమై యనృతవృత్తిన నా ద్వివిధంబులై తగుఁ

తే. తొంబదియు నాఱు నుత్ప్రేక్షలింబుగాఁగ
నవి యితర ధర్మ మొకటి యందమరఁదలఁచు
రామ పట్టాభిషేకాంబురచిత పంకి
లాంకురములనఁ బుష్పోడు లమరె ననుట.

వ. మఱియు ననుపాత్తనిమిత్త జాత్యభావస్వరూప హేతు ఫలగమ్య త్వేత్యాదులకుఁ దత
న్నామ నిర్దేశంబుల నర్థానుగతి నుత్ప్రేక్ష లెఱుంగఁదగు మఱియును—

సీ. రామ దోర్దండ ధారణము చే ధారుణి
మృదుశయ్య యనున్నట్లు మెలఁగె భూమి
ధర నివాసము మదిఁ దలఁప కప్పుడ టన్న
జాతి హేతూత్ప్రేక్ష చంద మమరు
ధరఁ గల్పకముగాఁగ ధాత రాముసృజించె
నన జాతి హేత్వాహ్వయమునఁ దనరు
నతని భేరీధ్వని యరులున్న గుహఁ గల
యఁగఁ జొచ్చెననఁగఁ గ్రియాఖ్య నమరు

ఆ.వె. సుదథఁ గల్పవృక్ష మొనరఁ బుట్టిన యట్లు
రామచంద్రుఁ డొదవె రహి ధర నన
నతిశయోక్తి యయ్యె నవి నాల్గు దెఱఁగు లౌ
పేర్మితో నభేద భేదగతుల.

ఉ. నారదుఁ డబ్ధిజేరె నది నాథము రారి వసించు నెయ్యెడన్
గారణ మేమినాఁ దపము గైకొన వేఁడిన నిచ్చె నిట్టి నా
క్షీర సముద్రుఁ బోలి తన చెల్వుగ, నాతి శయోక్తియైతగున్
మీఱి యసంగతాఖ్యమగు మేరుగభీరవరానుకారితన్.

క. మురరిపు ఖడ్గము దానవ
వర కంఠము నందుఁ గల్పవాసన కుసుమో
త్కర మనిల యుక్తిఁ బడునను
టరయంగ సహోక్తియనఁగ నతిశయ మందున్.

తే.గీ. దినదినము సూర్యుతోఁ గూడి వనజ నేత్రు
శౌర్యరమ పూర్వగిరిని నిశ్చలతఁ బొదవె
ననసురూపాసహోక్తి నానతి శయిల్లు
హరికథలులేని కృతిరమ్య మగునె యనుట,

వ॥ రమ్యతాధిక్యోక్త్యలంకారంబగు. రామచంద్రుండు పూర్ణుండును నిష్కళంకుండు నగుచునుండు, చంద్రుండు కళంకయుక్తుండిట్లు పూర్ణుండగుననుటయు రమ్యతావినోక్తి యగు మఱియు.

సీ. ఘనతవిశేషణంబునకుఁ దుల్యంబగు
ప్రస్తుత వస్తు ప్రశస్తి వినుతి
నన్యవస్తువు దోఁచు టది సమాసోక్తి యు
దానలక్ష్మీ భాస మానవృత్తి
సహ్యాంగ మహిమ నెంచంగ భద్రాత్మత
సార్వభౌమక్షితిఖ్యాతిఁ బర్వె రాముఁ
డని దిగ్గజారోపణార్థమాటది సమా
రోపణాలంకార రూఢి నమరు

తే. సుకవి రత్నను బల్కు వేఱొకటి దోఁచు
టది యౌ వక్రోక్తి ఋజువు గా నాడు మాట
లదియె వాక్యాహ్వయంబున నతిశ యిల్లు
గజము మదహత చలన రాఘవుఁడు నలరె

॥వ అనుట స్వభావోక్తి యగుమఱియును.

క. వేంకట విభు దర్శనరో
మాంకురములు వొడమఁ బ్రముదితాంబువు దొట్టన్
గొంకక తత్కింకరులకు
నంకము యని యిప్పు డనుట వ్యాజోక్తియగున్

తే. గీ. దైత్యకాంతలు తమ తమధవులఁ గలయ
నపుడు రోమోద్గమంబౌట లాత్మ శౌరి
వలనిభయ మంచు విశ్వాసకలన మాని
రనుట మీలన సంజ్ఞచేఁ దనరు నెలమి

క. జల జాక్షు కీర్తి లోకం
బుల విశదంబైన శంభుభువనాధిప శ
క్తులు నిజ వాహన రూపము
లలవడ నెఱుఁగరనఁ దద్గుణాఖ్యంబయ్యెన్.

సీ. ధర విరోధా కృతుల్ దశవిధమ్ములు వేంక
టాద్రి నాయకుఁడు పద్మాకరుండు
నైజలాశయుఁడు గాఁడన శుభతర వారి
ధారుఁడయ్యును దైత్య తాపకరణుఁ
డగు నను నివి విరోధాభాస భేదముల్
మనుపటి రాజుల ఘనయశమ్ము
రాముఁడా ధేయమ్ము గామేల్మిఁ దగునన
రహి విశేషా లంకరణ మనఁదగు

తే.గీ. నిదియుద్రి విధమ్ములగు నెన్న నిట్లు పెక్కు
విధముల విరొల్ల నెఱిఁగి కవిత్వ గతులఁ
గృతులుగావించు సుజనుఁడు కీర్తిఁగాంచు
వెలయుఁగల్యాణ వేంకట విభుని కృపను.

క. యత్నముల జనులలో స్త్రీ
రత్నమ్మును మఱియుఁబురుష రత్నమ్మును స
ద్రత్నమ్ము శిలల గజహయ
రత్నమ్ములు పశువుల యెడ రాజిత లీలన్.

క. స్త్రీ పుంస లక్షణమ్ములు
చూపట్టి గనెఱుఁగవలయు శోధితతత్త
ద్వ్యాపార శుభా శుభ ఫల
దీపితమది యగుశు శాస్త్ర ధీరతి విబుధుల్.

తే. గీ. అందు స్త్రీలక్షణము వినుఁ డంఘ్రియుగము
కుదురు మృదువునఁ దాఁబేటి పదువు లెస్స
గుల్ఫము లరోమశంబులు కుదురు బటువు
మేలు దొడలట్లు కరభమ్ము పోల వలయు.

క. నునుపు జిగి యవయవంబులు
దనరినఁ గడు శుభము పిఱుఁదు దళమగు టయినన్
వినుఁడు పురోభాగము మృదు
వనువుగ సమమైన వైభ వాధిక్య యగున్

చ. ఉదరము పై వళుల్ తెలివినొంది తగన్ త్రివిధమ్ముగా ముదం
బొదవుచు నుండఁగావలయు నున్నతి నాఱు కటారి తీఱునన్
బొదలుచు గబ్బిచన్గవకుఁ బొందుగ మధ్యమసీమఁ జేరి సొం
పు దనరఁ జీమచాలనఁగఁ బొల్చిన కామిని యొప్పు నన్నిఁటన్.

తే. గీ. సోగలగు వ్రేళ్లు చుక్కల సొబగు నఖము
లమరఁ బాటలరుచి పాణులడుగు లున్న
కాంత యొంతయుఁ బ్రభుపరిగ్రహము గల్గి
సంతతియు వైభవస్థితి చాలఁ గాంచు.

తే. గీ. చన్నులకుఁ గ్రింద నాభితో నెన్నఁగూడి
గిన్నెయున్నట్టి చెలువున వన్నెమీఱి
కడుపు గడునొప్పె నేనియుఁ బడతి పుత్ర
వతియు సౌభాగ్య వతియునై యతిశయిల్లు.

క. కనుబొమల వంపు పలువరు
స నెడంబమరమియుఁ గచనిచయమున సన్నం
బు నిడివియు నలుపు గలిగిన
వనితామణి యైదువైధృవంబుగ వెలయున్.

క. కరములఁ బదములఁ జెక్కులఁ
గర మరుదగుకోమలంబు కలువల చెలిమో
మురు కాంతి కక్షములు గల
తరుణీమణి భోగ భాగ్యతన్ వర్ధిల్లున్.

సీ. అళికపు సుడిమోము పులిపిరి గలసఖి
దారిద్ర్య పీడఁ దవిలి నదియు
గుంట కన్నులు నెఱి కుఱుచ చింపిరి వెండ్రు
కల చెలి రోగిణియై యలమటఁ బడు

వెండ్రుకలరుణముల్ విషమాక్షి విషమపాద
    పుటింతి యాపదలెపుడు నొందు
గట్టి తనువు రోమకలితచుబుకయైన
    వనిత యెన్నఁగఁ గడు వంధ్యయగును

తే. పురుషువలె కంఠ నాదమ్ము కలుగు మొగము
గుబ్బరో మమ్ములరయ నాకుఁడు గలయది ?
విధవయగు గొగ్గి పండుల వెలఁది జారి
ణియగు విషమేక్షణియు నట్లు నయగు వరుస.

వ. ఇంక పురుషలక్షణం బెఱింగించెద—

ఉ. సారస మందముల్ మృదువు చందము నంఘ్రుల నున్న మేలునా
యారుల రోమముల్ దళము నుత్కటినస్థితిఁ బర్వ నొప్పగుల్
జారుకరాబ్జముల్ బొమలు సాఁగి ప్రలంబములైనఁ జెల్వగుల్
వారక కేశ జానువులు వక్షము గుక్షియు నున్నతిం దగుల్.

సీ॥ పాదరేఖలు కేశ పాశమ్ము లింగమ్ము
    స్నిగ్ధమ్ములైయున్న నెరయ మేలు
నఖపాణి చరణోరు నయనాంతములనెఱ్ఱ
    దనమైన నైశ్వర్య ఘనత నమరు
స్వరనాభి సత్వమ్ములరయ గంభీరమ్ము
    లైన భూపాలకుండగుచు మెఱయు
కంఠోదర లలాట కాముస్త్రివళులచే
    నతిభోగ భాగ్యాయురాప్తిఁ దనరు

తే.గీ జంఘకంధర కృష్ణ హ్రస్వతయు లెస్స
చరణ రేఖలు చూచుకస్తనములుఁదగు
చక్రములుగల్గ వైభవాస్పదుఁడునగును
విరవి పాదోదరమ్ములు వెలయుటొప్పు.

తే. రోమ కూపాళి విస్తార రుచిరమమరు
నందు నొక్కొక్కటున్న రాజ్యానుభవము
రెండు రెండున్న మధ్యమరీతి మెలఁగు
మూఁడునాల్గైన దారిద్ర్యమునఁగృశించు.

కం. చెక్కుల భుజముల వీపున
ముక్కులఁ గర్ణముల రోమములు దట్టైనన్
జిక్కున్ దారిద్ర్యంబున
గ్రొక్కులు గనుబొమల పట్టుల నవిగలుగన్.

కం. తలవర్తుల త్రయంబున
నిలయేలున్ వ్రేళ్ల కనుపు లిరవగు రేఖల్
వలనన్ నాలుగు రెండున్
గలిగిన దీర్ఘాయురాప్తిఁ గడు దళుకొత్తున్.

ఆ. వె. నుదుటఁ గరయుగమునఁ బదముల నాల్గేని
రేఖలున్న భాగ్యవృత్తి నలరు
నంకుశాబ్జ వజ్రహల లసద్ధ్వజరేఖ
లడుగులన్ బొసంగ నధిపుఁడగును.

కం. కరతలమున మత్స్యాకృతిఁ
గరమొప్పగు పద్మరేఖ గల్గిన ధనద
స్ఫురణఁదగు ననామిక కను
వరయఁ గనిష్ఠికఁ గ్రమింప నాయువు పొసఁగున్.

కం. చిటికెన వ్రేలికి పై దటన్
బటుగతిఁ బెనురేఖ ఛిద్రభావరహితమై
యటఁ దర్జని మొదలంటిన
బటువుగ నూరేండ్లు బ్రదుకు ప్రస్ఫుటలీలన్.

సీ. అంగుష్ఠము నడుమయవ రేఖ గల్గినఁ
బాడి పంటలుగల్గి పరిఢవిల్లు
చిటికెన వ్రేలి క్రిందటి పెద్ద రేఖకు
నెగువ రేఖలు గల్గ మగువ లనియు
మణిబంధ తన్మధ్య మహితాల్ప రేఖలు
పుత్రులు సుతనులై పొసఁగఁ బుత్రి
కలు నటంచు నెఱుంగఁగాఁదగు నంగుష్ఠ
మూలరేఖలునట్టి లీలఁదనరు

తే. వ్రేళ్ల నిడుపులు వేర్వేఱ వెలయఁ గొల్చి
నట్టి సూత్రమ్ము మూరెడంతైనయున్న
నవతి వర్షంబులాయు వెన్నంగ నెంత
తక్కువైనను దద్గతి తగు నెఱుంగ.

తే. బాహుజానూరు యుగ్మమేర్పడఁగ పోల
యుగము సమములు విభుతచే జగతి వెలయు
జాను పర్యంత బాహువుల్ సరవిఁ గలుగ
నతఁడు మూర్ధాభిషిక్తుఁడౌ నధిక లీల.

కం. మడమలు మెడ భుజములు లా
వెడలక కుఱుచలగుచుయున్న నిలకుం బతియౌ
కడునరచేతులు కఠినం
బడరినఁ బదమృదుత నాతఁడవనివిభుఁడగున్.

తే. గీ. నిడుఁద శేఫమ్ముచే లేమి నెరయనొందు
హ్రస్వ శేఫమ్మువలన ధరాధిపుఁడగు
మధ్యమంబైన నాతండు మధ్యముండు
నిరువలన గొని జాలినెన్నిక వహించు.

కం. అరచేత ముసలమున్నన్
వరవిద్యాశాలి యగుచు వసుధనసుత భా
సుర రక్తిన్ బహుళ స్త్రీ
పరితోషణ నిరతుఁడగుచు భాగ్యయుతుఁడగున్.

కం. కనుబొమ నాసాపుటములు
కనుగవ శ్రుతులోష్ఠ చూచుకములున్ జానుల్
ఘనకూర్పర మణిబంధము
లౌనరున్ గటికర పదాండ మొగి సమమైనన్.

కం. చెక్కులు పెదవులు భుజములు
మక్కువ దంతములు జత్రుమధ్యము హెచ్చున్
దక్కువలుగాక సమమై
చక్కఁగఁ గను పట్టు రాజ సన్మాన్యుఁడగున్.

ఆ. వె. ఏకవృషణుఁడైన నిలపతియగు లంబ
వృషణుఁడైన మధ్యవిధిఁ దనర్చు
విషమ కోశుఁడైన వెస రోగ దారిద్ర్య
బాధలొంది పీడబడుచునుండు.

తే. గీ. సింహశార్దూల గజవృషస్థిర గమనత
నాయురారోగ్య భాగ్యభోగాన్వితుఁడగు
నోష్ఠ హనునాసికల నెఱుపొదవెనేని
భాగ్యవంతుండు వాఁడె శోభనము లలరు

కం. ద్వాత్రింశద్రదనములే
కత్రింశత్త్రింశదుచితగణనకలిగినన్
ధాత్రీశుఁడగున్ దత్సం
ఖ్యాత్రితయన్యూనతన్ మహాకృపణుఁడగున్.

తే. గీ. తనదు బొటవ్రేల దేహమంతయును నూఁటు
నెనిమిదైనను భూచక్రమేలఁగలఁడు
షణ్ణవతి సంఖ్య మధ్యమసరణిఁదనరు
నంతకుందక్కువైన వాఁడధముఁడగును.

సీ. పార్శ్వాంగుళీగుల్ఫపదజానుజంఘలు
కటితటస్తన నేత్రకర్ణయుగము
భుజహస్త నాశికంబులు నండకములు
సమద్వంద్వంబులునుగాళ్లు తలముగోళ్లు
కన్నులు పెదవులు గడునిగుల్లన్ జిహ్వ
రాజిత శుభవిభారక్తకములు
వక్షశ్శిరః ఫాలకుక్షి పదములు కం
ఠ శ్రోత్రనాభి పృష్ఠములు విరివి

తే.గీ. వక్త్రికరగుల్ఫ జిహ్వలు వర్తులములు
కచ చుబుక తారకా భ్రూయుగమ్మునలుపు
దంతములు నేత్రములు చాలధవళరుచులు
గలుగు వారలు శుభసౌఖ్యకలనులిలను.

కం. పిక్కలు కచదంతమ్ములు
త్వక్కున్ వ్రేల్ సూక్ష్మమైన వాఁడధిపుఁడగున్
మక్కువఁ గక్షభుజమ్ములు
నిక్కిన యాతండు ధారుణిన్ బూజ్యుఁడగున్.

కం. కనుబొమ తుదలఁ బ్రదక్షిణ
మునఁదగు సుడిగలిగెనేని మూర్ధన్యుఁడగున్
ఘనశేఖాస్పదత మృదు
త్వనిరూఢిన్ మాంసయుక్తిఁ దగు చరణమ్మున్.

తే. గీ. అమరు మధుమత్స్య మాంసగంధముల శుక్ల
మొనరెనేనియు సంతతిఁ దనరఁగాంచు
ఛత్ర చామరపద్మ కచ్ఛపధనుశ్శ
కటముకరమీన రేఖాంఘ్రికములు లెస్స.

కం. మణిబంధరేఖ నడివ్రేల్
గణుతింపఁగ నంటియున్న ఘనసిరులొందున్
క్రణుతగఖరోక్తులచే
రణితాలంకార ధృతివిరాజిత నొప్పున్.

కం. తుమ్ముకడు చప్పుడైనన్
సమ్మతి నధికాయుఃప్రాప్తి సమ్మతిఁ గాంచున్
ఇమ్మహిఁ బూరుష లక్షణ
మిమ్ముగ నీరీతి వెలయు నెంతయు నొప్పున్.

వ. ఇంక సకలైశ్వర్యమ్ములకు నాధారభూతంబగు గజలక్షణం బెఱింగించెద.

మ. గజజాతుల్ [గుణ]ముల్ మదస్థితులు జోకన్ హేతుభూతాది రు
గ్వ్రజనైదాన చికిత్సలున్ దెలియ తేవన్ మీఱఁ గాప్యాయనుం
డు జగన్మాన్య విశంపనందనుఁడు శిష్యుల్ మెచ్చఁ గావించి రీ
గజశాస్త్రంబు తదీయ గర్భ జననాథుప్రాప్తముల్ లీలలన్.

కం. పూనిక లోమక వీథా
శ్యానకలామశ గవాక్ష సైంధవ వనముల్
వ్యానర నిరనీకములున్
స్థానంబులు ద్విరదకోటి జన్మంబులకున్.

సీ. ఈయష్టవనములు నెన్ననీ దేశముల్
గిరులును గలవౌటఁ గరులు దత్త
దష్టాఖ్యలం బొల్చు నందభద్రలు మంద
మృగములు సంకీర్ణములుగను జాతు
లగు నాదిచర్యయు నంతచర్యయునాఁగ
మలనులు దిగుతు మొదలఁ దుదలను
గల లక్షణములాదిగ మఱించి నిల్చుట
యాపలించుట నీల్గుటడవి కొమ్ము

తే.గీ. గ్రుద్దుటవి పైసరంబట్టి గుఱుతు నడత
కీలు మేలును గత్తెరకాలు నులిమి
చూపు సంతతధారయు నేపుమీఱు
టంత చర్యయు నాఁగ గజాళికమరు

శా. చండత్వంబును గట్టికొమ్ము గవ విస్తారాతి నేత్రాంతముల్
దండిన్ లావగు కంఠభాగముస్ఫుటత్వక్కర్ణముల్ గోళ్లు ను
ద్దండ ప్రాభవసాహసమ్ము విపరీతంబైన చర్యల్ మహా
శుండం బేటను మండలమ్ము మద మించున్ జాతి భద్రాఖ్యమై.

కం. సిబ్బెపు మొగమున్ గమకము
నుబ్బగు వెన్నెముక కుదురు నొరపున్ సమమై
యబ్బురమగు కుంభము లా
గుబ్బగు చూపులును భద్ర కొమ్ము సయికమై.

మ. పొగరున్ గంతము త్రొక్కునన్ శిరము నొప్పున్ బృష్ఠభాగానతం
బౌగి జాతింబగలేమి యన్యకరిపై నుత్సాహితం బౌరుకుల్
తగు సత్త్వమ్ము జనమ్ము చల్లనగు వాతంబానుటల్ గల్గి సాం
పగు నా నల్ల మదంబు మందకుల మంద్యద్రాజసన్మాన్యమై.

సీ. కాలికంబమ్ము సైకము రోమములు చాల
గలచెవి గూలు గండయుగము
తోక విస్తారమ్ము తోరంపు గొమ్ములు
ప్రక్కలం గోశంబుపట్లు నుత్తు
దూరదృష్టియు స్వకీయారోహకానుకూ
ల్యము వామ దక్షిణలలితపార్శ్వ
వర్తులా వర్తముల్ వైపరీత్యములౌట
మద గుప్తమును సౌమ్యమహిత గణన

తే.గీ. మున్నతియు నొప్పు మృగజాతి కురువివేక
మమర గజముల కెల్ల నిట్లనువు మీఱు
దక్షిణోత్తరములకుం బ్రదక్షిణా ప్ర
దక్షిణమ్ముల మృగజాతి దక్క నెలమి.

చ. వెనుకటికాళ్ళ సెకిమును వెన్నునసున్నతి దీర్ఘహస్తమున్
ఘనతర శౌర్య దుర్గుణ వికాసము చక్కగ నుండు కొంటయున్
మును వెనుకల్ పదంబు క్రమమున్ దగ నబ్ధము నబ్ధమూలకుం
బెనయం బ్రకీర్ణ జాతిగల యేనుంగు మానుగం బ్రోంది మేదినిన్.

కం. ధరం ద్రింశత్సంవత్సర
పరిమితమున్ దంతవృద్ధి పాటిలు ధైర్య
స్ఫురణంబాయూర్ధ్వయము
పెరుగున్ గజములకునెల్లం జెర్మిదలిర్పన్.

చం. చటువన సీమఁ దెల్పఁ దగు భద్రసజాతిగజంబు జూచి వి
స్ఫుటమగు మంద జంతుపతిపోల్కిఁ జే మృగదంతి యొప్పు ని
న్నిటఁ దెలివొందు మిశ్రకరి నిర్మల సంగర సాహసక్రియా
నటనకు దిద్ద విక్రమ గుణంబు భరించు ధురీణ మెంతయున్.

కం. కండలు నెత్తురు లుఱలిన
గండడగదు భద్రదంతి గంభీర విదో
ద్దండాఖ్య నొప్పునది వే
దండకులోత్తమము నాల్గు దంతముల దగున్.

వ. కలివేళ భద్రమంద లపూర్వంబులైనను సంకీర్ణంబును దద్గుణ రూప చిహ్నములు మిశ్రంబై యుండువలనంగదా సంకీర్ణజాతినా దత్కాలంబున బహుళంబయ్యె మఱియును—

కం. కలుముల శెల్లి న్మెలిమి
దళశృంగారమ్ము రణవిధాన జయాప్తం
బలము శ్రేయస్కరమగు
నిల గజలక్ష్మి గల విభుని కెదురే! యెవరున్.

కం. శిరమును బూర్వోత్తరములఁ
జరణద్వయ ములు కపోల చక్షువులున్ సు
స్థిరకర్ణ మూల మేఢ్రము
లరయం జెవిక్రింది దిన్నె లష్ట మదమ్ముల్.

కం. శీకర సాగరసిక్తక
ప్రాకట లప మేఘ మధు విభాకుండల గం
ధాక్రమాఖ్యల మదములు
శ్రీకరకర్యంగములఁ బ్రసిద్ధిఁ వహించున్.

సీ. శిరమెత్తరము మోము సిబ్బెంబు బిగువును
గాలి కంబంబుల మేలికుదురు
కొమ్ముతోరంబును గొమ్ముగో కుదిలంబు
వెన్ను విస్తారంబు కన్ను దెలివి
నిడుఁదతుండమ్మును వెడఁద వాలమ్మును
వలఁ గొనసుళ్లచే వలపలి దెస
యప్రదక్షిణపు సుళ్లనువగు వామభా
గంబును గఠినదంతంబులు దగ

తే.గీ. సమరునది రాజరాజార్హమైనగజము
భద్రమాతంగ మదియె శోభన కరంబు
చతురకరి గల్గుకంటె నైశ్వర్యమెద్ది
మేలిమిగలట్టి ధారుణీ పాలురకును.

వ. శాలిహోత్రగర్గ్య శ్రీశ్రుత నైషధ, గణ, మానప్రియ, అతికాంత రాజకాఖ్యలంగల శాస్త్రంబులెనిమిదియును గజరోగనిదాన హేతుభావ చికిత్సలు వక్కాణించు నందు జ్వరంబులు గజజాతికిఁ బాకలంబులును దురంగమ్ములకు వేధలును నగు నట్టి పాకల దశకంబును ద్వాత్రింశత్పాదరోగంబులును శూలకుక్కుటాది సప్తవాహనంబులును ద్వాదశ శోభలు, శాల్మలీకదళీ తండులంబులను జతుర్వింశతి నేత్రరోగంబులునుంగలవు గుణచర్య దృష్టకర్మంబుల వలన నే తద్వ్యపరోగంబు నెఱింగి తదుచిత చికిత్స లొనర్ప వలయుఁ బాకలంబుల యందసాధ్య బాహుళ్యంబగు నిది గజలక్షణం బింక నుష్ట్రజాతి భేదంబు లెఱింగించెద—

ఆ. వె. ద్విఖురి చక్రవాళి ధృతినొప్పునందున
త్యధికధార సతతమసురు ముదము
తలకు కేశపంక్తి కుఱుచయౌ మెడ మేటి
బరువు మోచు ద్విఖురి తెలుఁగు నెరయ

కం. బటువగు గొరిశల పాదవున్
పటుమదము వసంత వేళఁ బ్రబలఁగ నాలోనై
ల్లటుఁ దనరు నల్పధారలఁ
జటులగతిన్ జక్రవాళి సరణిఁ దలంచున్.

చం. పశువులకైన రోగముల భంగియె
యుష్ట్రకులాళియమ్మ త
ద్దశలరు కింశు కప్రసవదండము
నెల్గుల రక్తముల్ గలిన్
లశునము రాతియుప్పును బలం
బొనఁగూర్చుఁ జికిత్స నేయుచో
విశద వివేకరుక్ప్రథిత
విశ్రుత బుద్ధుల సిద్ధ చర్యలన్.

వ. ఇంక నశ్వలక్షణం బెఱింగించెద—

కం. ఆవర్త...వరూ
భావ చ్ఛాయాగతి ప్రభావసుగుణ శో
భావహలక్షణ రుగో
పావళిఁ దెలియంగవలయు నశ్వములందున్!

ఉ. కందము మందముల్ గుదురు గల్గినరంధ్రములు సూక్ష్మకర్ణముల్
కందువలందుమేల్ సుడులు కాయపు నిద్దము ముద్దుమోము నీ
టందపు వాలమున్నత మహాజవముల్ శిరసెత్తెడంబు సొం
పొందు గుణమ్ములుంగలుగు నుజ్జ్వలవాజియె లక్ష్మియెన్నఁగన్ !

మ. అనిలో గాయముదాఁకి ప్రేవుగమి జీరాడన్ వడిన్ రౌతు నిం
టనిచున్ నైజబలంబుడంబమర వాటంబొప్పఁదచ్చిహ్నముల్
గన రెచ్చున్ బయనమ్మునం జడియ కేకప్రక్రియంబొల్చు నెం
దనుమానించదు సత్త్వమాశ్వ గుణమీయందమ్ములింపొందఁగన్ !

కం. అనికిన్ వేఁటకు వేడుక
కును వాహన మెద్దియేని గుఱ్ఱముబోల్పన్
జనునే! బహు గజములుగల
మనుజేశుండశ్వవిభుని మాడ్కిం జనునే !

కం. కలననెడి జలధిలోపల
నలవగు సైంధవము మందరాద్రిగ నరులన్
గలఁచిమథింపకయాఁటక
కలుగునె! జయలక్ష్మి శౌర్యకలితుల కెందున్ !

సీ. విదితమ్ముగా నూట పదిసుళ్లు గలవు
తురంగమంబులకుఁదత్క్రమము తెలిపి
దగు విధంబులనుండు నావర్తమనియెడి
సుడిగతి ముకుళమ్ము సొంపుగుమల్లె
మొగ్గచందము జెట్టి మురువున శతపాది
పాదుకార్థము ఖండభాగరీతి
చిప్పమాడ్కిని శుక్తి యొప్పగు పదభాగ
కొమ్ముగ్రూపమున మూకుడు విధమున

తే.గీ. తగు సమూహాయవ విధము దూడనాకుడు
కరణి నిట్టి గుఱుతు గల్గుసుళ్ళు
దనరు నిట్లు సుడుల స్థానఫలమ్ములు
దోషములు నెఱుంగదొడరు శుభము

ఆ.వె. మూఁడు పదులమీఁద మొనయంగ ఋషిసంఖ్య
సుళ్లు శుద్ధములు విశుద్ధలీల
నబ్బుకీఁడు సుళ్లు డెబ్బదియాఱని
వాఁటిఫలములునికి వడువు వినుడు !

కం. శతపాది శుక్తిపాటిక
మితముల రెండంగుళముల మితిఁ ద్ర్యంగుళ సం
గతి యవవిధి పాదాంగుళ
మితి ముకుళము మూహ యెనిమిది యంగుళముల్ !

కల. ఆవర్తపాదుకార్ధము
లావాజుల తనువుకొలఁది కనువై యుండున్
రావులు కొలఁదులుదప్పిన
చో విదిత ఫలమ్ములొసఁగ జూడవు సుమ్మీ !

డం. శిరమున నుదుటం బ్రక్కల
నురమున రంధ్రమునఁ దగు తదుపరిస్థాన
స్థిరిత దశ ధ్రువముల నా
సురుచిరముగఁ గల్గు వాజి శుభములొసంగున్ !

కం. నరనారాయణ గుహయ
తురాతుసమరుత్తులు రవిశశివహ్నులు నన్
మరుఁడు నధిదైవతములు
ర్వరఁ దేజికిఁ గలదశ ధ్రువములకు నరుసన్ !

మ. సరిమస్తమ్ములు లేనివాజుల కరస్పర్శమ్మునుం జేయ రా
దరయన్ స్థానములందు లేనిరొండ లాయంబెల్ల శూన్యంబుగా
నెరయన్ వర్తిలు రావులంగలుగ నెన్నేయేండ్లు వర్ధిల్లు సు
స్థిర సౌఖ్య ప్రదమౌ ధ్రువంబు లెడయన్ శ్రీ పాయు తద్భర్తకున్ !

కం. హీనాధిక్యములైనన్
స్థానమ్మున లేమి ధ్రువలు జనియింపమియున్
వానిం గనుగొనదోషం
బానికపది ధ్రువలు లేని యశ్వముకొఱయే !

సీ. నెలవులయందునఁ జికురంబు నెడ నోఁటు
రెండేసి యొక్కెడ నుండు మూడు
నొసల నాలుగు సాది నుతి నున్నతంబగు
భాగమ్ములను నుళ్ళు పదియు రెండు
కంఠనిగాళముల్ కరయుగమ్మున నాల్గు
కచహాను పదనసంగతుల మఱియు
నెనిమిది పూర్వోక్తమీ సంఖ్య స్వస్థాన
ముల నున్కి సంపదల్ గలిగి వెలయు

తే.గీ. నెలవు మఱి దేవమణియున్న నెరయ శుభము
పరఁగఁ గంఠాభరణము శోభనములిచ్చు
నివి గలుగు గుఱ్ఱముల నెక్క నవనియేలు
గళమునఁ శక్తి నుడియున్నఁ గలుగు శుభము !

కం. సకలైశ్వర్యమ్ములు న
త్యకళంకయశమ్ము నిచ్చు నవి గళసీమన్
బ్రకటముగఁ గల్గ నదిన
మ్మకు కంఠాభరణ దేవమణులెడయైనన్ !

కం. గళమునను దేవమణి తగఁ
గల గుఱ్ఱము నెక్కి యింద్రు కరణిన్ మెఱయున్
వెలయఁగ నదిముందరిదెసఁ
గలిగిన రిపుజయము గాంచు గను సౌఖ్యంబుల్

చం. నెలవుల రెండు సుళ్లు గల సింధుజ మిష్టములిచ్చు రంధ్రసీ
మల నల మేఘరీతి నుడి మానుగ మేలిమి నాఁదనర్చు న
ట్లలవడు వాజినెక్కి మణిహైమవిభూషణముల్ ధరించు గూ
బల వృషభాఖ్య సుళ్లనికి పట్టుగఁ గుండల ధారణుండగున్ !

సీ. నాలుగు మూలల నాలుగు సుళ్లౌన
నంబునఁ జతురంతికంబనఁ దగు
వక్షస్స్థలమున శ్రీవత్సకి యదిగల
సైంధవంబైశ్వర్య జయములొసఁగు
రీతి మూలల మూఁడు త్రేతాగ్ని యది ముఖ
మున నుస్కి రాజ్యాది ఘనతఁబొసఁగు
నెఱి మూఁడు దొంతరనిశ్రేణి రాజ్యప్రదమ్ము
స్థామ్మునవైనఁదనరు సుఖము !

తే. యమళమన రెండు సుళ్లు జయప్రదమ్ము
భుజములనుమూఁడుఁ సుళ్లున్న భూషణములు
గలిగి వర్ధిల్లు లక్షణ గరిమ లెఱిఁగి
మేలివాజుల నెక్కిన మేలుగలుగు !

వ. మఱియుఁ బ్రసాద చిత్రతోరణ ధను శ్శ్రీ సరసీరుహ వేదిక స్వస్తిక త్రేతాగ్ని యమళ నిశ్రేణిక చతురంతిక గదా చక్ర కలశ లాంగూల శక్తి ఖర్జూర ఖండేందు వజ్రాయుధ అంకుశధ్వజ రథ అశ్వత్థదళ సూర్య అష్టపద అండజ పాంచజన్య

భావంబులను ధ్రువములుంగల తురంగంబుల నేలిన నృపతికి శత్రు జయంబును తద్రాజ్య లాభంబును గలుగు నింక దోష మహాదోషములగు నావర్తంబు లెఱింగించెద—

చం. గళమున శంఖదేశమునఁ గన్నుల ప్రేవల జంఘ లందుర
స్థ్సలమునఁ గిందుసందులను జానువులన్ గకుదంబునందుఁ బ్ర
క్కలఁ గటిదంతవాలముల గల్గిన సుళ్లఁ దురంగమంబు ని
చ్చలు నొదవించు రౌతున కసంఖ్యములైన యరిష్టసంతతుల్

తే. కక్షమున వెన్ను దెస నాసికాపుటముల
నాభి ప్రాంతమ్మున వృషణముల జబ్బ
ల యెడ రెండేసి సుళ్లున్న హయముఁ జేరి
యంటి గ్రుంకిడి రవిఁజూచు టర్హమరయ !

కం. ఇవి దోషపు సుళ్లనఁదగు
నవిరళముగ మూఁడు నాల్గు నయ్యెయెడలన్
వివరముగ సుళ్లు గలిగిన
నవియె మహాదోషసంజ్ఞ లశ్వమ్ములకున్

వ. ఇంకను వర్ణ జాతి రోగ నిదాన చికిత్సాక్రమంబు లెఱింగించెద—

కం. నేలం గొరిసెలఁ గొట్టుచు
మేలిమి బంగారుచాయ మేనున గమనో
ల్లోల శిరశ్చలనాశ్వము
హాళిన్ ద్విజకులము గత్తెరనఁ గలిమొసఁగున్ !

కం. మొకమున బిగువు జపాకిన్
శుక దాడిమబంధుజీవ సుమరుచియు ధృత
ప్రకటిత జడియమి రాట్కుల
మకుటిల మది పూజకర్హ మగు తేజి ధరన్ !

తే. శక్రకోదండ పద్మకింజల్కశుక్లవర్ణ
మది వైశ్యకులమగు వాజి దాని
నెక్కునాతఁడు నిలయెల్ల నేలు యశు
విభుఁడు సాధనవంతుఁడౌ విశ్రుతేముగ !

కం. హరిమణికోకిల షట్పద
సురుచిర వర్ణములఁ గలిగి శోభనవేగ
స్ఫురణన్ ధాన్యప్రదమై
కరమొప్పగు శూద్రజాతిగల యశ్వంబున్ !

ఉ. మంగళ నీలజంబుగరిమం దగు గత్తళి బోరబొల్లి సా
రంగియుఁ జారి యుత్తరజరత్తియు గండియుఁ బంచభద్రయున్
బింగళ బిబ్బ జయ్యఁడనఁ బేర్మి విధుం డళిజాతి నాఁగ ధా
త్రిం గల వర్ణసంజ్ఞలను దేజులకుం దగు నామధేయముల్.

తే. పంచకల్యాణి యనఁ దగు పాదవదన
పాండురంబును కర్ణముల్ వాలవక్ష
ములు నవియుఁ దెల్పు నష్టమంగళి యనఁ దగు
నచ్చమగు తేజి బోర నా నతిశయిల్లు.

కం. ద్విజకులము కాచారము
రాజునకున్ మహము ధేను రాజికిఁ బాలున్
వాజికి వేగము ముఖ్యం
బోజన్ వేఱు గుణమేల నూహింపంగన్.

ఆ.వె. అల్పమూల్యలబ్ధ మాజి లబ్ధంబును
జోరలబ్ధ మైనచోఁ దురగము
లక్షణమ్ము లివి నిరీక్షింపఁ బనిలేదు
సొంపు మీఱ సంగ్రహింప వలయు.

చం. శనగలు దిన్నచోఁ గయిపు. సల్పిన చోట జలమ్ము నార్చుచో
ననువుగఁ గింకిణుల్ గళము నందిడుచో నుపచార వృత్తిచో
ఘనముగ నేర్పరెక్కునెడఁ గల్గు హయాళికి సంతసంబు నె
మ్మనమున నుబ్బునుం బలిమి మానిత ధైర్య సమగ్ర వైఖరుల్.

కం. క్షతరోగ లోహబంధన
తతరణ ఝఝటి నినాదతన్ వహ్నిజలా
ద్భుత మృతదశలను నురుధీ
రత లల యశ్వముల ధైర్య రహినిం దనరున్.

తే. దురమునకు నేర్పెమియుఁ గఱచుటయును
గందమట నర్పళించినఁ గదలమియును
తఱటుచేఁ గొట్ట నురకమి తన్నుటయును
గంగ తుఖ్ఖతురంగ మాఖ్యను బొసంగు.

కం. వెల్లుల్లి జయాజ వాకుడు
వెల్లగు మిరియాలు శొంఠి పృథుమాగధులం
దెల్లీలఁ గూర్చి కవణం
బల్లన నిడ వాతరోగమది మాను తగన్.

కం. నరులకు నాడియు గజముల
కరయఁగఁ దగుగతి విశేష మశ్వమ్ములకున్
బరికింప నేత్ర వర్ణము
లిరవగు రోగములఁ దెలియ నివిలక్షణముల్.

ఉ. కన్నులు పద్మపత్రముల కైవడినుండిన స్వస్థదేహముల్
ఎన్నఁగ నల్పు మించునెడ నెంతయు వాతము మాదియేకురీ
తిన్నెర పల్పనౌ తెలుపు దేలిన శ్లేష్మము పైఁడి ఛాయదై
యున్నది పైత్యమైది తగ నున్నదియుం దగు మిశ్రరోగమై.

సీ. కన్నీరు బిందువుల్ గా నేత్రముల నునిక
జ్వరము తత్తద్వర్ణ సంగతముగ
నలుపాకు పసరును [నలి?] హరిద్రాచ్ఛాయ
యగు గచ్చకాయ యొప్పందముదగు
తెలుపు ఛాయయును గాజులరుచి ముక్తి
కోజ్జ్వలము శంఖో లూక విలసనంబు
కన్నులఁ గను పట్టియున్న గుల్లింబున
కాయాపు నిర్ణయ మరయ వరుస

ఆ.వె. నెనిమదియును ౭ెయునేండ్లు పద్నాలుగు
పదియునేఁడు రెండుపదులు నిరు
దియును మూఁడు నిరువదియునాలును బది
తొమ్మిదేండ్లు దెలియఁ డిమ్ముగాఁగ.

సీ. గుండు గుల్లములైదు గోడిగ నొక్కటి
ప్రాఙ్ముఖంబున నిల్పి రహినిషోడ
శోపచారమ్ముల నేపునఁ బూజించి
యుల్లియఁ బసపు నయ్యుత్తరేణు
విత్తులు వసయును వేపాకు జీరక
తంపుల ప్రీహులత్తటిని మూట
గా గళమునను రక్షాబంధనము సేయు
టనువు మహాశనవమిని నొనర్ప

తే.గీ. నారవుతు నెల్ల సౌఖ్యమ్ముల ననుభవించు
రోగములఁ బాసి తురగముల్ రూఢిఁ దనరు
మఱియు దశవిధ ధాన్య పెఱూమములు సూర్య
తనయు రేవంతు ప్రార్థనల్ తగవు మిగుల.

శ్లో. నమో దేవాది దేవాయ
తురంగాణాం హితాయచ
సూర్య పుత్రాయ దేవా య
రేవంతాయ నమోనమః

సీ. రేఁపున బగఁటను మాపొద్దు శస్త్రింబు
కొమ్ము జలూకంబు కొని రుధిరము
నశ్వంబులకు రోగ మరసి తీయఁగ నర్హ
మదిరయొండు పది ద్వాదశాంగుళములు
పాడవునఁ గలరక్త నదరి వెల్వడుటన
శ్వాక్షములకుఁ గ్రవ మబ్ధిఫేన
గంధమణుల్ నింబ ఘనలికుచరసము
లవి తేనెతోఁ గుక్కుటాండ యుక్తిఁ
జెలఁగఁ బిప్పళ్లు మృదువుగా నెలమినూరి
కలిక మిడినంత నక్షిరోగములు మాను
సరవి నెత్తురు దీసి రసమ్మునిడ్డ
గంతు లడఁగు దురంగమగణములకును.

కం. రసములకును దంగేడా
కసములఁ గట్టినను మాను నడఁగమి నవిచిం
చిసరగ నుప్పదిమినచో
పొసఁగన్ లఘు వగుచుఁ బాదములు చెలనలరున్.

చం. తనువునఁ గంతులున్న విదితంబుగ దోషపు వేఁకి దాఁకినన్
బెనుపగు తిప్పతీగె సగిలిండియునున్ గొతిమర్లు చంచుమూ
లనియతి జీరతైలములు లాలితరీతి లవంగయుక్తిమై
మనుపడఁ బాలతోఁ గలయ బాగుగ నూరి యొసంగ మేలగున్.

తే. చల్లనగు మేనుతప్తమున్ జ్వరము నాము
దంపువేళ్లను పల్లెరు గుంపువేళ్లు
పటుకషాయమ్ము మూఁడవపాలుజిక్క
కాచియిడ నస్యమొనరింపఁ గదలుజ్వరము.

తే. శొంఠిపిప్పలి వసయును జూర్ణముగను
జేసి తొల్తఁ గషాయమ్ము పోసియిడిన
సరగ విడుచును దప్తమౌ జ్వరము మఱియు
నరచికిత్సలు విహితంబు తురగములకు.

కం. తనుపత్యుష్ణత సంతా
పనిరూఢజ్వరము గళముపట్టఁ గురకుర
ధ్వనులకును దోసకాయయుఁ
బనుపడఁ గొతిమర్లనరఁటి పండ్లిడమానున్.

వ. ఇంక రత్నలక్షణం బెఱింగించెద—

గీ. కెంపు వజ్రంబు ముత్తెంబు సొంపు మరక
తంబు వైడూర్య పుష్యరాగంబు లింద్ర
నీల విద్రుమ గోమేధికాళి పగ న
వగ్రహాధిపరత్ననవక మెలమిని.

సీ. వెలలేని మణి కురువిందము లివి రెండు
భంగులా కురువింద పద్మరాగ
మాంస గంధియుఁ గెంపు మఱియు సౌగంధికం
బనునందు నుదయార్క పటిమ దీప్తి
పద్మరాగము పిక ప్రకటాక్ష రుచి
కురువిందంబు దాడిమ విరి మెఱుఁగున
కురువింద మతిరక్తతర మాంసఖండంబు
బలె మాంసగంధియు నలుపు నెఱుపు

ఆ.వె. గలుగు నిగ్గు నీలగంధి వీక్షింపఁ గ
లాలు లేఁత కోమలములుగాఁగ
సొరిది కెంపునది యశోకకింశుకలోధ్ర
సమవిభాతిఁ దనర నమరు మేలు.

తే. పేర్మి లశునత్రాస భిన్నముల్ పటలంబు
జర్ఝరంబు కర్కశమును నీల
మనఁగ దోష షట్కముగు కెంపుజాతికి
వేయు వేల వాటి విస్తరింతు.

కం. పాలుపయిఁ బోయఁ గనుపడు
డాలది లశునంబు సిరుల డంబడఁగించున్
లీలన్ బగిలినగతి రే
ఖాలక్ష్యము త్రాసమగుట కలహంబు శైయున్.

ఆ.వె. తునిఁగి పోయినట్లు తోఁచుట భిన్నంబు
బంధువైర కార్య పరిణతిఁదగు
ఛిద్రమపలైన రీతిచేఁ బటలంబది
శోకకారణమ్ము ప్రాకటముగ.

కం. పొరలున్న జర్ఝరంబగు
నెరయఁగఁ గర్కశమునగును నెరి సంకటమై
నెర నైల్యము నీలమ్మగు
పరువడి వెలుపకును దిగుడుపాటగు నెందున్.

కం. నున్నయగు మీఁదబిందువు
లున్నన్ జూడంగదోష మొదవుం దానన్
వన్నెదగు పద్మరాగం
బన్నది వెలకెచ్చు సూర్యుఁ డధిపత మొసఁగున్.

సీ. హిమ మతంగమ్ముల నిలబుట్టు గృతమున
కాశ్మీర కోసల ఘనవిశాల
ములఁ బుట్టు త్రేతను వెలయంగఁ బాండ్యసౌ
రాష్ట్ర భూముల ద్వాపరంబునందు
హేరాగ దేశ విహార భూములయందుఁ
గలికాలమునఁ బుట్టు నెలమివజ్ర
మణులు డాఁకటఁ బెట్టి గణన సంబెటను
వేసిన తగ్గకయూ విరిసియును బోక

తే.గీ. బెడిసియంతటఁ బడునది బిరుదువజ్ర
మదిపురుష రత్నజాతిశై యతిశోయిల్లు
శుక్రుఁ డధిదైవతముగాన శుభములొసఁగు
ననఘ మగునేని రాజ భూపార్హ మగును.

కం. మల్లె విరిచాయ ద్విజకుల
మల్లనఁ బల్లవము చాయనగు రాట్కులమున్
మొల్లపుఁ బసిమిన్ [వైశ్యము]
మొల్లన నలుపైనశూద్ర మిత్తెఱఁగమరున్.

తే. పరగు సుకృతమ్ము కలిమియుఁ బాపహరణ
విభవములు గల్గు పరుసతో వీటిఁ దాల్ప
నాలుమూలలఁ గొనియు రెండైనధార
లమరుఁ జుక్కనగల వజ్రమదియె మేటి.

సీ. నడుమ నల్లనిరేఖ లడరఁగా కపటమ్ము
దాఁచినవాఁడు నిర్ధనికుఁడగును
వింతచాయలు గల్గ విచ్ఛాయ నిజఛాయ
తెనిమిది మలినమ్ము లీనకోణ
ధారలు లేనివి తగ ముండనంబగు
జరగు దోషములు వజ్రముల నిట్లు
శుద్ధవజ్రము దాల్ప శత్రుఁడు పరిమిచ్చు
వినుము త్తెములు దశవిధములరయ

తే. జలదజమ్ములు నిర్ఝరసమితి దాల్చు
పాముతల యెడ గురుగింజ భాతి విషహా
రంబునగు కీచకజము తారకముభాతి
దాల్ప శ్రీవశ్యకము శుభదంబునగును.

ఆ.వె. గండుమీలఁ గలది వెండి మల్లియచాయ
లడరు దాల్పనగ్ని యంటు దెందు
నిలను జెలుకువలన వెలయు ముత్తెమ్ము శ్రీ
రాజవశ్యకము ధరాతలమున.

కం. కిటిదంత సంభవంబది
శటు భూపార్థ్యమ్ము రేగుపంటి గతిఁ దగుఁ
స్ఫుటతామ్రకర్ణి సింగళ
నటరావణ శుక్తి మౌక్తికావళు లెలమిఁ.

ఆ.వె. తామ్రపర్ణిఁ దక్క దక్కిన వరుదాకుం
ఖనిఁదలంప మఱియుఁ జినుకు లెంత
నొల్లు శుక్తిఁబడిన నట్లన నంతేసి
మౌక్తికములు పుట్టు మహితగతిని.

కం. కెంజాయ సింగళమ్మున
రంజిలు బంగారువన్నె రావణమున ని
ట్లుంజను సురాక మాఱియు
మంజుల పాఱియును ద్రివిధ మౌక్తికజాతుల్.

తే. తనరుఁ ద్వ్యస్రశంబు పార్శ్వకుంతనము కాక
పాణిస్ఫుట కంబు శుక్తికాస్పర్శనంబు
నరయ నతిరక్త మత్స్యాక్షులనఁగ జా[x]
డంబు ధూమాంకమనఁగ దోషంబు లమరు.

కం. గోమూత్రములోఁ బడనిడ
నామిక దేలినది లెస్సయట మునిఁగినచో
నాముత్తెము కృత్రిమమగు
శ్రీమహిమం దాల్ప విభుఁడు నేమము లొసఁగుజ్.

సీ. పాలపక్షి గఱుత్తు బాగు నెమలి పురి
యందము గాజు పెంచెందగురుచి
యలపూర్వముల వన్నె జలు రక్తసపువిరి
సుహితదీప్తియుఁ బాలు మానికొమ్ము
చిలుక ఱెక్కల జిగి నలశిరీషప్రసవ
రుచులఁ జెలువంది మరకతములు
కెంపు లక్షణము లీ సొంపున నన్నియు
బుధుఁడిచ్చు ఫలము లెప్పుడును దాల్ప

తే.గీ. దృష్టిదోషమ్ము విషములు దీఱుదావ
వర్ణవిధములు దక్కఁగ నిర్ణయములు
తెలియఁదగు కురువింద జాతికిని బలెను
నీలలక్షణ మెంతెఁగింతు లీలవినుఁడు.

కం. నెరరంగు నింద్రనీలం
బరయఁగ ధర దొరకదెందు నమరపురిఁదగుజ్
నెరి ముప్పాతిక రంగునఁ
బొరి నీలము నెన్న వెదురుఁబూరుచి దనరుజ్.

సీ. అది మహానీలమౌ నఱరంగు నీలమ్ము
గుఱుతు విష్ణుక్రాంతకుసుమ భాతి
నిలఁదాస భిన్నపటల శిలాగర్భ మృ
ద్గర్భ శోణిత బిందుగతులు గలుగు
టలు మహాదోషముల్ మలినంబు విచ్ఛాయ
కుక్షికురంజి నెక్కొనిన వాలు
కాస్పర్శనములు నాఁ గలవు సామాన్య దో
షంబులు త్రాసజర్జరితముఖ్య

తే. రీతులా కెంపు నెఱిఁగిన భాతి నెరయ
పలయుఁ బరిశుద్ధ నీలమ్ము నెలమిఁదాల్ప
శని ఫలప్రదుఁడగుచు నిచ్చలును బ్రోచుఁ
గీఁడుఁ దొలఁగించి సొంతయు వేడుకలర.

కం. గోమూత్ర కాంతి సమరుఙ్
గోమేధిక రత్నవరయ గురువిషహరమై
భూమిదుఁడు కేతు వెప్పుడు
శ్రీమహిమం బొల్చునట్టి శిష్యుల కెల్లన్.

తే. పుష్యరాగమ్ము బంగారు పొలుపు దనరు
నదియు వైడూర్యమును దాల్ప నధిక శుభము
లిచ్చు రాహువు మిక్కిలి మచ్చికలర
విద్రుమంబునఁ గుజుఁడిచ్చు విభవ మెలమి.

కం. అది మణిపంటి చాయన్
బదపడి యలచంద్రుని ప్పు బాగునఁ దనరున్
విదితము గా నవరత్నము
లదనం దెలియంగ నిట్టి పగు గతులమరున్.

వ. అని సకల వ్యవహారంబులకు నాధారంబగు గణిత శాస్త్రిం బెఱింగించెద న
సూతుండు శౌనకాది మునుల కిట్లనియె——

కం. గణితములు పదివిధమ్ములు
ప్రణుత స్థిత్యష్టసంఖ్య పరికర్మములన్
గణుతించి వేఱువేఱగు
ఫణితిన్ సంక్షేపరీతిఁ బలికెదఁ దెలియన్.

సీ. సంజ్ఞయుఁ బరికర్మ సరణి భిన్నాధికా
రము ప్రకీర్ణమ్ము త్రైరాశికము,
సూత్రంబు క్షేత్ర మచ్చుగ ఖాత గణితంబు
కరణసంస్థితి చాయ గడఁగు పదియు
ప్రబలత గుణకార భాగహారమ్ములు
లల పగు వర్గ మూలములు ఘనము
ఘనమూల మమర సంకలిత ముత్కలితంబు
లను పరికర్మంబు లతిశయిల్లు

ఆ.వె. నందు మొదటిదైన యట్టి సంజ్ఞయెఱుంగ
కెఱుఁగఁ గూడలేమి యిరవుగాఁగ
భూమి కాల ధాన్య హేమ తులా క్రమ
మెఱుఁగఁ బల్కెదిపుడు వరుసగాఁగ.

కం. పరమాణు వాది యష్టా
ష్ట రుచిర వారాభివృద్ధిఁ జను నంగుళమై
నెరి నవి జానెడు పంద్రెం
డరయఁగఁ బదియాఱు జాన లవి దండమగున్.

తే. దండములు వేయి క్రోశమై తనరు నాల్గు
క్రోశములు యోజనము నేల కొలఁత నిడివి
వెడలుపాక కోల గుంటె డాకడఁక నిరువ
దేను గుంటెడు తూమెడు మాన మిట్లు.

కం. నిమిషమ్ములు పదునేనిమిది
యమరంగాఁ గాష్ఠ కాష్ఠలగు కళ త్రిదశ
క్రమమున నవి యాఱొకఘటి
క మెఱియు దివసాబ్దముఖ్యగతులగు దానన్.

సీ. ధర నవశతసంఖ్య ధాన్యమ్ము సోలెడు
మానెడౌ నవి నాల్గుమానికె లన్ని
కుంచెడు నాలుగు కుంచముల్ తూమెడు
నవి యిరువది పుట్టెడనఁగఁబరగు
నాలుగు వడ్లెత్తు లీలతో నొకగుంజ
యవినాల్గు మాక యెత్తవియు నాల్గు
ధరణమ్ము రెండవి తగ గద్దె గద్దెలు
పదియాఱు గూర్చిన పలము పలము

తే.గీ. లిరువదొక వీసె యవి నూఱు బరగ బారు
వరయ నేకాంగుళాకృతి యంత జలము
లిల వరాయెత్తు షట్పలమ్ములును బాద
భాగమొక కుంచెడిది జలభావ మరయ.

ఉ. వన్నియ తెన్నొ తద్గణన వర్ధనసేయుచుఁ గూర్చియెత్తు న
వ్వన్నెలయట్లు నింతని ధ్రువంబొనరింపుచుఁ దాన వన్నెఁబా
ల్గాన్నను వన్నెయౌ పయిఁడి కోరి పుటంబిడి నందునన్ బదో
వన్నియ కుందనం బొకటి వన్నియ వెండి విమర్శనస్థితిన్.

క. కానులు నాలుగు వీసము
మానక నవి పదియు నాఱు మహిఁజిన్నె మగున్
పూనిక నేకదశస్థా
నానీకము దశగుణోత్తరాధిక్య మగున్.

వ. ఇవి సంజ్ఞా ప్రకరణమ్ము నయియవి యింక సకల పదార్థపరికర్మంబున యవి వినుండు—

కం. ఏకోత్తర వృద్ధిన్ బది
దాకా లెక్కలిడి కూడఁ దగు నేఁబది యై
దీకరణి రెంటి లెక్కలఁ
గైకొని యనుమడగునట్టి క్రమ మెఱుఁగుటలన్.

ఉ. పెక్కగు లెక్కలిట్టివియె పేర్కొఁదగన్ గుణితక్రియార్థమై
యొక్కవ తక్కువన్ సుళువు లిట్లిడ నిట్లగునన్ విధంబులున్
దక్కక నెందు కందు వెసఁదార్కొనఁగా సమకొల్పు రీతు ల
ట్లక్కజమైన రెండపదియౌ పరికర్మ మనేకభంగులన్.

శా. కొన్నిన్ బుద్ధిని గొన్నిఁటిన్ గుణకసంగుప్తమ్మునన్ దంత ని
ష్పన్నార్థి గ్రహణాధి కారముల నెచ్చన్ గొన్ని మధ్యార్థతన్
గొన్నిన్ సంకలితోక్తి వర్గగతి గీ ల్కొన్నింటినిన్ బ్రశ్నలన్
జెన్నొందన్ వివరించి తేటఁపఱుపన్ భిన్నాధికారమ్మగున్.

కం. నిర్ణయమునకై తత్త
ద్వర్ణత నొనఁగూర్చి యొందు వైఖరి దానిం
బూర్ణము చేయుట లవియె ప్ర
కీర్ణకమను పరికరంబు కీర్తితమయ్యెన్.

తే. రమణఁ ద్రైరాశికము పంచరాశికమ్ము
సప్తరాశిక మనఁగల సంఖ్యలయెడ
భాగముల నిర్ణయించు శోభనవిధమ్ము
దనరుఁ ద్రైరాశికమ్మునా వినుతికెక్కె.

కం. చిత్రములు భాగవిధములు
పాత్రార్థ వివేకసిద్ధి పటిమయుఁ దగఁ ద
త్సూత్రమునఁ గాక వేఱొక
సూత్రము వివరింప కునికి సూత్రంబయ్యెన్.

కం. రీతిఁ గొలయచ్చు కట్టుల
చేతను గుంటలు ఘటింప క్షేత్రగణితమా
ఖాతపు మట్టును విరివియు
జ్ఞాతిన్వివరింప ఖాతసంజ్ఞదనర్చున్

ఉ. చుట్టును గొల్చు కోలలవి చూచుక పాతికపాలు గూర్చియా
దిట్టమె గుంట కెన్నఁదగు లేకువతో వలయింపఁ జేలకున్
పట్టుక తక్కువాటికినిఁ బట్టి ప్రతిక్రమ సంఖ్య లక్ష్మమా
గుట్టుగఁ గోల యిన్నడియె గుంట చతుర్గుణ మెన్నికందగున్.

సీ. బారకు బార యేర్పఱచు లోతు వెడల్పు
నిండు మట్టైనచో నిండుగుంట
యరయఁ బాతిక మట్టులైనసట్లగు సంఖ్య
నిడివి వెడల్పును నిండలేక
నఱయైనచోనది...నిండు మట్టి
పాతికకుంటయై పరిధ విల్లు
త్రవ్విన మట్టియంతయుఁ బొడవు వెడల్పు
కొలగని గుంటల కొలఁది దెలియ

తే.గీ. వలయ పనికి నటులఁ గొలఁత వెంబడినట్టు
క్రమత భంజ కమ్మలమరఁ జేసి
పరకపాలు పెంచి పాటించి కూడినఁ
గణన సమము వచ్చు గణికులకును

కం. ఛాయాప్రమాణ గణనన్
బాయక లెక్కించి బింబపటునిర్ణయమున్
జేయుటలవి యెన్నంగా
ఛాయాపరికర్మమనఁగ సభల నొప్పలయున్

వ. గుణక క్రమంబు దశమపరికర్మంబగు నది యెనిమిది తెఱంగుల గుణకార భాగహార వర్గ మూలఘన ఘనమూల సంకలితవ్యత్కలితంబులను దత్తదుచిత కృత్యంబులకు హిత మగు నేక దశ శత సహస్ర దశసహస్రలక్ష దశలక్ష కోటి దశకోటి శతకోటి అర్బుద న్యర్బుద ఖర్వ మహాఖర్వ పద్మ మహాపద్మ క్షోణి మహాక్షోణి శంఖ మహాశంఖ క్షితి మహాక్షితి భూరి మహాభూరి అంత్య అతర్క్య అప్రమేయ సముద్ర సాగరా నంతంబులను ద్వాత్రింశత్స్థానంబుల నమరె నిది గణిత ప్రకరణంబిక షష్ఠచికిత్సాక్రమంబెఱింగించెద.

చం. కమలభవుండు మున్ సురభి క్రమసుధారస మాదరంబుతో
నమరుల కిచ్చి భూప్రజకు హవ్యము గవ్యము చేకురన్ దయా
క్రమమున ధేను సంతతులఁ గల్గఁగఁ జేసెఁ దదీయరక్షణ
త్వము లతి ధర్మ మెవ్వరికిఁ ధాత్రిఁ బవిత్ర చరిత్ర సంపదన్.

కం. విహితంబుగ ధన్వంతరి
సహదేవుఁడు పచ్చికిత్స శాస్త్రోక్తత స
న్నిహిత మొనర్చిరి జగతిన్
వహిఁ దద్విధ మిపుడు వినుఁడు వైఖరి నెరయన్.

ఆ.వె. నెమరు బెట్టదూర్పు నీరు విడుచు మేఁత
బట్టి దప్పడపుడు బడు ధరిత్రి
నణఁకు ముకు జెమర్చు వడిఁ దొమ్మ దాఁకినఁ
బసికిఁ బచ్చికిత్స వరగ వినుఁడు.

కం. త్రికటుకమున్ త్రిఫలమ్మును
నొక మానెడు చింతపులుసు నొగి మహిషపయః
ప్రకటరసమ్మున గొట్టెడు
ముకరత నిడఁ దొమ్మ తెవులు మొరుగున్ బసికిన్.

తే. ఎలుఁగునెత్తురు కరదూప మెలమి శుంఠి
పొడియుఁ గల్లుప్పు నల్లని వడువు మేక
పంచితమ్మున నిడఁ దీరు పసిఁడి కొఱ్ఱు
గంజియున్ గాఁకనీళ్లిడఁగా వలయును.

సీ. ఒరిగొమ్ము సంధిమపతి ? త్రొమ్ము ముక్కుపై
తోఁక క్రిందటఁ జూఁడ దొమ్మదిరుగు
నెరిడి దాఁకిన మేపు నీళ్లు నొల్లదు ముక్కుఁ
గొమ్ము లడ్డము పడు నిమ్ముగాఁగ
కొఱ్ఱు చూర్ణము సరి గూర్చిన కరదూప
మది సూనెతో నస్యమమరఁ జేసి
వెదురు టాకురసమ్ము వెసనిడ నది తిరు
పసపు గొత్తావాలు పొసఁగఁ బొడలు.

తే. సమములుగఁ గూర్చియిడె దరునమరఁ గలిసిఁ
గలయఁ గరదూపమున్ గింశుక ప్రసవము
లైన సున్నంబులైన గొంపు రనిడినఁ
దిరిసె పుంబట్టియావాలు నెరయ నుల్లి
రసముతోనైన నిడఁ దీఱు నెసఁగు వెలితి.

ఆ.వె. ఎలుఁగు నెత్తురైన నెలమి మోదుగు బువ్వ
లైనఁ గలిఁ బోసంగుపూని మూఁడు
తప్పలన్ని నాళ్లు తగఁ బశువులకిడఁ
బేరులేని రుజలు తీఱు వేగ.

కం. నల్లఁ బడి రొయుపుమానిన
నల్లదెవులు కింశుంబునన మజ్జిగయున్
దెల్లమిఁ గలినిడఁ దీఱున్
మొల్లమి దిరిశమ్ము మనుజ మూత్రము నటులన్.

ఆ.వె. అడ్డరసము వేము నా వాలు నల్లేరు
వేము నేలవేము వెలయ తిలలు
గుమ్మడిఫలమునను గూర్చిన నానల్ల
తెవులు మాని పసులు తేఱి బలియు

కం. అఱగడపుఁ బసికివెల్లు
ల్లరయఁగ నావాలు నుప్పనటు మజ్జిగతో
నల్లననొక పక్షంబిడ
నల్లననదిమాని పసరమనువుగ బ్రదుకున్

కం. వలికుట్టుల కుంజెలిమిడి గలయ
సమూలమ్ము నీళ్లఁ గ్రాఁచి కలియున
ట్లుల వరిచి శాలికెత్తిన వలిదొలఁగఁగ
బశువు దొంటి వైఖరి నడచున్

ఆ.వె. ఎద్దు కట్టుపట్టు వెలమిముక్కునడొక్క
కెఱఁగి నడుము చూఁడఁ బరిహరమగు
నౌషధమ్ము విడుచునగ్ని వైద్యమ్మున
నకులుననుజుఁ దలఁపనుకర మగును.

కం. కొఱనేలనీనిన పసికిఁ
దుఱిమిడియున్ వెదురుటాకు దోడ్తో మేపన్
నెఱచేపు నీనలేనెడ
మెరవడిగా వెదురుటాకు మేఁపిన నీనున్.

ఆ.వె. దూడఁ గుడువనీక తొడిఁ గట్టనీయని
జాడ నల్లఁదీగె దూడమేనఁ
బూసి నాకనీయ వాసి సాగె వత్సఁ
గుడువఁగట్టనిచ్చుఁ గోమరు మిగుల.

కం. వెలిదిబియ్యంబును గంజియు
పులకండము నెయ్యి పాలు పొలుపుగఁ దోడలన్
గలయంబాయఁగఁ దొలిచూ
లలవడఁగాఁ జేపు వ్యాధులన్నియు మానున్.

తే. నచ్చుదని నెత్తురోరలఁగ నొచ్చుఁ బసిక
బచ్చిబియ్యంబు కలిబూర్గు బంకతెస్న
దీర్ఘకేసర మనునట్టి తెవులుదవుల
వాత లిడఁ దగు నాయంబు వరుసతెలిసిఁగ.

కం. పొరిఁబొరి నెత్తురుగారిన
నరుదారఁగఁ దమిదె పిండి యంటిలిడఁదగున్
ధర నలికిరికాఁ ద్రైనన్
గరిమన్ గల్లుప్పు కింశుకము కలివలయున్.

ఆ.వె. మాడనొల్లనిదానికిఁ వేడుకలరఁ
నెన్గ నల్లేరు వెల్లుల్లి నెనయ వసయు
మిరియమున్ దక్రమును నిడమేక్షిదయనుఁ
వత్సకునకిచ్చు పాలునవ్వారిగాఁగ.

కం. నెరివెక్కుఁ దెవులునకుఁ గలి
మురువుగ భల్లూకమును
— —

కం. — —
— —
పుడమిన్ బ్రహ్లాదమతము పూనిక నిటులన్.

సీ. పుచ్చాకు వసయును ములుచల్లతోనిడ
మావి చిన్నది చేపు మానితముగ
రసిందిరి నెము పట్టురసమున మిరియాలు
మర్దించి మేదించి మూరు జెవినఁ
బోసినఁ గంటిలోఁ బూవు మానునిజంబుఁ
దొండాకు పసరున దొడవి యేఁడు
మిరియంపు గింజలు మేదించి కంటిలో
నిడఁబూవుమాని సొంపడరఁ బ్రబలు

తే. నెలమిఁగల్లుప్పు తాటి కాయలును జీల
కర్ర ను గంధిలతోడను గలయఁ బోయ
దూఁడగ్గె కొను నెయ్యి గోధుమ యవాగు
పోసినన్ జేపుచేఁగడు పొల్చుఁ బసులు.

కం. పల్లేరున్ గొంతిమర్లున్
వెల్లుల్లియు జీడిగింజ విను బొందుగపూ
వల్ల హరీతికి జరకర
మల్లనఁ గలి నిడిన సాధువగు దుష్టెందున్.

కం. ఇలఁ దగిరిశయు సమూలము
గలయఁగఁ గల్లుప్పు జీలకర సమములుగాఁ
బుల కండముతోఁ బెట్టినఁ
నలవడ గానెపుడు గొడ్డు టావున్ జేపున్.

సీ. పోసఁగఁ బాపరబంటి రసమును బచ్చిపా
లిడఁ జూలునిల్చు నెంతేనిగొడ్డు
టావులకైనఁ దోడ్తొ వెస మేకల
నెయ్యి వెట్టిన నైన నిలుచుఁ జూలు
పొడుచువాటికిఁ గంటనిడఁదగునూనె యౌ
న్నాళ్లలి సాధువై ననిచియుండు
... గుండె చివురుకు నొగిఁ గుంటుదానికి
మిరియపు గింజలు నిరువదొకటి

తే. చేరి తిప్పాకు రసముతో నూరి చెవినిఁ
బిండినంతన కుంటులు పేర్మిఁదేలు
కసవునందికి దిగదీసి మొసఁగఁ జేయ
దృష్టితాఁకుట పసులకుఁదీఱిపోవు.

చం. దిరిసెము వేము బారిజము తేకువ [illegible] సింధువారముల్
నెరవసరుల్ సమంబులుగ నేయియు నూనియ యాముదంబు న
ట్లిరయిక పొంగనీక కమలాగ్నిని దైల మొనర్చి పోసినన్
ధరఁ బశుజాలి వాయువులు దార్కొను వాపులు మాయు నన్నియున్.

కం. కందరసము పులిచల్లయుఁ
గందువతోఁ ద్రివిధ......గంటిని బోయన్
పొంది నముల్ వసులోఁ జెలుఁ
వందన్ బైలుఁటికి పశువు లల్లనఁ బ్రబలున్.

ఆ.వె. పేర్మి మావి పడమిఁ బేలాలపిండి పు
ళ్ళాకు రసము గూర్చి యనపకట్టు
తోడఁ ద్రిదినమిడిన వీడి నూవిలఁబడు
నటులఁ గామి కరగియైనఁ బడును.

ఆ.వె. పరగు మేడి చెక్క భారంగి పత్త్రాకు
వసము టల్ల నూనెపాసఁగఁగూర్చి
పొలుచుఁ ద్రిదినగణన పుళ్ళాకు కట్టడ
మాని యివురుగండె మహినిఁబడును.

సీ. కస్తుగుడ్లు గ్రుంగితోఁక న్వెంద్రులు వీడి
చిక్కుగువ్వ తెగులు చెందుపసికి
కల్లుప్పు నావాలు నల్లంబు కలుబంద
పలుకులు సమముగాఁ గలయఁ గ్రుమ్మ
పులిచల్ల కడవలోఁ బోసి జామొకటార
నిచ్చి త్రావఁగఁ బెట్టియిడిసినట్టి
తోఁక ఖండింపుచుఁ గాకనూనియనద్ది
నంతమాత్ర[నె తెవు?] లణఁగిపోవు

తే. పొసఁగ వెంపలి మూలంపు రసము నశ్వ
మమరఁ జేసిన దగ్గుతుమ్మపుడు మాను
నేలవేము నడ్డ సరము లీలఁ గలియు
నిడిన దగ్గులు తుమ్ములు కడఁక నణఁగు

కం. కలితో మోదుగ పువ్వుం
గలయఁ గఁ దిలపుష్పమిడినఁ గదలున్ దగ్గుల్
అల గుండె పగులు దీననె
తొలగు పసులకున్ జికిత్సతో డోజేయన్.

ఆ. గోనుపండ్ల రసము గోక్షీరమును నిడి
దూడమేనఁ బూయదూడ గొనును
కొమరులీవె గడ్డకూర్చుక తలవిరి
యాకు నూరియిడిన నవియు నటుల.

ఆ.వె. చెలిమిడాకు నూరి కలియఁ గల్లుప్పను
గలియఁ బూయ దూడ గజ్జిమాను
పరగ గంజవాకు పసరట్టి గుణమిచ్చు
నొడలు గడుగవలయు నొదవి పిదప.

ఆ.వె. ఒప్పు పద్మ కంద ముమ్మెత్త విత్తులు
జుట్టు పాకురసము సొరిది నటుల
పాలదొమ్మి చిన్నిపసికిఁ బ్రక్కలు చూడి
కలి పలాశకుసుమకలిత మిడుదు

కం. చెలఁది వినుపారులేగకు
నలవడ నూవేకు నూనెనద్ది తిన నిడన్
బలయు బ్రతి యాకు చిక్కలి
కలుపున్ గొట్టిడిడఁ గడుపు గట్టున్ వేగన్.

కం. పాలుగుడిచి కడుపారెడు
నాలేగకు మహిషదధియునటు వంజాకున్
లీలనిడ గట్ట గంజా
కాలీలన్ బెట్టఁ బాలుగలుగున్ బెలుచన్.

కం. తంగేడు కొనలున్ దధియఁ
బొసంగ నిడ నజీర్ణ మణఁగు సరవిం బెన్నే
రుంగడ్డయు గంజాయా
కుం గూర్చక నిడ నజీర్ణగుణములు మానున్.

తే. పరగ జొన్నలు వేపాకు బ్రత్తి గింజ
లుప్పు నిప్పుల నీఘూమ మొనర వీధిఁ
జల్లినంతన దృష్టిదోషములు దొలఁగు
మఱియు నిప్పులు జడిసిన నైరయుపేలు.

కం. ఈనంగలేని పసికిన్
బూనిక గురిగింజవేఱు పుల్లని కలితో
నూనె యిడి పొత్తికడుపున
మానక లేపనము సేయ మక్కువ నీనున్.

కం. సంగతి కుత్తుకవాప
య్యంగిటముల్ దీఱు కంఠమనువుగఁ జూడన్
పొంగు ముకుబంతి తలకై
క్కంగా మధ్యంబు నాభిఁ గలనస్య మగున్

సీ. మిరియంపుఁ బోడిజుట్టు పురిసంబు నిజవాత
ములు దీఱుఁ బనులకుఁ దల యొఱసిన
తలతిండి యాశృంగములఁ బుట్టు రోగంబు
తలవిసరుఁ బాధవాలక దొలఁగు
నావాలు చవిలెత్తు వెల్లుల్లి కొంతియు
గాలిమిడి పసరుతోఁ గూర్చి చెవుల
ముక్కున నిడఁ గర్ణముల నివ్వగట్టిన
శృంగ రోగంబు లణంగి పోవు.

ఆ.వె. కాళ్ల వీపురాక కదలమి యాడుసు
పచ్చిపాలు గావి పట్టు మిరెము
కూర్చి నాల్గు నాళ్లు గొట్టెడు పెట్టిన
రోగమణఁగి పసికి రూఢి మెఱయు.

చం. పదములు నాల్గుతుంటు లిలప్టైఁ బమసట్లుగ నోరగిల్లు మే
పొదవక చిక్కు నాకురమ కోపక జుట్టుపు లేఁగ కుత్తుకన్
దుదిఁ గరశల్యముఙ్ జలివితోడుత [గూడ?] శరీరమెల్ల నొ
ప్పిదపుఁ గరీష భస్మముటఁ బేర్మిగ నించినఁ దీఱునయ్యెడన్.

ఆ.వె. ఆవటువుఁ దీగతోఁ జెప్పతిట్టయైన
కంఠమునఁ గట్టి పిడకలఁ గల్గినట్టి
బూదె మెయినిండఁ జమరినఁ బోవు కురుప
జాలు కుంటెడు పసులకు లీలతోడ.

కం. జిల్లేడు కొనలు ముక్కుల
నల్లల్లనఁ జొనిపి తీసినంతన తీఱున్
తెల్లమిగ పెత్తగాల్దురు
వెల్లనఁ జక్కరయుఁ గరగఁ బేర్మిన్ దనరున్.

తే. క్రొత్త సున్నంబుతోడి కా గూర్చి పొదిచి
గిరుక నిడుక గఱంచిన మెఱయుఁ గాళ్ల
కడుపు శూలకుఁ బసి ముందుకాళ్ల క్రింద
దొడరి ముసలమ్ము నలుమారు దూరవేయ.

సీ. చండి కుంటుకువెన్క చరణము గొరిజ
విడఁగఁగ గొట్టి నీళ్లనిడఁగఁ దొలఁగు
దివసమా కుంటుకు దెస నేడు క్రేల్చూఁడు
కావేసి నర్క దుగ్ధములు నించు

డెన్నులఁ గడుపుబ్బ నిల్వ్రాత దంటు బూ
దియనీళ్లు ద్రావించి దృష్టి నిడుఁడు
మఱి యుబ్బ లిసి పందిసులము నీళ్లిడఁదీఱు
నిరు వాయిగట్టి నీపిరి నెడలమి

తే. కలియము గురుగింజ పసపుతోఁ జులుక నగును
దురియ కిచ్చినఁ బ్రేవులు దునియఁబారు
చేరివానికిఁ దంగేడు చిపురునూరి
చల్లతో నిడ నవిమాను సరసముగను.

కం. బారిజ పాకును మిరియము
నీరధి లవణమ్ము నూరి నెరి నిడినన్ బ్రాం
పాకుత్తరేణు వెల్లు
ల్లారసి నిడ వ్రణములెల్ల నడఁగున్ బసికిన్.

తే. ఉత్తరేణాకు వెల్లుల్లి యుప్పు మిరెము
నూరియిడఁ బుర్వు చచ్చివేయారు వ్రణము
కాకి యాగయుఁ దజ్జిహ్వ దాఁకనీక
పదిల మొనరించిరేనియు వ్రణము లణఁగు.

ఆ.వె. పలుగు రాళ్లకాల్చి పరగఁ జూఁడినఁ గంతి
పగిలి మిగులఁ బలుచఁబాఱి యణఁగు
కడఁక నట్టి వృశ్చికమునకు గచ్చపా
దయును మిరెము కలిక సుయినఁదీఱు.

ఆ.వె. కడఁగి రేలకాయగంధమ్ము కలియిడఁ
బురువు కాటుదేరు పురువులంటి
నెండ వానకోర్వ దిట్టట్టు వడు ఖార
మోర్వదూర్పదట్టి మొదవుఁ బసికి.

కం. ఆవిషము లెల్లఁ దీఱున్
బావనమగు నడ్డసరపుఁ బసరును మిరియం
బావునెయి శొంఠి పసపున్
బావకపక్వముగ వేఁపువల నిడి నంతన్.

వ. అనిన విని కౌతూహలాయత్తచిత్తులై శౌనకాదు లత్త పోవిత్తకంఠీరవుండగు రోమహర్షణి నిరీక్షించి స్వప్నలక్షణం బెఱింగింపు మనిన నతండు——

సీ. పంచీకృతంబైనఁ బాంచభౌతికమగు
స్థూల గాత్రమ్మున లీలసాత్త్వి
కంబు జాగ్రదవస్థఁ గలుగు షోడశవికా
రముల లింగశరీర మమర రాజ
సాహంకృతియు స్వప్నమగు కారణాఖ్య ను
దమముచే స్వాపమా క్రమముతోడ
విశ్వతైజసులన వెలయఁ బ్రాజ్ఞుండన
నాత్మలొప్పగు నిట్టిదగు నవస్థ

తే.గీ. లను ప్రమాణమ్ములను సూక్ష్మతనువు వాయ
దనఘ పరమాత్మయెడఁ జెందునంత దనుక
కారణ శరీర మెడయగు కలయఁబోలయఁ
గానఁ జిత్సుఖ మాస్వాపగతిఁ బొసఁగు.

తే. స్వప్నమింద్రియ దశక హృత్సంయుతైక
ప్రాణ పంచక సర్వ ప్రపంచకమగు
కంఠ హృన్నాభి గుదములఁ గదలు నాయు
దానముఖ్య చతుష్కమౌ ప్రాణగతులు.

కం. వ్యానుఁడు సర్వశరీర
స్థానవ్యాపకుఁడు గాన సకలేంద్రియములన్
వాని వెనుదవులు నెందున్
గానన్ దలఁచినవి విన్న కన్నవవెల్లన్.

చం. కనుపడినట్లు సూక్ష్మతను కారణమై కనుపట్టి నట్టివిన్
వినుఁడవి రాజస ప్రకృతి వింతగఁ బైత్య గుణోల్బణమ్మునన్
గనునవి పుష్యమాసమునఁ గల్గు ననేకవిధంబు లట్టివిన్
దినములుగా కలల్ గలవు దీని నెఱుంగఁదగున్ ఫలోన్నతిన్.

ఆ.వె. బొంకు పలుకునతఁడు పొసఁగఁ గన్గొనుకల
రోగజన్య మదియు రూఢికెక్క
దందు వరుస నాలుగగు జాల యందష్ట
షష్టిమాస ఫలద శాస్త్రి మరయ.

కం. పనుల విడుచునెడఁ గనుకల
పొసఁగన్ నాల్గైదునాళ్ల బూనిక ఫలద
వ్యసనము సర్వము కుడిభుజ
మొసఁగఁ గలవఁ గనిన శుభము లెంతేయుఁ గల్గున్.

సీ. హస్త్యశ్వరథడోలి కాందోళికలువెన్క
నడవఁగఁ బ్రభువులు గడలుదేలు
రక్తధార లమేయరత్నముల్ పశుగణ
బ్రాహ్మణులన్ గన్నఁ బరమశుభము
జలగ పామునుదేలు నెలమినంటఁగఁగన్న
భార్య ప్రియంబాడ బావిఁబడఁగఁ
గన్నెలఁ జూడఁగ ఘనసౌధ గిరులపై
జనులఁ గూడుండఁగ జలధిదరిని

తే. నుండఁగాఁ గలఁ గన్న వేశ్యాకరిదాస్య
మమరునట్టుగ వ్రణగాత్రు నధికహర్మ్య
ధన కనక శ్రేష్ఠవనములఁ గనుటలెస్స
శయ్యనుండంగఁ గలఁ గన్న సౌఖ్య మొదవు.

చ. లకుముకి కోడి క్రౌంచ మొకలావుక గన్గొన నన్ని సిల్వఁగాఁ
బ్రకటిత వాహనస్థితులఁ బాడుగృహమ్ములలో సుఖాసన
ప్రకరములన్ వసింప స్ఫుటపంకజపాండుర వస్తువున్ గనన్
మకర విభూతియున్ శుభము శోభనమున్ గలుగున్ గ్రమంబునన్.

కం. నీలాంబర సుమభూషణ
జాలాన్విత సతులఁ గనిన సరితాఁదాల్పన్
లీలన్ సూర్యుఁడు చందురుఁ
బోలన్ గలగనిన రోగపుంజము లూడవున్.

ఆ.వె. కొమ్ములున్న మృగకులమ్మునఁ బలుకోఁతి
నటు సివంగి నెగయునట్టి పక్షి
నంత్య దుష్టజనుల నంబు వర్షము జల
మింకఁగనెడు కలల నెసఁగు కీఁడు.

ఆ.వె. నలుగు బెట్టఁగనిన సల్లనై తెల్లని
వస్త్ర చయములున్న వడువుగనిన
రక్తపుష్ప గంధరాజిఁ గన్గొనఁ గీఁడు
కనని వినని కాంతఁ గవయ గ్రహము.

సీ. మొండి ముక్కుడి వాండ్ర దండహస్తులఁ
బాశఖడ్గ సంభృతుల విశారతనుల
చెట్టు గొట్టగనెండు చెట్టువెన్నయు నెయ్యి
పెరుగు తైలాంగుల ఖర ముఖగత

కాక గృధ్రమ్ములఁ గాష్ఠ పంకమ్ముల
దుర్లక్షణమ్ములతోన వెలఁగఁ
దానంబు సేయంగఁ దైలాంగుఁ డగుటయు
హోమకుండము తేరు భూమిమిట్టు

తే. పుట్టు సౌధంబు నొంటిగాఁ బొల్చియొక్క
క్రొత్త మోఁక ధరింపఁగఁ గోరియొకరు
పలుమఱును బిల్వఁ దానవ్వఁ గలఁగనిన
శోక భయపీడ చింతనా నీకమొదవు.

కం. పచ్చని కోకలు సొమ్ములు
నచ్చఁగఁగల చెలులఁ గనిన నదిసంపద శా
నిచ్చలు వృతి [గతు ?] కుణపము
నెచ్చఁగఁ గనుగొనుటంఁ గల్గు నెంతయు శుభముల్.

తే. అన్నముల్ భక్ష్యములు దీని నట్టులారులు
తినఁగఁ గనినట్లు సైరిభోష్ట్రి నవ గార్ద
భయుత రథమెక్కినట్లుఁగఁ బాత్రనీళ్ల
ముంచఁజేరఁగఁగల గన్న మొనయుగీఁడు.

కం. వననిధి పొంగుచు నింకఁగఁ
గనుకల నాశంబు బంధుగణ నాశముగుల్
ఘననృత్త గీత వాద్యము
విను నూతనభాండ తామ్రవీక్షలు కీఁడుల్.

తే. తొండలల్ గూరమల్లను బండుటాకు
పాలపటిీయుఁ గాకి గన్పట్టు చెట్టు
ఘృతము పరమాన్న భోజనోద్వృత్తి పొగయు
బీడుకొలను గలం గనఁ గీఁడులావవు.

సీ. సంశ్లిష్ట బంధన సంతాప మొనఁగూర్చు
కోరి ముత్తెముగన్న కొడుకు గలుగు
మశక మక్షికముల మత్స్య మాంసమ్ములఁ
గలఁగన్న సంపదల్ గలిగి వెలయు
మందివారలఁ జూడ మంచిది చేకుఱు
మంటఁ గన్గొన శుభ మహిమఁదనరు
నమితపాద ముఖావయవ దేవతలఁ గన్న
దేవతార్చనలు తత్సేవఁ గనుట

తే. కాల సుఖములు నారోగ్య ఖేలలాదవు
నిట్టి స్వప్న ఫలమ్ముల నింగితమతి
వెలయ జనులు శుభా శుభకలిత గతులు
తెలియ నిహపర సౌఖ్యముల్ గలుగు నెలమి.

వ. ఇట్టి స్వప్న లక్షణమ్ములు రోగనిదానమ్ములు నెఱింగి నిశ్చంకాగదంకారులు సాధ్యా సాధ్యాంక నిర్ణయులై దేశకాల ప్రకృతి విశేషమ్ములు దెలిసి ఋజు మార్గంబునఁ బ్రతిక్రియం బూనవలయు నింక శిల్పశాస్త్రిం బెఱింగించెద—

కం. హరిహర మందిర రథస
త్వరవిగ్రహ చిత్రకర్మ వాసవిధంబుల్
ధరగృహ గోపుర నిర్ణయ
సరణిగా వివరించు శిల్పశాస్త్రము వెలయన్.

చం. వరుసగ నొక్కటాది పదిపాల్తుద తాళ విసంజ్ఞ మూర్ధవి
స్తరతను మానభేదకవిధానము సింహతలాట భూతి భీ
కరతల సాలభంజి పృథుక ద్విర దానన యక్షమర్త్యులన్
సురగిరి జాకృతుల్ మురహ శూలి విధాతృ శుభాంగ భాగముల్.

సీ. ఇట్టి యంశములయందేకభాగ శిరము
నవలి భాగములు కాయంబుగాఁగ
దారు ద్రుమ పార్శ్వ చిత్రముల నేతద్విధ
జాతి రూపము లొప్ప ఖ్యాతిదేవ
తాకృతులకు మితిగైకొని యిది నూట
యిరువదినాల్గు పాళ్లెసఁగ నందు
నుష్ణీష మకుటమ్ము లొనర షడ్భాగమ్ము
లగు రెండు కేశనేత్రాంతరమ్ము

ఆ.వె. ముక్కు తలయు హనువు నిక్కప యట్లన
యందునుండిచుబుక మూఁడు పాళ్లు
దానగళము సగము దగనాల్గు పాళ్లు వ
క్షంబు ద్వాదశాంశ సరణి నాభి.

ఆ.వె. నాభిదిగువ మేహనం బూరుపర్యంత
మమరునట్టి యంశలలరు తాళ
కాంశ జానులొప్పు నటయుగాంశము జంఘ
లడుగు లొనరు వలన నాఱుపాళ్లు.

కం. పాదాంగుష్ఠము పార్ష్ణియను
మొదలగ సప్తదశభాగములఁదగు పాదం
బాదిగ భాంశంబుల నొలి
పైదగు కూర్పరము బాహు లవి శాస్త్రోక్తిన్.

తే. అమర మణికట్టు దనుక నందైదుపాళ్లు
నదము ? నాంపాళ్లదగు ప్రకోష్ఠమున మిగుల
నలరు మధ్యాంగుళాగ్రాంశ లనటు నాల్గు
వెడలు పఱచేత మూఁడుపాళ్లడరవలయు.

సీ. పండ్రెండు తొమ్మిదిపాళ్ల గ్రీవాగ్రంబు
గ్రీవమూలము వెడల్పు విధమున
బాహ్వాది మూర్ధ్ని పాళ్ల తదగ్రంబు
రెండు నాలుగునైదు రీతి ప్రక్క
లటు తొమ్మిసార్ధ వేదాంశము వెడలుపు
నా క్రిందఁ ద్రిత్రిద్వయాంశకమ్ము
నడుము ద్వయాష్టాంశ మడరునంగంబుల
నిడివిని తగు వెడల్పిడుటు చిత్రము

ఆ.వె. స్త్రీ ప్రతిమల కిట్టి స్థితిని ముప్పాతిక
పాలు పరక కొదవఁ బాడిగాఁగ
నేయ టొప్పు నిట్లు చెలువున దేవత
తత్స్వరూప యుక్తిఁ దరల దెపుడు.

ఆ.వె. తనకు వలయునంత ధరనాల్గు దిక్కులు
సమముగాఁగఁ గొలిచి యమరదాని
ద్వ్యష్ట కోష్ఠములుగ నంశకమ్ము లొనరించి
నడిమి నాల్గు బ్రహ్మ కిడి క్రమమున.

సీ. ఉన్న పండ్రెండు పాళ్లొప్ప రాను లొనర్చి
తనరాశి నైనను దానఁజేసి
దైన వర్గువునైన నభవదిశాదిగాఁ
దనదిక్కు వైరంబు తలఁగ కునికి
యలవడ సింహాధ్వ జాలయ తూణముల
వాస్తువు గావించి శస్తమహిమ
షడ్భాగ సమము హస్తమ్మునఁ గొల్చిద్వా
రము లుంచఁగాఁ దగు రమ్యముగను

ఆ.వె. భాద్రపదము మొదలు ప్రాగాది మూఁడేసి
నెలలు వాస్తు పురుషుఁ డలరు నాల్గు
దిశల నతని చరణ దిశ సూర్యుఁడుండుట
తెలిసి నిడిని వాస్తు లిడఁగ వలయు.

కం. గృహమునకు వలయు ధారుణి
వహి నిర్వ దెనిమిది పాళ్లు వాస్తు పురుషుఁడో
రహిఁ బదునొండూర్ధ్వాంగము
విహితతఁ బదియారు క్రింద వీటికి నడుమన్.

తే. ఏక భాగమ్ము నిడివియా తెలిఁగి యచట
శంఖు స్థాపింపఁ దొలఁగును జంద్రజీవు
లున్న రాసులునవి నిల్పుటొప్పు మిగుల
వాస్తు పురుషుని నెఱుఁగఁగ వలయునిట్లు.

ఆ.వె. బుధుని రాశి వాసపోసి శుక్రుని రాశి
కప్పుగప్పె నేనిఁ గలుగు శుభము
స్తంభమును ధరణిఁ ద్రవ్వుచో నుముకయుఁ
గోశచయముచూడఁ గెఁదులాదవు.

సీ. అందుదకమునించి యలరువోయఁగను
ప్రదక్షిణమైనచోఁ దగు శుభములు
నిండ కుండిన తెస్స నైరి నప్రదక్షిణ
మైన కారాదట్టు లరయ వలయు
శ్రవణార్ద్రు లుత్తరాత్రయ శతభిషపుష్య
వసు పంకజములు నూర్ధ్వములు భరణి
యాశ్లేష పూర్వత్రయము మూలమఖకృత్తి
కా విశాఖ లధోముఖములు జ్యేష్ఠ

తే. యశ్వినీ పునర్వసుల మృగహస్త రేవ
తులు ననూరాధ స్వాతి చిత్రలును దిర్య
గానన ములందు ఘాత కృత్యము ప్రచార
గతులు తిర్యక్కులను బూన ఘనఫలమ్ము.

కం. ఓడల బండుల లీవెల
జాడలు నవియూర్ధ్వములఁ బ్రశస్తము సస్య
క్రీడారామ గృహక్రియ
లాడక నిమ్నాడ్కే నేయ నురుశుభములగున్.

మ. శరదంభోరుహపత్రనేత్ర ! కలుషాచారామరారీశవి
స్తర సైన్యాటవి వీతిహోత్ర ! దివిషత్పాలాసురజ్యేష్ఠ శం
కరయక్షోరగ సిద్ధ సాధ్య మునిసంఘస్తోత్ర చారిత్ర ! శం
బరద శ్యామల వర్ణగాత్ర ! యలమేల్మంగా కళత్రా ! హరీ.

కం. శరచర కచ్ఛప కిటినర
హరివామనరామరామ హలధర బుద్ధో
ద్ధర తురగవారారోహక
హరహరి విధివినుతి పాత్ర హరిహర నేత్రా.

పంచచామరము. మురాసురారి వీరఘోర మూర్ధ పంక్తిఖండనా !
హరాజ రాజ మౌనిశేఖరార్చన ప్రతోషణా !
చిరంతన ప్రసిద్ధ శుద్ధ సేవకౌఘ పోషణా !
సరోజరోప కోటిరూప ! సారరమ్య భాషణా !

గద్య॥ ఇది శ్రీమదలమేల్మంగా వేంకటేశ్వర వరప్రసాదా శుకవితా విచిత్ర మహంకాళ్యప్ప కొండార్య పుత్ర సకలసుకవిస్తోత్ర పవిత్రగాత్ర వినయగుణానునయ వేంగయకవి సహాయ తేకుమళ్లాన్వయ పయఃపాథోధి పూర్ణసుధాకర తిమ్మమాంబాక ప్రయామాత్యకుమార సకలవిద్వజ్జనాధార శ్రీవత్సగోత్ర పవిత్ర తాపస్తంబ సూత్ర సత్కవిప్రమోదానుసంధాయి రంగశాయిప్రణీతంబైన శ్రీ వాణీవిలాసవనమాలిక యను మహాప్రబంధంబునందు, ఆయుర్వేద ధనుర్వేద గాంధర్వవేదంబు లెఱింగించుటయుఁ దర్కదండనీతి సాంఖ్యయోగ పూర్వమీమాంసోత్తరమీమాంసాది షట్ఛాస్త్ర ప్రశంసయు భరతశాస్త్ర కళాశాస్త్రాలంకారశాస్త్ర శిల్పశాస్త్ర గజలక్షణాశ్వలక్షణ పశులక్షణ రత్నలక్షణ సాముద్రికలక్షణ గణితలక్షణాద్యుపశాస్త్ర వివరణంబును స్వప్నాధ్యాయ ప్రశంసయు నను కథలంగలది చతుర్థాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.